ONLY ONE HOTAN IN THE WORLD

دۇنيادا بىرلا خوتەن بار

خەلق قوشاقلىرى

شىنجاڭ ئۇنىۋېرسىتېتى نەشرىياتى

دۇنيادا بىرلا خوتەن بار

ONLY ONE HOTAN IN THE WORLD

خەلق قوشاقلىرى (تاللانما)

تۈزگۈچى : ئابدۇللا سۇلايمان

BY

ABDULLA SULAYMAN

شىنجاڭ ئۇنىۋېرسىتېتى نەشرىياتى

مەسئۇل مۇھەررىرى: تۇرسۇن ئابدۇللا
مەسئۇل كوررېكتورى: ئادالەت ياقۇپ
مۇقاۋىنى لايىھىلىگۈچى: ئەكبەر سالىھ

دۇنيادا بىرلا خوتەن بار

—— خەلق قوشاقلىرى (تاللانما)

تۈزگۈچى: ئابدۇللا سۇلايمان

شىنجاڭ ئۇنىۋېرسىتېتى نەشرىياتى نەشر قىلدى
(ئۈرۈمچى شەھىرى غالىبىيەت يولى №14، پوچتا نومۇرى: 830046)
شىنخۇا كىتابخانىلىرى تەرىپىدىن سېتىلىدۇ
ئۈرۈمچى شەھەرلىك يېڭىيېڭىڭ مەتبەئەچىلىك چەكلىك
مەسئۇلىيەت شىركىتىدە بېسىلدى
فورماتى: 1230×880 مم 1/32 باسما تاۋقى: 13.125 قىستۇرما ۋارىقى 2
2006 - يىل 5 - ئاي 1 - نەشرى
2006 - يىل 5 - ئاي 1 - بېسىلىشى
تىراژى: 3080 — 0001

ISBN 7—5631—2036—X
باھاسى: 25.80 يۈەن

كىرىش سۆز

خەلق قوشاقلىرى خەلق ئېغىز ئەدەبىياتىنىڭ مۇھىم بىر تۈرى. ئۇ ھېسسىياتنى بىۋاستە ئىپادىلەيدىغان نەزمىي ژانىر. ئۇ بەلگىلىك تۇراق، قاپىيە ۋە رىتىم ئاھاڭى بىلەن خەلق ھېكايىلىرىدىن پەرقلىنىدۇ، شەكلى ئاددىي، ھەجمى قىسقا ۋە كۈچلۈك لىرىكىلىق خۇسۇسىيىتى بىلەن ئېپوس-داستانلاردىن پەرقلىنىدۇ، شۇنداقلا يەنە تىلىنىڭ ئاممىبابلىقى، ناخشا قىلىپ ئېيتىلىدىغانلىقى ۋە خەلق ئارىسىدا كەڭ تارقىلىش ئالاھىدىلىكى بىلەن يازما شېئىرىيەتتىن پەرقلىنىدۇ.

خەلق قوشاقلىرى خەلق سەنئىتىنىڭ مۇھىم بىر تۈرى. ئۇ تىل سەنئىتى بىلەن مۇزىكا سەنئىتىنىڭ بىر گەۋدىلىشىشى. قوشاقلار ئىپتىدائىي جەمئىيەتنىڭ باشلىرىدىلا مۇزىكىلىق ئىجاد قىلىنغان ۋە مۇزىكىلىق ئورۇندالغان. شۇنىڭدىن تارتىپ ھازىرغىچە، قوشاقلارنىڭ مۇزىكا بىلەن بولغان يېقىن مۇناسىۋىتى باشتىن-ئاخىر ساقلىنىپ كەلدى. مۇزىكا بىۋاستە ھالدا ئوبراز يارىتىدىغان سەنئەت بولغاچقا، ئۇ ۋاستىلىك سەنئەت بولغان قوشاقلارنى بىۋاستە سەنئەتكە ئايلاندۇرۇۋېتىدۇ. نەتىجىدە، قوشاقلارنىڭ ئېستېتىك قىممىتى ۋە ئوبرازچانلىقى تېخىمۇ كۈچىيىپ، كىشىلەرگە چوڭقۇر تەسىر كۆرسىتىپ، ئۇلارنىڭ قەلبىدە مۇستەھكەم ساقلىنىپ قالىدۇ ۋە ئۇزاققىچە ئېسىدىن چىقمايدۇ.

ۋەقەلەر، مەشھۇر تارىخىي شەخسلەرنىڭ پائالىيەتلىرى، قىز-يىگىتلەرنىڭ مۇھەببەت ھېسسىياتلىرى، كىشىلەرنىڭ ئائىلە-تىرىكچىلىك پائالىيەتلىرى ۋە گۈزەل ئارزۇ-ئارمانلىرىنى كەڭ كۆلەمدە ئىپادىلەپ بېرىدۇ.

يۇقىرىقىلاردىن كۆرۈشكە بولىدۇكى، خەلق قوشاقلىرى مىللىي مەدەنىيەتنىڭ ئۇنىۋېرسال ئىپادىلىنىشى. شۇڭا ئۇنى توپلاش، رەتلەش ۋە نەشر قىلىشنىڭ ئەھمىيىتى ئىنتايىن چوڭ. نەشر قىلىنغان قوشاقلار توپلىمى بىر تەرەپتىن، ئاتا-بوۋىلىرىمىزنىڭ نەچچە مىڭ يىل جەريانىدا ئىجاد قىلىپ، تارقىتىپ ۋە ئىشلىتىپ كەلگەن مەدەنىيەت بايلىقلىرىنى قوغداپ قېلىش، ئۇنى ھازىرقى زامان كىشىلىرىگە تەقدىم قىلىپ، ئۇلارنىڭ مەنىۋى تۇرمۇشىنى بېيىتىش رولىنى ئوينىسا، يەنە بىر تەرەپتىن، مىللىي مەدەنىيەتنى ئۆگەنگۈچى ۋە تەتقىق قىلغۇچىلارنى قىممەتلىك ماتېرىيال بىلەن تەمىنلەپ بېرىدۇ. چۈنكى بىر مىللەتنىڭ قوشاقلىرى شۇ مىللەتنىڭ ئەدەبىياتى، تىلى، تارىخى، ئۆرپ-ئادىتى، دىنىي ئېتىقادى، پەلسەپىسى، پسىخىكىسى، ئېستېتىك قاراشلىرى ۋە بىر قىسىم تەبىئىي پەن بىلىملىرىنى تەتقىق قىلىشتا پاكىت ئاساسى بولالايدۇ.

ئەنە شۇ نۇقتىدىن ئالغاندا، «دۇنيادا بىرلا خوتەن بار — خەلق قوشاقلىرى (تاللانما)» تومى يۇقىرى ئەدەبىي ۋە ئىلمىي قىممەتكە ئىگە. ئۇ بىزنى قەدىمىي خوتەننىڭ سىرلىق مەدەنىيەت خەزىنىسىگە باشلاپ كىرەلەيدۇ، بىزگە خوتەننى ۋە خوتەنلىك قېرىنداشلىرىمىزنى چوڭقۇر بىلدۈرەلەيدۇ، بىزنى گۈزەل بەدىئىي ئەدەبىياتنىڭ ئاممىباب ۋە جانلىق شەكلى بىلەن زوقلاندۇرۇپ، كۆڭلىمىزدىكى كۆپ خىللىشىۋاتقان ئېستېتىك ئېھتىياجىمىزنى قاندۇرالايدۇ.

مېنىڭچە، بۇ كىتابنىڭ ئاساسىي ئالاھىدىلىكى تۆۋەندىكى ئۈچ

خەلق قوشاقلىرى خەلق تۇرمۇشىنىڭ مۇھىم تەركىبىي قىسمى. ئۇ ھەرقاچان، ھەر زامان خەلق تۇرمۇشىدىن ئايرىلالمايدۇ. خەلق ئاممىسى قوشاقتىن ئىبارەت بۇ قورالنى ئەمەلىي تۇرمۇشتا دائىم ئىشلىتىدۇ. ئەگەر قوشاق بولمىسا، خەلقنىڭ بىر قىسىم ئىجتىمائىي پائالىيەتلەرنى ئويۇشتۇرۇشى ۋە ئېلىپ بېرىشى مۇمكىن ئەمەس. ئۇيغۇرلارنى ئالساق، ئۇلارنىڭ نۇرغۇن تۇرمۇش پائالىيەتلىرى ۋە ھەممە مۇراسىملىرى ناخشا-قوشاقلارنىڭ ياردىمىدە ئېلىپ بېرىلىدۇ؛ ئانىلار بالىلىرىنى ئۇخلاتقاندا مۇڭلۇق ئەللەي قوشاقلىرىغا تايىنىدۇ، ھەر خىل مېھماندارچىلىق پائالىيەتلىرى ۋە ئولتۇرۇشلاردا ساز چېلىپ، ناخشا ئېيتىش، بېيىت-قوشاق توقۇش دائىم دېگىدەك بولۇپ تۇرىدۇ، ئىنسان تۇرمۇشىدا ئىنتايىن مۇھىم بولغان توي مۇراسىمىنى ئۇنىڭسىز ئۆتكۈزۈش تېخىمۇ مۇمكىن ئەمەس. ھەتتا كىشىلەرنىڭ دەپنە مۇراسىمىمۇ مەرھۇمنىڭ قېرىنداشلىرىنىڭ مۇڭلۇق قوشاقلىرى ئارقىلىق جانلىنىپ تۇرىدۇ. نورۇز، قارلىققا ئوخشاش ھېيت-بايرام مۇراسىملىرى، مەشرەپ-سەيلە قاتارلىق سەنئەت پائالىيەتلىرى ئەمەلىيەتتە قوشاقلارنىڭ ئىجاد قىلىنىش، ئورۇندىلىش ۋە تارقىلىش سورۇنلىرىدۇر. دىنىي ئېتىقاد بىلەن مۇناسىۋەتلىك ھەر خىل پائالىيەتلەرنىڭ نۇرغۇنلىرى ئوخشاشلا ناخشا-قوشاقلارنىڭ ياردىمىدە ئېلىپ بېرىلىدۇ. خەلق ئاممىسىنىڭ بۇ خىل ئۆرپ-ئادەت ۋە تۈرلۈك ئىجتىمائىي پائالىيەتلىرىنى خەلق قوشاقلىرىدىن ئايرىۋېتىش مۇمكىن ئەمەس. ئۇ خەلقنىڭ كۈندىلىك تۇرمۇشىغا ئاجراتقىلى بولمايدىغان ھالدا، سۇغا سۈت قوشۇلغاندەك ئارىلىشىپ كەتكەن.

خەلق قوشاقلىرى خەلق تۇرمۇشىنىڭ كۆپ تەرەپلىمىلىك ئىنكاسى. ئۇنىڭ مەزمۇنى خۇددى تۇرمۇشقا ئوخشاشلا، ئىنتايىن كەڭ بولىدۇ. ئۇ كىشىلەرنىڭ ئىشلەپچىقىرىش پائالىيەتلىرى، زور تارىخىي

تاجىخان، سەلىمەم قاتارلىق قىز-ئاياللارنىڭ ئىش ئىزلىرى ياكى قوشاقچىلارنىڭ ئۇلارغا بولغان ھېسسىيات، كۆزقاراشلىرى ئىپادىلەنگەن. نىيا، كېرىيە، چىرا، لوپ، خوتەن، قاراقاش، گۇما قاتارلىق ناھىيە-شەھەرلەرنىڭ يەرلىك ئالاھىدىلىكى، يېزا-كەنتلىرىنىڭ ناملىرى كۆپلەپ تىلغا ئېلىنغان. ئەڭ مۇھىمى مەزكۇر توپلامدىكى قوشاقلاردا خېلى كۆپ يەرلىك تىل شېۋىلىرى ساقلانغان. مەسىلەن:

ئىشكايلاڭدا سىم كاتۇ، ئۇجىملەر پىشىپ قېپتۇ،
سىم كاتۇدا كىم ياتۇ. تاراڭگۇدا قاقساڭچۇ.
ئوتۇڭدا ئۆلەپ كەتسەم، ئوغاللار ياداپ قېپتۇ،
مېنىڭ ئورنۇمدا كىم قاتۇ؟ ۋاسالغۇدا باقساڭچۇ.

بۇنداق يەرلىك ئالاھىدىلىك بۇ كىتابتىكى قوشاقلارنى ئۆزگىچە پۇراق ۋە تەمگە ئىگە قىلغان.

3. بۇ كىتابتىكى خېلى كۆپ قوشاقلار كۈچلۈك ھەجۋىلىك خاراكتېرگە ئىگە. ئۇنىڭدىكى «ھەجۋى قوشاقلار» دا ھاراقكەشلىك، نەشىكەشلىك، شەھۋەتپەرەسلىك، ئوغرىلىق، قىمارۋازلىق، پىخسىقلىق، ھورۇنلۇق، سۆلەتۋازلىق قىلمىشلىرى قىزىقارلىق سۆز-تەسۋىر بىلەن بايان قىلىنسا، «يۇمۇرلۇق قوشاقلار» ۋە «ئېيتىشىش» تا مۇھەببەت ئوبيېكتلىرى كۈچلۈك ساتىرا ئۇسۇلىدا ھەجۋي قىلىنغان. «ئات بىلەن تۆگىنىڭ ئېيتىشىشى»، «مېنىڭ لاپلىرىم»، «ھاماقەت»، «ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق»، «چېقىمچى» نامىدىكى قوشاقلار مەزكۇر توپلامنىڭ يۇمۇرىستىك خاراكتېرىنى تېخىمۇ يۇقىرى پەللىگە كۆتۈرگەن. ئېيتماقچىمىزكى، ھەجۋىيلىك

تەرەپتە ئىپادىلىنىدۇ:

1. كىتابتىكى قوشاقلار ئىنتايىن كەڭ مەزمۇننى ئۆز ئىچىگە ئالغان بولۇپ، ئۇ تۇرمۇشنىڭ ھەممە تەرەپلىرىگە باغلىنىدۇ. ئۇنىڭدا دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىق، كانچىلىق، بۆزچىلىك، گىلەمچىلىك، قاشتېشى، ئەتلەسچىلىك قاتارلىق ئىشلەپچىقىرىش پائالىيەتلىرى؛ خوتەندە يۈز بەرگەن تارىخىي ۋەقەلەر ۋە تارىخىي شەخسلەر؛ ياداتاش، بارائەت، رامىزان قاتارلىق دەپنە مۇراسىملىرىغا ئوخشاش دىنىي ۋە ئۆرپ-ئادەت پائالىيەتلىرى؛ چوڭقۇر پەلسەپىۋىلىككە ئىگە پەندى-نەسىھەتلەر؛ ئاتا-ئانا، ئۇرۇق-تۇغقان، ئەل-ئاغىينە ھەققىدىكى كۆزقاراشلار؛ ئۆزگە يۇرتقا سەپەر قىلغان كىشىلەرنىڭ غېرىب-مۇساپىرلىق سەرگۈزەشتىلىرى؛ كىشىلەردىكى ھەر خىل يامان ئىللەتلەرنىڭ زىيانلىق ئاقىۋەتلىرى؛ ئويۇن بىلەن باغلىق بولغان باللارچە سەبىي، پاك، تەسەۋۋۇرغا تويۇنغان كۆزقاراشلار ... كەڭ كۆلەمدە ئىپادە قىلىنىدۇ. قىسقىسى، بۇ كىتابنى ئوقۇغىنىمىزدا، رەڭگارەڭ ۋە خىلمۇخىل تۇرمۇش مەنزىرىسى كۆز ئالدىمىزدا تولۇق نامايان بولىدۇ.

2. بۇ كىتابتىكى قوشاقلارنىڭ يەرلىك پۇرىقى ئىنتايىن كۈچلۈك. بۇنداق يەرلىك يۈرىتى ئۇنىڭدا خوتەنگە خاس يەرلىك ئالاھىدىلىكنى مەيدانغا كەلتۈرگەن. يەنى خوتەندە يۈز بەرگەن ۋەقەلەر، خوتەندىكى مەشھۇر شەخسلەر، خوتەندىكى يۇرت-ماكانلارنىڭ ئالاھىدىلىكى ۋە خوتەنچە تىل شېۋىسىدىن پەيدا بولغان. مەزكۇر كىتابتا رۇستەمشاھ، ماخۇسەن، ماسىجاڭ، ئاق تۇرسۇن، ئايۇپ بەگ، لوشۆخەن، پاسار تۆمۈرچى قاتارلىق تارىخىي شەخسلەرنىڭ پائالىيەتلىرى بايان قىلىنغان. زىۋىدەم، گۈلسەيدىخان، سارىخان، نىساگۈل، گۈلئايىم، مەرەمخان، پاشاخان، مىرەجىخان، زورىخان،

مۇندەرىجە

ئەمگەك قوشاقلىرى 1
ئورمىچىلار قوشىقى (چاگان) 1
خامان قوشىقى (كالايلاي) 2
پادىچىلار قوشىقى 3
كانچىلار قوشىقى 4
چاقىچىلار قوشىقى 5
هۈنەرۋەن - كاسىپلار توغرىسىدا قوشاقلار 6
تاغ پارتلاتقۇچىلار قوشىقى 7
ئۆستەڭ قوشاقلىرى 8
مول - هوسۇل قوشاقلىرى 8
يۇرت - مەھەللە توغرىسىدا قوشاقلار 11
تىمىسىز قوشاقلار 14
ئىجتىمائىي قوشاقلار 15
خوتەن، گىلەم، قاشتېشى، ئەتلەس توغرىسىدىكى قوشاقلار ... 15
تارىخىي شەخسلەر توغرىسىدىكى قوشاقلار 22
ئۆتمۈش توغرىسىدىكى قوشاقلار 29
يېڭى دەۋر قوشاقلىرى 36
ئىسلاھات ھەققىدە قوشاقلار 44
مەۋسۇم - مۇراسىم قوشاقلىرى 47
ياداتاش قوشاقلىرى 47
قارلىقنامە 48
بارائەت قوشىقى 50
رامىزان قوشاقلىرى 50

ئىچىدە قامچىلاش، ھەجۋىيلىك ئىچىدە تەربىيىلەش ۋە ھەجۋىيلىك ئىچىدە ھوزۇرلاندۇرۇش مەزكۇر توپلامنىڭ يەنە بىر ئالاھىدىلىكى ھېسابلىنىدۇ.

دېمەك، خوتەن قوشاقلىرىدىن تاللىنىپ تۈزۈلگەن بۇ كىتاب، ئۆزىنىڭ يۇقىرىقىدەك ئالاھىدىلىكلىرى بىلەن ئەدەبىيات-سەنئەت بېغىمىزدا يېڭىدىن ئېچىلغان بىر دەستە گۈل بولۇپ، دۇنيانىڭ ئاغزاكى غەيرىي ماددىي مەدەنىيەت مىراسلىرىنى قوغداش، ئەۋج ئالدۇرۇش ۋە نۇرلاندۇرۇش چاقىرىقىنىڭ تۈرتكىسىدە بارلىققا كەلگەن يېڭى نەتىجە ھېسابلىنىدۇ.

مەن ھەممەيلەننى ئۇنىڭ نۇرانە رەڭگى ۋە خۇشپۇراق ھىدىدىن ھوزۇرلىنىشقا تەكلىپ قىلىمەن. بۇ كىتابتىكى قوشاقلارنى ئەستايىدىل تاللاپ، مەزمۇن يېقىدىن تۈرلەرگە ئىنچىكە ئايرىپ، سىستېمىلاشتۇرۇپ تۈزگەن ئابدۇللا سۇلايمان ئەپەندىگە رەھمەت ئېيتىمەن.

شىنجاڭ ئۇنىۋېرسىتېتى فىلولوگىيە ئىنستىتۇتىدىن:

ئوسمان ئىسمايىل تارىم

2006-يىل 9-ئاپرېل

目　　录

劳动歌谣……………………………………………… 1
　收割歌谣…………………………………………… 1
　打场歌谣…………………………………………… 2
　放牧歌谣…………………………………………… 3
　矿工歌谣…………………………………………… 4
　纺线歌谣…………………………………………… 5
　手工行业歌谣……………………………………… 6
　爆破工歌谣………………………………………… 7
　挖渠歌谣…………………………………………… 8
　丰收歌谣…………………………………………… 8
　古土家乡之歌谣 ………………………………… 11
　无题歌谣 ………………………………………… 14
社会歌谣 …………………………………………… 15
　关于和田、地毯、玉石、丝绸的歌谣………………… 15
　关于历史人物的歌谣 …………………………… 22
　关于旧社会的歌谣 ……………………………… 29
　关于新时代的歌谣 ……………………………… 36
　关于改革开放时代的歌谣 ……………………… 44
节期、礼仪歌谣…………………………………… 47
　求雨歌谣 ………………………………………… 47
　雪笺歌谣 ………………………………………… 48
　油胡芦节歌谣 …………………………………… 50
　斋月歌谣 ………………………………………… 50
　送葬歌谣 ………………………………………… 54

مەرسىيە قوشاقلىرى 54
ئەلنەغمە، مەشرەپ، ئولتۇرۇش قوشاقلىرى 56
تۇرمۇش قوشاقلىرى 61
دىداكتىك قوشاقلار 61
مۇساپىرچىلىق، يالغۇزلۇق، دەرد - ئەلەم توغرىسىدىكى
قوشاقلار 68
ئىجتىمائىي مۇئامىلە توغرىسىدىكى قوشاقلار 73
ئەقلىيە سۆز نەزمىلىرى 86
ساتىرىك قوشاقلار 89
يۇمۇرلۇق قوشاقلار 109
خەلق ناخشىلىرىدىن تاللانما 113
ئۇبىتىششىلار 123
قىز - ئاياللار نامىغا توقۇلغان قوشاقلار 131
مۇھەببەت قوشاقلىرى 145
سالام خەت (ئىرسالنامە) 145
كۆڭۈل ئىزھارى 153
مەدھىيە قوشاقلىرى 187
ياخشى كۆرۈش تېمىسىدىكى قوشاقلار 201
سۇرۇشتۇرۇش تېمىسىدىكى قوشاقلار 234
ھىجران تېمىسىدىكى قوشاقلار 278
خوشلىشىش تېمىسىدىكى قوشاقلار 292
كۈندەشلىك تېمىسىدىكى قوشاقلار 296
ئايرىلىش - جۇدالىق تېمىسىدىكى قوشاقلار 297
سۆكۈش، قامچىلاش تېمىسىدىكى قوشاقلار 316
تۇرلۇك تېمىدىكى مۇھەببەت قوشاقلىرى 327
بېيىتلار 351
بالىلار قوشاقلىرى 391
باشقىلار 403
تۈزگۈچىدىن 407

ئەمگەك قوشاقلىرى

ئورمىچىلار قوشىقى[1] (چاگان)

ئېگىز تېرەك (ۋاي) جەگە سۆگەت، يەتتە بىلەن يۈگرەپ چىقتىم،
(چاگان...) موللامنىڭ باغى. (چاگان...) ئازما[2] باشىمغا.
موللا كىشى (ۋاي) غەزەل ئوقىسا، سەككىز ئالما (ۋاي) ساناپ بەردىم،
(چاگان...) يۈرەكىنىڭ داغى. (چاگان...) قىز ئاداشىمغا.

سەككىز ئالما (ۋاي) بەرگەنلىرىم، ئالتۇن تارتقان (ۋاي) تارازاڭدا،
(چاگان...) زەنىڭدە[3] تۇرسۇن. (چاگان...) يامبۇ تاتايمۇ؟
قايرىپ - قايرىپ (ۋاي) سۆيگەنلىرىم، خانلار ياتقان يوتقانىڭدا،
(چاگان...) يادىڭدا تۇرسۇن. (چاگان...) مەنمۇ ياتايمۇ؟

ئاللا ئىگەم (ۋاي) بەندەم دېسە، ئېگىز تاغنىڭ (ۋاي) ئۇيانىدا،
(چاگان...) ئالسۇن جانىمنى. (چاگان...) ئۇلاي سايرايدۇ.
خۇدايىمدىن (ۋاي) تىلەپ ئالاي، ئۇ سايرىغان (ۋاي) ئۇلاي ئەمەس،
(چاگان...) گاڭگۇكنىڭ يارىمنى. (چاگان...) يارىم چىللايدۇ.

---

① ئورما مەزگىلىدە بىر قانچە ئائىلە لايىقۇتلىشىپ ئورمىلىقتا چىقىدۇ. ئالدى بىلەن بىر مويسىپىت باش بولۇپ ئۈنلۈك ئاۋازدا «چاگان» قوشىقىنى باشلايدۇ. باشقىلار مويسىپىتنى چۆرىدەپ ئورغاقنىڭ بېشىنى بىر قولىدا، ئۇچىنى بىر قولىدا تۇتۇپ پولاڭلاتقان ھالدا مويسىپىتقا ئەگىشىپ قوشاق ئېيتىدۇ. ھەر سولنىڭ بېشىدا بىر قېتىم تەكرارلىنىدۇ. ھەر قېتىمقىسى بىر - ئىككى كۇپلېت بىلەنلا چەكلىنىدۇ. شۇنىڭ بىلەن ھەممەيلەن كۆڭۈلۈشۈپ ھاردۇقى چىقىپ روھلانغان ھالدا يېڭى سولغا چۈشۈپ كېتىدۇ.

② ئازما — يەرلىك شېۋىدە سۇ تۇسمىسى.

③ زەنىڭدە — ئېسىڭدە — يادىڭدا.

曲艺、麦西来甫、聚会歌谣 …… 61
生活歌谣 …… 61
关于规劝的歌谣 …… 61
关于流浪、孤独、忧愁的歌谣 …… 68
关于社交的歌谣 …… 73
箴言歌谣 …… 86
讽刺歌谣 …… 89
幽默歌谣 …… 109
精选民歌 …… 113
对歌相声 …… 123
有关妇女的歌谣 …… 131
爱情歌谣 …… 145
情信歌 …… 145
追求歌 …… 153
赞美歌 …… 187
迷恋歌 …… 201
相思歌 …… 234
苦情歌 …… 278
离别歌 …… 292
吃醋歌 …… 296
失恋歌 …… 297
嘲笑挖苦歌 …… 316
其它题材的情歌 …… 327
双行诗歌 …… 351
儿歌 …… 391
其它 …… 403
后言 …… 407

تەقدىر ئاللا، تەقدىر ئاللا،
تاغنى ياراتتى، كالاي لاي.
تاغ ئاراسى قاراڭغۇ دەپ،
ئاينى ياراتتى. (يەي)
كالاي ... لاي ... لاي ...

ئاق سامانىنى سورىسام،
چەش بولادۇر كالاي ... لاي.
بۇ ئالەمنى ھەر قاچان،
كەچ بولادۇر كالاي لاي.
ۋاي ... ۋاي ... كالاي ...

ئاتچان يولى قومۇشلۇق ۋاي،
ئورغاق سىلىپ ئورغان يوق.
سەن ئۇ يەردە مەن بۇ يەردە،
مۇڭدىشىپمۇ تۇرغان يوق.
ۋاي ... كالاي ... لاي ...

ئۆستەڭدە سۇ بولمىسا،
بىلىق ياتامدۇ تاشدا.
كۆڭلى بولمىسا يارنىڭ،
كۆلۈپ ياتامدۇ قاشدا.
ھاي ... ھاي... كالاي ...

بوگۈن كۈنگە يەكشەنبە،
ئات ھارۋاڭنى قوش ئەمدى.
مەن يۇرتتىن كېتەر بولدۇم،
كۆرۈشكەن يارلار خوش ئەمدى.
ھاي ... ھاي، كالاي ... لاي

بەر دىگەنگە بەرمەيمەن،
دۇتارىمنى تارىمنى.
خەقنىڭ گېپىگە كىرىپ،
تاشلىمايمەن يارىمنى.
ھاي ... ھاي، كالاي ... لاي

پادىچىلار قوشىقى

پادىچىنىڭ ئوغلىغا،
سرە چورۇق يارىشار.
ورۇق كىيگەن يىگىتكە،
ز – جوۋانلار قارىشار.[1]

ئوچاق بېشىدا كۆمەچ بار،
تۇگۈۋىلىك پوتىغا.

ا قوندى خادىغا،
نى ھەيدەك پادىغا.

ئاق چىقىلدا مال بېقىپ،
كۆك چىقىلغا يۆلەيسىز.
بوشراق ئويناك ئويۇننى،
كالتەك سۇنسا تۆلەيسىز.

خامان قوشىقى (كالايلاي)

ئاق قۇشقاچ هارامزادە،
تورغاينى بالام دەيدۇ.
شۇمتەك ناتىۋان باللا،
ئاشىنىسنى ئانام دەيدۇ.
هاي ... هاي، كالاي ... لاي

شوتىنى قويدۇم شاتۇتقا،
مەن مۇساپىر بۇ يۇرتقا.
كەلگىنىم يامان بولسا،
قايتىپ كېتەي ئۆز يۇرتقا.
هاي ... هاي، كالاي ... لاي

ئۆستەڭنىڭ تېگى لايدۇر،
دەسسىسەم لىغىلدايدۇ.
سەن يارىمنى ئويلىسام،
يۈرىكىم جىغىلدايدۇ.
ۋاي ... ۋاي، كالاي ...

تۈنۈگۈن چۈش ۋاقتىدا،
ئىككى جۇۋان چىقتى سۇغا.
قاپىقى لايغا پېتىپ،
ئالمىلىرى ئاقتى سۇدا.
ۋاي، كالاي ... لاي ...

ئاق ئالما، قىزىل ئالما،
بۆكەڭنى قېڭى[①]قويما.
بۆكەڭنى قېڭى قويساڭ،
خىلىڭنى تېپىپ ئوينا.
هاي ... هاي، كالاي... لاي...

سەنمۇ غېرىب، مەنمۇ غېرىب،
ئۆز ياردىن ئايرىلىپ.
كالايلاي ئېيتار مەندەك،
ياردىن ئايرىلغان غېرىب.
ۋاي، كالاي ... لاي ...

قارلىغاچ قارا نېمە،
قاناتىدىن ئايرىلمىسۇن.
قىز بالا ئاجىز نېمە،
ئاتاسىدىن ئايرىلمىسۇن.
ۋاي، كالاي ... لاي ...

بۇغداينى ئالا قىلغان،
يۆگىمەچ بىلەن لويلا.
مەن ساڭا نېمە قىلغان،
ئولتۇرۇپ راسا ئويلا.
ۋاي ... ۋاي، كالاي ... لاي

---

① قېڭى — يەرلىك شېۋە، قىڭغىر، سىڭايان.

ئارقا تاغ كانغا بىرىپ،
ئالتۇن تاپالمايدۇ كىشى.
بەگ ـ زالىملار دەستىدىن،
ئۆيدە ياتالمايدۇ كىشى.

سوغراق كانغا كىرگەندە،
يۆلەندىم ئىگىز تاغقا.
ئالتۇن تاپسام بىر مىسقال،
كەتتى نان پۇلى چايغا.

سوغراق[1] كانلار ئالتۇن كان،
چىژغان[2] كانلار كۈمۈش كان.
بەگ ـ بوجاڭلار ئالدىدا،
كەمبەغەللەر جىرىس[3] نان.

ئارقا تاغقا ئۆتتۇمەن،
ئالتۇن قازمەن كاندىن.
ھەرگىز ئالتۇن تىپىلماس،
كەچمىسە ئىزىز جاندىن.

كانچىكەن دىمەك بىزنى،
تاغ يولىدا كارۋان بىز.
جاننى ئىلىپ ئالقانغا،
سىرىق ئالتۇن قازغان بىز.

ئۆشنەمدىكى تولۇمغا،
ئوجمە تالقىنى ئالدىم.
يول بولسۇن دەڭ جان ئانا،
ئارقا تاغقا يول سالدىم.

چاقىچىلار قوشىقى

چاقام غوي ـ غوي قىلادۇ،
چەمكى قايغانمىكىن.
بىر كىلەيمۇ دىمىدى،
يار كۆڭلى قالغانمىكىن.

چاقام غوي ـ غوي قىلادۇ،
تانىپى يانغانمىكىن.
شۇ يارىمنىڭ كۆيگىنى،
راسمىكىن يالغانمىكىن.

چاققا سالغان تانىپىم،
بۆزمىكىن، مەشۇتمىكىن.
كۆڭلۈمنى ئالغان يىگىت،
چىن دىلدىن ئاشىقمىكىن.

① سوغراق — جاي نامى.
② چىژغان — جاي نامى.
③ جىرىس — كىپەك.

ئوتلاپتۇيا - ئوتلاپتۇ،
سىنىڭ، مىنىڭ قويىمىز.
بىللە ماڭساق يوللاردا،
تەڭلىشەمدۇ بويىمىز.

كۆك چىچىلدا قوي باقسام،
قويچىلار كاۋاپ دەيدۇ.
كەنت ئاتلاپ يار تۇتسام،
سۆيۈپ قوي، ساۋاب دەيدۇ.

مىڭ قويۇڭ بارمۇ سىنىڭ،
تاغقا چىقىپ قوي باقىلى.

تاغ ئارا راۋاب چېلىپ،
ناخشا - قوشاق قاتىلى.

قوي كېلەر قوزى بىلەن،
بىر - بىرىنىڭ ئىزى بىلەن.
ھېلىمىكىم كېلىپ قالدى،
قارا كۆز قىزى بىلەن.

قويىڭىز بارمۇ خېنىم،
قوينى قوشۇپ باققىلى.
مەيلىڭىز بارمۇ خېنىم،
يۈرەككە تۆشنى ياققىلى.

كانچىلار قوشىقى

بېرىپ يارىمغا ئېيتىڭلار،
كىشلەر چىقمىسۇن كانغا.
كىشلەر چىقسا كانغا،
يۈرەك باغرى تولار قانغا.

ئارپىبەديان ئېچمىگەنلەر،
ئەمدى ئىچتى قارا چاي.
چىقىل ئارقىسى سوغۇقكەن،
زىمىلىكتىن كانلار ئاچاي.

چىقىل ئارقىسغا ماڭغاندا،
ئاتا بىلەن ئانا يوقكەن.
بۇغداي، قوناق بەش تەڭگە،
كەتمەندە ھۈنەر يوقكەن.

ئۈيۈڭنىڭ چۆرىسى ئەخلەت،
كۆڭۈل ھېچ يەرگە يەتمىيتكەن.
چىقىل ئارقىسىدىكى كانچىلار،
بىر - بىرىگە خۇش ئەتمىيتكەن.

ئالتۇن تاپماق جان بىلەن،
رىندە سالماق نام بىلەن.
سەھەر چاغدا خوشلاشتۇق،
مېھرىبان ئانام بىلەن.

چىقىل ئارقىسغا كىرگەندە،
يولنى ئارقىغا[1] تاشلىدۇق.
ئاتا - ئانا قېرىنداشنى،
بىز خۇداغا تاپشۇردۇق.

---

[1] ئارقىغا — ئارقا تاغ مەنىسىدە.

ئۈرۈش بىلەن ئاقاقنى،
ئاھا[1] پۈركۈپ ئاقارتتۇق.
موكا ئاتقان قوللارنى،
بايغا ئىشلەپ قاپارتتۇق.

ناچى[2] تۈرگەن چاقىلار،
غۇيۇلدايدۇ توختىماي.
بايغا چەكمەن توقۇدۇق،
كىچە بولسا ئۇخلىماي.

مەدىكار بىز بايلارغا،
بەدىلىگە بىر نان يوق.
بۆزچى بولۇپ ئۆزىمىز،
قوڭمىزدا ئىشتان يوق.

تەپكۈ[3] باسار پۇتىمىز،
موكا ئاتار قولىمىز.
كىيىم يېلىڭ، قورساق ئاچ،
بولمىغاچقا پۇلىمىز.

بۇگۈن بېرەر دەپتىمىز،
ئەتە بېرەر دەپتىمىز.
ئونبەش چەكمەن توقۇساق،
بىر چەكمەنچە ھەققىمىز.

ئۆزۈم توقۇغان خامنى،
بازاردا ساتالمايمەن.
يوقسۇزلۇقنىڭ دەردىدە،
تولغىنىپ ياتالمايمەن.

ئۆتىدۇ قولدىن - قولغا،
كالا مۈڭگۈزى موكا.
تەپكىنى تولا تىپىپ،
بولدى پۇتلىرىم توكا.

تاغ پارتلاتقۇچىلار قوشىقى

تاغقا چىققان ياشلارنىڭ،
كۆچى تولا بىلەكتە.
دورىغا ئوت ياقىدۇ،
ئىش - ئەمگەكتە غەيرەتتە.

قورقۇتالماس قار - بوران،
باتۇر يۈرەك ياشلارنى.
دورا بىلەن ئاتىدۇ،
كۆك تۆمۈردەك تاشلارنى.

---

① ئاھا — ئۈرۈش تارتىلغاندىن كېيىن ئۈرۈشكە پۈركۈپ، ئۈرۈشنىڭ چىداملىقىنى ئاشۇرىدىغان كۆممىقوناق ئۈمىچى.
② ناچى — يەرلىك يىپ ئىگىرىش چاقىسى بىلەن ئاقاق ئۈرۈدىغان كىچىك بىر خىل سايمان.
③ تەپكۈ — بۆز توقۇش دۇكانلىرىنىڭ ئاياغ ئاستىغا مەخسۇس ئورۇنلاشتۇرۇلغان بىر خىل سايمان بولۇپ، ئۇ دەپتىن، شانا قاتارلىقلارنى يۈرۈشلەشتۈرۈشتە مۇھىم رول ئوينايدۇ.

ھۈنەرۋەن — كاسىپلار توغرىسىدا قوشاقلار

1

توك - توك ئېتەر تۆمۈرچى،
پۇلنى ئۇسسۇيدۇ كۆنچى.
خېخنىەكتە ئورا كولاپ،
جان تالىشار بوزچى.

2

ئۇستام ئېتىدۇ كالا گۆشىدە،
مەنمۇ ئېتىمەن قوي گۆشىدە.
ئۇستام ئەتسە قالمايتۇ،
مەنمۇ ئەتسەم ئالمايتۇ.
گۆشى ياغدىن گۆشگىردەك،
پىيىزى باغدىن گۆشگىردەك.
كىيىپ ئېتىمەن تەمى قەنت،
ئۇستام ئېتىدۇ ئىشلىتىپ پەن.
ئۇستام ئەتسە قالمايتۇ،
مەنمۇ ئەتسەم ئالمايتۇ.
پىيىزى باغدىن گۆشگىردەك،
سۇيى تاغدىن گۆشگىردەك.

3

موكا ① ئاتتىم رەم بىلەن،
دەپتىن② كۆتەردىم غەم بىلەن.
خام③ توقۇدۇم پەم بىلەن،
ئۆشتە④ قىلدىم دەم⑤ بىلەن.
بۆزچى دەپ قالماڭ مېنى،
چەكمەن توقۇيالمايمەن.
باشتىن ئۆتكەن كۈنلەرنى،
قاچان ئۇنتۇيالايمەن؟

بىز توقۇغان چەكمەننىڭ،
جۇپ بولادۇر شانىسى⑥.
كېچە - كۈندۈز ئارام يوق،
تۈگمەيدۇ چالىسى.
خام، تالىما، چەكمەننى،
بىز توقۇيمىز دۇكاندا⑦.
ئاقساقالنىڭ⑧ كارى يوق،
بار غېمىمىز پوكاندا.

---

① موكا — ئاقاق چۈشۈرۈپ بېرىدىغان توقۇش سايمىنى.
② دەپتىن — ئۆرۈش يورۇشتۇرۇپ، توقۇلغان رەختنى چىڭدايدىغان سايمان.
③ خام — يەرلىك توقۇلما بۇيۇملىرىنىڭ بىر تۈرى.
④ ئۆشتە — توقۇلغان خام - تالىمىلارنى ئاقارتىش دېگەن مەنىدە.
⑤ دەم — خام - تالىمىنى شاخار بىلەن ئاقارتقاندا مۇشتلايدىغان كالتەك.
⑥ شانا - ئۆرۈش ئۆتكۈزىدىغان ۋە ئالماشتۇرىدىغان نەرسە.
⑦ دۇكان — خام، چەكمەن، تالىما توقۇيدىغان دۇكاننىڭ ئاساسىي قۇرۇلمىسى.
⑧ ئاقساقال — گومىنداڭ ۋاقتىدا بۆزچىلەرنى باشقۇرىدىغان مەخسۇس كىشىلەر بولغان. ئۇلار ئۆزلىرىمۇ بۇ كەسىپنى پىششىق بىلىدىغان كىشىلەر بولغاچقا، ھۈنەرۋەنلەر ئۇلارنى «ئاقساقال» دەپ ئاتىغان.

چەينەكلەرگە چاي سىلىپ،
ئىشچانلارغا تۇتقۇم بار.
بۇ يىلقى مول ھوسۇلغا،
ھەسسەمنى كۆپ قوشقۇم بار.

يىڭى ئايۋان ـ سارايىنىڭ،
تەكچىسىگە گۈل قويدۇق.
ئىشتا ئۇزۇپ چىققانغا،
«زەربىدار» دەپ ئىسىم قويدۇق.

سورۇۋالدۇق خامانىنى،
ئەجەب سالقىن شامالدا.
شاد ئىشلەيمىز تا ئەبەد،
بۇ بەختىيار زاماندا.

مەرۋايىتتىن كۆز قويدۇم،
قولۇڭدىكى ئۈزۈككە.
ئۇرما ئورماي يۈرگەنلەر،
مەلۇم بولۇر كۆزلۈككە.

قالۇق ئۆستەڭ[1] بويىدىن،
خۇشخۇي ناۋا ئاڭلاندى.
بەك ئوخشىغان بۇغدايدىن،
دىل كۆڭلىمىز شادلاندى.

بۇغدايلىققا باردۇق بىز،
ئىرىقنىڭ لىۋى بىلەن.
ئالتۇن باشاق تاغ بولدى،
ئىشچانلار قولى بىلەن.

قوش ھەيدىگەن ياش باللا،
يەرنى چوڭقۇر ئاغدۇردى.
مول ھوسۇلنىڭ شادلىقى،
ئارزۇيىمىزغا قاندۇردى.

بىغىمىدىكى كۆلچەكتە،
غاقىلدايدۇ ئۆردەكلەر.
ئىشلىگەچكە جاپالىق،
نانغا تويدى گۆدەكلەر.

ئۆستەڭ قىشى دەرەخلىك،
يولغا چۈشۈر سايىسى.
ئەتىيازدا ئىشلىسەك،
كۆزدە بولار پايدىسى.

سوغاققۇم[2] دىگەن جايلار،
قۇملۇق ئىدى بىر زامان.
ئەمگەكچىنىڭ قولىدا،
بولدى ياشناپ گۈلىستان.

① قالۇق ئۆستەڭ، ② سوغاققۇم — جاي ئىسىملىرى.

كوڭكا بىلەن توشۇيمىز،
ئاتقان پارچە تاشلارنى.
بىزگە قىلچە جاپا يوق،
بەك ئاسرايدۇ ياشلارنى.

يولىمىزنى توسۇيالماس،
قۇم، بوران، تاغ، شۇۋرغان.
تەبىئەتنى ئۆزگەرتىپ،
چۆلنى قىلىمىز بوستان.

ئۆستەڭ قوشاقلىرى

قاشنى راسلاپ تاش تىزىپ،
چامنى ـ چامغا ئۇلايمىز.
سۇنى باشلاپ قاقاسقا،
يۇرتنى گۈلگە ئورايمىز.

تاش ئۆستەڭگە سۇ كەلسە،
ئويناقلاپ شوخ ئاقىدۇ.
پارتىيىنىڭ سۆزلىرى،
دىلغا قەنتدەك ياقىدۇ.

تاش ئۆستەڭنى ئالغانلار،
روھىڭلارغا ھەشقاللا.
ياشناپ كەتسۇن سۇ ئىچىپ،
چۆلدە باغۇ ـ بوستانلار.

ئۆستەڭ چاپتۇق دۆڭلۈكتىن،
راۋان ئاقتى سۇيىمىز.
بوز يەردىكى ئورمانغا،
سۇنى باشلاپ قويىمىز.

ئۆستەڭ چېپىپ، سۇ باشلاپ،
جىرىم سالدۇق قاتارى.
بويسۇندۇردى چۆللەرنى،
ئەمگەكچىنىڭ مادارى.

ئۆستەڭگە سۇ باشلاندى،
قاشلاڭ كىچىك ئېرىقنى.
تېرىۋېلىڭ ۋاقتىدا،
بۇغداي، قوناق، تېرىقنى.

مول ـ ھوسۇل قوشاقلىرى

چىلگە سارغىيىپ پىشتى،
قوغۇنلۇقتا پىلەكتە.
مول ھوسۇلنىڭ ئىشقى بار،
بىزنىڭ ئوتلۇق يۈرەكتە.

ئاستىمىزدا توروق ئات،
ئەجەب بەلەن يورغىسى.
مول ھوسۇلدىن ئۈمىد زور،
خامان تاغدەك بولغۇسى.

ئورمان سالدۇق دېھقانلار،
يول بويىغا قاتارلاپ.
تەر ئاققۇزغان ئېتىزدىن،
ئاشلىق ئالدۇق تاغارلاپ.

بازار دېگەن چاغ ئىكەن،
ئېتىز بولسا باغ ئىكەن.
قېتىرقىنىپ ئىشلىسەك،
ھوسۇلىمىز تاغ ئىكەن.

ئامەت قاچار ھورۇندىن،
ئۇ قۇتۇلماس زۇلۇمدىن.
ئەمگەكچىلەر چۆشەنگەن،
بۇ قاراشنى بۇرۇندىن.

باتۇر ئىشتا ئۇزىدۇ،
تاشتىن گۆھەر سۈزىدۇ.
ئۆزى ھەمدە ئۆزگىنى،
خۇرسەن قىلىپ ئۆتىدۇ.

يۇرت - مەھەللە توغرىسىدا قوشاقلار

دۇۋا[1]

دۇۋا دەيدۇ، دۇۋا دەيدۇ،
تۆت تەرىپى تاغ.
مۇساپىرلىق دەردىدە،
يۈرەكلىرىم داغ.

بىز ياشايمىز، ئىشلەيمىز،
تاغدا ـــ دۇۋادا.
ئاتا - ئانام سېغىنىدۇ،
سەھەر - دۇئادا.

بۇ دۇۋانىڭ داغلىرى،
ئاقباش تاقىر تاغ.
ئورۇغ - تۇغقان ئەسكە چۈشسە،
يىغلايمەن ھەر چاغ.

دۇۋا دېگەن تاغ ئىكەن،
تاغنىڭ باغرى باغ ئىكەن.
مۇساپىرلىق يامان ئوت،
قايناپ تۇرغان ياغ ئىكەن.

[1] دۇۋا ـــ گۇما ناھىيىسىنىڭ دۇۋا بازىرى. بۇ جاي خوتەن ۋىلايىتىنىڭ ئەڭ چوڭ كۆمۈر بازىرىسى.

ئەمگەك بىلەن گۈللەنتۇق،
قاقاس چۆلنىڭ باغرىنى.
گۈمبۈرلىتىپ تويدا بىز،
راسا چالدۇق ناغرىنى.

كەتمەن چاپسا تەر چىقار،
ھاردۇق يېتىپ ئادەمگە.
ئەمگەك بىلەن ياغدۇ،
بەخت - ئىقبال ئالەمگە.

كۆكۈل قويۇپ ئىشلىدۇق،
ھۆددە ئالغان يېتىزغا.
ئۈنۈمسىز يەر ئايلاندى،
مول ھوسۇللۇق دېڭىزغا.

قوغۇن چۈشتى چۆنەكتە،
چۆنەكتىكى پىلەكتە.
ھوسۇل ئالدى خەلقىمىز،
قەيسەر بولۇپ ئەمگەكتە.

ئاسماندا ئاي قارايدۇ،
گۈل بېغىمغا زوقلىنىپ.
مەنمۇ ھارماي ئىشلەيمەن،
كۆندىن - كۆنگە روھلىنىپ.

يېڭى ئالغان تاش ئۆستەڭ،
ئېگىز قومغا تۇتاشتى.
قاندى سۇغا باياۋان،
بەختىمىز قۇچاق ئاچتى.

باغقا كىرىپ گۈل ئارا،
سەيلە قىلىپ قانمايمەن.
بەسلىشەيلى كەل يارىم،
سەندىن كېيىن قالمايمەن.

بېغىڭدىكى ئۈجمەڭنى،
ئىلمەكتە ئىلىپ يەيمەن.
قەلبى گۈزەل يار بىلەن،
بىللە ئىشلىسەك دەيمەن.

كۆزۈم چۈشتى ئالمىغا،
ئۈزۈپ يەيمەن شېخىدىن.
كۆيۈپ قالدىم ئىشچانغا،
يۈرىكىمنىڭ قېتىدىن.

ھوسۇلىمىز ئۇخشىدى،
ساڭلار ئاشقا تولغۇدەك.
كۆزىمىز چوڭ، يۈرەك چوڭ،
يەيمىز ئەمدى تويغۇدەك.

بەشتوغراقنىڭ چىنىدە،
چىلەكدۆڭ دەپ قۇملۇق بار.
چىلەكدۆڭنىڭ ئۇستىدە،
ياۋقۇنجىغان چۇغلۇق بار.

چوڭ دەريادىن ئۆتكەنگە،
كىچىك دەريالار نېمىكەن؟
چوڭ دەرياغا سۇ كەلسە،
بەشتوغراقلىققا نېمىكەن؟

بەشتوغراققا كۆرۈنەر،
كېرىيە ھېيتگاھ جامەسى.
ئەزان - سالات، كوي - سادا،
زادى ئورتاق ھەممىسى.

مەن بارمىغان يەركەن ئەمەس،
پۇل بەرمىسەم بەرگەن ئەمەس.
ھەممە نەرسە كېرىيىدە بار،
باشقا يۇرتتا ئەرزان ئەمەس.

ئاتچان ھەققىدە قوشاقلار

بىلىپ قىلىڭ خالايىق،
ئاتچان① دېگەن گۈزەل جاي.
خەلقى باتۇر ئەمگەكچان،
ھۇنەر-سەنئەت كانى جاي.

پۇلۇ ②دېگەن ئەڭ يىراق،
ئالتۇن، كۆمۈر كانى بار.
خەلقىنى مېھماندوست دەپ،
مەڭگۈ ئۆچمەس نامى بار.

ئۆچكە بۇلۇڭ ③تېغىدا،
ئۇلاي، كەكلىك بەك تولا.
يايلاقلاردا ئوتلايدۇ،
ئايغىر، ئۆچكە، قوي، كالا.

باشىيەر④، قىشلاغ⑤، قاراگۇ بۇلاق⑥،
ئۇستىدە ئارشاڭ بۇلاق.
يايلاقلىرى بەك گۈزەل،
ئوتلار سانسىز ئات-ئۇلاغ.

لۇش⑦نىڭ دەريا، تېغىدا،
ئاپئاق قاشتاش يارالغان.
بولغاچ سۇپەت قىممىتى،
داڭقى ئەلگە تارالغان.

شۇگۇلتاغ⑧ئەمەس بىر تاغ،
يەرلىرى ئەجەب مۇنبەت.
يېسىڭىز ئەجەب تاتلىق،
قوغۇن-تاۋۇزى شەربەت.

---

① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩ ⑪ ⑫ بەلگىسى قويۇلغانلىرى كېرىيە ناھىيە ئاتچان يېزىسىدىكى مەھەللە، دەريا، داۋانلارنىڭ نامى.

دۈۋا كاندىن كۆمۈر ئالدىم،
جاڭگالدىن ئوتۇن.
ماڭا ۋاپا قىلمىدى،
بىۋاپا خوتۇن.

شەنگەنىڭدىن قورقمايمەن،
كان ئاستىدىن چىقمايمەن.
سېنى سۆيگۈنۈم سۆيگەن،
باشقىسىنى ئۇقمايمەن.

بەشتوغراق[1]

بەشتوغراقنى بىلەمسىز،
دەريانىڭ ئۇياقى بۇ.
كىندىك قېنىم تۆكۈلگەن،
يۇرتنىڭ رەڭ بۇياقى بۇ.

ئالتە قاتار ئۇجمىلىك بار،
بەشتوغراق ئۇلۇغ يولدا.
ئۇجمىلىكتە سەيلە قىلدۇق،
داپ، دۇتار، راۋاب قولدا.

بەشتوغراقتا بەش مەھەللە،
ئەڭ قەدىمي «قارا تاش».
لەڭگەرلىككە ئاشىق بوپتۇ،
تۆت مەھەللىلىك قاراقاش.

بەشتوغراقنىڭ ئوتتۇرىسى،
يەتتە قىزلىرىم مازارى.
كۆن پېتىشتا قىزىيدۇ،
كېرىيە ـ كەمەك بازارى.

بەشتوغراقتا بەش جەمەت،
چۆجە ـ چۇمچۇق ئىككىسى.
ئۇچىنىڭ بىرسى چەمەك،
شادى، كوكۇش قالدىسى.

بەشتوغراقنىڭ ئەزەلدىن،
موللا ـ قارىسى تولا.
دەردمەنلەرنىڭ دەردىگە،
شىپالىق دورىسى تولا.

لەڭگەر كۆلى چوڭقۇر كۆل،
ئوتتۇرىسىدا سۆگەت بار.
بەشتوغراقتا بۇ كۆلگە،
«بەركەتلىك» دەپ سۇپەت بار.

«يەتتە قىزلىرىم» دا يەتتە قىز،
ئەرەب يېغىلىقىدا ئۆلگەن.
تۆت تەرەپتە پاسبان بار،
ھەر بىرسى تىرىك ئۆلگەن.

---

① بەشتوغراق — كېرىيە ناھىيىسىنىڭ ئارال يېزىسىغا قاراشلىق كەنت.

ئىجتىمائىي قوشاقلار

خوتەن، گىلەم، قاشتېشى، ئەتلەس توغرىسىدىكى قوشاقلار

خوتەن بۇ

پىل - پىل دەيدۇ خوتەننىڭ،
ئەڭ قەدىمىي جايىنى.
بىكار تەلەپ كىشى كۆپ،
يوق ئىشنىڭ تايىنى.

قايناپ كەتكەن ھەر كۈنى،
خانىقادا ھەلقىسى.
داڭقى تولا پىل - پىلنىڭ،
بار جۇمەدە زىكرىسى.

شىلان قايناپ چوڭ داشتا،
ئېچىلىدۇ نەزرىسى.
غېرىب بولغان خوتەنلىك،
بىز خۇدانىڭ بەندىسى.

ئىككى دەريا - ئىككى قاش،
بىزنىڭ ئەزەل جايىمىز.
تالاي جەڭدە - چېلىشتا،
چىققان داڭلىق نامىمىز.

بىرنى بىردەپ باشتىلا،
جاھىللىقتا ئاتالغان.
ئازاب - ئەلەم خەنجىرى،
كۆكسىمىزگە قادالغان.

قانچە شەھەر، قانچە ئەر،
خاراب بولغان — قۇم بولغان.
قان - قېرىنداش بىرلىشىپ،
ئىجىل بولغان — ئۆم بولغان.

تەكتى ماكان ئىچىدىن،
قۇملار كېچىپ ساق چىققان.
لەخمە تېشىپ ئۆڭكۈردىن،
قارا بولماي ئاق چىققان.

يايلاقتا ئات چاپتۇرۇپ،
بوزلۇق ئاچقان — يەر ئاچقان.
بىنا بولغان شەھەرلەر،
يۇلتۇزلاردەك نۇر چاچقان.

سوقتىياق⑨نىڭ يوللىرى،
ئەگرى-بۈگرى تىك داۋان.
خەلقى ئەمەس پىيادە،
قاتناشلىرى بەك راۋان.

تۈگمەنبېشى⑩ئەڭ باشتا،
ئىشچان باتۇر ياشلىرى.
خۇمدانچىنى باي قىلغان،
كۆك چوقانىڭ تاشلىرى.

تەسكەنلىك ⑪، يېڭىئاۋات ⑫،
ئۇخشايدۇ بۇغداي، قوناق.
خەلقى ئىشچان بولغاچقا،
بىيچە تاپتى كۆپ دوغاق.

بوش يەرنى دېمەڭ قۇملۇق،
ئۇخشايدۇ چىمەن باغقا.
ھەر خىل مېۋىسى سورتلۇق،
تاغار تولدى ياڭاققا.

تېمىسىز قوشاقلار

1

نۇرۇممەت ئۆستەڭ①تاشلىقكەن،
تۇرمايلى دېسەك ياشلىقكەن.
لەنگەرگە كېتىلى دېسەك،
مەتسەيدى بارات باشلىقكەن.

2

ھاشار كەلدى مولاققا،
سالجا قادالدى قۇلاققا.
ھاشاردا تولا ئىشلەپ،
كەتكۈم كەلدى توغراققا②.

3

ئۆستەڭ ئالدۇق تايدا③،
دېھقانلار ياتىمىز سايدا.
ئايرىلغىلى ئاي توشتى،
بالا - چاقىمىز قايدا.

4

ئۇ ئېتىزمۇ مىسىنلىك،
بۇ ئېتىزمۇ مىسىنلىك.
نۇرۇممەتتە - ئەمگەكتە،
كېلىشمەيدۇ ئېسىللىك.

①②③— كېرىيە ناھىيىسى توغراق سۇ ئايرىش توسمىسى يېنىدىكى يەر ناملىرى.

قاشتاشچىلار قوشىقى

1

ئۇلۇغ ئىگەم يەر - زېمىننى،
تاغنى ياراتتى.
تاغدىن زەمزەم سۇنى باشلاپ،
باغنى ياراتتى.

تاغ باغرىدىن ئېقىپ چۈشتى،
دەريا - ئېقىنلار.
بوستان بولدى ئىككى تارام،
يىراق - يېقىنلار.

ئىككى تارام يورۇڭقاش،
قاراقاش ئۆزى.
بىرى ماچىن شەپقەتچىسى،
بىرى جۇپ كۆزى.

يورۇڭقاشنىڭ ئاق قاشتېشى،
داملىنار ئەزەل.
قاراقاشنىڭ زۇمرەت تېشى،
شۇنچىلىك ئەۋزەل.

قىزىل چاپان ئاق قاشتېشى،
قوينىڭ پېغىدۇر.
قۇرۇم تېغى — قاراڭغۇ تاغ،
ئەلنىڭ تېغىدۇر.

تەقدىر ئاللا، تەقدىر ئاللا،
تاغنى ياراتتى.
تاغ، ئېقىندىن تاش قازىتقان،
چاغنى ياراتتى.

2

ئاللا بىزگە بېرىپتۇ،
تاش ئىچىدىن قاشتېشى.
ماكان بولدى بىزلەرگە،
سۇ بويى، جىلغا ئىچى.

رىسقىمىزنى بېرەر دەپ،
چىقتۇق دەريا بېشىغا.
دەريا سۈيى ئۇلغايدى،
قوشۇلۇپ كۆز يېشىغا.

قاشتېشىنى ئىزدىدۇق،
يېغىر بولدى تاپانلار.
تارتىۋالدى ھەممىنى،
تەييار تاپلار — چاپانلار.

قاراڭغۇ تاغ يېنىدا،
كەزدۇق جىلغا ئىچىنى.
ئىزدىدۇق ئۈز قاشتېشى،
ئۇلاپ كۈندۈزگە كېچىنى.

«شەھدانە» نامىدىن،
قىسمىتى كۆپ خوتەن بۇ.
يەتمىش ئىككى ھۈنەرلىك،
خىسلىتى كۆپ خوتەن بۇ.

دەرياسىغا سەل كەلسە،
بويى بەرمىگەن خوتەن بۇ.
مىتىن بىلەن تاغ يونغان،
پەرھاد دېگەن خوتەن بۇ.

ئاق شايىغا گۈل چېكىپ،
ئەتلەس قىلغان خوتەن بۇ.
گىلىمىنى جاھانغا،
بەس - بەس قىلغان خوتەن بۇ.

قاشا چۆرۈپ ھويلىسىنى،
تال تېرىغان خوتەن بۇ.
بىكار قويماي ساسلىقنى،
شال تېرىغان خوتەن بۇ.

ئىككى ئەپچىل بىر بولسا،
بەل تۇتۇشقان خوتەن بۇ.
ھارامزادە ئۇچرىسا،
مۇشت ئېتىشقان خوتەن بۇ.

مۇساپىرغا جاي بېرىپ،
سىنچاي تۇتقان خوتەن بۇ.
باغلىرىدا ئۈيىنىشىپ،
كۆڭلىنى ئۇتقان خوتەن بۇ.

دامبىل قىلماق ئىشمەتۋاي،
ئىشتا چاققان خوتەن بۇ.
قىزنىڭىزغا ئەلچى قويۇپ،
ئوتنى ياققان خوتەن بۇ.

ئوتتۇز يىگىت تەل بولۇپ،
توي - تويلىغان خوتەن بۇ.
ھالىڭىزغا ئىشمەتۋاي،
بىز بويلىغان خوتەن بۇ.

چىدىمىساڭ ئالدىڭدا،
ياڭاق چاققان خوتەن بۇ.
سەن يول توسساڭ، ئالدىڭغا
سېپىل سوققان خوتەن بۇ.

تېغى تولا چۆلىدىن،
كەلكۈنى كۆپ خوتەن بۇ.
نىيا①، كېيا② ، قاراقاش،
ئەلكۈنى كۆپ خوتەن بۇ.

كېلىپ كۆرۈڭ ئىشمەتۋاي،
سىزگە داغدام خوتەن بۇ.
ئىككى دۇنيا ئارىسى،
بىرلا چامدام خوتەن بۇ.

---

① نىيا — نىيە، ② كېيا — كېرىيە.

يورۇققاشتا سۇ ئاقتى،
تاشتىن تاشقا شارقىراپ.
ئۇچرىدى سۇزۈك قاشتاش،
ئايدەك ئاخشام پارقىراپ.

باغچاڭغا كىرىپ باقسام،
شاپتۇلاڭ ئىگىز شاخلىق.
قاشتېشىنىڭ ئىچىدە،
قىزىل چاپانلىقى داغلىق.

سىرلىق ساندۇق سىرىمەن،
ئىككى كۆلنىڭ بىرىمەن.
سەن يار ئۇچۇن دەريادىن،
ئاق قاشتېشى تىرىمەن.

ئۆيۈڭنىڭ ئارقىسى دەريا،
ئىقىپ كەلسەم كۆرەرسەنمۇ؟
قاشتېشىغا ئايلانسام،
ئىلەكتىن سۈزەرسەنمۇ؟

يالتىرايدۇ مارجانلار،
يارىم ئاپئاق بوينۇڭدا.
بىلەزۈكۈڭ قاشتېشى،
سىىنىڭ ئىشچان قولۇڭدا.

چوڭ كۆلنىڭ ئۆردەكلىرى،
سۇدا ئۈزگىدەك بوپتۇ.
يارىم دەريا ئىچىدىن،
قاشتاش سۈزگىدەك بوپتۇ.

ئاخشام تۈزگەن مەشرەپتە،
دىپىڭ بارمىدى يارىم؟
قاشتېشىنى ئىزدەشكە،
ئىپىڭ بارمىدى يارىم؟

ئانىڭىزغا ئوخشايسىز،
خۇددى قۇيۇپ قويغاندەك.
قوشماق بولدۇق ئىككىمىز،
قاشتېشىدا ئويغاندەك.

گىلەمچىلەر قوشىقى

خالۋاپلىقتا كەسپىم بار،
قولدا قايچا - پەنجىم بار.
سۆزلەپ كەلسەم ھالىمنى،
دىلدا تولا رەنجىم بار.

جەھلى يامان ئۇستامغا،
ئەرزىتمىسەم، كاچات بار.

«ئانارگۈلى» توقۇسام،
ئوقتىمدا كاسات بار.

يورۇڭقاشنىڭ سۈيىدەك،
شۇنچە پىشىل گىلىمىم.
ئۇنىڭ ھەر تال يىپىغا،
سىڭگەن قان - ياش، ئەلىمىم.

يورۇقاشىنىڭ بويىدا،
تاشچىنىڭ ئىزى قالدى.
تاش ئىزدىگەن يوقسۇلنىڭ،
تەلمۈرۈپ قىزى قالدى.

ئامبال، دوتەي ھەيدىدى،
تاش ئىزدەشكە دەرياغا.
قاچانمۇ بىر توياركىن،
نەپسى، كۆزى دۇنياغا.

ھاشار سالدى يۇرت - يۇرتقا،
كەلگەچ تاش بىكار - مۇتقا.
قاشتېشىنى ئىشلەتتى،
ھەر خىل ئويمىغا - بۇتقا.

پارقىرايدۇ ئايدىڭدا،
ئاق قاشتېشى يىراقتىن.
يۈرەكلەر بولدى زىدە،
چەككەن ھىجران، پىراقتىن.

تاغدىن قېزىپ قاشتېشى،
دوملاتتۇق مۇزلۇقتىن.
توگلاپ ئۆلدى قانچىلار،
قىينالدى جان خورلۇقتىن.

قاشتېشىنى توشۇدى،
كارۋان ھەر يىل ئۆزۈلمەي.
قان - ياش بىلەن ئاقارمۇ،
دەريا سۈيى سۈزۈلمەي.

3

ئاۋۋال ئاخشام قىچاردىم،
يارنى دەريا بويىغا.
قاشتېشى تېرىپ بىللە،
تۇمار ئاساي بويىنغا.

ئاختىخانا ئىچىدە،
مىنگىدەك ئېتىڭ بارمۇ؟
قاشتېشىنى تونۇشقا،
روشەن كۆز، دىتىڭ بارمۇ؟

دەريا ھەيۋەت ئاقارمۇ؟
ئېقىپ قىردىن تاشارمۇ؟
قاشتاش ئىزدىگەن يارىم،
ئىسىلىنى تاپارمۇ؟

قوزۇقتىكى ئەلگەكنىڭ،
پىرىلىپتۇ قاسقىنى.
قاشتېشى تىل تۇماركەن،
بىزنىڭ يارنىڭ ئاسقىنى.

سىنىڭ تۇتقان ئالمىڭنى،
سويۇپ يەيمۇ، يىمەيمۇ؟
تېرىۋالدىم ئۈز قاشتاش،
يارغا دەيمۇ، دىمەيمۇ؟

ناخشا ئېيتىمەن يارىم،
ئۇنۇمدىن تونالامسەن؟
بېرەي ئاپئاق قاشتېشى،
كۆڭلۈمنى ئۇتالامسەن.

رەڭگىۋاسى خىلمۇ خىل،
ئاقاغ بىلەن ئۈرۈشنىڭ.
غۇربەت باسقاچ بىزلەرنى،
ھېچ قەدرى يوق ئۆلۈشنىڭ.

داملىشتۇ گىلەمنى،
ھەر قىسما يۇرت - ئۇلۇسلار.
ئۇنى توقۇپ مۇكچەيدۇق،
ماڭا ئوخشاش غولۇسلار.

دەستىگاھنىڭ گۇندىسى،
سەگۇ تېرەك شېخىدىن.
مۇڭمىزنى يېپ بىلەن،
چەگدۇق دەردنىڭ جېقىدىن.

گىلەم ئەزىز بولسىمۇ،
توقۇغانلار قول ئۆزى.
ئېرى ئۆلگەچ سولاقتا،
خوتۇنى ئايشەم تۇل ئۆزى.

خوتەن دېتۇ ئىلچىنى،
گىلەم دېتۇ زىلچىنى.
بۇنداق بەلەن ھۈنەر يوق،
كەزسەڭ ئالەم ئىچىنى.

تۇپراق، ئوت، سۇ سۈرىتى،
گىلىمدە خوتەننىڭ.
ئۇندا ئىنسان كۆڭلى بار،
مەنزىرسى ۋەتەننىڭ.

گىلەملىكمۇ پادشاھ،
گىلەمسىزمۇ پادشاھ.
گىلەم سالساڭ ئايۋانغا،
شۇنچىلىك ئۈز يارىشا.

يىپەكچىلەر قوشىقى

ئىلچىنىڭ بازارى بۇ،
ھەر دوقمۇشتا دۇكان بار.
ئەتلەس - شايى ئالسىڭىز،
گەزلەپ ساتار چوكان بار.

ئىلچىنىڭ بازارى بۇ،
گۈللەردىن تولا ئەتلەس.
مەشۇت تارتقان ئۇستىنىڭ،
غەمسىز بىركۈنى ئۆتمەس.

يىپەك بىلەن تونۇلغان،
ئىلچىنىڭ بۇ بازىرى.
نەزەر تاشلار يىراقتىن،
«ئالتۇنلۇقۇم مازىرى» .

كىلەر تۆگە كارۋىنى،
ئەپكەتكىلى يىپەكنى.
بازار كۈنى كۆرەرسىز،
بۇنداق ھەيۋەت كۆرەكنى.

«يۇلتۇز نۇسخا» توقۇدۇم،
تەلەي ئىزدەپ ئاسماندىن.
يۇلتۇز كەتتى يىراقلاپ،
مەندەك بەختى قاچقاندىن.

«پاختا نۇسخا» گىلەمدە،
كېۋەزلىك بار، غوزەك بار.
ئاكا تىۋىت چەككىلى،
مەندەك ئاجىز بوزەك بار.

نۇسخىسىدا «چاچما»نىڭ،
چوڭ ئايگۈل، كىچىك ئايگۈل.
كۆڭلۈم گۈلدەك شۇنچە ئۈز،
بولسامۇ ئۆزۈم بىر قۇل.

يولى تىزما كانارا،
«لوڭقا نۇسخا» توقۇدۇم.
گۈل ئۈستۈرۈپ تەشتەكتە،
ئاكا ئايەت ئوقۇدۇم.

مىھراپ قەندەل چىقاردىم،
«جەينىماز» لىق نۇسخىغا.
خۇدا رەھىم قىلماسمۇ،
مەندەك گاداي ئۇستىغا.

كۈن، زىمىننى چۈشۈردۈم،
«مەنزەر نۇسخا» — زىلچىغا.
يىغىپ ھۆددەس ئۈزلۈكنى،
يۇرت ـ ماكانىم ئىلچىغا.

«كەلكۈن نۇسخا» توقۇسام،
دەرياسىغا سۈيۈم يوق.
ئۆمرۈم ئاخىر بولسىمۇ،
ئولتۇرغىلى ئۆيۈم يوق.

«كەلكۈن نۇسخا» شوخ نۇسخا،
سۇ كەلسىكەن توپاندەك.
يۇرتىمىزنى قۇم باستى،
ئاللا بىزنى ئۇرغاندەك.

«شام نۇسخا» لىق گىلەمدە،
ياندۇ كۆپ شام ـ چىراغ.
بولدى ئۇندا ئاشكارا،
يار ئۈچۈن چەككەن پىراق.

بوۋام ئۆگىتىپ قويغان،
«ئەدىيال نۇسخا» توقۇشنى.
ھەرگىز تاشلاپ قويمىدىم،
«ھەپتىيەك» نى ئوقۇشنى.

مۇدەممەتلىك ھۈنەر بۇ،
ئۇدۇم قالغان ئاتامغا.
مىراسخورى بولدۇممەن،
پىت چۈشسىمۇ ياقامغا.

گىلەم توشۇپ يەمەيدۇ،
خىچىرى كۆپ رەۋەندە.
كەسپىمىزدە راھەت يوق،
ئۈستىمىزدە جۇل ـ جەندە.

بىرى دەشتتە، بىرى چۆلدە،
ئىمامى جەئفىرىم تەيران[①].
غىرىبلەرگە پاناھ بولغان،
بىر دىگەيسەن جەئفىرىم سادىق.

شامەنسۇر توغرىسىدا قوشاق

شامەنسۇر[②] چىقتى، ئەسكەرنى باشلاپ.
ئاي ۋە يۇلتۇزدەك. ماجۇڭيىڭ[③] قاچتى،
دۈشمەنلەر قاچتى، ئەتىيىنى تاشلاپ.
قاۋان توڭگۇزدەك. ئەتىيىمۇ قاچتى،
شامەنسۇر كەلسە، سۆڭگىچىنى قاشلاپ.

كامال داموللا[④] توغرىسىدا قوشاق

چەرچەنگە كىلىپ چۈشتى، چاقلىقا يىتىپ كەلدى،
ئەيپۇ بىلەن زەمبىرەك. كامال دىگەن دەڭگىرەك.

رۇستەمشاھ توغرىسىدا قوشاق

ئويناپ، ئويناپ تاماشا، رۇستەمشاھ دىگەن قالماق،
شۇنداق ئوبدان تاماشا. بىلىدە ئورۇس چاقماق.
تاماشىنى كىم قىلدى؟ ئورۇس چاقماقنىڭ ھۈنىرى،
چەرچەندىكى رۇستەمشاھ. چوكانلارنى قاراتماق.

---

① ئىمامى جەئفىرىم تەيران — كىرىيە ناھىيىسىدىكى بىر تاۋاپگاھ.
② شامەنسۇر — تۇڭگان يىغىلىقىدا (1933 - يىلدىكى خوتەن دىھقانلار قوزغىلىڭىدا) مەيدانغا چىققان قاراقاشلىق ھەربىي قوماندان.
③ ماجۇڭيىڭ — ماخوسەننىڭ قول ئاستىدىكى ھەربىي ئەمەلدار.
④ كامال داموللا — خوتەنلىك. تۇڭگان يىغىلىقىدا مەيدانغا چىققان ھەربىي قوماندان بولۇپ، خوتەن دىھقانلار قوزغىلاڭچىلىرى تەرىپىدىن كىرىيىنىڭ ئامباللىقىغا ۋە ئەمىرلىكىگە تەيىنلەنگەن. كىرىيە، نىيە، چەرچەن، چارقىلىقلارنى ئىشغال قىلغان. شامەنسۇر، ئىمىر سايىپ قاتارلىق قوماندانلار يىڭىسارىدا تۇڭگانلارغا قارشى ئۇرۇش قىلىۋاتقاندا، چەرچەن يولى بىلەن كورلىغا ئۆتۈپ، دۈشمەننىڭ قىچىش يولىنى توسۇپ قىستاپ كىلىشكە ئەۋەتىلگەن. ئەنە شۇ چاغدا كامال داموللا كىرىيە ئارقىلىق چەرچەن، چارقىلىققا ئۆتكەن.

ئەتلەس - شايى تايلىنىپ،
يۆگىلىدۇ قاتمۇ قات.
بايلار خۇشال سودىدىن،
يوقسۇللار چېكەر پەرياد.

قارا ئەتلەس — قارا يەر،
سېرىق ئەتلەس—بۇغداي، ماش.
قىزىل ئەتلەس — مۇھەببەت،
يېشىل ئەتلەس — جانغا ماس.

يورۇڭقاشلىق ئۇستىلار،
توقار ئەتلەس - شايىنى.
تاغاق گۈلگە سىڭدۈرەر،
ھېجرانىنى - ئاھىنى.

ئۈجمىلىكنى سۇغاردىم،
غازاڭ سوقتا ئۆسسۈن دەپ.
ئۈن تېۋەك پىلە باقتىم،
كۈنۈم ئوبدان ئۆتسۇن دەپ.

كۆز قويۇپ ئۇلاپ قويدۇم،
ئامۇتمغا نەشپۈتنى.
تارتتىم شايى توقۇي دەپ،
تال تال يىپەك - مەشۈتنى.

يۈگۈردۈم ئۇرۇش - ئارقاغ،
تەگلىكى چىڭ دۇكانغا.
توقۇغان ئەتلەسلىرىم،
چىقىشمىدى پوكانغا.

چەگمەك چىگىپ يار بىلەن،
مۇكا ئاتتىم يىپ ئالماپ.
ئۆمۈر بويى ئىشلىسەم،
يەنە ئەھۋالىم خاراب.

تارىخىي شەخسلەر توغرىسىدىكى قوشاقلار

ئىمامى جەئفىرىم سادىق[1]

بويۇگنى مەن تاۋاپ قىلدىم،
يولى بوستان شېكەر توغراق.
قولۇم قىلدا باغلاقلىق،
بىر دېگەيسەن جەئفىرىم سادىق.

ئىمامنىڭ چارى باغىغا،
شەيخ، شاھزادىلەر كەپتۇ.
ئۇلارغا ئىلتىپات ئەيلەپ،
بىر دېگەيسەن جەئفىرىم سادىق.

① ئىمامى جەئفىرىم سادىق — نىيە ناھىيىسىدىكى مەشھۇر تاۋاپگاھ. رىۋايەت قىلىنىشىچە: مۇھەممەت پەيغەمبەرنىڭ 3 - نەۋرىسى ئىمامى جەئفىرىم سادىقنىڭ قەبرىگاھى مۇشۇ يەردە دېگەن قاراش بولغانلىقتىن، كېيىنكى زامانلاردا ئېتىقادچىلارنىڭ يىلدا بىر قېتىم تاۋاپ قىلىدىغان جايىغا ئايلانغان.

ماسجاڭ دىگەن ئامبال،
ئەگلىمدە قالمىدى تامبال.
مەن ئەمدى ئۆلەر بولدۇم،
پەرزەنتلىرىم ئامان قال.

خام چەكمەننى كۆپ ئىلىپ،
ئاتقا ئەتكەن ئاغامچى.

ماسجاڭ دىگەن توڭگان،
كۆرسىلا ئادەم ئاتقان.
كەمبەغەل بىچارىلەر،
جاڭگالغا كىرىپ ياتقان.

ماسجاڭدۇر قاراقچى،
قولىدا بار تاپانچى.

3

ماخوسەننىڭ چىرىكى،
ئۆلتۈرۈۋەتتى بالامنى.
چىرىكلەردە گۇناھ يوق،
«ما»① تاز بۇزغان ئالەمنى.

ماخوسەن دىگەن جاللات،
چىرىكنى باشلايدۇ.
ئۆي - بىساتىنى بۇلاپ،
ئەرنى چىپىپ تاشلايدۇ.

بوشراق ئۇرسا «هاي» دىدۇق،
بەكرەك ئۇرسا «ۋاي» دىدۇق.
تۆزلەگلىكنى «ساي» دىدى.
سايدىن ئەگەل «ماي» دىدى.

ماخوسەن دىگەن بۇلاڭچى،
قولىدا ياراغ - تاپانچى.
خام چەكمەننىڭ ئۈستىگە،
ئالۋاڭ قويدى ئارغامچى.

ئاق ماش، پىشىل ماش،
كىرىيە، چىرا، يورۇڭقاش،
خەتلەپ بەردى موللىۋاش،
گۇما، قاغىلىق ئارىلاش،
ئارىدىن چىقتى قاراقاش،
ئۇرۇپ ئالدى دوغىۋاش.

ئاچچىقلىنىپ ماخوسەن:
— هاي لەشكەرلەر بارمۇ سەن.
گادايلارنى ساۋاڭلار،
ئاغزىڭغا لاي، دىدى.

① «ما» — ماخوسەن كۆزدە تۇتۇلىدۇ. ئىبىتىشلارغا قارىغاندا، ماخوسەن ئاتلىرىنىڭ باشۋېغىنى سەيسىدىن يىغىلغان خام چەكمەندىن قىلغانىكەن.

ماخوسەن توغرىسىدا قوشاقلار

1

كەلدى يۇرتقا باستۇرۇپ،
ماخوسەندەك دىۋانە.
«غەللە بەر» دەپ قىستارلەر،
دىندىن يانغان تۇڭگانە.

تىكەنلىككە[1] بارغاندۇر،
ئاجىز ئاتلار ھارغاندۇر.
بەش يۈز ئەسكەرنى قويۇپ،
قىچىپ كەتكەن تۇڭگانە.

تىپىپ زالىم، گالۋاڭنى،
چاچتى يۇرتقا ئالۋاڭنى.
نەپسى تويماس ئاچپاقا[2]،
قاۋان توڭگۇز تۇڭگانە.

تۇڭگان ئۆزى زالىمدۇر،
قىساس ئالماق لازىمدۇر.
ئاپەت بولدى بىشىمىزغا،
كۆڭلى يامان تۇڭگانە.

يولدا ماڭماك يىگانە،
ھەجگە بارماك بىگانە.
بىساتىمنى قالدۇرماي،
بۇلاپ كەتتى تۇڭگانە.

2

ماسجاك دىگەن ئوغرى،
ئاشقان بەكمۇ زورلۇقى.
تۇڭگان سىجاك ئۆلگەندە،
سەگكە[3] قالسۇن ئۆلىكى.

ماسجاك دىگەن جاللات،
كەمبەغەلنى بەك ئۇرغان.
خەلق قولىدا ھوقۇق يوق،
بويۇن ئىگىپ جىم تۇرغان.

---

[1] تىكەنلىك — يەر ئىسمى.
[2] ئاچپاقا — ئاچكۆز، تويماس.
[3] سەگ — يەرلىك شىۋىدە ئىت.

ھۇنەرۋەنلەر جەم بولدۇق،
قاپقاراڭغۇ ئايۋانغا.
ماتا - شايى توقۇدۇق،
ئا دارىنغا — ئالۋانغا.

ئاسماندىكى ھۆكە بىز،
ئا دارىنغا نىمكا بىز.
كۆندۈز بولسا ئارام يوق،
كېچىلىرى بىكا بىز.

ئا دارىنىنىڭ بېغىدا،
ئانار بىلەن ئەنجۈر بار.
كەمبەغەلنىڭ بويىندا،
تاقاق[1] بىلەن زەنجىر بار.

ئا دارىنىنىڭ ۋاقتىدا،
بەكمۇ تويدۇق زۇلۇمغا.
بايلار ئەيش - ئىشرەتتە،
ئوخشاپ كەتتى تولۇمغا.

كەمبەغەلنىڭ بېشىدا،
ئالۋاڭ تولا — دەرد تولا.
ئا دارىنىنىڭ ئۈستىدە،
شىكايەتلىك گەپ تولا.

غىچىرلايدۇ ئايۋاندا،
ماتا - شايى دۇكىنى.
قاچان تويار پارىخور
ئا دارىنىنىڭ پوكىنى؟

لوشۆخەن توغرىسىدىكى قوشاقلار

لوشۆخەن[2] دېگەن ئامبال،
بەگ - بوجاڭنى يۆلەيدۇ.
ئۆزۈن قامچا قولىدا،
گادايلارنى پالايدۇ.

جادۇ بىلەن توغرىدىم،
ئاق بوز ئاتقا پىچاننى.
مۇجىغا قېچىپ كەتتىم،
يالغۇز تاشلاپ ئانامنى.

ئامبال يارلىقى كەلدى،
دەردنىڭ بارلىقى كەلدى.
يار قېشىغا باراي دېسەم،
جاھاننىڭ تارلىقى كەلدى.

قۇندۇز سىكىلەك يارىنىڭ،
چېچى قولۇمغا پاتمايدۇ.
ئىچى يامان لوشۆخەن،
مېنى يارغا قاتمايدۇ.

① تاقاق — بىر خىل جازا قورالى.
② لوشۆخەن — گوما ناھىيىسىنىڭ ئازادلىقتىن ئىلگىرىكى ھاكىمى.

ماخوسەن تاز قاچقاندا، ماخوسەن قاچتى نىيى[1] غا،
بۇلاپ ماڭغان مەلئۇنلار. كاللىسى كەلدى كىيىي[2] غا.
چۆلدە ۋەيران بولغاندا، جەسىدىنى تاشلىدۇق،
چېچىلىپتۇ ئالتۇنلار. ئاتچان[3]تاغىنىڭ سىيىغا.

نىسىدىن[4]پاشا[5]چىقتى

ئاق تۇرسۇننىڭ بېلىدە، نىسىدىن پاشا چىقتى،
چىكىم - چىكىم پوتىلا. كىچە - كۈندۈز ياتالماي.
ئۈچ يۈز قويدىن خەۋىرى يوق، بىئەجەل ئۆلۈپ كەتتى،
ئات ئۇغلايدۇ سوتىلا. بىر تۇگۈنىنى ئاتالماي.

قاراڭغۇ تاغىنىڭ ئىچىدە،
يۈز يىگىتنى چىپىۋەتتى[6].
ئاق تۇرسۇنمۇ بىچارە،
بىئەجەل ئۆلۈپ كەتتى.

ئايۇپ بەگ[7]توغرىسىدىكى قوشاقلار

ئۈچ[8]نى ئەتتۇق پاختىدا، زورلۇق بىلەن يۇرت سورىغان،
ئۈنىنى يايدۇق تاختىدا. ئا دارىن دېگەن ئامبال.
خوشمۇ ئىگىردۇق چاقىنى، بىز توقۇغان تالىمىدا[9]،
ئا دارىننىڭ ۋاقتىدا. كىيگەن قاتمۇقات تامبال.

---

[1] نىيى — نىيە.
[2] كىيىي — كېرىيە.
[3] ئاتچان — كېرىيەدىكى تاغ ئىسمى.
[4] نىسى — خوتەن ناھىيە قاشتىشى (قاراڭغۇ تاغ) يېزىسىدىكى جاي ئىسمى.
[5] پاشا — سەردار، يولباشچى.
[6] بۇ ناخشىدا 1934 - ، 1937 - يىللاردىكى ماخوسەننىڭ دەھشەتلىك زۇلمىغا قارشى كۆتۈرۈلگەن تاغ خەلقىنىڭ قوزغىلىڭى ۋە ئۇنىڭ باستۇرۇلۇشى ئارقا كۆرۈنۈش قىلىنغان.
[7] ئايۇپ بەگ — ئاقسۇ ۋىلايىتىنىڭ باي ناھىيىسىدىن بولۇپ، 1928 - يىلىدىن 1930 - يىللىرىغىچە چىرا ناھىيىسىگە ھاكىم بەگ بولغان. شۇ دەۋردە ئۇ ھەر قايسى يېزا - كەنتلەردىكى قول ھۈنەرۋەنلەرگە خام، تالىما، چەكمەن، ئەتلىس قاتارلىق ئالۋاڭ - سېلىقلارنى قويغان. زۇلۇمغا چىداپ تۇرالمىغان قول ھۈنەرۋەنلەر قوشاق توقۇپ نارازىلىق بىلدۈرگەن. ئۇ شۇ دەۋرلەردە «ئا دارىن» دەپ ئاتالغان.
[8] ئۈچ — يىپ ئىگىرىشكە ئالدىن تەييارلانغان پاختا پىلتىسى.
[9] تالىما — يەرلىك ئۇسۇلدا پاختىدىن ئىشلەپچىقىرىلغان رەخت.

تامان قىلاي ئىشمىنى،
لائىلاھە ئاللىمىن.
مۇنجەپ قىلغىل دۇئانى،
ۋايە ئەنتە ناسىرىن.

قەلەمدە بولغان گۇناھنى،
پادىشاھتىن تىلەيمەن.
سۆزۈمدە بولغان گۇناھنى،
ئۇلۇغ خۇدادىن تىلەيمەن.

ئۆتمۈش توغرىسىدىكى قوشاقلار

كۆزلىرىمىز قان - ياشلىق

دەريانىڭ تېگى تاشلىق،
تاشلىقتا بولار ئاشلىق.
يىراق ئۆتمۈش زاماندا،
كۆزلىرىمىز قان - ياشلىق.

قانداق قىلغۇلۇق ئەمدى،
قاچماي چارە يوق ئەمدى.
قىچىپ كىردۇق «لەڭگەر»گە،
قانلار يىغلىدۇق ئەمدى.

ئۇ يەردىن ئۆتۈپ بارساق،
كۆرۈندى يېگى دەريا.
يانچۇقۇڭدا پۇل بولسا،
ھەممە يەردە نان تەييار.

بۇ كەلگەن يەر «مازار تاغ»،
بايلار ئالدى گۆش ۋە ياغ.
مۇساپىرنىڭ يۈرىكى،
بولۇپ كەتتى تۈمەن داغ.

باشقا جايغا ماڭغاندا،
ئالدىمىزدا داۋان بار.
ئۇنىڭدىن ساق ئۆتمەككە،
كۆڭلىمىزدە گۇمان بار.

ئۆيدىن چىقىپ تالاغا،
جاننى تۇتتۇق بالاغا.
قىچىپ بايلار زۇلمىدىن،
قالدۇق ئەمدى تالادا.

گومىنداڭغا تۇتۇلدۇق

ماخوسەندىن قۇتۇلۇپ،
شىڭدۇبەنگە تۇتۇلدۇق.
شىڭدۇبەندىن قۇتۇلۇپ،
گومىنداڭغا تۇتۇلدۇق.

گومىنداڭ ئۆزى تۈلكە،
زۇلمەت ئىچىدە بۇ ئۆلكە.
گومىنداڭ زامانىدا،
ئەلدە يوق ئىدى كۈلكە.

لوشۆخەننىڭ ئىلكىدە،
ئاسفالت يول بوييدا.
ئۆلمىسەك كۆرۆشەرمىز،
ناغۇت[1] ئۆستەڭ بوييدا.

دەردىمنى ئۆزۆم بىلدىم،
توغرا تاشتىن[2] كەلگۈچە.
بۇنداق ئازاب تارتىپمەن،
نىمە تاپاي ئۆلگۈچە.

ئىشىك ئالدىدا تۇرسام،
كىرگۈزمەيدۇ ماراقچى.
يار بىلەن كۆرۆشۆشكە،
توسقۇن بولدى قاراقچى.

گۈزەل پىشنا[3] يوللىرىدا،
يالغۇز ماڭدىم پىيادە.
ئىچىمدە دەردىم تولا،
مىڭ تاغاردىن زىيادە.

پاسار تۆمۈرچى[4] توغرىسىدىكى قوشاقلار

لەڭگەر ئۆستەڭ[5] پۈقرالىرى،
كۆرۆڭ خۇدانىڭ بەرمىشىنى.
ئادالەتلىك ئامباللار،
يەڭگۈشلىدى يۈز بىشىنى.

ئويتوغراقتا تۇغۇلغان،
ئىلمىي نۇجۇم ئوقۇغان.
ياخشى - ياماننى تونۇغان،
ئادىل بولدى ھەر ئىشى.

سورىسىڭىز ئۇنىڭ ئىسمىنى،
پاسار تۆمۈرچى يۈز بىشى.
ئۆزى ئادىل پاك بولغاچ،
ئەزىپ كەتتى ھەر ئىشى.

ئاجىزلارنى ئاسرىدى،
ئالۋاڭنى ھەم تەڭشىدى.
يامانلاردىن قورقمىدى،
خالىس بولدى ھەر ئىشى.

«بىر مۇشۇكنى تىپىڭلار،
بىر چاشقاننى قويۇڭلار.
يۈز بىشىنىڭ پىمىگىنىنى،
قايسى يۇرتتا كۆردۈڭلار»؟

بۇنداق ئادىل كىشىگە،
پىتنە بولدى ئىشىگە.
قولى ئۇچۇق ئامبالغا،
مەلۇم بولدى ھەر ئىشى.

---

[1] ناغۇت — موكۇيلا پىزىسىدىكى بىر كەنتنىڭ ئىسمى.
[2] توغرا تاش — سانجۇ پىزىسىدىكى يايلاق ئىسمى.
[3] پىشنا — جاي ئىسمى.
[4] پاسار تۆمۈرچى — كىرىيە ناھىيىسىنىڭ ئويتوغراق پىزىسىدا 1946 - يىللىرى ئۆتكەن يۈز بىشى، ئوقۇشۇملۇق، پاك ئادالەتلىك كىشى.
[5] لەڭگەر ئۆستەڭ — ئويتوغراقتىكى يەر نامى.

يامغۇرلار تولا يېغىپ،
ئۆيدىن ئۆتكەن تامچىسى.
بىزنى بەكمۇ قىيىنغان،
زالىملارنىڭ قامچىسى.

بىرمو يەرگە بىر ھاشا،
ئۇن مو يەرگە ئۇن ھاشا.
يۈزمو يەرگە نەدە ھاشا؟
مىڭ مو يەرگە تاماشا.

چىقتۇق ئېلىش ـ ھاشاغا،
تاشنى تىزدۇق قاشاغا.
بىر داچەن پۇل بەرمىدى،
ئىشلەپ بەردۇق پاشاغا.

«سۇ» دەپ چىقتۇق توتماققا①،
جۇۋا ئالدۇق ياتماققا.
يېدۇق غورا، چامغۇرنى،
ھەر كۈنى ئاچ قورساققا.

ھاشىم پاششاپ ئۆيىدە،
ئىشلەر ئەللىك يىللىقچى.
يىللىقچىغا يول بويى،
ھەق بەرمەيدۇ تىرىقچى.

گومىنداڭنىڭ ۋاقتىدا،
بەگ ـ غوجاملار ئىدى توق.
نامراتلارغا ھەر دائىم،
يېگىلى يوق ئاش ـ ئوزۇق.

نامراتلارنىڭ ئۆيىنى،
باسقان ئىدى سالملار.
ئۇنى ئازدەپ بىزلەرنى،
قاقشاتقان باي لالملار.

چاقارغا②باراي دىسەك،
يەتتە ئاتا ـ داۋان بار.
بىز يوقسۇلغا ھەمىشە،
زۇلۇم كۆلپەت، ئالۋان بار.

مىراب ئوغلى ھاشىم تاز،
باشقا كىيىپ مەلىنى.
ئاتىسغا تايىنىپ،
قورقۇتاتتى ھەممىنى.

كىرگەن ئىدۇق تاغ يۇرتىن،
سالجىلىققا③ـ ھاشاغا.
بىزنى بايلار ـ دورغىلار،
سولاپ قويغان قاشاغا.

① توتماق — چىرا ناھىيە نۇرى يېزىسىنىڭ قارا قورۇم تاغلىرى باغرىدىكى بىر جاي.
② چاقار — چىرا ناھىيىسىنىڭ تاغلىق يېزىسى.
③ سالجىلىق — چىرا ناھىيىسىدىكى جاي ئىسمى.

ئۆينىڭ ئارقىسى خامان،   ئاسمانغا چىقاي ئىگىز،
لەپ - لەپ ئۇچىدۇ سامان.   يەرلەرگە سالاي كىگىز.
گومىنداڭنىڭ زۇلۇمى،   گومىنداڭنىڭ كۆكسىگە،
دوزاخ ئوتىدىن يامان.   سانجىيمىز تۆمۈر بىگىز.

گومىنداڭنىڭ ۋاقتىدا،   گومىنداڭنىڭ ۋاقتىدا،
ھەققانىيەت يىپىلغان.   يول تۈزەتتۇق چاختىدا[①].
كەمبەغەل بىچارىلەر،   كۈن كۆرەلمەي يوقسۇللار،
پومېشچىككە سېتىلغان.   يىتىپ كەتكەن ساقچىدا.

گومىنداڭنىڭ ۋاقتىدا،   دەريادىكى سۇلارغا،
يەر ئالغان ئىجارىگە.   مىراب دىگەن باش ئىكەن.
ئىجارىنى تۆلىيەلمەي،   ئادالەتنى بىلمەيدۇ،
ئۇۋال بولغان بىچارىگە.   كۆڭلى قارا تاش ئىكەن.

ئۆينىڭ ئالدى خامانلار،   زالىملارنىڭ مىنىشى،
ئۇچۇپ كەتتى سامانلار.   ئالا پاچاق قارا ئات.
ياخشىلارنىڭ كۈنى يوق،   ئاجىزلارنى يىغلىتىپ،
باش كۆتۈردى يامانلار.   ئالۋاڭ قويغان قاتمۇ قات.

ئىشلىمىسەك بولمىدى،   زالىملارنىڭ ۋاقتىدا،
نانغا قورساق تويمىدى.   بىزگە ئارام بولمىغان.
تاياق قاتتىق، ئەت يۇمشاق،   كىچە - كۈندۈز ئىشلىسەك،
زومىگەرلەر زورلىدى.   يىگىلى نان بولمىغان.

---

① چاختا — يەر نامى.

كۆكتە ئۇچقان لاچىنلار،
قانات قاقماي قالمايدۇ.
قوللۇقتا سىتىلغان قىز،
ئازاب تارتماي قالمايدۇ.

كۆرەر كۆنۈم بار ئىكەن،
ئەجەل يەتمەي ئامان بولدۇم.
زەيكەشتە ھاشار ئىشلەپ،
سارغىيىپ سامان بولدۇم.

كاككۇك جۆرىسى زەينەپ،
بىرى تاغدا بىرى باغدا.
ياردىن دۈشمەن ئايرىدى،
يارشاي دېگەن چاغدا.

ئاسماندىكى ئايىنى كۆرۈڭ،
سىيىت ھاجىدەك باينى كۆرۈڭ.
كەتمەن چاپساق بىز چاپتۇق،
سەرلەپ بەرگەن ناننى كۆرۈڭ.

يۇرتىنىڭ كاتتىسى دوتەي،
سېپىل ياقىسى پوتەي.
خار بولدۇما ـ زار بولدۇم،
باش ئېلىپ نەگە كېتەي؟

زەي قامچا تاياقمىنى،
داغدىن چىقىرىپ ئالدىم.
ئاغلاغلار خالايىقلار،
بەگگە باغلىنىپ قالدىم.

بىز چاڭغا يەتكەندە،
قىغ قالدۇق ئوچاقتا.
دارىن بىزنى پالىدى،
يۇرت بىلگەندۇ بۇ چاقتا.

قىيغىتىپ ئۆتۈپ كەتتى،
قارا قوينىڭ قوزىسى.
گۇمبەزگە ئوخشايدىكەن،
زالىم بەگنىڭ موزىسى.

ھاۋانىڭ تۇمانىدىن،
قورقمەن زامانىدىن.
دايى بىلەن توگچى ھەم،
لوينىڭ يامانىدىن.

يان لەگزىگە بارمايمەن،
قورقۇنۇچلۇق ـ ئاتاقلىق.
زالىملارنىڭ زۇلمىدىن،
نۇرغۇن كىشى قاماقلىق.

ئەلگە ئارام بەرمىدى،
قاسىم بەگنىڭ يايىسى.
يۇرتىنىڭ بېشىغا چىققان،
ئەخمەت پۇچۇق دايىسى.

جىگلاپ بەرگەن ئۇندىن،
ئېتىپ ئىچمىز ئوماچنى.
ئامان بولساق كۆرەرمىز،
ئاتا ـ ئانا قېرىنداشنى.

زالىملار زامانىدا،
كەمبەغەللەر خار ئىدۇق.
قىلچە ھوقۇق يوق ئىدى،
پارچە نانغا زار ئىدۇق.

ئالۋان - سەيسە دەستىدىن،
قېتىپ كەتكەن بېشىمىز.
ئۆز ۋاقتىدا ئاش - نان يوق،
مۇزدىن سوغۇق ئېشىمىز.

يا كۈندۈزى ئارام يوق،
يا كېچىسى ئامانلىق.
قىش زىمىستان سوغۇقتا،
ياتقان يېرىم سامانلىق.

ئۇلۇغ دەريادا ئاقمەن،
بېرىپ لايغا پاتىمەن.
بەگ - زالىملار دەستىدىن،
ئەزىز جاننى ساتىمەن.

باي غوجامغا ئىشلىدىم،
ھەر كۈنلۈكى تاشلىقتا.
جاھان شۇنداق ئۆتەرمۇ،
قورساق تويماي ئاچلىقتا.

بۇغداي - قوناق ئاش ئىكەن،
پۇرچاق دېگەن ماش ئىكەن.
زالىملارنىڭ يۈرىكى،
ئەجەب قاتتىق تاش ئىكەن.

سىنىپىي تەڭسىزلىك توغرىسىدىكى قوشاقلار

ئوتلار كۆيەر ئىچىمدە،
دەردىنى ئۆزۈم بىلەرمەن.
كۆزۈمدىن ئاققان ياشقا،
كېمە سېلىپ ئۆتەرمەن.

سەرسان بىزا - سەرسان بىز،
چۆلدە غېرىب سەرسان بىز.
غېرىبلىقتا خىيالدا،
ئۇزۇن يولنى باسقان بىز.

بۇ يىل بۇغداي ئوخشىدى،
بېشى يوغان، دېنى يوق.
زۇلۇم سالغان بەگلەرنىڭ،
مىدىرلايدۇ جېنى يوق.

ئېتىم ئويناپ سۇندۇردى،
قوش بېشى ئىگەرىمنى.
ئېيتسام بايلار تېڭشىماس،
ئىچىمدىكى دەردىمنى.

دوتەي دېدى داردىيىپ:
«ئۇنداق بولسا ياخشىكەن.
خىزمەتلەرنى كۆردۇم مەن،
ھەممە ئىشلار جايىدىكەن».

خوشامەتتىن رازى بوپ،
كەتتى ئۇ ۋىلايەتكە.
بۇزۇپ - چېچىپ ھەممىنى،
بوغۇلدى خىيانەتكە.

ئۆز نەپسىنى تويغۇزۇپ،
كېتىپ قالدى دوتەي ۋاي.
ئۆز پېتىچە قېپ قالدى.
نۇرغۇن ئىشلار ھەل بولماي.

دېدى ئامبال ئالىيىپ،
دوتەي پورغا قارىتىپ.
— نەپسىڭ يامان دوتەي ۋاي،
ھەددىڭ ئەمەس ئالدانماي.

ئامبال دېگەن ئالدامچى،
خەلقىم قېنىنى شورامچى.
قىلمىشىدىن ماختىنىپ،
خوش بوپ كەتتى ھىجىيىپ.

دېدى خەلقىم خورسىنىپ:
«دوتەي قالدى كۆلكىگە.
كەتتى مانا ئالدىنىپ،
ئامبال دېگەن تۈلكىگە».

دېدى بىرسى ئاداشلار،
— ئەرز يازايلى تۆرىگە[1].
نەپسى يامان بەگۋاشلار،
كىرسۇن ئەمدى گۆرىگە.

گومىنداڭنى يوقاتتۇق

يۈرەكلەرگە ئوت سالدۇق،
پىلىموتقا ئوق سالدۇق.
باندىتنى قوغلاپ يۈرۈپ،
لاۋىلىقا دۇم سالدۇق.

قوللارغا قورال ئالدۇق،
قاراتتۇق دۈشمەنلەرگە.
ئۇدۇل چەنلەپ ئاتىمىز،
كازراپ بىۋەتەنلەرگە.

---

[1] تۆرى — ئىچكىرى، يۇقىرى مەنىسىدە.

كەڭقىر[1] لەگزىدو ياتتىم،
بەگ، بوجاڭلار دەردىدىن.
بەگ، بوجاڭلار قوغلايدۇ،
قۇتۇلمىدىم قەرزىدىن.

دوتەي ئىكەن دۆت نىمە

دوتەي كەلسە داديىپ،
ئامبال چىقسا غادىيىپ.
بەگ، دورغىلار ئېگىلىپ،
قوي سوياتتى ھجيىپ.

ئامبال كېلىپ دوتەيىنىڭ،
قوللىرىنى چىڭ سىقتى.
«مەرھەمەت» دەپ قولتۇقلاپ،
يامۇلغا ئېلىپ چىقتى.

ئامبال دېدى ئالدىراپ:
«تۇردۇق يوللىرىغا قاراپ.
بولغان ئىدۇق بىتاقەت،
زىياپەت بېرەي ئاتاپ».

دېدى: ئامبال شۇئانلا،
ئەزىز مېھمان بىلىڭلار.
قۇرۇپ كەتسمۇ خەزىنە،
كۆڭلىنى بەك ئېلىڭلار.

تەخسكەشلەر يۈگۈرشۈپ،
داستىخانلارنى ئېچىشتى.
دوتەي بىلەن ئامبال بەگ،
ئاچ بۆردەك يېيىشتى.

يېيىشتىۇ - ئىچىشتى،
بەگباش بېشى قىزىشتى.
بىر - بىرىنى ماختىشىپ،
قۇرۇق پاراڭ قىلىشتى.

تەخسكەشلەر قول باغلاپ،
باقسىلا - يېيىشسىلە دېيىشتى.
ماختاپ - ماختاپ ھجيىشىپ،
باشلىرىنى ئېگىشتى.

ماختاشتىۇ - داڭلاشتى،
دوتەي غوجىنى ئالداشتى.
خىزمەت راسا ئۇتۇقلۇق،
دەپ ئۆزىنى ماختاشتى.

---

① كەڭقىر — گۇما ناھىيىسىدىكى جاي ئىسمى.

خانىمنى ئانام دەيمىز،
مۇئەللىمنى دادام دەيمىز.
پارتىيىنىڭ ۋاقتىدا،
يۇمشاق - يۇمشاق نان يەيمىز.

ئۆيلىرىمىز ئازادە،
گۈلگە تولدى باغۋاران.
پارتىيىنىڭ ۋاقتىدا،
تۇرمۇشىمىز پاراۋان.

ئىشكايلامدا تال بوستان،
سۇ قۇيۇپ قۇرۇتمايمەن.
پارتىيىنىڭ شەپقىتىنى،
ئۆلسەممۇ ئۇنۇتمايمەن.

گۈل تېرىدۇق خىلىدىن،
شوخ ئېچىلدى گۈلىمىز.
پارتىيىنىڭ نۇرىدىن،
ئاپتاپ كۆردى دولىمىز.

يېڭى ئالغان چەينەكلەر،
سىرلىنىپتۇ كۈمۈشتىن.
يۈزمىڭ رازى ھەممىمىز،
دەۋرىمىزدىن، بېھىشتىن.

راۋاب ئالدىم قولۇمغا،
يېڭى قوشاق توقۇيمەن.
پارتىيىگە يۈرەكتىن،
يۈزمىڭ رەھمەت ئوقۇيمەن.

كوپىراتسىيە ئىچىدە،
نەمۇنچى سەيدەخمەت.
بىزلەرنى ئازاد قىلغان،
پارتىيىگە مىڭ رەھمەت.

ئۇننى يايدۇق تاختىدا،
چاپان كەيدۇق پاختىدا.
ئوينىشىلىڭ ياش باللار،
كومپارتىيە ۋاقتىدا.

بۇ يىل زەپمۇ ئوخشىدى،
بۇغداي، قوناق، پاختىمىز.
پارتىيىنىڭ دەۋرىدە،
چېچەكلىدى بەختىمىز.

يېتەكلىدى پارتىيەم،
بىزنى بەخت يولىغا.
ھوقۇق - تامغا تۇتقۇزدى،
ئاق كۆڭۈللەر قولىغا.

چوڭقۇر قىلىپ چېپىلدى،
كەنتىمىزنىڭ ئېرىقى.
پارتىيىنىڭ سۆزلىرى،
دىلىمىزنىڭ چىرىغى.

كەتمەن چېپىپ تالمايدۇ،
بىزنىڭ كۈچلۈك بىلەكلەر.
پارتىيىگە تەلپۈنەر،
بىزنىڭ ئوتلۇق يۈرەكلەر.

قولىمىزدا بەشئاتار،
ئوقلارى قاتار ـ قاتار.
بىز دۈشمەننى ئاتقاندا،
ساينىڭ تاشىدەك ياتار.

جەڭچى يولداش

جەڭچى يولداش ئۆزى ياش،
مىليونلىغان جەڭلەرگە باش.
دۈشمەنلەرگە باغرى تاش،
مىڭ ياشىسۇن جەڭچى يولداش.

كۆردۈڭلارمۇ خالايىق،
پالۋانلارنىڭ ئاتقىنىنى.
سۈرى سۇنغان دۈشمەننىڭ،
چاشقان بولۇپ قاچقىنىنى.

يېڭى دەۋر قوشاقلىرى

بەرىكەتى بار زامانىنىڭ

ئاق چەينەككە چاي قۇيساق،
كۆك چەينەككە چاي نەدە.
پارتىيە يېتىپ كەلدى،
قانخور زالىم سەن نەدە.

بۇ يىل بۇغداي بەك بولدى،
تەڭنى چاشقان يەپ بولدى.
ئەل ھەققىنى يېگەننىڭ،
جاۋاب بەرمىكى تەس بولدى.

پارتىيە يېتىپ كەلدى،
جەڭچى باللىنى باشلاپ.
دۈشمەن گۇيلار قېچىپتۇ،
ئوقيالىرىنى تاشلاپ.

بۇغداينى كىم تېرىسا،
شۇنىڭ بولدى خامانى.
ئەمدى كەتتى كەلمەسكە،
زالىملارنىڭ زامانى.

يۇگەن كىرەك تايچاققا،
تۆھپىمىز بار سەنئەتتە،
ئۇتۇن كىرەك ئوچاققا.
شانىمىز بار ھەر سەپتە.
ۋەتەن ئۇچۇن ئىشلەيمىز،
بەختىمىزنى ياراتتۇق،
گۇللەر كىرەك قۇچاققا.
بىز ۋەتەندە — جەننەتتە.

كەلكۈن كەلسە دەرياغا،
باھار كەلسە بۇلبۇللار،
قىرغاقلاردىن تاشىدۇ.
چىمەنلەرنى تاپىدۇ.
باقساق ئانا ۋەتەنگە،
شەپقىتىدە ۋەتىنىم،
ھۆرمىتىمىز ئاشىدۇ.
يوقسۇللارنى باقىدۇ.

گۇل ئېچىلسا باغلاردا،
بولدى ئاۋات بازارلار،
بۇلبۇل ئەگىپ كېتەلمەس.
ئۇندا ئالما، ئانارلار.
بەختى كۈلگەن ئوغلانلار،
كۈلدى ۋەتەن قوينىدا،
ۋەتىنىدىن كېچەلمەس.
ئۇلۇغ ئارزۇ - ئارمانلار.

ۋەتەن قوينى ئاۋاتتۇر،
سايىنىڭ دالا - تۈزى بار،
ئۇندا تۇرمۇش راھەتتۇر.
باغنىڭ ئېسىل كۆزى بار.
قۇچىقىدا يايرىماق،
ئەل - ۋەتەنگە دېھقاننىڭ،
بىزگە كەلگەن ئامەتتۇر.
ئېيتار رەھمەت سۆزى بار.

خەلق ھەققىدە قوشاقلار

لاچىن ئۇچار ئاسماندا،
سايىنىڭ ئېگىز تېغى بار،
بۇلبۇل سايرار بوستاندا.
بۇلبۇللارنىڭ بېغى بار.
خەلق كۈيلەر بەختىنى،
باتۇر، ئىشچان خەلقنىڭ،
ناخشا - قوشاق، داستاندا.
شاد - بەختىيار چېغى بار.

ئۇنى يايدۇق تاختىدا،
يىپ ئىگىردۇق پاختىدا.
تۇرمۇش راسا گۈللەندى،
پارتىيىنىڭ ۋاقتىدا.

راۋاب چالدۇق زەخمەكتە،
ئۆي ياسىدۇق ئەينەكتە.
دەۋر بىزگە شەپقەتچى،
ئۆتمەكتىمىز جەننەتتە.

ئۆز ئالدىغا نەرخى بار،
بۇغداي بىلەن سامانىنىڭ.
بىزلەر بولدۇق بەختىيار،
بەرىكىتى بار زامانىنىڭ.

يۈكسەلمەكتە دەۋرىمىز،
ئالغا قاراپ داۋاملىق.
ئۆسسە ئەمدى ئەۋلادلار،
ئاڭا لايىق، ياراملىق.

يايلىقى بار تاغلارنىڭ،
زىننىتى بار باغلارنىڭ.
قىممىتىگە چۈشەندۇق،
بۇ بەختىيار چاغلارنىڭ.

قۇش كىتەلمەي ئايلىنار،
دان چېچىلسا خامانغا.
چىڭ باغلاندى ئىشقىمىز،
بەختى كۆلگەن زامانغا.

كۆكتىن چۈشكەن ئاي نۇرى،
يەرگە تەكشى تارقىدى.
دەۋر ئەجەب ئادىلكەن،
ئاق - قارىنى ئايرىدى.

بازاردىكى تاۋارنىڭ،
ئۆز نەرخىدە باھاسى.
دەۋرىمىزدىن تۇغۇلدى،
يۈكسىلىشنىڭ ئاساسى.

ۋەتەن ھەققىدە قوشاقلار

قۇش ئايرىلماس زادىلا،
كۆنۈپ قالغان بىغىدىن.
ئەلنىڭ مېھرى ئۈزۈلمەس،
ۋەتىنىدىن — ئېلىدىن.

كۆچكە تولغاچ بىلەكلەر،
قىزىپ كەتتى ئەمگەكلەر.
خەلقىم ۋەتەن كۆكسىگە،
ئاستى ئالتۇن بىزەكلەر.

بىز ئېتىزدا ئىشلەيمىز،
قىزغىن، قايناق روھ بىلەن.
پارتىيىنى كۈيلەيمىز،
ناخشىمىزدا زوق بىلەن.

پارتىيىنىڭ شەپقىتى،
قۇياش كەبى پارلايدۇ.
ئىلھام بېرىپ ھەر ئىشتا،
بىزنى ئالغا باشلايدۇ.

سۇنى ئالدۇق كۆلچەكتىن،
ئەپكەش بىلەن چېلەكتە.
پارتىيىنىڭ مېھرى بار،
بىزنىڭ ئوتلۇق يۈرەكتە.

پىرىمىزنىڭ بىغىدا،
ئېچىلىپتۇ رەيھانلار.
بەختىمىزنى كۆلدۈرگەن،
پارتىيىگە ھەشقاللا.

ئاق كەپتىرىم — ئاق كەپتەر،
كۈۋۈكىدا ئۈنلەيدۇ.
بىزنىڭ ئېيتقان ناخشىمىز،
پارتىيىنى كۈيلەيدۇ.

پىرىمىزنىڭ قىزلىرى،
پاختا تەردى ئېتەكلەپ.
پارتىيىمىز باشلىدى،
بىزنى ئالغا يېتەكلەپ.

قۇياش چىقتى ئەتىگەن،
كەڭ ئۇپۇقنى قىزارتىپ.
ھايات بەردى پارتىيە،
ئۆمرىمىزنى ئۇزارتىپ.

سەھەر چىقساق ئاسماندا،
قاتار ئۇچقان غاز كېلەر.
پارتىيىگە تەشەككۈر،
قانچە ئېيتساق ئاز كېلەر.

بۇ يىل ئاشلىق بەك بولدى،
چەشلەر تولدى خاماندا.
دىلدىن رەھمەت ئېيتىمىز،
بۇ بەختىيار زامانغا.

ئالما، ئانار بەك تولا،
پىرىمىزدا - بوستاندا.
پارتىيىنى كۈيلەيمىز،
پىگى - پىگى داستاندا.

ياسۋالدۇق گۈلدەستە.
زەپ چىرايلىق گۈل بىلەن.
بىز ماڭىمىز پارتىيە،
باشلاپ ماڭغان يول بىلەن.

ھۆددە ئالدىم نورغۇن ئات،
تەگدىن تولىسى قاشقا.
دىلدا رەھمىتىم كۆپتۇر،
كومپارتىيە يولباشقا.

يۇرتىمىزنىڭ ھاۋاسى، يەتتى ئاسمان پەلەككە،
يۇرەكلەرنىڭ داۋاسى. ئەلنىڭ ناخشا - ساداسى.

پارتىيە ھەققىدە قوشاقلار

باتۇر ئىشچان خەلقنىڭ، راۋابىمنىڭ ئاۋازى،
يۇرىكىدە ئوتى بار. شوخ بۇلبۇلدەك ئۇنلەيدۇ.
تاغلىرى كۆپ، باغرىدا، ناخشىسىدا قىزچاقلار،
ئوتلايدىغان قويى بار. ئىلىم - پەننى كۆيلەيدۇ.

كومپارتىيە مېھرىبان، باغقا رەيھان تېرىسام،
تۇرمۇش شۇنچە پاراۋان. ئۈنۈپ چىقتى بەش قولاق.
كۈلدۈق شوڭغا قاقاقلاپ، بۇ جاھاندا بارمىدۇ،
قۇچاق ئاچقاچ ھۆر زامان. پارتىيىدەك نۇر چىراغ.

ھالىمدىكى① كۆلچەكتە، پېزىمىزدا تراكتور،
تال بوستان ئايماق② بولدى. يەرنى چوڭقۇر ئاغدۇردى.
پارتىيە زامانىدا، يولباشچىمىز پارتىيە،
چېپىمىز قايماق بولدى. بىزگە بەخت ياغدۇردى.

نەغمە قىلدۇق ساز چېلىپ، بورانتاي دېگەن يەردە،
پېگى چىققان پەدىگە. باش زاكو بىنا بولدى.
ئەمدى يەتتى دېھقانلار، باش بەرمىگەن باشتۇڭسۇ،
ئىسلاھاتنىڭ قەدرىگە. ئۆستەڭدە ئاقار بولدى.

---

① ھالىمدىكى — ھويلامدىكى.
② ئايماق — قىشتىسۇ كۆمۈلمەي سوغۇقتا كۆزۈككەن تەك ئايماق تال دېيىلىدۇ.

ئاقشوش[1]كېڭەز تاغلىرى،
بىر - بىرى بىلەن تۇتاش.
قەلبىمىزنى كۆلدۈرگەن،
كومپارتىيە نۇر - قۇياش.

ئۈلاچى[2]يۇ ئۈلاچى،
جىق ئۆتىدۇ يولۇچى.
بىزنى خۇشال ياشناتقان،
پارتىيىمىز يول باشچى.

مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى ھەققىدە قوشاق

پارتىيىنىڭ ۋاقتىدا،
زامانىمىز كەڭ بولدى.
ئادالەتلىك تىكلىنىپ،
ھەممە مىللەت تەڭ بولدى.

قاشتېشى سۈزۈك تاشتۇر،
سەيۋە رەڭلىكى داغلىق.
بارچە مىللەت قول تۇتۇپ،
ئىلگىرىلەيمىز داۋاملىق.

قىلۇدىن شامال چىقىپ،
لەيزان ئۇچىدۇ غۇر - غۇر.
خۇشال، ئىناق ياشايمىز،
خەنزۇ خەلقى ۋە ئۇيغۇر.

بارچە مىللەت بىلەن ئۇيغۇر.
يەتمەيدىكەن ھېچ نەرسە،
ئاق ناۋاتنىڭ تەمىگە.
ياڭرىتىمىز شاد ناخشا،
ئىناقلىقنىڭ شەنىگە.

قاندى راسا سۈيىگە،
كەگرى كەتكەن قوناقلىق.
راۋاج تاپتى ئىشىمىز،
بولغاچ بىزدە ئىناقلىق.

يۇلۇۋەتتۇق ئېتىزدىن،
خوخا بىلەن تىكەننى.
ئارىمىزدا قويمايمىز،
ئىناقلىقتىن كەچكەننى.

بارچە مىللەت قېرىنداش،
چىڭ باغلاندى رىشتىمىز.
ئەل - ۋەتەننى گۈللەشتە،
بىردۇر نىيەت، ئىشقىمىز.

پارتىيىگە ئەگىشىپ،
غەلبىسىرى ئۆرلەيمىز.
ھەممە مىللەت كۈچ قېتىپ،
ھۆر ۋەتەننى گۈللەيمىز.

---

① ئاقشوش — جاي نامى.
② ئۈلاچى — جاي ئىسمى، مەدەنىيەت يادىكارلىقى ئورنى.

ئىماملىنىڭ[1] دەرياسى،
قاتار - قاتار بەش تارام.
پارتىيىگە يۇرەكتە،
جۇشقۇنلايدۇ ئىھتىرام.

يايلاقتىمۇ كۆردۇق بىز،
ئەتە - ئاخشام تىلپۇزۇر.
كومپارتىيە نۇرىدا،
ياشناپ كەتتۇق بەھۇزۇر.

يول كۆرسەتتى پارتىيە،
چارۋا باقتىم - بېيىدىم.
ناخشا ئېيتىپ يۇرەكتىن،
زامانەمنى كۈيلىدىم.

تېرىپ ساتساق پۇل بولدى،
گۇل بىنەپشە، زوپانى[2].
بىزنى قىلدى باياشات،
پارتىيىنىڭ زامانى.

ئالدۇق تۇپتۇز يېڭى يول،
پىكاپ چىقتى داۋانغا.
كومپارتىيە يەتكۈزدى،
بىزنى ئارزۇ - ئارمانغا.

يول بويىغا ياراشتى،
رەت - رەت ئېگىز تېرەكلەر.
پارتىيىمىز دەۋرىدە،
ياشناپ كەتتى يۇرەكلەر.

چاقىرىق قىلىپ پارتىيە،
يەرنى بەردى ھۆددىگە.
بەكمۇ ياقتى بۇ تۇزۇم،
ھەممىمىزنىڭ كۆڭلىگە.

بىلىمىزنى چىڭ باغلاپ،
چوڭ ھۆددىدە ئىشلىدۇق.
ئاشلىق ئالدۇق پاتمانلاپ،
بولدى ئەمدى قورساق توق.

دېھقانلارنىڭ نېمىسى بار؟
باغۋارنى، چارۋىسى بار.
قاتناش بولدى قولايلىق،
ماشىنا ھەم هارۋىسى بار.

كېگەز[3] دەريا سۇلىرى،
ئۆركەشلەيدۇ تاشمايدۇ.
كوممۇنىستىك پارتىيە،
پارلاق يولغا باشلايدۇ.

---

① ئىماملا — چىرا ناھىيە بوستان يېزىسىنىڭ ئەسلىي نامى.
② گۇل بىنەپشە، زوپا — دورا ئۆسۈملۈكلىرى.
③ كېگەز — گوما ناھىيىسىدىكى نەۋئابات تاجىك مىللىي يېزىسىدىكى جاي نامى.

ئىسلاھاتنى ياقلىدۇق،
توغرا يولنى تاللىدۇق.
قايسى ناھەق، قايسى ھەق،
بۇنى ياخشى بايقىدۇق.

قانات قېقىپ ئۇيىنايدۇ،
بۇركۈت كۆپكۆك ئاسماندا.
ئىسلاھاتنى كۈيلەيمىز،
ناخشا، قوشاق ـ داستاندا.

تۇمۇچۇقلار سايرايدۇ،
تال بوستانلىق تېرەكتە.
ئىسلاھاتنىڭ شامىلى،
ھۇزۇر بەردى يۈرەككە.

يېڭى ئۆستەڭ بويىنىڭ،
ئەجەب سالقىن ھاۋاسى.
مۇشۇ ياخشى ئىسلاھات،
باي بولۇشنىڭ ئاساسى.

جاپا چېكىپ تەر تۆكسەك،
گۈل ئۈندۇ يوللاردىن.
ئىسلاھاتنىڭ تۇغىنى،
چۈشۈرمەيمىز قوللاردىن.

2

ئاشلىق تېرىش ياخشىكەن،
چارۋا بېقىش ياخشىكەن.
باي بولۇشتا ھەممىدىن،
كەسىپلىشىش ياخشىكەن.

يارىتىلسا كەڭ ئىمكان،
ھالال ئىشلەپ بېيىشقا.
بۇنداق ياخشى زاماندا،
ئىشلىمەيمىز نېمىشقا؟!

مۇقىمدالدى ئوتتۇز يىل،
ھۆددە يەرلەر دېھقانغا.
ئىشلەپ زادى ھارمايمىز،
يەتتۇق ئارزۇ ـ ئارمانغا.

رامىزاننىڭ كەينىدىن،
باياشاتلىق ھېيت كەلدى.
ھالال ئىشلەپ بېيىشقا،
شۇنداق ياخشى پەيت كەلدى.

ئىسلاھات ھەققىدە قوشاقلار

1

ئىشىك ئالدى چوڭ ئېرىق،
سۇ ئاقىدۇ لىقمۇ لىق.
ئېلىپ كەلدى ئىسلاھات،
ھەر ساھەگە يېڭىلىق.

ئاشتى ھوسۇل يىلمۇ يىل،
ئاشلىق، پاختا، ئۈزۈمدىن.
دىل سۆيۈنۈپ يايرىدى،
مەسئۇلىيەت تۈزۈمدىن.

چېقىلغاچقا داش قازان،
تەييارتاپقا تەس بولدى.
بەرىكەت ياغدى ئىشچانغا،
ئويىنغانلار خەس بولدى.

ئىقتىسادىي سىياسەت،
يېزىمىزغا باب كەلدى.
يېزىمىزنى گۈللەشتە،
ئامىتىمىز ساپ كەلدى.

ئىشلىگەنلەر چىشلەيدۇ،
تەييارتاپقا خوپ بولدى.
ئىزچىللاشتى سىياسەت،
كۆڭۈل ئەمدى توق بولدى.

بەلنى مەھكەم باغلىدۇق،
ئىشلەيدىغان چاغ بولدى.
ھۆددىگەرلىك ياخشىكەن،
ھوسۇلىمىز تاغ بولدى.

چوڭ يۈكسەلدى يېزىمىز،
بارچە دېھقان خۇش بولدى.
سىياسەتنىڭ كۈچىدىن،
غەلبە - ئۇتۇق قوش بولدى.

ئىمارەت سالدۇق يېڭىدىن،
ئۇلىغا تىزىپ تاشنى.
ھۆددىگە بىرىپ يەرنى،
پاتمانلاپ ئالدۇق ئاشنى.

ئىسلاھات ئېلىپ بىرىپ،
ياخشىلاندى ۋەزىيەت.
قولغا كېلىپ زور ئۇتۇق،
ئالغا باستى جەمئىيەت.

ئىسلاھاتتىن كۈچ ئېلىپ،
ئوكۇشلۇقتۇر ئىشىمىز.
غەم - قايغۇسىز ئىشلەيمىز،
ئەمدى قاتماس بېشىمىز.

مەۋسۇم — مۇراسىم قوشاقلىرى

ياداتاش قوشاقلىرى

گۇما ناھىيە قوشتاغ يېزا ئىسمىسالاھ كەنتىنىڭ غەربىي جەنۇبىدىكى «ئۇلۇغ تېكىن» دەپ ئاتىلىدىغان تاغ باغرىدىكى مازار يېنىدا ئۇزۇنلۇقى بىر مېتىرچە كېلىدىغان، شەكلى توخۇمغا ئوخشايدىغان سۈت رەڭ بىر تاش بار. كىشىلەر بۇ تاشنى «يادا تاش» دەپ ئاتىشىدۇ. بۇ تاش توغرىسىدا نۇرغۇنلىغان رىۋايەت ۋە قوشاقلار تارقالغان.

پېشقەدەملەرنىڭ ئېيتىشىچە، بۇرۇن ھەر يىلى ئەتىيازدا تاغدىن سۇ كەلمەي قاتتىق قۇرغاقچىلىق بولۇپ كەتكەندە، موكويلا، قاراتاغىز، كۆكتېرەك، گۇما بازىرى، پىشنا قاتارلىق يۇرتلاردىن نەچچە مىڭ كىشى ئىختىيارسىز ھالدا ئىسمىسالاھتىكى بۇ «ياداتاش» ئەتراپىدىكى ئۆستەڭ بويىغا يىغىلىپ قارا ئات، بوتىلاقلىق ھىنگان، تايلىق بايتال، موزايلىق كالا، قوزىلىق ساغلىق، چۈجىلىك توخۇلارنى ئېلىپ كېلىپ، دۇئا - تەكبىر ئوقۇپ قان قىلىدىكەن ھەمدە يادىچى جامائەت بىلەن ناماز ئوقۇپ، ئاندىن بىر قولىدىكى يادا تاشقا يەنە بىر يادا تاشنى سۈركەپ تۇرۇپ تۆۋەندىكىدەك مۇناجاتنى ئوقۇيدىكەن:

ئەللاھۇمە ئەسقىنا،
تازغۇننى سەل باسقىنا،
گۇمدىن سۇ تاشقىنا،
قۇت نۇرنى ساچقىنا،
بوۋىغاندىن ئەسنا.
مەن تەڭرىمدىن تىلەيمەن،
ئۇچۇپ كەلگىن بۇلۇتۇم.

كۆچكىن قارا بۇلۇتۇم،
ئۇچۇپ كەلگىن بۇلۇتۇم،
چۈچۈپ كەلگىن بۇلۇتۇم.
يەتتە ئىقلىم بۇلۇڭدىن،
سۇ ئېلىپ كەل بۇلۇتۇم.
توشۇپ كەتسۇن سۇلارغا،
ئېقىن - دەريا، كۆلۈڭۈم.
قاراقورۇمدىن چىقىپ كەل،

تۆرلۈك تېمىدىكى قوشاقلار

نورۇز كەلدى-ئۈز كەلدى،
نورۇز كەلدى كۆك تەردۈق،
پىشىل ئېتىز-تۈز كەلدى.
جامائەتكە ئاش بەردۈق.
نورۇز كۈنى تىللاردىن،
ئىجىل-ئىناق ئۆتمەككە،
ناخشا-قوشاق، سۆز كەلدى.
ۋەدىلەرنى راست بەردۈق.

پىچاقنىڭ ئىزى پۈتتى،
تەگۋازنىڭ كۆكى ئاچچىق،
جاراھەت كۆزى پۈتتى.
چەكسەم قورىدى گاللى.
كۆيۈكنىڭ پىراقىدا،
بۇ ئالەم ئۈزۈن ئالەم،
تەقدىرنىڭ ئۆزى پۈتتى.
بوشراق تاتلى ھاللى.

كېلىشكەن چوكانلىرىنى.
سالغۇزۇپ چايغا ناۋات،
كەلتۈرۈپ گۈلقەنلىرىنى.
ئۆلتۈرۈپ ئۆردەك، توخۇ،
غاز بىلەن پاقلانلىرىنى.
تىزدۇرۇپ ئالما، ئانار،
ياقتۇرۇپ تومنانلىرىنى.
كۆڭلىمىزنى ئاچىمىز،
ئىچىپ مەي ـ شارابلىرىنى.
چالىمىز تەمبۇر، دۇتار،
ساتار بىلەن قالۇنلىرىنى.
گاھى راك، گاھ پەنجگاھ،
باياتۇ ـ ئۆز ھاللىرىنى.
ناخشا ئوقۇپ، ئۇسسۇل ئويناپ،
قىزىتىپ مەيدانلىرىنى.
قىزغىن رازى قىلارلا،
قىچارغان مېھمانلىرىنى.
قىزىسۇن مەشرەپلىرى،
قىچىرسىلا ئايخانلىرىنى.
قىچقارغۇلىرى كەلمىسە،
ئۆزلىرىنى بىلمىسلە،
كۆزلىرىگە ئىلمىسلە،
مەشرىپىمىزنى بەرمىسلە،
قىزارمىغان يۈزلىرىگە،
قازاننىڭ قارىسىنى سۈۋاپ،
جۈۋانچە كۆڭلەك كەيدۈرۈپ،
ئورۇق ئاتقا مىندۈرۈپ،
ئۇسما قويۇپ كۆكەرتىپ،
ئەڭلىك ئېتىپ قىزارتىپ،
ياغلىق ئارتىپ پومپايتىپ،
پاختا تىقىپ دومبايتىپ،
چاسۇما ـ چاسۇ چۆرگىلىتىپ،
بىر كۈن سازايى قىلدۇرۇپ،
تازا رەسۋا قىلار بولدۇق.
ئىزارغا ئۆلۈپ كەتسىلە،
جىنازىلىرىنى كۆتەرگىلى،
قادىر گاچىنى راسلىدۇق.
نامازلىرىنى ئوقۇغىلى،
قاسىم قارىنى راسلىدۇق،
دەپ قارلىق يوللىدۇق.
دەپ قارلىق يوللىغۇچى،
بۇ يۈرتلۇق جامائەت،
قارلىققا يول بولسۇن،
خۇدايىمغا ئامانەت،
قارلىق تامام ۋەسسالام.

قۇرئانىمدىن تىلەيمەن،
يۈگۈرۈپ كەلگىن بولۇتۇم.
ئىنجىلىمدىن تىلەيمەن،
سەكرەپ كەلگىن بولۇتۇم.
زەبۇرۇمدىن تىلەيمەن،
گۈلدۈرلىگىن بولۇتۇم.
تەۋراتىمدىن تىلەيمەن،

تاغ - داۋاننى ئېشىپ كەل.
مۆلجەر تاغنى يالاپ كەل،
ھىنگاك تاغنى بويلاپ كەل.
بويناق جالنى چەنلەپ كەل،
جىن - شەيتاننى قوغلاپ كەل.
دەريا سۇدىن چىقىپ كەل،
قورام تاشنى يېرىپ كەل.

ئۇل مۇستەفا ھۆرمىتىدىن،
بولۇتلىرىم كەلگەيسەن.
ساتۇغ بۇغرا ھۆرمىتىدىن،
مۆلدۈرلىرىم چۈشكەيسەن.
مەن غايىبتىن تىلەيمەن،
بولۇتلىرىم كەلگەيسەن.

ئۇلۇغلاردىن تىلەيمەن،
بولۇتلىرىم كەلگەيسەن.
شامالالارنى كەلتۈرۈپ،
بولۇتلارنى پۈركىتىپ،
جىمى ئالەم ئوت بولسا،
بولۇتلىرىم سۇ بولۇپ،
ئېقىپ - ئېقىپ كەلگەيسەن.

قارلىقنامە

قاردا قارلىق تاشلىدۇق،
يامغۇردا ياغلىق تاشلىدۇق.
كۆڭلىمىزنىڭ شوخلۇقىدىن،
ئۇشبۇ ئويۇننى باشلىدۇق.
ئۆزلىرىنى سىخى دەپ،
بىزلەر قارلىق راسلىدۇق.
ئوقۇپ باقسىلا، بەك ئېغىر -
شەرتلەرنىمۇ قويمىدۇق.
قارلىق كەتتى ئۆزلىرىگە،
كۆرسەتمىدۇق كۆزلىرىگە.

مۇبادا سىزىپ قالسىلا،
قوغلاپ تۇتۇۋالسىلا،
قارغا پۇچۇلاپ باسسىلا.
يۈزىمىزگە قار سۈۋسىلا،
رازى بىز نېمە قىلسىلا.
ئەگەر سىزەلمەي قالسىلا،
ھاڭۋېقىپ ئولتۇرسىلا.
بارىمىز ئەتە كەچتە،
قىستۇرۇپ بايخانلىنى،[1]
ھەممىمىز بىردىن ئېلىپ،

---

[1] بايخان — بايۋەتچىلەر كىيىدىغان كۆپە تەلپەك.

رامزان ئېيتا ـ ئېيتا هارماسمەن،
ئايلىكام نان بەرمىگۈچە ياناماسمەن.
ئەرشنىڭ تۈۋرۈكىنىڭ باشى قارا،
خۇدايىم ئوغۇل بىرەر قاشى قارا.
ئۆيىگىزنىڭ ئارقىسى كۆك بىدىلىك،
بىر ئاياغ ئۈن بەسلە چۆچۈرىچىلىك.
رامزاننىڭ ئېيتمىشى هەزرەت ئېلى،
ئۇلۇغلاردىن قاپتىكەن بىز ئېيتىلى.
رامزاننىڭ يېنىشى بوز ئالا قوي،
كاللا، پاچاق، تېرىنى موللامغا قوي،
رەببىمەي، ئىلاهىمەي شۇ رامزان (چۆمۈچ)،
(يۇقىرىقىلىرى ئاهاڭ بىلەن ئېيتىلىدۇ)

ئۆيىگىزنىڭ ئارقىسى ئويداڭ چۇقۇ،
بىزگە نان بەرمىگەن روزەك چۇپۇ.
رەببىمەي، ئىلاهىمەي، شۇ رامزان (چۆمۈچ).
ئاق توخۇ، ئاپئاق توخۇ دان تاتىلار،
بۇ خېنىمنىڭ نانلىرى خام خاتىلا،
رەببىمەي، ئىلاهىمەي شۇ رامزان (چۆمۈچ).
ئۆيىگىزنىڭ ئارقىسى تاينىڭ ئىزى.
كاكچىدىن خىللاپ چىقىڭ باينىڭ قىزى.
رەببىمەي، ئىلاهىمەي شۇ رامزان (چۆمۈچ)،
(يۇقىرىقىلىرى دېكلاماتسىيە قىلىپ ئوقۇلىدۇ)

بارائەت قوشىقى[①]

بارائەت بولدى، تۇيدىڭلىمۇ؟
ئەلياتقۇدا ئىسقىرتاي،
ياغلىق قۇيماق يېدىڭلىمۇ؟
باغ كەينىگە ئۆتەمسىز؟
بارائەت دەپ، خۇش بولماڭلار،
ئوتتۇز كۈن روزا غوجىسى بار.
بارائەت ئېيى كىردى،
بۈگۈن كېچە تۈنەمگمۇ؟

بۈگۈن كېچە بارائەت،
بۇ يۇرتىكى چوكانلار،
تاڭ ئاتقىچە تۈنەمسىز؟
يار تۇتقىلى كۈنەمگمۇ؟

رامىزان قوشاقلىرى[②]

1

رامىزان ئېيتىپ كەلدۇق مۇغاللىدىن[③]،
نانلىنى خىللاپ چىقىڭ يوغاللىدىن.
رەببىمەي، ئىلاھىمەي شۇ رامىزان (چۇمۇچ).
ئاق چېكىتكە سالغىنى ئاق جەيناماز،
بۇ خېنىمنىڭ ئوقۇشى بەش ۋاخ ناماز،
رەببىمەي، ئىلاھىمەي شۇ رامىزان (چۇمۇچ).

---

① ئىسلام دىنىنىڭ ئەنئەنىۋى ئادىتى بويىچە، بارائەت ئېيىنىڭ ئونبەشى — تۈنەك كېچىسى باللار توپلىشىپ، ياغلىق قاپاقنى بادرىنىڭ ئۇچىغا چىگىپ، قاپاق كۆيدۈرۈپ «بارائەت قوشىقى» ئېيتىدۇ. بارائەت قوشىقىنىڭ ئۆزىگە خاس ئاھاڭى بار.

② ئىسلام دىنىنىڭ ئەنئەنىۋى ئادىتى بويىچە، «رامىزان» ئېيىنىڭ ئونبەشىدىن كېيىنكى ئۈچ كۈن كېچىدە، ئاخشاملىرى ئىپتاردىن كېيىنلا باللار توپلىشىپ، ئۆيمۇ ئۆي يېرىپ «رامىزان» قوشىقى ئېيتىدۇ. ئۆي ئىگىلىرى «رامىزان» قوشىقى ئېيتىپ كەلگەن باللارغا نان بېرىپ يولغا سالىدۇ. باللار توپلانغان نانلارنى غېرىب - غۇرۋالارغا، يېتىم - مۇساپىرلارغا سەدىقە قىلىپ بېرىپ، ئۆيلىرىگە قايتىدۇ. «رامىزان» قوشاقلىرىنىڭ ئۆزىگە خاس ئاھاڭى ۋە تېكىستلىرى بار.

③ مۇغاللا — كىبرىيە ناھىيىسىدىكى يەر نامى.

بىزگىمۇ بىرەلمۇ مانتۇلدىن؟
رامزان ئېيتىپ كەلگەن هابدال ئەمەس،
رازى بوپ نان بەرمىسەڭ ئوبدان ئەمەس.
خۇدايىم بەرسۇن ئۆيىنىڭ بەرىكىتىنى،
بىزگىمۇ ئايرىپ بىرىڭ زاكاتىنى.
ئۆيىگىزنىڭ ئارقىسىدا تايىنىڭ ئىزى،
بىزگىمۇ نان بەرسىگىز باينىڭ قىزى.
ئاق توخۇ، ئاپئاق توخۇ قونغاقتىدۇ؟
تۇنۇگۇن قويغان تۇخۇم قاپاقتىدۇ؟
قوزۇقنى ئېيەگە قاق، مىيەگە قاق،
تاغاردا ئۇن بولمىسا، سۇپراگنى قاق.
ئۈجمىنىڭ ياغىچىدا ئەتسەم راۋاب،
روزىدا يوقلاپ كېلىپ، ئالسام ساۋاب.
هوي ئاكا، قوپاڭ ئاكا زو ۋاقتىدا،
روزىنى تۇتۇڭ ئاكا ئۆز ۋاقتىدا.
تونۇكنىڭ يوچۇقىدىن ئايىنى كۆدەك،
هوجرىدا ئوخلاپ ياتقان باينى كۆدەك.
ئاق توخۇ، ئاپئاق توخۇ دان تالىشار،
باي بىزگە نان بىرىدۇ خام ـ خاتىلا.
ئاق توخۇ، ئاپئاق توخۇ چىللاشىدۇ،
باي بىزنى «گادايلار» دەپ تىللاشىدۇ.
ئۆيىگىزنىڭ ئارقىسى تاغدەك خامان،
بۇغدايىنى سىز ئالسىز، بىزگە سامان.
ئاسماننى بۇلۇت باستى، ئايغا قارا،

2

ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم ياتقان كىشى،
شول خۇدانىڭ يولىغا پاتقان كىشى.
تۈنۈكنىڭ يىچاقىدىن ئاينى كۆردەك،
ساندۇقنىڭ يىچاقىدىن ناننى كۆردەك.
روزىنىڭ ئۇن يەتتىسى ــ قادىر كۈنى،
روزىنىڭ زاكاتىنى ئايرىڭ قېنى.
ئاق سامانىنى سورىسا، چەش بولىدۇ،
ھەر يەردە ئۈنچە تۇرسا، كەچ بولىدۇ.
ھاۋادا غاز كېلىدۇ، دەستە قېقىپ،
بۇ خېنىم نان بېرىدۇ، قوڭنى چىقىپ.
بۇ بۆلە ئۇزۇن بۆلە، بۆلگەنمىكەن؟
بۇ خېنىم قوپمايتىيۇ، ئۆلگەنمىكىن؟

3

ھوي ئاكا، قوپاڭ ئاكا زو ۋاقتىدا،
توخۇلار چىللاشىدۇ قونداقىدا.
رامىزاننىڭ ئۇن يەتتىسى قەدىر كېچە،
رامىزان زاكاتىنى ئايرىڭ قېنى؟
بۇ روزا بۇ يىل كېلە، يەنە كېلە،
كىم ئۆلۈپ، كىم قالىدۇ خۇدا بىلە.
رامىزان ئېيتىپ كەلدۇق سامپۇلدىن①،

① سامپۇل ــ لوپ ناھىيىسىنىڭ يېزىسى.

جىنازا ئېگىز - ئېگىز،
تۆپىسىدە يوپۇق كىگىز.
ئاھ يۈرەك باغرىم مۇرەببەم،
بىزنى تاشلاپ كەتتىڭىز.

بوز تورغاينىڭ ئۈننى،
ئۈنىڭىزگە ئوخشاتتىم ئانام.
يۈرىكىمنى - باغرىمنى،
قەبرىڭىزگە يىقىپ ياتتىم ئانام.

2

يۈرىكىمنىڭ پارىسى بالام،
ھاياتىمنىڭ پانۇسى بالام.
ئېچىلماستىن توزۇدۇڭ غۇنچەم،
ئاناڭ قانداق قىلغۇسى بالام.

كۆكرىكىمدە تۇمارىم بالام،
يۈرىكىمنىڭ خۇشتارى بالام.
بۇ دۇنيادا نە بولۇر ئەمدى،
ھىجرانىڭدا ئەھۋالىم بالام.

نەگە كەتتىڭ بۇلبۇلۇم،
چىچى قارا سۇمبۇلۇم.
سىلىپ مېنى ئەلەمگە،
ئۆزۈڭ قايدا دۇلدۇلۇم.

ئەشنا بولدۇم كۆرۈشكە،
گۈل مەگزىڭگە سۆيۈشكە.
ھايات قالساڭ سەن ئۈچۈن،
رازى ئىدىم ئۆلۈشكە.

پىراقىڭدا، جان قوزام،
ئاناڭ تىنماي ئاھ ئۇرار.
ئاخىرەتتە خۇدايىم،
مۇرادىڭغا قاندۇرار.

يېنىپ ئۆچكەن چىراغدەك،
غايىب بولدۇڭ كۆزۈمدىن.
كەتمەس ئەمدى سېرىقلىق،
ياش سىرغىغان يۈزۈمدىن.

بولسا شۇ كۆز تۇمارىم،
ئەتراپىمدا يۈرەتتى.
يالغۇز ئۆيدە قالغاندا،
ماڭا يۈرەك بولاتتى.

بالام سەندىن ئايرىلىپ،
ئۆيدە قالدىم يېگانە.
ئاناڭ ئەمدى ھىجرىڭدە،
بولار ساراڭ، دىۋانە.

روزىدا ئىنسابى يوق بايغا قارا.
تاغدىن سۇ ئېقىپ كەلدى تارام ـ تارام،
بايلارنىڭ يېگەنلىرى ئەسلىي هارام.
رەببىمەي، ئىلاهىمەي بۇ رامىزان،
خۇش مۇبارەك بولسۇنا تۇتقان روزاڭ.

مەرسىيە قوشاقلىرى

1

ئۇلۇغ ـ ئۇلۇغ كەلگەن سۇ، سىلىپ ئايۋان ـ سارايىنى،
ئاقىدۇ تارام ـ تارام. ئالدىغا پەش ئەتتىڭىز.
كۆز يېشىم دەريا بولدى، يامان چاغدا جان ئانام،
نەگە كەتتىڭىز ئانام؟ بىزنى تاشلاپ كەتتىڭىز.

هەسەل ئىدى سۆزىڭىز ئانام، سەھەردىكى چولپاننى ئانام،
قۇياش ئىدى مېھرىڭىز ئانام. كۆزىڭىزگە ئوخشاتتىم ئانام.
ئەمدى بىزنى كىملەرگە ئانام، سۈزۈك كۆك ئاسماننى ئانام،
تاشلاپ-تاشلاپ قويدىڭىز ئانام؟ كۆڭلىڭىزگە ئوخشاتتىم ئانام.

ئانامنى دەپ يىغلايمۇ، ئېلىپ كەتمەڭلا ئانامنى،
دادامنى دەپ يىغلايمۇ؟ توختاپ تۇرسۇن جىنازا.
بىزنى داغدا قاپ كەتكەن، ئۇلۇغ يۈرەك پارەمنى،
بالامنى دەپ يىغلايمۇ؟ كۆرۈۋالاي بىر هازا.

ھاۋالىقا - ھاۋالىق،
بىزنىڭ باغلار ھاۋالىق.
كۆيگىنىمنى بىلمىگەن،
لايسۇ ئىچكەن سەھرالىق.
كەلدىم دەريا كەچكىلى،
ئولتادىم سۇ ئىچكىلى.
كەلسە يارىمدىن خەۋەر،
قاناتىم يوقكەن ئۇچقىلى.

3 - ئۆزگىرىش:
باشىڭدىكى دوپپاڭنىڭ،
گۈلى قانچە ساناپ باق.
يار ئوتى يامان ئىكەن،
چىرايىمغا قاراپ باق.
نەقرات:
كەلسىلە، بارسىلا خىنىما ئوينايلى،
تىرەك قاراڭغۇلاشقاندا.
سىغىنغاندا كېلەلا،
زېرىككەندە كېتەلا.
ئوينىغانغا چىدىمىسلا،
جىگدىگە ئېسىلىپ ئۆلەلا.
نەقرات:
كەلسىلە، بارسىلا خىنىما ئوينايلى،
گاڭگۇڭ يارنى تاپقاندا.

4 - ئۆزگىرىش:

ئاھ يار شەرۋانەم،
ھالىمغا يەتسەڭچۇ؟
دەردىمگە يەتسەڭچۇ؟
قاشى قارا مولايىم،
گۇناھىمدىن ئۆتسەڭچۇ؟
زادى نىمە گۇناھىم.
ئۆگزەڭگە چىقىۋاپسەن،
لەڭگەر يولىغا قاراپ.
ئىشكايلاڭدىن تولا ئۆتتۇم،
بولبۇلۇڭ بولۇپ سايراپ.
ئىشكايلاڭدا ئېرىقچە،
پىلتىڭلايدۇ بېلىقچە.
ساڭا كۆيۈپ، قالمىدى،
تەندە جانىم تىرىقچە.

5 - ئۆزگىرىش
بۇ كىچە تاڭ ئاتمايدۇ،
يار قېشىمدا ياتمايدۇ.
يار قېشىمدا ياتقاندا،
جېنىم ئىچىمگە پاتمايدۇ.
ئاشنا بولدۇم ئۆزۈڭگە،
قاشىڭ بىلەن كۆزۈڭگە.
مۇھەببەت باغلاي دىسەم،
دېيەلمەدىم ئۆزۈڭگە.
نەقرات:
ئوينىغانىم كۈلگەنىم،
يادىڭدىمۇ سۆيگەنىم.

ئوماق ئىدىڭ، شوخ ئىدىڭ،
سېنى قانداق ئۇنۇتاي؟!
ياش ئاقتۇرۇپ قەبرەڭدە،
نۇرلۇق كۆزۈم قۇرۇتاي.

ئەلنەغمە، مەشرەپ، ئولتۇرۇش قوشاقلىرى

توي سەنىمى

ئورمنى تولا ئورۇپ،
بىلەكىڭ تالدىمۇ يارىم؟
ئاز كۈن ئويناپ ئايرىلدۇق،
يۈرەكىڭ قاندىمۇ يارىم؟

1 - ئۆزگىرىش:
باغ ئىچىدە ئېچىلىپتۇ،
بىر جۈپ قىزىلگۈل.
ئەتراپىدا سايرىشىپتۇ،
مەستانە بۇلبۇل.
ئالتە كەپتەر يەتتە بولۇپ،
قوندى تېرەككە.
يۈگرۈپ - يۈگرۈپ يېتىۋالاي،
ئەتلەس كۆڭلەككە.

ئەتلەس كۆڭلەك كىرلىشىپتۇ،
سوپۇن ئەپ بەرسىلە.
بىزمۇ ئەمدى چوڭيۇپ قالدۇق،
خوتۇن ئەپ بەرسىلە.
قاراقاش ئولتۇرادۇر،
ھۇجرا ئىچىدە.
قىزىلگۈللەر ئاچىلىپتۇ،
باغچە ئىچىدە.
ئوغۇللار ئوينىشىپ،
بىمەنە بولدى.
چوكانلار يىغىلىشىپ،
دىۋانە بولدى.

2 - ئۆزگىرىش:

كۆككە يەتكەن، يار - يار.
ئاشىق - مەشۇق خۇشلۇقى،
يۇرتقا كەتكەن، يار - يار.
كېلىنچەكنىڭ ئۆيلىرى،

بەختكە تولسۇن، يار - يار.
كۆرەلمىگەن دۇشمەنلەر،
ھەسرەت يۇتسۇن، يار - يار.

«توكۇر پەخشىم» قوشىقى

سۇمبۇل چاچلار بىزنىڭكى،
پاخپاق چاچلار سىزنىڭكى.
توكۇر پەخشىم توكۇرسىز،
ئويناڭ پەخشىم — ئويناڭ سىز.

قەلەم قاشلار بىزنىڭكى،
ئۇلۇما قاشلار سىزنىڭكى.
توكۇر پەخشىم — توكۇرسىز،
تولغاڭ پەخشىم — تولغاڭ سىز.

بوتا كۆزلەر بىزنىڭكى،
چېقىر كۆزلەر سىزنىڭكى.
توكۇر پەخشىم — توكۇرسىز،
تولغاپ ئويناڭ پەخشىم سىز.

ناچى بۇرۇنلار بىزنىڭكى،
كامار بۇرۇنلار سىزنىڭكى.
ئويناڭ پەخشىم — ئويناڭ سىز،
توكۇر پەخشىم — توكۇرسىز.

چۆچۈرە قۇلاقلار بىزنىڭكى،
داۋزا قۇلاقلار سىزنىڭكى.
توكۇر پەخشىم — توكۇرسىز،
تولغاپ ئويناڭ پەخشىم سىز.

ھۇنجى چىشلار بىزنىڭكى،
تاماق چىشلار سىزنىڭكى.
توكۇر پەخشىم — توكۇرسىز،
ئويناڭ پەخشىم، ئويناڭ سىز.

بوغماق قوللار بىزنىڭكى،
ئارى قوللار سىزنىڭكى.
توكۇر پەخشىم — توكۇرسىز،
دەسسەپ ئويناڭ پەخشىم سىز.

ئىنچىكە بەللەر بىزنىڭكى،
مايماق بەللەر سىزنىڭكى.
تولغاڭ پەخشىم — تولغاڭ سىز،
سەكرەپ ئويناڭ پەخشىم سىز.

ئاتىنىڭ بالىسى تايدۇر،
تالنىڭ ئۇچىنى يەيدۇ.
يارنىڭ كۆزلەرى نۇرلۇق،
يۇرەكنىڭ يېغىنى يەيدۇ.

نەقرات:
بۇلبۇلۇڭ بولاي،
شاخىڭغا قوناي.

ئاللا - ئاللا①

1
ئاللا - ئاللا،
كەچ بولدى شاپ بولسىلا،
ساقلاپ قالدى ياش باللا.

2
ئاللا - ئاللا،
بەرگەنلىرىگە ھەشقاللا.
ھەر ئىككىسى ياش باللا،
ئەمدى بولدى قوش كاللا.

ئاللا - ئاللا،
توي ئۇيىندى ياش باللا.
ھەيران قالدى چوكانلار،
چۆمچەيمەڭلار قىز باللا.

3
مەلىمىزگە توي تارتىپ،

شېرىن كەلدى، يار - يار.
قوشاق بىلەن ساز بىلەن،
كېلىن كەلدى، يار - يار.
كېلىنچەكنىڭ سۆزلىرى،
خۇددى مېغىز، يار - يار.
ئوت - پىراقى تۇتاشقان،
ۋاپالىق قىز، يار - يار.
كۆرپىڭىزنىڭ جىيىكى،
چىمەن ئىكەن، يار - يار.
كېلىنچەكنىڭ تەلىيى،
كۆلگەن ئىكەن، يار - يار.
كۆيگەن يىگىت - ئاشىقى،
چىۋەرمىدى، يار - يار.
مەرد بولمىسا ئاشۇ قىز،
تېگەرمىدى، يار - يار؟
چوك توكمەننىڭ ئاۋازى،

① بۇ قوشاق توي ئۈستىدە يىگىتلەر تەرىپىدىن ئېيتىلىدىغان قوشاق بولۇپ، 1 - كۇپلېت قوشاق قىزنى چىقىرىپ بېرىشتىن بۇرۇن قىز تەرەپنى ئالدىرىتىش يۈزىسىدىن ئوقۇلىدۇ. قالغانلىرى قىز چىقىرىپ بېرىلگەندىن كېيىن ئوقۇلىدۇ.

تۇرمۇش قوشاقلىرى

دىداكتىك قوشاقلار

هاۋا - بۇلۇت ئۇستۈگدە،
دۈشمەن سېنىڭ قەستىگدە.
سەن خۇداغا راست بولساڭ،
دۈشمەن ئاياغ ئاستىگدا.

ئايغىر ئاتنىڭ تۇۋرىسى،
يىرتىلسىمۇ جۇل بولماس.
ياخشى ئادەم بالىسى،
غېرىب بولۇر، قۇل بولماس.

دۇتار چالمىسام ياخشى،
چالسام ئېيتىمەن ناخشى.
ئۇچالمىغان كەكلىكتىن،
قاناتلىق ئۇلاي ياخشى.

ئۇل ۋاپادارىم نىتەي،
جاهاننىڭ ۋاپاسىنى سورىماڭ.
قىزى كۆكۈلگە ئەرزىسە،
ئۇنىڭ ئاتاسىنى سورىماڭ.

كۆكۈلنىڭ كەينىگە كىرمەڭ،
كۆكۈل هەر ياققا باشلايدۇ.
سەمەرقەنت ئالمىسىدەك،
ئاپىرىپ چۆللەرگە تاشلايدۇ.

ئارپا تاپساڭ ئاتقا بەر،
سامان يېسۇن كاللار.
تاپقىنىڭنى ئۆزۈڭ يە،
ئىشلەپ يېسۇن باللار.

تاغدىكى كۆك مايسىلارنىڭ،
كۆكلىشى ئەيدىن[1] ئەمەس.
قۇشلارنىڭ پەرۋاز قىلىشى،
يا قانات، پەيدىن ئەمەس.

كۆپ هوسۇل ئالماق ئېتىزدىن،
سۇ، ئۇرۇق، يەردىن ئەمەس.
قىز، ئوغۇل پەرزەنتى كۆرمەك،
يا خوتۇن، ئەردىن ئەمەس.

[1] ئەي — ئوغۇت مەنىسىدە.

نوگاي قوگلار سىزنىڭكى،
سۇناي قوگلار بىزنىڭكى.
تولغاپ ئويناڭ پەخشىم سىز.
تاسقاپ ئويناڭ پەخشىم سىز،

مايماق پاچاق سىزنىڭكى،
مەزمۇت پاچاق بىزنىڭكى.
توكۇر پەخشىم — توكۇرسىز،
تاسقاپ ئويناڭ — ئويناڭ سىز.

سەھەر تۇرساڭ ئورنۇڭدىن،
گۈل ئۈندۈ يولۇڭدىن.
ئەقلىڭ كەڭ پەرۋاز قىلىپ،
چوڭ ئىش كەلگەي قولۇڭدىن.

دۇتار چېقسا قولۇمغا،
ئۆزۈم چاغلاپ تۈزىمەن.
ماڭا ئۆگەتكەن ئۇستامنىڭ،
تۈزگىنىنى بۇزىمەن.

يۇلتۇز كۆرسەك ئاسماندا،
ھاۋانى ئوچۇق دەيمىز.
قايغۇ بولسا كۆڭۈلدە،
ئالەمنى تۇتۇق دەيمىز.

قورسىقىڭنى توقلىغىن،
ملىتىڭنى ئوقلىغىن.
بالام، گۇناھ ئۆتكۈزمە،
دۈشمىنىڭدىن قورقمىغىن.

ئۇشبۇ ئالەم خالايىق،
ئۆتنە ئالەم بولغۇسى.
سەن ئاتاڭغا قىلغاننى،
ئوغلۇڭ ساڭا قىلغۇسى.

ئەتىگەندە قوشنامغا،
ئېگىلىپ سالام بەردىم.
بىر كۈنلۈك ھاياتىمغا،
خۇشاللىق — ئارام بەردىم.

يوشۇرمىغىن تۇتۇننى،
ئوت قالىساڭ ئاسماندىن.
چوڭ گۇناھدۇر بېخىللىق،
ئاجرىتىدۇ ئىماندىن.

سايرىمىغان بۇلبۇلدىن،
غاقىلدىغان غاز ياخشى.
ۋاپاسى يوق بېگىمدىن،
ماڭا ئامراق تاز ياخشى.

ئەيىبلىمەڭ بوغداينى،
بار ئىكەن دەپ كېپىكى.
ئۇ بولمىسا دېھقاننىڭ
نېمە يەيتتى ئېشىكى!؟

يەرگە تىكسەم بىر ئورۇق،
كۈزدە پىشتى مىڭ دانە.
يازدا ئۈنىنغان نوچام،
قىشتا بولدى دىۋانە.

ياش چىغىڭدىن تۇت ئۆزۈڭنى،
گۈلۈڭ كۈندە ئېچىلماس.
پۇشايماننىڭ قاچىسى،
سۇنسا ئەسلا تېپىلماس.

غۇنچىسىز گۈل بولماس،
ئىشقىسىز قىز بولماس.
رەڭگى بولسىمۇ گەرچە،
پۇراق بولمىسا گۈل بولماس.

تىكەنسىز گۈلنى ئۈزمە،
پۇراقى بولماس.
ھاياسىز يارنى سۆيمە،
ۋاپاسى بولماس.

ئويلاپ قىل گەپنى،
ئاخىرى ئېچىنما.
ئالدىراپ تاشلاپ،
ئاخىرى سېغىنما.

قۇشقاچقا ناۋات بەرسەڭ،
تەمنى بىلمەس.
ۋىجدانسىزغا كۆكۈل بەرسەڭ،
قەدرىنى بىلمەس.

ئالمىدەك رەڭدار ئىدىم،
رەڭگىمنى سارغايتقان قىمار.
تۆت ئوشۇق ئالچى قويۇپ،
چەرچەنگە پالاتقان قىمار.

بۇ چىلىم — گۈللۈك چىلىم،
باراڭدىن ئۆزگەن چىلىم.
گاھى ئۆيدە، گاھى چۆلدە،
زارى - زار قىلغان چىلىم.

تاماكا سىلىپ شايلاپ،
ئېچىشدانلارنى كالاپ.
ياش باللار چېكىۋاپتۇ،
ساقال - بۇرۇتنى چالاپ.

ھويلىنىڭ ئوتتۇرىسىغا،
گۈلخان سالغان بەڭگىلەر.
چەككىلى تاماكا يوق،
قوقان سالغان بەڭگىلەر.

يۇلتۇز ھامان ئاي بولماس،
قىمارۋازلار باي بولماس.
سېغىز قوشماي لاي بولماس،
بېخىل ئۆيىدە چاي بولماس.

سەھەر قوپقان بەندىسىگە،
ئەكىپ بېرەر مەلىسىگە.
ۋاخچە قوپقان بەندىنىڭ،
خۇدا ئۇرار گەجگىسىگە.

جاھان ئەسلى ئىككى كۈن،
بىرى كۈندۈز ئامانلىق.
يەنە بىرى كېچىدۇر،
خەتەر بىلەن يامانلىق.

ئانام مەككە، دادام مەككە،
تۇغۇلدۇم بىر كۈن ئۆلمەككە.
خۇدانىڭ تەقدىرى شۇنداق،
قارا يەرگە كۆمۈلمەككە.

ئاتاسى ئۆلمىگەن كىم بار؟
ئاناسى ئۆلمىگەن كىم بار؟
ئاتا - ئانىدىن ئايرىلىپ،
غېرىب بولمىغان كىم بار؟

ئاتا دېگەن تاغ ئىكەن،
ئانا دېگەن باغ ئىكەن.
ئاتا - ئانىدىن ئايرىلىپ،
نەگە بارسا خار ئىكەن.

مەن ئانامدىن ئايرىلىپ،
سۇندى قاناتىم قايرىلىپ.
مەن يىغلىماي كىم يىغلىسۇن،
جانىم ئانامدىن ئايرىلىپ.

رازى بولۇڭ ئانىجان،
ھەر جايدا باركەن بۇ ئۆلۈم.
سىز ئانامدىن ئايرىلدىم،
غېرىب ئۆتىدۇ كۆڭلۈم.

سەھەردە سايرىغان بۇلبۇل،
خۇداغا نالە قىلمامدۇ؟
ئاتامىز يوق، ئانامىز يوق،
خۇدايىم رەھمى قىلمامدۇ؟

دادامغا نېمە دەپ يىغلاي،
ئانامغا نېمە دەپ يىغلاي.
بېشىمغا دەرد - ئەلەم كەلدى،
خۇداغا نالە قىلىپ يىغلاي.

2

باھار بولسا قىزىلگۈل،
ئېچىلاردى، كۈلەردى.
ئانام بولسا يېنىمدا،
ئەركىلىتىپ سۆيەردى.

ئاتالىقلار، ئانالىقلار،
دەستە - دەستە گۈل ئىكەن.
ئاتىسىزلار، ئاناسىزلار،
كۆيۈپ ئۆچكەن كۈل ئىكەن.

سۇ باردا ئۆستەڭدە،
كۆلچەككە باشلىۋال!
ئاتا - ئاناڭنىڭ باردا،
ئەركىن ئويناپ ياشىۋال!

قارلىغاچ قارا نېمە،
قاناتىدىن ئايرىلمىسۇن.
قىز بالا ئاجىز نېمە،
ئاناسىدىن ئايرىلمىسۇن.

ئاتا - ئانا قەدرى

1

بۇ دۇنيادا ئۈچ نەرسە
ئىزدىگەنگە تېپىلماس.
ئۇلار ئاتا ھەم ئانا.
يەنە بىرى قېرىنداش.

بۇ ئانام جانىم ئانام،
مېنى چوڭ قىلغان ئانام.
ئۆزى ھۆل يەردە يېتىپ،
قۇرۇقتا ياتقۇزغان ئانام.

ئاتام بولسا، ئانام بولسا،
غېرىب بولماس ئىدى باشىم.
ئاتا - ئانامدىن ئايرىلىپ،
كۆزۈمدە تۇرمىدى ياشىم.

ئاتام بولسا كۆرسەممەن،
ئانام بولسا كۆرسەممەن.
ئاتام بىلەن ئانامنىڭ،
ئاياغىدا ئۆلسەممەن.

ئاتاسى بار، ئاناسى بار،
يۇرتىدا ئەزىز باللا.
ئاتاسى يوق، ئاناسى يوق،
يۇرتىدا خارۇزار باللا.

مەن بىر قارا قارلىغاچمەن،
قاناتلىرى قايرىلغان.
كىچىك تۇرۇپ، مېھرىبان
ئاناسىدىن ئايرىلغان.

يېتىم دەيدۇ، يېتىم دەيدۇ،
يېتىم قىلسا خۇدا قىلدى.
دادام بىلەن ئانامدىن،
خۇدايىم جۇدا قىلدى.

ئاتىنىڭ بالىسى ئارغىماق،
ئىگەر خىللايدىكەن قالماق.
خۇدانىڭ تەقدىرى شۇنداق،
ئاتا - ئانىدىن ئايرىلماق.

باغقا كىرسەم باقىدۇ،
بۇلبۇل قاناتنى قاقىدۇ.
يىغلىماڭ جانىم ئانا،
بىزنى خۇدايىم باقىدۇ.

ئانىكامنىڭ چاچلارى،
چۆلدە يىلاننىڭ قۇيرۇقى.
يىغلىماڭلار تۇغقانلار،
بىزگە خۇدانىڭ بۇيرۇقى.

ئانىمىز ئۆلۈپ كەتكەن،
ئاتىمىز ئۆلۈپ كەتكەن.
بىۋاپا قېرىنداشتىن،
مېھرىمىز يېنىپ كەتكەن.

ئانام مەككە ـ مەدىنەم،
دادام مەككە ـ مەدىنەم.
بېشىمغا دەرد ـ ئەلەم كەلسە،
ئەسقاتمىغان ئاغىنەم.

دوست كېرەك، دوستلار كېرەك،
دوست ئۈچۈن ۋىجدان كېرەك.
بىلمىگەن دوست قەدرىنى،
قانداق كۆڭۈل، قانداق يۈرەك!؟

قىزىلگۈلنىڭ قەدرىنى،
ئاچىلغاندا بىلەرسىز.
چىن دوستلۇقنىڭ قەدرىنى،
ئايرىلغاندا بىلەرسىز.

ئاياللار ھەققىدە

ئاۋاتلاشتى بازارلار،
كەڭرى ئەتلەس، تاۋارلار.
ئېغىر ئىشتىن قۇتۇلۇپ،
گۈلدەك بولدى ئاياللار.

مۇھەببەتنىڭ كانىدۇر،
قەلبى ئۇتلۇق ئاياللار.
سىغدۇرالماس مېھرىنى،
دەريا ـ دېڭىز ئاراللار.

قاناتىدىن ئايرىلسا،
بولماس قۇشنىڭ قىممىتى.
ئاياللاردىن ئايرىلسا،
قالماس ئۆينىڭ زىننىتى.

ئۇرىلاركەن شۇۋىرغان،
ياماشقاندا داۋانغا.
ئايالىغا سىر ئېيتسا،
يەم قىلاركەن يامانغا.

تاجۇ ـ تەخت سۆلەتتۇر،
ئەزىز قىلغان ھۆرمەتتۇر.
پاك ۋىجدانلىق ئەر ئۈچۈن،
ياخشى ئايال دۆلەتتۇر.

ئۇچۇپ كەلگەن قارلىغاچ،
مۇز داۋاندىن ئۆتىدۇ.
چىن ۋاپادار ئاياللار،
پاك يىگىتنى كۈتىدۇ.

تاغنىڭ يولى تار ئىكەن،
ئېيىق بالاسى بار ئىكەن.
ئاكا ـ ئۇكا دېگەن بىلەن،
كۆيدۈرگەن ئانا ئىكەن.

3

ئاتام مېنى، ئانام مېنى،
بالام دېمەسۇن.
خۇدا سالدى بۇ كويلارغا،
يامان دېمەسۇن.

ئاتام مېنى، ئانام مېنى،
نېمىشقا ئارزۇلاپتۇكى.
مېنىڭ مۇنداق بولاشىمنى،
نېمىشقا ئويلىماپتىكى.

ئانام مېنى تۇغقاندا،
ئاق بۆلەككە بۆلىگەن.
ئۆمرى ئۇزۇن بولسۇن دەپ،
بەختى بولسۇن دېمىگەن.

ئانىكا سوقماق مېنى،
بەش ـ ئالتە كۈن مېھمانىڭىز.
ئاخشىمى قاراڭغۇدا،
ياندۇرغىلى چىراغىڭىز.

جان ئانا ـ جانىم ئانا،
مەيدەمگە ئوق تەگدى مانا.
ئۆلسەم شېھىت بولۇرمەن،
رازى بول جانىم ئانا.

ئۇرۇق ـ تۇغقان، قېرىنداش، دوستلۇق، ۋاپادارلىق توغرىسىدىكى قوشاقلار

بۇ دۇنيادا نېمە ياخشى،
ئاتا بىلەن ئانا ياخشى.
ۋاپاسىز قېرىنداشتىن،
ۋاپادار ئاشنا ياخشى.

شاخ گۈلى بولغان بىلەن،
مېۋىسىز بولسا بىكار.
قېرىنداش بولغان بىلەن،
كۆيۈمسىز بولسا بىكار.

دۇتار چالمەن ئۆزۈم،
يىغلايدۇ قارا كۆزۈم.
مەن مۇساپىر بۇ يۇرتتا،
ئۆتمەيدۇ تۆگەل سۆزۈم.

ئېگىز تاغ ئاراسىدا،
ئۇلاي - كەكلىك سايرايدۇ.
سايرىغان ئۇلاي ئەمەس،
مۇساپىر باللا يىغلايدۇ.

شوتىنى قويدۇم شاتۇتقا،
مەن مۇساپىر بۇ يۇرتقا.
كەلگىنىم يامان بولسا،
قايتىپ كېتەي ئۆز يۇرتقا.

مەن ئۆزۈمنىڭ يۇرتىدا،
بەگ ئىدىم ھەم خان ئىدىم.
ئۆز يۇرتۇمدىن ئايرىلىپ،
مۇنداق بولارنى بىلمىدىم.

ئۆيۈڭنىڭ ئارقىسى پاتقاق،
پۇتۇمنىڭ پاتقىنى پاتقان.
يۇرتۇڭغا مۇساپىرمەن،
بېشىمنىڭ قاتقىنى قاتقان.

ئېتىم جەدە، ئېتىم جەدە،
ئېتىمنىڭ قويرۇقى يەردە.
ماڭا غېرىبلىق يەتتى،
مېھرىبان ئانام نەدە؟

ئانام سورىسا، دادام سورىسا،
ھالىمنى بېرىپ دەڭلا.
ئۆزى غەمدە، كۆزى نەمدە،
يىغلايدۇ غېرىب دەڭلا.

غۇلجا دېگەن شەھەرنىڭ،
ئالمىسى تولا ئىكەن.
غېرىبچىلىق ماڭا يەتتى،
كەلمىسەم بولا ئىكەن.

قامچام يانىمدا قالدى،
ئاتىم ئالدىمدا كەتتى.
ئۆز يۇرتۇم دېگەن بىلەن،
غېرىبچىلىق ماڭا يەتتى.

كۆكتە ئۇچقان قوش ئىدىم،
ئەمدى پېيىم تۆكۈلدى.
خەقنىڭ يۇرتىغا بېرىپ،
ئىسسىق پېشىم تۆكۈلدى.

كۆز چاقنىتىپ تولۇن ئاي،
چۈشتى سۇغا شولىسى.
يىگىتلەرنى رام قىلار،
ئاياللارنىڭ تولىسى.

بولتۇر سۆيگەن چوكانىنىڭ،
قۇچىقىدا بالىسى.

كۆرۈش ئۈچۈن كۆز كېرەك،
ئاش ـ نان ئۈچۈن تۇز كېرەك.
باتۇر ئىشچان يىگىتكە،
خۇيى لىۋەن قىز كېرەك.

قىزى بارنىڭ يۈزى بار،
يۈزى بارنىڭ ئۆزى بار.
داڭلىمىغىن قىزىڭنى،
خەقنىڭ كۆرەر كۆزى بار.

قۇشلار كۆنۈك ئەزەلدىن،
ئورمانزارلىق ئارالغا.
ئەرلەر مەپتۇن قەلبىدىن،
پەزىلەتلىك ئايالغا.

پىشايۋاندا قارلىغاچ،
قۇيرۇقىدا ئالىسى.

مۇساپىرچىلىق، يالغۇزلۇق، دەرد-ئەلەم توغرىسىدىكى قوشاقلار

1

بۇغداي تېرىدىم بىر دانە،
ئۈنۈپ چىقتى مىڭ دانە.
ئۆز يۇرتۇمدىن ئايرىلىپ،
ئەمدى بولدۇم دىۋانە.

لاچىن سوقار توشقاننىڭ،
جاڭگالدا ئۇۋىسى بار.
بىز غېرىب-مۇساپىرنىڭ،
بۇ يۇرتتا نېمەسى بار؟

ئاق قۇشقاچمۇ سايرايدۇ،
چاڭگىسنى تاپالماي.
مۇساپىر باللا يىغلايدۇ،
ئۆز يۇرتىنى تاپالماي.

ئۇششاق باللا ئوينايدۇ،
تال-چىۋىقنى ئات ئېتىپ.
مۇساپىر باللا يىغلايدۇ،
ئۆز يۇرتىنى ياد ئېتىپ.

تاغدىن كەلگەن لاي سۇنى،
سۈزۈپ ئىچكەن ئەر بارمۇ؟
يېتىم بېشىغا كۈن كەلسە،
ئۇنى بىلگەن ئەل بارمۇ؟

3

ئانىكام تۇغۇپتىكەن،
بىچارە بولغان باللىنى.
خۇدايىم بەرمەپتىكەن،
قاشى قارا ھەمراھىنى.

ئىچكىلى چاي بولمسا،
ئولتارغىلى جاي بولمىسا؟
ئەمدى مەن قانداق قىلاي،
كۆڭلۈمدىكى يار بولمىسا؟

ئۆيىنىڭ ئالدىدا ئېرىق،
شىلدىرلايدۇ بىر بېلىق.
ئەجەبمۇ يامانىكەن،
يارى يوق غېرىبچىلىق.

ھاۋانىڭ تۇمانلىقى،
ئاسماندا ئاينىڭ يوقلۇقى.
بۇ مېنىڭ خامۇشلۇقۇم،
يانىمدا يارنىڭ يوقلۇقى.

كاككۇك قوندى تېرەككە،
قوغۇن چۈشتى پىلەككە.
ھېچكىم قاراپ قويمىدى،
مەندەك ئاجىز دىدەككە.

توخۇلار تامدا ياتامدۇ؟
تامنى بويلاپ قاچامدۇ؟
ئۆيلەنمىگەن ياش باللار،
تىزنى قۇچاقلاپ ياتامدۇ؟

4

دەرد ـ ئەلەملەر كېلىدۇ،
ئۇغۇل بالانىڭ باشىغا.
سايدا تۇگمەن چۆرگىلەيدۇ،
كۆزدىن ئاققان ياشىغا.

بولمىغۇنچە تاڭ سەھەر،
بۇلبۇل قەپەسدە سايرىماس.
كەلمىگۈنچە دەرد ـ ئەلەم،
بەندە خۇدا دەپ يىغلىماس.

ئۆرگىلىپمۇ، چۆرگىلىپمۇ،
باغقا كىردى كېپىلە①.
كىشى يۇرتتا غېرىب بولدۇق،
بىز بۇ يەردىن كېتىلە②.

ئىشىك ئالدى قوش ئېرىق،
قوش ئېرىقتا قوش بېلىق.
ئەجەبمۇ يامانىكەن،
ئۆزگە يۇرتتا غېرىبلىق.

يۇرتۇم گۈزەل كېرىيىدە،
ئوينايتتىققۇ بىر يەردە.
سېغىنندىڭمۇ دوستلىرىم،
غېرىب بولغان كۈنلەردە.

ئىشكايلامدا قوش ئېرىق،
ئۆتۈپ كەتتى بەش بېلىق.
شۇنداقمۇ يامانىكەن،
سېرىغويدە③ غېرىبلىق.

راۋابىڭنى ئالساڭچۇ،
بېرىپ چۆللەردە چالساڭچۇ.
سەن مۇساپىر، مەن غېرىب،
مېنى ئارقاڭغا سالساڭچۇ.

ئىككى جەگرەن ئاتۇرمىز،
بىرنى - بىرىگە چاتۇرمىز.
مۇساپىر دەپ خار كۆرمەڭ،
بەش - ئالتە كۈن ياتۇرمىز.

2

قارا كۆز مېنىڭ يارىم،
يىراققا كەتتى.
كېلەمدىكىن - كەلمەمدىكىن،
قەرەلى يەتتى.
كىشى يۇرتىدا غېرىبلىق،
جانىمدىن ئۆتتى.

ئۇلاچىدا④ مىڭ ئۇلا،
سايرىغىنى بىر ئۇلا.
ئۆز يۇرتىدا خارلانغان،
يېتىم ئوغۇل ئابدۇللا.

ئاقشۇ⑤ دېگەن كەڭرى تاغ،
مىڭ بەش يۈز قوي ئوتلايدۇ.
چۆللەردە ئۆلۈپ كەتسەم،
مېنى كىملەر يوقلايدۇ.

قوشتاغ⑥ دېگەن بۇ يۇرتنىڭ،
ئالمىسى تولا ئىكەن.
غېرىبلىق ئەسىر قىلدى،
كەلمىسەم بولار ئىكەن.

① كېپىلە — كېپىنەك مەنىسىدە.
② كېتىلە — كېتەيلى مەنىسىدە.
③ سېرىغوي — يەر نامى.
④ ئۇلاچى — گوما ناھىيە كەڭقىر قىرغىز مىللىي يېزىسىدىكى جاي ئىسمى.
⑤ ئاقشۇ، ⑥ قوشتاغ — گوما ناھىيىسىدىكى جاي ئىسىملىرى.

تاشلىشىپ تاشلاشىمدۇق،
تاشلاشقىلى پايلاشىمدۇق.
بارمىغان يەرگە بېرىپ،
بىر كېچە مۇڭداشىمدۇق.

ئۇششاك ئالدىدا ئېرىق،
لەيلەپ چىقتى بىر بېلىق.
ئەجەبمۇ يامان ئىكەن،
بۇ يۇرتتا غېرىبچىلىق.

غېرىپ مەن دىلى سۇنغان،
يېنىمدا يوق ھەمرايىم.
بەندەم دېسە يارىمدىن،
ئايرىمىسۇن خۇدايىم.

بېغىڭدىكى گۈللەردىن،
بىرنى ماڭا بېرەمسەن؟
مەن يالغۇز مۇساپىرمەن،
كېلىپ سىرداش بولامسەن.

خەقنىڭ يۇرتى يۇرت ئەمەس،
ئۆز يۇرتىدىن ئايرىلسا.
كەچۈرمەيدۇ خۇدايىم،
مۇساپىرنى خورلىسا.

بۇ تاغلار، ئېگىز تاغلار،
جانۋارلار ئۆتەلمەيدۇ.
بۇ جايدىن مۇساپىرلار،
رۇخسەتسىز كېتەلمەيدۇ.

ئىجتىمائىي مۇئامىلە توغرىسىدىكى قوشاقلار

ئالغاچ كېلىڭ ئاداشنى

دەريانىڭ ئۇ قاتىدا،
شال تىلىدۇ شالچىلار.
يانچۇقىدا پۇلى يوق،
پو ئاتىتۇ پوچىلار.

بولمايمەنۇ بولمايمەن،
ئەسكى بىلەن بولمايمەن.
ئەسكى بىلەن بولغۇچە،
يالغۇز يۈرۈپ ئوينايمەن.

قىزىلگۈلنىڭ غۇنچىسى،
باغدا ئەۋرىشىم.
مەن سىزگە نېمە قىلغان،
جانىم ئاداشىم؟

دەريادىكى ئاق تاشنى،
ئالغاچ كېلىڭ ئاداشنى.
دوستلىرىم دۈشمەن بولدى،
ئەمدى كۆرۈڭ ئويناشنى.

خوتەننىڭ يولىدا ئەلەم،
مىرزىنىڭ قولىدا قەلەم.
يىغلىماڭلار ياش باللار،
بىزگە كەلدى دەرد - ئەلەم.

قۇلاقتىكى ھالقاڭنى،
ئاي نۇسخىدا سوققانمۇ؟
ئانام مېنى ئارزۇلاپ،
دەرد تارتىشقا تۇغقانمۇ؟

يارۇ كەتتى ئەسسالام،
مەن يىغلىدىم تارام - تارام.
قاقشىتىپ يىغلاتقىلى،
تۇغقانمىدىڭ جېنىم ئانام.

ئۆستەڭنىڭ تېگى قاتتىق،
چاپاي دېسەم كەتمەن يوق.
دەردىمنى ئېيتاي دېسەم،
ماڭا ئوخشاش دەردمەن يوق.

دەردىم بارۇ - دەردىم بار،
باشىمدىكى چاچىمدەك.
دەرد تارتماي ئۆلۈپ كەتسەم،
ھاۋادىكى لاچىندەك.

مەن فۇماستىن① قارىسام،
كۆرۈنمىدى ساينىڭ تېشى.
ئەتىدىن ئاخشامغىچە،
قۇرۇمىدى كۆزنىڭ يېشى.

ئوقۇپ موللا بولاي دېسەم،
دۇۋەت بىلەن قەلەم يوق.
پېشانەمگە پۈتۈلگەننى،
مېنىڭ تارتماسقا چارەم يوق.

زۇلپىكەشۇ - زۇلپىكەش،
ئەي خېنىم زۇلپىڭنى يەش.
ئىككى دەردمەن بىر بولۇپ،
ئىچىڭدىكى رەنجىڭنى يەش.

قېيداش، رەنجىش تېمىسىدىكى قوشاقلار

مەن ئېتىمنى توقۇيمەن،
تاۋار يوپۇق ياپىمەن.
مۇساپىر دەپ خار كۆرمەك،
بەش، ئون كۈندەك ياتىمەن.

قىزىلگۈلنى دېمىسەم،
غۇنچىسىنى ئۈزگۈم يوق.
سىز يارىمنى دېمىسەم،
بۇ يۇرتلاردا تۇرغۇم يوق.

① فۇماس — چىرا ناھىيىسىنىڭ بوستان يېزىسىدىكى جاي نامى.

ئاق پىيازنىڭ پوستى بار،
كۆك پىيازنىڭ پوستى بار.
چوڭ گەپ قىلماڭ نوچىلار،
خوتۇنىڭىزنىڭ دوستى بار.

ما خېنىمىنىڭ ئۇزلۇقى،
ئاپتاپتا قاپتۇ تۇزلۇقى.
ئالتۇنچى ئاي تومۇزدىمۇ،
ئېرىمەپتۇ مۇزلۇقى.

ئاق كەپتەرمۇ ئۈنلىيتۇ،
كۆك كەپتەرمۇ ئۈنلىيتۇ.
ئۇ يەردىكى كۆك ماڭقا،
خوتۇنىنى بىزدىن كۈنلىيتۇ.

خىيال سۈرۈپ ئولتۇرسام،
ئالما چۈشتى قىشىمغا.
زەپ ئەسقاتتىڭ ئادىشىم،
كۈن چۈشكەندە بېشىمغا.

خاماندىن تېپىپ كەلدىم،
قوناق سوققان كالتەكنى.
ئىشچان يىگىت دېمەيمەن،
ئادەم چاققان دالتەكنى.

شوپۇر باللا ھەيدەيدۇ،
ئات قوشمىغان ماشىنا.
يانچۇقىڭدا پۇل بولسا،
كىم بولمايدۇ ئاشنا؟!

دۇتارنى چالاي ئۆزۈم،
يىغلايدۇ قارا كۆزۈم.
كىشى يۇرتىغا بارغاندا،
ئۆتمەيدۇ مېنىڭ سۆزۈم.

باغقا كىردىم كېچىلەپ،
بەش بالامنى يېتىلەپ.
بەش بالامنىڭ ئانىسى،
مەلىكىخان سىكىلەك.

كالا ئالساڭ تاغىل ئال،
ساغسا كۆشەپ بېرىتۇ.
سودىگەردىن ئاشنا تۇت،
يوقنى غەملەپ بېرىتۇ.

ئۇلۇغسايىنىڭ① يولىدا،
ئۆپكە يىگەن سانى كۆرۈڭ.
چاغلىماي كۆكۈل بېرىپ،
پالاقلىغان يارنى كۆرۈڭ.

ئۆستەڭ بويىغا چىقسام،
قاقمىغان قوزۇق چىقتى.
چوڭ توي قىلىپ ئۆي تۇتسام،
ئايالىم بۇزۇق چىقتى.

مىس چەينەكتە چاي قۇيدۇم،
قايىنىغاندا بىلەلا.
مەن يامانمۇ - ياخشىمۇ،
ئايرىلغاندا بىلەلا.

① ئۇلۇغساي — چىرا ناھىيىسىنىڭ يېزىسى.

ئۇ مەللىدە قوراسى،
بۇ مەللىدە قوراسى.
بىزنى ئۇنداق چەكلىمەڭ،
بىزمۇ يۇرتنىڭ پوقراسى.

ئۇرۇق سالماڭ زەيكەشكە،
هوسۇل بەرمەي تىندۇرار.
كۆكۈل بەرمەك پەسكەشكە،
سىزنى ئالداپ - پەندۇرار.

ئاق چەينەككە چاي قويسام،
كۆك چەينەككە دەز كەتتى.
خەق ئويىنسا هېچ گەپ يوق،
مەن ئويىنسام داڭ كەتتى.

تال سۆگەتنى ئەگمەڭلار،
ئەگكەن يەردە توختىماس.
مەستكە كۆكۈل بەرمەڭلار،
ئوڭلانغاندا يوقلىماس.

ئاتىمنى توقۇپ قويدۇم،
ئوغلاق تارتىمەن ئەمدى.
مەن ساڭا راسا تويدۇم،
قوشاق قاتىمەن ئەمدى.

يوگەن سالماڭ تايچاققا،
كۆنمىگىچە باش بەرمەس.
كۆكۈل بەرمەك دىۋەڭگە،
سۆيگەن بىلەن ئاش بەرمەس.

گىلەم توقۇپ يەرگە سال،
چاچنى ئۆرۈپ بەلگە سال.
بولا - بولماس شۇل يارنى،
ئالداپ - سىلاپ يولغا سال.

كۆز كەلدى غازاڭ چۈشتى،
باراڭلاردا ئۈزۈم يوق.
بىۋاپا يار كەلمىسۇن،
ئۇنى كۆرەر كۆزۈم يوق.

بۇ ئالەم — ئۇزۇن ئالەم

ئىرقىڭنى مەن چاپتىم،
ياندۇرۇپ يەنە چاپما.
يار ئۇستىگە يار تۇتۇپ،
بېشىڭغا بالا تاپما.

پىچان بولدى بىدىلەر،
ئوراپ باغلا باغلىقتا.
هاياسىزلىق يۈگەلمەس،
گۈللۈك شايى ياغلىقتا.

باغقا بىللە باراي دەپ،
چىللاپ كەلدىم سەيلىگە.
ماڭا ئانداق شۇ قۇيماڭ،
كىرىپ دۈشمەن كەينىگە.

نەقىش قىلىپ - گۈل ئۈيۈپ،
ئۆينى سالدىم رەستىگە.
ھوشيار يۈرۈپ ئۈينايلى،
كۆرەلمەسنىڭ قەستىگە.

بۇ ئالەمدە نېمە ياخشى،
ئاتا بىلەن ئانا ياخشى.
كۆيۈمسىز قېرىنداشتىن،
ۋاپادار ئاشنا ياخشى.

كىشى مەندەك بولار بولسا،
كۆڭۈل بەرمىسۇن يارغا.
ۋاپا قىلمىغان يارنى،
ئېسىۋاتسۇن ئېگىز دارغا.

كىچىككىنە يېپىمشىم،
تاتلىققىنا يېپىمشىم.
ئەمدى تاپتىم ياخشىنى،
يامان بىلەن نېمە ئىشىم!؟

بالا بېقىش ۋە ئەر - خوتۇن ھەققىدە

ئۆگزەڭگە چىققان بىلەن،
چەللەڭگە ئۇلاشمايمەن.
ساڭا ئەسلا مەيلىم يوق،
بەربىر بولاشمايمەن.

دەردى يوق دەمسەن مېنى،
دەردىم ئىچىمدە بىر تۇلۇم.
ھازازۇل ئەسكى خوتۇن،
سالغاچ ماڭا كۈندە زۇلۇم.

ئانام مېنى تىللايدۇ،
بېقىۋالغان بالىسىدەك.
تىللاپ - تىللاپ ئالدايدۇ،
يېڭى باغنىڭ ئالمىسىدەك.

تام تۈۋىدە ئولتۇرۇپسىز،
تام باسمىسۇن قارا كۆز.
جۇپتىڭىزدىن ئايرىلىپسىز،
غەم باسمىسۇن قارا كۆز.

قىزىلگۈل تالا - تالا،
ئوينىساڭ ئويۇن تولا.
ئويۇن دېگەن كۆڭۈل خۇشى،
تېپىلمايدۇ ئانا - ئانا.

قارچىغامنىڭ ئۇۋاسى،
ئالتۇن چاڭگا ئىچىدە.
يارىمنىڭ ئوي - خىيالى،
يانچۇقۇمنىڭ ئىچىدە.

ئاق ئالما قىزارىپتۇ،
رەڭدە بوياپ قويغاندەك.
يار مېنى يامان دەپتۇ،
ئەجەب ئەمدى تويغاندەك.

پات - پات كەلمىدىڭ دەيسىز،
ئەجەب تولا نالىڭىز.
مېنى سىزدىن ئەزدۈردى،
خادىغا بوي ھالىڭىز.

تۇمىقىمنىڭ يوقلۇقىدىن،
كىيىۋالدىم بۆز تەلپەك.
ئايرىۋەتتى بىزلەرنى،
گەپ توشۇغان شۇ دالتەك.

ئاتىنىڭ خۇلقى تايدا يوق،
تۆگمەن تېشى سايدا يوق.
كۆڭۈل بەرمە نادانغا،
ئۇندىن قىلچە پايدا يوق.

كۆكتات يېرىڭ ئېگىز قاش،
قاش بويىدا لوۋيا، ماش.
ئىشىمىزغا پەخەس بول،
دۈشمەن گۈيلار ئارىلاش.

تارازىڭدا تارتىپ باق،
قانچىلىكتۇ گۇناھىڭ؟
ئىشق ئوتى گۇناھىنى،
كەچۈرىدۇ خۇدايىم.

بۇ چىلىم گۈللۈك چىلىم،
گۈل بەرگىدىن ئۈزگەن چىلىم.
دەردمەننىڭ خۇمارىنى،
دېت بىلەن تۈزگەن چىلىم.

ئۇيانمۇ ئۆتەي دەيمەن،
بۇيانمۇ ئۆتەي دەيمەن.
ئىزايىڭغا قالغۇچە،
بۇ يۇرتتىن كېتەي دەيمەن.

مەخمەل تاش تۇماقىڭنى،
كىيىپمۇ بۇزۇۋەتمە.
بۇ ئالەم - ئۆزۈن ئالەم،
ئۇمىدنى ئۈزۈۋەتمە.

شاپتۇلنى قاق سالاي دەپ،
باغقا كىردىم شورىدىن.
ياخشى ياردىن ئايرىلدىم،
ئۆگەي ئانا زورىدىن.

قوغۇن تېرىدىم مەككە،
پىچىپ بېرىمەن بەگكە.
ئاتا ـ ئانام تەگ دەيدۇ،
بىر ئىنساپسىز نامەردكە.

قوغۇن تېرىدىم مەككە،
پىچىپ بېرىمەن بەگكە.
تەگسەم تاللاپ تېگەرمەن،
خۇي پەيلى ئۆزۈمدەككە.

بويتاق يىگىتلەر قوشاقلىرى

تۇنۇگۈن چۈش ۋاقتىدا،
سايراپ كەتتى غورۇلاي.
غورۇلاي بەختىنى تاپتى،
مەن تېخى بويتاق گاداي.

دۇتارىمغا تارى يوق،
چالاي دېسەم چارى يوق.
دەردى بارلار تېڭشايدۇ،
دەردى يوقنىڭ كارى يوق.

كەتسىلە كەلمەيدىلا،
ياغلىقلىرى قالسۇن ماڭا.
يىغلىسام ياشمنى ئېيتاي،
ھەمراھ بولۇپ قالسۇن ماڭا.

ھاۋاغا چىقاي ئېگىز،
بۇلۇتقا ياپاي كىگىز.
بىر خوتۇن ئالاي دېسەم،
سېكىلەككەن يامان سېمىز.

سېنىڭ ئايۋان سارايىڭدىن،
مېنىڭ ئاپتاپلىقىم ياخشى.
سېنىڭدەك بىۋاپا ياردىن،
مېنىڭ تەنھالىقىم ياخشى.

بىزنىڭ مەللە ئىگەچى،
ماڭا جۇۋان تېگەچى.
بوغماق جۇۋان خېنىمنىڭ،
قولتۇقىدا كۆمەچى.

تاغ باشىدىن ئۇچتۇممەن،
تاغ باغرىنى قۇچتۇممەن.
تەلىيىمنىڭ يوقلۇقىدىن،
بىر نادانغا چۈشتۇممەن.

گالى ئۇلاغ مىنگۈچە،
ياياق يۈرگەن ياخشىراق.
ئەسكى خوتۇن ئالغۇچە،
بويتاق يۈرگەن ياخشىراق.

تۇل خوتۇنلارنىڭ ھەسرەتلىك قوشاقلىرى

1

ئاھ خۇدا، ئۇلۇغ خۇدا،
ئاسماندا ئەيسا بارمىدۇ؟
سېنىڭ ئالدىڭدا بىز كەبى،
ئاسي گۇناھكار بارمىدۇ؟

يار بېغىدا ئېچىلغان،
ئانار گۈلنىڭ نارىمەن.
ھەر تەرەپكە يول سالغان،
بىۋاپانىڭ يارىمەن.

چىنىنى سۇنۇق دەپلا،
چىنىدىن كۆڭلۈم سۇنۇق.
بىزلىنى بۇزۇق دەپلا،
بىز ئەمەس، بەگلەر بۇزۇق.

سەھەردە سايرىغان بۇلبۇل،
ئەمدى سايرىماس بولدى.
يازدىن ئويىنغان يارلار،
ئەمدى قارىماس بولدى.

2

كۆتەرمەنمۇ - كۆتەرمەنمۇ،
شۇنچىمۇ كۆتەرمەنمۇ؟
كۆيۈپ قالغان يارىمنى،
سۆيەلمەي ئۆتەرمەنمۇ؟

يىراقتىن كەلدىم مېھمان بولاي دەپ،
ئامرىقىم سىزگە جانان بولاي دەپ.
جانانلىقىمغا جېنىمنى قوشۇپ،
قۇچاقىڭىزدا قۇربان بولاي دەپ.

مېنى بىر كىنىم سوراپ كەلسە،
«كۆڭۈل ئاۋارىسى» دەڭلا.
كۆزۈمدىن تامچىغان ياشنى،
«جىگەر خۇن پارىسى» دەڭلا.

باغرىڭىنىڭ قاتتىقلىقىنى،
ئوخشىتارمەن تاشكە.
زارى - زار يىغلاپ يۈرۈپ،
قوينۇم تولۇپتۇ ياشكە.

قوغۇن تېرىدىم مەككە،
پىچىپ بېرىمەن بەگكە.
ئاتا - ئانام تەگ دەيدۇ،
بىر قىرى - چال دۇمچەككە.

قوغۇن تېرىدىم مەككە،
پىچىپ بېرىمەن بەگكە.
مەن ئۆلسەممۇ تەگمەيمەن،
ئۇنداق قاقۋاش پەينەككە.

ئىشك ئالدى تال بوستان،
سايە بەرمگەن بوستان.
ئاغزىدا دەپ قويۇپ،
كۆڭۈل بەرمگەن دوستۇم.

ئاخشام چىقسام تالاغا،
يۇلتۇزلار شالاڭلاپتۇ.
مەن يارغا نىمە قىلغان،
يار مەندىن يامانلاپتۇ.

توپ - توپ بولۇپ يەپ بولدى،
سېرىق ھەرە ئۈزۈمنى.
سەن مېنىڭ يارىم تۇرۇپ،
ئاڭلىمايسەن سۆزۈمنى.

دۇتارىمنىڭ تارىسى،
ئۈزۈلمەيدۇ خۇاشۇدىن.
بىزنىڭ يارلار كەلمەيدۇ،
ئۈرۈمچىدىن - داشۆدىن.

كېرىيە يوللىرى تاشلىق،
جىرىم سالارنىڭ ئورنى يوق.
سەن كەلمىسەڭ جان يارىم،
مەن بارارنىڭ ئورنى يوق.

تاشلىدىڭ مېنى يارىم،
بوي سۇنماي قارارىڭغا.
سەن قىلساڭ يامانلىقنى،
مەن قويدۇم خۇدايىمغا.

ئىشك ئالدى سالاسۇن،
يارىم كېلىپ قالاسۇن.
قالىنغانغا چىقمايمەن،
سېرىق گۈلدەك ساغاسۇن.

ئۆزى كەلسۇن دەممىتۇ؟
سۆزى كەلسۇن دەممىتۇ؟
ئۇلۇغ دەريا سۈيىدە،
ئېقىپ ئۆلسۇن دەممىتۇ؟

بۇلۇت ئەگىپ كېتەلمەيدۇ،
تاغ باشىدىكى قاردىن.
ئۆلسەممۇ ئۇنۇتمايمەن،
كۆڭلۈم ئاغرىدى ياردىن.

سوقلى بازغانلىنى،
چاپلى ئازگاللىنى.
ئۆلگىچە يارىم دېمەسمەن،
ئەقلىدىن ئازغانلىنى.

كۆك قومۇشقا ئوت قويسام،
سارغىيىپ كۆيسە ئىكەن.
باغرى قاتتىق تاش يۈرەك،
ئايرىلىپ ئۆلسە ئىكەن.

ئاھ دېسەم چىقار يالقۇن،
يۈرىكىمنى تىترىتىپ.
ئۆمرۈم شۇنداق ئۆتەرمۇ،
بىۋاپا يار يىغلىتىپ.

ئەجەب كەتمىدى قارلىغاچ،
پېشايۋاندىكى خەدىن.
يالۋۇرسىمۇ بارمايمەن،
كۆڭلۈم ئاغرىدى ياردىن.

مۇز تۇتمىغان ئىلەكتىن،
ئۆتەلمەيسىز، ئاتلىماڭ.
مەندەك غېرىب يىگىتنى،
پۇلى يوق دەپ تاشلىماڭ.

يىراق بولسۇن، يېقىن بولسۇن،
داۋانى يوقتۇر.
مەن يارىمنى ئىزدەپ تاپسام،
ئارمانىم يوقتۇر.

ئاسماندىكى سا بولدۇم،
خەق يۇرتىدا خار بولدۇم.
يىراقتىكى يارىمنى،
بىر كۆرۈشكە زار بولدۇم.

باغنىڭ ئەجەب ھاۋالىق،
سەيلە قىلاي خۇمالىق.
سىرداش بولۇڭ خۇما كۆز،
يامان ئىكەن تەنھالىق.

ئىرىقنى ئويۇپ قويدۇم،
ئەمدى سۇ كېلىپ ئاقسۇن.
يارمۇ بىزنى يار دېسە،
بۇياققا كېلىپ باقسۇن.

ئاتىم بار دېگەن بىلەن،
يۈگەن سالمىسام بولماس.
يارىم بار دېگەن بىلەن،
خوتۇن ئالمىسام بولماس.

ۋال - ۋۇل قىلىپ كۆرۈنگىنى،
سايىنىڭ چىراغى،
مەن يارىمنى كۆرەي دېسەم،
يولنىڭ يىراقى.

ھاۋاغا چىقاي دەيمەن،
بۇلۇتقا مىنەي دەيمەن.
ئۆزى كەلمىگەن يارنى،
ئۈندەپ ئەكىلەلمەيمەن.

گۈلنىڭ تۈۋىدە سىنچاي،
ئىچىشكە خۇمار بولدۇم.
يالغۇز قېلىپ يۇرتۇڭدا،
ئۇتۇڭدا بىمار بولدۇم.

ئايۋانىڭدا ئاي ساندۇق،
سارايىڭدا سىم ساندۇق.
ئۇن كۈن بولدى ھېچ گەپ يوق،
سەندەك ياردىن بىز تاندۇق.

ئارال يېزا يوللىرى،
ئەگرى ئەمەس، رۇس ئىدى.
مېنىڭ قىلغان گەپلىرىم،
يالغان ئەمەس راست ئىدى.

مەن ساڭا كۆكۈل بېرىپ،
قالدىم پاتمان بالاغا.
ھېچ ئىلاجىم يوق مېنىڭ،
يىغلاي قادىر خۇداغا.

بۇلۇت ئايغا دالدا بولدى،
چىقمىدى ئاي پارىسى.
مەن ئۆلەر ھالەتتە ياتسام،
قېنى يارنىڭ قارىسى.

باشقىغا قىلغان ۋاپانىڭ،
مىڭدىن بىرنى قىلمىدىڭ.
ئەسلىي بىر نادان ئىكەنسەن،
ئەقدەمنى بىلمىدىڭ.

ئىشك ئالدىدا تېرەك،
كېلىپ كەتمىگەن يارىم.
ئاغزىدا دەپ قويۇپ،
كۆكۈل بەرمىگەن يارىم.

تام تۆپىسىدە بوز پاختەك،
كاككۇك بىلەن يۇرگۇدەك.
يارىم ھەممە بالانى،
مەن ناداندىن كۆرگۇدەك.

ئاخشام باردىم مەلەڭگە،
بارغىنىمنى بىلدىڭمۇ؟
شەپە بەرسەم شۇنچە كۆپ،
ھېچ چىقمايسەن ئۆلدۇڭمۇ؟

ئەر بىلەن خوتۇن ھەققىدە قوشاقلار

1

زەپ مېھرىباندۇر،
ئەر بىلەن خوتۇن.
مېھرىبان قىلغان،
تاۋار ھەم دۇردۇن.

يانچۇقۇڭدا پۇل بولۇپ،
خالتىڭىزدا ئۇن بولۇپ،
ئۇننى تەپسەڭمۇ،
كەتمەيدۇ خوتۇن.

ئەجەب مېھرىباندۇر،
ئەر بىلەن خوتۇن.
مېھرىبان قىلغان،
بىر ياغاچ ئۇتۇن.

يانچۇقۇڭدا پۇل بولماي،
خالتاڭدا ئۇن بولماي،
مىڭنى سۆيسەڭمۇ،
تۇرمايدۇ خوتۇن.

بادام دوپپا ئۈزۈمنىڭ،
بەر دېگەنگە بەرمەيمەن.
سەندىن كۆڭلۈم رەنجىسە،
بىر كەتكەنچە كەلمەيمەن.

كۆچەت تىكسەم باغ بولدى،
ئۈتايدىغان چاغ بولدى.
ماڭا قىلغان ئاھانەت،
يۈرىكىمگە داغ بولدى.

ئاق توخۇ، ئاپئاق توخۇ،
ئۆيىڭىزدە يوقمىدى.
بىر كېتىپ ئۇنۇتتىڭىز،
كۆڭلىڭىزدە يوقمىدى.

ئۆستەڭ بويىدا ئاشنام،
بارسام بېرىدۇ دەشنام.
مەن بېرەي دېسەم دەشنام،
دەسلەپكى تۇتقان ئاشنام.

بۇ يىل قوناق بەك بولدى،
چۈجە - خوراز يەپ بولدى.
كۆڭلۈمنى چۈشەنمەيسىز،
دۈشمەن سىزگە دەپ بولدى.

ئات مىنىپسىز يۈگەنسىز،
مىنىپ بېقىپ بىلگەنسىز.
باغرى قاتتىق تاش يۈرەك،
يالغۇزغىنا يۈرگەنسىز.

چېچىڭنى ئۈزۈن دەمسەن،
ئۈزۈن قىلغان پۆپۈكى.
مەنمۇ ئەمدى بارمايمەن،
قورساقنىڭ بار كۆپۈكى.

لەيلىگۈل غۇنچىسىغا،
قونۇپ تۇرار تۇمۇچۇق.
چىرايىم سارغايغاندا،
خۇشال بولغان قوڭى ئۇچۇق.

قارا كۆزۈڭ قايناشۇ،
چاچىڭ بەلگە چىرماشۇ.
ئۇن بەش كۈندە بىر كەلسەم،
داڭلىق يارنىڭ ھالى شۇ.

ئاخشام باردىم مەلەڭگە،
ئاچاڭ قوپتى لەغمەنگە.
لەغمىنىڭنى يېمەيمەن،
زىيان قىلار مەيدەمگە.

قاشىڭىزنى ئاتتىڭىز،
بىزنى تاشلاپ كەتتىڭىز.
زارۇ - زار يىغلاتتىڭىز،
يوقمىكەن خۇدايىمىز.

ئاسماندىكى ئاي ئىدىم،
سۇغا چۈشۈپ لاي بولدۇم.
ئەتىۋار بىر گۈل ئىدىم،
سېنىڭ ئالدىڭدا خار بولدۇم.

شەمگورغا مەن كىردىم،
تۇرغىن ئانا سالامىم بار.
ئۆگەيلىكتىن زار قاقشاپ،
ساڭا ئېيتار زارىم بار.

سۈيۈق - سەلەڭ ئاش ئەتتىم،
گۆشنى توغراپ چاغلىغۇردەك.
ئۆگەيلىكنىڭ دەردىدە،
يېشىم ئاقتى يامغۇردەك.

تەييارتاپ ھۇرۇنلار ھەققىدىكى قوشاقلار

1

ياز بولسا، قىش بولمىسا،
نان بولسا، ئىش بولمىسا.
ئالسام - يېسەم بەرمىسەم،

ھەرەمگە كەتسەم، كەلمىسەم.
زەردار بولسا تۇغقىنىم،
نامرات بولسا كۆرمىسەم.

2

تالىپ ئىمىش ئاتلىرى،
باشىدا يوغان سەللە.
ئۆشلىمەي دۇئا قىلسا،
نەدىن كېلىدۇ زەللە.

موللام دەيدۇ، موللام دەيدۇ،
موللام بىر قاپاق سەللە.
پايدا كۆرمەي ئوقۇماس،
تاماخور قىلىن دەللە.

3

كېۋەزلىكنىڭ توسمىسىنى،
شاخ - شۇمبىدا چىتلايدۇ.
يازدا ئويىنغان نوچام،
تونۇر بېشىدا قىشلايدۇ.

ئېشىكى ئورۇق باللا،
ھەر ماڭدامدا خىتلايدۇ.
ئىشتىن قاچقان ھۇرۇننىڭ،
ياقىلىرى پىتلايدۇ.

باغدا گۈللەر بولمىسا،
بۇلبۇل قانات قاقمايدۇ.
ئەمگەك سۆيمەس ھۇرۇنلار،
چوكانلارغا ياقمايدۇ.

تەرلىتىپ مىنمىگەن تۇلپار،
ئۇزۇن يولدا ئاقسايدۇ.
يەرنى ئالدىغان ھۇرۇن،
يوقسۇزلۇقتا قاقشايدۇ.

2

فولو تاغنىڭ ئاتلىرى،
تۇرمايدۇ توسانلىقتىن.
ئەرنىڭ تەۋى ئۆسمەيدۇ،
خوتۇننىڭ ئۇساللىقتىن.

باغقا بۇغداي تېرىسا،
يالاڭ بۇدۇشقاق بولغۇدەك.
يانچۇقتا پۇل بولمىسا،
خوتۇن ئۇرۇشقاق بولغۇدەك.

خوتۇن بولسا سۈزۈك بولسا،
قولىدا ئۈزۈك بولسا.
ئۆزى ئوبدان پاكىزە،
ئىشلىرى تۈزۈك بولسا.

قېينانا ھەققىدە قوشاقلار

قېينانامنىڭ قىزىغا،
دوخاۋا ئالسام نېم بولا؟
قېينانام ئوبدان خوتۇن،
غولجىرىغا سالسام نېم بولا؟

كېچە كۆرگەن چۈشۈمدە،
قېينانام ئۆلۈپتىمىش.
چۆگۈندىن چاي تۆكۈلۈپ،
باش - كۆزى كۆيۈپتىمىش.

قېينانام ئوبدان خوتۇن،
يۇدۇپ يۇرۇپ باققۇم كېلەر.
ئاچچىقىمنى كەلتۈرسە،
قۇڭنى چاققۇم كېلەر.

قېينانام كېسەل ئەمەس،
كېسەل بولۇپ ياتقان ئەمەس.
قېرىغىچە بىر قېتىم،
ناخشىغا قاتقان ئەمەس.

قېينانام ئاشپەز خوتۇن،
ئۇماچ بىلەن سىقماق ئېتەر.
ئالدىمغا سالسا داستىخان،
تىللاپ قويۇپ كەتكىم كېلەر.

نان بەرسە كۆيۈك بەردى،
ئاش بەرسە سۇيۇق بەردى.
ئەجەبمۇ يامانىكەن،
يېتىمغا ئۆگەي دەردى.

مول ھوسۇل ئېلىش ئۇرۇق تاللاشتا.
سورۇش بىلەنلا قوقان ئايرىلماس،
گۆرۈچنى ئاقلاش ئوبدان سوقۇشتا.
ئىنجاسىز مۇشۇك چاشقان تۇتالماس،
چاشقاننى تۇتۇش ئوبدان ماراشتا.
ئىس سالغان بىلەن قازان قاينىماس،
قازان قاينىتىش ئوتنى قالاشتا.
پەمى بار باققال جىمجىت ئولتۇرماس،
كۆپ سودا قىلىش مالنى ماختاشتا.
لاۋىلىق كۆلنىڭ سۈيى تەمسىزدۇر،
تاتلىق سۇ ئىچىش كۆلنى كولاشتا.
بۆرە بار تاغنىڭ مېلى ئاينىماس،
مالنى ئاينىتىش بۆرە ئوۋلاشتا.
موتەك پالتىدا كۆتەك يېرىلماس،
كۆتەكنى يېرىش پالتا قاڭلاشتا.
«چىگى - چىگى» دەپ ئۆچكە سەمرىمەس،
ئۆچكە سەمرىتىش ئوبدان بېقىشتا.
چۆلگە ھەيدىگەن باققانلىق ئەمەس،
ئوبدان باقماقلىق جىگدە قېقىشتا.
ئېتىلغانچە ئوق تەگمەس نىشانغا،
ئوقنى تەگكۈزۈش چىنەپ ئېتىشتا.
چاغلىماي ئۇچقان بۈركۈت بولالماس،
گەپنىڭ مۇھىمى قايتىپ قونۇشتا.
چاينىمىغان ئاش سىڭىشلىق ئەمەس،
ئۇنىڭ سىڭىشى يۇمشاق چايناشتا.
ئاغزى بوش يىگىت ئۇزۇن يار بولماس،

4

تۇغۇلغانمۇ ئەسلىدە،
سەن مۇساجان كەم ئەقىل.
سەت ئەمەسمۇ بۇ كۈنلەردە،
بولۇۋەرسەڭ كەمبەغەل.

چاشقان، قوڭغۇز قىچىپتۇ،
كىرىپ بىقىپ ئۆيۈڭگە.
يەنە شۈكرى قىلامسەن،
مۇشۇ خاراب كۈنۈڭگە.

ئۇزۇن يىللاردىن بۇيان،
ھەر يىل بولدۇڭ «بەش كىپىل».
ھەر ئىشنىڭ چېكى باردۇر،
ئەمدى بولغىن سەن خىجىل.

چومۇلىنى كۆرگەنسەن،
بەك ئىشلەيدۇ ئۇ سىجىل[1].
باي بولۇشنىڭ يولى بار،
بولساڭ ئەمگەككە ئىجىل.

ئەقلىيە سۆز نەزمىلىرى

ماختىنغان باغۋەن بولالماس،
ئەسلىي باغۋەنلىك باغنى ياساشتا.
توغان سالغانغا باغقا سۇ كەلمەس،
باغنى سۇغارماق سۇنى باشلاشتا.
تام سوققان بىلەن باغ ئاۋات بولماس،
باغنى ئاينىتىش كۆچەت سىلىشتا.
كۆچەت سالغانغا مېۋە ئوخشىماس،
تاتلىق مېۋە يېيىش قايتا ئۇلاشتا.
گۈلنى پۇچىغان سۆيگەنلىك ئەمەس،
گۈلنى سۆيگەنلىك ئۇنى ئاسراشتا.
شالغۇت ئۇرۇقتا ئاشلىق ئوخشىماس،

① سىجىل — داۋاملىق.

ساتىرىك قوشاقلار

1

تاغدا قويىڭىز بەش يۈزگە يەتتى، سۆگەك غاجىغان ھەمرىيىم،
ئون مو يەردە قوغۇن تېرىپ، شاپاق غاجىغان ھەمرىيىم.
ئۆزى بىسىق ھەمرىيىم، گېپى سېسىق ھەمرىيىم،
ئۆزىڭىز ئۇزاقتا ھەمرىيىم، يېتىشىڭىز دوزاختا ھەمرىيىم.
باللىنىڭ كىچىكى بۆشۈكتە، يەنە قالدى قورساقتا ھەمرىيىم،
يېيىشىڭىز خام سەي ھەمرىيىم، كىيىشىڭىز پولاك خەي ھەمرىيىم.
ئىچىمدىكى دەردىمنى قوشاق قىلىپ شۇنداق دەي ھەمرىيىم،
ئاھ ھەمرىيىم، ۋاي ھەمرىيىم، قانداق قىلاي ئەمدى ھەمرىيىم.

2

ئىشتىيى بار قاسىم، ئىشتا يوق قاسىم،
ئامباردا بار قاسىم، ئەمگەكتە يوق قاسىم.
تالادا بار قاسىم، ئۆيدە يوق قاسىم،
باغدا بار قاسىم، تاغدا يوق قاسىم.
ئۆزى كالتە قاسىم، قولتۇقدا خالتا قاسىم،
ئۆيىڭىز ئويتوغراقتا قاسىم، يۈرۈشىڭىز ھەر قايتاقتا قاسىم.
ئىشلىمەي تىلەپ يەپ، خاپا بولماسىز قاسىم،
ئوستىڭىز بىلەن ئولتۇرۇپسىز، ئۆيىڭىز قاياقتا قاسىم.

3

ھەي ھاراقكەش، ھاراقكەش،
چىرايىڭغا قاراپ باق.
چوڭ رەستىدە يېتىپسەن،
ھەر يانىڭغا قاراپ باق.

تۇرالمايسەن ئورنۇڭدىن،
دەرمانىڭغا قاراپ باق.
سېنى شۇ ھال مەست قىلغان،
شەيتانىڭغا قاراپ باق.

مەڭگۈ يار بولۇش سىرنى ساقلاشتا.
گەپ قىلىش ئاسان، يۇغۇشتۇرماق تەس،
قاتتىق ئويلانغىن، گەپنى باشلاشتا.
ئەيلىگەن بىلەن تېرە يۇمشىماس،
ھەقىقىي يۇمشاش تېرە ئاشلاشتا.
شاگىرت ئالغانغا ئۇستا ئاتالماس،
ئۇنىڭ قىممىتى توغرا باشلاشتا.
ئاقىل بويىنىنى تۇتمايدۇ ئۆرە،
تەكەببۇر، كىبىر دىۋەڭ بەگۋاشتا.
ھۇرۇن ئادەمنىڭ مەنزىلى چەكسىز،
مەنزىلگە يېتىش ئالغا چامداشتا.
كۆرۈنگەن تاغمۇ ئالدىڭغا كەلمەس،
تاغقا يەتمەكلىك داۋان ئاتلاشتا.
شامال بوراندا سامان ئايرىلماس،
ساماننى ئايرىش ئارا ئېتىشتا.
ياخشى ئىشلىگەن ھەرگىز خار بولماس،
ئەسلىي خار بولۇش بىكار يېتىشتا.
بىكار ئولتۇرغان راھەت كۆرەلمەس،
راھەتلىك تۇرمۇش ئىشلەپ تېپىشتا.
ئىچى يامانىنىڭ كۆڭلى تىنجىماس،
كۆڭۈل ئارامى ساپ دىل بولۇشتا.
تورۇلگەن قاپاق كىشىگە ياقماس،
چىراي زىننىتى ئىللىق قاراشتا.
ئادەم بولسىلا ئادەم ئاتالماس،
ئۇنىڭ ھۆرمىتى ئەلگە ياراشتا.

بەك چىرايلىق مەزىلىك،
خۇما كۆزلۈك مەزىلىك.
قەنتتىن تاتلىق مەزىلىك،
شېرىن سۆزلۈك مەزىلىك.

7

ياغلىقمىنىڭ ئۇچىغا،
چېكىپتىمەن پەرۋادىنى.
مەستلىكىمدە تاللىماي،
سۆيۈپتىمەن ئاۋارىنى.

ئۇگۇت قويدۇم تولۇمغا،
چۆرۈپ سالدىم دولامغا.
توك تاۋۇزنى تولا يەپ،
جىغاپ سالدىم بولۇقغا.

8

ئاق چەينەكنىڭ جوغىسىدا،
چىنگە چاينى قويغۇزىمىز.
نوچىلىقنى ئاز قىلىڭ،
پۇشايمانغا تويغۇزىمىز.

چىمەن دوپپا كىمنىڭكى،
سومبۇل چاچلىق قىزنىڭكى.
چوڭ گەپ قىلماڭ رەسۋالار،
بىزدىن ئاشقان سىزنىڭكى.

ئاق پىيازنىڭ پوستى مەن،
كۆك پىيازنىڭ پوستى مەن.
چوڭ گەپ قىلماڭ نوچىلار،
ئاچىگىزنىڭ دوستى مەن.

نوچىلار يا ـ نوچىلار،
داغدا قالغان نوچىلار.
نوچىلىقتا يېتەلمەي،
يادا قالغان پوچىلار.

ئۆستەڭنىڭ ئۇ قاتىدا،
شال ئوتايدۇ شالچىلار.
يانچۇقىدا بىر پۇل يوق،
چوك سۆزلەيدۇ پوچىلار.

كۆندە ئۈچ ۋاخ ئىچسەن،
سۇ ئىچكەندەك ھاراقنى.
ئاياللارغا قاش ئېتىپ،
راسا يېدىڭ تاياقنى.

ساڭا ئەمدى بازار يوق،
دۇكانىڭغا قاراپ باق.
سەن مۇسۇلمان ئوغلىمۇ،
ئىمانىڭغا قاراپ باق.

4

توشقۇزۇپسەن سومكاڭنى،
شاراب بىلەن كاۋابقا.
ماڭدىڭ سەن ئەي بۇرادەر،
قايسى يەرگە تاۋاپقا.

ئېگىلىپتۇ بەللىرىڭ،
سەجدە قىلىپ دوڭغىيىپ.
يېشىڭ يەتمەي قىرىققا،
قاپسەن شۇنچە موكچىيىپ.

ياشىغۇچە باش ئۇرۇپ،
ئۆلۈپ كەتكىن تىك تۇرۇپ.
مەردلىكىڭگە خالايىق،
قالسۇن ئالقىش ياغدۇرۇپ.

5

ئالدىم دۆلاننىڭ قىزىنى،
ئايدا يۇمايدۇ يۈزىنى.
قوپ يۈزۈڭنى يۇ دېسەم،
ئۇيدەك ئالايتتى كۆزىنى.

ئاچا توغراقنى كۆرۈپ،
مازار غوجام دېگەن دولان.
ياۋا توڭگۇزنى كۆرۈپ،
سېغىن كالام دېگەن دولان.

6

بېشىدا پوسما مەزىلىك،
قېشىدا ئوسما مەزىلىك.
بالىسىنى بۆلەپ قويۇپ،
بازارغا كەتكەن مەزىلىك.

بەكمۇ يۇمشاق مەزىلىك،
شۇنداق ئوبدان مەزىلىك.
قازانغا جىگدە سېپ قويۇپ،
بېشىنى تارىغان مەزىلىك.

12

نەدىكى بىر ئاداش كېلىپ،
تاماكا سال دەيدۇ مېنى.
مەنمۇ ئەقلىمگە كېلىپ،
چىلىمچى قىلسامچۇ سېنى.

نېمە دەيدۇ ما ئاداش،
شاپاق غاجامدۇ ما ئاداش.
سېنىڭ گېپىڭنىڭ لازىمى يوق،
ئۇقۇشقا مەيلىم با ئاداش.

13

ئوسمانشا بېگىم،
ئوبدان بەگ ئىدى.
ياقان زاغرىسى،
بىر سەر كەلمىدى.

ئەگرى دەستىنى،
ئۆشنەمگە سالدىم.
ئالتە زاغرىنى،
قوينۇمغا سالدىم.

ئېتىزغا بارغۇنچە،
ئۆلۈپ① قالمىدى.
كەتمەن سالغۇچە،
ماغدۇر قالمىدى.

كەتمەننى قويدۇم،
چۆنەك قېشىدا.
بېشىمنى قويدۇم،
قىرنىڭ بېشىدا.

14

ئۆيىمىزنىڭ ئالدىغا،
سالدۇق بىز تۇرۇن.
ھاراق ئىچىپ يۈرىدۇ،
ھاماقەت ھورۇن.

ھاراق خۇمار ھورۇنلارنى،
باسار پالاكەت.
ھاراقكەشلەر ئەھدىسىز،
بولماس ساداقەت.

شاراب بىلەن ئۆتكەن ئۆمۈر،
ساراڭدەك كەتتى.
ئاشۇ بەڭۋاش نادان چاغلار،
ۋەيرانە ئۆتتى.

شاراب مېنى خاراب ئەتتى،
ئەقلىمنى تاپتىم.
مەيخورلۇقتىن يىراقلاشتىم،
بەختىمنى تاپتىم!

① ئۆلۈپ — بىر چىشلەمدىن ئۇشتۇپ ئاغزىغا سېلىش مەنىسىدە.

9

ئات ئوقۇردا ئامانمۇ؟
بىدە يەمدۇ سامانمۇ؟
خەق ئۈينىسا ھېچ گەپ يوق،
بىز ئۈينىساق يامانمۇ؟

ئۆستەڭنىڭ تېگى تاشلىق،
تېرىسام بولار ئاشلىق.
بىزنى سوتلىماڭ باشلىق،
سىزدە يوقمىدى ياشلىق.

10

ئاشنا تۇتسا قېرىنى،
پىدا قىلار جېنىنى.
بىر قاپاقتا يېغى بار،
كۆمەچ ئېتەر بېرىنى.

گۈللۈك باغقا تور سېلىپ،
تۇتۇۋالدىم ھەرىنى.
بىر بۇلۇڭغا سولىۋالدىم،
ئەللىك، ئاتمىش قېرىنى.

ئون تاغاردا ئۇنى باركەن،
كۆمەچ ئەتتى بېرىنى.
كۆمەچنى يەپ بولۇپ،
قوڭغا تەپتىم قېرىنى.

قېرىنى قېرى دېمەڭ،
قېرى دەلۋانچى بولۇر.
قېرىنىڭ بىر تال تۈكى،
موزايغا باغلانچى بولۇر.

11

شەمبازاردىن گۈلە ئالسام،
خۇۋىنە① ئەمەس خەشەككەن.
شەمبازاردىن يار تۇتسام،
بېشىدا تۈك يوق پاخشەككەن.

باغقا كىردىم سۇ ئىچەي دەپ،
لايلىقىنى بىلمىدىم.
باشىدا ياغلىق بار ئىكەن،
تازلىقىنى بىلمىدىم.

ئۆگزەمدە ئالا پاختەك،
ماشنى چايناپ ياتىدۇ.
تاز خوتۇننى ئاشنا تۇتسام،
بېشىنى قاشلاپ ياتىدۇ.

تۈگمىنىمنىڭ نورى تار،
بىر تاشلىق سۇ تەس پاتا.
تاز خوتۇنغا ئۆيلەنمەڭ،
ئۇزۇن چاچقا گەپ تاپا.

① خۇۋىنە — ئۈرۈكنىڭ بىر خىلى.

2

ئۆيلىرىڭگە كىرىدۇ مېھمان،
ئىشىكلىرىڭگە دەمنى قاق، بەگگى.
قەيەرگە بارساڭ كۆزۈڭ چىلىمدا،
نەشىگە تويمىغان خام قاپاق بەگگى.
مەستلىكىڭ تارقىماي بازارغا بارساڭ،
گۇرۇچ دەپ ئالغىنىڭ ئاق قوناق، بەگگى.
ئىككى جىڭ بۇغدايغا يەتسەڭ ناۋادا،
ئۆيمۇ ئۆي ئىزدەيسەن يارغۇنچاق بەگگى.
يۇزلىرىڭ كۆكۈشتۇر خام پىتىنگادەك،
كۆزلىرىڭ ھەمىشە سەت چاپاق بەگگى.

مەدەت تىلەر چىلىمدىن دىۋانە بەگگى،
كەندىر ئوتى يىقىلسا پەرۋانە بەگگى.
خۇمارى تۇتقاندا قوزغايدۇ جېدەل،
سەپرا مىجەز ۋەيرانە بەگگى.
چىلىمنى شورىسا كۆڭلى خۇشالدۇر،
مەستلىكتە بىر سائەت مەردانە بەگگى.
ھەر يانغا قارايدۇ ئۇيدەك ئالىيىپ،
نەشىنىڭ كۈچىگە ھەيرانە بەگگى.
ئۇخلىماي ئولتۇرۇپ چۈش كۆرەر كۈندۈز،
گەپ - سۆزى پاسكىنا ئەپسانە بەگگى.
ئىچىگە ئىس توشۇپ «ئەھۇ - ئەھۇ ...» دەپ،
توختىماي يۆتىلەر بىچارە بەگگى.
مۇشتۇمدەك نەشىگە يەتكەن كۈنىسى،
دوستىنى يارىتماس شاھانە بەگگى.

ئوغرى ـ قىمارۋاز، بەڭگى ـ قەلەندەر توغرىسىدا

1

ئول جاھاندا شۇنداق ئادەم ئەيىبلىكتۇر،
ئاشۇلارغا سىڭىپ كەتكەن كەيىپلىكتۇر.
كەيىپ دېگەن جان ـ بەدەنگە زەئىپلىكتۇر،
كۆڭلەر ئۇنىڭ يۈز ـ كۆزلىرى مەيىپلىكتۇر.

قىمارۋازنىڭ ئاجايىپ ئىشلىرى باردۇر،
ياقىسىدا كالتە قۇيرۇق پىتلىرى باردۇر.
ئۇتسام دەپ خام خىيال قىلىدۇ دائىم،
ھويلىسىدا ئالا بويۇن ئىتلىرى باردۇر.

بەزىدە پادىشاھتەك مالىماي قالۇر،
بەزى قەلەندەردەك لاغايلاپ قالۇر.
بەزىدە كۆكسىنى نەم يەرگە يېقىپ،
بۇزغان پۇللارنىڭ دەردىنى ئالۇر.

1

بەزىدە ئۆيىگە گىلەم دۆۋىلىنىپ كېتەر،
بەزىدە پۇچۇق نانغا تەلمۈرۈپ كېتەر.
قىمارنى ئويناپ ـ ئويناپ قىزىپ كەتكەندە،
باللىق خوتۇنىنىمۇ دوغا تىكەر.
«ئەمسى بۇگۇن ... ھە» دەپ گەپلىشىپ قالۇر،
پۇل تاپقاندا يالىشىپ ئەپلىشىپ قالۇر.
پۇلى تۈگىسە تامالارنى تېشىپ،
ئاخىرى تۈرمىگە كەپلىشىپ قالۇر.

غەزەل ئوقۇيمەن كۆزۈمنى چەكچەيتىپ.
ھېچ كىشى يوقتۇر مەندىن چىرايلىقراق،
ئۆزۈم غۇنچە بويلۇق، پۇتۇم يۇملاق.
ھەر لۇكام باردۇر بىر ئېگىز تاغدەك،
ئولتۇرۇپ، قوپۇشۇم سىرىغ ياغدەك.
ھەممە قىزلار ماڭا نازارى قىلۇر،
ئىشقىمدا يۈرەكنى مىڭ پارە قىلۇر.
ئەجەب ئۈزدۇر مېنىڭ يېتىپ، تۇرۇشۇم،
يۆكۈنۈپ ئولتۇرۇپ دۇكان قۇرۇشۇم...
ئات قوپۇپ كەتتى ئەمدى ئورنىدىن،
تۇتۇۋالدى تۆگىنىڭ ئىككى بۇرنىدىن:
تەرىپ ئەتمە ئۆزۈڭنى ئەي كوسا ماڭلاي،
ھەر گېپىڭ بولسا ئەمدى مەن ئاڭلاي.
قەدىمكى زاماندىكى پالۋانلار،
مېنى قانات قىلغان جەڭگە ماڭغانلار.
مۇستاپاغا مەن بولغانتىم دۇلدۇل،
سەندەك پاسىقنى قىلارمىدى قول؟!
قىلسا ئىسلام ئاچىپ، جوھۇت بىلەن جەڭ،
يۈگۈرەلمەيسەن تۆگىۋاي مېنىڭ بىلەن تەڭ.
ئارغىماق كەلسە ئەگەر بۇ دۇنيارىغا،
تەڭگە چىقىشماس ئۇنىڭ باھايىغا.
مېنى پادىشاھنىڭ قىز، ئايالى مىنۇر،
شانى شەۋكەت بىلەن خىيالى مىنۇر.
مەن بولمىسام ئەل پىيادە ماڭۇر،
مەنسىز كارۋانلار تەڭ يولدا قالۇر.
قۇش - قارچۇغىدۇر مېنىڭ تۇمىقىم،
ئۇنچە - مارجاندۇر مېنىڭ تۇۋۇقىم.

ئات بىلەن تۆگىنىڭ ئېيتىشىشى

1

دوستلىرىم ئاڭلاڭ، بىر ھېكايە قىلاي،
ياخشى گەپلەرگە مەن باھانە قىلاي.
قىلدىلەر پەرمان ئۇل سۇلايمانى،
يىغىلىپ كەلدىلەر بارچە ھايۋانى.
ھەممىگە سورۇن قىلدىلەر تايىن،
ئات بىلەن تۆگە تالاشتى ئورۇن.

2

تۆگە ئاتقا دېدى: — ئەي تېرىسى قاق،
مەن ساڭا گەپ قىلاي، كېلىپ ماڭا باق.
ئۆتكەنگىچە سېنى ئۇڭ يانغا،
خەنجەر ئۇراي بۇ ئەزىز جانغا.
سەن خارلىقنى تولا خوپ بىلىسەن،
ئىشىك ئالدىدا تەلمۈرۈپ تۇرىسەن.
چۈشكىچە مىنسە ھېرىپ قالىسەن،
خارۇزارلىقتا قېرىپ قالىسەن.
ئورۇقلاپ قالساڭ ھېچكىم باقمايدۇ،
تونىنى ئۇچاڭغا ھەرگىز ياپمايدۇ.
ئىگىرىڭنى يۇدۇپ ئىگەچىمدىڭ،
پودىقىڭ قارىكەن كۆمەچىمدىڭ.
قەددىم بار مېنىڭ سام، نىرىماندەك،
قۇيرۇقۇم باردۇر دۇۋە ئەپسەردەك.
مەسىل بولسام مەن بېلىمنى مۈكچەيتىپ،

دەپ بۇنداق نەزمىلەرنى ئوقۇغان:

هۆپۈپ تېرەككە قونسا سىپىلغا چۈشتى سايىسى،
بايخان تەلپەك ئوغرى تازنىڭ ئايۋانغا چۈشتى سايىسى.
بۇ تازلىنى مەن قوشمايتتىم، تازنىڭ نىمە پايدىسى؟
بۇ تازلىنىڭ يوقتۇر ئەسلا ياغدىن بۆلەك قايغۇسى.
توختى پاسار ئۇستام ئۆتەك تىكتۇ تاقىسى ماق①،
زۇمرەكشا② ئۇستام لىۋەي غوجىكامنى③ ئۇرۇۋېرىدۇ
ۋاق - ۋاق.
ئۇرمىسلا ئۇستام دېسەم، ئۇنىمايدۇ ياق - ياق!
بارلىغا ئەتە، يوقلىغا پەتە،④
بۇيەرگە كەلگەنلەر ئوڭ، كەلمىگەنلەر تەتە⑤.
تونۇگون يەپتىم پۇچۇق⑥تەكە⑦، بۇگۇن يېدىم پۇتۇن تەكە.
زىۋەرىخان موماي توختى غوجىكامغا بەكمۇ ئەكە،
چوتنى ئەكىلىڭ دېسەم ئەكىلىپتۇ بىر كونا كەكە.
هاتتا - شاتتا، هاتتا - شاتتا، هاتتا - شاتتا،
مەن ئېتىزدىن ھېرىپ كەلسەم، بىزنىڭ خوتۇن بىخارامان ياتا.
هوي خوتۇن، قوپ ئورنۇڭدىن كۆزلۈككە باش قاتا،
بۇ هورۇنلۇق ئاخىرى بېلىمىزگە پاتا.
بىز بۇ ئۆيدە ئولتۇرۇش قىلساق، باشقىلار يوتقانغا كىرىپ ياتا.

*

ئاتلىمايۇ - ئاتلىما، ئېگىز ئېرىقتىن ئاتلىما،
بېرىشكىغا پوشكال ئەتسۇن، پېنىشكىغا قاتلىما،

---

① ماق — پەس، ياپىلاق.
② زۇمرەكشا — ئادەم ئىسمى.
③ غوجىكام — ئادەم ئىسمى.
④ پەتە — «پاتىھە» نىڭ بۇزۇپ ئېيتىلىشى.
⑤ تەتە — تەتۈر.
⑥ پۇچۇق - يېرىم.
⑦ تەكە — شاپتۇلنىڭ بىر تۈرى.

يىتىلەيدۇ سىنى چورۇق باغدا،
ۋارقىرايسەن تاياق ئۇرار چاغدا.
چاۋدالار سىنى ئوتانغا سالۇر،
ماڭمىساڭ پالتا بىلەن يوتاڭغا سالۇر.
بويۇڭ بولغان بىلەن كاللاڭدا هوش يوق،
قورسىقىڭدىكى ئون ئالتە زەمبىل پوق.
هەر كۈنى بار سىنىڭ يىگىرمە بەش تايىقىڭ،
چۆل باياۋاندا قۇرۇپ قالار مايىقىڭ.
ئۇششاق باللار سىنى قوغلاپ ئوينايدۇ،
چۆلمۇ چۆل دائىم هەيدەپ ئوينايدۇ.
نەپسى ئۆلەشكەندە مەن يوغان ئالغان،
سەن يۈگۈرەلمەي، ساڭا كىچىك قالغان.
كاجلىقىڭدىن سىيسەن ئارقاڭغا،
بۇ ئۇدۇمىڭ مىراس قالدى بالاۋاقاڭغا...
تېزىكىنى ئاتتى ئات توگىنىڭ قوڭىغا،
چاپلىشىپ قالدى ئۇنىڭ سوڭىغا.

3

ئاتنىڭ سۆزلىرى كەلدىلەر ماقۇل،
تۆگە ئىزادا قاچتىلەر بىر يول.
كۈلۈشۈپ كەتتى بارچە هايۋانى،
ئات ئىزا قىلدى تۆگىنى خارى.
تۆگىنىڭ قالمىدى گەپكە ئىمكانى،
سورۇنى يىغدى شاھ سۇلايمانى.

مىنىڭ لاپلىرىم

بۇرۇنقى زاماندا، مۇشۇ ماكاندا، قىرى خوتۇن ئەردىكەن، تۆگىنىڭ قۇيرۇق
يەردىكەن، شۇ چاغدا خەقلەر قومۇشتىن بورا توقۇغان، مەن سىلىنى كۈلدۈرە

ئالتە بوغاز قۇمچاق، يەتتە سۇۋاي قۇمچاق،
بۇلارنى پىشۇرۇشقا لازىم بولىدۇ سەككىز هارۋا قۇرۇق چۇمچاق.
ئەنە شۇلارنى يىغسۇن دەپ خەۋەرنى بەردىم،
شۇ ماڭغانچە ئوتتۇز كۈندە چولاققا كەلدىم.
چولاقتىن ئاسمانغا چىقىپ يۇلتۇزنى كۆردۈم،
يەرگە چۈشۈپ كۆزۈمنى ئاچسام كۈندۈزنى كۆردۈم.
ئۆلۈك ئېشەكنىڭ ئۆرە تۇرغىنىنى قوش چولاقنىڭ سېپىدا كۆردۈم.
بىر تال تېرىققا يەتمىش يەردىن ئۇشكە قويغىنىنى ئابدۇللا موللامنىڭ ئۆيىدە كۆردۈم.
كۆلنىڭ سۈيىنى ئىچىپ تۈگىتىۋەتمىسۇن دەپ، قۇمچاقنىڭ ئاغزىنى بوغۇپ قويغىنىنى كۆيىدا كۆردۈم.
ئېشەكنىڭ ئېغىلىغا زەدىۋال تۇتۇپ چىۋىنغا مەشرەپ بەرگەننى پوسكىنىڭ ئايىغىدىكى بىر مەھەللىدە كۆردۈم.
كۆرىدىغاننى كۆرۈپ بولۇپ، توپاق ئالدىم ئايۋىشتا،
ئون تۆت پۇللۇق باغلانجۇ توپاقنىڭ بېشىدا،
توپاقنىڭ ئىگىسى توۋلاۋىرىدۇ هېسابىنىڭ تېشىدا،
پۇلنى بەرمەمدىكىن ئەنجانلىق موللىنىڭ قېشىدا.
توپىقامنىڭ ئېتى توپتەي، قورساقلىرى هوپتەي،
قوشقا سالسام ماڭمايدۇ، قولۇمدا تايىقىم يوقتەي،
بۇ توپاقتىن رايىم يېنىپ كەتتى، ئېچىپ كەتكەن پوقتەي.
ئاچچىقىم كېلىپ ساتقىلى ئەكىردىم بازارغا،
گۇمىلىقلار ئولىشىۋالدى، ئۇيەردە چا توپاق يوقتەي.
ئۇمۇ خىيىدا[1] بولدى، بۇمۇ خىيىدا بولدى،
بىر پۇلى كەم ئۈچ تەڭگە سېتىپ،

① خىيىدا — خېرىدار.

قاتلىما سالغان ئۇچاققا قورسىقىڭنى قاقلىما.
ئىشكايلاڭغا مەن باردىم، كۆۋرۈكۈڭدىن ئاتلىماي،
دەردىڭنى تولا تارتتىم، ھېچ كىشىگە دادلىماي،
ئۆلۈپ كەتسەم ئارمان يوق، خېمىگىزنى پاتلىماي.
دەردى يوق دەردمەن بىلەن، يېگى يوق چەكمەن بىلەن،
دەستىسى يوق كەتمەن بىلەن، تەمى يوق لەغمەن بىلەن،
تارىسى يوق راۋاب بىلەن، زىخى يوق كاۋاب بىلەن،
ئەسلا خوشۇم يوقتى مېنىڭ، ياكى خوشۇڭ بارمۇ سېنىڭ؟
قاراڭغۇ تاغدىن① دىڭگى پو، تېرەك چاقادىن② مەزلۇم كو،
سانخۇ كەنتىدىن③ شاۋاز قاراقچى، گوما ـ مۇجا، پىيالمىدىن④
موللا قاۋۇل ئاياقچى،
ئۆتەڭدىن⑤ كېپەك غوجى پەللە⑥، يېگى باغدىن مۇسا غوجا تەلۋ
باغلىدىن⑦ جېلىل چاپاق، سايىباغدىن⑧ موللامەت پوقاق،
زاڭگۇيدىن⑨ مېھمانباي توپاق، لامۇستىن⑩ مەھەممەت قوقاق،
ئاقسارايدىن⑪ پاساۋاي ئاۋاق، داكۇيدىن⑫ قاسىم مايماق،
ئېلىپ كەلدىم گوڭسى⑬، يىغىلدى پۈتۈن ئايماق.
مۇشۇ ئاينىڭ ئون ئىككىسى گومىغا كېلەرمىش بىر ئامبال،
چوشكون⑭ يىغىپ قويمىساق قوڭدا قالماسمىش تامبال.
بۇ ئامبالنىڭ پېيىشىگە نېمە كېرەككىن قېنى؟
مۇشۇ تۇرغان جامائەت ئاڭلاش لازىم ئۇنى.
پاشىنىڭ پاتىڭى، ئۆمۈچۈكنىڭ مېڭىسى،
ئاق قۇمچاقنىڭ ياتۇسى⑮، قارا قۇمچاقنىڭ چاۋىسى،
قارا ئۈتنىڭ قېنى، سېرىق ئۈتنىڭ سېنى،

---

① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩ ⑪ ⑫ ھازىرقى قاراقاش، گوما ناھىيىلىرى تەۋەلىكىد
يۇرت ـ كەنت ئىسىملىرى.
⑬ گوڭسى ـــ ھۆكۈمەت ئۇقتۇرۇشى، ئالاقە.
⑭ چوشكون ـــ قونالغۇ.
⑮ ياتۇسى ـــ يېرىمى.

چاقارنىڭ خەقلىرى پولشاگىدىغايلا .
ئۇ يەردىن مەن قېچىپ، ئېتىزىگىدىن باش تېرىپ،
ئۆيۈمگە ئەكىرسەم توقماقلىغايلا ،
ياغىچاقا①ئاپىرىپ داراقلىغايلا .
نوغۇچقا كىرگەندە شاراقلىغايلا ،
قازانغا كىرگەندە ۋاراقلىغايلا .
ئۇنى ئاغىچام ئاياقلىغايلا② ،
ئېغىزغا كىرگەندە خالاپلىغايلا ،
قورساققا كىرگەندە تاراقلىغايلا ،
ئارقىغا چىققاندا ۋاتاقلىغايلا .
مېنىڭ گەپلىرىم مۇشۇ جايدا تامام بولدى،
گەپلىرىمنىڭ بەزىسى ياخشى، بەزىسى يامان بولدى.
بۇ گەپلەرنى ئاڭلاپ ھەممىلىرىگە ئارام بولدى،
ھەممە جامائەتكە قۇربانىياز ئۇستا ئىمام بولدى.
يامان گەپلىرىمنىڭ نەزىرىسىگە جاغال ئۈچكىنى ئۆلتۈرىمەن،
ياخشى گېپىمنىڭ بېشىغا بىسمىللانى كەلتۈرىمەن.
ئۆچكىنىڭ تېرىسىدە بىر دانە داپ بولدى،
چۇپۇلىرىدا ئۇنىڭ پاتمان ئاش پاتقىدەك قاپ بولدى،
باياتىن بېرى قىلغان گەپلىرىمنىڭ ھەممىسى لاپ بولدى.

ھاماقەت

غورا - غوتاڭنى پىشقىلى،
قويماي، بىگەن ھاماقەت.
قورسقى ئاغرىپ ھاجەتكە،
تولا يۈرگۈرگەن ھاماقەت.

زەرگەر تۇرۇپ ئالتۇننى،
پەرق ئەتمىگەن ھاماقەت.
بالىلىرىغا ھۈنەر - پەن،
ئۆگەتمىگەن ھاماقەت.

① ياغىچاق —— يارغۇنچاق، قول بىلەن چۆرگىلىتىدىغان ئىپتىدائىي تۈگمەن.
② ئاياق —— ئاش قاچىسى.

قانداق قىلىمەن ئەمدى دەپ باشلىرىم تاشتەي قېتىپ.
ئۆيگە چىقسام بىزنىڭ مەزلۇم ئېتىپتۇ بىر قازان ئاش،
ئاشنى ئىچسەم چىشىمنىڭ تۈۋىگە پېتىۋالدى ئىككى تال ماش،
چىشىمنى كولاپ بازارغا بارسام ماڭا چوكانلار ئاتتى قاش.
— مەن بىر يېتىم مۇساپىر جېنىمغىنا قەلەمقاش،
دېسەم، سۆزلەپ كەتتى: ماڭ ئۆتۈپ بار سولاش.
قەلەمقاشنىڭ دەردىدە بولۇپ قالدىم بەك يۇۋاش،
ئەپنى تاپسام ئاتارمەن يەتمىش ئىككى سوقا تاش،
دەپ ئۈنى ئېبىنغا[1]، ئۆزۈمنى مېبىنغا[2] ھەيدىۋېتىپ،
بىر كاساڭ شەۋەتكە ئون توققۇز يېرىم زاغرىنى چىلاپ،
قورسىقىمنى بىر ھەپتە ئاچماسلىققا ئەيلىۋېتىپ،
چوڭ چېلىمدا نەشە تارتىپ تۆت تەرەپكە لەيلىۋېتىپ،
پەس ئېرىقنىڭ ئۈستى بىلەن، ئېگىز ئېرىقنىڭ ئاستى بىلەن،
ئەگرى سۆگەتنىڭ تۈۋى بىلەن، چوڭ بازارنىڭ يولى بىلەن،
كېتىپ بارسام بىر يەردە كۆرۈپ قالدىم باخشىنى،
دەردى جىق مەجنۇن ساراڭدەي ئوقۇپ كەتتىم ناخشىنى:
ئېگىز - ئېگىز دۆڭلىدە قوغۇن تېرىدىم پىلەكلىرى تۈز،
يېڭىياچە سويىما چۈپتۇ[3] سەن خېنىم كىپ ئۆزۈڭ چاغلاپ ئۈز.
قانچە ئۈزسەڭ خىللاپ ئۈز، ھەرگىز مەندىن ئۆرمە يۈز،
ئالتۇندا باغ ئەتتىم، لەئلىدە كۆز.
سېنىڭ كىيگەنلىرىڭ دۇدۇن لاغايلا،
مېنىڭ كىيگەنلىرىم پاختەك سىماۋى.
سېنىڭ منگەنلىرىڭ دۇلدۇللاغايلا،
مېنىڭ منگەنلىرىم بوز ھاڭگۇ تەخە.
بوز ھاڭگۇ تەخەنى مىنىپ چاقارغا بارسام،

① ئېبىنغا - ئۆيانغا.
② مېبىنغا - بۇيانغا.
③ چۈپتۇ - چۈشۈپتۇ.

يەپ تويمىغان پوكاندىن، ئەل قاقشاتقان ئۇردىدىن،
سۆزى يالغان چوكاندىن، پۇراپ قالغان مۇردىدىن،
ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق. ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق.

ياڭزىسى كۆپ جۇۋاندىن، ھوسۇلى يوق ساماندىن،
ۋالاقتەگكۇر زۇۋاندىن، ئەلگە پەيلى ياماندىن،
ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق. ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق.

تولا ياغقان يامغۇردىن، تانا يىگەن بوغرىدىن،
توڭلاپ قالغان چامغۇردىن، ۋەتەن ساتقۇچ ئوغرىدىن،
ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق. ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق.

تۇتۇن يانغان موردىن، قەستلەمچىنىڭ ئوغرىسىدىن،
مەنپەئەت قىلماس دوردىن، گومىنداڭنىڭ دوغىسىدىن،
ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق. ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق.

ئاداۋەتخور ئايلامدىن، ياماق تۇتماس كىگىزدىن،
تاماسى چوڭ موللامدىن، يۇرەك باغرى بىگىزدىن،
ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق. ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق.

مىتە چۇشكەن كىپەكتىن، مايماق كەتكەن كىشەكتىن،
قولى ئەگرى دىدەكتىن، ھاللاز ئەتكەن ئىشەكتىن،
ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق. ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق.

دۇئاسى يوق سائىلدىن، كۇننى توسقان تۇماندىن،
گەپ ئاڭلىماس جاھىلدىن، كۇنلەمچى بەد گۇماندىن،
ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق. ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق.

دېھقان تۇرۇپ يېرىنى،
بىكار قويغان ھاماقەت.
كات ئۈستىگە تۆپلەپ،
سافا قويغان ھاماقەت.

ئوبدان يولدىشى تۇرۇپ،
ئۆيىنى بۇزغان ھاماقەت.
شاتلىقنى تالىشىپ،
تويىنى بۇزغان ھاماقەت.

ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق

ھەسەتخورنىڭ بوۋىسىدىن،
قىمارۋازنىڭ توۋىسىدىن،
ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق.

تويمىغۇرنىڭ قاچىسىدىن،
مەزلۇم كىشىنىڭ گاچىسىدىن،
ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق.

ئوقى چىقماس مىلتىقتىن،
يېرىپ قالغان قېتىقتىن،
ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق.

نەغمىسى يوق سورۇندىن،
ئەجىر قىلماس ھورۇندىن،
ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق.

بەدنىيەت ئالدامچىدىن،
پىتنىخور چاقلامچىدىن،
ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق.

شورلۇق يەرنىڭ سېغىزىدىن،
جېدەلخورنىڭ ئېغىزىدىن،
ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق.

لىڭشىپ تۇرغان كۆتەكتىن،
پۇت قاپارتقان ئۆتەكتىن،
ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق.

زۇلۇمى كۆپ ئامبالدىن،
نەزەرى چوڭ ھابدالدىن،
ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق.

سانىقى يوق ئالۋاڭدىن،
غەرەز ئۇقماس گالۋاڭدىن،
ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق.

ئىسسىق ئۆتمەس دەزمالدىن،
شۇم، ئېزىتقۇ دەللالدىن،
ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق.

كاۋسى يوق باراڭدىن، قاملاشمىغان غەزەلدىن،
ۋاپا بىلمەس ساراڭدىن، ساقايمىغان كېسەلدىن،
ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق. ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق.

مېغىزى يوق چىگىتتىن، ئوت تۇتاشماس ئوتۇندىن،
بىلىمى يوق يىگىتتىن، كۆڭلەمچى ئەر - خوتۇندىن،
ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق. ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق.

ۋاراڭ - چۇرۇڭ غەلۋىدىن، قىڭغىر كەتكەن چەللىدىن،
جاھىل، كاززاپ تەلۋىدىن، قىلىقى سەت دەللىدىن،
ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق. ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق.

قوتان بۇزغاق كالىدىن، ھايا بىلمەس قىلىندىن،
ۋاپاسى يوق بالىدىن، يولدىن چىققان كېلىندىن،
ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق. ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق.

جان قاقشاتقان ئىسسىقتىن، زورلاپ تۇتقان شارابتىن،
نېپى يۇقماس پېخسىقتىن، نەپسى يامان مىرابتىن،
ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق. ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق.

غەزنەتلىك داسخاندىن، مەرىپەتسىز نوچىدىن،
ھىيلە - مىكىر قاپقاندىن، گېپى يوغان پوچىدىن،
ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق. ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق.

چىش ئاغرىقى مەرەزدىن، ئىناقسىزلىق ئىللەتتىن،
گەپ ئۇقماس بىغەرەزدىن، دىتسىز قۇرۇق سۆلەتتىن،
ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق. ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق.

توختالمىغان تويلۇقتىن،
چىقىمچى ئوت قويرۇقتىن،
ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق.
يەل توختىماس كۆرەكتىن،
ئۇيقۇ بەرمەس خورەكتىن،
ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق.

مۆكۈرەپ تىنىماس كالىدىن،
يىغلاپ تىنىماس بالىدىن،
ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق.
يالغانچىنىڭ ئەتىسىدىن،
ئاخۇنۇمنىڭ پەتىسىدىن،
ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق.

قەستلەمچىنىڭ پالتىسىدىن،
ئالدامچىنىڭ خالتىسىدىن،
ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق.
باشقا چۈشكەن سىپكىدىن،
قوتان بۇزغان تىپكىدىن،
ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق.

چىرمىگەن ئوغۇتتىن،
ئەتۈر كەلگەن تۇغۇتتىن،
ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق.
ئاغرىق - سىلاق ۋابادىن،
قات - قات كەلگەن بالادىن،
ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق.

سىر ساقلىماس قورساقتىن،
گەپ ئاڭلىماس قۇلاقتىن،
ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق.
يۇقۇپ قالغان يالىدىن،
كۆكۈل - كۆكسى ئالىدىن،
ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق.

قىياق باسقان ئېتىزدىن،
تۇزەلمەس شۇم ئېغىزدىن،
ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق.
قار - يامغۇردىن، جۇدۇندىن،
بەدخەچ كۆڭگەن خوتۇندىن،
ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق.

چىرىپ قالغان تانىدىن،
زالىم ئۆگەي ئانىدىن،
ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق.
قاساپ تاپقان رىسقتىن،
سىقىپ يالار پىخسىقتىن،
ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق.

چېقىمچىلىقنىڭ،
دەردىنى تارتسۇن.
كۆزگە كۆرۈنمەي،
ئاھ ئۇرۇپ ياتسۇن.

يۇمۇرلۇق قوشاقلار

1

ئاستىن ئۆيدىن خوتۇن ئالسام،
مۆڭگەك چىقتى دوسسەنەم.
ياغزا قىلىپ مەيدىسگە
پاختا تىقتى دوسسەنەم.

ئۇسما قويۇپ قاش ئۇيىنتىپ،
بوزەك ئەتتى دوسسەنەم.
نوغۇچ ئىلىپ چاچراپ قوپسام،
قىچىپ كەتتى دوسسەنەم.

لەغمەن ئەت دەپ ئۇننى بەرسەم،
سىقماق سالدى دوسسەنەم.
پۇل بىرىپ گۆشكە ئەۋەتسەم،
ئەڭلىك ئالدى دوسسەنەم.

ئارقىسىدىن قوغلاپ بىرىپ،
چاسىدا يەتتىم دوسسەنەم.
ئاچچىقىمغا پايلىماي،
نەچچىنى تەپتىم دوسسەنەم.

يىغلىغانغا قالىماي،
بىقىنغا سالدىم دوسسەنەم.
بەش تەڭگىگە پاقلان سويۇپ،
تېرىگە ئالدىم دوسسەنەم.

2

چوكان خانىم تېگەملا،
ئالسا پاششاپ بالىسى.
چۆنتىكىدە تەڭگە كۆپ،
يۈرىكىدە ئالىسى.

چوكان خېنىم تېگەملا،
ئالسا نامرات بالىسى.
نامرات كىيلەر ۋەجى يوق،
كۆڭلىنىڭ يوق يالىسى.

غەيۋەتخورنىڭ چىشىدىن، تۇز قويمىغان غىزادىن،
هارام يېگەن كىشىدىن، ناھەق ئىشتكەن ئىزادىن،
ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق. ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق.

تۆگمەنچىنىڭ قىزىدىن، گىياھ ئۈنمەس شورلۇقتىن،
گۇناھكارنىڭ ئىزىدىن، پەشۋا، دەشنام، خورلۇقتىن،
ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق. ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق.

تۇل خوتۇننىڭ نىپىدىن، ئۇلاغ تۇتماس تارىدىن،
پىرىخوننىڭ دىپىدىن، ئىمان ساتقان قارىدىن،
ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق. ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق.

ۋاقتى ئۆتكەن تەڭگىدىن،
سوراپ چەككەن بەڭگىدىن،
ھەزەر ئەيلەڭ خالايىق.

چېقىمچى

نامازشام ۋاقتىدا، مېنى چاققان كىشى،
ئۇچتى شەپەرەك. ئۆزىنى چېقىپتۇ.
مېنى چاققان كىشى، ئۆزىگە ئۆزى،
ئىتتىن بەتتەرەك. ئوتنى يېقىپتۇ.

ئۆزى ياققان ئوتتا، يولدىن ئۆتكەنلەر،
كۆيسۇن لاۋۇلداپ. ئاتسۇن چالمىنى.
چىدىيالمىسا، قوغلىسۇن بۇندىن،
تۇرسۇن كاچىلداپ. ئۇنداق لالمىنى.

«ۋاي سۆڭگىچىم» دەپ ۋارقىراپ،
يىتىۋالدى كۆرسلە.
خاپا بولماڭ دەپ قويغانغا،
قېتىۋالدى كۆرسلە.

بۇنى ئاڭلاپ توختاخۇن،
ئەرز قىلىپتۇ كۆرسلە.
پارەنى جىق بېرىمەن دەپ،
قەرز قىپتۇ كۆرسلە.

قازى خاننىڭ دورغىلىرى،
ئىستەپ كەلدى كۆرسلە.
«چاپسان بول!» دەپ قاپاق تۈرۈپ،
قىستاپ كەلدى كۆرسلە.

قازاخۇنۇم بار گۇناھنى،
ئارتىپ قويدى كۆرسلە.
شەرئەتنىڭ دەرسگە،
تارتىپ قويدى كۆرسلە.

ئون بەش پۇلغا سېتىۋالدىم،
قوتۇر مالنى كۆرسلە.
ئورۇقكەن دەپ تەس ئۇندى،
ۋاي بۇ مالنى كۆرسلە.

تېرىگە ئېلىپ، ئۆپكىسىدە
ئۈچ كۈن باقتىم كۆرسلە.
ساق بېشىمغا كېسەل تاپتىم،
بېشى ساقتىم كۆرسلە.

توختاخۇننىڭ چوڭ قىزى،
ساقىيىپ قالدى كۆرسلە.
ئورۇق ئۆچكە پايدا قىلىپ،
ئاقىرىپ قالدى كۆرسلە.

ئۇسما تېرىپ ئۆستۇرگەنگە،
راسا تويدۇم كۆرسلە.
توختاخۇننىڭ چوڭ قىزىغا،
كۆڭۈل قويدۇم كۆرسلە.

ئەمدى قوپۇپ «تېگىمەن» دەپ،
تۇرۇۋالدى كۆرسلە.
توي قىلماستا بىزنىڭ ئۆيگە،
بېرىۋالدى كۆرسلە.

كۈندە ئۈچ ۋاخ ئۇسما قويۇپ،
قاش ئاتىدۇ كۆرسلە.
ئاچچىقى كەلسە توپا چېچىپ،
تاش ئاتىدۇ كۆرسلە.

چوكان خانىم تېگەملا،
ئالسا ناۋاي بالىسى.
تەۋنىدە گۆش گىردە،
ئەگلى تورۇن[1] قارىسى.

چوكان خېنىم تېگەملا،
پاششاپ ئوغلىغا،
پاششاپ ئوغلى كېلەدۇر،
چەنتازا بىلەن،
بەخت بۇ سىزگە.

چوكان خېنىم تېگەملا،
نامرات ئوغلىغا،
نامرات ئوغلى كېلەدۇر،
چورىقى بىلەن،
ئىرادە بۇ سىزگە.

چوكان خېنىم تېگەملا،
ناۋاي ئوغلىغا،
ناۋاي ئوغلى كېلەدۇر،
تەۋەگلەر بىلەن،
تەقدىر بۇ سىزگە.

چوكان خېنىم تېگەملا،
ئاشپەز ئوغلىغا،
ئاشپەز ئوغلى كېلەدۇر،
پاسمال پەشتاما،
قىسمەت بۇ سىزگە.

3

باغقا ئوسما تېرىسام،
ياپراق ئېچىپتۇ كۆرسىلە.
توختاخۇننىڭ چوڭ قىزى،
ئۆزۈپ قېچىپتۇ كۆرسىلە.

كەينىدىن قوغلاپ بېرىپ،
گۈلباغدا يەتتىم كۆرسىلە.
ئاچچىقىمغا پايلىماي،
سۆگەچكە تەپتىم كۆرسىلە.

[1] تورۇن — تونۇ.

خەلق ناخشىلىرىدىن تاللانما

باش پەدە

بالادىن ساقلاپ باشگىنى،
چىمەن دوپپىسىنى دەيمۇ؟
قەلەمدەك قاشىنى دەيمۇ، (بالا)
سۇمبۇل ساچىنى دەيمۇ؟
ئۈچمەس ئوتقا سېپ قويۇپ،
ئۇنىڭ ئويناشىنى دەيمۇ؟
(ن)①كۆتەر باشگىنى غەپلەتتىن.

يار باغدا شاپتۇلى،
ئۇچقان كىمنىڭ كەپتىرى، (بالا)
چۇشكەن كىمنىڭ دەمدىرى؟
ئۆلسەمۇ چىقىپ كەتمەس، (بالا)
شۇ لىۋەننىڭ دەردلىرى.
(ن) كۆتەر باشگىنى غەپلەتتىن.

مەن ئوغلاقتا بارىمەن،
توقۇپ بېرىك جەدىنى، (بالا)
بۇزۇۋۇەتمەك پەدىنى،
ئېيتسام-ئېيتسام تۈگمەس، (بالا)
بىۋاپانىڭ دەردىنى.
(ن) بالادىن ئاسرا باشگىنى.

ئىشكايلاڭدا سىم كارىۋات،
مەن ياتمايمەن ئۆزۈك يات، (بالا)
كىم بىلەن ياتساڭ مەيلى يات،
يار دېگەن شۇنداق بولسا،
يار تۇتمايمەن پەندىيات.
(ن) بالادىن ساقلا باشگىنى.

ئەلا نۇرخان

ئالماڭنى ئېغىتمامسەن،
دەرياڭنى ئېقىشغا.

يازغان خەتلىرىڭ تەگدى،
يۈرەكنىڭ بېغىشغا.

---

① (ن) — نەقرات دېگەننى كۆرسىتىدۇ.

ئۇسما تېرىغان گۇناھىمچۇن،
بالادا قالدىم كۆرسىلە.
جېدەلدىن قېچىپ، كۈنى-تۈن،
تالادا قالدىم كۆرسىلە.

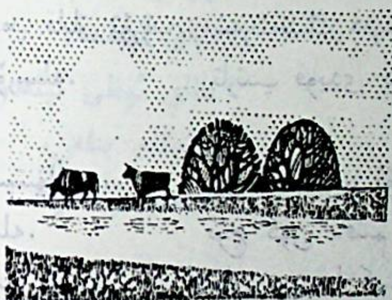

بەزمە ناخشىسى

بىزنىڭ باغلار جۇسەيلىك،
سەيلىمىسەڭمۇ سەيلەگىلىك.
سەن قارىمساڭ پوس - پوس،
ئىزىڭغا رەت - رەت پەيلەگىلىك.

بىزنىڭ مەللە شاڭ مەللە،
تېلېفوندا گەپ كەلدى.
سەن ئۇ يەردە ئوينىساڭ،
ئاڭلىغانلار دەپ كەلدى.

ئاشخانىدا ئاش ئەتتۇق،
جۇسەي بىلەن لاڭخادا.
يارىم بىلەن گەپلەشتۇق،
ئۇزۇن يوللۇق داڭخادا.

يار لەگىزدە ئوينايمىش،
دائىم بىزنى ئويلايمىش.
يار ئۆزى كېلەي دېسە،
ساقاللىق تەنجاڭ قويمايمىش.

جان بالىجان

باغدا بىر گۈل بار ئىدى،
شاخىدا بۇلبۇل سايرىدى.
ئۇل خۇدانىڭ قۇدرىتى،
گۈلنى گۈلدىن ئايرىدى.
(ن) جان بالا جانىم شېرىن جان،
ئىشقىڭىزدا كۆيىدۇ بۇ جان.

يولدا يالغۇزلۇق يامان.
(ن) جان بالا جانىم شېرىن جان،
شېرىن سۆزۈڭگە كۆيىدى بۇ جان.

قاغا قونمىغان تېرەك،
سويما چۇشمىگەن پىلەك.
ئۇن تۆت ياشتا يار تۇتۇپ،
يارغا تويمىغان يۈرەك.
(ن) جان بالا جانىم شېرىن جان،
خۇمار كۆزۈڭگە كۆيىدۇ بۇ جان.

بارسىلا بىرگە بارايلى،
ئايرىلىپ قالغان يامان.
ئايرىلغانغا كىم ئۆلۈپتۇ،

(ن) ۋاي جېنىم ئەلا نۇرخان،
كۆيەك ئۇتنىڭىز ئەجەب يامان.
ئاق ئالما، قىزىل ئالما،
ئالمىغا نەزەر سالما.

ۋاقتىدا خەت يازالمىدىم،
كۆڭلۈڭگە ئېغىر ئالما.
(ن) ۋاي جېنىم ئەلا نۇرخان،
ئۇتنىڭىزدا كۆيدۇ بۇ جان.

ئالمىلايا ئالمىلا،
باغدا پىشقان ئالمىلا.
سىلى كېتىپ بۇ يۇرتتىن،
خوشقىنا يوقلاندىلا.
(ن) ۋاي يارەي ئەلا نۇرخان،
ئەلا نۇرخان ئۇتنىڭىز يامان.

يار سېنىڭمۇ، يار مېنىڭ؟

ئىشقى ئۇتىدا چەكتىم جاپا،
يار ئۈچۈن كۆڭلۈم خاپا.
تەگمە يارغا جان ئاپا،
يار سېنىڭمۇ، يار مېنىڭ؟

شۇل يار ماڭا مۇناسىپ،
يار سېنىڭمۇ، يار مېنىڭ؟

يارىم كېلىدۇ بىر - بىر بېسىپ،
چېكىسىگە گۈللەر قىسىپ.

يارىم كېلىدۇ ئالما سويۇپ،
باقىدۇ ماڭا كۆڭۈل قويۇپ.
ئۆمرۈم ئۆتسۇن يارغا تويۇپ،
يار سېنىڭمۇ، يار مېنىڭ؟

دەلا

تاش ئۆستەڭگە سۇ كەلسە،
تاغلارنىڭ سۈيى دەلا.
بېشىمغا ھەر بالا كەلسە،
يارىمنىڭ شورى دەلا.

سۇلار شارقىراپ ئاقسا،
تۈگمەننىڭ نورى دەلا.
بېشىمغا ھەر بالا كەلسە،
ياشلىقنىڭ شورى دەلا.

بىزنىڭ باغدا بەش شاپتۇل،
بەشلىسى ئەششاپتۇل.
راسلا يارىڭ مەن بولسام،
مەن كەلگۈچە ساقلاپ تۇر.
(ن) ئانىمە دەيتكەن ما خېنىم،
تېخى نېمە دەپتىكەن ئا خېنىم.
ماڭا ساقلاپ تۇرمساڭ،
كەينىمدىن تەڭ با خېنىم.

بىزنىڭ باغدا ئەششاپتۇل،
مەي باغلاپ پىشىپ قاپتۇ.
مېنىڭ شۇ لېۋەن يارىم،
چۈشۈمگە كىرىپ قاپتۇ.
(ن) ئا نېمىنى قانداق قىلغۇلۇق،
يوق نېمىنى پەيدا قىلغۇلۇق.
كېسىلىگىنىڭ ساقىيىشىغا،
پوپوتاڭ پەيدا قىلغۇلۇق.

بىزنىڭ باغدا ئەششاپتۇل،
بىرموچەنگە بەش شاپتۇل.
ناخشا ئۆيتسام باغىمدا،
ئۈنكايلاڭدا تىڭشاپ تۇر.
(ن) ئانىمە دەيتكەن مائاداش،
تېخى نېمە دەيتكەن ئا ئاداش.
ئاشخانىغا كىرىۋېلىپ،
سۆگەك غاجايتكەن ما ئاداش.

بىزنىڭ باغدا ئەششاپتۇل،
بىر شاخىدا بەش شاپتۇل.
ئاخشاملىقتا بارارمەن،
ئۈسكەتىگىنى ئۇگشاپ تۇر.
(ن) ئانىمىنى قانداق قىلغۇلۇق،
يوق نېمىنى پەيدا قىلغۇلۇق.
ئۈسكەتىگىنى ئۇگشاشقا،
ئۇپا - ئەگلىك پەيدا قىلغۇلۇق.

قاغا

تېرەك باشىدا بەش قاغا،
بەشلىسى ياش قاغا.
خۇدايىم قانات بەرسە،
ئۇچۇپ كەتسەم قاشقاغا.

(ن) ئانىمە دەيتكەن خانلىرىم،
تېخى نېمە دەپتىكەن خانلىرىم.
بىزنى خەقتىن كۆنلەيتكەن،
ئىش كۆرمىگەن خانلىرىم.

دەممۇدۇك

يەم بىرىپ كەپتەر باقتىم،
ئاق توقام، قىزىل توقام ①.
شۇل يارىمدىن ئايرىلدىم،
قانداق كېلىدۇ ئۇيقام.
(ن)قانداق قىلىمىز ئاق سۇزۇك،
ئالدىمدا گېپى تۇزۇك.

بىرگە يۈرەرمىز دەپتۇك،
بىرگە ئىشلەمىز دەپتۇك.
تامەڭگۇگە ئايرىلماي،
بىرگە ئۆتەرمىز دەپتۇك.
(ن) قانداق قىلىمىز ئاق سۇزۇك،
گەپ بولسا قىلغىن تۇزۇك.

شۇنداق بولارمىز دەممۇدۇك،
ئايرىلامىز دەممۇدۇك.
كۇنۇ، تۇن ھەسرەت چېكىپ،
يىغلاپ يۈرەرمىز دەممۇدۇك.
(ن) قانداق قىلىمىز ئاق سۇزۇك،
ئالدىمدا گېپى تۇزۇك.

بىزنىڭ باغدا ئەششاپتۇل

بىزنىڭ باغدا ئەششاپتۇل،
پىشماي تۇرۇپ قاتايدى.
مېنىڭ يارىم كېسەلتى.
بىزنى سۆيسەم ساقايدى.
(ن) ئا نېمىنى قانداق قىلغۇلۇق،
يوق نېمىنى پەيدا قىلغۇلۇق.
كېسەلىگىنىڭ ساقىيىشىغا،
يومغاقسۇت پەيدا قىلغۇلۇق.

بىزنىڭ باغدا ئەششاپتۇل،
پىشماي بەرى توك قالدى.
بىزنى دېگەن خېنىملا،
شاپتۇل تۆۋدە زوك قالدى.
(ن) ئانىمە دەيتكەن بۇ خېنىم،
تېخى نېمە دەيتكەن بۇ خېنىم.
شاپتۇل تۆۋگە بېرىۋېلىپ،
شاپتۇل يەيتكەن بۇ خېنىم.

---

① ئاق توقام، قىزىل توقام — كەپتەرنىڭ تۈرلىرى.

ئۇ مەلەڭدىن بۇ مەلەڭگە،
يوللار بارمىكەن؟
ئىشقى ئوتۇڭدا تولا كۆيدۈم،
داۋا بارمىكەن؟

سەن قاياقتىن كېلىسەن

سەن قاياقتىن كېلىسەن،
چىرايلىقىم كۆزۈڭ خۇمار.
ساڭا كۆزۈم تەگمىسۇن،
بوينۇڭغا ئاسقىن تىلتۇمار.

سەن قاياقتىن كېلىسەن،
مەن يىغلىسام، سەن كۈلسەن.
ھەممە ئىشنى بىلىسەن،
ئوتقا سېلىپ كۆيدۈرىسەن.

ئاللا ـ ئاللا

ئاللا ـ ئاللا ئاللادۇر،
جاننى خۇدا ئالادۇر.
خۇدا ئالمىغان بۇ جاننى،
دۈشمەن قانداق ئالادۇر.
(ن) ھەسرەت چەكتىم،
يارنى سېغىندىم.

ئاللا ـ ئاللا ئاللايا،
چىن تەخسىدە غىزايا.
سىزنى بىزگە، بىزنى سىزگە،
تونۇشتۇرغان خۇدايا.
(ن) ھەسرەت چەكتىم مەن،
يارنى سېغىندىم.

ئىنتىزارلىق

تاڭ سەھەردە باغىڭدا،
بۇلبۇل بولۇپ سايرايمەن.

سېنىڭ كېلەر يولۇڭغا،
كۈندە نەچچە قارايمەن.

تېرەك بېشىدا ئۇن قاغا،
ئۇنىلىسى توڭ قاغا.
دورا ئالاي تېۋىپتىن،
ساقايماس كېسەل ياغا.

چىمەندە گۈل

بىزنىڭ باغدا جىنەستە، ئاخشام بارسام مەلەڭگە،
تۈگەپ قاپتۇ يىمەستە. ئاچاڭ قوپتى لەغمەنگە.
يار ئېگىزدە مەن پەستە، لەغمىنىڭنى يىمەيمەن،
ئۈيىنىۋالدۇق بەس ـ بەستە. زىيان قىلار مەيدەمگە.
(ن) چىمەندە گۈل، چىمەندە گۈل، (ن) لەغمىنىڭنى يىمەستە،
سۆيۈۋالدىم يارىمنى، قورساق تولدى مەنتەڭگە.
دۈشمەنلىرىم كۆرمەستە. قاراڭغۇدا كۆرمەستە،
ئۆسۈۋالدىم مەيدەڭگە.

ئاخىرقى نەقراتى: چىمەندە گۈل، چىمەندە گۈل،
چىمەندە گۈل، چىمەندە گۈل. چىمەندە گۈللالە.

ئۇ مەلەڭدىن بۇ مەلەڭگە

ئۇ مەلەڭدىن بۇ مەلەڭگە، ئۇ مەلەڭدىن بۇ مەلەڭگە،
ئۇيناي دەپ كەلدىم. ئۇيناي دەپ كەلدىم.
قايسىڭ ياخشى، قايسىڭ يامان، ياخشى يارىڭ سۆزلىرىنى،
چاغلاي دەپ كەلدىم. ئاڭلاي دەپ كەلدىم.

سېنى دەيمۇ؟

سېنى دەيمۇ، سېنى دەيمۇ؟
سىياقىڭ قىلدى مەستانە.
جاھاندا ئىزدىسەم يوقتۇر،
سېنىڭدەك ياخشى مەردانە.

سېنى دەيمۇ، سېنى دەيمۇ؟
سېنى كۆرمەي ئۆلەرمەنمۇ؟
سېنى كۆرمەي ئۆلۈپ كەتسەم،
مۇرادىمغا يېتەرمەنمۇ؟

ئاداش

باغلاپ قويدۇم،
ئىشىك ئالدى لاپاسقا.
يارنى تۇتساڭ بەشنى تۇت ئاداش،
(ن) تۆتى قالسۇن زاپاسقا.
بىر ئىككى يارىم، بىر ئىككى ئۈچ،
بىرى بىلەن ئوينا، ئىككىنى قويۇپ.
يېڭى يار بىلەن ئوينايمىز،
كونا يارنى يۆگەپ ئۇخلىتىپ قويۇپ.

باش ئۆستەڭگە سۇ كەلدى،
كەتمەن ئېلىپ قاشلىۋەت.
كونا ياردىن خەت كەلدى ئاداش،
يېڭى يارنى تاشلىۋەت.
(ن) ئۇنىمسا ئۇنىماي ئوينايمىز،
چېكىسىگە دوللار قىستۇرۇپ.
ھەر دوقمۇشتا گوللايمىز،
قوللىرىغا بىڭگۇر تۇتقۇزۇپ قويۇپ.

ئۆتەر يولۇڭدا مەن تۇردۇم،
بۇلبۇلۇڭ بولۇپ سايراپ.
قارا كۆزۈم سېزىپ كەتتى،
سېنىڭ يولۇڭغا قاراپ.

قىزىلگۈل تۈۋىدە سىنچاي،
ئىچىپ خۇمارە بولدۇممەن.
قەلەندەر ئەگىلىنى كىيمەي،
ساراڭ دىۋانە بولدۇممەن.

بىۋاپا يارغا

ياغلىقىم قارا دۇردۇن،
مەن بىلمىگە قىستۇردۇم.
ساڭا بەرگەن كۆڭلۈمنى،
ئالتە ئاي بولدى ياندۇردۇم.
(ن) ئۈينىغانىم كۈلگەنىم،
يادىڭدىمۇ سۆيگەنىم؟

قاشىڭىزنى ئاتتىڭىز،
بىزنى تاشلىۋەتتىڭىز.
يوقمىكەن خۇدايىمىز،
زارى - زار يىغلاتتىڭىز.
(ن) ئۈينىمايمەن-كۈلمەيمەن،
ياڭسۇڭ يارنى سۆيمەيمەن.

ئاق ئالماڭنى تەرمەيمەن،
ئېتىكىمنى لاي قىلىپ.
سەندەك يارنى سۆيمەيمەن،
يۈرىكىمنى قان قىلىپ.
(ن) ياشلار ئاقتى قان بىلەن،
تەنلا قالدى جان بىلەن.

ئۈينىغانغا چىدىمىسلا

ئېتىم جەدە - ئېتىم جەدە،
ئېتىمنىڭ قۇيرۇقى يەردە.
ئۈينىغىلى قويماملا،
كۆڭلۈم خالىغان يەردە؟

زىرىككەندە كىلەلا،
تېرىكسىلە كېتەلا.
ئۈينىغانغا چىدىمىسلا،
جىگدىگە ئېسىلىپ ئۆلەلا.

ئېيتىشىشلار

1

(ي)[1] قاشىڭنىڭ قاراسىغە،
ئۇسما قويغىنىڭ يالغان.
مەن كۆيسەم ساڭا كۆيدۇم،
سېنىڭ كۆيگىنىڭ يالغان.
(ق)[2] بېشىڭدىكى دوپپاڭنىڭ،
گۈلى قانچە ساناپ باق.
راست كۆيەمسەن يالغانمۇ؟
يۈرىكىڭنى سىيلاپ باق.
(ي) دەريانىڭ ئۇقاتىدا،
كۆرۈنگەن تېرەك بىزنىڭ.
سىزنىڭ كۆيمىگەن بىلەن،
كۆيدۇ يۈرەك بىزنىڭ.
(ق) ئىشىك ئالدى ئېرىقمىدى؟
تەرگىلى تېرىقمىدى؟
ساڭا كۆيمىگەن چاغدا،
چىرايىم سېرىقمىدى.

2

(ي) قارا كۆزلۈك قارا قىز،
جىگدىلەرنى چاتامسىز.
گەپ ـ سۆزنى يالغان قىلماي،
ئاشنىلىققا يارامسىز.
(ق) قارىمىسام قارايسىز،
قارا چاچنى تارىماي.
ياردىن ئايرىلىپ كەلدىم،
ئاشنىلىققا يارىماي.

3

(ي) ناخشا بىلەن نەي كەلسە،
ئۇنۇمدىن تونارسەنمۇ؟
مەن ئوتوڭدا كۆل بولسام،

---

[1] (ي) — يىگىت.
[2] (ق) — قىز.

يارىم يوق

سەيلى قىلىمەن باغدا،
ھېچكىم بىلەن كارىم يوق.
گويا غەيرىي بىر ئاغرىقمەن،
سۆيگۈنۈم يوق — يارىم يوق.

دەرد بىلەن چالاي دېسەم،
دۇتارىمدا تارىم يوق.
سەيلى قىلىپ يۈرەي دېسەم،
كۆڭلۈمدىكى يارىم يوق.

يار ئۈچۈن جاپا چەكسەم،
دەيدۇ: «مېنىڭ كارىم يوق».
خۇدا مېنى تاق ياراتقان،
ئاشىقىم يوق — يارىم يوق.

ناخشا ئېيتسام تون كېچە،
يوللار كېزىپ ھالىم يوق.
نەقەدىر مېنى تاق ياراتقان،
ھېچ كىشىگە زارىم يوق.

ئاھ يارىم دەپ زار قاقشاپ،
تەندە مېنىڭ جانىم يوق.
ئاي-يۇلتۇز گۇۋاھ بولسۇن،
دىلدا قىلچە داغىم يوق.

يوللىرىڭغا ئىنتىزار بوپ،
ئاھ ئۇرارمەن، يارىم يوق.
سېنىڭ ھېجران ئوتۇڭدا،
سارغىيارمەن چارەم يوق.

يارىڭنىڭ كۆڭلىدە كىم بار؟

شاپتۇل شاخى لىڭشىيدۇ،
شاپتۇل شاخىدا كىم بار؟
مەن يارنى دېگەن بىلەن،
يارىڭنىڭ كۆڭلىدە كىم بار؟

شاپتۇلۇمنىڭ شېخى پەس،
ئېگىپ باقمىسام ئېگىلمەس.
بىزنىڭ يارنىڭ كۆڭلى پەس،
كىم گەپ قىلسا ياق دېمەس.

5

(ي) پاك يۈرەك قەلبىم بىلەن،
ياخشى كۆرەتتىم مەن سېنى.
قايسى ۋىجدانىڭ بىلەن،
تاشلاپ كېتىسەن مېنى؟
(ق) ئالما ئاتسام ئېرىققا،
سۇيى ئازكەن ئاقمىدى.
سېنىڭ قىلغان سۆزلىرىڭ،
ئۆچ ئاي بولدى ياندۇردۇم.
(ي) ئۇستەڭنىڭ سۇيى لايكەن،
كۆلگە باشلىماڭ يارىم.
ئەقلى هوشىڭىز بولسا،
مېنى تاشلىماڭ يارىم.
(ق) سېنى دەپ ئۈزسەم گۈلنى،
گۈلدىن بەتەر قىلدىڭ مېنى.
سۆيگىنىمگە پۈشمىنىم بار،
ئەمدى سۆيمەسمەن سېنى.
(ي) ئاق چۆگۈندا چاي قويسام،
قاينىماي تېشىپ كەتتى.
مېنىڭ بۇ ناۋات يارىم،
هەددىدىن ئېشىپ كەتتى.
(ق) ئوچاق بېشى داڭقاندا،
گۆشى يوق سوغۇق شوۋا[1]

مىجەزىمگە ياقمىدى.
(ي) ئاپئاق ئايدىڭغا چىقىپ،
ئاي كۆرۈندۈمۇ ساڭا؟
كۈندە كېلىپ كۆرۈنۈپ،
خار كۆرۈندۈمۇ ساڭا؟
(ق) ياقۇت كۆزلۈك هالقامغا،
مەرۋايىت كۆز سالدۇردۇم.
ساڭا بەرگەن كۆڭلۈمنى،
سەندەك بىۋاپا يارنى،
سۆيگىنىمگە مىڭ توۋا.
(ي) ئاتماسەن ئاتارىڭنى،
بەتلەكلىك ئوقۇڭ يوقمۇ؟
ياخشىنى يامان دەيسەن،
ياراتقان خۇدا يوقمۇ؟

6

(ي) خەتنى يازدىم يارىمغا،
ئاق قەغەزنىڭ بېتىگە.
ئەمدى مەن كېتەر بولدۇم،
جاهاننىڭ ئۇ چېتىگە.
(ق) كەتسەڭ مەيلى كەت يارىم،
ئۆز يۇرتۇمدا قالغۇم بار.
ساڭا بەرگەن كۆڭلۈمنى،

---

[1] شوۋا — شورپا.

تاشلاشقا چىدارسەنمۇ؟
(ق) ئىشىك ئالدى گۈلدۈرمە،
ئاتلاپ قانداق ئۆتەرمە؟
ئوتلىرى يامان يارنىڭ،
تاشلاپ قانداق كېتەرمە؟

4

(ق) بالدۇر تىككەن كۆچەتتىن،
كېيىنكىسى پەس ئىكەن.
بۇ جاھاندا يار تۇتۇپ،
ئىشەنمەكمۇ تەس ئىكەن.
(ي) هويلامدىكى كۆلچەككە،
شال پەيدا بولۇپ قالدى.
قاراپ باقسام يار ساڭا،
هال پەيدا بولۇپ قالدى.
(ق) هاۋانى تۇمان باستى،
ئاينى كۆرگىلى بولماس.
كۆڭلۈمگە گۇمان چۈشتى،
يارنى سۆيگىلى بولماس.
(ي) باشىڭدىكى دوپپاڭنىڭ،
گۈلى ئەجەب ئازادە.
مەن سېنى ياۋاش دېسەم،
كۆنلەيسەن هارامزادە.
(ق) سۇنىڭ سۇزۇكى بولاق،
چاچنىڭ ئۇزۇنى ئولاق.
كۆرمىدى دېگەن بىلەن،
ئاڭلاپ تۇرىدۇ قولاق.
(ي) قورغىيۇم ئۇچۇپ كەتتى
بىر غولاچ يىپى بىلەن.
سەندىن ئايرىلارمەنمۇ؟
دۇشمەننىڭ گېپى بىلەن.
(ق) ئىشىك ئالدى قوش ئېرىق
سۇ باشلاپ كېلەي دەيمەن.
رەنجىپ قالمىغىن يارىم،
كۆڭلۈڭنى بىلەي دەيمەن.
(ي) كۆلا ئەمەس سىم بىلەن
باغلىغان مەن بېلىمنى.
شۇنچە ۋاقىت بىرگە يۈرۈپ،
بىلمىگەنمۇ دىلىمنى؟
(ق) بىزنىڭ باغدا ئاق ئالما،
ئاق ئالمىغا تاش ئاتما.
راستلا يارىم سەن بولساڭ،
باشقىلارغا قاش ئاتما.
قىز - يىگىت بىرلىكتە:
خوتەن بازىرى رەستە،
كوچىسى يالاڭ پەستە.
كېلىڭ يارىم ئوينايلى،
دۇشمەن بىلەن بەس - بەستە.

مۇھەببەتلىك سۆز بىلەن.
كەتسەڭ قاچان كېلۇرسەن،
بېقىپ خۇمار كۆز بىلەن.
(ي) كاككۇك ئاشىقى زەينەپ،
بىرى تاغدا، بىرى باغدا.
يامان چاغدا ئايرىلدۇق،
قەدرىڭنى بىلەر چاغدا.
(ق) كۆڭلۇمدىكى شول يارىم،
بۈگۈن، ئەتە كەتكۇدەك.
نەچچە ۋاقىت كۈيگىنىم،
ئەمدى بىكار كەتكۇدەك.
مىڭىپ كەلدىم يول بىلەن،
يېنىپ كەلدىم چەت بىلەن.
ئارىلىقىمىز يىراقكەن،
كۆرۈشەيلى خەت بىلەن.
(ي) يىراقلارغا يول ئالدىم،
مىنىپ يۈگۈرۈك ئېتىمنى.
ئامان بولغىن ئامرىقىم،
كۈتكىن مېنىڭ خېتىمنى.
(ق) زەپ چىرايلىق ئۆسۈپتۇ،
ئۆستەڭ باشىدا يالپۇز.
سەن كېرىيىدىن كەتكەندە،
قانداق ئۆتەرمەن يالغۇز؟
(ي) يېڭىدىن ساراي سېلىپ،
پەنەركىدە ياپتۇردۇم.
خوتەندە قالغان يارنى،
مەن خۇداغا تاپشۇردۇم.

8

(ق) ئەجەبمۇ كەلمىدىڭ يارىم،
يولۇڭغا بارغۇدەك بولدۇم.
قولۇمغا قوش پىچاق ئېلىپ،
يۈرەكنى يارغۇدەك بولدۇم.
(ي) ئورما ئورغىلى چىقسام،
ئورغاق كەستى قولۇمنى.
يار قېشىڭغا ماڭغاندا،
دۈشمەن توستى يولۇمنى.

9

(ي) كېلەرسىزمۇ جانان قىز،
چىلىلىسام ئاشقا.
(ق) مەلىڭىزدە يوقمىدى،
مېنىڭدىن باشقا.
(ي) ئوخشىمايدۇ ئۆزگىسى،
سىز قەلەم قاشقا.
(ق) ئۇنداق دېمەڭ كىچىكمەن،
لايىق تاللاشقا.
(ي) مەنمۇ كىچىك، كىردىمەن،

مەن قايتۇرۇپ ئالغۇم بار.
(ي) مەن بىلىمنى باغلىدىم،
سىم بىلەن، سىملار بىلەن.
مەن كېتەرمەن، سەن قالارسەن،
نەدىكى شۇملار بىلەن.

7

(ي) بۈگۈن كۈنگە چارشەنبە،
ئات هارۋاڭنى قوش ئەمدى.
ئەمدى مەن كېتەر بولدۇم،
كۆرۈشكىچە خوش ئەمدى.
گۈل سېرىلدى ئۇياققا،
مەن سېرىلدىم بۇياققا.
ئەمدى قانداق قىلىمىز،
كۆچۈپ كەتتۇق يىراققا.
(ق) ئۇ ياندىنمۇ باقتىڭىز،
بۇ ياندىنمۇ باقتىڭىز.
كېتەر ۋاقتى كەلگەندە،
يۈرەككە ئوت ياقتىڭىز.
قىش پەسلى كېلىپ قاپتۇ،
دەريا ياقىسى توڭلاپ.
يۈرىكىمگە دەز كەتتى،
سېنى كېتىدۇ دەپ ئاڭلاپ.
(ي) پەنجىرەڭدىن قارايمەن،
كىرەي دېسەم پاتمايمەن.
گېپىڭ بولسا ئېيت يارىم،
ئەمدى كەلسەم قايتمايمەن.
چاپىنىڭنىڭ يېڭىدىن،
كېسىۋالاي تۇمارلىق.
مەن ئەمدى كېتەر بولدۇم،
سۆيۈۋالاي خۇمارلىق.
(ق) سېرىنگۈلنى پۇرايمەن،
قىزىلگۈلنى پۇرايمەن.
سىز يارىمنى ئەسلەشكە،
بىر تال رەسىم سورايمەن.
(ي) ئۆردەك كۆرسەڭ ئېتىۋال،
بۇلبۇل كۆرسەڭ سېتىۋال.
سېغىنغاندا كۆرەرسەن،
سۈرىتىمنى تارتىۋال.
(ق) سەن كەتتىڭ يىراقلارغا،
مەن قالدىم بۇياقلاردا.
قاچاندا كۆرۈشەرمىز،
ياش تولدى چاناقلارغا.
(ي) مېنى كەتتى دەپ يارىم،
ھىجراندا غەم يېمىگىن.
يۈرىكىم سەن بىلەن قالدى،
تاشلاپ كەتتى دېمىگىن.
(ق) ئېلىۋالدىڭ كۆڭلۈمنى،

يامغۇر بولۇپ ياغساڭ خېنىم،
قۇملۇق بولۇپ يۇتاي خېنىم.
ئاق مۇز بولۇپ ياتساڭ خېنىم،
يۈركىمنى ياقاي خېنىم.
دەريا بولۇپ ئاقساڭ خېنىم،
بېلىق بولۇپ ئويناي خېنىم.
چىراغ بولۇپ يانساڭ خېنىم،
پىلىك بولۇپ كۆيەي خېنىم.
ئالتۇن بولۇپ تۇرساڭ خېنىم،
زەگەر بولۇپ سۆيەي خېنىم.
چېچەك بولۇپ تۇرساڭ خېنىم،
بۇلبۇل بولۇپ قوناي خېنىم.
چىمەن بولۇپ تۇرساڭ خېنىم،
قوزاك بولۇپ ئويناي خېنىم.
دەردىم تولا بىلگىن خېنىم،
خوش كەتتى چاي ئالغىن خېنىم.
(ق) يىگىت-يىگىت، جانان يىگىت،
بېيىت ئېيتاي ئاڭلاڭ يىگىت.
خەلقئالەم گۇۋاھ يىگىت،
مەنمۇ كۆيۈك خۇما يىگىت.
جانغا جانان داۋا يىگىت،
ئېسىۋالسام تۇما يىگىت.
باغقا كىرسەم بۇلبۇل يىگىت،
قىسىۋالسام بىرگۇل يىگىت.
سۆزى شېكەر قوبۇل يىگىت.
مەلۇم بولسۇن ھالىم يىگىت،
مانا چىنە تازىم يىگىت.

13

(ي) يول بەر دېسەم بېرەملا،
يارىم بار ياققا.
سۇ بەر دېسەم بېرەملا،
ئالتۇن تاۋاقتا.
(ق) سۇ دېسىلە سۇ بېرەي،
يالىرى قاياقتا.
ئەسلي يارىم ئۆزلىرى،
ئۆيلىرى قاياقتا؟
(ي) مېنىڭ ئۆيۈم بىلسىڭىز،
مەكتەپ خانىدۇر.
قويۇنلىرى مەن ئۇچۇن،
بېھىشخانادۇر.
(ق، ي) بېھىشخانا ئىچىدە،
بىر گۇل ئېچىلغان.
بىرسى سىلە، بىرسى مەن،
قوشماق ئېچىلغان.

14

قارلغاچنىڭ قانىتىدەك،
قوشۇما قاشلىق.
يېڭى كۆلنىڭ سۈيىدەك،
كۆزلىرى ياشلىق.

يارنىڭ كۆز ياشلىرىدا،
ئۆردەك ئۈزەدۇر.

ئون سەككىز ياشقا.
(ق) توسماڭ مېنى چولام يوق،
سىزگە قاراشقا.
(ي) ئىچىم كۆيدۇ بەكمۇ،
سىز باغرى تاشقا.
(ق) ئۇستىكەنسىز ئەجەبمۇ،
گەپتە بابلاشقا.
(ي) دېمەكچىمەن ياشلىقىمىز،
ئۆتمىسۇن بوشقا.
(ق) ئەگىتىپسىز تۇز ئېيتماي،
گەپنى نېمىشقا.
(ي) قوشۇلامسىز جۈپ بولۇپ،
بىللە ياشاشقا.
(ق) چىدىمايدۇ يۈرىكىم،
سىزنى تاشلاشقا.
چىن ئەھدىمىز شۇنداق بولسۇن،
سۆيگۈ باشلاشقا.

10

(ق) كېتەردە خوش دېمەي كەتكەن،
مېنىڭ ئۇنداق يارىم يوق.
پېشانەمگە پۈتۈلگەننى،
تارتماسقا ئامالىم يوق.
(ي) ئالما ئاتتىم كەتكەنگە،
تۇتۇپ ئالسۇن يەتكەندە.
يارىم خاپا بولمىسۇن،
كۆرۈشەلمەي كەتكەنگە.

11

(ي) باغىڭدىكى جىنەستىگە،
نەشپۈتنى ئۆلاي يارىم.
راۋاب چېلىپ، مەن سېنى
ناخشامغا قوشاي يارىم.
(ق) سېنىڭ بىلەن گۈل تېرىپ
غۇنچىدەك ئېچىلساممەن.
يۈرىكىمدە ئارمان يوق،
ناخشاڭغا قېتىلساممەن.
باققا كىرىپ ياندىشىپ،
ناخشا ئېيتىلى يارىم.
دوست - دۈشمەننىڭ ئالدىدا،
مۇرادقا يېتىلى يارىم.

12

(ي): خېنىم - خېنىم، جان خېنىم،
بېيىت ئېيتاي ئاڭلا خېنىم.
ئوتتۇز ئوغۇل گۇۋاھ خېنىم،
كۆز تەگمىسۇن جۇما خېنىم.
ئېسىۋېلىڭ تۇما خېنىم،
جامالىڭنى ياپما خېنىم.
شامال بولۇپ قاچما خېنىم،
شامال بولۇپ قاچساڭ خېنىم،
مەيدەم بىلەن توساي خېنىم.
ئاق قار بولۇپ ياغساڭ خېنىم،
مامۇق بولۇپ ياتاي خېنىم.

قىز ـ ئاياللار نامىغا توقۇلغان قوشاقلار

سادەتخان

ئۈشكۈك بېشىدا قۇلپا،
ئاچالمىغان سادەتخان.
ياش يىگىتلەر كەلگەندە،
قاچالمىغان سادەتخان.

ئوچاققا ئوت يېقىپ قويۇپ،
سۇغا كەتكەن سادەتخان.
ياش باللار غەزەل ئېيتسا،
ھەسرەت چەككەن سادەتخان.

ئۆيدە مېھمان بولمىسا،
ئۇماچ ئەتكەن سادەتخان.
ياش يىگىتلەر كەلگەندە،
كۆمەچ ئەتكەن سادەتخان.

سادەتخانمۇ ساي كەچتى،
ئايىغى بىلەن سۇ كەچتى.
بىرغىنا سۆيۈپ قويۇپ،
ئەزىز جانىدىن كەچتى.

نازۇگۇم

ئالا پاچاق ئات مىنىپ،
چىققان نازۇگۇم.
چېكىسىگە قوش مودەن،
قىسقان نازۇگۇم.

نازۇگۇمنىڭ باغىدا،
گۈللەر رەڭمۇ رەڭ.
نازۇگۇمغا جور بولۇپ،
يۇرسەم مەنمۇ تەڭ.

يۈرىكىمنىڭ قىزىقىغا،
تۆمۈر قىزادۇر.

كېچىسى بىھوش بولۇپ،
كۈندۈزى ھوقۇش بولۇپ.
ئالسام سېنى جانىم خېنىم،
سەن كېيىك، مەن قۇش بولۇپ.

ئاجايىپمۇ كۆيىمەن،
قېشىڭ بىلەن كۆزۈڭگە.
شۇنچە سۆيگۈم كېلىدۇ،
ئالما رەڭلىك يۈزۈڭگە.
گىرە سالغۇم كېلىدۇ،
ئەۋرىشىمدەك بېلىڭگە.

15

(ق) قوشىقىمنى باشلىدىم،
سۆيگەن يارىم تىڭشاپ تۇر.
تارتقان دەردۇ - ھەسرەتنى،
قۇلىقىڭدا تىڭشاپ تۇر.
مېنىڭ كۆڭلۈم بەك نازۇك،
قارچىغىدەك قۇشلاپ تۇر.

(ي) لاچىن بولۇپ ئەگىيمەن
ھويلاڭدا - تېرەكىڭدە.
بېلىق بولۇپ ئوينايمەن،
مەيدەڭدە - يۈرەكىڭدە.
تائەبەتكە سۆيىمەن.
تۇرالىساڭ ۋەدەڭدە.

16

(ق) تام تۈۋىدە ئولتۇراردۇر،
ئېگىز بويلۇق بىر يىگىت.
ئاغزىدىن شەربەت تامادۇر،
شەربىتى تاتلىق يىگىت.
شەربىتىگە گۈل تېرىدىم،
بىر غۇنچىنى ئۈزمىدىم.
بولغاچ ۋەدىمىز ۋەدە،
ئۈمىدىمنى ئۈزمىدىم.
يۈرىكىمگە تاڭاي دەپ،
ئۆزلىرىنى ئىزدىدىم.
(ي) سۆزلىرىڭ شېرىن - شېكەر،
قىيام سۇيىدەك.
قىلدى سۆزۈڭ يۈرىكىمنى
غەلۋىر كۆزىدەك.

ھاۋاخان

ئېگىز كۆرۈنگىنى تاغ،
پېشىل كۆرۈنگىنى باغ.
ئويلاڭ ھاۋاخان،
ياشلىق قانداق چاغ؟

مەن كۆيۈپ كۈل بولدۇما،
ئىشقىڭدا بۇلبۇل بولدۇما.

سىز يارىم ھاۋاخانغا،
ئۆلگىچە قول بولدۇما.

ئاسماندا مېنىڭ ئايىم،
ئارشىتا ①مېنىڭ جايىم.
ئاگلاگلار خالايىقلار،
ھاۋاخان مېنىڭ يارىم.

سەيدىخان

ئوچۇقنىڭ مەگزى يوق،
كۆتەك سالغان سەيدىخان.
خالتىسىدا چېپى يوق،
خەمەك سالغان سەيدىخان.

سەيدىخاننىڭ ئۆيىگە،
يار بېشىدىن ماگغۇلۇق.
سەيدىخاننىڭ چېپىنى،
ئېچىپ راسا قانغۇلۇق.

ئۆستەڭ بېشىدا قوي سويسام،
سەيدىخان كاۋاپ دەيدۇ.

سەيدىخاننى مەن ئالسام،
ئاخىرەتتە ساۋاپ دەيدۇ.

ئالما ئاتتىم نېرىسىغا،
نېرىسىنىڭمۇ نېرىسىغا.
سەيدىخان تېگىۋاپتۇ،
دادىسىدىنمۇ قېرىسىغا.

بار ئىكەنۇ، بار ئىكەن،
باغدا بۇلبۇل بار ئىكەن.
سەيدىخاننىڭ كۆگلىدە،
بىزدەك يىگىتمۇ بار ئىكەن.

① ئارش — كېرىيە ناھىيىسىدىكى جاي ئىسمى.

بەختىخان

1

كېتىپ بارغان ھارۋىنىڭ،
ئالدى چاقى پەس.
چوڭ گەپ قىلماڭ بەختىخان،
ئەرگە تەگمەك تەس.

ئەرگە تەگسەڭ ماڭ تەگ،
دۆلەت كۆرەرسەن.
پەشلىرىڭنى قىستۇرۇپ،
تېزەك تېرەرسەن.

2

بەختىخان، جان بەختىخان،
بەختىڭ تولادۇر بەختىخان.
قارا - قارا كۆزلىرىڭ،
ئويناپ تۇرادۇر بەختىخان.

بەختىخان، جان بەختىخان،
كۈندە كېلەمسەن بەختىخان؟
ۋەدىگە ۋاپا قىلىپ،
دۆلەت كۆرەمسەن بەختىخان.

بەختىخان، جان بەختىخان،
موندەك قوزام سەن بەختىخان.
قىزىلگۈلدەك ئاچىلىپ،
كۆكلەپ ئۇزاسەن بەختىخان.

بەختىخان، جان بەختىخان،
تارتما ئىزا سەن بەختىخان.
ئالتۇن - كۈمۈشتە سوقتۇرۇپ،
مۇنچاق تىزاسەن بەختىخان.

بەختىخان، جان بەختىخان،
بارما بازار سەن بەختىخان،
ئويناپ - ئويناپ ئاقۋەت،
يولدىن ئازارسەن بەختىخان.

ئايلىكا - بەختايلىكا،
مېنى كۆرەر دەپ كەللىمۇ؟
شەيتانىنىڭ سۆزى بىلەن،
ئۆلۈپ بېرەي دەپ كەللىمۇ؟

سەلىمەم[1]

قارا كىگىز جىنازا،
ئۆزى ئىگىز جىنازا.
كۆرۈۋالاي قىزىمنى،
توختاپ تۇرغىن بىر هازا.

بىزگە كەلگەن بۇ قىسمەت .
سىنى ئاسقان ئىگىز دار،
ئۆرۈلمىدى قىپقالدى.
تەگشەلمىگەن بۇ زامان،
چۆرۈلمىدى قىپقالدى.

ئۇزۇن - ئۇزۇن قارا چاچ،
جانغا ياتسا مەيلىمۇ؟
ئىست! قىزىم سەلىمەم،
گۆردە ياتسا مەيلىمۇ؟

ئاھ ھەسرىتا، ۋاھ ھەسرەت،
باشقا چۈشتى مىڭ قىسمەت .

چىدىمايمەن بۇنىڭغا،
ئىسلىمەن بوينۇڭغا.
بۇنداق ئازاب تارتقۇچە.
مېنىمۇ ئال قوينۇڭغا.

قارا كىگىز جىنازا،
ئۆزى ئىگىز جىنازا.
مېنى بىللە سىلىپ كەت،
قىزىم بىلەن ئىلىپ كەت.

ئاھ ھەسرىتا، ۋاھ ھەسرەت!

قانداق قىلاي ئىلاهىم،
رەھمىڭ يوقمۇ ئىلاهىم .

زىۋەدەم

هالايلى يا هالايلى،
باشتىن باشقا بارايلى.

ھەممەيلەندە گۇناھ يوق،
زىۋدەمنى پالايلى.

---

① ئىگىلىشىمىزچە: بۇ ئۇزاق ئۆتمۈشتە كىرىيە ناھىيىسىنىڭ مەلۇم يېزىسىدا ھەقىقىي بولغان ۋەقە. ئۇيغۇر قىزى سەلىمەم ناھايىتى گۈزەل ھەم چىچەن قىز بولۇپ، ئۇزىنىڭ نازاكەت ھەم پاساھەتلىكلىكى، پاك ئەخلاقى بىلەن كىشىلەر ئارىسىدا ئالاھىدە ھۆرمەتكە سازاۋەر ئىكەن. بۇ هال شۇ زاماندىكى باي باللىرىنىڭ سەلىمەمگە بولغان نىكاھلىنىش ئىستىكىنى قوزغايدىكەن. شۇ ۋەجىدىن بىر نەچچە باي باللىسى سەلىمەمدىن قىزغىنىپ، بىر - بىرىنىڭ پېيىگە چۈشۈپ ئۇز ئارا جېنىغا زامىن بولۇشىدىكەن. ئادالەتسىزلىك ھۆكۈم سۈرگەن فېئوداللىق كونا جەمئىيەتتە ھۆكۈمەت بايلارغا بولۇشۇپ، باي باللىرىنىڭ بىر - بىرىنى ئۆلتۈرۈش سەۋەبىنى بىگۇناھ قىز سەلىمەگە يۈكلەپ ئۇنى دارغا ئىسىپ ئۆلتۈرۈۋېتىدىكەن.
بۇ قوشاق سەلىمەمنىڭ ئانىسى يالغۇز قىزى سەلىمەمنىڭ جىنازىسى ئالدىدا مېكىپ هازا ئاچقاندا ئېيتقان قوشىقى ئىكەن. ئەپسۇسكى، سەلىمەم توغرىسىدىكى ۋەقەنى بۇنىڭدىنمۇ تەپسىلىرەك ئىگىلەشكە مۇۋەپپەق بولالمىدۇق.

پاتىگۈل

سۆيگىنىمسەن پاتىگۈل،
كۆيگىنىمسەن پاتىگۈل.
ئوتۇڭدا ئۆلۈپ كەتسەم،
رازىمۇسەن پاتىگۈل.

باغدا پىشقان ئالمىدەك،
كۆرسەم سىنى پاتىگۈل.
لېۋىڭ تاتلىق شېكەردەك،
سۆيسەم سىنى پاتىگۈل.

قارا كۆزۈم پاتىگۈل،
ئېچىلغاندۇ گۈلىڭىز.

لىۋەن يارىم پاتىگۈل،
ئايغا ئوخشاش ئۆزىڭىز.

يول بويىدا ئۆيىڭىز،
شېرىن سۆزلۈك پاتىگۈل.
يۈرىكىمنى كۆيدۈرگەن،
قارا كۆزلۈك پاتىگۈل.

پاتىگۈل دەپ يارىم بار،
يول بويىدا ئۆيى بار.
قىلغان ۋەدىسى شۇنداق،
ماڭا بەكمۇ مەيلى بار.

گۈل مەرۋان

ئوماق يارىم گۈل مەرۋان،
باراي دېسەم يولىڭىز يامان.
بارماي دېسەم ئۆتىڭىز يامان،
قانداق قىلاي گۈل مەرۋان؟

شازادىخان

ھەي خېنىم شازادىخان،
نەچچەدە باردۇر ياشلىرى.
كېچچەدە يول يۈرسلە،
مەن بولاي يولداشلىرى.

ئايخان

يارىمنىڭ ئېتى ئايخان،
ئايغا كۆيدۇ بۇ جان.
ئايخېنىم ئەجەب كۆيدۇم،
سېنىڭ ئايدەك جامالىڭغا.

كېيگەن كۆڭلىكى پاكچۇ،
تۆگمىسى يالاڭ مارجان.
ئەتىگەندە سەھەردە،
يورغىلايدۇ بوز توشقان.

بۇلبۇل قوندى باغىڭغا،
مېنى قالدۇرما داغىڭغا.
ئۆمىد ئۈزمەيمەن ئايخان،
لېۋىڭگە شېكەر قوشقان.

سارىخان

1

كاككۇك ئاشىقى زەينەپ (سارىخان)،
بىرى تاغدا بىرى باغدا.
خوشمىغىنا ئايرىلدۇق (سارىخان)،
قەدرىمىز بىلەر چاغدا.
(ن) (سارىخان)، بىرىنچى ئاي سوغۇق ۋاقتا.

ئات بولسا جەدە بولسا (سارىخان)،
توقسا مىنسە كىشى.
يار بولسا قاشىدا بولسا (ئاللا سارىخان)،
قارىسا سۆيسە كىشى.
(ن) (سارىخان)، سۆيۈپ قانمىسا كىشى.

پىچاق ئالدىم چادەستە (سارىخان)،
بىزنى پات - پات ياد ئەتسىلە.

زىۋىدەمنىڭ ھۈنىرى،
ئوتان قالاپ تۈگەتمەك.
كۆمەچنى يوغان سېلىپ،
ياش بالىنى ئۆگەتمەك.

زىۋىدەكا - زىۋىدەك،
كېيىپتۇ تاۋا كۆڭلەك.
تاۋا كۆڭلەك ئىچىدە،
لىغىلدايدۇ قوش ئەمچەك.

گۈلسەيدىخان

گۈلسەيدىخان گۈل غۇنچىسى،
قىزىل تاۋا پىرىجىسى.
سۆيۈۋالاي دېسەم قويماس،
ئالاگەدەن ئىگىسى.

ياشلىقىم-پاشالىقىمدا،
ھەر تەرەپتىن گۈل كېلۇر.
قېرىغاندا گۈلسەيدىخان،
يۆتىلىپ ئاران كېلۇر.

گۈلسەيدىخان كەتكەن بىلەن،
دەردى پىراقى كەتمىدى.
گۈلسەيدىخاننىڭ ئىشقىدا،
ئەرزىم خۇداغا يەتمىدى.

گۈلسەيدىخان دەپ ئېتىڭىز قالدى،
چوڭ داڭزىدا خېتىڭىز قالدى.
خېتىڭىزنى ئوقۇپ باقسام،
باللىرىڭىز يېتىم قالدى.

ئاينۇرخانىم

ئايدەك جامالىڭ ئاۋارە قىلدى،
غەمكىن يۈرەككە ئوتلار يېقىلدى.
(ن) ئاينۇرخانىم سەن مېنىڭ يارىم،
ئاينۇرخانىم، يۈرىكىمدە دىل تارىم.

سەندەك قىزىلگۈل ھېچ يەردە بولماس
سېنىڭچە بولسا، بىزنىڭچە بولماس.
ھەر جايدا بولساڭ بولغىن سالامەت،
سەن يارىم ئۈچۈن تارتاي مالامەت.

مودەنخان

ئالما ساتقىلى چىقسام،
قىزىلىنى خىللايدۇ.
ئالەمدە كىشى يوقتەك،
كۆڭلۈم سىنى خالايدۇ.
(ن) ئاھ، جانىم مودەنخان.

يارىم كەلدى قول سالىپ،
توغرا - توغرا يول ئالىپ.
قاياقتىن چىقىپ كەللە،
يۈرىكىمگە ئوت سالىپ.
(ن) ئاھ، جانىم مودەنخان.

تام تۆپىسدە ئولتۇرغان،
تۇمشىقى قىزىل قاغا.
كۆزۈم تويسا تويغاندۇ،
يۈرەكىم تويمىدى يارغا.
(ن) ئاھ، يارىم مودەنخان.

نىساگۈل

هويلاڭدىكى ئۈجمەڭنى،
ئىلمەكتە ئىلىپ يەيمەن.
مۇساپىر دەپ خار كۆرمەڭ (نىساگۈل)،
ئۆزۈم ئىشلەپ تېپىپ يەيمەن.
(ن)ئالما، ئانار يەپمدۇق (نىساگۈل)،
ئايرىلارمىز دەپمدۇق.
ئۆزۈم ئىشلەپ تېپىپ يەيمەن،
مەن ساڭا ئىگىلمەيمەن.
مەجنۇن كەبى چۆللەردە (نىساگۈل)،
ۋاپادارىمنى ئىزدەيمەن.
(ن) ئۇينايمىز ئاياغ شەدە،
كۆڭۈل ئۆسمەيدۇ بۇ شەدە.
ۋاپادارىمنى ئىزدەيمەن،
مىنىشكە ئېتىڭ بارمۇ؟
قايسى بىرىسدىن قورقاي (نىساگۈل)،
مىنىڭ ئۆلمەس جېنىم بارمۇ؟
(ن) ئوينىۋالاي ئايدىڭدا،
مەنمۇ بارمۇ يادىڭدا.

گۈل ئايىم

ئوماق يارىم گۈل ئايىم،
سەن نېمانچە مۇلايىم.
بىز ئىككىمىز ئامراقتۇق،
ئايرىۋەتتى خۇدايىم.
قالمىدى هېچ مادارىم،
سارغىيىپ بۇ چىرايىم.
ئوتۇڭ ئۆچمەس يۈرەكتە،
سەن قەيەردە گۈل ئايىم.

ئۆيلىرى يامان يەردە (سارىخان)،
«ئەھەە» دېسە «با» دېسىلە.
(ن) (سارىخان)، چىقىڭ دېسەم «ما» دېسىلە.

ھەممە تاغنى داملايتۇ (سارىخان)،
قۇرۇم تاغقا يەتمىيتۇ.
خەق يارىنى داملايتۇ،
مېنىڭ يارىمغا يەتمىيتۇ.
(ن) (سارىخان)، ئوماق يارىمغا يەتمىيتۇ.

ھويلا بولسا باغ بولسا (سارىخان)،
مېۋىلىرى مول بولسا.
يار بىلەن كۆرۈشكىلى (سارىخان)،
يەر ئاستىدا يول بولسا.
(ن) (سارىخان)، ھېچكىم بىلمەس يول بولسا.

2

سارىخان قىزىلگۈلدەك،
ئىشقىدا مەن بۇلبۇلدەك.
بىر بەلگە بېرىپ قويسا،
خىزمىتىدە مەن قۇلدەك.

سارىخان خۇمار كۆزلۈك،
گېپى ئۇز شېرىن سۆزلۈك.
دۈشمەن گۈيلار كۆرەلمەي،
قىلىدۇ ئالا كۆزلۈك.

سارىخان ئۆزى چاققان،
مەن ئىزدەپ ئاران تاپقان.
ۋەدىسىدە تۇرغاي دەپ،
كۆپ ئويلاپ بېشىم قاتقان.

مېنىڭ يارىم سارىخان،
بىر ئۆزەملا خالىغان.
ئىككى كۆزى كور بولسۇن،
يامان كۆزدە قارىغان.

مىرەجىخان

ئارغىماقنىڭ بالىسى،
سۆگگچە ئالسى.
قوشاق قېتىپ يىغلاپتۇ،
قارا كۆزنىڭ ئانىسى.

ئاخشام بىر ئالا ئاتلىق،
ئات كۆكسىدە تاقەتلىك.
ئوغال بولسا غەيرەتلىك،
قىز بولسا لاتاپەتلىك.

ئا، بالام دەيمۇ سېنى مىرەجىخان

گۈلمەرەم

كېتىپ بارغان گۈلمەرەم،
شەرەت قىلسام توختىدى.
قۇچقىدا بالاسى،
كونا يارغا ئوخشىدى.

گۈلمەرەمنى مىندۇردۇم،
ئالا قاشقا ئېتىمغا.
ئۇنىڭ شىرىن سۆزلىرى،
جان قوشتى بۇ جېنىمغا.

گۈلمەرەمنىڭ داڭقىنى،
بىلگەن ئىدىم بۇرۇنلا.
ئۇنى سىناپ تاۋلىغان،
تالاي مەشرەپ - سورۇنلار.

گۈلمەرەم بەلەن چوكان،
ئەل - مەلىدە يۈزى بار.
كۆڭلى بىلەن تىلى بىر،
كۈلۈپ تۇرغان كۆزى بار.

گۈلزەينەپ

ئۆستەڭ ياقىلاپ بېرىپ،
تېرىۋالدىم تەڭگىنى.
ئەمدى كىمگە ئوخشتاي،
گۈلزەينەپنىڭ رەڭگىنى.

زەينەپ كېتىمەن دەيتۇ،
مەن كەتكىلى قويمايمەن.
ئالدىغا مونار سېلىپ،
ئۆتكىلى قويمايمەن.

غۇنچە بويلۇق گۈل ئايىم،
سەن ئىدىڭ ۋاپادارىم.
ئۆلمەي ئايرىلىپ كەتتۇق،
قانداق قىلىمىز جان ئايىم.

يارىمنىڭ ئېتى ئايىم،
گەپ سۆزلىرى مۇلايىم.
شۇ يارىمنىڭ ئىشقىدا،
ئوتتەك كۆيۈمەن دائىم.

سىنىڭ مەنۇ سىنىڭ مەن،
سىنىڭ بولماي كىمنىڭ مەن.
خوتەننىڭ بازارىدىن،
سىتىۋالغان قۇلۇڭمەن.
(ن) ئاھ گۈلئايىم ساڭا كۆيىمەن دائىم،
قانداق قىلىمىز جانانىم.

مەرەمخان

ساي بويىدا مەرەمخان،
مايسا رەڭدە خىنە ياققان.
بۇ ناخشىنى ئېيتمايتتىم،
يارىم ئۇنى بەك ئېيتقان.

كۈن دىسەم كۈندۈزدە يوق،
ئاي دىسەم ئاسماندا يوق.
ئوتقا سالغان مەرەمخان،
يار دىسە يانىمدا يوق.

ئالتۇن پاشاخان

كېپىلىك① بولايمىكىن؟
چىرلىق بولايمىكىن؟
يوق ساقالنى تەدۇرۇپ،
نوچى يىگىت بولايمىكىن؟

يارىم چىرىغا كەتتى،
كەيىندىن يېتەيمىكىن؟
ياش ۋاقتىدا سۆيگەن يار،
ئۆلگىچە ئۆتەيمىكىن؟

يا ئۇيان ئۆتەيمىكىن؟
يا بۇيان ئۆتەيمىكىن؟
يار قىشىدا خەق باركەن،
گەپ قىلماي كىتەيمىكىن؟

شام كۆيمىدى لىپ قىلىپ،
پەرلىسەم كۆيمەمدىكىن؟
يار نىمىشقا كەلمەيدۇ،
چىللىسام كەلمەمدىكىن؟

(ن) ئالتۇن پاشاخان، تويمايدۇ بۇ جان،
ئالتۇن پاشاخان، قىينالدى بۇ جان.

---

① كىپىلىك — كېرىپلىك.

بۇ تاغلار ئېگىز تاغلار (ئاللا نادان زورىخان، خۇشخۇيلۇقۇم زورىخان)،
ئەتراپىدا بۇلاقلار (دىكى - دىككاك زورىخان).
سەن ئۆزۈڭنى چوڭ چاغلاپ(ئاللا نادان زورىخان،خۇشخۇيلۇقۇم زورىخان)،
مېنىڭ ئالدىمدا موللاقلا (دىكى - دىككاك زورىخان).

تاجىخان

يارنىڭ ئېتى تاجىخان،
هالدام كۆيدۇ بۇ جان.
نادانلىقتا يار تۇتۇپ،
دەرد - ئەلەمگە بىز قالغان.

تاجىخان سىپنى ئويلاپ،
خەستە دىل ئۆزۈك - ئىمجان.
ئايرىلىشنىڭ دەردىدە،
چىرايىم بولدى سامان.

سەيلىمخان

چىنۋاغدىن ① ئۆتۈۋاتسام،
موزاي، تەخەيمۇ باغلاقلىق.
سىز يارىمنىڭ ئىشلىرى،
كۆڭلىمىزدە چاغلاقلىق.
سەيلىمخانىم - سەيلىمخان.

سەيلىمخان قول تۇتۇپ،
دەريا بويى بويلايلى.
ئوقەتنىڭ نېمىشى بار،
راۋاب چېلىپ ئوينايلى.
ناخشا ئېيتىپ سەيلىمخان.

بۇ مەلىنىڭ باللىرى،
چىقتى بازارغا گۆركىرىشىپ.
قىلغىلى هېچ سودا يوق،
يۈرىدۇ هەر كۈنى بېشى قېتىپ.
سەيلىمخانىم - سەيلىمخان.

ئەمدى قانداق قىلغۇلۇق،
هەقتىن بىزگە ئىرادە.
ئالدىمدا تۇرىگا سەيلىمخان،
قىزىلگۈلدىن زىيادە.
قارا كۆز خېنىم سەيلىمخان.

---

① چىنۋاغ — قاراقاش ناھىيىسىدىكى جاي ئىسمى.

ئېتىمنى توقۇپ قويدۇم،
مىنگەش قېنى گۈلزەينەپ.
قېچىپ كېتىلى بىللە،
مەيلىمىز بىلەن يايراپ.

سايغا چىقساق گۈلزەينەپ،
پىشۇرۇپ قومدا كاۋاپ.
باشلىرىمىز قوشۇلسا،
ئالىمىز ھەقتىن ساۋاب.

ئادارگۈل

رەزىل زامان دەستىدىن،
مۇسا بەگنىڭ قەستىدىن.
ئايرىلىپ يار ۋەسلىدىن،
سەرسان بولغان ئادارگۈل.

كەتتى خىلۋەت يۇرت تامان،
گۈل چىراي بولدى سامان.
جاۋاب بەرچۇ، ئەي زامان،
كۈلمەمدىكەن ئادارگۈل.

قوچىقىدا بالىسى،
دىلنى ئېزەر نىداسى.
قايغۇ ئۇنىڭ سايىسى،
غەمگە پاتقان ئادارگۈل.

كۈنىنىڭ نۇرى چېچىلغاي،
سولغۇن غۇنچە ئېچىلغاي.
دەردكە داۋا تېپىلغاي،
كۈلگەن چاغدا ئادارگۈل...

دىكى ـ دىككاك زورىخان

مەن خوتەنگە ماڭغاندا (ئاللا نادان زورىخان، خۇشخۇيلۇقۇم زورىخان)،
بىلمىدىكى گۈلە ـ قاق ئىدى (دىكى ـ دىككاك زورىخان).
ئانىگىزنى ئالغاندا (ئاللا نادان زورىخان، خۇشخۇيلۇقۇم زورىخان)،
ساقال ـ بۇرۇتۇم يوق ئىدى (دىكى ـ دىككاك زورىخان).

ئايشەمخاننى پۇلغا ئالدىم (ئاللا نادان زورىخان، خۇشخۇيلۇقۇم زورىخان)،
زەينەپخاننى باكاغا (دىكى ـ دىككاك زورىخان).
ئۆتەپ كەتمىسۇن ياشلىق (ئاللا نادان زورىخان، خۇشخۇيلۇقۇم زورىخان)،
ئۆمرىڭنى بەرمە بىكاغا (دىكى ـ دىككاك زورىخان).

مۇھەببەت قوشاقلىرى

سالام خەت (ئىرسالنامە)

تاغ زېمىستانىدىن كەتتى، گۈزەل باغۇ ـ بوستانغا ...
ئەي مېھرىبان تاش يۈرەك، يەتكەي يۈرەك سىگنالىم ساڭا ...

يۈرەك قېتىمدىن يىزىلغان ھايات كەبى سالامىمنى ئەزىز قولىڭىز بىلەن تۇتۇپ، نۇرلۇق كۆزىڭىز بىلەن قاراپ بېقىڭا، شەرق تەرەپتىن چىققان ئىللىق شامال گۈلنىڭ زىننەتلىك شاخلىرىغا تەگسە خۇددى دوستلۇق مېھرى ئاشقاندەك، جامالىڭىزنى كۆز ئالدىمغا كەلتۈرسەم كۆزۈمدىن ئاققان ئىسسىق ياش بۇلاق سۈيى تاشقاندەك، قىزىل مەڭزىمنى بويلاپ ئېقىشقا باشلايدۇ. شۇ چاغدا بېشىمنى كۆتۈرۈپ كۆك ئاسمانغا تىكىلسەم، ئەتراپتىكى تەبىئەت مەنزىرىلىرى كۆڭلۈمنى ئىختىيارسىز روھلاندۇرۇپ كۈچ ـ دەرمان ئاتا قىلىدۇ. ئوڭ قولۇمغا قەلەم ئېلىپ، سول قولۇمغا قەغەز ئېلىپ قاندەك قىزىرىپ، ساماندەك سارغىيىپ، ئاددىي بولسىمۇ سالام خەت يېزىشقا كىرىشتىم. مەزمۇنى:

ھۇۋەللى پىراق، ۋەھەزەل ئىشتىياق، مۇبارەك جامالىڭىز كۆڭلۈمگە يېقىن، كۆزۈمدىن يىراق؛ چىقمىدى جان، يەتمىدى ئاھۇ ـ پىغان؛ ئول نازاكەت بوستاننىڭ نەۋ باھارى، ھۆسنى ئىقلىمنىڭ ئەتۋارى، ئاپتاپ تەلەتلىك، زۇلەيخا سۈپەتلىك، ئاي يۈزلۈك، شېرىن سۆزلۈك، قەلەم قاشلىق، سۇمبۇل چاچلىق، نازىنىن بەللىك، ئوتتۇرا بويلۇق ئول مەھبۇبەمگە:

ئۆمۈر باغىمنىڭ نەۋ باھارى، ئارام باغىمنىڭ بۇلبۇلى، باشىمنىڭ تاجى، كىرپىكىمنىڭ نازى، جانىمنىڭ راھىتى، تېنىمنىڭ قۇۋۋىتى، جاندىن ئەزىز، قەنت-تىن لەزىز ئول دىلدارىمغا:

بىز غېرىب سەنەمدىن، دۆۋەت قەلەمدىن، تاھىر زۆھرەدىن، ۋاموق ئۆزرادىن، كىگىز بورىدىن، ئوچاق موردىن، سۆڭگۈچ شوردىن، بېلىق دەريادىن، قىزىلگۈل

ئايشەمگۈل

دۇتار دېگەن ياغاچكەن،
جىرىڭلاتقان تارىسى.
مېنى كۆيدۈرگەن ئايشەمگۈل،
كۆزىڭىزنىڭ قارىسى.

دۇتارنى ئۆزۈم ئەتكەن،
يېرىلىپ كەتسە يەملەيمەن.
رەنجىتتىڭىز ئايشەمگۈل،
ئەمدى كەتسەم كەلمەيمەن.

مەن غېرىبجان دوستۇڭدىن،
كەتتى بۇگۈن سالام خەت.
ئىنتىزارمەن جاۋابقا،
ئەته - ئۆگۈن سالام خەت.

بۇ خەتنى يازدىم سىزگە،
سىزمۇ خەت يېزىڭ بىزگە.
قاچان خەت كېلەركىن دەپ،
قاراپ تۇرىمىز سىزگە.

2

بۇ دەريا ئەزىم دەريا،
ئاققان سۈيى دولقۇنلۇق.
مەن سىزگە سالام يازدىم،
يۈرىكىمدىن يالقۇنلۇق.

قىزىلگۈلنىڭ غۇنچىسى،
يەرگە قاراپ ئېچىلدى.
بۇ خېتىمنىڭ مەزمۇنى،
سىزگە ئاتاپ يېزىلدى.

ئېگىز تاغقا چىقتىم مەن،
تۆمۈر - پولات تاۋلاشقا.
ئۇشبۇ خەتنى يازدىم مەن،
چىن مۇھەببەت باغلاشقا.

خېتىم ئاددىي بولسىمۇ،
قوبۇل قىلىپ كۆرگەيسىز.
خاپا بولماي جاۋابنى،
تېز قايتۇرۇپ بەرگەيسىز.
دەپ: ××× دىن
ئانايەتنامە قىلدىم ئاڭلىسۇن دەپ،
مېنىڭ كۆيگەنلىرىمنى چاغلىسۇن دەپ.
ئىسمىمنى يازمىدىم ئۆزى بىلۇر دەپ،
خالايىق ئالدىدا مەشھۇر بولۇر دەپ.

3

سېنى ئويلاپ ئۇزاقتىن،
ئاق قەغەزگە يازدىم خەت.
يۈرىكىمدىن چىقمايسەن،
تۇردۇڭمۇ يار سالامەت.

قانداق يارىم ھالىڭىز،
ساق - سالامەت بارمۇ سىز.
سىزدىن ئەھۋال سورايدۇ،
غېرىب بولغان يارىڭىز.

غۇنچىسىدىن، ئەتىرگۈل كامالچىسىدىن، كېپىنەك تاغدىن، بۇلبۇل باغدىن، زەينەپتىن، قارىغۇ ھاسىسىدىن، شاپتۇل ئۈكچىسىدىن، تاۋۇز پىلىكىدىن، يىلىكىدىن، دەرەخ يوپۇرمىقىدىن، تۆگە بوتىلىقىدىن، قوي قوزىسىدىن، سوزىسىدىن، چىراغ پوزىسىدىن، كاتىپ جوزىسىدىن، كادىر موزىسىدىن، كوزىسىدىن، پاختا غوزىسىدىن، كېسەل دورىسىدىن ئايرىلغاندەك ئايرىلىپ تۇق. ئايرىلغاندىن كېيىن يا بىر تەرەپكە كېتەلمەي، يا مۇرادىمغا يېتەلمەي، گېپىمنى دېيەلمەي ئۇشبۇ سالامنى سىزگە يازدىم، قوبۇل قىلارسىز. يىغلاپ يىغلاپ كۆز قاراقىمدىن سىياھ ئېزىپ، كىرپىكىمنى قەلەم قىلىپ، يۈرىكىمنى قەغەزگە تىزىپ نامە قىلىپ جانابىلىرىغا يوللىدىم.

مۇبارەك ياشلىقىتىكى مېھرىڭىز كۆڭلۈمگە يېقىن، جىسمىمدىن يىراق، تۇپەيلى ۋاقىت ئۆتتى، ئۆرلىمەكتە يۈرەكتىكى دەردۇ ـ پىراق. گاھى خىرە كۆپ چاغدا روشەن، ئۈمىدتىن يىراق، نەپ تېگەمۇ مەلۇم ئەمەس، مۇھىتتىن يىراق.

قىزىلگۈلنىڭ ئۈستىگە،
ئەتىرگۈلنى تاشلايمەن.
رۇخسەت قىلسىڭىز يارىم،
مەن سۆزۈمنى باشلايمەن.

1

سېغىنىشلىق سالام خەت،
سېغىنغاندا يازغان خەت.
سېغىنمىسام يازمايتتىم،
شۇنىڭ ئۈچۈن يازغان خەت.

سېغىنىشلىق سالام خەت،
سېغىنغاندا يازغان خەت.
يارىنىڭ ھالىنى سوراپ،
قايتىپ كەلسۇن بارغان خەت.

ئاي تۇغقاندا يازغان خەت،
كۈن چىققاندا تەگسۇن خەت.
باغرى قاتتىق شۇ يارىنىڭ،
يۈرىكىگە تەگسۇن خەت.

يۈرىكىمنىڭ قېتىدىن،
ئېتىلىپ چىققان سالام خەت.
دەردى ـ پىراق ئىچىدە،
پىزىلىپ چىققان سالام خەت.

ئەجەبمۇ غېرىب بولدۇم،
چالغۇدەك ساز يوقمىدى.
نېمانچە خەت يازمايسەن،
يازغىدەك سۆز يوقمىدى.

خۇما كۆزلۈك دىلبىرىم،
سىغىنغاندا كەلسەڭكەن.

خەت ئەۋەتسەم كۆرسەڭكەن،
جاۋابىنى بەرسەڭكەن.

خېتىڭنى ئېلىپ كۆرسەم،
كۆزۈمگە يېنىپ سۈرسەم.
يار ۋەسلىگە يەتكەندە،
باغرىمغا تېڭىپ سۆيسەم.

7

يازدىم سىزگە سالام خەت،
ئوقۇپ بېقىڭ خېتىمنى.
سىز يارىمنى بىلەر دەپ،
يازماي قويدۇم ئېتىمنى.

8

سالام خەتنى مەن يازدىم،
ئاق قەغەزنى تولدۇرۇپ.
خېتىم كەتتى مەن قالدىم،
يازغان جايدا ئولتۇرۇپ.

سىغىنغاندا ئولتۇرۇپ،
ئالدىم قولۇمغا قەلەمنى.
سىز مېھرىبان يارىمنى،
ئەسلەپ يازدىم سالامنى.

بىزنى خۇدا ياراتقان،
ھەر بىر يەرگە تاراتقان.
سىز بىلەن مۇڭداشقىلى،
سالام خەتنى ياراتقان.

ئوت كەتتىيا ـ ئوت كەتتى،
قومۇشلۇقتا ئوت كەتتى.
خەۋەردار بولۇڭ يارىم،
قېشىڭىزغا خەت كەتتى.

9

قىزىلگۈلنىڭ غۇنچىسىدىن،
پۇراق ئالغان سالام خەت.
ھېچ ئۇچرىنى قايتۇرماي،
غېرىب بولغان سالام خەت.

قايتا ـ قايتا يېزىلدى،
جاۋاب بەرمەي سالام خەت.
مەندىن سىزگە يېزىلدى،
سىزدىن كەلمەي سالام خەت.

4

ھويلامدىكى لەمپىگە،
ئۇۋۋا ساپتۇ قارلىغاچ.
نامە يازدىم مەن ساڭا،
ئۆزگە يارىم بولمىغاچ.

ئىشىك ئالدى ئالما ياغاچ،
كەستىم ئالما بولمىغاچ.
يارىمغا سالام يازدىم،
يېرىم كۆڭلۈم تولمىغاچ.

مەن ئاتىمنى باغلىدىم،
كۆلدىكى قىياقلىققا.
شۇبۇ خەتنى مەن يازدىم،
سەن يارىم چىرايلىققا.

ھاۋادىكى لاچىنلار،
قاناتىڭنى پەسلەپ ئۇچ.
قاناتىڭغا خەت سالاي،
مېنىڭ يارىمغا تاشلاپ ئۇچ.

ئالىيپىشىل يىپ ئالدىم،
سائەت بېغى توقا دەپ.
قالايمىقان خەت يازدىم،
قاملاشتۇرۇپ ئوقا دەپ.

خەت پۈتۈپ نامە ئەۋەتتىم،
مېھرىبان يارىم ساڭا.
ئوقۇتۇپ زەنگگە ئالغىن،
مەلۇم بولۇر ھالىم ساڭا.

5

قىزىلگۈلنىڭ شاخىغا،
بۇلبۇل كېلىپ قونامدۇ؟
يارىم ياڭغۇز بولمىسا،
سالام خەتنى يازامدۇ؟

«خەت يازماس بولۇپ قالدىڭ،
ئۇنۇتتۇڭمۇ مېنى» دەپسەن.

يارىم يازغان خېتىگدە،
«سېغىندىم سېنى» دەپسەن.

سېنىڭ يازغان خېتىڭگە،
جاۋاب يازىمەن يارىم.
ئۈمىدىڭنى ئۈزمىگىن،
قايتىپ بارىمەن يارىم.

6

كېپچىلىرى سېغىنىپ،
ئۇيقۇم كەلمەيدۇ پەقەت.

مېنى كۆرگۈڭ كەلمەمدۇ،
يازمايسەن ھېچ سالام خەت.

ئەقلىمنىڭ يوقلۇقىدىن،
يارى بولدۇم مەن ساڭا.
تەقدىرىم شۇنداقمىكىن،
خارۇ بولدۇم مەن ساڭا.

قاندۇرۇپ بىر سۆيسىڭىز،
نىم بولار ئەي يارىيار.
مەيدىڭىزدە جۇپ ئانار.
مەن غېرىب قاچان قانار.

ئول ئانارنى بەرسىڭىز،
ئاندىن ئوت مەندىن يانار.

مېھرىڭىزگە چىلىشىپ،
يۈرىكىم شۇندا قانار.

دوستلىرىمنى چاقىرىپ،
ھۇجراڭدا مېھمان قىلمىسام.
بوسۇغاڭدا باش قويۇپ،
ياشمىنى دەريا قىلمىسام.

مەن سىنىڭدىن ئۆزگىنى،
ئەسلا يارىم دىمەسمەن.
بىر سۆيۈپ ئۆلسەم سىنى،
ئارماندا كەتتىم دىمەسمەن.

13

سىرىق سەمبە گۈلۈم،
سەرۋەردىگارا.
خىتمىنى يەتكۈزۈڭ،
پەرۋەردىگارا.

سامان رەڭلىككىنە،
بولدى چىرايىم.
ئۆلۈپ كەتسەم بولۇر،
سىزگە ۋابالىم.

ئىسمىنى سالىدىم،
ئۆزى بىلۇر دەپ.
خالايىق ئالدىدا،
مەشھۇر بولۇر دەپ.

ئېتىمگە تەگمىدى،
كۆڭلەكتىن ئۆزگە.
لېۋىمگە سۆيمىدى،
بىر سەندىن ئۆزگە.

بۇ سۆزنى دوست - دۇشمەن،
ئاڭلىماسمۇ يار.
ئۆلۈپ كەتسەم ئىچىڭىز،
ئاغرىماسمۇ يار.

بىغىمدا تاللىرىم،
ئۆزۈم بولۇپتۇ.
ئوقۇردا ئاتلىرىم،
دۇلدۇل بولۇپتۇ.

قاتتىق-يۇمشاق سۆز بىلەن،
سىزگە يازدىم سالام خەت.
نەچچە يازدىم بىرسى يوق،
باغرى قاتتىق سالام خەت.

مەندىن سىزگە يېزىلدى،
گەپكە تولغان سالام خەت،
يۈرەك شۇنچە ئېزىلدى،
دەردكە تولغان سالام خەت.

كەتسە كەلمەس سالام خەت،
بارسا كەلمەس سالام خەت.
قەغەز، قەلەم بار تۇرۇپ،
ھېچ ئەۋەتمەس سالام خەت.

10

خەتلىرىم تامام بولدى،
ئەھۋالىم ئايان بولدى.
تېزرەك جاۋاب بەرگەيسىز،
كۆڭلىرىم يامان بولدى.

خەتنىڭ ئۇچۇرىنى بىرلىك،
بىزلەرگە ئازاب بولدى.

دۇتارلار راۋاب بولدى،
يۈرەكلەر كاۋاپ بولدى.

ئۆگزەمگە قوناق يايدىم،
قۇرۇتمەن چاچمىغىن.
بىر بەت قەغەز بەش سىنت،
خەت يېزىشتىن قاچمىغىن.

11

ئالا پاختەك، ئالا پاختەك،
كېلىپ قوندى تېرەككە.

سېنىڭ يازغان خەتلىرىڭ،
خويمۇ تەگدى يۈرەككە.

12

ئۈپتىدا قىلدىم خىنىم،
بۇ سۆزۈمنىڭ باشىغا.
تولدى قوينۇم لىققىدە،
مەن غېرىبنىڭ ياشىغا.

ئالمىنى ئاتتىم ساڭا،
شاخى يوق بادامى دەپ.
سەن مېنى ياراتمايسەن،
ئەقلى يوق نادانى دەپ.

چامغۇرلۇقتا - چامغۇرلۇق،
چامغۇرلۇقتا ماڭغۇلۇق.
چامغۇرلۇقتىن ماڭغاندا،
سىزگە سالام يازغۇلۇق.

خەتنى يازدىم ئۇلتۇرۇپ،
ئاق قەغەزنى تولدۇرۇپ.

خېتىم كەتتى، مەن قالدىم،
غېرىبلىقتا ئاھ ئۇرۇپ.

ئاق ئاتىمنىڭ بالىسى،
كۆك ئاتىمنىڭ بالىسى.
سىزگە نۇرغۇن خەت يازدىم،
يەنە قالدى چالىسى.

كۆكۈل ئىزھارى

ئارىش[1] يېزىنىڭ يەرلىرى،
قۇم شېغىللىق ئارىلاش.
مېنى كۆيدۈرگەن شۇ قىز،
چېچى سۇمبۇل قەلەمقاش.

ئېقىپ كەتتى بۇ جانلار،
كۆيۈپ كەتتى بۇ جانلار.
بىزنى شۇنچە كۆيدۈرگەن،
باغرى قاتتىق چوكانلار.

شۇۋۇل[2] يولى يۇلغۇنلۇق،
ئەتراپى چىمەن گۈللۈك.
بىزنى كۆيدۈرگەن قىزنىڭ،
دوپپىسى ماجان گۈللۈك.

ئۇتقا سالساڭ كۈل بولارمەن،
سۇغا سالساڭ پارچە مۇز.
بىزنى كۆيدۈرگەن خېنىمنىڭ،
قاشى بىلەن كۆزى ئۇز.

ئۆستەڭ بېشىدا بىر بالا،
مىنگەن ئېتى كۆك ئالا.
بىزنى شۇنچە كۆيدۈرگەن،
ئۇن بەش ياشلىق قىز بالا.

دۇتار دېگەن بىر ياغاچ،
سۆزلەيدىغان تارىسى.
مېنى شۇنچە كۆيدۈرگەن،
قېشىگىزنىڭ قارىسى.

---

① ② — كېرىيە ناھىيىسىدىكى جاي ئىسىملىرى.

ساڭا مەن كۆيگىلى،
ئالتاي① بولۇپتۇ.
چۈشۈمدە كۆرگىلى،
يەتتاي② بولۇپتۇ.

ساڭا مەن كۆيگىنىم،
شۇنداق ئىرادە.
چۈشۈمدە كۆرگىنىم،
ئۇندىن زىيادە.

14

مەن بارايمۇ - بارمايمۇ،
ئاقشۇ③ گۈزەل يۇرتۇمغا.
بىر پارچە سالام يازدىم،
سىز مېھرىبان يارىمغا.

قەلەم بىلەن خەت يازدىم،
قەلبىم بىلەن سۆز.
خەت يازغانغا تۈگەمدىكەن،
يۈرەكتىكى سۆز.

چوڭ يولغا كۆۋرۈك سالدىم،
ھەممە كىشى ماڭسۇن دەپ.
مەن يارىمغا خەت يازدىم،
كۆيگىنىمنى بىلسۇن دەپ.

خېمىر يېيىك تاختىدا،
ئاشنى ئىچىك ۋاقتىدا.
يۈرەكلەرگە ئوت كەتتى،
جاۋاب بېرىك ۋاقتىدا.

خەتنى يازدىم ئولتۇرۇپ،
ئاق قەغەزنى تولدۇرۇپ.
نېمە بولدى يىغلايسەن،
بىكارغىنە ئولتۇرۇپ.

ئاق كەپتەر ئۇچۇپ كەتتى،
قاناتىدا خەت كەتتى.
يۈرىكىمنىڭ ئوتىنى،
سىز يارىمغە ئەكەتتى.

ئالماڭنى ئۈزغاتمامسەن،
دەريانىڭ ئېقىشىغا.

يازغان خەتلىرىڭ تەگسۇن،
يۈرىكىمنىڭ بېغىشىغا.

① ئالتاي — ئالتە ئاي دېگەن سۆزنىڭ يەرلىك شىۋىدە تەلەپپۇز قىلىنىشى.
② يەتتاي — يەتتە ئاي دېگەن سۆزنىڭ يەرلىك شىۋىدە تەلەپپۇز قىلىنىشى.
③ ئاقشۇ — كېرىيە ناھىيىسىدىكى جاي نامى.

ئۆستەڭ سۈيى لاي بولسا،
ئىچىپ قويماڭ جانىم قىز.
كۆڭلىڭىزدە مەن بولسام،
تۈزۈك ئويناڭ جانىم قىز.

كىرسەم ئۇماق قوينۇڭغا،
گىرە سالسام بوينۇڭغا.
سۇ سەپكەندەك قۇملۇققا،
سىڭىپ كەتسەم جانىم قىز.

ئۇنداق ئەتمەڭلار مېنى،
مۇنداق ئەتمەڭلار مېنى.
ئاقىۋەت لازىم بولارمىز،
تاشلىۋەتمەڭلار مېنى.

ئۇنداق دېسلە ماقۇل،
مۇنداق دېسلە ماقۇل.
كۆزلۈككە پىشار شاپتۇل،
شاپتۇل تۆۋەدە ماقۇل.

ئۇنداق دېمىسلە يارىم،
مۇنداق دېمىسلە يارىم.
ئاخشام بولغان گەپ - سۆزنى،
كىشىگە دېمىسلە يارىم.

ئېگىز تاغقا چىققاندا،
سالقىن شامال راۋا بولدى.
يارىمنىڭ سۆيۈشلىرى،
يۈرىكىمگە داۋا بولدى.

ئېگىز تاغقا چىققاندا،
قولىڭىزنى مەن تارتاي.
بار ئويۇننى سىز ئويناڭ،
دەردىڭىزنى مەن تارتاي.

ئېگىز تاغ ئاراسىدا،
ئېرىمەيدىكەن قارلا.
بىزدىن ئامەت قاچقاندا،
قارىمايدىكەن يارلا.

ئېگىز تاغقا چىقماڭسىز،
يول تېپىپ ئۆتەلمەيسىز.
مەن سۆيگەننى سۆيمەڭسىز،
چۆرگىلەپ كېتەلمەيسىز.

يالۋۇرۇپ ساڭا ھەركۈن،
ياد ئېتىپ سېنى ھەر تۈن.
باغرىمنى قىلىبان خۇن،
ۋەسلىڭگە يېتەرمەنمۇ؟

بارسام ئىشىكىڭگە يىغلاپ،
ئاچچىقلىك كېلىپ قوغلاپ.
بۇ قىسمى كۆرۈپ خورلۇق،
دۇنيادىن ئۆتەرمەنمۇ؟

يارىم ماڭا باقمايدۇ،
سىنەسىنى ياقمايدۇ.
بۇنداق بىۋاپا يارغا،
بىھۇدە كۆيەرمەنمۇ؟

ئېگىز تاغنىڭ ئۇيانىدا،
چىپا، چىپا قارا تاش.
بىزنى كۆيدۈرگەن خېنىم،
ئۆزى زالىم قارا قاش.

راۋابىمنىڭ تارىسى،
پەي - پەيگە ئوخشايدۇيا.
بىزنى كۆيدۈرگەن يارلا،
پەرىگە ئوخشايدۇيا.

ئۈيتوغراقنىڭ يولىدا،
كىردى كۆزۈمگە قوم - توپا.
مېنى شۇنچە كۆيدۈرگەن،
ئۆزى چىرايلىق بىۋاپا.

شامال چىقسا پۇرايدۇ،
قوينۇڭدا ئانار بارمۇ؟
مېنى ئەجەب كۆيدۈردۈڭ،
بوينۇڭدا تۇمار بارمۇ؟

ئايۋاننىڭ ۋاسسى،
ئاتمىشمىدۇ، يەتمىشمىدۇ؟
مېنى كۆيدۈرگەن چوكان،
ئاشۇمىدۇ، يەڭگۈشمىدۇ؟

ئابى زەمزەم، تاش زەمزەم،
سىرىقمىكىن، بوزمىكىن.
بىزنى مۇنچە كۆيدۈرگەن،
گاڭگۇكمىكىن، ئۆزمىكىن.

ئوردا بېشىدا قوغۇنچى،
كۆل بېشىدا سوپۇنچى.
يۈرىكىمنى كۆيدۈرگەن،
ئىشەدىكى[1] بىر غۇنچى.

ئىچىگە شايى كىيىپسىز،
تېشىغا كالتە چاپان.
بىزنى كۆيدۈرگەن خېنىمنىڭ،
چېچى قارا، كۆزى چاقان[2].

ئۆگزەم غىس - غىس قىلادۇ،
چىقسام توخۇنىڭ ئىزى.
مېنى شۇنچە كۆيدۈرگەن،
ئېيساكامنىڭ چوڭ قىزى.

ئىشىك ئالدى قوش كۆلچەك،
ئوتتۇرىسى دۆمبەلچەك.
مېنى شۇنچە كۆيدۈرگەن،
مەيدەڭدىكى قوش ئەمچەك.

---

① ئىشە — ئاشۇ يەر مەنىسىدە.
② چاقان — چېقىر مەنىسىدە.

ئاتىم سۇنى ئىچمەيدۇ،
لازا بارمىكىن كۆلدە.
يارىم ئۆيدىن چىقمايدۇ،
ئېرى بارمىكىن ئۆيدە.

قولۇڭدىكى ئالماڭنى،
كىمگە بېرىسەن ئاقلاپ؟
قاچانغىچە كەلمەيسەن،
ئۇلتۇرامدىمەن ساقلاپ.

ئاق ياغاچتا ئايۋانىڭ،
قارا ياغاچتا سارايىڭ.
نېمانچىرا كەلمەيسەن،
ئۆتۈپ كەتتى قارايىڭ.

باغقا كىردىم شوراڭدىن،
تامايىم يوق غوراڭدىن.
ئانىسى يامان دەللە،
ئايرىۋەتتى جورامدىن.

باغقا كىردىم تام بىلەن،
گۈلنى ئۈزدۈم پەم بىلەن.
ئانىسى يامان دەللە،
نەچچىنى قويدى دەم بىلەن.

باغقا كىردىم شوراڭدىن،
بەشنى ئۈزدۈم غوراڭدىن.
ماڭا بەرمىگەن قىزىڭنى،
ئوغرى ئالسۇن موراڭدىن.

باغقا كىردىم كېچىلەپ،
بەش بالامنى يېتىلەپ.
بەش بالامنىڭ ئانىسى،
تېخى چوكان سېكىلەك.

مەنمۇ ماڭدىم قاش بىلەن،
سەنمۇ ماڭدىڭ قاش بىلەن.
خوشمۇ ئايرىلىپ كەتتۇق،
قارا كۆز ئاداش بىلەن.

يارىم كېلىمەن دەيدۇ،
ئاخشام كەلگەن يول بىلەن.
يارىڭ كۆڭلىنى ئالاي،
قولۇمدىكى گۈل بىلەن.

چىمەن دوپپا باشىڭدا،
دەمدەك ئۇسما قاشىڭدا.
ئۇتۇڭدا تولا كۆيدۈم،
يىگىرمە تۆت ياشىمدا.

باغقا كىردىم پەم بىلەن،
بىر گۈلۈڭنى ئۈزگىلى.
سەن بىلەن بىر سۆيۈشۈپ،
سۇنۇق كۆڭۈلنى ئۈزگىلى.

باغقا كىردىم يول بىلەن،
تاغقا چىقتىم باغ بىلەن.
يارىم مېنى چىللايدۇ،
ئېغىر ياتقۇ چاغ بىلەن.

باقماي ماڭا دەرد قىلدىڭ،
چىرايىمنى زەرت قىلدىڭ.
دەردىمگە داۋا تاپماي،
ئاخىرى ئۆلەرمەنمۇ؟

مېنى بەك خاپا قىلدىڭ،
جانىمغا جاپا قىلدىڭ.
سەندەك بىۋاپا يارغا،
ئاۋارە بولارمەنمۇ؟

جان گۈلۈم جان ئەنبەگۈل،
جان ئىلكىڭدە، جانان قىز.
نۇرلۇق كۆزۈڭ چولپاندەك،
بويۇڭ ماھى تابان قىز.

بىر كۆرۈپ سېنى جانىم،
قالمىدى مېنىڭ ھالىم.
يامان بولغاندا ئەھۋالىم،
ھېچ بىلمىگەن نادان قىز.

چىشلىرىڭ مىسالىدۇر،
بارلىقىم ساڭا قۇلدۇر.
يۈزلىرىڭ قىزىل گۈلدۇر،
خىزمىتىڭدە پەرمان قىز.

مەن بېرىپ شەھرىڭگە،
مەنزىلىڭدە غىلمان قىز.
دەردۇ - پىراق ئىلكىدە،
مېنى خاراب قىلغان قىز.

جان ئىچىدە جانان قىز،
جانغا ئوتنى ياققان قىز.
ئۆز يارىنى كۆرگەندە،
ئالمىدەك قىزارغان قىز.

ئەي پەلەك چەرخىڭ بۇزۇق،
كىملەرگە خار قىلدىڭ مېنى؟
مەيلى بارۇ-مەيلى يوققا،
ئىنتىزار قىلدىڭ مېنى.

قىلۋىنىڭ شاماللارى،
سۇندۇردى گۈل بەرگىنى.
مەن بېرىپ كىملەرگە يىغلاي،
بىۋاپانىڭ دەردىنى.

خۇدانىڭ بەندىسى كۆپتۇر،
مەندەك بولغىنى يوقتۇر.
مەندەك بولغىنى بولسا،
دەردتە قالغىنى يوقتۇر.

دەردكە دەرد بەرگەن خۇدا،
دەردمەنگە دەرد بەرگەن خۇدا.
شۇنچە دەرد باشىمدا تۇرسا،
تۆپلەپ بەرگەن خۇدا.

ھاۋادىكى بوز تورغاي،
تومۇچۇقنى سايراتتى.
يار ئوتى يامان ئىكەن،
يولىغا نەچچە قاراتتى.

باغىڭدىكى ئۈجمەڭنى،
ئۈلمەكتە ئېلىپ يەيمەن.
ئېچىمدىكى دەردىمنى،
مەن ساڭا كېلىپ دەيمەن.

تامچى بولساڭ ئۇستا بول،
يۇرۇڭقاشنىڭ تامچىستەي.
يارنى سۆيسەڭ قايرىپ سۆي،
قىزىلگۈلنىڭ غۇنچىستەي.

ئاق قۇشقاچ بولۇپ سايراپ،
قوندۇم ئۈجمە شاخىغا.
ھەركىم مەندەك كۆيەرمۇ،
لېۋى تاتلىق يارىغا؟

ئاقتا كۆڭلەك كىيگەنىم،
«كىر بولمسۇن» دېگەنىم.
قاش ئېتىپ كۆز قىسقانىم،
«يار بولايلى» دېگەنىم.

زوقۇم كەلدى ئېشىگىغا،
كۆيۈپ قالدىم قېشىڭغا.
بىر گەپ قىلغۇم بار ئىدى،
ئەتە باراي قېشىڭغا.

ئالما شاخى، گۈل شاخى،
سىنمىغۇچە قايرىلماس.
چىڭ تۇتاشقان يۈرەكلەر،
تا ئۆلگۈچە ئايرىلماس.

گۈللا بولسا گۈل بولامدۇ،
قاتى - قاتى بولمىسا؟
يار دېگەنگە يار بولامدۇ،
ئېتىقادى بولمىسا؟

چەينىكىڭگە چاي سېلىپ،
چىپىڭنى قاينىتاي يارىم.
ئىشىك ئالدىڭدىن يار تۇتۇپ،
ئىچىڭنى قاينىتاي يارىم.

ئاتنى يۈگۈرتۈپ ماڭدىم،
يارىمنىڭ كوچاسىدا.
ئامرىقىم چىقىپ كەلدى،
ئاق كۆينەك ئۇچاسىدا.

جىگدىدە ئۇلا سايراپتۇ،
يارىم ماڭا قالايتۇ.
ئاخشىمى باراي دېسەم،
خەقلەر مېنى مارايتۇ.

نۇرىنىڭ داۋانىدا،
ئات كۆكسىدە ياغدى قار.
ئۈمىدنى ئۈزەلمەيسىز،
نادانلىقتا تۇتقان يار.

بىزنىڭ يارنىڭ كەپىرى بار،
يانچۇقىدا دەپتىرى بار.
سائەت بەشتىن ئۆتكەندە،
ناۋاتتىن تاتلىق گەپلىرى بار.

يەر بويلاپ ئۈچۈپ كەتتى،
قانتى قارا قارلىغاچ.
يارنى كۆرسەم قىزاردىم،
يۈرەكتە ئوتى بولغاچ.

ھاۋادىكى بۇلۇتلار،
ھەر تەرەپكە تاراپتۇ.
شۇل يارىم ئوسما قويۇپ،
ھەر كىشىگە ياراپتۇ.

باغدا گۈل ئاچىلغۇچە،
زەدەك كۆكى قىسقاچ تۇرۇك.
كونا يار كەلگۈچىلىك،
يېڭى يار تۇتقاچ تۇرۇك.

باغىمدىكى قوناقنى،
ئالتىنچى ئايدا تاقلايمەن.
رەسىمىڭنى بەر يارىم،
خاتىرەمدە ساقلايمەن.

ئەي خېنىم سېرىق چىراي،
ئوتتىڭىزدا قانداق چىداي؟
ئاۋۋال ئاخشامدا بېرىپ،
تاڭ ئاتقۇچە راۋاب چالاي.

يار بولسا قېشىدا بولسا،
كۆرپە تەلپەك بېشىدا بولسا،
ئەتىگەندە بىرلا كۆرسە،
ئون بەش كۈنلۈك ناشتا بولسا.

قىزىلگۈلنى كىم كەستى،
كەسكەن بىلەن قايرىلماس.
يار كۆڭلۈمنى چۈشەنسە،
مەندىن ھەرگىز ئايرىلماس.

باغدىكى جىنەستىنىڭ،
بىر شاخىدا ئون پۇتاق.
مىنى گوللىساڭ يارىم،
پات ئاردىدا ئىش چاتاق.

ئانا يۇرتۇم چىرادۇر،
ئايرىلغانتىم يۇرتۇمدىن.
يېڭىياچە يار تۇتسام،
ئارتىپ سۆيدى بۇرۇتۇمدىن.

يايلاقلاردا ئوتلايدۇ،
يارىمنىڭ مىنگەن ئېتى.
يۈرىكىمگە بەك ياقتى،
يارىمنىڭ يازغان خېتى.

يولۇڭغا چىراغ ياقسام،
تالادا چىراغ ئۆچتى.
يار ماڭا ئاشىق دېسەم،
ئاشىقلىق ماڭا كۆچتى.

تاشتىن تاشقا سەكرەپتۇ،
تاغدا ئوتلىغان جەرەن.
ۋاپاسىزلىق قىلماس دەپ،
كۆڭلۈمنى ساڭا بەرگەن.

چۆللەر ئارا دۆۋە قۇملار،
كۆچۈپ كەتسۇن.
ئىككىمىزنى ئايرىغانلار،
يوقىلىپ كەتسۇن.

پاسار بارىيا، پاسار با،
قوناقلىقتا پاسار با.
سېنىڭ كۆڭلۈڭ قانداقكى،
مېنىڭ كۆڭلۈم راسا با.

يار كېلىپ گۈل دەستە تۇتسا،
تار كېلەر دۇنيا ماڭا.
جان دىلىمدىن ئەتىۋادۇر،
شۇ گۈلى رەنا ماڭا.

ئېرىق چاپساڭ چوڭقۇر چاپ،
سۇ كەلگەندە بويلايمىز.
خاپا بولماي تۇر يارىم،
ۋاقتى كەلسە ئوينايمىز.

بۇ كېچە تاڭ ئاتمايتۇ،
يار قېشىمدا ياتمايتۇ.
يار قېشىمدا ياتقاندا،
جان ئىچىمگە پاتمايتۇ.

دۇتار چالغان قوللارىڭ،
سۇنۇپ كەتسۇن جەينەكتىن.
بۇ كۆيۈك كىمدىن قالغان؟
كاككۇك بىلەن زەينەپتىن.

ئاخشام باردىم هويلاڭغا.
كۆزۈم چۈشتى شولاڭغا.
مېنى ئالساڭ قوينۇڭغا،
گىرە سالسام بوينۇڭغا.

ئاخشام چىقتىم تالاغا،
قوينۇم تولدى هاۋاغا.
شۇنچە بەدنام چاپلاندى،
بىرنى سۆيگەن گۇناغا.

جېنىم بار كىچىككىنە،
چىپىم بار سۈزۈككىنە.
مېنىڭ سۆيگەن يارىمنىڭ،
خۇيلىرى تۈزۈككىنە.

مەن چۆللەردىن ئۆتكەندە،
كۆرمىگەن تاش قالمىدى.
سەن يارىمنى كۆرگەندە،
كۆزۈمدە ياش قالمىدى.

ئۆستەڭ بويلاپ ماڭغۇچە،
قالاپ تۇردۇم يانغۇچە.
كۆڭۈلدىكى شۇل يارنى،
سۆيۈۋالدىم قانغۇچە.

راۋابىمنىڭ تارىسى،
بىردىن ساناپ بەش كېلىدۇ.
بىزنى كۆيدۈرگەن خېنىم،
هاراق ئىچىپ مەست كېلىدۇ.

يۈرىكىم سەگىيتۇ دەپ،
سۇ ئىچەرمەن بىر چىلەك.
سۇ ئىچكەنگە سەگمەيتۇ،
ئۇرنىشىپ كەتكەن كۆيەك.

لەيلى-مەجنۇن شاخى ئېگىلدى،
يار ئىگىلمەيسەن ماڭا.
يا كېلىپ بۇ جاننى ئالغىن،
يا كۆڭۈل بەرگىن ماڭا.

پىچاق ئالدىم چا دەستە،
گۈلنى ئۈزدۈم مەن پەستە.
تۇتاي سىلىگە گۈل دەستە،
مېنى پات - پات يادەتسىلە.

ھويلىڭىزنىڭ تېمى ئېگىز،
باغچىڭىز چىتلاق.
سىزنى كۈتۈپ ئاۋارىمەن،
چىقمامسىز تېزراق؟

ھويلا تېمى ئېگىز ئىكەن،
سۇۋاقسىز ئىكەن.
مەن يارىمنى كۆرەي دېسەم،
كۆڭۈلسىز ئىكەن.

ئاللا مېنىڭ دەردلىرىمگە،
بەرمەسمۇ دەرمان؟
ئۆلۈپ كەتسەم قالمامدۇ،
يۈرەكتە ئارمان؟

يولدا يەتمەي ئۆلۈپ قالسا،
قاغا يېمەمدۇ؟
قاغىلارمۇ قىيامەتلىك،
ئاشىق دېمەمدۇ؟

يارسىز قېلىش ئەزەلدىن،
بولماس ئىرادە.
چىن ئىرادە بولسا، تاپار
يارنى پىيادە.

باغ ئىچىدە ئاچىلىپتۇ،
بىر تۈپ قىزىلگۈل.
يانىڭىزدا سايراشىپتۇ،
مەستانە بۇلبۇل.

ھەر كىشىنىڭ يارى باردۇر،
سىزنىڭچە يوقتۇر.
دەردىڭىزنى تولا تارتقان،
مېنىڭچە يوقتۇر.

كاككۇك دەيدۇ، زىمىنەپ دەيدۇ،
بىزگە تەڭ كەلمەس.
ئىككى ياخشى قول تۇتۇشتۇق،
دوستلۇق ئۈزۈلمەس.

تاغلار ئارا شوخ شاماللار،
كۆڭۈل ئويناتسۇن.
باغلار ئارا بۇلبۇل سايراپ،
يارنى ئويغاتسۇن.

دۇتار دېگەن ياغاچكەن،
جىرىڭلاتقان تارىسى.
مېنى شۇنچە كۆيدۈرگەن،
كۆزىڭىزنىڭ قارىسى.

ئىشىك ئالدى چىنادۇر،
ئەگسە شاخى سۇنادۇر.
يار ئۈستىگە يار تۇتسا،
شەرىئەتتە گۇناھدۇر.

مەن ئىش قىلسام قالمايتۇ،
ھەرگىز ئىشىپ چالىسى.
باي قىزىغا كۆيمەيمەن،
ئۆزۈم دېھقان بالىسى.

بىزنىڭ ئۆينىڭ ئالدىدا،
ناۋايخانا، دۇكان بار.
ماڭا ئاشنا بولغىلى،
خۇمار كۆزلۈك چوكان بار.

يامغۇر يېغىپ ئاسماندىن،
ھەسەن - ھۈسەن كۆرۈندى.
يارنى كۆرۈپ خۇش بولدۇم،
يۈرەك - باغرىم سۆيۈندى.

بىلىجانلار يايرايدۇ،
كۆلدىكى سۇ ئىچىدە.
ۋەدىلەشتىم يار بىلەن،
سۈتتەك ئايدىڭ كېچىدە.

قوغۇنلۇقتا سۇ قۇيساڭ،
ئۈسۈپ كېتەر پىلىكى.
ئۆز يارىمنى سۆيمەن،
لازىم ئەمەس بىلىكى.

بۇ تاغلار ئېگىز تاغلار،
قاپاقتا سىرىق ياغلار.
قىز باللا كۆمەچ ئەتسە،
ئوغۇللار بۇرۇت ياغلا.

بىزنىڭ باغقا كىرىپ باق،
بۇغداي، قوناق تېرىپ باق.
كۆيگىنىمنى بىلمىسەڭ،
يۈرىكىمنى يېرىپ باق.

يۇلغۇن تۈۋىدە كەكلىك،
يورغىلايدۇ بىر توشقان.
تاشلاپ كەتكىلى بولماس،
لېۋىگە شېكەر قوشقان.

سايدىكى يالغۇز تېرەكنىڭ،
سايىسى بولماس ئىكەن.
يار ئۈچۈن كۆيگەن يۈرەكنىڭ،
دارىسى بولماس ئىكەن.

ئاق تاۋارنى كىيەملا؟
كۆك تاۋارنى كىيەملا؟
ۋەدىنى بىزگە بېرىپ،
بۆلەك يارنى سۆيەملا؟

گۈلاخمادا[1] قوي سويسام،
دىۋانە «كاۋاپ» دەيدۇ.
قىزىنى سۆيۈپ قويسام،
ئانىسى «ساۋاب» دەيدۇ.

مەيدەڭدە بىر جۈپ ئانار،
بىزدەك دەردمەن قاچان قانار؟
قاندۇرۇپ بىر سۆيسىلە،
ئۆلگەن ئۆلۈك گۆردىن يانار.

قىسماق قۇردۇم پاختەككە،
سۇ ئۇسسۇدۇم تەلپەككە.
مەندىن ئايرىلىپ قالماڭ،
راست ئىشىنىپ دالتەككە.

ئېلەك ئۆستەڭ[2] بويىدا،
بېتىنكەمنىڭ ئىزى بار.
چىن قەلبىمدە يۈرەكتە،
قارا كۆز يارنىڭ سۆزى بار.

ئويىنماققا ئەھدىم بار،
تاشلىۋەتمەك لازىم بار.
سىز يارىمنىڭ ئالدىدا،
قىيامەتلىك قەرزىم بار.

سۇ ئۇسسۇدۇم چېلەككە،
ئېسىپ قويدۇم تېرەككە.
ۋەدىڭىزدە تۇرسىڭىز،
قارىمايمەن بۆلەككە.

ئۆستەڭ سۈيى باغلاقلىق،
يارنى بىزمۇ چاغلاقلىق.
ئون بەش كۈندە بىر كەلسەم،
سېرىق ئىتى باغلاقلىق.

ئىشتىنىممۇ دىكادىن،
چاپىنىممۇ دىكادىن.
سەن يارىمغا كۆيمىسەم،
گەپ قىلمايتتىم بىكاردىن.

ئاخشام باردىم غەم بىلەن،
تامدىن چۈشتۈم پەم بىلەن.
ئانىسى ھارامزادە،
ئوننى قويدى دەم بىلەن.

سۆيۈپ ئالدىم دالدىدا،
قاپاق تېرەك ئالدىدا.
دوزاخ ئوتى ئەمەس،
سېنىڭ ئوتۇڭ ئالدىدا.

---

① گۈلاخما — چىرا ناھىيىسىنىڭ بىر يېزىسى.
② ئېلەك ئۆستەڭ — جاي ئىسمى.

هاۋادىن ئۇچۇپ ئۆتتى،
ئاق كەپتەر بىلەن قاغا.
يۈرىكىمنىڭ قېتىدا،
ئوتۇم كۆيىدۇ يارغا.

بۇلبۇل تولا سايرايدۇ،
گۈل بېغىمدا، بوستاندا.
كېلىنىڭ يارىم ئويىنايلى،
ھەر كۈنلۈكى ئاخشامدا.

سىنىڭ ئىشقىڭدا مەن غېرىب،
كىمگە ئېيتىمەن بېرىپ.
يۈرەك باغرىم پارە - پارە،
كۆرەمسەن ئۇنى يېرىپ؟

ئۆگزەمدىكى خورازنى،
چالما ئېتىپ چىللاتتىم.
يىراقتىكى يارىمنى،
خەت ئارقىلىق يىغلاتتىم.

كۈتەرمەنمۇ، كۈتەرمەنمۇ؟
شۇنچىمۇ كۈتەرمەنمۇ؟
كۆيۈپ قالغان يارىمنى،
سۆيەلمەي ئۆتەرمەنمۇ؟

كەپتىرىم كۆرۈنمەيدۇ،
كەپتەرۋاز تۇتۇۋالدى.
غۇنچە بويلۇق قارا كۆز،
كۆڭلۈمنى ئۇتۇۋالدى.

توقاچ ياقسام تونۇرغا،
ئۆرلەپ چىقتى گۈپپىدە.
ئامرىقىمنى چاي بىلەن،
يۇتۇۋەتسەم ھۇپپىدە.

خىيال سۈرۈپ ئولتۇرسام،
ئالما چۈشتى قېشىمغا.
يارىم ئەجەب ئەسقاتتىڭ،
كۈن چۈشكەندە بېشىمغا.

سۇنىمۇ ئىچىپ قويدۇم،
ھويلىدىكى ئۆرۈمگە.
ماقۇل دېگىن چىرايلىق،
ئۇنداق قىلماي سۆزۈمگە.

ئەجەب يۇمشاق يەر ئىكەن،
قوغۇن - قاپاق تەرگۈدەك.
بىزنىڭ يارنى ئانىسى،
باشقا ئەرگە بەرگۈدەك.

غەزەل ئوقۇماي دىسەم،
دەردىم ئوقۇتاي دەيدۇ.
يارغا قارىماي دېسەم،
ئوتى قارىتاي دەيدۇ.

ساندۇقمۇ ئېتەلەيمەن،
قاسقانمۇ ئېتەلەيمەن.
يارىم تۇرغان ھويلىدىن،
ئايلىنىپ كېتەلمەيمەن.

ئىشكايلىڭىز تېرەكلىك،
بارالمايمەن يۇرەكلىك.
بارماي دېسەم بولمايدۇ،
يۇرەك سىزگە كۆيەكلىك.

چىلگىلەر پىشىپ قاپتۇ،
كېۋەزلىكتە پىلەكتە.
سەن سورىمىغىن، مەن دېمەي،
دەردىم تولا يۇرەكتە.

سەھەردە شامال بولۇپ،
ئەگىتمەك تېرەكىمنى.
بىر قاراپ كۈلۈپ قويۇپ،
كۆيدۇرمەك يۇرەكىمنى.

ئاسماندىكى يۇلتۇزدەك،
شولا بەرمىگەن يارىم.
ئاغزىدا كۈلۈپ قويۇپ،
كۆڭۈل بەرمىگەن يارىم.

راۋابنى تولا چېلىپ،
ئۈپىتۇرمەن بىر ناخشىنى.
بىر يارغا كۆڭۈل بەرسەم،
ئىلغىمايدۇ ياخشىنى.

كۈندۈزى كۈن يورۇقى،
ئاخشىمى ئاي يورۇقى.
بىزنى بۇنچە قىينىماق،
بار ئۈنىڭكى سورىقى.

قىزىلگۈل ئاراسىدا،
غۇنچە بولۇپ ئوينايلى.
دۈشمەنلەرنىڭ ئالدىدا،
قول تۇتۇشۇپ ئوينايلى.

ئېرىقىڭنى مەن ئويدۇم،
سەن كېلىپ يەنە ئويما.
مەن بۇ يەرگە مۇساپىر،
دۈشمەن قولىدا قويما.

كېچىلەردە ئاي تۇغدى،
سەھەر ۋاقتىدا چولپان قىز.
سېنىڭ ئىشقىڭدا كۆيگەن بىز،
ئاچ قوينۇڭنى چوكان قىز.

بۇلبۇل تولا سايرايدۇ،
گۈل بېغىدا - گۈلشەندە.
مەن ساڭا كۆيۈپ قالغان،
ئۆستەڭ بويىدا كۆرگەندە.

بۇ يىل باغدا ئوخشىدى،
شاپتۇل بىلەن ئالما.
مەن ساڭا تولا كۆيدۇم،
يارىم ئۇنتۇلۇپ قالما.

مېنىڭ دەردىمنى سەن تارتقان،
سېنىڭ دەردىڭنى مەن تارتقان.
كېچىلەردە تالى مەجنۇندەك،
بېلىڭگە چىرمىشىپ ياتقان.

كەلكۈن كەلسە شارقىراپ،
سۇ ئاقىدۇ ئېرىقتا.
مېنىڭ سۆيگەن يارىمنىڭ،
ئۆيى يېقىن — سېرىقتا①.
بەش تال قوغۇن چۇشۇپتۇ،
هويلاڭدىكى پىلەكتە.
لاۋۇلدايدۇ ئۆچمەيدۇ،
يارنىڭ ئوتى يۈرەكتە.

دۇتارنى چالاي يالغۇز،
ئۆزۈم بىلگەن پەدىگە.
چىدىغلى بولمايدۇ،
قارا كۆزنىڭ دەردىگە.
چەكمەنمۇ كىيگەن تونىڭىز؟
شايىمۇ چەككەن پوتىڭىز؟
ئۆچمىدى يارىم تېخى،
يۈرەككە ياققان ئوتىڭىز.

كۆك ئاسماننىڭ قەرىدە،
لاچىن ئۇچۇپ ئەگىيتۇ.
مېنىڭ يارىم هايالىق،
چاقچاق قىلماڭ تەگىيتۇ.
يارنىڭ بېلىدە پوتا،
پوتىدىكى نېمىكەن؟
خەقكە كۆكۈل بەرگۈچە،
ماڭا كۆكۈل بەرسىكەن.

مەن تۆگەمنى باغلىدىم،
چۆلدە يالغۇز توغراققا.
رىسقىم نېچۈن قېتىلماس،
چىرايى ئۇز ئوكلاغقا؟
جەننەتتە ئاقار ئېمىش،
هەسەل بىلەن سۈت يارىم.
سۆيسەڭ مېنى يۈرەكتىن،
كېلىشمىنى كۈت يارىم.

قىزىلگۈلنىڭ غۇنچىسىنى،
قومغا سېلىپ قورۇتماڭ.
مەن هەر قاچان سىزنىڭكى،
كۆڭلىڭىزنى سوۋۇتماڭ.
سۈزۈك ئاققان تاغ سۈيى،
تەنگە داۋا ئەمەسمۇ؟
بىرگە بولۇپ، بىرگە ئۆلمەك،
بىزگە راۋا ئەمەسمۇ؟

---

① سېرىق — كەنت نامى.

چاپىنىمنىڭ ئەستىرى،
ئاق ئەستەر، قىزىل ئەستەر.
مېنى ئۇنتقا سەپ قويۇپ،
سەن يۈرەمسەن بىخەستە؟

ئەجەب ئايدىڭ بولۇپتۇ،
يار بىلەن كۆرۈشكىدەك.
قاپاق تېرەك ئاستىدا،
قۇچاقلاپ سۆيۈشكىدەك.

ئۇيانمۇ ئېقىن يارىم،
بۇيانمۇ ئېقىن يارىم.
ئۆيىمىز يىراق بولسا،
كۆڭلىمىز يېقىن يارىم.

يارىم ياتىدۇ غەمدە،
گۈلنىڭ تۈۋىدە نەمدە.
مەن بۇ يەردە ناخشا ئېيتسام،
يار ئۇ يەردە ئەلەمدە.

بىز كىرگەن قومۇشلۇقتا،
يولۋاسلار كىرەلمەيدۇ.
مەن سۆيگەن گۈزەل يارنى،
خان - بەگلەر سۆيەلمەيدۇ.

بەلۋاغ باغلىغان نوچى،
ئەنجان بۆك كىيەلمەدۇ؟
كۆڭۈلدىكى سۆزىنى،
يارىغا دېيەلمەدۇ؟

باراز يوللىرىم تۈز يول،
كېچە ماڭا كۈندۈزدۇر.
مېنى ھەرگىز توسماڭلار،
يارىم ئۆيدە يالغۇزدۇر.

گۈللەر تېرىدىم تۈزدە،
ئېچىلىدۇ كەچ كۈزدە.
سىز باققان ئۈچۈن بىزگە،
بىزنىڭ كۆزىمىز سىزدە.

قاغىلار كېلىپ قوندى،
ھويلاڭدىكى تېرەككە.
ئاخشام قىلغان گەپلىرىڭ،
خۇشمۇ ياقتى يۈرەككە.

بارسام ئىشىك دەملەگلىك،
يان ياغاچقا يەملەگلىك.
كەچ بولسىمۇ كەل يارىم،
ساڭا قەن چاي دەملەگلىك.

سەن بىلەن ئۇينايمەن دەپ،
سۇندى مېنىڭ نازۇك قولۇم.
سېنىڭ گىرىپ ياغلىقىڭدا،
تاڭسا ساقايامدۇ قولۇم؟

سېنى دەپ كەلدىم بۇ يەرگە،
ياخشى يەرلەردىن كېچىپ.
گاھى ئەقلىم بىلەن كەلدىم،
گاھى ئەقلىمدىن ئېزىپ.

يارىم ئۆيدە بارمۇ؟
ماڭغان يوللىرى تارمۇ؟
مەن يارىمنى دېمىسەم،
ماڭا شۇ بالا بارمۇ؟

مەن بۇ يەرنى بىلمەيتتىم،
سەن كەلمىسەڭ كەلمەيتتىم.
«يارىم بار» دېگەن بولساڭ،
ساڭا كۆڭۈل بەرمەيتتىم.

بۈگۈن ئايغا بەش بولدى،
كۈن ئۇلتۇردى، كەچ بولدى.
كۆڭۈلدىكى يارىمنى،
ئەمدى سۆيمەك تەس بولدى.

ھويلىڭىزدا گۈل يارىم،
كۆرگۈم كېلىپ كۆز قويدۇم.
كۆڭلىڭىزنى ئالماققا،
غەزەل بىلەن سۆز قويدۇم.

ئاق چەكمەن، قارا چەكمەن،
رەڭدە بويىغان چەكمەن.
يار مەندىن يامانلاپتۇ،
ياردىن ئۆتە مەن دەردمەن.

ئۇچاققا ئۇتۇن سالسام،
چۇچۇلە بولۇپ كۆيمىدى.
كىچىككىنە يار تۇتسام،
خىجىل بولۇپ سۆيمىدى.

ئۇ قاشتىمۇ چىڭگىلىك،
بۇ قاشتىمۇ چىڭگىلىك.
يار قېشىڭغا كەلگەندە،
ئۇينىغۇلۇق ـ كۈلگۈلۈك.

دۇتارىمنى ئالدىڭ سەن،
باش پەدىگە چالدىڭ سەن.
مېنى ئوتقا سېپ قويۇپ،
ئۇۋالىغا قالدىڭ سەن.

باغقا كېۋەز تېرىدىم،
قاتار ـ قاتار چۈنكى.
ئەجەبمۇ يامان ئىكەن،
يېڭى يارنىڭ كۆيۈكى.

ئالما ئاتتىم مەن ساڭا،
ئۆزۈك تۇتۇپ سانىۋال.
كۆڭلۈك بولسا شۇل يارغا،
سۆيمىسەڭمۇ قارىۋال.

مەھەللىدە قوي بېقىپ،
يۇلغۇن تۈۋىدە ياتتىم.
جان كۈندە چېچەكلەمدۇ،
دەردىڭنى تولا تارتتىم.

قاشىڭنىڭ قاراسىنى،
نەمگە تېرىپ ئۈندۈرەي.
بىردەم ئولتۇر قېشىمدا،
مەن كۆزۈمگە سىڭدۈرەي.

ھويلاڭدىكى ئاق ئۈجمە،
راۋاب بولامدۇ، دۇتارمۇ؟
ساۋاب بولار دەپ سۆيسەم،
شۇ سۆيگۈنۈم گۇناھمۇ؟

يارىم كەلدى كېچىدە،
قول چىراغنى ياندۇرۇپ،
بوستانلىقتا ئويندۇق،
كۆڭۈللەرنى قاندۇرۇپ.

ھويلاڭدىكى ئاق يەرگە،
گۈل تېراي، بىدە قىلماي.
مېنى ئۇنچە گوللىما،
يۈرەكنى زىدە قىلماي.

ئەجەبمۇ ياراشىپتۇ،
پېشايۋاننىڭ تۈۋرۈكى.
قىيامەتكە باقمەن،
ئىككىمىزنىڭ كۆيۈكى.

مەپىگە چىقىپ ماڭسام،
يول ئۇزۇن كۆرۈنمەيدۇ.
يارنىڭ كۆزىگە قاراپ،
ئۆتكەن كۈن بىلىنمەيدۇ.

تاغقا چىقتىم پەم بىلەن،
چاي دەملىدىم قەن بىلەن.
كۆڭۈل - ئىشقىڭىز بولسا،
ئوينۇۋېلىڭ مەن بىلەن.

قارا - قارا قاشلارىڭغا،
قەلەم يۈگۈتاي.
قايرىپ - قايرىپ سۆيگۈنۈڭنى،
قاچان ئۇنۇتاي؟

كەلگۈن كېلىپ ئامبارغا،
بۇزۇلدى قىر توسمىسى.
يېڭى يارنىڭ كۆزى ئۇز،
كۆيدۈردى ئوسمىسى.

بېغىڭغا كىرىپ باقسام،
ئۆرۈكلىرىڭ بەك شاخلىق.
چۈشۈمگە كىرىپ قاپسەن،
سۆيسەم لەۋلىرىڭ تاتلىق.

مەتنىياز قوي باقتۇ،
زىۋىدىخان ئۆي باقتۇ.
ئاشنىڭىز كەپتۇ دېسە،
چىراغ تۇتۇپ ئىز باقتۇ.

مەن غېرىب مۇساپىرمەن،
ئال مېنى يار قوينۇڭغا.
يۈرىكىمنى تۇما قىپ،
ئېسىپ قوياي بوينۇڭغا.

نۇرى، سايىاغ ئارىلىقى،
يېقىن دېسەم، ئۇزاقكەن.
يېڭى يارنىڭ ئۇتلىرى،
بىلسەم ئەينى دوزاخكەن.

ئىرمىشارمەن، چىرمىشارمەن،
شاھى كۆڭلەككە.
شاھى كۆڭلەك ئىزلىرى،
قالدى يۈرەكتە.

يارىمنىڭ قارا ساچى،
قىرىق تال ئۆرگىدەك بوپتۇ.
زوقۇم بىلەن سۆز قاتسام،
قاراپ كۈلگىدەك بوپتۇ.

چېچىڭدىكى لېنتاڭنى،
پەدە قىلاي راۋابقا.
مېھرىڭنى بەر ئامرىقىم،
مەندەك باغرى كاۋاپقا.

گىلەم توقۇدۇم گۈللاپ،
دۇكان ئالدىدا يىغلاپ.
كەتسەڭ كېتىشەر يارىم،
ئاشنا تۇتىمەن خىللاپ.

ئاق ئايدىڭدا كەلسۇن دەپ،
سالام يوللىغان يارىم.
مەن كەلسەم ئۆزى چىقماي،
ئادەم گوللىغان يارىم.

بىر باغقا ئانار سالدىم،
بىر باغقا قىزىل تاغاچ.
ئانىسىغا خىزمەت قىلدۇق،
قىزىغا كۆيۈپ قالغاچ.

ئۆستەڭ قاشى ئېگىز قاش،
كەتمەن سالسام تېگى تاش.
سۆيەي دېسەم بويۇم پەس،
ئېگىلگىنە قەلەمقاش.

بىزنىڭ باغقا كىرسەڭچۇ،
چىلان پىشتى، يېسەڭچۇ؟
دوست بولامدۇق - بولمامدۇق،
راست گېپىڭنى دېسەڭچۇ؟

ئالتاي باقتىم قويۇڭنى،
يوقلاپ كەلمىدىڭ يارىم.
بىر قاراپ كۈلۈپ قويۇپ،
كۆڭۈل بەرمىدىڭ يارىم.

ئۆرۈك پىشتى سېرىق رەڭ،
مېغىزىنى چېقىپ يەڭ.
كۆز تاشلايسىز ھەر كۈنى،
گېپىڭىزنى ئوچۇق دەڭ.

ئاخشام كەلدىم شام بىلەن،
سەكرەپ چۈشتۈم تام بىلەن.
ئېرىڭىز سالاش گاداي،
چۆرۈپ سالدى دەم بىلەن.

راۋابمۇ چالالمايمەن،
دۇتارمۇ چالالمايمەن.
ئۆزۈڭ كەلمىسەڭ يارىم،
مەن ئىزدەپ بارالمايمەن.

يار بېغىدا تېرەكلەر،
ھەر تەرەپكە شاخلاپتۇ.
شۇ تېرەكنىڭ ئاستىدا،
يارىم ماڭا ساقلاپتۇ.

ئاخشام ئۇچرىغان يەردە،
ئۆرۈلۈپ قاراپ قويدۇم.
مەيلى بولسا كەلسۇن دەپ،
بۇلبۇلنى دوراپ قويدۇم.

ئالمىلىق باغقا كىرىپ،
بىر ئالماڭنى ئۈزمىدىم.
«سۆيمىدى» دەپ يىغلىما،
باشقا پىلان تۈزمىدىم.

تاڭ سەھەردە باغىڭدا،
بۇلبۇل بولۇپ سايرايمەن.
كۆيۈپ - كۆيۈپ ئىشقىڭدا،
دىرىزەڭدىن مارايمەن.

ئىشىك بېشىدا دەمدەر
بۇقۇلدايدۇ، ئۈنلەيدۇ.
ئۆيىنى تولا چۆرگىلىمە،
ئېرىم سەندىن كۈنلەيدۇ.

ئۇ مەلەڭدە چاقىرسام،
بۇ مەلەڭگە ئاڭلاندى.
سەن يارىمنىڭ ئىشقىدا،
يۈرەك باغرىم داغلاندى.

سېنى دەپ ئۆتتۈم كوچاڭدىن،
ناخشا ئېيتىپ يۆتىلىپ.
مەيلىڭ بولسا چىققىنە يار،
بىر چىنە چاي كۆتۈرۈپ.

سەنمۇ خۇداغا بەندە،
مەنمۇ خۇداغا بەندە.
سەن ئۈچۈن زىنداندا مەن،
كىيگىنىم كۇلا - جەندە.

مارجان دوپپا باشىڭدا،
دەمدەك ئۇسما قاشىڭدا.
يارىڭ يوقمۇ سۆيگىلى،
ئۇتتۇز سەككىز ياشىڭدا؟

ئاق تەلپەك، قارا تەلپەك.
مەن كىيسەم يارىشارمۇ؟
تاش يۈرتلۇق ھارامزادە،
يارىمنى تالىشارمۇ؟

قاچانمۇ چىقىپ تاغقا،
كېيىك، جەرەن ئاتارمىز؟
يارىم بىلەن ئىككىمىز،
بىر تەكىيدە ياتارمىز؟

ئۆستەڭ بويى سۆگەتلىك،
سەيلە قىلدىم ھاۋالىق.
دېھقان قىزنى يار تۇتسام،
بولدى ماڭا ۋاپالىق.

باغچىغا كۆچەت تىكتىم،
چوڭسا ئۆي سالارمەن دەپ.
كىچىكىمدە يار تۇتتۇم،
چوڭسا ئالارمەن دەپ.

تامدىن چۈشتۈم دوككىدەي،
يارنى سۆيدۈم چوككىدەي.
ئىچىم قىلدى پىژژىدەي،
يىغلاپ سالدىم مىژژىدەي.

مەن بارايمۇ، بارمايمۇ،
قويچى باينىڭ گەمىسىگە؟
مەن يارىمنى تېگىشمەيمەن،
سايباغلىقنىڭ① ھەممىسىگە.

يادىم يېڭى پالتىدا،
ھۆل ئوتۇننى ئۇششاقلاپ.
چۈشۈمگە كىرىپ قاپسىز،
مېنى مەھكەم قۇچاقلاپ.

ئاتىم ئاتقا ئوخشايتۇ،
يارىم ياتقا ئوخشايتۇ.
يارىنىڭ بويىنى سىڭايان،
يار تۇتقانغا ئوخشايتۇ.

مىلتىقىم بار قوش ئېغىز،
ئوۋ قىلايلى ئىككىمىز.
بىر پىيالە چاي بىلەن،
دوست بولايلى ئىككىمىز.

ئۈلۈغسايىنىڭ② يولىدا،
تورغاي تولا سايرايتۇ.
خۇدايىم قوشقان بىزنى،
دۈشمەن قانداق ئايرىيتۇ!؟

ئىشىكىڭدە ئاي پالتا،
بوسۇغاڭنى كولايمەن.
ئۇخلاپ قالماي سەگەك يات،
كېلىپ ئاستا تووۋلايمەن.

تەلپىكىم سەككىز تالا،
تۆتى ئالا، تۆتى قارا.
تەلپىكىمنىڭ قاتىدا،
گۈل ساقلىدىم يارىم ساڭا.

دەريانىڭ ئۇ قاتىدا،
كۆرۈنگەن تېرەك بىزنىڭ.
سىزنىڭ كۆيمىگەن بىلەن،
كۆيىدۇ يۈرەك بىزنىڭ.

① سايباغ، ② ئۈلۈغساي — چىرا ناھىيە ئورى يېزىسىدىكى جاي ئىسىملىرى.

ئۆيگە كىرسەم جىنچىراغ،
باغقا كىرسەم خۇشپۇراق.
مەن يارىمنىڭ قېشىغا،
باراي دېسەم يول يىراق.

يار بولغان ئىدىم سىزگە،
باغاشلىشىپ ياتقىلى.
مەن شۇنداق يارالغانمۇ،
بىر سۆيمەي دەرد تارتقىلى؟

ئاق تاۋاردا كۆڭلىكىم،
كۆك تاۋاردا كۆڭلىكىم.
مەن يارىمغا بەرگىنىم،
ئالما ئەمەس، يۈرىكىم.

هويلاڭىدىكى ئۈتۈننى،
ئاي پالتىدا يارامسەن؟
كېتىۋېلىپ چەشلىككە[1]،
كەلمەي جاننى ئالامسەن؟

قىزىلگۈلنى گۈل دەيمەن،
ئەتىرگۈلنى گۈل دەيمەن.
ئون سەككىزمىڭ ئالەمدە،
سەن يارىمنى بىر دەيمەن.

يارىمنىڭ قارا قويى،
ئوتلايدۇ تېرىملىقتا.
يارىم كېتىپ مەن قالدىم،
چوڭ كۆلدە غېرىبلىقتا.

بېغىمنىڭ ئانارى بار،
كۆرۈپ قويسىلا يارىم.
تەشنالىقىم پەسەيسۇن،
سۆيۈپ قويسىلا يارىم.

باغدا پىشتى جانانە،
يەپ باقامسىز بىر دانە؟
سەن ئوماقنىڭ دەردىدە،
بولدۇم ساراڭ، دىۋانە.

مەن بازارغا بارمايمەن،
دۈشمەننىڭ گېپى يامان.
بارماي قانداق چىدايمەن؟
يارىمنىڭ ئۆتى يامان.

دۇتارنى تولا چېلىپ،
ئۈزۈلدى پەي تارىسى.
ياردا بار، دوختۇردا يوق،
كۆيگەن يۈرەكنىڭ دارىسى.

مەلەڭدىن تولا ئۆتۈپ،
يولۇچى بولۇپ قالدىم.
دەردىڭدە سېنىڭ يارىم،
قاقشالدەك قۇرۇپ قالدىم.

ئۆستەڭنىڭ قېشى قاتتىق،
كەتمەن سالسا ئۆتمەيدۇ.
يارنىڭ ئۆتى يۈرەكتە،
تا ئۆلگىچە كەتمەيدۇ.

---

① چەشلىك — بۇغداي خامىنى.

ئۆي ئالدىدا گۈللۈكتە،
بۇلبۇل قونۇپ سايرايتۇ.
ساڭا كۆيگەن بۇ ئوتنا،
چەينەك قويسا قاينايتۇ.

ئاق ئالماڭنى يېمەيمەن،
ئىچىدە قۇرتى بار.
يېڭى يارنى سۆيمەيمەن،
كونا يارنىڭ ئوتى بار.

قاغا قوندى قامغاققا،
قۇرغۇي قوندى يانتاققا.
يارنى سۆيسەڭ شوراپ سۆي،
شېكەر تامسۇن تامغاققا.

ئاق ئالمىيا، ئاق ئالما،
ئاق ئالمىغا تاش ئاتما.
ياخشى يارىڭ مەن تۇرسام،
باشقا يارغا قاش ئاتما.

ئۆگزىگە قوناق يايدىم،
ئويناپ چىقىپ چاچمىسلا.
دەپتەر، قەلەم بەش سېنىت،
خەت يېزىشتىن قاچمىسلا.

ئاتلاپمۇ ئۆتەلمەيمەن،
سەكرەپمۇ ئۆتەلمەيمەن.
بالدۇر سۆيگەن يارىمدىن،
ئۈمىدنى ئۈزەلمەيمەن.

گۈلباغىمغا كىرسەڭچۇ،
گۈللىرىمنى كۆرسەڭچۇ؟
دوستلۇق ئۈچۈن يادىكار،
رەسىمىڭنى بەرسەڭچۇ؟

دۆڭگە چىقتىم پىيادە،
يىنىپ كەلمەك ئىرادە.
كۆڭلۈمدىكى شۇل يارىم،
قىزىلگۈلدىن زىيادە.

قوينى باقتىم يۇلۇڭدا①،
ئىگىز داۋان بېشىدا.
كۈندە يۈزىمىڭ ئۆرگىلەي،
سەن يارىمنىڭ قېشىدا.

تاشلاپ كېتمەن دېدىڭ،
كۆز ياشىم تارام بولدى.
بىر قېتىم كۈلۈپ قويساڭ،
بىر يىللىق ئارام بولدى.

باغىمدىكى كۆلچەكتىن،
چېلەك بىلەن سۇ تارتتىم.
ئۆزۈم كىچىك بولسامۇ،
دەردىڭىزنى كۆپ تارتتىم.

ئالا ئىتىڭ يامانكەن،
توم زەنجىردە باغلاپ قوي.
كۆيۈك ئوتى يامانكەن،
ماڭا پات - پات قاراپ قوي.

① يۇلۇڭ — چىرا ناھىيىسىدىكى جاي ئىسمى.

ئاتىم بار دېگەن بىلەن،
تايىنى ساتمىسام بولماس.
يارىم بار دېگەن بىلەن،
بىللە ياتمىسام بولماس.

باغ سالدۇق، ئانار سالدۇق،
كۆرۈپ قويسىلا يارىم.
ئۆتۈگدا تولا كۆيدۇق،
قاراپ قويسىلا يارىم.

يا ئۇيان ئۆتەشىم بار،
يابۇيان ئۆتەشىم بار.
سەن قالىمساڭ يارىم،
قۇرغۇيدەك ئاداشىم بار.

سوغۇق سۇدا چاچ تاراپ،
چېچى ئۆسمىگەن قىزلار.
نادانغا كۆڭۈل بېرىپ،
تەۋى ئۆسمىگەن قىزلار.

باغدا ئۇنتۇلۇپ قاپتۇ،
خامان سورىغان ئارى.
كەم باغ توقۇلۇپ قاپتۇ،
يارغا ئاتىغان شايى.

بۇغدايلىقتىن ئۇت ئالدىم،
بويىنى قارا ئۆچكىگە.
كۆڭۈل بەرمىسەم بوپتىكەن،
كۆڭلى قارا ئەسكىگە.

ئۆستەڭ سۈيى لاي كەلسە،
كۆلگە باشلىماڭ يارىم.
ئەقلى - ھوشىڭىز بولسا،
بىزنى تاشلىماڭ يارىم.

ئاق كەپتەر، قارا كەپتەر،
پېشايۋاندا — پەرماندا.
كېلىڭ يارىم ئوينايلى،
دۈشمەن قالسۇن ئارماندا.

تاش ئۆستەڭنىڭ بويىدا،
بەتىنكەمنىڭ ئىزى بار.
قوشنىمىزنىڭ چىرايلىق،
ماڭا كۆيگەن قىزى بار.

ئىشىك ئالدى قوش تېرەك،
شامال چىقسا ئەگىپتۇ.
ساڭا كۆيگەن بۇ يۈرەك،
مۇزغا ياقسا سەگىپتۇ.

ئۆستەڭ بويىغا ئۈي سالدىم،
تۈت تېمىنى سۇۋاتماي.
بىر جۇۋان «سۆيەي» دەيتۇ،
ئاغزىنى يۇۋاتماي.

كاككۇك سايرىدى، كەتتى،
بۇلبۇل سايرىدى، كەتتى.
ئاشۇ يارنى بىر كۆرۈپ،
بۇ يۈرەككە ئوت كەتتى.

گۈل بولۇپ يۈرسەڭ ئەگەر،
بۇلبۇل بولۇپ قونغۇم كېلۇر.
بىر قاراپ قويساڭ ئەگەر،
بىر ئۆمۈر سۆيگۈم كېلۇر.

ئىشىك تۈۋى ئېرىقمىدى،
ئايىغى تېرىقمىدى؟
سېنى كۆرمىگەن چاغدا،
چرايىم سېرىقمىدى؟

بىرنىڭ باغدا شاپتۇللا،
شېخىدا مېۋە تولا.
كىچىككىنە يار تۇتتۇم،
دەردىمگە دەرمان بولا.

باغدىن ئۈزۈم ئالدىلا،
چىن تەخسىگە سالدىلا.
مېنى ئوتقا سېپ قويۇپ،
قانداق چىداپ قالدىلا؟

سېرىغ ساندۇق سىرى مەن،
ئىككى گۈلنىڭ بىرى مەن.
تاغدا كاككۇك، باغدا زەينەپ،
بىرى سىزدۇر، بىرى مەن.

قوغۇننىڭ پىلەكىدىن،
تاۋۇز تاپمەن يارىم.
ئاخشام بولسا كەلمەيسىز،
يالغۇز ياتىمەن يارىم.

بېغىڭ شورا بولۇپتۇ،
ئالما ئۈزۈپ ئالغۇدەي.
لەۋلىرىڭ قىزارىپتۇ،
چىشلەپ ئۈزۈپ ئالغۇدەي.

يار دەيسەن يامان دەيسەن،
يار قەدرىنى بىلمەيسەن.
يار قەدرىنى بىلگەندە،
تاڭ سەھەردە يىغلايسەن.

ئاتىنىڭ ئايىغى سۇنسا،
ئات ئېلىپ مىنمەسمىدى؟
يارنىڭ كۆڭلى مەندە بولسا،
بىر كېلىپ سۆيمەسمىدى؟

يارنىڭ ھويلىسى باغلىق،
تېپىۋالدىم تاۋار ياغلىق.
يالۋۇرساڭمۇ بەرمەيمەن،
يارىم باغلىغان ياغلىق.

كۆككىنە كەپتەر بولۇپ،
قونسام تېرەكنىڭ باشىغا.
غېرىب بولۇپ ئولتۇرغۇچە،
كەتسەمچۇ يارنىڭ قاشىغا.

بىر پىيالە چاي تۇتتۇم،
ئۇسسىغاندا ئىچسۇن دەپ.
يارىم ساڭا گۈل تۇتتۇم،
چېكىسىگە قىسسۇن دەپ.

ئۇزۇن بولدى كۆيگىلى،
يا بولمىدى ئۆلگىلى.
ئۇنىمىدى بۇ يۈرەك،
باشقىسىنى سۆيگىلى.

تالىلىۋالغان گۈلۈم بار،
چېكەمگە قىسالمايمەن.
بەك چىرايلىق يارىم بار،
سۆيمىسەم چىدالمايمەن.

ئۆيىڭىز قەيەردىرەك؟
مەن باراي شۇ يەرگىرەك.
سىزنى بىردەم كۆرمىسەم،
چىدىمايدىكەن يۈرەك.

قۇرغۇي بالىسى ئالىم،
لاچىن بالىسى زالىم.
سەۋرى - تاقىتىم توشتى،
قانداق قىلىسەن يارىم؟

ئۇ مەلەڭگە بارمايمەن،
دۈشمەننىڭ گېپى يامان.
بارمايمۇ تۇرالمايمەن،
يارىمنىڭ ئۆتى يامان.

مەن ساڭا كۆيۈپ قالدىم،
قاراپ قويغىن قارا كۆز.
ساۋاب بولار بىر قېتىم،
سۆيۈپ قويغىن قارا كۆز.

يارىم چالدۇ راۋاب،
مەن تاپتىم ئىزدەپ - سوراپ.
مەن يارىمنى تاپقاندا،
سۆيىمەن قەندەك شوراپ.

مەن سىزگە كۆيۈپ قالدىم،
جان مەشۇق بولۇپ قالدىم.
باغرى تاش بولماڭ يىگىت،
راست گەپنى قىلىپ سالدىم.

باراي دېسەم يول يىراق،
ۋاقتىدا بارالمايمەن.
يار ئوتى — تونۇر ئوتى،
تەپتىگە چىدالمايمەن.

يارىم سىنىڭ ئىشقىڭدا،
سەۋدايى بولۇپ قالدىم.
ئانار رەڭلىك يۈزۈڭگە،
شەيدايى بولۇپ قالدىم.

باغ ئارىلاپ ئۇچىدۇ،
ئالا قانات كېپىنەك.
مېنى شۇنچە كۆيدۈرگەن،
زىلۋا بويلۇق سىكىلەك.

ئاتىمنى قويۇپ بەردىم،
دەريا بويىغا — تۈزگە.
مەن ئاشىق بولۇپ قالدىم،
سىز پەرى قارا كۆزگە.

مەن بىلىمنى باغلىدىم،
قىل بىلەن ھەم سىم بىلەن.
سەن ئىراده باغلىساڭ،
ئۆمرۈم ئۆتەر سەن بىلەن.

سەھەردە ئويغۇنادۇرمەن،
يىلاندەك تولغۇنادۇرمەن.
مۇرادىمغا يېتەرمەن دەپ،
خۇداغا ئاھ ئۇرادۇرمەن.

شاپتۇلۇمنى پەس كۆرمەڭ،
ئۆگزىڭىزگە قاق سالاي.
سىز بىزلەرنى خار كۆرمەڭ،
يۇرىكىڭىزگە ئوت سالاي.

باغىڭدا تېرەكىڭدە،
قۇرغۇي بولۇپ ئوينايلى.
ئاق مەيدە ـــ يۇرەكلىدە،
باغ ـ باغ ئېتىپ ئوينايلى.

شاراب ئىچسەم مەست ئەمەس،
مەيزاپ ئىچسەم مەست ئەمەس.
كۆڭۈلدىكى يار بولسا،
ئۇنى سۆيمەك تەس ئەمەس.

شاخلاپتۇ ـ يۇ، شاخلاپتۇ،
ھاي ـ ھاي تېرەك شاخلاپتۇ.
ئاشۇ تېرەك ئاستىدا،
يارىم مېنى ساقلاپتۇ.

ئاتنى ئالدىم خوتەندىن،
مىنىپ كەلدىم يۇگەنسىز.
بىر ئاي بولدى كۆيگىلى،
كۆيگىنىمنى بىلگەنسىز؟

ئۆي ئالدىدا تېرەككە،
كېلىپ قوندى بىر قاغا.
ماڭا سالغان شۇ دەردنى،
خۇدا سالمايدىكەن يارغا.

دەريا سۇيىنى ئۇلغايتقان،
ئېگىز تاغدىكى قار ـ مۇز.
«سەت» دېمەڭلا يارىمنى،
ئۆز يارىم ئۆزۈمگە ئۇز.

ئىككى تاغ ئاراسىدا،
ئېرىمەيدىكەن قارلار.
بىزدىن ئامەت قاچقاندا،
قارىمايدىكەن يارلار.

باغقا كىردىم يامشىپ،
قىزىلگۈلنى تالشىپ.
كاككۇك بىلەن زەينەپتەك،
ئولتۇرايلى قالشىپ.

باغ ئەتراپى جىگدىدۇر،
يېلىم ئالغان ئۆزىڭىز.
مەن ئۆزۈمچە كۆيمەيتتىم،
كۆيدۈرۈۋالغان ئۆزىڭىز.

ئاتىم بار دېگەن بىلەن،
ئېگەر ئەتمىسەم بولماس.
يارىم بار دېگەن بىلەن،
بىللە كەتمىسەم بولماس.

مەن بازارغا بارغاندا،
سىزگە مانتا ئېپ بېرەي.
ئىچىمدىكى دەردىمنى،
يولدا ماڭغاچ دەپ بېرەي.

تاڭ سەھەردە باغقا كەل،
مەي باغلىغان ئۈزۈم بار.
ئۈزۈم باراڭ ئاستىدا،
ساڭا مەخپىي سۆزۈم بار.

ئالما گۈلى گۈل بولامدۇ،
باشقا قىسسا بىر قۇچاق.
خەقنىڭ يارى يار بولامدۇ،
ئۆلگۈچە جانغا پىچاق.

يارنىڭ كىيگەن كۆڭلىكى،
قىزىل دۇردۇن تاۋاردۇر.
يارىمنىڭ كۈلۈشلىرى،
يۈرىكىمگە داۋادۇر.

ئىشتىنىممۇ خادانى،
چاپىنىممۇ خادانى.
ئوتۇڭدا ئۆلۈپ كەتسەم،
كىم سورايدۇ دەۋانى؟

بىزنىڭ باغقا كىرىپ باق،
بۇغداي، قوناق تېرىپ باق.
كۆيگىنىمنى بىلمىسەڭ،
يۈرىكىمنى يېرىپ باق.

بۇ يىل سالغان كۆچەتلەر،
بەكمۇ گۈزەل باغ بولدى.
يارنىڭ سالغان ئەلىمى،
يۈرىكىمگە داغ بولدى.

يىراق يولدىن قورقمايمەن،
شامال يەتمەس ئېتىم بار.
سىز يارىمغا ئۈچ بۇرجەك،
قاتلاپ قويغان خېتىم بار.

كاككۇكۇم كاككۇك ئېتەدۇر،
ئېگىز تېرەكنىڭ باشىدا.
ئادىشىم شەرەت قىلادۇر،
ئوردىنىڭ كۆل باشىدا.

بۇ تېرەك ئۆسمەيدىكەن،
ئۈچىنى كەسمەيدىكەن.
بارچە ئوتلار ئۆچسىمۇ،
كۆيۈك ئوتى ئۆچمەيدىكەن.

بىزنىڭ باغدا ئاق ئالما،
ئاق ئالمىغا تاش ئاتما.
سېنىڭ يارىڭ مەن بولسام،
باشقىلارغا قاش ئاتما.

قۇرغۇي بولاي دېدىڭمۇ؟
لاچىن بولاي دېدىڭمۇ؟
مېنى تاشلاپ قارا كۆز،
جاننى ئالاي دېدىڭمۇ؟

ئىشىك ئالدى قۇم بولسا،
قاپاق تېرەك ئۆسمەمدۇ؟
كۆڭۈلدىكى يار بولسا،
كۆڭلۈڭ تالدەك ئۆسمەمدۇ؟

سۇ لېۋىدە ئولتۇرۇپ،
سۇنى لېيىتقان يارىم.
كۆڭلىنى ئەلگە بېرىپ،
بىزنى ئۇنۇتقان يارىم.

نۇرى، ساياغ دېيىيسى[1]،
تالا ـ تالا ئىلەككەن.
يارىم بار دېگەن بىلەن،
ئۇنىڭ كۆڭلى بىلەككەن.

تاڭغا چىقتىم يامشىپ،
قىزىلگۈلنى تالشىپ.
قاچانغىچە يۈرەرمىز،
ئاق قۇچقاچتەك مارشىپ.

ئاق كەپتەر مېنىڭ بولسا،
ئالقىنىمدا دان بەرسەم.
كۆڭۈلدىكى شۇل يارىڭ،
قۇچاقىدا جان بەرسەم.

چاپىنىڭنىڭ پېڭىدىن،
كېسىۋالاي تۇمارلىق.
كەلگىن يارىم يېنىمغا،
كۆرۈۋالاي خۇمارلىق.

قىزىل گۈلنىڭ غۇنچىسى،
سۇغا سالسا سولاشماس.
بىزنى دېگەن قىزچاقلار،
باشقا ئەردە بولاشماس.

كەپتەر ئالدىم كۇۋۇكتىن،
يېنىپ چىقتىم سۇۋۇقتىن.
ساقلا ـ ساقلا سىز يارغا،
ئىترەپ كەتتىم سوغۇقتىن.

بۇرادىرىم، بۇرادىرىم،
بۇ جاھاننىڭ ۋاپاسىنى سورىماڭ.
قىزى كۆڭۈلگە ئەرزىسە،
ئۇنىڭ ئاتاسىنى سورىماڭ.

راۋاب چالسام تىڭشايتىلا،
بۇيان بېقىپ كەمەيتىلا.
بىر سۆيگەنگە ئۆلمەيتىلا،
ئۇششاق كېسەل بولمايتىلا.

شاپتۇل چېچىكى بولۇپ،
بېغىڭغا تورزاي دەيمەن.
ماڭا كۆڭۈل بەرمىسەڭ،
يۇرتۇڭدىن ئۇزاي دەيمەن.

---

① دېيىيسى — چىرا ناھىيىسىدىكى دەريا نامى.

ئۆستەڭ بويىدا ئويناپ،
سۇ چىچىشقان ئەمەسمۇ؟
ۋەدە قىلىپ ئىككىمىز،
قول تۇتۇشقان ئەمەسمۇ؟

قولۇڭدىكى ئۈزۈككە،
ياقۇت بىلەن كۆز قويدۇم.
كۆڭلۈڭنى ئالارمەن دەپ،
ناخشا بىلەن سۆز قويدۇم.

بىر چەينەكتە چاي ئەۋەتتىم،
ئۇسسىغاندا ئىچسۇن دەپ.
كۆكچى قوغۇن ساقلاپ قويدۇم،
يارىم كېلىپ پىچسۇن دەپ.

ئوت كۆيىدۇ ئىچىمدە،
دەردنى ئۆزۈم بىلەرمەن.
كۆزۈمدىن ئاققان ياشقا،
كېمە سېلىپ ئۆتەرمەن.

مىنگەن ئاتىم بوز ئالا،
تىزگىنلىرى بويىندا.
ئۆلسەم شېھىت ئۆلەرمەن،
سىز يارىمنىڭ قويىندا.

قوي كېلۇر قوزى بىلەن،
بىر - بىرىنىڭ ئىزى بىلەن.
ئوينىساق ئويناپتىمىز،
ھەمسارىنىڭ قىزى بىلەن.

توخۇلار قاقاقلايدۇ،
سامانلىقتا قويغانتۇ؟
ئامراق دوستىڭىز بولسا،
كۆمەچ ئېتىپ قويغانتۇ؟

بېرىشىڭنى باغدا كۆردۈم،
يېنىشىڭنى كوچىدا.
كوچىدا باسقان ئىزلىرىڭ،
كۆزلىرىمگە تۇتىيا.

كېتەرىڭدە خوش دېگەن بولساڭ،
پېشىڭگە ئېسىلىۋالماستىم.
ياناردا بىر سۆيگەن بولساڭ،
لېۋىڭنى چىشلىۋالماستىم.

مىڭ قويۇڭ بارمۇ سېنىڭ،
تاغقا چىقىپ قوي باققىلى؟
مەيلىڭىز بولسا كېلىڭ،
ئەمچەكنى تۆشكە ياققىلى.

ئات بولسا جەدە بولسا،
توقۇسا، مىنسە كىشى.
يارى بولسا قېشىدا،
قايرىپ تۇرۇپ سۆيسە كىشى.

ئاق ئالما، قىزىل ئالما،
باغدا قالدىغۇ!؟
سېنى سۆيگەن يۈرىكىم،
داغدا قالدىغۇ!؟

كىرەلمەي سارايىڭغا،
گۈل ئاتىم تۇرايىڭغا.
سەن قىلساڭ يامانلىقنى،
مەن قويدۇم خۇدايىمغا.

يىگى كۆڭلۈمنى بولسا،
جەرەستاندا كىيسەم مەن.
لىۋەن يار مىنىڭ بولسا،
ئەل ئالدىدا سۆيسەم مەن.

هەي خىنىم، جانان خىنىم،
ئۇتۇننى تۆگەتمىگىن.
قىيملىغ كۆمەچ كۆمۈپ،
ياش باللىنى ئۆگەتمىگىن.

قارا قاشىم بار دەيسەن،
قاشلىق ئەتمە قەلەمدە.
باشقىغا كۆڭۈل بىرىپ؛
مىنى قويما ئەلەمدە.

باغدا بۇلبۇل سايرايدۇ،
گۈل بىلەن مۇڭداشقىلى.
يارىم مىنى چىللاپتۇ،
باغدا كۆڭۈل ئاچقىلى.

قەپەس ئايۋان بىشىدا،
ئۇۋا سالدى قارلىغاچ.
قارلىغاچنى بانا قىپ،
كەل خىنىم، قوينۇڭنى ئاچ.

ناۋات سىلىپ چاي قۇيدۇم،
چىنىگە - پىيالىغا.
ئەمدى ئىچىڭ ئاغرىسۇن،
مەن غىرىب بىچارىغا.

يەرنى تۈزلەپ تاختا قىلدىم،
كىۋەز تىرىپ پاختا قىلدىم.
يارغا ئىچ - پەش تارتقانىڭ،
قۇڭغا تىپىپ ئاختا قىلدىم.

نەغمە قىپ بىرەي ساڭا،
دۇتار، تەمبۇر چالدۇرۇپ.
مىنى تاشلاپ كەتمىگىن،
يۈرەكتە داغ قالدۇرۇپ.

هەر كۆنلۈكى چىللايسەن،
ئىچكىلى چىيىڭ يوقكەن.
بىزگە دالدى بولغۇدەك،
خالىدا ئۆيۈڭ يوقكەن.

زوقۇم كىلىپ قارايمەن،
ياغلىقىڭ ياراشقانغا.
سىنى سۆيگىنىم سۆيگەن،
بەرمەيمەن تالاشقانغا.

ئاق كەپتەرمۇ ئۇنلەشكەن،
كۆك كەپتەرمۇ ئۈنلەشكەن.
ئەجەبمۇ ئوبدان ئىكەن،
خالىي يەردە گەپلەشكەن.

باغلىۋاپسەن بېلىڭگە،
كۆل باسقان قىزىل ياغلىق.
ئەقدەڭنى دېمىسەم،
چىرايىڭ دېگەن چاغلىق.

ناماز شامنىڭ ۋاقتىدا،
سۇغا چىقسىلا يارىم.
مەن سىلىگە كۆيۈپ قالدىم،
بۇنى ئۇقسىلا يارىم.

ئاسماندىكى ئايىم يوق،
كۆڭلۈمدىكى يارىم يوق.
بىر قاراپلا بىلگەنسىز،
باشتىكى چىرايىم يوق.

ئۇچاققا ئوتۇن سالسام،
چۇچۇلە بولۇپ كۆيمەيدۇ.
يىگىيارچە يار تۇتسام،
خىجىل بولۇپ سۆيمەيدۇ.

يارىم كەتتى ئەمگەككە،
يەرگە ئوغۇت بەرمەككە.
مەنمۇ باراي ئەمگەككە،
شۇل يارىمنى سۆيمەككە.

چىلگىلەر سارغىيىپتۇ،
كېۋەزلىكتە پىلەكتە.
سەن سورىمىغىن، مەن ئېيتماي،
دەردىم تولا يۈرەكتە.

چامغۇرلۇققا - چامغۇرلۇق،
چامغۇرلۇقچە ماڭغۇلۇق.
يارنى ئاران تاپقاندا،
يۈرەككە چىڭ تاڭغۇلۇق.

ئۇيان ئويناپ، بۇيان ئويناپ،
كۆيدۈرۈۋالغۇم بار.
تىلىمدە قەن - ناۋات تەگلەپ،
سۆيدۈرۈۋالغۇم بار.

ئەجەب بىر بالىكەنسىز،
يەر تېگىدىن قارايسىز.
ئۆيگە كىرگىلى ئۇنىماي،
دېرىزەمدىن مارايسىز.

ئاشنا تۇتساڭ كادىر تۇت،
بىلمىگەننى بىلدۈرەر.
تاماشاغا ئاپىرىپ،
ۋىلىقلىتىپ كۈلدۈرەر.

تاغقا چىقتىم گەنجىگە،
ئىچىم تولدى رەنجىگە.
ئۇن چېنىمنىڭ بىرسى يوق،
سىز خېنىمنىڭ دەردىگە.

قاپاق چىلىم ئوتىدەك،
شولا بەرمىگەن يارىم.
ئاغزىدا كۈلۈپ قويۇپ،
كۆڭۈل بەرمىگەن يارىم.

يار بىغى قىزىلگۈللۈك،
ئەتراپلىرى شاپتۇللۇق.
تاگىلا ئاخشام كۆرۈشكىلى،
يارىم بەردى ماقۇللۇق.

يولۇڭغا باقاي كۆزۈم،
قولۇڭدا بىر ساپ ئۈزۈم.
قولۇڭدىكى ئۈزۈمدەك،
ساڭا بار شىرىن سۆزۈم.

ئەجەب ئايدىڭ بولۇپتۇ،
يارىم كەلسە كۆرگۈدەك.
بوينىغا گىرە سېلىپ،
باغ - باغ ئېتىپ سۆيگۈدەك.

مەن ساڭا كۆيدۈم خېنىم،
ئىشقىڭدا بولدۇم غېرىب.
يۈرىكىم پارە - پارە،
كۆرەمسەن باغرىم يېرىپ؟

يارىم كېلىمەن دەيدۇ،
يول تېپشقاپ ساي بىلەن.
كۆڭلىنى ئالاي ئۇنىڭ،
ھەسەل سالغان چاي بىلەن.

يارىمنىڭ قارا ساچى،
قىغ① تال ئۆرگىدەك بوپتۇ.
قىيا بېقىپ سۆز قاتسام،
قاراپ كۆلگىدەك بوپتۇ.

ئۆزۈڭ ئاسمانغا تەڭ يارىم،
ئاي بولاي ئېتەكىڭگە.
مەيدەمنى ياقاي خانىم،
باغرىڭغا، يۈرەكىڭگە.

تال كېسىپ قاقشال قىلىپ،
چوغىدا ئەتتىم كاۋاپ.
مېنى بىرنى سۆيۈڭ جېنىم،
ئۆمۈرلۈك بولار ساۋاپ.

قىزىلگۈلنىڭ ئالدىدا،
ئەتىرگۈلنى شاخلاتما.
گۈل تۈۋىدە مەشۇقۇم،
مېنى ئۇزاق ساقلاتما.

ھويلىڭىز تال باراڭلىق،
باراڭلىقتا ئۈزۈم بار.
ئاخشاملىقا بىر كېلىڭ،
سىزگە ئېيتار سۆزۈم بار.

ھۆددە يەرلەر قوناقلىق،
قوياغ بولسا تاقلايمەن.
باشتا سۆيگەن يارىمغا،
ئۆمۈر بويى ساقلايمەن.

بوز يەر ئېچىپ تېرىيمەن،
تاشلىق بىلەن كارىم يوق.
بىر سىز بىلەن قېرىيمەن،
سىزدىن ئۆزگە يارىم يوق.

① قىغ — قىرىق.

كەلگىن باراڭ ئاستىغا،
مەي باغلىغان ئۈزۈم بار.
ئۈزۈن بولدى مەن ساڭا،
ئېيتالمىغان سۆزۈم بار.

ئۆردەك ئاتتىم غاز بىلەن،
كاۋاپ ئەتتىم تۇز بىلەن.
ئۆلۈپ كەتسەم ئارمان يوق،
ئوينىشىپلا ئۈز بىلەن.

باغدىكى كۆك مايسىلار،
ئەي بولۇپتۇ نەم بىلەن.
پىگى تۇتقان يارىمنى،
سۆيۈۋالاي پەم بىلەن.

قوغۇنلۇققا كىرەيمۇ؟
ناشپەرنى ئۈزەيمۇ؟
ئەمدى تاقەت قالمىدى،
يانداپ بېرىپ سۆيەيمۇ؟

باغدىكى پاكار شاپتۇل،
پىشماي تۇرۇپ سارغايدى.
يوقلاپ بارسام يارىمنى،
كېسىلدىن ساقايدى.

تاغقا چىققۇم بار مېنىڭ،
باغقا كىرگۈم بار مېنىڭ.
كۆڭلۈمدىكى گېپىمنى،
ساڭا ئېيتقۇم بار مېنىڭ.

ئۆستەڭ ئالدۇق كەڭ سايدىن،
تاش تىزدۇق رىتى بىلەن.
بىز ئايرىلىپ كەتمەيلى،
دۈشمەننىڭ گېپى بىلەن.

ئۆيۈڭنىڭ ئارقىسى يايلاق،
ئوتلايدۇ تۆگە - تايلاق.
قويچى قىزنى يار تۇتساڭ،
كۈندە ئىچىسەن قايماق.

ئۆيۈڭنىڭ ئارقىسى بېدە،
تۇماقنىڭ كۆرپىسى گىدە.
سەن خېنىمنىڭ ئىشقىدا،
يۈرەكنىڭ يامىسى زىدە.

ئىشىكىڭنى قىيا ئاچ،
كۆرۈۋالاي بويۇڭنى.
ئۇنتالمايمەن ھېچقاچان،
سېنىڭ تاتلىق خۇيۇڭنى.

ئاق قۇشقاچ چۇرۇقلايدۇ،
دانلاپ يۈرۈپ خاماندا.
كەل ئوينايلى ئامرىقىم،
ئەمدى قالماي ئارماندا.

سەنمۇ ياتتىڭ خاماندا،
مەنمۇ ياتتىم خاماندا.
كۆڭلىمىزنى بىلەلمەي،
قالدۇق شۇنداق ئارماندا.

مەيلىمگە قويۇپ بەرسە،
تۇرسام يارنىڭ قېشىدا.
خەلقئالەم ئالدىدا،
پەرۋانە بولسام بېشىدا.

ئاق ئالما، قىزىل ئالما،
زەپ تاتلىق ئېسىل ئالما.
باغۋەن يىگىت مېنىڭكى،
ئاڭا بېقىپ كۆز سالما.

بوغدىيىڭنى چەش قىلدىم،
توپىسىنى ئايرىۋەت.
كۆرۈۋالاي قانغۇچە،
رومالىڭنى قايرىۋەت.

يارىمنى دەپ ئايرىلدىم،
يۇرت - ماكانىم، ئۆيۈمدىن.
تا ئەبەدكە تانمايمەن،
«كۆيدۈم» دېگەن سۆزۈمدىن.

مەدھىيە قوشاقلىرى

تالمۇ - تال سىم تاردەك،
چاچلىرىڭنى سېغىندىم.
ھەر تەرەپكە ئويىنغان،
قاشلىرىڭنى سېغىندىم.

لىپ - لىپ قىلغان قوندۇزدەك،
كىرپىكىڭنى سېغىندىم.
ئېقىپ تۇرغان بۇلاقتەك،
كۆزلىرىڭنى سېغىندىم.

خۇددى قىزىل ئاناردەك،
يۈزلىرىڭنى سېغىندىم.
ئۈنچە - مارجانغا ئوخشاش،
چىشلىرىڭنى سېغىندىم.

داپىنى قولۇڭغا ئالما،
ئالساڭ بىكارغا چالما.
بىزنىڭ يارنىڭ چىرايى،
باغدىكى قىزىل ئالما.

باغقا كىردىم ئالمىغا،
ئالما توۋى لاي ئىكەن.
تاللاپ سۆيگەن شۇ يارىم،
ئاسماندىكى ئاي ئىكەن.

ئوتتۇن سالساڭ مەشكە سال،
بۇ مەشنىڭ ئوتى دەپلىك.
مېنىڭ يارىم قارا كۆزنىڭ،
قۇچاقلىشى بەك ئەپلىك.

راۋابىڭنى چال دەيسەن،
چالسام ئۇبدان تىڭشايسەن.
بەلەن يەرگە كەلگەندە،
گەپ قىلمايسەن، يىغلايسەن.

بىر ئاي دېگەن ئوتتۇز كۈن،
كۈندۈز بىلەن تۈنى بار.
راۋاب چالسام ئۇڭا جور،
سىز خېنىمنىڭ ئۈنى بار.

يامغۇر بەك تولا ياغسا،
بۇزاڭ قىيى① ھودايتۇ.
قىز باللا كۆمەچ ئېتىپ،
ئوغۇل باللىنى بودايتۇ.

ھويلاڭدىكى گۈللۈكتە،
قارا قۇشقاچ ئوينايتۇ.
سەندىن ئايرىلاي دېسەم،
كۆڭلۈم زادى ئۇنىمايتۇ.

ئېشىك ئالدى ئۆستەڭگە،
تار كۆۋرۈكنى سالدىڭ سەن.
ئون تۆت كۈنلۈك ئالەمدە،
يۈرەككە ئوتنى سالدىڭ سەن.

ساينىڭ بېشىدا قىياق،
ئۈنىڭ قېشىدا شىۋاق.
ھېلى كېلەي دەپ قويۇپ،
مېنى ساقلاتتىڭ ئۇزاق.

ئالماڭنى ئۈزەي دېسەم،
بېغىڭ شورا بولغۇدەك.
ئۆزۈڭ كېلىپ سۆيۈپ قوي،
دەردكە داۋا بولغۇدەك.

ئېگىز تاغنىڭ باشىغا،
قارا قۇش ئۇۋا سالدى.
كۆڭۈل كەينىگە بىزنى،
رەھمىتى خۇدا سالدى.

سەھەردە شامال بولۇپ،
ئەگىتمە تېرەكمىنى.
لەپىدە قاراپ قويۇپ،
كۆيدۈرمە يۈرەكمىنى.

باغ ئىچىدە باغ قىلدۇق،
سېلىپ گۈلدىن چىۋىقچە.
باغدا سىزنى ساقلايمەن،
ئاستا كېلىڭ ئېرىقچە.

تاغقا چىقتىم پىيادە،
قوزىنى قوي قىلاي دەپ.
سىلىڭگە كۆڭۈل قويدۇم،
ماقۇل كەلسە ئالاي دەپ.

ئويان ئۆتۈپ، بۇيان ئۆتۈپ،
ئالاي كۆڭلۈڭنى.
قارچىغىنىڭ بالىسىدەك،
ئېگەي بوينۇڭنى.

① بۇزاڭ قىيى — جاي ئىسمى.

ئۇلۇغ دەريانى كەزدۇرگەن،
غىلاڭ تاغدىكى مۇزدۇر.
يۈرىكىمگە ئوت سالغان،
كۆڭلى ئاق، قارا كۆزدۇر.
قېشىڭ قەلەم، كۆزۈڭ بولاق،
لېۋىڭ قىزىل جىنەستە.
خەلقئالەم قارىدى،
ئاي يۈزۈڭگە ھەۋەستە.

چىشلىرىڭ ئۈنچىگە ئوخشاش،
كۆزلىرىڭ خۇشخۇي خۇما.
ئاي يۈزۈڭنىڭ شولىسىدىن،
ئوت تۇتاشقانغۇ ماڭا؟
تاغدىن چۈشتى بەش ئاتلىق،
بەشلىسى بوز ئاتلىق.
باشقا يارلار قانداقكى،
بىزنىڭ يارلار چىرايلىق.

ھاراق ئىچمەن دەيدۇ،
چىن تەخسىدە گازىسى.
بىزنى شۇنچە كۆيدۈرگەن،
شۇ خېنىمنىڭ ياگىزىسى.
مېنىڭ يارىم چىرايلىق،
يۇرت ئىچىدە دېگى بار.
لېۋى قىزىل جىنەستە،
سول مەڭزىدە مېڭى بار.

يارىم كىيگەن ئاق كۆڭلەك،
يارىشىپتۇ، ئۆز ئىكەن.
ئۆزى شەرم-ھايالىق،
كۆڭلى - كۆكسى تۈز ئىكەن.
يولنىڭ بويى سۆگەتلىك،
كۆلنىڭ بويى تېرەكلىك.
قاراڭغۇدىن قورقمايدۇ،
مېنىڭ يارىم يۈرەكلىك.

ئۇ ئىتىزلار قومۇشلۇق،
بۇ ئىتىزلار بۇدۇشقاق.
مېنىڭ يارىم كۆيۈملۈك،
سېنىڭ يارىڭ ئۇرۇشقاق.
ماخمالنىڭ [1] كوچاسىدا،
پىچاق ئەتكەن پىچاقچى.
يىگىتدىن تۇتقان يارىم،
ئۆزى خۇشخۇي، چاقچاقچى.

---

[1] ماخمال — جاي ئىسمى.

ئاق سارايدىن چىقتى يارىم،
مايىسرەڭ كۆڭلەك كىيىپ.
قولىدا زەيتۇنە ياغلىق،
تالچىۋىقتەك تولغىنىپ.

ئىشىكنى ئاچتىم، تۆرگە باقتىم،
تۆردە بىر ئاي ئولتۇرار.
چاچلىرى بەرگى قىياقتەك،
كۆزلىرى ئويناپ تۇرار.

چاچلىرى بەلگە چۈشۈپتۇ،
بەللىرى بىر قىلچە يوق.
بۇ كۆڭۈل سىزگە چۈشۈپتۇ،
باشقىسى بىر پۇلچە يوق.

داۋان باشىغا چىقتىم،
ئارغامچى بىلەكىمدە.
كىچە ئۇخلاپ ئويغانسام،
سىز يارىم يۈرەكىمدە.

يان يەرگە ساراي سالدىم،
شامال كەلسە دالدا دەپ.
ئارزۇلاپ سىنى سۆيدۈم،
چوكانلارنىڭ ئالدى دەپ.

سىم - سىم يامغۇر ياغقاندا،
سىرىق توپا ھۆل بولدى.
يارىم ئۆيگە كەلگەندە،
ئۆينىڭ ئىچى گۈل بولدى.

قارىتاغىزنىڭ① كۆۋرۈكى،
ئۈستى ياغاچ تېگى تاش.
يېڭى يارچە يار تۇتتۇم،
ئون بەش ياشلىق قارا قاش.

ئۆستەڭ ياقىلاپ بارىپ،
غاز بىلەن ئۆردەك ئاتتۇق.
گۆشىنى كاۋاپ ئېتىپ،
يارىم بىلەن يەپ ياتتۇق.

دەريا بويىغا كەلسەم،
تۇرنىلارنىڭ ئىزى بار.
يۈرىكىمنىڭ قېتىدا،
سەن يارىمنىڭ سۆزى بار.

ئاق پىيازنىڭ پوستى مەن،
كۆك پىيازنىڭ پوستى مەن.
بىر مەلىدە چوڭ بولغان،
قارا قاشنىڭ دوستى مەن.

ئەتلەس كۆڭلىكىم نوچى،
تاۋار چاپىنىم نوچى.
يېڭىياچە يار تۇتتۇم،
باغدىكى قىزىل غۇنچە.

گۈل تېرىدىم مايسا بولدى،
گۈل ئېچىلدى رەڭمۇ رەڭ.
ھەر كىشىنىڭ يارى بولسا،
بۇغداي ئۆڭلۈك، ئالما رەڭ.

① قاراتاغىز — ئىشلەپچىقىرىش - قۇرۇلۇش بىڭتۇەنى گۇما قارىتاغىز دېھقانچىلىق مەيدانى.

چاپىنىڭنىڭ ياقىسىنى،
مۇسا سەيپۇڭ ئۇيغانمۇ؟
ئىشتىڭىز يامان ئۇزكەن،
ئەزان توۋلاپ قويغانمۇ؟

ئارەك بارۇ — ئارەك بار،
قوناقلىقتا ئارەك بار.
بىزنى كۆيدۈرگەن يارنىڭ،
ماڭلاي چىچى چارەك بار.

ئېگىز تاغنىڭ تۈۋىدىن،
بۇلدۇقلاپ بۇلاق چىقتى.
مەن سۆيگەن لېۋەن قىزچاق،
ۋىجدانلىق، ئوماق چىقتى.

ئېگىز تاغنىڭ كەينىدە،
غىلاڭ - غىلاڭ مۇز.
شۇنچە خەق ئاراسىدا،
مېنىڭ يارىم ئۇز.

يانچۇقۇمغا خەت سالدىڭ،
يۈرىكىمگە لەئىل تاش.
مېنى بۇنچە كۆيدۈرمە،
زۇلپى ئۇزۇن، قەلەمقاش.

يار ئىكەننى بىلمىدىم،
گۈلزار ئىكەننى بىلمىدىم.
تىلىڭىزنىڭ ئۇچىدا،
قەن بار ئىكەننى بىلمىدىم.

دۇتار چالغان قولۇڭغا،
زوقۇم كەلدى خۇيۇڭغا.
گۈللەر تېرىپ ئۆستۈرەي،
سېنىڭ ماڭغان يولۇڭغا.

ئۇ گۈلدىمۇ كېپىنەك،
بۇ گۈلدىمۇ كېپىنەك.
مېنى مۇنچە كۆيدۈرگەن،
قارا قاش، ئۇز سېكىلەك.

تاجىگۈلنىڭ ئۆزى ئۇز،
لەيلىگۈلنىڭ گۈلى ئۇز.
ۋاپادار شۇ يارىمنىڭ،
قاشى بىلەن كۆزى ئۇز.

بىزنىڭ يارلار زاۋۇتتا،
ئۇستا ماھىر يىپەكچى.
ئازنا كۈنى خەت يازدىم،
شەنبە كۈنى كەلمەكچى.

كاككۇك قوندى تېرەككە،
ئۇۋاسى تېرەكتىدۇر.
شېرىن سۆزلۈك يارىمنىڭ،
گەپلىرى يۈرەكتىدۇر.

يارىمنىڭ قارا ساچى،
چۇشۇپتۇ شىراقىغا.
قاراپ - قاراپ تويمايمەن،
ئۇنىڭ گۈل سىياقىغا.

سۇنىڭ ئىچىدە ئۆردەك،
لەيلەپتۇ ئۇنى كۆدەك.
ئۆيلەنمىگەن يارىم بار،
ئاچىلغان قىزىلگۇلدەك.

تاغدىن ئېقىپ كەلگەن سۇ،
ئامبارلاردا توختايدۇ.
كۆڭلۈمدىكى شۇل يارىم،
قىزىلگۇلگە ئوخشايدۇ.

مەن بوزاڭدىن ① قالسام،
ساياغ② دېگەن تۈز كۆرۈنەر.
خەسىدە كۆڭلەك كىيىپ،
چاۋاش قېرى قىز كۆرۈنەر.

دۇتار چالدىم پەدىگە،
خۇمار كۆزىنىڭ دەردىگە.
خۇمار كۆز تۇرالمايدۇ،
ئۆزى قىلغان ۋەدىگە.

مەن بۇ يەرنى چۆل دېسەم،
چۆل ئەمەسكەن، ئاۋاتكەن.
مەن يارىمنى قەن دېسەم،
قەن ئەمەسكەن، ناۋاتكەن.

ئۆردەك چۈشمىگەن كۆلنىڭ،
سۈيىنىڭ تۇرۇشى بىر ئۈز.
يېڭى تۇتقان يارىمنىڭ،
قالاپ كۈلۈشى بىر ئۈز.

يار بولسا تۈزۈك بولسا،
قولىدا ئۈزۈك بولسا.
ئۈزۈك سالغان قوللىرى،
قاشتېشىدەك سۈزۈك بولسا.

چوك چىنىدە مۇز بارمۇ؟
كىچىك چىنىدە تۇز بارمۇ؟
مۇشۇ يۇرتنىڭ ئىچىدە،
مېنىڭ يارىمدەك ئۈز بارمۇ؟

ئاسماندىكى ئۈچالقىنىڭ،
بىرسى ئالا، بىرسى كۆك.
مېنىڭ ئانداق يارىم بار،
قاشى قارا، كۆزى كۆك.

گۇلاخانىڭ يولىدا،
كېتىپ باردۇ يىلۋۇزۇن.
بىزنى كۆيدۈرگەن خېنىمىنىڭ،
قاشى قارا، ساچى ئۇزۇن.

---

① بوزاڭ، ② ساياغ — چىرا ناھىيىسىدىكى جاي ئىسمى.

قارا ماشنى تېرىسام،
ئۇنۇپ چىقتى يېشىل ماش.
مېنى مۇنچە كۆيدۇرگەن،
غۇنچە بويلۇق قەلەمقاش.

باغدىكى بولجا تېرەكنىڭ،
يىلتىزى بۇرغۇي بولا.
مېنى كۆيدۇرگەن يارىم،
ئىندىسەم قۇرغۇي بولا.

يارنىڭ چېچى تاجىدەك،
بۇرنى خۇددى ناچىدەك.
ھەر قېتىم تېپىشقاندا،
يۆگىشىدۇ قامچىدەك.

باغدىكى بولجا تېرەكتەك،
ئۆيىڭىزنىڭ تۈزلىكى.
باغدا پىشقان ئالمىدەك،
يۈزىڭىزنىڭ ئۈزلىقى.

چوڭ يول بىلەن ماڭساڭچۇ،
قوغۇنلۇقنى يول قىلماي.
راست گېپىڭنى قىلساڭچۇ،
مېنى بۇنچە گول قىلماي.

يارىم بەرگەن قولياغلىق،
قىزىل رەڭلىك تاۋارمۇ؟
ماڭا بەرگەن چايلىرىڭ،
يۈرىكىمگە داۋامۇ؟

باغقا كىردىم كېچىلەپ،
شەپە بېرىپ يۆتىلىپ.
مەيلىڭ بولسا كەلمەمسەن،
بىر چىنە چاي كۆتۈرۈپ.

ئىشىك ئالدى قوش تېرەك،
سۇ باشلاپ كېلەي دەيمەن.
رەنجىپ قالمىغىن يارىم،
كۆڭلۈڭنى بىلەي دەيمەن.

بىز كىرگەن قومۇشلۇقتىن،
يولۋاسلار ئۆتەلمەيدۇ.
مەيلى بارمىكىن يارنىڭ،
ئەگىپمۇ كېتەلمەيدۇ.

مىلتىق ئالدىم قولۇمغا،
قارا قۇشقاچ ئاتقىلى.
مەن شۇنداق تۇغۇلغانمۇ،
سېنىڭ دەردىڭنى تارتقىلى.

ياخشى ئادەم يامانلارنى،
دورىماس بولسا.
بىر ياخشىغا بىر يامانىنى،
بۇيرۇماس بولسا.

چاينى ئىچتىم جوزىدا،
تولدۇرۇپ پىيالىدا.
قارا كۆز شۇ يارىمنىڭ،
كىم باركىن خىيالىدا.

سۇغا سالدىم بېلىقنى،
سۇدىن ئالدىم بېلىقنى.
ھېچ يەردىن تاپالمىدىم،
يارىمدەك چىرايلىقنى.

راۋابىمنى سازلاشتا،
كېرەك ھەردەم قولىقى.
يۈرىكىمنى ئويناتقان،
يارىمنىڭ ئۆز قىلىقى.

تام تۆۋىدە ئولتۇرادۇر،
شايى بويلاغ شوخ يىگىت.
قامىتى قۇرغۇيغا ئوخشاش،
ھېچ بىر ئېۋەن يوق يىگىت.

سەنمۇ باغدىكى گۈلدەك،
مەنمۇ باغدىكى گۈلدەك.
خۇشال - خۇرام ئوينايلى،
سايراپ تۇرغان بۇلبۇلدەك.

كەپتىرىم كۆرۈنمەيدۇ،
كەپتەرۋاز تۇتۇپ ئاپتۇ.
غۇنچە بويلۇق قارا كۆز،
كۆڭلۈمنى ئۇتۇپ ئاپتۇ.

ئۇيانىدا يوللارى،
بۇيانىدا يوللارى.
ئەۋرىشىمگە ئوخشايدۇ،
ئۆزۈك سالغان قوللارى.

قاشلىرىڭ قىيغان قەلەمدەك،
سىرلىق باقار كۆزلىرىڭ.
قىزىرىپ پىشقان ئاناردەك،
زەپمۇ چىرايلىق يۈزلىرىڭ.

ئاق ئالمامنىڭ گۈلى ئاق،
ساناپ باقسام بىرى تاق.
ئۇتۇۋالدى كۆڭلۈمنى،
ئىشچان يارىم خۇش چاقچاق.

يېڭى ئۆي مېنىڭ بولسا،
سېمونتتا سۇۋاتسام.
لېۋەن يار مېنىڭ بولسا،
مەشرەپلەردە ئويناتسام.

تاتلىقلارنىڭ ئىچىدە،
ناۋات تاتلىق، قەن تاتلىق.
ئىشەنمەيمەن ئۇنىڭغا،
يار ھەممىدىن سەن تاتلىق.

چىنەم بار كىچىككىنە،
چىچىم بار سۆزۈككىنە.
يېڭىدىن بىر يار تۇتتۇم،
خوپ بەلەن تۈزۈككىنە.

دەريانىڭ ئۇ قاتىدا،
توخۇدىن تولا توشقان.
ياردىن ئايرىلالمايمەن،
لېۋىگە شېكەر قوشقان.

گۈللۈك باغنىڭ ئىچىگە،
ئۈنۈپ قاپتۇ بۇدۇشقاق.
ئۇقاتلىقنىڭ قىزلىرى،
بىر - بىرىدىن ئۇرۇشقاق.

باغدىن شاخ كېسىپ قويدۇم،
سايلىغۇدەك بىرسى يوق.
بۇ يۇرتتا قىزلار تولا،
ئوينىغۇدەك بىرسى يوق.

باغدا توشقان ياتامدۇ؟
پۇتىدا شاپتۇل قاقامدۇ؟
ئاشنىسى يوق سەتەڭلەر،
ۋاسا ساناپ ياتامدۇ؟

ئالمىنىڭ شېخى تولا،
بېھىنىڭ شېخى تولا.
ئىككى يار تۇتقان خېنىمنىڭ،
ئىچىدە دەردى تولا.

كېتىپ باردۇ يولدا،
شايى چاپىنى قولدا.
كەينىدىن باراي دېسەم،
نامەھرەم بولار يولدا.

يۇلغۇن چېچىكى سايدا،
يارىمنىڭ ئۆيى قايدا.
خوتۇن ئالساڭ تاز ئالغىن،
تاغاق، سۈزگۈچكە پايدا.

ئاتىم بار، ئىگەرىم يوق،
يۈرىكىم بار، جىگەرىم يوق.
ئازغىنا ئۆمۈر كۆرسەم،
كېتىشىم بار، كېلەرىم يوق.

ئۇجمىلەر پىشىپ قاپتۇ،
تاراڭگۇدا[1] قاقساڭچۇ.
ئوغۇللار ياداپ قاپتۇ،
ۋاسالغۇدا باقساڭچۇ.

گۈل قىسىپمۇ چىقمايسەن،
باغىڭدا گۈلۈڭ يوقمۇ؟
چىرايىڭنى ئاچمايسەن،
كۆڭلۈڭدىكى يار يوقمۇ؟

ئات بېشىنى قايدۇرغان،
قۇلۇننىڭ تېرىسى تاسما.
سايىمالنى[2] ئۈز قىلغان،
پىيازلىقتىكى ئۇسما.

① تاراڭگو —— كالتەك.
② سايىما —— بۇزۇق ئايال مەنىسىدە.

ئاتنى توقۇپ يۈگەن سال،
چاچنى ئۆرۈپ بەلگە سال.
كۆڭۈل چۈشمىگەن يارنى،
ئالداپ ـ سالداپ يولغا سال.

يانچۇقۇمدا ئارغامچا،
سالمىنى سالاي دەيمەن.
يارغا بەرگەن كۆڭلۈمنى،
ياندۇرۇپ ئالاي دەيمەن.

سۇنمۇ ئىچىپ قويدۇم،
هويلامدىكى ئۈزۈمگە.
ماقۇل دېگىن چىرايلىق،
ئۇنداق قىلماي سۆزۈمگە.

كۆككىنە كەپتەرمىدىم،
كۈندە ـ كۈندە كەلگىلى.
ئايدا ـ يىلدا بىر كېلەرمەن،
ئاي يۈزۈڭنى كۆرگىلى.

يارىم بەرگەن بەش ئالما،
بەش ئەمەسكەن، ئالتىكەن.
ئاخشام سۆيگەن شۇ يارنىڭ،
مەيدىلىرى خالتىكەن.

ئۆستەڭ سۈيىنى لاي قىلغان،
تاختا كۆۋرۈك توپىسى.
قىز باللارنى ئۇز قىلغان،
پىيازلىقنىڭ ئۇسمىسى.

ئۆگزەڭگە چىققان بىلەن،
پەللەڭگە ئۇلاشمايمەن.
مەھەللەڭگە بارغان بىلەن،
ئاشناڭنى تالاشمايمەن.

ئۆگزەڭگە قۇرۇپ قويدۇم،
كەپتەر تۇتمىغان قىسماق.
سېنىڭ سۆيگىنىڭ ئەسلي،
مەن ياراتمىغان قاسماق.

ئۇيان ئۆتىمەن لەپلەپ،
بۇيان ئۆتىمەن لەپلەپ.
سېنىڭ تۇتقان ئاشناڭنى،
قايتۇرۇۋېتىمەن ئەپلەپ.

يارىم ياتىدۇ غەمدە،
گۈلنىڭ تۈۋىدە نەمدە.
يار تۆپىسىگە يار تۇتسا،
يار ئۆلمەمدۇ ئەلەمدە؟!

قىزىلگۈلنىڭ غۇنچىسى،
ئۈزمىگۈنچە سولاشماس.
بىز سۆيمىگەن چوكانلار،
ئەرگە تەگسە بولاشماس.

راۋابنى چېلىپ ـ چېلىپ،
ئاق بىلەكىڭ تالدىمۇ؟
يېڭى يار تېپىپ، كۆڭلۈڭ،
كونا ياردىن قالدىمۇ؟

قىزىل ئالمانىڭ مەگزى ئۈز،
ئاق ئالمانىڭ ئۆزى ئۈز.
سىناپ تۇتقان يارىمنىڭ،
قاشى بىلەن كۆزى ئۈز.

تاغقا چىقتىم ئىرادە،
يېنىپ چۈشتۈم پىيادە.
تويىمىزغا يار كەپتۇ،
قىزىل گۈلدىن زىيادە.

گۈلمۇ گۈللەردىن گۈزەل،
غۇنچە گۈللەردىن گۈزەل.
يار سېنىڭچە بولمىغاي،
يوق ماڭا سەندىن گۈزەل.

مەن بارايمۇ بارمايمۇ؟
قويچىلارنىڭ گەمسىگە.
يارىمنى تېگىشمەيمەن،
خوتەنلىكنىڭ ھەممىسىگە.

ياخشى ئاتنى مىنگەندە،
ئالدىم قولۇمغا قامچا.
يارىمغا يارىشىپتۇ،
پوپۇش بىلەن تىزلامچى.

ئۆپتوغراق يولى تاشلىق،
تاشلىقتا بولار ئاشلىق.
مەن سۆيگەن گۈزەل يارىم،
سۇمبۇل چاچ، قەلەم قاشلىق.

ئاتىم يورغا بولمامدۇ،
يولۇڭنىڭ يىراقىدىن.
قاشىڭ قارا بولمامدۇ،
مەگزىڭنىڭ سىياقىدىن؟

يايلاقتىكى قوتازنىڭ،
مۈڭگۈزى بۇرغۇي بولار.
يىراقتىكى يارىمنى،
ئۈندىسەم قۇرغۇي بولار.

ئاسماندىكى يۇلتۇزلار،
بىر - بىرىگە ئوخشىماس.
يۇرۇڭقاشتا قىز تولا،
سەن يارىمغا ئوخشىماس.

جانغا چۈشتى مىڭ پىچاق،
بىر پىچاقچە كۆرمىدىم.
باشقىلارنىڭ يارى باركەن،
سەن يارىمچە كۆرمىدىم.

ئۆستەڭ ياقىلاپ بارسام،
تورغايلارنىڭ ئۇۋىسى.
كىچىككىنە يارىم بار،
قىزىلگۈلنىڭ غۇنچىسى.

لەڭگەر يولى چۆل دەيدۇ،
چۆل ئەمەسكەن ئاۋاتكەن.
بىزنىڭ يارنى قەن دەيدۇ،
قەن ئەمەسكەن ناۋاتكەن.

كۆيمىسەم كۆيدۈم دېمەستىم، ئەتىگەندە قارىسام،
سىنىڭدەك گۈل چېچەكىمگە. ئۇيناپ تۇرار قېشىڭىز.
ساڭا ئېيتمىسام سىرنى، بىزنى ئۇتقا سېپ قويۇپ،
ئېيتىمەن يەنە كىمگە. ئاغرىمامدۇ ئىچىڭىز؟

قارلىغاچلار ئۇۋىلاپتۇ، خۇيلۇغۇم ئۇز خۇيلۇغۇم،
پېشايۋاندا پەرماندا. ئۆزۈڭنى گالۋاڭ قىلمىغىن.
بىز شۇنداق ئۆتەرمىزمۇ، ماڭا مەيلىڭ بولمىسا،
كۆيەك ئوتى ئارماندا؟ كۆڭلۈمنى ۋەيران قىلمىغىن.

ئاخشام چىقتىم تالاغا، ئاتچان[1] يولى تاشلىقكەن،
نالە قىلدىم ئاللاغا. ماڭماي دېسەم ياشلىقكەن.
نېمە ئۈچۈن چىقمايسەن، بىزنى كۆيدۈرگەن چوكان،
ئاخشام قىلغان قاراغا. چېچى ئۇزۇن، قاشلىقكەن.

باغچاڭغا كىرىپ باقسام، ئاتىنىڭ بالىسى تايچاق،
شاپتۇلۇڭ يوغان شاخلىق. تالىنىڭ ئۈچىنى يەيدۇ.
ئاغزىڭدا ناۋات بارمۇ، بۇ كەمدىكى قىزچاقلار،
لەۋلىرىڭ ئەجەب تاتلىق. كۆزنىڭ يېغىنى يەيدۇ.

ئۆردەك ئوينىغان كۆلنىڭ، چاچىڭىز قارا ئىكەن،
سۇيىنىڭ تۇرۇشى بەك ئۇز. قاغىنىڭ قاناتىدەك.
يېگى تۇتقان يارىمنىڭ، سۆيسەم لېۋىڭىز تاتلىق،
قالاپ تۇرۇشى بەك ئۇز. كېرىيىنىڭ ناۋاتىدەك.

---

① ئاتچان — كېرىيە ناھىيىسىنىڭ بىر يېزىسى.

قىزىل ئالماڭنىڭ مەڭزى ئۈز،
ئاق ئالماڭنىڭ بېغى ئۈز.
سىناپ تۇتقان يارىمنىڭ،
ھۆسنى بىلەن كۆڭلى ئۈز.

بىزنىڭ يارلار بەك چاققان،
بەتىنكىسىگە سىخ قاققان.
دۇشمەن گۇيلار چىدىماي،
ياڭزا - ياڭزا گەپ تاپقان.

گۇلباغدىمۇ ئۆيىڭىز،
ئۈزگەن قىسقان گۈلىڭىز.
غۇنچە ئىكەن بويىڭىز،
كۆيدۈردۇ خۇيىڭىز.

ئالا كەپتەر ئالا ئىكەن،
قۇيرۇقى تالا ئىكەن.
مېنى كۆيدۈرگەن قىزچاق،
بەك ئوبدان بالا ئىكەن.

باغقا رەيھان تېرىسام،
ئۈنۈپ چىقتى بەش قۇلاق.
بۇ دۇنيادا بارمىدۇ،
مېنىڭ يارىمدەك يۇملاق.

قاشىڭىز قارا ئىكەن،
كۆزۈڭىزگە كۆيدۈمەن.
تىلىڭىز تاتلىق ئىكەن،
لېۋىڭىزگە سۆيدۈمەن.

ئۆستەڭلەرگە سۇ كەلدى،
ئازما - ئازما شارقىراپ.
مېنىڭ يارىم ساي① كەلدى،
تولۇن ئايدەك پارقىراپ.

قارقى② دېگەن ئاۋات جاي،
ئاق ئۆستەڭدە سۇيى بار.
شۇ ئۆستەڭنىڭ بويىدا،
بىزنىڭ يارنىڭ ئۆيى بار.

پېشىل سايىنى بويلىغان،
ساي بويىدا ئوينىغان.
ئايغا ئوخشاش گۈزەل يار،
قەلبىم ساڭا تويمىغان.

ئېرىقىڭدا سۇ بولۇپ،
باغلىرىڭدا ئاقسام مەن.
سېنىڭ بىر جۈپ ئالماڭنى،
كۆكرىكىمگە ياقسام مەن.

① ساي — ھازىر.
② قارقى — كېرىيە ناھىيىسىنىڭ قاراقىر يېزىسى.

گۈل ئارىلاپ ئۇچۇپ يۈرگەن،
جېنى نازۇك كېپىنەك.
بىزنى شۇنچە كۆيدۈرگەن،
بېلى نازۇك سېكىلەك.

يېڭىئېرىقنىڭ[1] يولىغا،
جىرىم سىلىپ ئوخشاتسام.
كۆڭلى يۇمشاق يارىمنى،
سۆيۈپ تۇرۇپ ئۇخلاتسام.

ئۆلچەپ سېنىڭ بويۇڭنى،
تون تىكەرمەن تويۇڭغا.
ئەجەبمۇ خۇمار بولدۇم،
يارىم سېنىڭ خۇيۇڭغا.

يارىمنىڭ مېڭىشلارى،
ماڭسا قول سېلىشلارى.
ھېچ كىشىگە ئوخشىماس،
لەيپىدە قاراشلارى.

بىزنىڭ باغدا تال تېرەك،
تال تېرەككە سۇ كېرەك.
ئەتىرگۈلدەك يىگىتكە،
قىزىلگۈلدەك يار كېرەك.

ئاۋۇ قاتتا سەن بولساڭ،
ماۋۇ قاتتا مەن يارىم.
گۈل غۇنچىسى سەن بولساڭ،
كامالچىسى مەن يارىم.

باشىڭدىكى دوپپاڭنىڭ،
سۇغا چۈشتى شولىسى.
مېنىڭ يارىم قەلەمقاش،
يول بويىدا ھويلىسى.

چاپىنىمنىڭ يېڭىنى،
باشقا قويدۇم تېڭىنى.
نەگە بارسام ئاڭلايمەن،
سەن خېنىمنىڭ دېگىنى.

ئاسماندا مېنىڭ ئايىم،
ئارالدا مېنىڭ جايىم.
ئاڭلاڭلار خالايىقلار،
گۈل قىسقان مېنىڭ يارىم.

بىزنىڭ ھويلا چىمەن گۈل،
كۆرۈپ كېلىڭ ھەر خىل گۈل.
بۇ گۈللەرنى ئۆستۈرگەن،
لېۋى شېكەر قەلبى گۈل.

---

[1] يېڭىئېرىق — خوتەن ناھىيىسىدىكى جاي ئىسمى.

ياخشى كۆرۈش تېمىسىدىكى قوشاقلار

بۈگۈن ئايغا ئۇن يەتتە،
مەن ئۆزۈم خىيالەتتە.
مەندىن ئۆزگە يار تۇتساڭ،
ئەرزىم بار قىيامەتتە.

تىزدىم ئۈنچە - مارجاننى،
بوينۇمغا ئاسارمەن دەپ.
يارغا بەردىم كۆڭلۈمنى،
مېھرىگە قانارمەن دەپ.

ئۈيتوغراقنىڭ بازارىغا،
ئۇن تاغاردا قاق كىردى.
مۇرادىمغا يېتەلمەي،
چاچ - ساقالغا ئاق كىردى.

يارنى ئۆيگە باشلىدىم،
بويىغا نەزەر تاشلىدىم.
نېمە دېيىشنى بىلەلمەي،
كۆزلىرىمنى ياشلىدىم.

ئاقتامغا كۈزلۈكتە،
تېرىدىم قارا ماشنى.
كېچىسى ئۇخلاپ يېتىپ،
چۈشۈدۈم قارا قاشنى.

ئانار گۈلى بولغۇچە،
لەيلى گۈلى بولساڭچۇ؟
سېنىڭ دەردىڭنى تارتقۇچە،
كىچىك تۇرۇپ ئۆلسەمچۇ.

پالتا سالدىم تېرەككە،
ئۈنى كەتتى سىيەككە①.
ئالتاي بولدى كۆيەككە،
دەز كەتمەمدۇ يۈرەككە؟!

ئۇرما ئۇرىدىم ئايدىڭدا،
ئەنجىسىنى سايلىماي.
يېنىڭىزدىن يار تۇتتۇم،
ئۇتتىڭىزغا پايلىماي.

باغقا كىرمەك ئانام بار،
گۈلنى ئۈزمەك دادام بار.
ئامرىقىم قەلەمقاشتىن،
ئايرىلماسقا ۋەدەم بار.

يارنىڭ كۆڭلى بەك خاپا،
مۇڭداشمىسام ئېچىلماس.
يار ئىككىمىز بىر بولساق،
يۈرىكمىز ئېتىلماس.

① سىيەك —— كېرىيە ناھىيىسىدىكى جاي ئىسمى.

نېمە دەيمەن ئۆزۈڭنى،
شېرىن-شېكەر سۆزۈڭنى.
جۈپ بۇلاققا ئوخشىتاي،
بىر جۈپ گۆھەر كۆزۈڭنى.

بىر جۈپ ئالما پىشىپتۇ،
مەيدىڭىزدە باغ بارمۇ؟
ياقى كىشى چىقالماس،
قوش چوققىلىق تاغ بارمۇ؟

يار ئىكەننى بىلمىدىم،
گۈلزار ئىكەننى بىلمىدىم.
تىلىڭىزنىڭ ئۇچىدا،
قەن بارئىكەننى بىلمىدىم.

ئەتىگەندە سەھەردە،
يورغىلايدۇ بوز توشقان.
ئۈمىد ئۈزگىلى بولماس،
لېۋىڭگە شېكەر قوشقان.

مېھرىباندۇر ئۆزلىرى،
ئالەمگە مەشھۇر سۆزلىرى.
گۇناھىمدىن ئۆتسىلە،
پادىشاھدۇر ئۆزلىرى.

يارىم سەن، نىگارىم سەن،
بوينۇمدا تۇمارىم سەن.
ئاخشىمى قاراڭغۇدا،
ياندۇرغان چىراغىم سەن.

يار چالسەن سازىڭنى،
مەن مەلەڭدىن ئۆتكەندە.
توختاپ قۇلاق سالىمەن،
گۈل بېغىڭغا يەتكەندە.

يار سەندىن خەۋەر بولسا،
مەن بارارمەن يولۇڭغا.
دەستە-دەستە گۈل تىزىپ،
تۇتقۇزارمەن قولۇڭغا.

ئالسىلا، تېز ئالسىلا،
تالدى مېنىڭ بىلەكلىرىم.
ئولتۇرسىلا جانىم كۆيەدۇر،
قوپسىلا يۈرەكلىرىم.

يارىشىپتۇ ئەجەبمۇ،
ئەتلەس كۆڭلەك ئۇچاڭغا.
قاچانغىچە كېلىمەن،
سېنىڭ ماڭغان كوچاڭغا؟

سەن مېنى يار تۇتمىساڭ،
دۇنيادىن يارسىز ئۆتەي.
كۆيگىنىمنى بىلمىسەڭ،
باغرىمنى يېرىپ كۆرسىتەي.

باغدا ئۆسكەن لەيلىمەن،
تاغدا ئۆسكەن لەيلىمەن.
بىر قۇچاقلاپ يارىمنى،
ئۆلۈپ كەتسەم مەيلىمەن.

كۆيمەنۇ - كۆيمەن،
قېشى قاراغا كۆيمەن.
قېشىغا قاراپ تۇرۇپ،
شېكەر لېۋىگە سۆيمەن.

يۈرۈڭ يارىم مەن بىلەن،
چىللاپ كەلدىم سەيلىگە.
مېنى ھەرگىز قاقشاتماڭ،
كىرىپ دۈشمەن كەينىگە.

باغىڭدىكى ئالماڭنى،
چىشلەپ يەيمەن، ئۈزمەيمەن.
سېنىڭدەك گۈزەل ياردىن،
ئۆلسەم ئۈمىد ئۈزمەيمەن.

قوغۇن، تاۋۇز تېرىدىم،
قاتار - قاتار چۈنىكى.
ئەجەبمۇ يامان ئىكەن،
قارا كۆزنىڭ كۆيىكى.

يارنىڭ كىيگەن كۆڭلىكى،
قىزىل دۇردۇن، تاۋادۇر.
شۇ يارىمدىن ئايرىلسام،
ئۆلمەك ماڭا راۋادۇر.

كېچىلەپ ئۆتۈپ كەتتى،
بەش ھارۋىلىق يۇلغۇنچى.
چۈشۈمگە كىرىپ قاپتۇ،
مېنىڭ يارىم گۈل غۇنچى.

ئالما شېخى، گۈل شېخى،
ئەگمىگۈنچە قايرىلماس.
غېرىبلىقتا سۆيگەن يار،
كۆز يۇمغۇچە ئايرىلماس.

شوخلۇق جىگدىگە چىقسام،
يىرتىلدى چاپانلىرىم.
سىزنى ئىزدەپ يول يۈرۈپ،
تېشىلدى تاپانلىرىم.

ئۇچى پال - پال تېرىكىم،
تۈۋى تال - تال تېرىكىم.
رەھىم قىلىپ ئۇتىنى ئال،
كۆيۈپ كەتتى يۈرىكىم.

بىزنىڭ باغدا جىنەستە،
تۈگەپ قاپتۇ يىپەستە.
سۆيۈۋالدىم يارىمنى،
دۈشمەنلىرىم كۆرمەستە.

شۇۋول[①] يولى قومۇشلۇق،
تېخى ئۇرغاق تەگكەن يوق.
ئىككى ياخشى بىر بولۇپ،
مۇرادىغا يەتكەن يوق.

ئاخشامقى بۇ چاغدا،
ئوت كۆيگەن ئوچاقدا.
ئۆلتۈرسەڭ ئۆزۈڭ ئۆلتۈر،
مۇھەببەت پىچاقدا.

ئۆستەڭنىڭ ئۇچى ئارا،
مېنىڭ يارىم كىچىك بالا.
كىچىك بولسا چوڭ بولار،
ھەر قاچان مېنىڭ بولا.

قىش پەسلى بولۇپ قالدى،
دەريا ياقىسى توڭلاپ.
يۈرىكىمگە ئوت كەتتى،
سەن يارنى تولا ئويلاپ.

يار بويلاپ ئۇچۇپ كەتتى،
تۇمشۇقى قىزىل قاغا.
كۆزۈم تويسا تويغاندۇ،
كۆڭلۈم قانمىدى يارغا.

كۆيۈپ قالدىم، سۆيۈپ قويسىلا،
لەۋلىرى قورۇپ قالماس.
بىردەم ھايال بولغانغا،
ئەرلىرى تۈيۈپ قالماس.

بېغىمدا قىزىل ئالما،
سۇ كىرمەي پىشىپ قاپتۇ.
جانىم ئاق بېلىق يارىم،
چۈشۈمگە كىرىپ قاپتۇ.

كېچىمۇ كېچە بولسا،
كۈندۈزمۇ كېچە بولسا.
مەن يار بىلەن ياتقاندا،
تاڭ ئاتماس كېچە بولسا.

ئۆستەڭ باشىدا شاتۇت،
غۇنچە بويلۇقنى يار تۇت.
غۇنچە بويلۇق يارىڭغا،
ئالما بىلەن ئانار تۇت.

① شۇۋول — كېرىيە ناھىيىسىدىكى جاي ئىسمى

زوقۇم كەلدى جانانىم،
دۇتار چالغان قولۇڭغا.
قاچانغىچە قارايمەن،
سىنىڭ ماڭغان يولۇڭغا؟

باغدىكى قىزىلگۈلنى،
سۇغىرىپ قورۇتماسمەن.
خۇما كۆزلۈك جانانىنى،
ئۆلسەممۇ ئۇنۇتماسمەن.

قوناقلىقتىن ئوت ئالدىم،
بوينى قارا ئۆچكىگە.
مەن يارىمنى تېگىشمەيمەن،
كۆڭلى قارا ئەسكىگە.

ئىشىكىڭدە تۇرامسەن،
سېرىق سۆگەتكە يۆلىنىپ.
سەن ئالامسەن بۇ جاننى،
ئايدا ـ يىلدا كۆرۈنۈپ.

بىزنىڭ ھويلا خاماندا،
ئوت قالايلى ساماندا.
كېلىڭ يارىم ئوينايلى،
دۈشمەن قالسۇن ئارماندا.

شاپتۇلۇمنى توك دېمەڭ،
ئۆگزىڭىزگە قاق سالاي.
بىزنى كىچىك يار دېمەڭ،
يۈرىكىڭىزگە ئوت سالاي.

دۇتارنى چېلىۋەردىم،
كەلسە ـ كەلمەس پەدىگە.
ساراڭ بولۇپ قالايمۇ،
سەن يارىمنىڭ دەردىگە.

ئىشىك ئالدىدا ئېرىق،
ئاستا ـ ئاستا ئاتلىدۇق.
سىز بەرگەن قىزىلگۈلنى،
ھېچكىمگە بەرمەي ساقلىدۇق.

بۇ ئېرىققا سۇ كەپتۇ،
كۆلگە باشلىماڭ يارىم.
ئوتىڭىزدا تولا كۆيدۈم،
مېنى تاشلىماڭ يارىم.

بۇلبۇلۇڭ بولاي دەيمەن،
شاخىڭغا قوناي دەيمەن.
ئۇبدان يارىڭ بولمىسا،
مەن يارىڭ بولاي دەيمەن.

تۇمۇچۇقۇم سايرايدۇ،
پىشايۋاندا، پەرماندا.
قاچانغىچە يۈرەرمەن،
سىنىڭ ئىشقىڭدا ئارماندا.

ئەتىگەندە، سەھەردە،
سۇ توشۇيمىز ئەپكەشتە.
سىزگە دەيدىغان گەپ بار،
كىنوغا ئاپىرىڭ كەچتە.

قولاقىدا پوپۇزا،
زەر ھالقا بىلەكىدە.
كۆيۈپ قالدىم، سۆيمەيسەن،
تاش بارمۇ يۈرەكىدە؟

باغىدىكى بۇ گۈلنى،
ھويلاڭغا كۆچۈرسەڭچۇ.
بۇ يۈرەكتىكى ئوتنى،
سەن كېلىپ ئۆچۈرسەڭچۇ.

يورۇغقاشنىڭ يولىدا،
تاپىنىمغا تاش پاتتى.
سىز يارىمنىڭ ئىشقىدا،
خاپىلىقتا باش قاتتى.

باغلار ئارا پەرقىقىپ،
ئۈچقان كىمىنىڭ كەپتىرى.
يۈرىكىمدىن كەتمەيدۇ،
سىز يارىمنىڭ گەپلىرى.

قۇرغۇي قونغان بۇ تېرەك،
لاچىن قونغان بۇ تېرەك.
ئون سەككىزگە يەتكەندە،
يارغا تويمىغان يۈرەك.

باغدا كۆرمىدىم يارنى،
كوچىدا كۆرەرمەن دەپ.
كۆڭۈل ئۈزمىدىم ياردىن،
ئۆلمىسەم سۆيەرمەن دەپ.

ئالما بەرسەڭ ئاپتىمەن،
بېھى بەرسەڭ يەپتىمەن.
شۇ خۇما كۆز يارىمدىن،
ئايرىلماسمەن دەپتىمەن.

مەككە دەپ ماڭدىم يولۇڭغا،
ھاجى دەپ قىلدىم تاۋاپ.
سەن ناۋاتتىن خالتا بەرسەڭ،
مەن جىگەرىمدە كاۋاپ.

پالتىڭىز ئىتتىك بولسا،
تال چېۋىقنى كەسمەسمۇ؟
يۇرتۇڭدىن كېتىپ قالسام،
ئايرىلماق ئەجەب تەسمۇ؟

ئىشىك ئالدىدا ئېرىق،
سۇ باشلاپ كېلەي دەيمەن.
رەنجىمىگىن سۆزۈمگە،
كۆڭلۈڭنى بىلەي دەيمەن.

ئالتۇنمىكىن بويلىرى،
كۈمۈشمىكىن بويلىرى.
چاينى سۇنسام ئالمايلا،
ئەجەب ئىكەن خۇيلىرى.

ئاسمانغا چىقاي دەيمەن،
شوتا يوق چىقالمايمەن.
دېرىزەڭدىن مارايمەن،
سىرىڭنى ئۇقالمايمەن.

پىچاق ئاتسام تالغا چۈشتى،
تالنى ئاچقاندا چىقار.
يارنىڭ ئوتى جانغا چۈشتى،
جاننى ئالغاندا چىقار.

ئاق ئالما، قىزىل ئالما،
يارىم مېنى خارلىما.
بىز ئىككىمىز ئوينايلى،
باشقىلارغا قارىما.

مەلەڭدىكى تېرەككە،
قونۇپتۇ قارا قاغا.
ئەجەبمۇ كۆيۈپ قالدىم،
گەپ ئۆتمەيدىكەن يارغا.

ئۆرۈكۈما، ئۆرۈكۈم،
باغدا پىشقان ئۆرۈكۈم.
بىز ئايرىلىپ كەتمەيلى،
چىدىمايدۇ يۈرىكىم.

ئالماڭنى ئويۇپ يەيمەن،
تەخسەڭگە قويۇپ يەيمەن.
يارىم تۇخۇم تەگلىسە،
ماي تارتماي سويۇپ يەيمەن.

ئېرىقنى چاپاي دېسەم،
چاپىدىغان كەتمەن يوق.
دەردىمنى ئېيتاي دېسەم،
ماڭا ئوخشاش دەردمەن يوق.

يارىمنىڭ قارا قويى،
ئوتلايدۇ ئېتىزلىقتا.
يارىم كېتىپ، مەن قالدىم،
بۇ يۇرتتا غېرىبلىقتا.

چوڭ تېرەكلىك ھويلىدا،
توپ ئوينىغان قارا كۆز.
مېھرىبانىم كەلدى دەپ،
قوش ئوينىغان قارا كۆز.

ئۆيىڭىزنىڭ ئارقىسى،
ھاۋالىقكەن، قارا كۆز.
سىزگە كۆيگەن يىگىتكە،
ئۇۋۋال ئىكەن، قارا كۆز.

دۇتار چالدىم پەدىگە،
قارا كۆزنىڭ شەنىگە.
قارا كۆز تۇرالامدۇ،
بىزگە قىلغان ۋەدىگە.

ھۆل قومۇشقا ئوتنى ياقتىم،
سارغىيار، كۆيمەس دېدىم.
باغرى قاتتىق تاش يۈرەكنى،
مەندىن ئايرىلماس دېدىم.

چاسىنىڭ ئوتتۇرىسىغا،
توققۇز ئىشىك تەڭ ئېچىلۇر.
بىزنى كۆيدۈرگەن سەتەڭنىڭ،
باشىدىن گۈل ساچىلۇر.

يارنىڭ بېغىغا كىرسەم،
ئالما تۈگمىدەك بوپتۇ.
كىچىككىنە شۇ يارىم،
قايرىپ سۆيگۈدەك بوپتۇ.

لەيلەپ قالدۇ كۆڭلۈم،
يار قېشىغا بارسام دەپ.
يار قېشىدا قانغۇچە،
ئويناپ، كۈلۈپ ئالسام دەپ.

كەپتىرىم كۆرۈنمەيدۇ،
كەپتەرۋاز تۇتۇۋالدى.
غۇنچە بويلۇق قارا كۆز،
كۆڭلۈمنى ئۇتۇۋالدى.

يارنىڭ بېشىدا ياغلىق،
قاش - كۆزى كۆرۈنمەيدۇ.
يار يانىمدا ئولتۇرسا،
ئاتقان تاڭ بىلىنمەيدۇ.

بۇ يىل ئالما بەك بولدى،
ھەر شاخىدا مىڭ دانە.
مېنى كۆيدۈرگەن خېنىم،
چوققۇ ئېرىقتا[1] بىر دانە.

يارىم بەرگەن قولياغلىق،
قالدى شاخقا ئىلىشىپ.
كېلىڭ يارىم ئوينايلى،
يۈگۈمەچتەك چىرمىشىپ.

بازاردىكى قاسساپنىڭ،
پىچىقى بەك گال ئىكەن.
پىلەك ئېرىقتىن [2] يار تۇتسام،
قېرى خوتۇندەك زال ئىكەن.

بىزنىڭ مەھەللە سۆگەتلىك،
قاتار - قاتار تېرەكلىك.
دوست - دۈشمەننىڭ ئالدىدا،
بىز ئوينايلى يۈرەكلىك.

ئۆرۈكۈم قاتار - قاتار،
يارىم ئۆيىدە ياتار.
يارىم ئۆيىدە ياتسا،
بىزگە قانداق تاڭ ئاتار.

تال كېسىپ - تاللار كېسىپ،
جىگەر كېسىپ كاۋاپ ئېتىپ.
بۇ يۈرەك قانداق چىدار،
سېنى مەن تاشلاپ كېتىپ.

---

① چوققۇ ئېرىق — جاي ئىسمى.
② پىلەك ئېرىق — جاي ئىسمى.

مەن باراي بازارىڭغا،
چاي سالاي قازانىڭغا.
ئاخۇنۇم نەزىر قىلسۇن،
ئالمدەك چىرايىڭغا.

قىزىلگۈللەر ئېچىلىپتۇ،
جۇۋانلار قىسىۋالسۇن.
كىچىك بولساق يوغىنارمىز،
تۇخۇمدا بىقىۋالسۇن.

چوڭ يول بىلەن ماڭساڭچۇ،
چامغۇرلۇقنى ئىز قىلماي.
گەپ قىلماي ئۆتۈپ كەتكىن،
بۇ يۈرەكنى دەز قىلماي.

ئاق ئالمانىڭ ئېقى ئۇز،
قىزىل ئالمانىڭ شېخى ئۇز،
مېنىڭ سۆيگەن ئاشنامنىڭ،
قاشى بىلەن كۆزى ئۇز.

تۇمۇچۇقلار سايرايدۇ،
تاللىق باغنىڭ ياقىلىقىدا.
يۈرىكىم ئېقىپ كەتتى،
سەن يارىمنىڭ خاپىلىقىدا.

ئاق ئالمانى ئېغىتتىم،
خاپا بولماي تېرەرسەن.
سەن يارىمغا خەت يازدىم،
ئۇچۇرىنى بېرەرسەن.

يورۇقتاشتىن ئات ئالدىم،
مىنىپ چىقتىم يۈگەنسىز.
مەن سىزگە كۆيۈپ قالدىم،
چىرايىمدىن بىلگەنسىز.

ئاق ئالمىنى ئالمايمەن،
يانچۇقۇمدا تۆتى بار.
ساپياق[1] يارنى سۆيمەيمەن،
چېچەن يارنىڭ ئوتى بار.

ئېشىك ئالدى قوش كۆلچەك،
بىزنىڭ يارلار كۆلگۈنچەك.
مەن قوينىغا كىرگەندە،
لىغىلدايدۇ قوش ئەمچەك.

قوغۇنىڭ پىلەكىدىن،
سويما تاپمەن يارىم.
سەن يادىمغا كەلگەندە،
يىغلاپ ياتمەن يارىم.

① ساپياق — سۆرەلمە مەنىسىدە.

چاسىنىڭ ئۇتتۇرىسىغا،
سۇپا سېلىڭ، سۇنى سېپىڭ.
كۈندە بەش كويچەن بېرەي،
كۆڭلۈمدىكى يارنى تېپىڭ.

ئالمىنى بېرىڭ دەيسىز،
بەرسەم كىم بىلەن يەيسىز.
يار قەدرىنى بىلمەيسىز،
تاشلىۋەتسەم يىغلايسىز.

يامغۇر ياغقان تونۇرغا،
يۇلغۇن سالسام كۆيەرمۇ؟
يىراقتىكى يارىمغا،
سالام يازسام تېگەرمۇ؟

ئاق ئىتتىك يامان ئىكەن،
توم زەنجىردە باغلاپ قوي.
كەلگىنىم يامان بولسا،
ئەمدى كەلمەي، ئاڭلاپ قوي.

ئاق تەگگە پۇلۇم بولسا،
ئاق يەرگە ساراي سالسام.
بوغماق يار مېنىڭ بولسا،
بوينىغا گىرە سالسام.

ئۆيۈڭگە كىرىپ باقسام،
تۈگۈلۈكۈڭدە پەرمان يوق.
سەن بىلەن ئۆلۈپ كەتسەم،
يۈرىكىمدە ئارمان يوق.

ئىشىك ئالدىدا ئېرىق،
چولتوگلايدۇ بىر بېلىق.
خوپقىنا يامان ئىكەن،
ئۇتتۇگدا غېرىبچىلىق.

ئىشىك ئالدى تېرەككە،
ئەجەب قونمايدىكەن قاغا.
ماڭا سالغان بۇ دەردنى،
ئەجەب سالمايدىكەن يارغا.

ئاق بوز ئاتنى داملايسەن،
قارا بوز ئاتقا يەتمەيدۇ.
سەن يارىڭنى داملايسەن،
مېنىڭ يارىمغا يەتمەيدۇ.

تاقىلايۇ ـ تاقىلا،
قارا بوز ئاتنى تاقىلا.
ياخشى يار تاپاي دېسەڭ،
كۆچكەن[1] ئۆستەڭ ياقىلا.

---

① كۆچكەن — جاي ئىسمى.

ئاخشام بىرگە ماڭغاندا،
ئاي كۆرۈندۈك كۆزۈمگە.
يارىم كۆزۈم تەگمىسۇن،
تۇمار ئاسقىن ئۆزۈڭگە.

باغقا قوغۇن تېرىدىم،
ۋاقتى كەلسە تاقلايمەن.
سەن سۆيۈملۈك يارىمنى،
ئۆمۈر بويى ساقلايمەن.

باغقا رەيھان تېرىدىم،
ئېچىلدۇرۇپ قىسساڭچۇ.
ئاق تاۋار تونىنى كىيىپ،
ئاپتاپ كەبى چىقساڭچۇ.

يارىمغا ساراي سالسام،
گۈل بىلەن مۇنار سالسام.
يار ئىچىدە بىلەمدۇ،
ھەر قانچە گۇناھ قىلسام.

سەن يارىمنى ياد ئېتىپ،
ناخشا ئېيتىمەن تۈندە.
دەرد ئىچىدە يىغلايمەن،
ھېچكىم ئاڭلىماس ئۈندە.

قىرى سۆگەت ياغىچى،
نو بولامدۇ، ئويلاپ باق.
كۆڭلۈڭنى ئالالايمەن،
مېنىڭ بىلەن ئويناپ باق.

چوڭ ئېقىنغا — قايىنامغا،
بويلىغىلى بولارمۇ؟
سەن كىچىك، مەنمۇ كىچىك،
ئوينىغىلى بولارمۇ؟

ئىشكىمدە بادام بار،
ئاستا كىرىڭ دادام بار.
دادام بولسا كاج ئادەم،
قۇچاقىمدا بالام بار.

ئۆردەك ئاتتىم غاز بىلەن،
كاۋاپ ئەتتىم تۇز بىلەن.
ئۆلۈپ كەتسەم ئارمان يوق،
ئوينىۋالدىم ئۇز بىلەن.

ئالسىلا، پات ئالسىلا،
تالدى مېنىڭ بىلەكىم.
سۆيسىلە، پات سۆيسىلە،
چىدىمىدى يۈرەكىم.

ئالما شېخى پەس ئىكەن،
بويلىغىلى ياخشىكەن.
سەنمۇ كىچىك، مەنمۇ كىچىك،
ئوينىغىلى ياخشىكەن.

كاككۇك مۇڭلۇق سايرايدۇ،
بولجا تېرەك باشىدا.
يار ماڭا قاش ئاتىدۇ،
ئۇسما قويغان قاشىدا.

بۇلبۇل ئۇۋۇا ياساپتۇ،
قىزىلگۈل ئاراسىغا.
مەن ئەجەب كۆيۈپ قالدىم،
كۆزۈڭنىڭ قاراسىغا.

ئىشكايلاڭدا سىم كاتو[2]،
سىم كاتودا كىم ياتۇ؟
ئۇتۇڭدا ئۆلۈپ كەتسەم،
مېنىڭ ئورنۇمدا كىم قاتۇ؟

ئېرىق بولسا، تار بولسا،
سۇنى قۇيسا، تاشمىسا.
يار بولسا، شوخراق بولسا،
سۆيۈپ قويسا، قاچمىسا.

دەريانىڭ ئۇ قاتىدا،
چىغدىن تولا ئاق توشقان.
بۇ قوشاقنى قوشمايتتىم،
يارنىڭ ئىشقىدا قوشقان.

ئۆستەڭ بېشىدا ئولتۇرسام،
ئىككى ئۇلاغدا ئاش كەلدى.
يار يادىمغا يەتكەندە،
قارا كۆزۈمگە ياش كەلدى.

يارىم بىلەن چاي ئىچتۇق،
ئايگۈللۈك پىيالىدا.
مەن يارنى دېگەن بىلەن،
كىملەر بار خىيالىدا.

قىرلىق تاغنىڭ تۆپىسى،
تۇمۇچۇققا يول بولۇر.
كىچىككىنە يارىم بار،
سۆيۈپ قويسام گول بولۇر.

بېغىمدىكى گۈللۈكتىن،
تېپىۋالدىم تۈگۈنچەك.
كۆڭلۈمنى ئۇتتۇۋالغان،
مېنىڭ يارىم كۈلگۈنچەك.

ئۇ يىراقتىن كۆرۈنگەن،
بىزنىڭ مەھەللە، بىلەمسىز؟
ئويناپ كۆڭۈل ئاچلى،
ئاخشاملىققا كېلەمسىز؟

جاڭگال كېزىپ يۈرگەندە،
توغراق بولدى ھەمرايىم.
مېنى ساڭا كۆيدۈرۈپ،
ئەجەب قىلدى خۇدايىم.

---

① كاتو — كارىۋات.

بىزنىڭ باغقا كىرىپ باق،
ئالما ئۈزۈپ تېتىپ باق.
كۆيگىنىمنى بىلمىسەڭ،
يۈرىكىمنى كۆرۈپ باق.

ئاسماندىكى لاچىنىڭ،
قاناتىدا تۇمارى.
ئون تۆت ياشتا يار تۇتسام،
ئەمدى كەلدى خۇمارى.

ئاتىمنى توقۇپ قويدۇم،
مىنمىسەڭمۇ باغلاپ قوي.
مەن ساڭا كۆيۈپ قالدىم،
سۆيمىسەڭمۇ قاراپ قوي.

ئالمىلار پىشىپ قاپتۇ،
ئۈزۈۋالاي كۈزگىچە.
مەن يارنى سۆيۈۋالاي،
ئىشقى ئوتىدا ئۆلگىچە.

ئاتىم چېپىپ سۇندۇردى،
قوش پەشلىك ئىگەرىمنى.
يارىم ئويناپ كۇلدۇردى،
تال بىلەن جىگەرىمنى.

ئاستا - ئاستا ماڭدىڭىز،
سۇغا كۆۋرۈك سالدىڭىز.
بىر قاراپ، ئىككى قاراپ،
دىلغا ئوتلار سالدىڭىز.

ئاخشام بېرىپ مەلەڭگە،
چىقىۋالدىم چەللەڭگە.
جامالىڭنى كۆرەلمەي،
يېنىپ كەلدىم خانەمگە.

كاۋا، قاپاق تېرىسام،
هويلىنى باراڭ قىلدى.
ئوتلىرىڭ يامان ئىكەن،
باشىمنى ساراڭ قىلدى.

باراي دېسەم يول يىراق،
ۋاقتىدا بارالمايمەن.
يار سېنىڭ ئوتۇڭ يامان،
تولغىنىپ ياتالمايمەن.

كۆيۈپ قالدىم مەن ساڭا،
قاراپ قويغىن قارا كۆز.
ساۋاب بولار بىر قېتىم،
سۆيۈپ قويغىن قارا كۆز.

ئېتىمنى توقۇپ قويدۇم،
دەريا بويىدا تۈزگە.
مەن ئاشىق بولۇپ قالدىم،
ئاي يۈزلۈك قارا كۆزگە.

باغدا پىشتى خۇۋەينە[1]،
يەپ باقامسىز بىر دانە.
بىلى بوش دەپ يالتايماڭ،
بولاي ئەمدى مەردانە.

① خۇۋەينە — ئۆرۈكنىڭ بىر خىلى.

تۈگۈلۈكتىن ئالاي يارنى،
قوينۇمغا سالاي يارنى.
جان يارنى باغ - باغ ئېتەي،
ئېچىلسۇن ئىچى - قارنى.

قارا قۇش ئېغىر نېمە،
كۆتۈرگىلى بىلەك كېرەك.
ئۇسمىسى دەمدەك جۇۋاننى،
سۆيگىلى يۈرەك كېرەك.

گۈل تېرىدىم كۆرسىلە،
ئۇسما تېرىدىم كۆرسىلە.
ئۇسما قويۇپ، يۇيۇپ بولۇپ،
بوينۇمنى قايرىپ سۆيسىلە.

مېنىڭ ئىككى يارىم بار،
بىرى ئالىم، بىرى زالىم.
بىرىگە ئانچە كۆڭلۈم يوق،
بىرى كۆڭلۈمدىكى يارىم.

باغقا كىردىم كېچىلەپ،
مەن يارىمنى يېتىلەپ.
گۈل تۈۋىدە سۆيۈۋالدىم،
گۈلنىڭ شېخىغا يۆلەپ.

بېغىڭغا كىرىپ باقسام،
ئالما تۈگمىدەك بوپتۇ.
كىچىككىنە سارىخان،
ئېلىپ قاچقۇدەك بوپتۇ.

جەدە ئاتنى سۇغاردىم،
لەگزە بېشى بۇلاقتا.
مەن ساڭا كۆيۈپ قېلىپ،
ئالتە ئاي ياتتىم سولاقتا.

كۆزگى بۇغداي تېرىدىم،
يازغى بۇغداي قېنى سىز؟
بۇ يۈرەككە ئوتنى سالغان،
گۆھەرنىسا قېنى سىز؟

بىر تۆشۈكتىن سالما چىقتى،
بىر تۆشۈكتىن پاتمىچۇق.
بىر خېنىمغا ئاشنا بولسام،
ئاغزى ئۇز، بۇرنى پۇچۇق.

ياشلىقتا - ساراڭلىقتا،
باغ ئارىلاپ گۈل كۆردۈم.
يار ئىشقى - پىراقىدا،
سەرسانە بولۇپ يۈردۈم.

باغىڭدىكى ئۈجمەڭنىڭ،
بىر شاخى راۋاپ بولدى.
سەن يارىمنىڭ ئىشقىدا،
يۈرىكىم كاۋاپ بولدى.

قاراپ كېلەر يولۇڭغا،
بىر كېچە تۇرۇپ قالدىم.
كۆيۈپ ئىشقى ئوتۇڭدا،
قۇرۇپ قاقشال بولۇپ قالدىم.

قۇرۇق شاختا ئانار بولدى،
يۈرەكلەرگە داۋا بولدى.
خۇش بولامسەن يار ئەمدى،
شەرتلىرىڭ ئادا بولدى.

يارىم خۇما كۆزلۈكنى،
ئوخشىتىمەن بۇلاققا.
يۈرىكىمدىن گۈل تۇتتۇم،
قىسىۋالغىن قولاققا.

ئېچىلىپتۇ قىزىلگۈل،
بىرنى تاللاپ ئۈزىمەن.
كۆڭلۈم چۈشكەن يارىمنى،
تا ئەبەدكە سۆيىمەن.

گۈل بولسا، قىزىل بولسا،
پۇرىقى داۋا بولسا.
يار بولسا، لېۋەن بولسا،
پاك سۆيگۈ - ۋاپا بولسا.

قىزىلگۈل يوپۇرمىقى،
قاتمۇ قات بولار ئىكەن.
كىچىك چاغدا تۇتقان يار،
ئۆلگىچە خۇمار ئىكەن.

ئۆستەڭ بويى هاۋالىق،
سەيلە قىلدىم خۇمالىق.
دېھقان قىزنى يار تۇتتۇم،
بەك تارتىنچاق، هايالىق.

يولدا ياتقان يىلاننىڭ،
بوينىغا زەنجىر سالاي.
يارىم مەندىن رەنجىپتۇ،
كۆڭلىنى قانداق ئالاي.

تولا ئۆتۈپ مەھەللىدىن،
يولۇچى بولۇپ قالدىم.
سەن يارىمنىڭ ئوتىدا،
غازاڭدەك قۇرۇپ قالدىم.

ئاق قوغۇننى يېمەيمەن،
ناشكەرگە تويمىدىم.
كۆڭۈلدىكى يار بىلەن،
قوچاقلىشىپ ئوينىدىم.

بۇلتۇر ئەتكەن قەپەسكە،
كەپتىرىمنى قوندۇردۇم.
پەرۋاندەك ئايلىنىپ،
يۈرىكىمنى كۆيدۈردۈم.

راۋاب ئالغۇم كېلىدۇ،
ئالسام چالغۇم كېلىدۇ.
ناخشا ئېيتىپ يارىمنىڭ،
دىلىدا قالغۇم كېلىدۇ.

ئۆي ئالدىدا ئېرىقىم،
ئېرىقىمدا بېلىقىم.
قويدى يارنى رەنجىتىپ،
مېنىڭ قوپال قىلىقىم.

لاچىنمۇ ئۇچالايدۇ،
قۇرغۇيمۇ ئۇچالايدۇ.
يېڭىدىن بىر يار تۇتسام،
بەك قاتتىق قۇچالايدۇ.

ئۆگزىدىن پاسار چۈشتى،
قولۇمدىن ھاسا چۈشتى.
سىز چىرايلىق چوكانغا،
شوخ كۆڭلۈم راسا چۈشتى.

يارىم چالىدۇ راۋاب،
بارىمەن ئىزدەپ سوراپ.
مەن يارىمنى تاپقاندا،
سۆيىمەن قەندەك شوراپ.

ئاسماندىكى تولۇن ئاي،
چەينەكتىكى ناۋات چاي.
خۇمار كۆز ئوماق يارىم،
قۇچىقىمدىن ئالدى جاي.

ئۆستەڭ قىشى بەك قاتتىق،
كەتمەن سالساڭ ئۆتمەيدۇ.
ئىشقى ئوتۇڭ يۈرەكتىن،
تا ئۆلگىچە كەتمەيدۇ.

ئاق ئىتلىرى يامانكەن،
باغلاپ قويسىلا يارىم.
مەن سىلىگە كۆيۈپ قالدىم،
سۆيۈپ قويسىلا يارىم.

بەلۋاغلىرى بوش ئىكەن،
چىڭراق چەگسىلە يارىم.
ئالتۇن ئۈزۈك ئېپ بېرەي،
ماڭا تەگسىلە يارىم.

مەن يېتىم، غېرىب قۇلمەن،
يېقىۋالسىلا يارىم.
قوش ئەمچەكنى كۆكسۈمگە،
يېقىۋالسىلا يارىم.

ئاق رومالىڭ ئىسىلكەن،
ئۈرۈمچىدىن ئالغانمۇ؟
كۆيدۈم دېسەن قارا كۆز،
راست كۆيدۈڭمۇ، يالغانمۇ؟

مەن بېلىمنى باغلايمەن،
سەن بېلىڭنى باغلىساڭ.
ئىككىلەنمەي كەل يارىم،
ئوينىشىڭنى چاغلىساڭ.

لاچىنلار ئۇچۇپ چىقتى،
ئىككى تاغ ئاراسىدىن.
يايرىدى خۇشال كۆڭلۈڭ،
ناخشامنىڭ ساداسىدىن.

باغ ئىچىدە تۇرىسىز،
بىلىمەن، ئاھ ئۇرىسىز.
كېلىڭ يارىم ئوينايلى،
ئەمدى راھەت كۆرىسىز.

بەش كۈنلۈك بۇ ئالەمدە،
مەقسەتكە يېتەلمىدۇق.
كۆيدۈرگەچ ئوتۇڭ يارىم،
مەلەڭدىن كېتەلمىدۇق.

دۇتارنى چېلىپ بولماس،
ئۆزىنىڭ تارى بولمىسا.
ئەسقاتمايدۇ باشقىلار،
ئۆزىنىڭ يارى بولمىسا.

گۈل تېرىدىم لەڭگەرگە،
ئېچىلمايدۇ نەم يەردە.
سېنىڭ كۆڭلۈڭ ھەر يەردە،
مېنىڭ كۆڭلۈم بىر يەردە.

ئاخشام ئاتقان تۆت ئوشۇق،
سەكەنتورمۇ، سەنجۇرمۇ؟
لەۋلىرىڭ ئەجەب تاتلىق،
ئانار يېگەنمۇ، ئەنجۇرمۇ؟

بىر باغقا ئانار سالدىم،
بىر باغقا يالاڭ توغاچ.
چۆرگىلەپ كېتەلمەيمەن،
كۆڭلۈم سەن بىلەن بولغاچ.

بىزنىڭ باغدا گۈل ئوسما،
سۇ قۇيۇپ قۇرۇتمايمەن.
كۆڭلۈمدىكى يارىمنى،
ئۆلگىچە ئۇنۇتمايمەن.

ئۆيىڭىز شولاقتىمۇ،
قارا كۆز يولاقتىمۇ؟
قارا كۆزنىڭ ئالدىدا،
يۈرىكىڭىز سولاشتىمۇ؟

ئالما سالغان باغىڭگە،
بېھى سالدىم، بىلدىڭمۇ؟
لاي سۇ ئىچكەن سەھرالىق،
كۆيگىنىمنى بىلدىڭمۇ؟

ئۆستىڭگىدە سۇ يوقمۇ؟
ئۇسسۇزلۇققا مەن تەشنا.
قاش ئاتماڭلار ئوغۇللار،
قارا كۆزگە مەن ئاشنا.

ئوقۇيمەن خوجافىزنى،
خۇدايىم ئايرىماس بىزنى.
خۇدايىم ئايرىسا بىزنى،
ئۇنۇتمايمەن قارا كۆزنى.

ۋەدىنىيۇ، ۋەدىنى،
شامغا قويماڭ ۋەدىنى.
شامغا قويساڭ ۋەدىنى،
تارتىپ قالارسەن دەردىنى.

سارغىيىپ ئۆسكەن تېرەكنىڭ،
سايىسى بولماس ئىكەن.
يار ئۈچۈن كۆيگەن يۈرەكنىڭ،
دارىسى بولماس ئىكەن.

سەن كەلگىچە ئامرىقىم،
مەن ئالدىڭغا بارىمەن.
سەن ئالغىچە كۆڭلۈمنى،
مەن كۆڭلۈڭنى ئالىمەن.

ئاق پېيازنىڭ پوستىمەن،
كۆك پېيازنىڭ پوستىمەن.
ئاي يۈزلۈك قەلەمقاشنىڭ،
تاللىۋالغان دوستىمەن.

تورغايلار ۋىچىرلايدۇ،
لاچىن كەلگەن ئوخشايدۇ.
يۈرىكىم جىغىلدايدۇ،
يارىم كەلگەن ئوخشايدۇ.

ئاق تەلپەك، قارا تەلپەك،
مەن كىيسەم يارىشامدۇ؟
يىگى تۇتقان يارىمنى،
ياش باللار تالىشامدۇ؟

قىزىلگۈل ئېچىلىپتۇ،
بىر قارىسام رەڭمۇ رەڭ.
كېلىڭ يايرىم ئوينايلى،
بىز ئىككىمىز تەڭمۇ تەڭ.

باغقا كىرسەم، ئالدىمغا،
ئالما چۈشتى توككىدە.
مەن كۆكسۈمگە باسقاندا،
سۆيۈپ قويدۇڭ چوككىدە.

ئۆستەڭنىڭ ئىچى تاختا،
ئېتىزدا ئېچىلار پاختا.
سەن يارىمنى ياد قىلسام،
يىغلايمەن سەھەر ۋاقتا.

ئوت كۆيىدۇ ئىچىمدە،
دەردنى ئۆزۈم بىلۈرمەن.
كۆزۈمدىن ئاققان ياشقا،
كېمە سېلىپ ئۆتۈرمەن.

قوغۇن - تاۋۇز تېرىدىم،
قاتار - قاتار چۆنىكى.
ئەجەبمۇ يامان ئىكەن،
قارا كۆزنىڭ كۆيىكى.

ئاخشام ئۇچقان ئۆردەكنىڭ،
ئالتىسى جۈپ، بىرسى تاق.
سىز يارىمنىڭ ئوتىدا،
بىر كۈن كېسەل، بىر كۈن ساق.

مەن خوتەنگە بارمايمەن،
خەجلىگىلى پۇلۇم يوق.
مەن يارىمدىن ئايرىلىپ،
دىلىم ئەجەبمۇ سۇنۇق.

يورۇڭقاشنىڭ قاشتېشى،
داڭلىق ئىكەن جاھاندا.
سىز يارىمنى سۆيەلمەي،
ئەجەب قالدىم ئارماندا.

قاغا قونۇپ تېرەككە،
تاڭ سەھەردە قاق، دەيدۇ.
يارنى بىر سۆيۈك دېسەم،
خاپا بولۇپ ياق، دەيدۇ.

باغدا بۇلبۇلۇڭ بولۇپ،
قونسام مەن تېرەكىڭگە.
ئوتۇڭ بەك يامان يارىم،
ئۆلمەيمەن كۆيەكىڭگە.

ئاخشاملىقتا باراي مەن،
ئىشىكىڭنى ئاچامسەن؟
سۆيەي دېسەم ناز قىلىپ،
مەندىن يىراق قاچامسەن؟

ئۆستەڭگە سۇ كەپتۇ،
قاشتىن ئاتلاپ كەتمىسۇن.
بىزگە كەلگەن دەرد ـ ئەلەم،
ساڭا ھەرگىز يەتمىسۇن.

پادا باققان باللار بىز،
ياڭاق چاققان باللار بىز.
ئېرىمەس تاش يۇرەككە،
ئوتنى ياققان باللار بىز.

ئىچمەككە ھاراق ئاچچىق،
ئىچكەندىن كېيىن تاتلىق.
ئاغزىدا ناۋات باردەك،
سۆيمەككە جۇۋان تاتلىق.

ئۇچۇپ كەلگەن كاككۇكنى،
ئوڭ قولۇمدا ئۆگىتەي.
خۇما كۆز يار ئوتىنى،
تاماكا چېكىپ تۈگىتەي.

بارسىلا، كەلمەيدىلا،
ياغلىقلىرى قالسۇن ماڭا.
يىغلىسام ياشىمنى ئېپىتاي،
ھەمراھ بولۇپ تۇرسۇن ماڭا.

ئۆيۈڭدىكى چايداندا،
چېيىڭ بارمىدۇ، يارىم؟
ئاغزىڭدا ھە دەيسەن،
مەيلىڭ بارمىدۇ، يارىم؟

ئۆگزەڭگە چىقىۋېلىپ،
يوغان قىلسەن گەپنى.
سېنىڭ بىلەن مەن تارتماي،
ئاناڭ تارتامدۇ بۇ دەردنى؟!

ئۇلۇغ ئېقىن ئىچىدە،
ياغاچ سۇرمە بار ئىكەن.
پاخما چاچلىق چوكانغا،
جىتتاق يىگىت يار ئىكەن.

كېۋەز تېرىدىم تەپچە،
خارەت ئېتىدۇ چەپچە.
يارى يوق دېمەك بىزنى،
يارىم بار مېنىڭ نەچچە.

قىزىلگۈل ئاراسىدا،
بويۇڭنى كۆرۈپ قالدىم.
ئېيتمىغانغا بولمايدۇ،
مەن ساڭا كۆيۈپ قالدىم.

باشىمغا تۇماق كىيسەم،
ياراشتى چىرايىمغا.
سەن قىلساڭ يامانلىقنى،
مەن قويدۇم خۇدايىمغا.

ھاۋادىكى بوز تورغاي،
تۇمۇچۇقنى سايراتتى.
يار دەردى يامان ئىكەن،
يوللىرىنغا قاراتتى.

قۇرغۇيۇم پالاقلايدۇ،
قەپەسىنىڭ ئىچى تاردەك.
بارسام چىقمىدىڭ يارىم،
ئۆيدە مېھمىنىم بار دەپ.

ئاسمانغا چىقىۋاللا،
مېنى قالدۇرۇپ پەستە.
يار دەردى يامان ئىكەن،
كۆڭلەر ئۆتىدۇ تەستە.

ئېگىز ئاسمانغا تاش ئاتما،
تاش ئاتساڭ ئېگىز ئاتما.
مەن سېنىڭ بولار بولسام،
باشقىلارغا قاش ئاتما.

ئاللىمۇ يا، ئاللىمۇ،
تۇزغا ناننى ساللىمۇ؟
تۇزغا ناننى سېلىپ بولۇپ،
كەينىلىرىگە يانلىمۇ؟

سامپۇلغا[①] ئوتۇن توشۇپ،
چاپىنىمنىڭ يېڭى يوق.
سەن خېنىمنى تولا ئويلاپ،
يۈرەك - باغرىمنىڭ تېڭى يوق.

شامال چىقسا لىڭشىيدۇ،
سايىسىز بوستان تېرەك.
ناماز شامدا كېلىپ تۇرغىن،
چىدىمايدىكەن يۈرەك.

سامپۇل ئۆستەڭ بويىدا،
ساقلاپ تۇرسام كەلمىدىڭ.
يار يۈرىكىڭ تاش ئىكەن،
ۋاپا قىلسام بىلمىدىڭ.

چىنە چىنداندىن چىقۇر،
كوزا خۇمداندىن چىقۇر.
سەن خېنىمنىڭ دەردلىرى،
گۆرگە كىرگەندە چىقۇر.

سەنمۇ بارغىن تاۋاپقا،
مەنمۇ باراي تاۋاپقا.
چېچەكدىكى لىنتىدىن،
پەدە باغلاي راۋابقا.

① سامپۇل — لوپ ناھىيىسىنىڭ بىر يېزىسى.

ئۆستەڭ ياقىلاپ ماڭساڭچۇ،
كۆزگىلىكنى يول قىلماي.
راست گېپىڭنى ئېيتساڭچۇ،
يۈرەك باغرىمنى قان قىلماي!

ئېتىمنى قويۇپ بەردىم،
يېڭى ئۆسكەن قىياقلارغا.
يار دەردى يامان ئىكەن،
چىقىپ كېتەي يىراقلارغا.

ھىجرىڭدە مەن زەپ دەردمەن،
يارىمغا ياپاي چەكمەن.
يارىم ئەتمىسە چەكمەن،
كۆڭلەكچان چاپاي كەتمەن.

جۇۋان بويىنى كۆرسەتتى،
نادان بەدەننى كۆرسەتتى.
يار ئوتى يامان ئىكەن،
تىرىك دوزاخنى كۆرسەتتى.

دۇلدۇل ئېتىم چاپىدۇ،
بۇلبۇل قانات قاقىدۇ.
تاشلىۋەتسەڭ تاشلىۋەت،
بىزنى خۇدايىم باقىدۇ.

بوغداي تېرىدىم كۈزگە،
تېڭى يازغى، تېڭى كۈزگە.
كۆيۈپ قالدىم قارا كۆز،
چىقمامسىز تالا - تۈزگە؟

يۈرىكىمنى سەگسۈن دەپ،
سۈنى ئىچتىم بىر چېلەك.
سۇ ئىچكەنگە سەگمەس،
سىزگە كۆيگەن بۇ يۈرەك.

ئوچاق بېشىدا چاي قۇيدۇم،
چىنەخسىدە ياپالماي.
قاچانغىچە يۈرەرمەن،
بىر ئورۇندا ياتالماي.

ئۆگۈت قۇيدۇم سۆكەنگە،
ئىجارىسى بەش تەڭگە.
ئاق جۇۋانغا دوست بولسام،
ئىشتىرىۋەتتى ئۆستەڭگە.

يارنىڭ ئېتى ھەمدۇللا،
ئاخشام بارسام پەندۇللا①.
ئەرز قىلىپ مەن بارسام،
يېرىم يولدىن ياندۇللا.

ئۆيۈمدىكى ئوغلۇمنى،
ئوقۇتۇپ قارىم قىلاي.
سەن گۈزەل قەلەمقاشنى،
بىر ئۆمۈر يارىم قىلاي.

قاراقاشقا بارغاندا،
ساڭا مانتۇ ئەپ بېرەي.
كۆڭلۈمدىكى دەردىمنى،
يولدا ماڭغاچ دەپ بېرەي.

① پەندۇرۇش — ئازدۇرۇش.

ئەجەبمۇ يارىشىپتۇ،
پىشايۋاننىڭ تۈۋرۈكى.
قىيامەتكە باقىدۇ،
ئىككىمىزنىڭ يۈرىكى.

گۈل دېگەنگە گۈل بولامدۇ؟
خۇش پۇراقى بولمىسا.
يار دېگەنگە يار بولامدۇ؟
ئېتىقادى بولمىسا.

ئۇيقۇ كېلىپ كۆزۈمگە،
يارىم كىردى چۈشۈمگە.
باغاش ئېتىپ سۆيەرمىش،
ماقۇل بولۇپ سۆزۈمگە.

ئالمىنى تولا يەيسىز،
يېمىش بېغىڭىز كەڭمۇ؟
بىزگە نەزەر سالمايسىز،
تۇتقان يارىڭىز قەنمۇ؟

تاقىلايۇ، تاقىلا،
ئالا بوز ئاتنى تاقىلا.
ياخشى يار تاپاي دېسەڭ،
جىيا① ئۆستەڭنى ياقىلا.

ئوينىغلى ئۇز ياخشى،
تېپىلغلى مۇز ياخشى.
بولار بولماس يارلاردىن،
تەنها يۈرگىنىم ياخشى.

گۈل ئىشقىدا گۈل كۆيدى،
گۈلنى ئاخشام كىم سۆيدى.
گۈل دېگەنمۇ پەس ئىكەن،
نەشىكەش ھېكىم سۆيدى.

ئوتۇن سالغان تونۇرغا،
يۇلغۇن سالسام كۆيەرمۇ؟
يار ئازدۇرغان دۈشمەنگە،
زەھەر بەرسەم ئۆلەرمۇ؟

كاككۇكلار كېلىپ قوندى،
ھويلىدىكى باراڭغا.
كۆيگىنىمگە ھەيرانمەن،
ئەركە ـ نايناق، ساراڭغا.

ئېگىز ـ ئېگىز چىنارغا،
بويلىغلى بولارمۇ؟
سىلى يوغان، مەن كىچىك،
ئوينىغلى بولارمۇ؟

بۇ راۋاب شۇنداق راۋاب،
پەي تارىسى سالغان راۋاب.
بوش چاغلىماڭ نازىل خېنىم،
سىز ئۈچۈن چالغان راۋاب.

ياش ئۆمرۈم سېنى دەپلا،
بىھۇدە ئۆتۈپ كەتتى.
ئېچىلغان قىزىلگۈلۈم،
ئىشقىڭدا توزۇپ كەتتى.

① جىيا — لوپ ناھىيىسىنىڭ بىر يېزىسى

ئامرىقىم دەيمۇ سېنى،
سۆيۈملۈكۈم دەيمۇ سېنى؟
ئۆيدە باققان پاقلاندەك،
ئۆلتۈرۈپ يەيمۇ سېنى؟

سېسىپ كەتكەن سامانىنى،
ئاتقا بەرگىلى بولماس.
ساڭا بەرگەن كۆڭۈلنى،
ياتقان بەرگىلى بولماس.

قىزىلگۈلنى گۈل دەيمەن،
ئەتىر گۈلنى گۈل دەيمەن.
ئون سەككىز مىڭ ئالەمدە،
سەن يارىمنى بىر دەيمەن.

كېتىپ بارسەن يولدا،
شايى چاپىنىڭ قولدا.
ئارقاڭدىن باراي دېسەم،
نامەھرەم بولار يولدا.

ئۆستەڭ قېشى ئېگىز قاش،
كەتمەن سالسام تېگى تاش.
مۇڭداشقىلى مەن كەلدىم،
ئاچ قويىنۇڭنى قەلەم قاش.

مەن مەشرەپكە بارمايمەن،
بارسام سەھنەڭ تار كېلۇر.
بۈگۈن ئۆيدىن چىقمايمەن،
مېھرىبانىم — يار كېلۇر.

ئالما ئۈزدەپ يۈرگىچە،
ئانارىڭنى يېسەڭچۇ.
بىركىم ساڭا گەپ قىلسا،
سۆيگىنىم بار دېسەڭچۇ.

قاشىڭنى قارا دېسە،
كۆيگىنىم بار دېسەڭچۇ.
ئەلچى قويسا باشقىلار،
لايىقىم بار دېسەڭچۇ.

ۋەدە قىلغان ئۆزىڭىز،
گۇۋاھچىسى كۆزىڭىز.
ئۆلۈپ كەتسەك ئارمان يوق،
ئايرىلماستىن ئىككىمىز.

مەھەللەڭگە جۈنەيمەن،
ئىشكايلاڭدا تۈنەيمەن.
دۈشمەن گۈيىنىڭ ئالدىدا،
تاللاپ سېنى سۆيەيمەن.

مەن كەلدىم كارۋان بولۇپ،
يۈرىكىم قانغا تولۇپ.
سەن يارىمنى سېغىنسام،
يىغلايمەن ساراڭ بولۇپ.

ئاسماندىكى ئايمىسەن،
بوينۇمدا تۇمارىم سەن.
كىچىك ئويناپ تېپىشقان،
باغرى يۇمشاق يارىمسەن.

ئاچىلغۇچە قىزىلگۈل،
غۇنچىسىنى قىسساڭچۇ.
مەن سەپەردىن يانغۇچە،
تاقەت قىلىپ كۈتسەڭچۇ.

بىزنىڭ مەلە تېرەكلىك،
ئىمارەتكە كېرەكلىك.
قوشنامنىڭ قىزى لايىق،
ئۆينىۋالاي يۈرەكلىك.

قاشىڭ قارا — قاپقارا،
كىمگە بۇزدۇڭ قاشىڭنى.
ئۇن بەش كۈنلۈك ئالەمدە،
ئايلاندۇردۇڭ باشىمنى.

لەڭگەر سېيى ئۇزۇن ساي،
مىنەي دېسەم ئېتىم تاي.
بىر يىل دېگەن ئۇن ئىككى ئاي،
ئەمدى مەن قانداق چىداي.

قىزىلگۈلنى دېمىسەم،
غۇنچىسىنى ئۈزگۈم يوق.
سەن يارىمنى دېمىسەم،
بۇ شەھەردە تۇرغۇم يوق.

سۇغا كەتكەن يارىمنى،
ساقلاپ تۇراي يانغىچە.
غۇنچە بويلۇق يارىمنى،
سۆيۈۋالاي قانغۇچە.

ئۆرۈكۈما - ئۆرۈكۈم،
باغدا پىشقان ئۆرۈكۈم.
سېنى بىردەم كۆرمىسەم،
چىدىمايدۇ يۈرىكىم.

نەشپۈت بەرگەن كىشىنى،
ئالما بەرگەن دەرمەنمۇ؟
كۆڭۈل بەرمىگەن يارنىڭ،
ئۇتىدا كۆيەرمەنمۇ؟

ئۆينىڭ ئارقىسى تاشلىق،
ساڭدا بارمىدۇ ئاشلىق.
كېلىڭ يارىم ئوينايلى،
بىكار ئۆتمىسۇن ياشلىق.

سېرىق ساندۇق سىرىمەن،
سىرچىلىقنىڭ پىرىمەن.
بىز ئىككىمىز بىر جۈپ گۈل،
بىرى سەندۇر، بىرى مەن.

قاشىڭىز قارا ئىكەن،
كۆزىڭىزگە كۆيدۈممەن.
تىلىڭىز شېكەر ئىكەن،
سۆزىڭىزگە كۆيدۈممەن.

ھاۋادىكى لاچىننى،
تور سېلىپ تۇتاي دەيمەن.
يىراقتىكى يارىمنىڭ،
كۆڭلىنى ئۇتاي دەيمەن.

كۆزلىرىمدىن ئاققان ياش،
قوشۇلدى زور تارىمغا.
جېنىم كەتسە رازىمەن،
سەندەك ۋاپادارىمغا.

مايكا كۆڭلەك كىيگىنىم،
نەر ئۆتمىسۇن دېگىنىم.
قاش ئويىنىتىپ كۈلگىنىم،
بىز ئوينايلى دېگىنىم.

كۆيدىما - كۆل بولدىما،
ئىشقىڭدا بۇلبۇل بولدىما.
سىنىڭ ياخشى خۇيۇڭغا،
ئۆلگىچە قۇل بولدىما.

ئاق تەلپەك - قارا تەلپەك،
كىيسەم ئەجەب ياراشتى.
مەن يارىمنى بەرمەيمەن،
دۈشمەن گويلار تالاشتى.

ئاتىمنىڭ تاقاسى يوق،
سايغا چۈشسەم ئاقسايدۇ.
باشقىلارنى سۆيۈشكە،
كۆڭلۈم ھەرگىز تارتمايدۇ.

كۆيمەنا كۆيىمەن،
قاشى قاراغا كۆيىمەن.
كۆزلىرىنى ئويىنتىپ،
جانىنى ئالاغا كۆيىمەن.

باغقا كىرسەڭ باغچاڭمەن،
ئۆيگە كىرسەڭ زىلچاڭمەن.
سىغىنغاندا چېكەڭگە،
قىستۇرغان غۇنچەڭمەن.

كۈن چىقىشقا قارايمەن،
بۇلبۇل بولۇپ سايرايمەن.
كۈندە كېلىپ سۆيسەمۇ،
سەن يارىمغا تويمايمەن.

ئىككى تاغ ئاراسىدىن،
ياپپېشىل بۇلاق چىققاي.
ئىككى ئاشىق بىرلىشىپ،
بىر ئۆيدە ئورۇن تۇتقاي.

بىزنىڭ دەريا چوڭ دەريا،
تارىمقى تارام - تارام.
سەن كۆڭلۈڭنى بەرمىسەڭ،
مېنىڭ سۆيگۈنۈم ھارام.

ئورماڭنى ئورۇپ قويدۇم،
ئەنجىنى ئۆزۈڭ باغلا.
بۇ گەپنى ئېيتىپ قويدۇم،
قالغىنىنى ئۆزۈڭ چاغلا.

مايسىسىنى يۇلۇپ قويۇپ،
كۆچۈرەلمىگەن يارىم.
يۈرەككە ئوتنى سەپ قويۇپ،
ئۆچۈرەلمىگەن يارىم.

ئۇزۇن بولدى كۆيگىلى،
قولۇڭنىمۇ بەرمەيسەن.
ناز قىلمىغىن بۇنچىلىك،
بىر سۆيگەنگە ئۆلمەيسەن.

بىر جۇپ ئالما ئاتامسىز،
ئۈچ جۇپ ئالما ئاتامسىز؟
بىز ئىككەيلەن دوست بولساق،
بىر يوتقاندا ياتامسىز؟

باغىم بار دېگەن بولساڭ،
يېڭى باغنى سالمايتتىم.
يارىم بار دېگەن بولساڭ،
سېنى خىجىل قىلمايتتىم.

بىرى نوچى، بىرى چاققان،
يەر - جاھان ساڭا باققان.
سەندىن ئۆزگىسى يوقتۇر،
كۆڭلۈمگە ئەجەب ياققان.

قارا قاشىم بار مېنىڭ،
قوشۇماقاش لازىم ئەمەس.
ئايدەك ئاداشىم بار مېنىڭ،
باشقا ئاداش لازىم ئەمەس.

لاچىندەك قانات قېقىپ،
ئۇزاقلارغا كەتسە كىشى.
بۇنچە دەردنى تارتقىچە،
مۇرادىغا يەتسە كىشى.

بىۋاپانىڭ دەردىدە،
خەستە كۆڭلۈم توق ئەمەس.
سەن كۆڭلۈڭنى بەرمىسەڭ،
ياخشى قىزلار يوق ئەمەس.

يولدىن ئۆتكەن ماشىنا،
ئىشكايلاڭدا توختايدۇ.
كۆڭلۈڭدىكى يار بولسا،
كۈندە نەچچە يوقلايدۇ.

شەھەر كوچىسى تار ئىكەن،
شېغىلى ئالا ئىكەن.
يېڭىدىن بىر يار تۇتسام،
دەردى بەك تولا ئىكەن.

گۈل تېرىدىم چۈنەككە،
كاككۇك قوندى تېرەككە.
ئەقىللىق قارا كۆزىنىڭ،
ئوتى چۈشتى يۈرەككە.

ئىشىك ئەتتىم مىخلاپ،
كىگىز ئەتتىم جىگلاپ.
سەن يۇرۇيسەن خىللاپ،
مەن يۇرۇيمەن يىغلاپ.

ئىشكايلاڭدىن ئۆتكىلى،
تار كۆۋرۈكنى سالدىڭسەن.
ئۇن بەش كۈنلۈك ئالەمدە،
شۇنچە ئوتنى سالدىڭسەن.

كۆزى چۈشتى يارىمنىڭ،
قولۇمدىكى ئۈزۈككە.
يار ئايرىلمەن دەيدۇ،
ئايرىلارمىز كۆزلۈككە.

باغىدىن ئۈزۈۋالدىم،
ئەترە بىلەن لەيلىنى.
يارنىڭ ئىشقى تارتىدۇ،
ھەر كىشىنىڭ مەيلىنى.

قوغۇنلۇقتا كىرەيمۇ؟
ناشېكەرنى ئۈزەيمۇ؟
ئەمدى تاقەت قالمىدى،
يانداپ بېرىپ سۆيەيمۇ؟

مەن كۆيۈپ كۆل بولدۇما،
تونۇرغا چۈشكەن چالمىدەك.
خۇشقىنا سارغايدىما،
باغدا پىشقان ئالمىدەك.

قىزىلگۈل ئاراسىدا،
ئاچىلىپتۇ ئاداراسمان.
ماڭا يىراق بىلىنمەس،
يار مەھەللىسى — ھالداشمان①.

قارچىغىنىڭ باللىرى،
ئالتىنچى ئايدا سايرىشار.
كىچىك يار تۇتقان خېنىملار،
گەپلىشەلمەي قارىشار.

ئىشىك ئالدى باراڭ يارىم،
باراڭلىقتىن قاراڭ يارىم.
ئەقىدەمنى بىلمىگەن،
ئەقلى يوق ساراڭ يارىم.

ياغلىقىڭنى ئالدىڭسەن،
مېنى ئوتقا سالدىڭسەن.
مېنى ئوتقا سېپ قويۇپ،
ئۈۋالىمغا قالدىڭسەن.

ساي بويلاپ شامال كەلدى،
ئىگىز شاخنى ئەگسەم دەپ.
يىراق يەردىن يار كەلدى،
مەن يارىمنى سۆيسەم دەپ.

غېرىبسىنىپ ئولتاردىم،
يول بويىدا تاشتامەن.
نىمە دەپ كۆڭۈل بەردىم،
سەن خېنىمغا باشتا مەن؟

① ھالداشمان — كىرىيە ناھىيىسىدىكى يۇرت ئىسمى.

سېنىڭ قاتتىق باغرىڭنى،
ئوخشاتتىم قارا تاشقا.
سەھەردە قوپۇپ يىغلاپ،
قوينۇم تولدۇ ياشقا.

باغىڭدىكى ئالماڭنى،
چىشلەپ يەيمەن، ئۈزمەيمەن.
سەندىن باشقا قىزلارنى،
يار تۇتمايمەن، سۆيمەيمەن.

ئۆستەڭ بېشىدا ناشقايىتسام①،
ئىشكايلاڭدا تىڭشايسەن.
ئۆشنەڭدە تاۋا كۆڭلەك،
مېنىڭ يارىمغا ئوخشايسەن.

ئورماڭنى ئورۇۋەتتىم،
ئېتىزلىرىڭ ئاق قالدى.
سەن يارىمنى بىر كۆرۈپ،
يۈرىكىمدە ئوت قالدى.

ئېگىز تاغقا تاش ئاتتىم،
چىرايلىققا قاش ئاتتىم.
چىرايلىق ئۇخلاپ قالسا،
غەزەل بىلەن ئويغاتتىم.

كۆزدە بۇغداي تېرىدىم،
ئۇرۇغىنى خىللىدىم.
ئاق ئۇندا توقاچ يېقىپ،
مەن يارىمنى چىللىدىم.

بىزنىڭ باغقا كىرىپ باق،
گۈللىرىمگە قاراپ باق.
كۆيگىنىمگە پۈتمىسەڭ،
ئادىشىڭدىن سوراپ باق.

ئايۋانىڭدا سەن ياتساڭ،
دېرىزەڭدىن ئاتاي تاش.
خېلى بولدى كۆرمىدىم،
بىر سۆيمەيسەن قەلەمقاش.

تاڭ سەھەردە تاللىغان،
دەستە گۈلۈم قولۇمدا.
كەلدىم ئېيتقان جايىڭغا،
ئىككى كۆزۈم يولۇڭدا.

بۇلبۇل دېمە ھەممىنى،
بۇلبۇل ئۆزى شوخ ئاۋاز.
لەيلى گۈلگە ئاشىقمەن،
قىش بولسىمۇ كۆڭلۈم ياز.

خەنجىرىم بار بەك ئىتتىك،
كەسمەس گۈلنىڭ شاخىنى.
مېنىڭ يارىم ئەقىللىق،
سۆيمەس مەندىن باشقىنى.

يارىمنىڭ شېرىن سۆزى،
يۈرىكىمدە ئورناشقان.
ئۆلسەممۇ ئۇنۇتمايمەن،
نادانلىقتا تونۇشقان.

---

① ناشقايىتسام — ناخشا ئېيتسام (كېرىيە شىۋىسى).

ئۆيلىرى قەيەردىرەك،
مەن باراي شۇ يەرگىرەك.
بەلگىسى قاپاق تېرەك،
چىدىمايدىكەن يۈرەك.!

لەڭگەر يولىدا كاۋان،
بېلىدە دورا - دەرمان.
سەن يارىمنى سۆيمىسەم،
يۈرەكتە قالىدۇ ئارمان.

ئۇتىمىزنى ئاچمىسىلا،
چوغىمىزنى چاچمىسىلا.
دۈشمەننىڭ سۆزى بىلەن،
بىزدىن ئۇنداق قاچمىسىلا.

ئېتىمنى توقۇپ قويدۇم،
شۇرغان يامان قاردا.
بېشىمغا ھەر بالا كەلسۇن،
خىيالىم مېنىڭ ياردا.

قاپتىن ئۇقيا ئالدىممەن،
سايدا جەرەن ئاتقىلى.
نومۇس قىلما قارا كۆز،
بىر يوتقاندا ياتقىلى.

ئايۋانىڭدا بىر ساندۇق،
جىنىم ساڭا تەسەددۇق.
يارىم بار دەپ كۆڭلۈم توق،
لېكىن يانىمدا سەن يوق.

ئاغزىمدا يەم بېرەي،
بۇلبۇل بولۇپ كەلسىڭىز.
نان تۇتۇپ قەسەم بېرەي،
ماڭا كۆڭۈل بەرسىڭىز.

قويۇپ بەردىم ئېتىمنى،
يېگى چىققان قىياققا.
يار ئۇتى مۇنداق بولسا،
چىقىپ كېتەي يىراققا.

كۆرۈپ ئۆلسەم يارىمنى،
ئەسلا ئۆلدۈم دېمەيمەن.
مەن سېنىڭدىن ئۆزگىنى،
ئەسلا يارىم دېمەيمەن.

چەكمەيمەن چىلىم غاڭزاك،
نەدىدۇر سېنىڭ پاڭزاك؟
ئۇلتۇرۇشۇڭ بەك چاققان،
ياقىدۇ سېنىڭ ياڭزاك.

يارىم سايۋاققا[1] كەتتى،
كەينىگە يانارمىكىن؟
ماڭا بىر جام سۇ بەرسە،
يۈرىكىم قانارمىكىن؟

ئاق بوز ئاتنى تاقىلا،
كۆك بوز ئاتنى تاقىلا.
ياخشى يار تۇتاي دېسەڭ،
بوستان تېرەك[2] ياقىلا.

---

[1] [2] جاي ئىسىملىرى.

ئەي خېنىم گۈل غۇنچىسى،
كۆڭلىدە باردۇر نەچچىسى.
بىر قاراپ قويۇڭ دېسەم،
قويمايدۇ پاشا غوجىسى.

باشىڭدىكى دوپپاڭنى،
كىيىپ ئۆتسەم بولمامدۇ؟
توغراق[1]تىكى يارىمنى،
سۆيۈپ ئۆتسەم بولمامدۇ؟

ئۆيىڭىز كۆل باشىدا،
يەلپۈنەر گۈللىرىڭىز.
سىز ئۈچۈن ئاشىق يۈرەك،
كۆيدۈرەر خۇيلىرىڭىز.

ھاراقكەش دېمەڭ بىزنى،
تۇجۇ[2]ئىچىپ چوڭ بولغان.
سارغايدى دېمەڭ بىزنى،
يار دەردىدە سارغايغان.

دەريا بويىغا كەلسەم،
تۇرنىلارنىڭ ئىزى بار.
يۈرىكىمنىڭ قېتىدا،
سەن يارىمنىڭ سۆزى بار.

گۈل ئەترەڭنى ساقلاشقا،
ئوچاق بېشىدا مۇراك بار.
سېنىڭ مەيدەڭ ئاغرىسا،
مېنىڭ مەيدەمدە دوراك بار.

سېنىڭ مەلەڭ كۆرۈندى،
ئۆگزىگە چىقىپ باقسام.
ئارمىنىمغا قاناتتىم،
باغرىمغا سېنى ياقسام.

قارا چاچىمنى چۇۋۇدۇمەن،
سايە بولسۇن يولۇڭغا.
يۈرىكىمنىڭ سوقۇشى،
بىلىنەمدۇ قولۇڭغا.

سايراپ كەلگەن كاككۇكنى،
ئوك قولۇمغا ئۆگىتەي.
كۆيەك ئوتى دەردىمنى،
راۋاب چېلىپ تۆگىتەي.

بۇلبۇلۇڭ بولاي دەيمەن،
شاخىڭغا قوناي دەيمەن.
باشقا يارىڭ بولمىسا،
مەن يارىڭ بولاي دەيمەن.

① توغراق — جاي ئىسمى.
② توجو — يەرلىك ھاراق.

ئالتۇن سائىتىم بولسا،
ئۇنى ساڭا بېرەتتىم.
رەسمىڭنى بەر يارىم،
سېغىنغاندا كۆرەتتىم.

ئاق ناۋات دېگەن نوچى،
باراڭ تۈۋىدە بارمۇ؟
مەن ساڭا كۆيۈپ قالدىم،
شەرئەتتە يول بارمۇ؟

باغقا كىردىم گۈل ئۈچۈن،
باغدا بۇلبۇل بار ئۈچۈن.
جان تەسەددۇق ئەيلىدىم،
مېھرىبانىم يار ئۈچۈن.

قولۇمدىكى مارجاننى،
ئىشىك ئالدىغا چاچمەن.
خاپا بولغان كۆڭلۈڭنى،
مەن بارغاندا ئاچمەن.

تاغ باشىدا قارىغاي،
باغدا بۇلبۇل سايرىغاي.
دىل رىشتىمىز چىڭ بولسا،
كىممۇ بىزنى ئايرىغاي.

گاڭگۇڭ يارىنىڭ ئوتىدا،
كۆيسە مەيلى كۆيگۈلۈك.
ئۆلۈپ كەتسەم مەيلى ھەم،
ھامان بىر كۈن ئۆلگۈلۈك.

كېلىڭ يارىم ئوينايلى،
دەريا بويىنى بويلايلى.
بېلىقلارغا ئەرز ئېيتىپ،
بىز خۇداغا يىغلايلى.

ئاتىمنى باغلاپ قويدۇم،
ئىشىك ئالدى بېدىگە.
ئۆزۈم كىچىك تۇرۇپلا،
قالدىم يارىنىڭ دەردىگە.

كىرپىكىڭىزنى كەسلىسەم،
دەرياغا كۆۋرۈك بولغۇدەك.
جان خۇدا دەپ يىغلىسام،
تاغ ئېرىپ سۇ بولغۇدەك.

قۇرغۇي قوندى تېرەككە،
ئوتنى سالدىڭ يۈرەككە.
كۆڭلۈم قانداق چىدايدۇ،
سۆيمەي تۇرۇپ كەتمەككە.

چىن تەخسىدە ئاش قويدۇم،
ئېغىزىنى يۆگىمەي.
نىچاققىچە يۈرۈيمىز،
كۆيۈك ئوتى سەگمەي.

ھاۋادىكى بەش ئۆردەك،
بەشلىسى بىر خىلدەك.
بىز ئىككىمىز ئوينايلى،
ئاچىلغان قىزىلگۈلدەك.

توغراقتىن يېنىپ كەلدى،
بىرغىنە توروق ئاتلىق.
تاشلاپمۇ كېتەلمەيمەن،
مېھرىبان سۆزى تاتلىق.

ناخشا ئېيتىدۇ دەيدۇ،
ناخشامنىڭ قارايى يوق.
مەن مۇنداق يۈرگەن بىلەن،
كۆڭلۈمنىڭ ئارامى يوق.

ئالتۇندىن قەپەس ئېتىپ،
بۇلبۇلنى باقارمەنمۇ؟
سەن يارىمنى قۇچاقلاپ،
بىر كېچە ياتارمەنمۇ؟

كۆلگە سۇنى باشلىسام،
كۆلمۇ لاي، كۆلچەكمۇ لاي.
يارىم خاپا بولۇپتۇ،
كۆڭلىنى قانداق ئالاي؟

دۇنياغا بىر كەلگۈلۈك،
ئىككىنچى كەلمەس كىشى.
كۆڭلۈڭدىكى يار بولسا،
باشقا يارنىڭ نېمە ئىشى؟

ئۆستەڭ بويىلاپ ماڭغىنچە،
قاراپ تۇردۇم يانغىنچە.
غۇنچە بويلۇق يارىمنى،
بىر سۆيمىدىم قانغىنچە.

دۇتارنى چېلىۋەرسەم،
تۈگىمەس مېنىڭ پەدەم.
يىل، ئاي ئۆتسىمۇ يارىم،
بۇزۇلماس مېنىڭ ۋەدەم.

ناخشا ئېيتىمەن يارىم،
تىڭشاپ يات سارايىڭدا.
ئاخشاملىقتا مەن باراي،
ئۇخلىماي، قارايىڭدا.

جانان چېنىگىز رەڭلىك،
ئىچىدە ئۇپا - ئەڭلىك.
يار دېسەم ئەگەر سىزنى،
يارىم ئالدىدا تەڭلىك.

دۆڭ ئارىلاپ مېڭىپ كەلسەم،
ئىككى بۆرىنىڭ ئىزى.
كۆڭلۈمنى ئېلىپ كەتتى،
لەڭگەرلىك باينىڭ قىزى.

ئەجەب ئايدىڭ بولۇپتۇ،
يارىم كەلسە كۆرگىدەك.
بويىنغا گىرە سېلىپ،
لەۋلىرىگە سۆيگۈدەك.

ئاقىنە كەپتەر ئەمەسمەن،
كۆندە - كۆندە ئۇچقىلى.
ئاي ئەمەسمەن، كۈن ئەمەسمەن،
تۈگۈلۈكۈڭدىن چۈشكىلى.

ئاۋۋال ئاخشام ئاي تۇغدى،
سەھەر ۋاقتىدا چولپان.
سېنى دەپ بۇزۇلغان بىز،
ئاچ قويىنۇڭنى ئەي چوكان.

باغقا كىرگۈم بار مېنىڭ،
تاغقا چىققۇم بار مېنىڭ.
كۆڭلۈمدىكى يار بىلەن،
بىللە يۈرگۈم بار مېنىڭ.

گۈلۈم غۇنچىگە مەيلىم بار،
سۆزۈمنى يەردە قويمايدۇ.
لېۋىگە ئالتىنى سۆيسەم،
يۈرىكىم يارغا تويمايدۇ.

كۆيىدۇ جانىم مېنىڭ،
يوقمۇ خەۋەردارىڭ سېنىڭ.
ئۆتتىن ئېلىپ سۇغا سالغىن،
كۆيمىسۇن جانىم مېنىڭ.

ئارقا تاغدا نېمە بار؟
قاما بىلەن قۇندۇز بار.
كەلمەي قالماڭ كېچە دەپ،
ئاي بولمىسا يۇلتۇز بار.

سېنىڭ هويلاڭدىكى تېرەك،
مېنىڭ هويلامغا ئەگىيدۇ.
ساڭا كۆيگەن بۇ يۈرەك،
قانداق قىلسام سەگىيدۇ.

ئىشكايلاڭدىن ئۆتەمدۇ،
كادىر بىلەن ئەمگەكچى.
سىز يارىمنىڭ ئۇتلىرى،
كۆيدۇردۇ بۆلەكچى.

قىزىلگۈل ئاراسىدا،
غۇنچە ئارىلاپ ئوينايلى.
ياش باللا ئاراسىدا،
ئاداش بولۇپ ئوينايلى.

تاشلىغان، تاشلاشمىغان،
تاشلىشىپ چىداشمىغان.
نەچچە يىل بىرگە ئويناپ،
قانغۇدەك مۇڭداشمىغان.

سەنمۇ ئانارنىڭ دانىسدەك،
مەنمۇ ئانارنىڭ دانىسدەك.
يۈرىكىمگە ئوت كەتتى،
چاغاندا ياققان پانۇستەك.

ئاق چەينەككە چاي قۇيسام،
كۆك چەينەككە دەز كەتتى.
يارنىڭ كۆڭلى ئېرىپتۇ،
ئەمدى ھالىمغا يەتتى.

مەن بازارغا بارمىسام،
ھەپتىدە كەلمەيدۇ بازا.
سىز يارىمنى كۆرمىسەم،
گېلىمدىن ئۆتمەيدۇ غىزا.

ئاسماندىكى يۇلتۇزنى،
سانىغىلى بولمايدۇ.
يېڭى يارنىڭ ئوتىدا،
چىدىغىلى بولمايدۇ.

بېرىك دېگەندە بارغانمەن،
ئوتلىرىدا كۆيگەنمەن.
ئالتۇن ئۈزۈك سېپ قويۇپ،
ئاندىن پەللەپ سۆيگەن مەن.

ئۆيىڭىز يىراق يارىم،
ئاتقا مىنگىدەك بولدۇم.
ئوتىڭىز يامان يارىم،
كۆيۈپ ئۆلگۈدەك بولدۇم.

يارنىڭ كۆڭلىكى خەسە،
كۆڭلىنى ماڭا بەرسە.
كۆڭلۈم چۈشمىدى خەقكە،
كۆڭلۈمدىكى يار كەلسە.

يارىم چالىدۇ راۋاب،
تارىسىنى ساز قىلىپ.
بىر سۆيۈپ قويۇڭ دېسەم،
قارىمايدۇ ناز قىلىپ.

ئالمىنىڭ چېچەكىنى،
قۇمغا كۆمۈپ قۇرۇتماڭ.
ھەر قاچان مەن سىزنىڭكى،
كۆڭلىڭىزنى سوۋۇتماڭ.

ئېتىزلىقتىن باش تەردىم،
ئەنجىسىنى سايلىماي.
ئىشىك ئالدىڭدا ئوينايمەن،
ئۆز خۇيۇڭغا پايلىماي.

ئاقمىدى ئاقلاغىلى،
قوناقمىدى تاقلاغىلى.
يا كۆرۈشمەي،، يا سۆيۈشمەي،
پۈتۈشكەنمۇ ساقلاغىلى.

كىچىككىنە قارا كۆز،
نېمە ئانچە قارايسەن؟
راست گېپىڭنى ئېيتساڭچۇ،
سەنمۇ ماڭا يارايسەن.

چاقمىنىڭ تاناپى يوق،
ئاق ئۇچتا تاناپ سالدىم.
يارىم سېنى كېلەر دەپ،
قوي گۆشىدە كاۋاپ سالدىم.

ئاتىم ئالدىدا كەتتى،
قامچام يېنىدا كەتتى.
سەن يارىمنى ئويلىسام،
يۈرىكىمگە ئوت كەتتى.

گۈلنى مەن ئۈزەي دېسەم،
گۈل تىكەنىنىڭ ئىچىدە.
يۈرىكىم سوقۇپ تۇرار،
جان قەپەسنىڭ ئىچىدە.

سوپىياڭ سېرىق نېمە،
يارىم خىيالىڭ نېمە؟
يىراق جايدا تۇرغىچە،
قېشىمدا تۇرساڭ نېمە.

بېغىڭدىكى ئېرىقتىن،
سۇ ئاقامدۇ قارا قاش.
كۈندە كۆرمىسەم سېنى،
كۆزلىرىمدىن ئاقار ياش.

ئاق ئالما، قىزىل ئالما،
سۇ كىرمەي پىشىپ قاپتۇ.
باسقاقتىكى[1] شۇ يارىم،
چۈشۈمگە كىرىپ قاپتۇ.

بىزنىڭ هويلا قوش تاللىق،
زەپ ياراشقان باراڭلىق.
يارنى كۈندە كۆرەلمەي،
يەنە تۇتتى ساراڭلىق.

كۈندە باشنى تارايسىز،
ئۆگزىڭىزدە ئولتۇرۇپ.
سىزگە يېمىش ئېپ كەلدىم،
يانچۇقۇمنى تولدۇرۇپ.

يار سەندىن خەۋەر بولسا،
مەن بارارمەن يولۇڭغا.
دەستە - دەستە گۈل تىزىپ،
تۇتقۇزارمەن قولۇڭغا.

كۈن ئولتۇرۇپ كەچ بولدى،
ئاي ئولتۇرۇپ پەس بولدى.
ئارىمىز يىراق ئىكەن،
دىدارلىشىش تەس بولدى.

[1] باسقاق — گۇما ناھىيىسىدىكى جاي ئىسمى.

سۇرۇشتۇرۇش تېمىسىدىكى قوشاقلار

ئىشىك ئالدى ئەزىم دەريا،
ئېقىپ بارسام سۈزەرسەنمۇ؟
ئوتۇڭدا ئۆلۈپ كەتسەم،
نامازىمغا كېلەرسەنمۇ؟

ئىشىك ئالدى گۈل بېدە،
ئاياغىدا سۇ ئۆتەر.
سىناشقانىنى ئېپ بەرسە،
ساۋابىغا كىم يېتەر.

ئاقسۇ يولىدا كۆردۈڭمۇ،
شالغا يايغان چەكمەننى.
ئالتە شەدە كۆردۈڭمۇ،
سەندەك، مەندەك دەردمەننى.

بۇ چىلىم گۈللۈك چىلىم،
گۈل باغدىن ئۈزگەن چىلىم.
بۇ چىلىمنى شەرھى قىلغان،
مەلىدە موللا ھېلىم.

ئالسىلا، تېز ئالسىلا،
تالدى مېنىڭ بىلەكلىرىم.
ئۆلتۈرسىلا جانىم كۆيەدۇر،
قوپسىلا يۈرەكلىرىم.

ئالتۇندا چىلىم بولسا،
مەرۋايىت كۆزى بولسا.
بىر چەكسەم تاماكىنى،
كۆيۈك ئوتى ئادا بولسا.

ئالتە قوي ھەيدەپ بېرىپ،
دۆۋا تېغىدا يايلىدۇق.
چىقمىغان چوققا چىقىپ،
يارىم قايان دەپ يىغلىدۇق.

قارا تەلپەكنى كىيىپ،
ئېشەكچى بولمامدۇ كىشى.
ئاق جۇۋاننىڭ ئىشقىدا،
راۋابچى بولمامدۇ كىشى.

باغ ئارا باغنىڭ ئوتى،
كۆيدۈرەر يارنىڭ ئوتى.
يار ئوتى جاندا كۆيەدۇر،
ئۇستىخانىمدا چوغى.

ئاق تاۋادا بۆكۈم بار،
كۆك تاۋادا شوينىسى.
قارىسام كۆرۈنمەيدۇ،
سۆيگەن يارنىڭ ھويلىسى.

گۇما يولى يىراقمۇ؟
مىنىشكىز ئۇلاقمۇ؟
خەتكە جاۋاب بەرمەيسىز،
ئۇڭ قولىڭىز چولاقمۇ؟

ئاسماندىكى لاچىنغا،
تاياق ئاتسام تېگەمدۇ.
يىراقتىكى يارىمغا،
خەت ئەۋەتسەم كېلەمدۇ.

گۈلى ئەنبەر بولغۇدەك،
ئاچىلغۇدەك، سولغۇدەك.
يارىم سالام يېزىپتۇ،
مېنى خۇشال قىلغۇدەك.

باغقا كىردىم گۈل پۇراپ،
ئۆيگە كىرسەم جىنچىراغ.
سەن يارىمنى سېغىندىم،
باراي دېسەم يول يىراق.

سايراپ - سايراپ هارماپتۇ،
بىزنىڭ باغدا سېغىزخان.
سەن زاڭگۇيدا① سېغىنساڭ،
مەن سانجۇ② دا سېغىنغان.

قارىسام كۆزۈم يەتمەس،
چاقىرسام ئۈنۈم يەتمەس.
يارىمنى خىيال قىلسام،
گېلىمدىن غىزا ئۆتمەس.

ئاخشىمى قاراڭغۇدا،
پىل - پىل كۆيىدۇ چىراغ.
قىچقارسام ئۈنۈم يەتمەس،
يارىنىڭ ئۆيى بەك يىراق.

قۇرغۇيمىدىك قونغىلى،
لاچىنمىدىك ئۇچقىلى.
مەن بىلىمنى باغلىدىم،
يار ئالدىغا چىققىلى.

يارىمنىڭ قوتازلىرى،
ئوتلايدۇ شىۋاقلىقتا.
يارىمنىڭ تۇرغان يېرى،
بىر كۆڭلۈك يىراقلىقتا.

ئۆيدە ئۇنتۇلۇپ قاپتۇ،
خامان سورىغان ئارىم.
چۈشۈمگە كىرىپ قاپتۇ،
بۇلتۇر ئوينىغان يارىم.

① زاڭگۇي، ② سانجۇ — گۇما ناھىيىسىنىڭ يېزىلىرى.

ئاخشىمى قاراڭغۇدا، قاپاقتېرەك ئاستىدا،
ئۆيگە ياقتىم جىنچىراغ. ئۇخلاپ قاپتىمەن يارىم.
ناخشام يارغا ئاڭلانماس، چۈشۈمگە كىرىپ قاپسىز،
تۇرغان يېرى بەك يىراق. يىغلاپ ساپتىمەن يارىم.

قىش پەسلى كىرىپ قاپتۇ، ئاسماندىكى يۇلتۇزنى،
ئۆستەڭ بويلىرى توڭلاپ. ساناپ بېقىڭ ئوتتۇزمۇ.
سۇمۇ ئۆتمەس گېلىمدىن، قارا سۇدىكى[1] يارنى،
يارىم سىزنىلا ئويلاپ. يوقلاپ كېلەي يالغۇزمۇ.

مىس تەخسە لېگەن بولسا، ئاينىڭ ئايدىڭى سىزگە،
يار سەندەك لېۋەن بولسا. ئاي قاراڭغۇسى بىزگە.
مەن بارارمەن يولۇڭغا، مەن كۆيدۇم تولا سىزگە،
يار سەندىن خەۋەر بولسا. چىقمايسىز تالا - تۈزگە.

يايلاقتىكى كېپىكلەر، تام تۈۋىدە چا خوراز،
تاغ باغرىنى بويلايدۇ. چالما ئېتىپ چىللاتتىم.
مېنىڭ ئوتلۇق يۈرىكىم، يىراقتىكى يارىمنى،
دائىم سېنى ئويلايدۇ. خەت ئەۋەتىپ يىغلاتتىم.

ئالمىڭىزنى ئىغاتتىم، سۈرىتىڭگە قارىسام،
خاپا بولماي تەرسىڭىز. كۆلۈپ تۇرسەن دائىم.
ئۇشبۇ خەتنى ئەۋەتتىم، خۇش خەۋەر يېزىپ تۇرغىن،
جاۋابىنى بەرسىڭىز. سېغىنساڭ مېنى يارىم.

① قاراسۇ — گۇما ناھىيىسىدىكى جاي ئىسمى.

ئېگىز تاغدىن سۇ كەلدى،
تاشتىن تاشقا شارقىراپ.
مېنىڭ يارىم قاچان كېلۇر،
مەرۋايىتتەك پارقىراپ.

ساسلىقنى ماكان ئەيلەپ،
بىز ئامبارغا ئۈشلىدۇق.
سۆيگەن ياردىن خەت كەپتۇ،
ئوقۇپ ئاڭلاپ يىغلىدۇق.

گۈل شېخىغا يەتكەندە،
شەيداسى بولۇر بۇلبۇل.
سۆيسىڭىز مېنى دىلدىن،
ئالدىڭىزدا بولاي قۇل.

باغقا كىرىپ مېۋە يەڭ،
باغنىڭ ئالمىسى بىزنىڭ.
ھېچنەرسىنى ئايىمايمەن،
جاندىن باشقىسى سىزنىڭ.

ئۆينىڭ ئالدى قوناقلىق،
كۆندە چىقىپ تاقلايمەن.
يانچۇقۇمدا ناۋات بار،
سىز يارىمغا ساقلايمەن.

بېغىڭىزغا كىرەي دەيمەن،
شورا بولمىسۇن دەيمەن.
تاشلاپلا كېتەي دەيمەن،
ئۇۋال بولمىسۇن دەيمەن.

ئاق ناۋاتتەك ئاقمايمەن،
ياڭاق بەرسەڭ چاقمايمەن.
سىزگە بەرگەن كۆڭلۈمنى،
كىشىگە بەرمەي ساقلايمەن.

سەكرەپ چۈشتۈم خەندەككە،
بەش ئاي بولدى بۇ دەردكە.
شېرىن جان ئۈنىمايدۇ،
سىز يارىمدىن بۆلەككە.

يارىنىڭ كىيگەن كۆڭلىكى،
ئەتلەس، دۇردۇن، تاۋادۇر.
سىزدىن باشقا يار تۇتسام،
ئۆلمەك ماڭا راۋادۇر.

ئېگىز تاغقا چىققاندا،
مىلتىقىمنى ئوقلايمەن.
شىكارىمدىن قايتقاندا،
سەن يارىمنى يوقلايمەن.

ئۆستەڭ بويىدا شاتۇت،
بۇ لېۋەننى ئاشنا تۇت.
بۇ لېۋەن كېتەر بولسا،
ئالما بىلەن ئانار تۇت.

چوكانتالو - چوكانتال،
چوكانتالدا بۇلبۇل بار.
ئالەمدە تولا گۈللەر،
مېنىڭ كۆڭلۈمدە سەن گۈل بار.

ئېتىمنى باغلاپ قويدۇم،
كۆرۈنگەن قارا تۈزگە.
بارساڭلا سالام دەڭلا،
گۈلئايىم قارا كۆزگە.

ئاتىمنى توقۇپ قويدۇم،
ئەگەر بىلەن تەلكتە.
يارىم كىردى چۈشۈمگە،
كېلەمدىكىن سەلكتە؟

يول بويىغا جىرىم سالسام،
بىر يىلدا تېرەك بولدى.
يار بىلەن كۆرۈشكىلى،
تېلېفون كېرەك بولدى.

ئۆستەڭ بويىدا ئەمەن،
گۈل تۈۋىدە تۇرامەن.
سەن يارىم چىرايلىقنى،
قايسى كۈندە كۆرەرمەن.

چوڭ يورغا، كىچىك يورغا،
يارنىڭ مىنگىنى يورغا.
يارنى كەلگۈدەك دەيدۇ،
چىقىپ تۇراي مەن يولغا.

باغلاردا قىزىل ئالما،
سۇ كىرمەي پىشىپ قاپتۇ.
ئەقدە باغلىغان يارلا،
خوش دېمەي كېتىپ قاپتۇ.

ئۇزۇن - ئۇزۇن ئارغامچا،
ئۈزۈلۈپ كېتەي دەپ قالدى.
يارىمغا ئېيتالمىدىم،
كۆڭلۈمدىكى گەپ قالدى.

گۈل يېنىدا ئولتۇرسام،
بۇلبۇل قوندى باشىمغا.
يار ئىشقىدا كۆپ يىغلاپ،
قوينۇم تولدى ياشىمغا.

كىچىككىنە ئاق قۇشقاچ،
ئاسانلىقچە تۇتۇلماس.
سەن يارىمنى كۆرمىسەم،
مىسكىن كۆڭلۈم ئېچىلماس.

ئاش ئېتىمەن ئۈگرىدەك،
گۆش توغرايمەن چامغۇردەك.
سىز يارىمنى ئەسلىسەم،
يېشىم ئاقار يامغۇردەك.

ئاق كۆڭلەك مېنىڭ بولسا،
ئەتىگەندە كىيەدىم.
مېھرىبان يارىم بولسا،
سېغىنغاندا سۆيەدىم.

سۇ كېلىدۇ تاش ئۈستىدە،
ئۆركەشلەيدۇ قاش ئۈستىدە.
سەن يارىمنى كۆپ ئويلاپ،
يىغلىۋەتتىم ئاش ئۈستىدە.

دۇۋانىڭ①كۆمۈرىدە،
پالتا، كەتمەن قايرىلماس.
قۇچاقلىشىپ سۆيگەن يار،
ئۆلمىگۈچە ئايرىلماس.

ئېگىز تاغنىڭ جىلغىسىدا،
شېغىل تارتمەن كۈندە.
سىز يارىمنى دېمىسەم،
نېمە ئىش قىلمەن چۆلدە؟

ئۇ قاتمۇ ئېقىن يارىم،
بۇ قاتمۇ ئېقىن يارىم.
ئۆيىمىز يىراق بولسا،
كۆڭلىمىز يېقىن يارىم.

تاش ئۆستەڭدىن كەلگەن سۇ،
باش زاكۇدا سۈزۈلەر.
قىزىلگۈلدەك تۇرسىڭىز،
ئۈمىد قانداق ئۈزۈلەر.

قىزىلگۈلنىڭ غۇنچىسىدەك،
تۇزۇپ كەتسۇن سالام خەت.
ياپچان②ئۆستەڭ بويىغا،
ئېقىپ بارسۇن سالام خەت.

كېچىدە يورۇق بەرگەن،
ئاق - يۇلتۇزۇم سالام خەت.
ئاي - يۇلتۇز يورۇقىدا،
يېنىپ كەلسۇن سالام خەت.

قاراڭغۇدا يول ماڭسام،
شامال يەتمەس ئېتىم بار.
ئۆزلىرىگە ساقلىغان،
مۇھەببەتلىك خېتىم بار.

قارا - قارا قاغىنىڭ،
قاناتىدا خەت كەتتى.
خېتىمنى ئوقۇپ باققىن،
يۈرەكتىكى دەرد كەتتى.

باغقا كىردىم — گۈل باغقا،
گۈلنى ئۈزدۈم ياغلىققا.
بىر پاچە سالام يازدىم،
سىز چىرايلىق ئوماققا.

ئىشىك ئالدى قارا ياغاچ،
كەستىم ئامال بولمىغاچ.
سېغىنىپ سالام يازدىم،
سىز قېشىمدا بولمىغاچ.

① دۇۋا — گۇما ناھىيىسىگە جايلاشقان خوتەن سانائەت رايونى، كۆمۈرى داڭلىق.
② ياپچان — گۇما ناھىيىسىدىكى جاي ئىسمى.

شاخلايدۇ يا - شاخلايدۇ،
قاپاق تېرەك شاخلايدۇ.
قاپاق تېرەك ئاستىدا،
يارىم ئانار ساقلايدۇ.

قاغىلىقنىڭ يولىدا،
يارنى كۆردۈم ھويلىدا.
ئۆلسەم ئارمىنىم يوقتۇر،
مەن يارىمنىڭ قوينىدا.

يايلاقتا خىل ئەكەچ بار،
قوينى چالغا باشلىماس.
ئاشنامغا ئىشەنچىم بار،
كەتكەن بىلەن تاشلىماس.

بېشىدىكى دوپپىسىنى،
ناۋاتتا پاتلىغان يارىم.
ماڭا بەرگەن ۋەدىسىنى،
يۈرەكتە ساقلىغان يارىم.

قىزىلگۈلنى گۈل دەيمەن،
ئەترە گۈلنى گۈل دەيمەن.
ئۇن سەككىز مىڭ ئالەمدە،
سەن يارىمنى بىر دەيمەن.

ئېتىزدىكى قوناقنى،
غېرىچ كەلسە تاقلايمەن.
ئېغىزىمدىكى ناۋاتنى.
سەن يارىمغا ساقلايمەن.

يارىمنىڭ ئۆيى تاغدا،
ئۇينايدىكەن ساياغدا.
مېنىڭ يارىم چىرايلىق،
كېلىدۇ دېگەن چاغدا.

ئېگىز ئۆسكەن قوناقنىڭ،
كاللىسىدا باشاق يوق.
مەيلىڭ بولسا كەل يارىم،
بىزدە پەقەت چاتاق يوق.

توخۇلار چىللاشىدۇ،
قاناتىنى قاقمايدۇ.
بىزنى سۆيگەن شۇ يارلا،
يەردىن ئۈستۈن باقمايدۇ.

يول بويىدا توققۇز كۆز،
دۈشمەن تاپتى يالغان سۆز.
دۈشمەن تاپسا تاپقاندۇ،
ئايرىلمايلى قارا كۆز.

كۈزدە يامغۇر ياغمىسا،
تاغنىڭ ئوتى چىرىماس.
سىزگە كۆيگەن بۇ يۈرەك،
ئايرىلىشقا چىدىماس.

ئاقىنا بىلەكلىرىم،
سۇنۇپ كەتتى جەينەكتىن.
بىزنىڭ يارلا مارايدۇ،
دېرىزىدىن - ئەينەكتىن.

ئاق كەپتەر ئۇچۇپ كەتتى،
قاناتىدا خەت كەتتى.
يارىم بولسا پات كەلسۇن،
بۇ يۈرەككە ئوت كەتتى.

يارىم بەرگەن شۇ مارجان،
كېچە - كۈندۈز بويىنۇمدا.
مەن يارىمغا ساقلىدىم،
بىر جۈپ ئالما قويىنۇمدا.

قۇرغۇيۇم ئۇچۇپ كەتتى،
سېپىل ياقىلاپ سايراپ.
كۆزلىرىم تىلىپ كەتتى،
يارنىڭ يولىغا قاراپ.

جىگدىلىكتىن شاخ كەستىم،
چىتلىغىلى باغىم يوق.
غېرىبلىقتا ناخشا ئېيتسام،
ئاڭلىغىلى يارىم يوق.

قىپقىزىل ئالما بولۇپ،
يار قوينىغا چۈشكۈم بار.
يارىم بىر كەلسۇن دېسە،
قانات ياساپ ئۇچقۇم بار.

توشقان ئۇۋۇسى باغدا،
چەنلىدىم، ئاتالمىدىم.
يار ئېسىمگە چۈشكەندە،
تولغىنىپ ياتالمىدىم.

ئۇ چۆنەككە گۈل تېرىدىم،
بۇ چۆنەككە ئوسمىنى.
يۈرىكىمنىڭ قېتىدىن،
بەك سېغىندىم يار سېنى.

خوپمۇ خوش ياراشىپتۇ،
ئوق ئۆستەڭدە تىزغان تاش.
سەن يارىمنى ئەسلىسەم،
كۆزدىن ئاقتى دەريا ياش.

كاككۇكلار كېلىپ قاپتۇ،
پىقىلىق ئۈنى بىلەن.
بىزنىڭ يار كېلەر ئەمدى،
دېيىشكەن كۈنى بىلەن.

باغ بولسا ئاۋات بولسا،
مېۋىسى ناۋات بولسا.
يارىمنى سېغىنغاندا،
ئۇچقىلى قانات بولسا.

ئالتە ئاي ياتتىم زىنداندا،
نان پىشۇردۇم ساماندا.
مەن يارىمنى كۆرەلمەي،
ئۆلەرمەنمۇ ئارماندا؟

ئېتىمنى قويۇپ بەردىم،
كۆرۈنگەن دالا - تۈزگە.
كۆرسەڭلار سالام دەڭلار،
بىزنىڭ يار قارا كۆزگە.

ئۇزۇن بولدى كۆيگىلى،
ھېچ بولمايدۇ كۆرگىلى.
ئەھۋالىمنى ئۇقمايسىز،
تاسلا قالدىم ئۆلگىلى.

بىر ئېتىزغا گۈل تېرىدىم،
بىر ئېتىزغا يۆگمەچ.
چىرايىم سېرىق بولدى،
سەن يارىمنى كۆرمىگەچ.

گۈللۈك باغدا ئولتۇرسام،
بۇلبۇل قوندى باشىمغا.
سەن يارىمنى ئەسلىسەم،
كۆزۈم تولدى ياشىمغا.

ئالما بەردىم قولۇڭغا،
كۆيۈپ قالدىم خۇيۇڭغا.
ئىنچىكىچە قارايمەن،
سېنىڭ كېلەر يولۇڭغا؟

ئېتىزدىكى قوناقنى،
سۇ كەلگەندە تاقلايمەن.
يانچۇقتىكى ناۋاتنى،
ئۆز يارىمغا ساقلايمەن.

مەن ئۆزۈم باراي چۆلگە،
قوش موللاق ئېتەي كۆلگە.
يار دەردى يامان ئىكەن،
مەيدەمنى ياقاي ھۆلگە.

قىزىلگۈل ئېچىلغۇچە،
غۇنچىسىنى قىسىپ تۇرۇڭ.
ئايرىلغىلى ئۇزۇن بولدى،
رەنجىمەي كۈتۈپ تۇرۇڭ.

رومالىمنى يۇيدۇردۇم،
گۈل شاخىغا يايدۇردۇم.
يار دەردى يامان ئىكەن،
يىغلاپ يالغۇز ئولتۇردۇم.

ئاشخانىدا ئولتۇرسام،
چىنە تەخسىدە ئاش كەلدى.
سەن يارىمنى ئەسلىسەم،
قارا كۆزۈمگە ياش كەلدى.

مەن بۇزاڭدىن[1] قارىسام،
كۆرۈندى سايىنىڭ تېشى.
ئەتىدىن ئاخشامغىچە،
قۇرۇمىدى كۆزۈمنىڭ يېشى.

① بۇزاڭ ـ چىرا ناھىيىسىدىكى جاي ئىسمى.

چىرا دېگەن بۇ يۇرتتا،
ئۆردەك بىلەن غاز تولا.
مېنى دېسەڭ كەل يارىم،
سېغىنغاندا ئاز - تولا.

دۇتارغا سالاي دېسەم،
يىگى ئەشكەن تارى يوق.
يارىمنى كۆرەي دېسەم،
يوللار ئۇزۇن، چارە يوق.

چىغ تۈۋىدە ئولتۇرسام،
كەلدى سالقىن شاماللار.
ئامرىقىمنى ياد ئېتىپ،
سۇردۇم شېرىن خىياللار.

قۇرغۇيۇم ئۇچۇپ كەتتى،
سايىاغدىكى چاھارتاشقا[1].
بارساڭلار سالام دەڭلار،
بىزنىڭ يار قەلەمقاشقا.

ئەجەبمۇ ياراشىپتۇ،
جەدە ئاتنىڭ تۇمارى.
كېچە بولسا ئۇيقۇ يوق،
سەن يارىمنىڭ خۇمارى.

باغ - گۈلستان بولمىسا،
بۇلبۇل كېلىپ قونارمۇ؟
يار مېنى سېغىنمىسا،
ئۆشبۇ خەتنى يازارمۇ؟

قاشلارىڭغا كۆيدۈممەن،
لەۋلەرىڭگە سۆيدۈممەن.
دەرد ئۇستىگە دەرد تارتىپ،
ئوتلارىڭدا كۆيدۈممەن.

كاككۇكلىنىڭ ئۈننى،
ھەر يەردىن ئاڭلاپ كېلىمەن.
قارا كۆز يارىم سېنى،
كۆڭلۈمدە داڭلاپ كېلىمەن.

ھاشارچىلار كېلىپتۇ،
چىقىپ تۇراي يولىغا.
يارىم كەلگەن ئوخشايدۇ،
كۆزۈم چۈشتى تونىغا.

توپا[2] يولدا ماڭسام،
ئانار كەتمەيدۇ يادىمدىن.
سەپەرگە چىقىپ كەتسەم،
سالام كەلمەيدۇ يارىمدىن.

ئىشىك ئالدىڭدىن ئۆتتىدۇ،
كادىر بىلەن ئەمگەكچى.
يىگى يارنىڭ ئوتلارى،
كۆيدۈرەدۇر بىلەكچى.

باغلىرىڭ تېرەك بوستان،
بوستانىڭدا ئويىندۇق.
سېنى كۆرمىگەن بىلەن،
كۆڭلىمىزدە ئويلىدۇق.

---

① چاھارتاش — چىرا ناھىيىسىدىكى جاي ئىسمى.
② توپا — چىرا ناھىيىسىدىكى جاي ئىسمى.

يارىم كەتتى يىراققا،
چاقىرسام ئۈنۈم يەتمەس.
يارنى خىيال ئەيلىسەم،
گېلىمدىن غىزا ئۆتمەس.

لاچىن ئىدىم سا بولدۇم،
ئەل يۇرتىدا خار بولدۇم.
يىراقتىكى يارىمنى،
بىر كۆرۈشكە زار بولدۇم.

ئۆستەڭ بېشىدا ئولتۇرسام،
لاچىن قوندى باشىمغا.
سەن يارىمنى ئەسلىسەم،
كۆزۈم تولدى ياشىمغا.

ئاسماندىكى بۇلۇتلار،
ياغامدىكىن قار بولۇپ؟
يارنى ئەجەب سېغىندىم،
بىر سۆيۈشكە زار بولۇپ.

ئورما ئوردۇم چەش باغلاپ،
ئايدىڭدا ئۆزۈم چاغلاپ.
يار يولىغا تەلمۈردۇم،
كېلەر دەپ ئۈمىد باغلاپ.

ئۆچۈپ قالدى جىنچىراغ،
ئەمدى كۆكۈت چاقمايمەن.
يارىم سېنىڭ ئىشقىڭدا،
كېچە كىرپىك قاقمايمەن.

كەپتەرلىرىم ئۈنلەيدۇ،
قونۇۋېلىپ پەغەزگە.
يارىم ساڭا خەت يازدىم،
پېشىم بىلەن قەغەزگە.

قويدۇق يېڭى باغلارغا،
ئەنجۈر بىلەن ئالمىنى.
سېغىنىپ كەلدىم قېشىڭغا،
سەن قوينۇڭغا ئال مېنى.

ئاسماندىكى كۆك كەپتەر،
ماڭا بىر ئاز ساقلاپ بەر.
يارغا يازغان خېتىمنى،
ئالغاچ كېتىپ تاشلاپ بەر.

ئۆستەڭ بويى گۈلدۈرمە،
يارىم مېنى كۆلدۈرمە.
ھەر قانچە سېغىنساڭمۇ،
دوست - دۈشمەنگە بىلدۈرمە.

سايىنىڭ بېشىدا تۈگمەن،
چۆرگىلەيدۇ توختىماي.
يۈرەك قانداق چىدايدۇ،
سەن يارىمنى يوقلىماي؟

مەن يىراقتىن خەت ئەۋەتتىم،
مېھرىبان يارىم ساڭا.
سەن ئوقۇپ زەنگگە ئالساڭ،
مەلۇم بولۇر ھالىم ساڭا.

يارىم چىقتى كۆل بېشىغا،
ياغلىقنى چىگىپ بېشىغا.
چۆگۈنگە سۇ ئالماي،
توشقۇزۇپتۇ كۆز يېشىغا.

يارىم سىزگە ئەرزىم بار،
تۆلەپ بولماس قەرزىم بار.
ئازار بەرمەڭ تۆپىلەپ،
يۈرىكىمدە دەرزىم بار.

بىر پۇتۇمنى شاخقا قويدۇم،
بىر پۇتۇمنى مەيگە.
ئەمدى مەن قانداق قىلاي،
سىز يارىمنىڭ دەردىگە.

ئايغا ئوخشاتتىم سىنى،
كۈنگە ئوخشاتتىم سىنى.
بىر كېچە تاڭ ئاتقۇچە،
نەچچە ياد ئەتتىم سىنى.

باشىمدىكى رومالىنىڭ،
گۈلى نەچچە سانايمەن.
يارنىڭ كېلەر يولىغا،
كۈندە نەچچە قارايمەن.

ئاي بىلەن كۈننى ئەۋەتتىم،
ئەلچىلىككە مەن ساڭا.
ئاي ئۇياندا، كۈن بۇياندا،
ھېچ خەۋەر يوقتۇر ماڭا.

ئۆيىنىڭ كەينىدە شاپتۇل،
پىشىپتۇ ئەجەب تاتلىق.
مېنى ئۇنچە ساقلاتماي،
كەل جېنىم، لېۋى تاتلىق.

ئۆزۈكۈم قاتار - قاتار،
ئامرىقىم ئۆيدە ياتار.
يالغۇز ياتسام ئاھ ئۇرۇپ،
ماڭا قانداق تاڭ ئاتار؟

ئاخشام ئۇچقان تورنىنىڭ،
ئونى جۈپكەن، بىرى تاق.
يار دەردىدە مەن بولدۇم،
ئون كۈن ئاغرىق، بىر كۈن ساق.

ئېتىم يايلاقتا يايلايدۇ،
ئۆزۈم بىر باياۋاندا.
ساقلاپ تۇرۇڭ ئامرىقىم،
باراي گۈل ئېچىلغاندا.

ئالتە ئاي ياتتىم، بەش ئاي ياتتىم،
مۇشكۈل زىنداندا.
ئالتە - يەتتە ئاي بىر كۈنچە يوق،
يار بىلەن ياتقاندا.

ئاموتۇم باراڭ بولدى،
نەشپۈتۇم غازاڭ بولدى.
سەن خېنىمنىڭ دەردىدە،
ساق بېشىم ساراڭ بولدى.

ئاردا قوم بولمىسا،
يارنى كۆرەدىم پاتمۇپات.
يۈرىكىم زەردابقا تولدى،
لەيلىگۈلدەك قاتمۇقات.

سوپىياڭنىڭ ئۈنىنى،
ھەر يەردىن ئاڭلاپ كېلىمەن.
يارىم بەرگەن پوتىنى،
بېلىمگە باغلاپ كېلىمەن.

ياشارسۇن كۆچەتلەر دەپ،
ھويلىغا قۇدۇق قازدىم.
ئۆزۈم سۆيگەن يارىمغا،
سېغىنىپ سالام يازدىم.

باغدا ئۆسكەن بولجانىڭ،
شاخى شىلدىرلاپ تۇرار.
يىراقتىكى يارنىڭ ئوتى،
يۈرەكتە ياللداپ تۇرار.

دۇتارىڭنى ئاستا چال،
تالمىسۇن بىلەكلەرىڭ.
قوپساڭ ئاھ جانىم كۆيىدۇ،
ئولتۇرساڭ يۈرەكلەرىم.

قۇملۇققا قوغۇن تېرىپ،
سويىما بىلەن ماش ئالدىم.
سەن يارىمنى سېغىنىپ،
قارا كۆزۈمگە ياش ئالدىم.

ئاق سارايدا ئاق ساندۇق،
ئاق ساندۇققا چاي سالدۇق.
يىراقتىكى يارلارغا،
«تېز كەلسۇن» دەپ خەت سالدۇق.

ھاۋانىيۇ ھاۋانى،
كەزدىم تولا دالانى.
ئىزدەپمۇ تاپالمادىم،
كۆيۈك ئوتىغا داۋانى.

دۇتار بىلەن مۇڭداشتىم،
يار لېۋىدە ئولتۇرۇپ.
يار دەردىدە تۆكتۈم ياش،
ئېتىكىمنى تولدۇرۇپ.

كۆكتە كۆكلەك كىيىپسىز،
ئىككى يانغا چاك ئېچىپ.
كېچە بولسا ئۇيقۇ يوق،
سىز يارىمنى ياد ئېتىپ.

دامكۇ[1] دەپ ئاڭلىدىم،
مەنغۇ بېرىپ باقمىدىم.
دامكۇلۇق يارىمغا،
ھېلىغىچە ساقلىدىم.

بىر تاغاردا بۇغدىيىم،
تاسقاپ - تاسقاپ ئۇن تارتاي.
سىز يارىمنى ياد ئەيلەپ،
يىغلاپ - يىغلاپ ئۇھ تارتاي.

---

① دامكۇ — چىرا ناھىيىسىدىكى جاي ئىسمى.

ئايۋانىڭدا مەن ياتىپ،
سارايىڭنى بىلمەيمەن.
قاچان كېلىسەن يارىم،
قارايىڭنى بىلمەيمەن.

تۇمۇچۇقۇم سايرايدۇ،
نىگارىم ئوينىغان باغدا.
ئەزىز جانىم كۆيەدۇ،
سېنى ياد ئەيلىگەن چاغدا.

ئاسماندىن ئالاي ئاينى،
قوينۇمغا سالاي يارنى.
يار يادىمغا يەتكەندە،
ئىچمەي قويىمەن چاينى.

قىلۋدىن شامال كەلسە،
مەن يارىمنى سورايمەن.
كەلمەي قالدى، يوق دېسە،
تاڭ ئاتقىچە يىغلايمەن.

ئۆزۈلمەي ئاقسا سۇلار،
كۆلگە سۇ پاتماي قالار.
سەن ئۈچۈن ئاققان يېشىمدا،
قۇرۇغان دەريا تولار.

ئۆزۈمنى ئاتاي كۆلگە،
باش ئېلىپ كېتەي چۆلگە.
يار ئوتى يامان ئىكەن،
باغرىمنى ياقاي ھۆلگە.

باردىم دەريا كەچىكلى،
ئولتاردىم سۇ ئىچكىلى.
مەن سېنى سېغىنغاندا،
قاناتىم يوقكەن ئۇچقىلى.

ئۆستەڭ ياقىلاپ بېرىپ،
كۆۋرۈكتىن ئۆتۈپ كەتتىم.
سەن چۈشۈمگە كىرگەندە،
چۆچۈپ ئويغىنىپ كەتتىم.

ئالما ئاتتىم دەرياغا،
لەيلىۋېلىپ چۆكمەيدۇ.
بىزنىڭ يارنىڭ ئوتلارى،
لاۋۇلدايدۇ ئۆچمەيدۇ.

گۈللۈك ئەتتىم گۈلباغقا،
ئۈستىگە گۈللەر تېرىپ.
سەن يارىمدىن ئايرىلغاچ،
ھەر كۈنى كۆڭلۈم غېرىب.

ئىشىك ئالدى ئېرىقچە،
پىلتىڭلايدۇ بېلىقچە.
سەن يارىمنى سېغىنىپ،
جېنىم قالدى تېرىقچە.

بۈگۈن ئايغا ئون يەتتە،
ئايدىڭ بولماي تاڭ ئاتتى.
يار ئوتى يامان ئىكەن،
مېنى ئەجەب يىغلاتتى.

ئاينى ئايغا قاتايمۇ،
تۈننى ئايغا قاتايمۇ؟
ئامراق يارنىڭ دەردىدە،
ھەسرەت تارتىپ ياتايمۇ؟

دەملەپ بەردىڭ ناۋات چاي،
تەمى كەتمەس تىلىمدىن.
سەن يېنىمدا بولمىساڭ،
غىزا ئۆتمەس گېلىمدىن.

ئالتۇن سائەت — زەنجىر باغنى،
بىلەكىڭگە سېپ قوياي.
سېغىنغاندا كەل يارىم،
قايرىلىپ سۆيۈپ قوياي.

مەن چاقارغا① بارغۇچە،
ئويياغدا② قونۇپ قالدىم.
دەردىڭنى تولا تارتىپ،
ئاغرىقچان بولۇپ قالدىم.

سەن ياراتتىڭمۇ مېنى،
ئاللا ياراتقان بەندىمەن.
كېچە بولسا ئۇيقۇ يوق،
سەن يار ئۈچۈن غەمدىمەن.

كىرەي دېسەم ئۆيۈڭگە،
دېرىزەڭدىن پاتمايمەن.
كىرىپ قالساڭ چۈشۈمگە،
يان بېلىمنى تاتلايمەن.

ساياغمۇ③ مېنىڭ يۇرتۇم،
نۇرىمۇ④ مېنىڭ يۇرتۇم.
قىز بالا ئالاي دېسەم،
تاقاشتى ساقال - بۇرتۇم.

بوز يەردىكى مەلەڭگە،
كۆچەت سېلىپ تۇتقازغىن.
يار دەردىڭدە يىغلايمەن،
مېنى دەردتىن قۇتقازغىن.

باغقا كىرسەم خۇشپۇراق،
ئۆيگە كىرسەم توك چىراغ.
سەن يارنى سېغىنغاندا،
باراي دېسەم يول يىراق.

كۆيدۈما، كۆل بولدۇما،
ئوچاقتا چۈشكەن چالمىدەك.
خۇشقىنا سارغايتتىڭىز،
بەرگىدە پىشقان ئالمىدەك.

خەق تېرىغان قوغۇننى،
مەنمۇ يەنە تېرىدىم.
چىرايىمغا قاراپ باق،
ساڭا ساقلاپ قېرىدىم.

مەن سېنى پاناھ تارتىپ،
ئايۋانىڭدا ياتايمۇ؟
ئۇن بەش كۈنلۈك ئالەمدە،
سېنىڭ دەردىڭنى تارتايمۇ؟

①②③④ چىرا ناھىيىسىدىكى جاي ئىسىملىرى.

قولۇڭدىكى ئۈزۈككە،
تىللا بىلەن كۆز قويدۇم.
ئەقلىڭ بولسا تاپ يارىم،
قوشاق قېتىپ سۆز قويدۇم.

كېلىپاك②، تازغۇن③ بويىدا،
بىر جۈپ لاچىن ئەگىيدۇ.
كۆيۈپ كەتكەن بۇ يۈرەك،
قانداق قىلسا سەگىيدۇ.

ئۈشك ئالدى قوش ئېرىق،
لاي قويۇپ بېرەي يارىم.
ھېچقانچە ئاداۋەت يوق،
چاي قۇيۇپ بېرەي يارىم.

دەريا بويىدا ئەمەن،
مەن يارغا نېمە دەمەن.
ۋاپاسىز دېسە مېنى،
ئۇنداق قىلمىدىم دەمەن.

ئاسماندا ئۇچۇپ يۈرگەن،
ئۆردەكمىكىن، غازمىكىن؟
يۈرەكنى يېرىپ باققىن،
كۆيەك دەردىم ئازمىكىن؟

دۇتارنى چال دەيسەن،
چالاي دېسەم تارى يوق.
ئالتە ئاي بولدى كۆيگىلى،
بىزنىڭ يارنىڭ كارى يوق.

تىبەت①ئەردان يولىدا،
ئاق قامچا سېتىپ ئالدىم.
ئۇتىڭىز يامان ئىكەن،
قوشاققا قېتىپ ئالدىم.

ئىشىك ئالدى كۆك تېرەك،
پالتا چاپسام تېگى تاش.
بىر ياستۇقتا ئىككى باش،
جاننى ئالغان قارا قاش.

گۈل بۇنداق ئەمەس ئىدى،
ھۇقۇشلار خازان قىلدى.
مەن بۇنداق ئەمەس ئىدىم،
ئۇتلىرىڭ سارالڭ قىلدى.

ئاق چەكمەن - قارا چەكمەن،
رەڭدە بويىغان چەكمەن.
مەن ساڭا كۆيۈپ قالدىم،
مەن سەندىن تولا دەردمەن.

---

① تىبەت ـــ شىزاڭ.
② ③ ـــ گۇما ناھىيىسىنىڭ يېزا-مەھەللىلىرى.

ئىسمىسالاھنىڭ[1] ئىچىدە،
ماڭمىغان يول قالمىدى.
سىز خېنىمنىڭ دەردىدە،
كۆزدە ياشىم قالمىدى.

باغدا بادام پىشىپتۇ،
ئۆيگە مېھمان كىرىپتۇ.
مېھمان بىلەن كارىم يوق،
كۆڭلۈم سىزگە چۈشۈپتۇ.

يارىم بەرگەن مارجاننى،
سۇرتۇپ سالدىم قۇتىغا.
ئۆزى كەتتى يۇرتىغا،
مېنى سېلىپ ئوتىغا.

باشلەڭگەرنىڭ[2] يولىدا،
قۇمدىن تولا شېغىل تاش.
مېنى ئوتتا كۆيدۈرگەن،
ئورتا بويلۇق قەلەمقاش.

ئۆيىنىڭ ئارقىسى خامان،
لەپىلدەپ ئۇچار سامان.
بىزنىڭ يارنىڭ ئوتلىرى،
دوزاخ ئوتىدىن يامان.

داۋۇزىڭىزنىڭ ئالدىدا،
مەن ئۇزۇن تۇرۇپ قالدىم.
تەشنالىقنىڭ ئىلكىدە،
سارغىيىپ قۇرۇپ قالدىم.

دەمدەلىرىم سايرايدۇ،
پېشايۋاندا - پەرماندا.
قاچانغىچە يىغلايمەن،
سېنىڭ ئوتۇڭدا - ئارماندا.

قوشتاغ يولىدا تەسكەن،
تەسكەننى يۇلالمايمەن.
ئوتىڭىز يامان يارىم،
تولغىنىپ ياتالمايمەن.

دەمدەلىرىڭ ئۈنلىسۇن،
كۆكتە پەغەز ئېتىپ بەر.
خەق سۆيگەننى سۆيمەيمەن،
ئۆز يارىمنى تېپىپ بەر.

سۇغا باردىم كۆلەڭگە،
كۆيۈپ تالدىم كۆزۈڭگە.
گېپىمنى ئەپلەشتۈرۈپ،
ئېيتالمىدىم ئۆزۈڭگە.

---

① ئىسمىسالاھ — گۇما ناھىيىسىنىڭ قوشتاغ يېزىسىدىكى جاي ئىسمى.
② باشلەڭگەر — گۇما ناھىيىسىدىكى جاي ئىسمى.

ئايمۇ كۆكتە، كۈنمۇ كۆكتە،
چارقى پەلەكتە.
سەن يارىمنىڭ ئوت-پىراقى،
كۆيەر يۈرەكتە.

كۆيۈپ قالغان شۇ يارنىڭ،
نەشپۈت باغى بار.
يېرىپ باققىن يۈرەكنى،
كۆيۈك داغى بار.

گۈلدەك ئېچىلدۇق،
ئايدەك يۈزۈڭگە.
ئاشنا بولدۇق،
چولپان كۆزۈڭگە.

تاش ئېرىققا قوغۇن تېرىدىم،
پىلەكلىرى تۈز.
ساپاقلىرى پىشىپ قاپتۇ،
يايرىم كېلىپ ئۈز.

مەن يارنىڭ كۆڭلىنى ئىزدەپ،
تاياق يېدىم يۈز.
يەنە يېسەم شۇنچە يەرمەن،
ئۆرمەيمەن يۈز.

بۇغدىيىڭنى مەن ئورىدىم،
خامىنىڭنى ئۆزۈڭ ئال.
دوستمۇ دوست، دۈشمەنمۇ دوست،
ئەقىدىنى بىلىپ قال.

قاشلىرىڭدۇر قاپقارا،
كىرپىكلىرىڭ زەردۇر-زىۋەر.
مەن ئوتۇڭدا كۆيمەن،
سەن يۈرۈيسەن بىخەۋەر.

قارا چاچنى تالقىتاي،
سايە بولسۇن بويۇڭغا.
يۈرىكىمنى تۇتقۇزاي،
چىراغ بولسۇن يولۇڭغا.

باغدىكى پاكار شاپتۇل،
بويلاپ يېگىلى ياخشى.
ئون بەش ياشتا تۇتقان يار،
قايرىپ سۆيگىلى ياخشى.

قوناقنى سوقۇپ قويدۇم،
شامال چىقسا چەش بولۇر.
سىز يارىمنى كۆرمىسەم،
بىر كۈن قانداق كەچ بولۇر.

سۇ باشلىدىم بېغىمغا،
پىستە، بادام، ئۈزۈمگە.
ۋاپاسىزلىق قىلىپ تۇرۇپ،
كىرىۋالما كۆزۈمگە.

سانجۇ[1] چاسكام[2] يولىدا،
ئەجەب تولا سەگۈ تېرەك.
ئەتە-ئاخشام كەپ تۇرۇڭ،
چىدىمايدىكەن يۈرەك.

① ② — گۇما ناھىيىسىدىكى جاي ناملىرى.

تاللىۋالغان گۈلۈم بار،
چېكەمگە قىسالمايمەن.
بەك چىرايلىق يارىم بار،
سۆيمىسەم چىدىيالمايمەن.

ئۇ مەلىگە بارمايمەن،
دۈشمەنىنىڭ گېپى يامان.
بارمايمۇ تۇرالمايمەن،
يارىمنىڭ ئۆتى يامان.

يارىم سىنىڭ ئىشقىڭدا،
سەۋدايى بولۇپ قالدىم.
ئانار مەگزىڭ - يۈزۈڭگە،
شەيدايى بولۇپ قالدىم.

پىيالمىنىڭ[1] يولى ساي،
مېنەي دېسەم ئېتىم تاي.
بىر يىل دېگەن ئون ئىككى ئاي،
ئاڭغىچە قانداق چىداي.

ئېتىمنى قويۇپ بەردىم،
دەريا بويىدىكى تۈزگە.
مەن ئاشىق بولۇپ قالدىم،
سىز پەرى قارا كۆزگە.

توپا يولدا بوخۇناق،
ئارغامچىدا توقۇناق.
يۈرىكىمنى كۆيدۈردى،
خۇما كۆزلۈك يۇملاق.

شاپتۇلۇڭ باراڭ بولدى،
شاخلىرى غازاڭ بولدى.
سەن گۈزەلنىڭ دەردىدە،
ساق بېشىم ساراڭ بولدى.

ئۆزۈمنى ئالاي چۆلگە،
بەش موللاق ئاتاي كۆلگە.
يار ئېسىمگە كەلگەندە،
باغرىمنى ياقاي ھۆلگە.

دەردىڭ بىلەن ئىشقىڭدا،
ئۆلگۈدەك بولدۇم.
شۇ ھالەتتە بولساڭ يايرىم،
سۆيگۈدەك بولدۇم.

سىنىڭ بىلەن ماڭا كەلگەن،
قۇرۇق ئالامەت.
يارىنىڭ ئۆتى يامان ئىكەن،
بولدى قىيامەت.

---

① پىيالما — گۈما ناھىيىسىنىڭ بىر يېزىسى.

ئۆستەڭ بويى سۆگەتلىك،
سەيلە قىلدىم ھاۋالىق.
دېھقان قىزنى يار تۇتتۇم،
بەك تارتىنچاق، ھايالىق.

ئۆستەڭ بويىدا يالپۇز،
يالپۇزنىڭ شىخى يالغۇز.
ئاخشامقى قاراڭغۇدا،
قانداق كەتتىڭىز يالغۇز؟

دەريانىڭ ئۇقاتىدا،
شال تىلىدۇ شالچىلار.
يانچۇقىدا پۇلى يوق،
پو ئاتىدۇ پوچىلار.

چىچىڭنى تاراتتىڭمۇ؟
ئاپتاپتا قۇرۇتتۇڭمۇ؟
مەن سېنى ئۇنۇتمىسام،
سەن مېنى ئۇنۇتتۇڭمۇ؟

قوغۇننى پىچىپ قويسام،
پىمەي تۇرۇپ پۇراپسەن.
سۆزلەشكىلى مەن كەلسەم،
ئېغىز ئاچماي تۇرامسەن؟

ئاق تاۋادا گۈللىڭىز،
نامازشامدا يولىڭىز.
قاراپ تۇرسام كەتتىڭىز،
كىمدە قالدى كۆڭلىڭىز؟

ئاچچى قوغۇننى يىمەي،
ناشپەكەرگە تويىمدىم.
كۆڭلۈمدىكى يار بىلەن،
قۇچاقلىشىپ ئويىندىم.

بوغداي تېرىدىم تۈزگە،
تېگى يازغى، تېگى كۈزگە.
مەيلىڭ يوقمىدى بىزگە،
چىقمايسەن تالا - تۈزگە؟

چاچىنىڭ ئۇزۇنى ئۇلاق،
سۇنىڭ سۈزۈكى بۇلاق.
سەن ئۇ يەردە يار تۇتساڭ،
ئاڭلاپ تۇرىدۇ قۇلاق.

قىزىل تاۋا كىيىپسەن،
يېشىل تاۋا كىيىپسەن.
ۋەدىنى ماڭا بېرىپ،
باشقىلارنى سۆيۈپسەن.

يارىشىپتۇ ئەجەبمۇ،
ئەتلەس كۆڭلەك ئۇچاڭغا.
قاچانغىچە قارايمەن،
سېنىڭ ماڭغان كوچاڭغا؟

بۇلبۇل سايراپ كەتتىمۇ؟
كاككۇك سايراپ كەتتىمۇ؟
يار ئۈستىگە يار تۇتۇپ،
باشڭ كۆككە يەتتىمۇ؟

قۇدرىتىم يەتسە مېنىڭ،
ئاق دۆڭگە ① ساراي سالسام.
غورلاي كۆزلۈك يارىمنىڭ،
بوينىغا گىرە سالسام.

بېغىڭدىكى ئەنجۈرگە،
بىر تال ئاچا يۆلەپ قوي.
دوست - دۈشمەنىنىڭ ئالدىدا،
سۆيمىسەڭمۇ قاراپ قوي.

پەرىزاتتەك مەشۇقۇم،
سۈرىتىڭنى سىزىپ بەر.
سېغىنغاندا كۆرەرمەن،
كەشتە قىلىپ تىكىپ بەر.

قىزىل ئالما شېخىغا،
قىزىل ياغلىق باغلىما.
ئىشقى - پىراق ئوتىدا،
يۈرىكىمنى داغلىما.

باغقا كىرسەم ئالدىمغا،
ئالما چۈشتى توككىدە.
قەدرىڭىزنى بىلەرمەن،
سۆيۈپ قويۇڭ چوككىدە.

بۇ چىنار ئېگىز چىنار،
بويلىغىلى بولارمۇ؟
سىلە يوغان، بىز كىچىك،
ئوينىغىلى بولارمۇ؟

چەينىكىمگە چاي سالدىم،
بىر چىنە قايماق بىلەن.
ياش ئۆمرۈم ئۆتۈپ كەتتى،
ئوينىماي ئوماق بىلەن.

بازار كۆلىنىڭ بويىدا،
قاتار تۇرغان تېرەكلەر.
شۇ مېھرىبان يارىمغا،
بىر قانمىغان يۈرەكلەر.

بوينۇمدىكى تۇمارىڭ،
بېغى ئەۋرىشىم.
قاچانلىققا كۆرۈشەرمىز،
جېنىم ئادىشىم.

يارىنىڭ قېشىغا ئوخشاتتىم،
قولۇمدىكى ئورغاقنى.
سۆيۈپ - سۆيۈپ قانمايمەن،
سىز چىرايلىق ئوماقنى.

ئۆستەڭگە كۆۋرۈك سالدىم،
ئەل - جامائەت ئۆتسۇن دەپ.
چوڭ يولدا يارنى سۆيدۈم،
خالايىقنى كۆرسۇن دەپ.

باغدىكى پاكار شاپتۇل،
سويۇپ يېگىلى ياخشى.
ئون بەش ياشتا تۇتقان يار،
قايرىپ سۆيگىلى ياخشى.

① ئاق دۆڭ — گۇما ناھىيىسىدىكى جاي نامى.

شورخانىغا[1] بېرىپسىز،
يوقلاپ كېتەي دېمەپسىز؟
يارنى بۇنداق قىينىسام،
ئۆلۈپ كېتەر دېمەپسىز؟

دۆگمۇدۇك قومنى ساناپ،
ئالدىم قولۇمغا بىر راۋاب.
قايسى چۆللەردە يۈرەر،
مەگزى قىزىل، باغرى كاۋاپ.

چوڭ چىراغنى ياندۇرۇپ،
كىچىك چىراغنى چاندۇرۇپ.
يارغا مەن نېمە قىلغان،
كېچىسى يول ماگدۇرۇپ؟

ئاي بولۇپتۇ، يىل بولۇپتۇ،
ئۇتۇك ئىچىدە كۆيگىلى.
بىر كېلىپمۇ قويمىدىڭ،
مەن غېرىبنى سۆيگىلى.

ئالمىلىق باغقا كىرىپ،
ئالمىلارنى قاققان بىز.
يادىڭىزدا بارمىدۇ،
باغ - باغ ئېتىپ ياتقان بىز.

ئاق تاۋارنى كىيەملا؟
كۆك تاۋارنى كىيەملا؟
ۋەدىنى بىزگە بېرىپ،
بۆلەك يارنى سۆيەملا؟

باغدىكى ئۆرۈكلەرگە،
قويغىنىڭىز ئاچمۇ؟
شەرەت قىلىپ كۈلىسىز،
سۆيگىنىڭىز گاچمۇ؟

ئىشكىڭىز هاللاگكەن،
ئۆيىڭىزدە دەم يوقمۇ؟
دائىم كۈلۈپ ئوينايسىز،
ئىچىڭىزدە غەم يوقمۇ؟

قاشلارىڭ ئەجەب قارا،
كۆزۈڭدە خۇمار بارمۇ؟
مەن ساڭا تولا كۆيدۈم،
بوينۇڭدا تۇمار بارمۇ؟

ناخشا ئېيتسام تاشيولدا،
ئۈنۈمنى تونالامسەن؟
ئۆزۈڭ قىلغان ۋەدەڭدە،
ئۆمۈرلۈك تۇرالامسەن؟

ئۆيىڭىز يول ياقىسى،
ئاڭلىمايسىز ناخشىنى.
سىزنى مەن هوشيار دېسەم،
تاللىمايسىز ياخشىنى.

ئەجەب كەتمىدىڭ كەكلىك،
پېشايۋاندىكى خەدىن.
ياردىن ئۈچۈر كەلمىدى،
مەن ئىزدەپ تاپاي نەدىن؟

[1] شورخانا — جاي ئىسمى.

دۇتار پەدىسى پەدە،
پەدىسى يامان يەردە.
يىگىتنىڭ ۋەدىسى ۋەدە،
قىزنىڭ ۋەدىسى نەدە؟

تراكتوردا ئۇلتۇرۇپ،
ئېيتقانىڭىز ناخشىمۇ؟
كۆرۈشمىدۇق ئەجەبمۇ،
ئەھۋالىڭىز ياخشىمۇ؟

بېغىمدىكى ئالمىنى،
ئۈزۈپ بىرەي يەپ باققىن.
سەن ماڭا كۆيگەن بولساڭ،
راست گېپىڭنى دەپ باققىن.

تۇمۇچۇقتا دان بەرمەي،
ئاچتىن ئۆلسۇن دېدىڭمۇ؟
مەندىن ئۆزگە يارى يوق،
دەردتە ئۆلسۇن دېدىڭمۇ؟

لوپ① بېيىمشا، لوپ بېيىمش،
لوپنىڭ قېشىدا دول② بېيىمش.
سوراپ كېلىڭلار قوشنىسىدىن،
يارنىڭ قېشىدا كىم بېيىمش؟

پىچاق ئالدىم چا دەستە،
بىزنى پات - پات يادەتسلە.
ئۆيلىرى يامان يەردە،
«ئەھۇ» دېسەم «با» دېسلە.

دۇتارنى چالالاملا؟
پەدىسىنى باسالاملا؟
بىز ماڭغان كوچالاردىن،
پۇتلاشماي ماڭالاملا؟

قېرىم تارتىپ ئانار سالدىم،
قىپقىزىل ئانار بولدى.
سىنى ئەمدى سۆيەي دېسەم،
ماڭا نېمە بالا بولدى؟

تام ئۈستىدە ئولتۇرسام،
ئالما ئاتقان سەنمىدىڭ؟
كۆڭلۈمنى بىرەي دېسەم،
تاشلاپ قاچقان سەنمىدىڭ؟

ئايدىڭدا تۇغۇلدۇڭمۇ؟
ئاي ھۆسنىگە تولدۇڭمۇ؟
توخۇ چىللاپ تاڭ ئاتتى،
بىر چىقمايسەن ئۆلدۇڭمۇ؟

يار دەيسەن ئېگىلمەيسەن،
مەيدەڭدە تۆمۈر بارمۇ؟
كېچىلەردە كەل دەيسەن،
خالىدا ئۆيۈڭ بارمۇ؟

مەيزاپ ئىچكەن پىيالى،
ھاراق ئىچكەن پىيالى.
يۈرەككە ئوتنى سېپ قويۇپ،
سەن يۈرۈيسەن خىيالى؟

---

① ② — جاي ئىسىملىرى.

ھۆل ئوتۇنغا ئوتنى ياقسام،
ئوتنۇڭ يانمىدى دەيسەن.
ئايدا، يىلدا سۆيۈپ قويۇپ،
كۆڭلۈم قانمىدى دەيسەن.

ئۆيىڭىز كۆل باشىدا،
يەلپۈنىدۇ گۈللىرىڭىز.
ئۆزىڭىز بەلەن جۇۋان،
كۆيدۈرەدۇ خويلىرىڭىز.

ئاق ئاۋا شاپاق بۆكۈم،
شاپتۇل شاخىدا قاپتۇ.
يازدىن ئوينىغان يارىم،
نەدە ئايرىلىپ قاپتۇ؟

باشىڭدىكى دوپپاڭنىڭ،
گۈلى نەچچە ساناپ باق.
بىز ئىككىمىز ئوينايلى،
خان ئاچاڭدىن سوراپ باق.

ئۇ يايلاقتىن بۇ يايلاققا،
تاقلاپ ئوينامسەن؟
باغدا باققان قوزىچاقتەك،
شوخلاپ ئوينامسەن؟

بىغىڭدا ئۆرۈك بارمۇ،
خوندەك يېگىلى كەلدىم.
لېۋىڭدە ناۋات بارمۇ،
شوراپ سۆيگىلى كەلدىم.

ئۇشبۇ خەتنى مەن يازدىم،
ئالتۇن ئۇچلۇق قەلەمدە.
مېنى ئەسلەپ قويامسىز؟
ماڭغان ھەر بىر قەدەمدە.

ئاچچى قوغۇن يېگەنمۇ؟
كۆكچى قوغۇن يېگەنمۇ؟
بىز باشتا دېيىشكەندە،
ئايرىلارمىز دېگەنمۇ؟

ئاتاسى يوقمىكىن يارىنىڭ؟
ئاناسى يوقمىكىن يارىنىڭ؟
ئالتە كۈنلۈك ئالەمگە،
ۋاپاسى يوقمىكىن يارىنىڭ؟

ئۈيقۇلايسەن، ئۈيقۇلايسەن،
ئۈيقۇغا قەرزىڭ بارمىدى؟
كېچىلەپ تام ياقلايسەن،
يارغا ئەرزىڭ بارمىدى؟

ئەتىگەندە قارىسام،
باغدا قاپتۇ ئىزىڭىز.
بىزنى ئوتقا سېپ قويۇپ،
ئاغرىمامدۇ ئىچىڭىز؟

بىزنىڭ ئۆيلەر ئاق ئۆيلەر،
بارسىلا تاپالاملا؟
چۆرىسىدە قىزىل ئالما،
سايىسىدا ياتالاملا؟

قاشلىق ئەتمىسەڭ يارىم،
قاشىڭدىكى يەتمەمدۇ؟
ئاشنا تۇتمىساڭ يارىم،
يانىڭدىكى يەتمەمدۇ؟

ئېرىقىڭنى مەن چاپتىم،
سۈيىڭىزنى كىم ئاچتى؟
دەردىڭىزنى مەن تارتتىم،
قوينىڭىزدا كىم ياتتى؟

يارىم چاينى ئەكەپتۇ،
ئاق گۈللۈك پىيالىدا.
گەپ قىلماي تۇرۇپ قاپتۇ،
كىم باركىن خىيالىدا؟

ياراشىپتۇ ئەجەبمۇ،
ئەتلەس كۆڭلەك ئۇچاڭغا.
قاچانغىچە كېلىمەن،
دىۋانىدەك قوچاڭغا؟

قاپاق تېرەك ئالدىدا،
ھويلاڭ بارمىدى يارىم؟
سۇغا چىقسام قارايسەن،
كۆڭلۈڭ بارمىدى يارىم؟

بادام دوپپىلىق يارىم،
قوناقتا سۇ ئاچاي دەملا؟
يۈرەككە ئوتنى سېپ قويۇپ،
چوڭ يولچە قاچاي دەملا؟

ئاقمىدۇ بىلەكىڭىز؟
كۆكمىدۇ بىلەكىڭىز؟
شۇنچە قىلسام بىلمەيسىز،
تاشمىدۇ يۈرەكىڭىز؟

ئاقىنا ئىشتان كىيىپسىز،
نىمىدە باغ ئەتتىڭىز؟
سىز ئۇ يەردە، مەن بۇ يەردە،
كىملەرنى ياد ئەتتىڭىز؟

كېلىپ قالدىم مەللەڭگە،
شوتا قويدۇم چەللەڭگە.
چىقسۇن دېسەم چىقمىدىڭ،
ئۆپىتىپ قويسام دەللەڭگە؟

ئېرىقىڭنىڭ سۈيىنى،
نەگە باشلىدىڭ يارىم؟
يىگى يارنى كۆرگەندە،
مىنى تاشلىدىڭ يارىم.

قوغۇننى تىلىپ قويدۇم،
ئۆزۈڭ يېمەي تۇرامسەن؟
مۇڭداشقىلى مەن كەلسەم،
لام - جىم دىمەي تۇرامسەن؟

قولۇڭدىكى ئۈزۈكنى،
ئاي شەكلىدە سوقتامدۇ؟
ئاناڭ سىنى ئارزۇلاپ،
مىنىڭ ئۈچۈن تۇغقانمۇ؟

ۋىلايەتنىڭ دوختۇرى،
يۇرتىڭىز ئىكەن نۇرى[1].
ئىزدىسەك تېپىلامدۇ،
كۆيەك ئۇتنىغا دورى؟

كۈن چۈشمەيتۇ ئايۋانغا،
ئۆيىنىڭ ئالدى باراڭمۇ؟
يىغلاپ تۇرۇپ كۈلسەن،
سەن ئۇڭمۇ - يا ساراڭمۇ؟

ھۆپۈپنىڭ تاجىسى باردۇر،
سوپى تورغاينىڭ يوقمىكىنا؟
چوكانلارنىڭ ئاشنىسى بار،
يىگىتلەرنىڭ يوقمىكىنا؟

ئاي بۇلۇتقا دالدا بولدى،
چىقمىدى ئاي پارىسى.
قوغلىشىپ ئويناپتىمىز،
قېنى ئۇنىڭ پايدىسى؟

ئاق قۇشقاچ، قارا قۇشقاچ،
چا بۇغدايغا تويدۇڭمۇ؟
پەرداز قىلغان چوكانلار،
تاماشاغا تويدۇڭمۇ؟

بۇگۈن كېچە ياغقىنى،
قارمىدۇ، يامغۇرمىدۇ؟
ۋەدە قىلغان شۇ يەردە،
مېنىڭ يارىم بارمىدۇ؟

ئېتىڭنى بىلىپ سورىدىم،
ئېتىم «باھار» دېسەڭچۇ؟
گەپ قىلماي جىم تۇرغىچە،
«سۆيگىنىم بار» دېسەڭچۇ؟

كۆيۈكنى خۇدا سالغان،
غېرىب بىلەن سەنەمگە.
ئاغرىمامدۇ ئىچىڭىز،
ماڭا كەلگەن ئەلەمگە؟

ئاق تاۋارمۇ كېيىپسىز،
كۆك تاۋارمۇ كېيىپسىز.
كۆڭلۈم سىزدە دەپ قويۇپ،
باشقىلارنى سۆيۈپسىز.

خەت كەلمىدى يارىمدىن،
سوراپ بېقىڭ ئامانمۇ؟
ئىزدەپ بېرىپ قانغۇچە،
سۆيۈۋالسام يامانمۇ؟

---

[1] نۇرى — جاي ئىسمى.

دوستمۇ سەن، دۈشمەنمۇ سەن،
قايدىن قوشۇلدۇڭ سەن ماڭا؟
خالىي بىر جايغا بېرىپ،
ئەرزىمنى ئېيتاي مەن ساڭا.

ئوق ئۆستەڭگە تاش توشۇپ،
ۋاگون سىندىمۇ يارىم؟
مەندىن ئايرىلىپ كېتىپ،
كۆڭلۈڭ تىندىمۇ يارىم؟

سەنمۇ چىقتىڭ تېرەككە،
مەنمۇ چىقتىم تېرەككە.
يارىم كەلسە پات كەلسۇن،
ئوت كەتتى بۇ يۈرەككە.

ھېرىپ قالغان ئېتىمنى،
ئاچ قويۇپسىز — پىچانسىز.
نەدىن كېلىپ قوشۇلدى،
كۆڭلى قارا — ۋىجدانسىز.

يېڭى يولنىڭ بويىدا،
تاشلىغان ئىزىڭ بارمۇ؟
قېچىپ كەتكەن يارىم سەن،
ئالدىمدا يۈزۈڭ بارمۇ؟

باغدا پىشقان ئالمىنى،
قېقىۋالدىم تاياقتا.
مەن بۇ يەردە قىينالدىم،
سەن يۈرگەنسەن قاياقتا؟

ھاۋامىدۇ - بۇلۇتمىدۇ؟
قارنى ياغدۇرغان.
سېكىلەكمىدۇ - جوۋانمىدۇ؟
ئاخشام قوندۇرغان.

قولۇڭدىكى قوناقنى،
كىمگە بېرىسەن ئاقلاپ؟
ئاجراشمامسەن ئېرىڭدىن،
ئون ئاي بولدى مەن ساقلاپ.

ئاق رەڭ كۆڭلەك كىيىپلا،
قىزىلدا جىيەك تۇتۇپ.
دوستلىرى ئۆلگەنمىدى،
ئولتۇرۇپلا ئېگەك تۇتۇپ.

ئېتىزىڭدىن باش تەردىم،
ئېگىزلىقنى ئارىلاپ.
ئەمدى دەردىڭ چىقتىمۇ،
ئەلگە مېنى قارىلاپ؟

ئاسماندىكى يۇلتۇزمۇ؟
دەريادىكى قۇندۇزمۇ؟
بۇ ئالەمدە ئەر يوقتەك،
تاپقان يارىڭ مۇزدۇزمۇ؟

ئېلىۋېتىڭ كولۇڭغا،
ئوچاق بېشىدا ئاش قويماي.
قاچانغىچە يۈرىمىز،
بىر تەكىگە باش قويماي.

ئىشىك ئالدىدا تۇرسەن،
يان ياغاچقا يۆلىنىپ.
سەن ئالامسەن بۇ جاننى،
ئايدا - يىلدا كۆرۈنۈپ.

سەن ئالمىنىڭ شىخىنى،
ئالما بار دەپ ئەگدىڭمۇ؟
مېنى تاشلاپ، بۆلەككە
پۇلى بار دەپ تەگدىڭمۇ؟

ئوڭ قولۇمدا ئون ئۈزۈك،
چەپ قولۇمدا چاچ ئۈزۈك.
مېنى سۆيگەن ئاغزىڭدا،
كىمنى سۆيدۈڭ ئاق سۈزۈك؟

بۇ تېرەك زىلۋا تېرەك،
يۇلۇۋاللا نېمىشقا؟
ئايرىلىپ كەتكەن ئىدۇق،
كېلىۋاللا نېمىشقا؟

يۈرىكىمنىڭ بېغىغا،
ئوت چۈشتىمۇ، يالقۇنمۇ؟
مېنى كۆيدۈرگەن بالا،
كۈمۈشمۇ يا ئالتۇنمۇ؟

ئۆيۈڭنىڭ كەينى ئېرىق،
ئېرىقتا تولا بېلىق.
ئاران بىر كۆرۈشكەندە،
كۈلمەمسەن ۋىلىق - ۋىلىق؟

ئېگىز - ئېگىز تېرەككە،
پاختەك قوندۇراي دەمسەن؟
يۈرىكىمگە سۇ قۇيۇپ،
دەردكە ئۆلتۈرەي دەمسەن؟

تاغدا بۇلۇت ئەگىپتۇ،
يامغۇر يېغىپ قالارمۇ؟
غېرىب بولغان كۆڭلۈمنى،
يارىم كېلىپ ئالارمۇ؟

پوشكال سېلىپ بەرمىسەم،
ئاشسىز قالىدۇ دەمسەن؟
ھەپتە - ئون كۈن بارمىسام،
يارسىز قالىدۇ دەمسەن؟

ئانارلار پىشىپ قاپتۇ،
سورىماي ئۈزۈپ يەيلىمۇ؟
ئانىڭىز قوشۇلمىسا،
ئېلىپ قاچسام مەيلىمۇ؟

بوينىڭىزغا ئېسىپسىز،
ئالتۇن رەڭلىك مارجاننى.
ھەپتىدە بىر كۆرۈنۈپ،
سىز ئالامسىز بۇ جاننى؟

جۇپ ئىكەن پىيالىڭىز،
قانداقتۇ ئەھۋالىڭىز؟
خوش دېمەيلا كەتتىڭىز،
نېمەدۇ خىيالىڭىز؟

ئاقمۇسەن، ئاپئاقمۇسەن؟
سۇتمۇ سەن، قايماقمۇ سەن؟
بىر كۆرۈپ كۆيدۇم ساڭا،
ئوتمۇ سەن، چاقماقمۇ سەن؟

باغىڭغا كىرەي دەيمەن،
كىرسەم خۇش ھاۋا بارمۇ؟
يار دەردىدە مەن ئاغرىق،
ئۇنىڭغا داۋا بارمۇ؟

يارىم چاينى كەلتۈردى،
گۈلچىنە ـ پىيالىدا.
گەپ قىلماي شۈك ئولتۇردى،
نېمە باركىن خىيالىدا؟

ئېتىڭىز چاپقۇر ئىكەن،
قامچىڭىز سىم قامچىمۇ؟
كەلمىدىڭىز قەرەلىدە،
ئەسلىڭىز يالغانچىمۇ؟

چىمەن دوپپا كىيەمسىز؟
بادام دوپپا كىيەمسىز؟
ماڭا بېرىپ ۋەدىنى،
باشقىلارنى سۆيەمسىز؟

ئالتۇن ھالقا ـ زەنجىرنى،
تېگىشىپسەن كۈمۈشكە.
كەچقۇرۇن كېلىمەن دەپ،
كەلمىدىڭغۇ نېمىشكە؟

باغلىۋالسىلا بەلگە دەپ،
ياغلىق بېرەي دەپتىلا.
بەلگە نېمە باغلايمەن،
قۇرۇق قوللا كەپتىلا؟

تالدى بىلىكىم ـ تالدى،
قۇدۇقنىڭ چاقىنى چۆرۈپ.
مەن ساڭا نېمە قىلدىم،
باشىمدىن تۇمار ئۆرۈپ؟

تۈزۈپ قويسام راۋابنى،
بوشاپ قاپتۇ تارىسى.
قاچانغىچە كۆرۈنەر،
سىز يارىمنىڭ قارىسى؟

راۋابىمنىڭ ئۈنىنى،
ئاڭلىدىڭمۇ ئاخشامدا؟
ئىچىمدىكى گەپلەرنى،
ئېيتىۋالدىم ناخشامدا.

ئاق بىلەكىڭ ئاقمىدى؟
يانچۇقتىكى قاقمىدى؟
كۆڭلى سۇنۇق يىگىتنىڭ،
مىجەزىمگە ياقمىدى.

ئېرىقىمنىڭ قاشلىرى،
تۈز تىزىلغان تاشلىرى.
كۆڭلۈمنى بېرەي دىسەم،
بارمىكىن يولداشلىرى؟

ئالما ئاتتىم لەيلىتىپ،
هويلىڭىزغا چۈشتىمۇ؟
ئاخشام قىلغان گەپلىرىم،
زەنگىزگە چۈشتىمۇ؟

ياسىنىپسەن بۆلەكچە،
چوڭ بازارغا ماڭدىڭمۇ؟
ماڭا قاراپ قويمايسەن،
ئەقىدەڭدىن ياندىڭمۇ؟

ئاللا يارىم، كەڭ يايلاقتا،
ئۆزۈڭ يايلايسەن.
يايلاپ يۈرۈپ، خىيال سۈرۈپ،
كىمنى ئويلايسەن؟

دۇتارنى چالاي دېسەم،
تاپالمىدىم پەدەڭنى.
ئۇنتۇپ قالما ئامرىقىم،
باشتا بەرگەن ۋەدەڭنى.

يۇلغۇن دەستىسى دەستە،
ساپ بولامدۇ كەتمەنگە؟
يار بولامدۇ تاش يۇرتلۇق،
ماڭا ئوخشاش دەردمەنگە.

ئاسمىنىڭدا ئاي بارمۇ؟
پىيالەڭدە چاي بارمۇ؟
ئاخشاملىقتا بارديسەن،
سۆزلەشكۈدەك جاي بارمۇ؟

گىردە ياقتۇق تونۇرغا،
يولدا يۇمشاق پىپىشكە.
بىر قېتىم سۆيۈپ قويۇپ،
قېچىپ كەتتىڭ نېمىشكە؟

بۈگۈن ئايغا ئۇن يەتتە،
ئايدىڭ بولماي تاڭ ئاتتى.
كۆڭلۈمگە گۇمان چۈشتى،
يار يانىڭدا كىم ياتتى؟

ئالما قويغان باغىڭغا،
بېھى قويدۇم، بىلدىڭمۇ؟
كۆڭلى قارا، باغرى تاش،
كۆيگەنىمنى بىلدىڭمۇ؟

قېچىرىڭ ھېرىپ قاپتۇ،
مەن تارتايمۇ ھارۋاڭنى؟
يايلاقتا بىللە بېرىپ،
مەن باقايمۇ چارۋاڭنى؟

ئۆيىڭىز كۆل بېشىدا،
يەلپۈنەر گۈللىرىڭىز.
ئۆزىڭىز يالغۇز تۇرۇپ،
قانداق ئۆتەر كۈنلىرىڭىز؟

سالقىن شامال چىقسا،
دەل - دەرەخلەر ئەگمىتۇ؟
ساڭا كۆيگەن بۇ يۈرەك،
سۇ سەپكەنگە سەگمىتۇ؟

ئۆينى سۈۋېتاي دەمسەن،
لاينى تامچى ئەتمەمدۇ؟
قاش - كۆزۈڭنى ئوينىتىپ،
كۆيدۈرگىنىڭ يەتمەمدۇ؟

قاشىڭ ئەسلى قارادۇر،
ئوسما قويما تۆپلەپ.
يار ئۈستىگە يار تۇتۇپ،
ئېيتىپ باقە، نىمە دەپ؟

بىر كېلىپ، ئىككى كېلىپ،
خار كۆرۈندۈممۇ ساڭا؟
ئاۋۇلى لاچىن ئىدىم،
سا كۆرۈندۈممۇ ساڭا؟

يارىم كۆڭلەك كىيىپتۇ،
ئاقىنە بىناردە.
مېنى ياد ئەتكەنمىدۇ؟
ئىشلىگەچ ئىدارىدە.

يارىم كەتتى ۋەسسالام،
مەن يىغلىدىم تارام - تارام.
يىغلاپ دەرد تارتقىلى،
تۇغۇپمىدىڭ جانىم ئانام.

باغدىكى بولجا تېرەكنىڭ،
سايىسى كۆلگە چۈشەر.
بىزنى كۆيدۈرگەن خېنىمنىڭ،
ھاجىتى كىمگە چۈشەر؟

سەن گۈلۈڭنى بەرمىدىڭ،
گۈلسىز قالسۇن دېدىڭمۇ؟
تاشلاپ كېتىپ يىراققا،
دەردتە ئۆلسۇن دېدىڭمۇ؟

لەئىل ياغلىق بېشىڭدا،
دەمدەك ئوسما قېشىڭدا.
تاغدەك گۇناھ بولامدۇ،
بىردەم تۇرسام قېشىڭدا؟

قىزىل ئالماڭنى قاقلايمەن،
ئاق ئالماڭنى ساقلايمەن.
سېنى ئىزدىسەم جانان،
قايسى كوچىنى ياقلايمەن؟

ئوڭ قولۇمدا بىر چوماق،
سول قولۇمدا بىر چوماق.
كىمدىن قالغان ئۇخلىماي؟
يارغا ساقلاپ ئولتۇرماق.

دۇتارىمنىڭ پەدىسى،
ئاتمىشمىدۇ، يەتمىشمىدۇ؟
مېنى كۆيدۈرگەن خېنىم،
ئاشۇمىدۇ، يەگۈشمىدۇ؟

ئوڭ قولۇمغا گۈل ئالدىم،
سول قولۇمغا لالىنى.
كۆرۈپ قالدىم خاپىدەك،
سەن يارىمنىڭ ھالىنى.

بېشىڭنى تاراپ بولۇپ،
ئاپتاپتا قورۇنتۇڭمۇ؟
مەن سېنى ئۈنۈتمىسام،
سەن مېنى ئۈنۈتتۇڭمۇ؟
(ن) ئۇماق يارىم ئاق سۆزۈك،
ئالدىڭدا گېپىم تۈزۈك.

ئاخشام بارسام مەلەڭگە،
بارغىنىمنى تۇيدۇڭمۇ؟
بەلگە بەرسەم يېنىشلاپ،
بىر چىقمايسەن ئۆلدۈڭمۇ؟

ئاخشام باردىم مەلەڭگە،
بارغىنىمنى بىلدىڭمۇ؟
شۇنچە كۈتسەم چىقمايسەن،
يوتقان بېسىپ ئۆلدۈڭمۇ؟

ئىشىك ئالدى چىنارغا،
ئات باغلىسا تۇرمايدۇ.
سەن يارىمنىڭ ئوتلىرى،
يالقۇنلايدۇ ئۆچمەيدۇ.

ئىشىك ئالدى كۆلچەككە،
گۈل تېرىپ شاخلاتمىسام.
خەپ خۇدايىم بۇيرۇسا،
مەن سېنى يىغلاتمىسام.

مەن ساڭا نېمە قىلغان؟
باغرى تاشلىق قىلغىلى.
دەرد ئۈستىگە دەرد قوشۇپ،
كۆزۈمنى ياشلىق قىلغىلى.
(ن) بوغماق خېنىم ئاق سۆزۈك،
يار بولساڭ ئۇينا تۈزۈك.

ئىشكايىلاڭدىن ئۆتتۈممەن،
ئۆتكىنىمنى تۇيدۇڭمۇ؟
ئاي ئولتۇرۇپ تاڭ ئاتتى،
بىر چىقمىدىڭ، ئۆلدۈڭمۇ؟

ئىشىك ئالدىدا بۇلبۇل،
گۈلگە قاراپ سايرايدۇ.
دەردى بارمۇ قىزچاقنىڭ،
ئاھ خۇدا دەپ يىغلايدۇ.

ئىشىك ئالدى قوش تېرەك،
ئىگىلەيمۇ دېمەيدۇ.
باغرى قاتتىق تاش يۈرەك،
بىر كېلەيمۇ دېمەيدۇ.

ئىشكايىلاڭدىن ئۆتكەنگە،
كۆيۈپ قالدۇ دېمەسەن.
مەندىن باشقا يارى يوق،
ئۆلۈپ قالدۇ دېمەسەن.

قۇرغۇي بولاي دېگەنمۇ؟
لاچىن بولاي دېگەنمۇ؟
ئۇن بەش كۈندە بىر كېلىپ،
جاننى ئالاي دېگەنمۇ.

ئۈتۈك بىلەن داغلايسەن،
زۇلپىك بىلەن باغلايسەن.
مەن ساڭا نېمە قىلغان،
ئۆلتۈرگىلى چاغلايسەن.

يارىمنىڭ ئۆيى باشتا،
بەلگىسى قارا قاشتا.
ئەسلى مەيلىڭ بولمىسا،
نېمىشقا ئوينىغان باشتا؟

كېلەرمەنمۇ، كېتەرمەنمۇ،
مەن يارنى كۆرەرمەنمۇ.
لەۋلىرى شېكەر يارنى،
قانغۇچە سۆيەرمەنمۇ؟

كېتەرمەنمۇ، كېلەرمەنمۇ؟
سېنى كۆرمەي ئۆلەرمەنمۇ.
سېنى كۆرمەي ئۆلۈپ كەتسەم،
مۇرادىمغا يېتەرمەنمۇ؟

ئاي مۇسەللىك يارىم سەن،
كۈن مۇسەللىك يارىم سەن.
چۈشۈمگە كىرىپ قاپسەن،
ساق سالامەت بارمۇ سەن؟

بۇلبۇل سايرىدى كەتتى،
كاككۇك سايرىدى كەتتى.
ئۇن بەش كۈنلۈك ئالەمدە،
كىم مۇرادىغا يەتتى؟

خۇشمۇ خۇش ياراشىپتۇ،
ئوق ئۈستەڭگە تىزغان تاش.
سەن يارىمغا ئايانمۇ؟
كۆزدىن ئاققان دەردلىك ياش.

ئالمىنىڭ تاياقمۇ؟
بېيىنىڭ تاياقمۇ؟
كېچە بولسا ئۇيقۇ يوق،
يارنىڭ ئۇشتىياقمۇ؟

سۇ بويىدا ئۇلتۇرۇپ،
سۇنى سەن لېيىتتىڭمۇ؟
باغرىڭغا تاشنى قويۇپ،
سەن مېنى ئۇنۇتتۇڭمۇ؟
(ن) جېنىم يارىم ئاق سۆزۈك،
دەپتىمەن سېنى تۆزۈك.

قىزىل ئالما پىشىپتۇ،
هويلىڭىزغا چۈشۈپتۇ.
شۇنچە قىز ئارىسىدىن،
كۆڭلۈم سىزگە چۈشۈپتۇ.

يارىم بىلەن ئوبدان ئىدۇق،
ئايرىلىپ يامان بولدى.
يار ئۇتىدا چىرايىم،
سارغىيىپ سامان بولدى.

زار - زار يىغلاپ يۈردۈم،
ئېيتىپ قويۇڭلار يارىمغا.
يىغلىتىپ ئوتلارنى ياقتى،
مېنىڭ خەستە جانىمغا.

مەن قاچان چوڭ بولىمەن،
يارىم بىلەن تەڭ بولىمەن.
سۆزىگە سۆز قايتۇرۇپ،
دەردىگە دەرمان بولىمەن.

يارىم بەرگەن ياغلىقنىڭ،
بىر بۇرجىكى چېگىكلىك.
بىلمەپتىمەن قەدرىگىنى،
قانداق قىلاي كېچىكلىك.

راۋابىم جىرىڭلايدۇ،
ئىچىدە ماش بارمىكىن؟
مېنى كۆيدۈرگەن قىزنىڭ،
يۈرىكىدە تاش بارمىكىن؟

ئېگىز تاغنىڭ كەينىدە،
ئۇلاي، كەكلىك سايرايدۇ.
ئۇيناي دېسەم يار تولا،
كۆڭلۈم سىزنى خالايدۇ.

ئىچىم قاينايدۇ-قاينايدۇ،
قازاندا قاينىغان چايدەك.
ئۆمرۈم دەردتە ئۆتەرمۇ،
ئېچىلماي تۇزۇغان گۈلدەك.

بەرگىنە شارابىڭنى،
ئىچىپ تازا مەست بولاي.
كۆڭلۈمدىكى دەردىمنى،
بىردەم بولسىمۇ ئۇنتاي.

لەنگەر سېپىي ئۇزۇن ساي،
مىنەي دېسەم ئېتىم تاي.
بىر يىل دېگەن ئۇن ئىككى
توختاپ تۇرسىلا چوڭ بولاي.

قولۇمنى كېسىۋەتتى،
گۆش توغرايدىغان پىچاق.
يۈرەكنى ئېزىۋەتتى،
دۆڭ مەھەللىدىكى[1] قىزچاق.

ئايمىدۇ، ئايلامدۇ؟
ئايغا بۇلۇت داللامدۇ؟
سەن يارىمنى تاشلىسام،
يۈرىكىم پايلامدۇ؟

① دۆڭ مەھەللە — يەر نامى.

ۋەدىلەشكەن ئىككىمىز،
تاختا كۆۋرۈك ئالدىدا.
پىنھانغىنە سۆيۈشتۇق،
باغ باراڭدا - دالدىدا.

سۆيۈۋالدىم دالدىدا،
قاپاق تېرەك ئالدىدا.
دوزاخ ئوتى ئوت بولامدۇ؟
سىنىڭ ئوتۇڭ ئالدىدا.

ئولتۇرۇپسىز دالدىدا،
جاگۇڭچاڭنىڭ ئالدىدا.
داڭ كەتكۈدەك ئوينايلى،
دوست - دۈشمەننىڭ ئالدىدا.

ئېيتىم بار، ئىگەرىم يوق،
بوينۇمدا تۇمارىم يوق.
يەر - ئاسمان گۇۋاھ بولسۇن؟
سەندىن ئۆزگە يارىم يوق.

ئېيتىم بار، ئىگەرىم يوق،
يۈرەكىم بار، جىگەرىم يوق.
ئىشقىڭدا ئۆلۈپ كەتسەم،
يالغۇزمەن، كۆمەرىم يوق.

ئېيتىم بار، ئىگەرىم يوق،
پوتام بار، كەمەرىم يوق.
سەندىن كۆڭلۈم ئاغرىدى،
كېتەشىم بار، كېلەرىم يوق.

ئاخشمى قاراڭغۇدا،
خۇيمۇ كۆيدۇ چىراغ.
ناخشا ئېيتسام ئۈنۈم يەتمەس،
يارنىڭ ئۆيى بەك يىراق.

ئاي يۈزۈڭنىڭ شولىسى،
چۈشتى سىپىلگە سايىسى.
خۇيمىغىنە يىراق ئىكەن،
ئىككىمىزنىڭ ئارىسى.

تال ئۇچى تالغا يېتەمدۇ،
تال ئۇچى تالدىن يىراق.
كۆڭلىمىز سىزگە چۈشۈپتۇ،
ئۆيىمىز ئاندىن يىراق.

تال ئۇچى تاللارغا يەتسە،
تال بۇدۇشقاقتىن يىراق.
بولسىمۇ ئۆيلەر يىراق،
ئۆچمىگەي ئەسلا پىراق.

ئۆي يىراقى بولسا بولسۇن،
كۆڭۈل يىراقى بولمىسۇن.
ئىككىمىزنىڭ ئارىسىدا،
ۋەدە يالغان بولمىسۇن.

ئالما ساتقىلى چىقسام،
قىزىلىنى خىللايدۇ.
ئالەمدە كىشى يوقتەك،
كۆڭلۈم سىزنى خالايدۇ.

تاماكىنى چەكسلە،
تاۋات قوشۇپ چەكسلە.
يۈرەك قانداق چىدايدۇ،
بىزنى تاشلاپ كەتسلە؟

باغدا پاختەك، كۆلدە ئۆردەك،
ئۇچۇپ ئويناپ يۈرگىدەك.
كونا يارنى سوراپ باقسام،
شاپاق غاجاپ يۈرگىدەك.

ئاتلىرىڭنى قويۇۋەت،
يايلاقلاردا ئوتلىسۇن.
كونا يارغا دەپ قويۇڭلار،
غەيۋەت قىلماي ئولتۇرسۇن.

چالما ئاتسام بېغىڭغا،
ئالما شېخى لىڭشىيدۇ.
بىز ئىككەيلەن ئوينىساق،
كونا يارلار غىڭشىيدۇ.

يېڭى باغنىڭ يېمىشى،
كونا باغنىڭ يېمىشى.
يېڭى يارنى تاپقاندا،
كونىسىنىڭ نېمە ئىشى.

ھاۋادا ئۇچاي دەملا؟
بۇلۇتقا مىنەي دەملا؟
باشىمدىن تۇما ئۆرۈپ،
كۆڭلۈمنى ئوتاي دەملا؟

بادام دوپپام بار دەيسەن،
كىيەلمىگەن نېمەڭگە.
گۈلدەك يارىم بار دەيسەن،
سۆيەلمىگەن نېمەڭگە.

رەنا گۈلۈم بار دەيسەن،
ئېچىلدۇرۇپ قىسمايسەن.
گۈلدەك يارىم بار دەيسەن،
قول تۇتۇشۇپ چىقمايسەن.

ھاراق ئىچسەم مەست ئەمەس،
تاماكا چەكسەم مەست ئەمەس.
بەلنى مەھكەم باغلىسا،
يارنى سۆيمەك تەس ئەمەس.

شاپتۇل شاخى پەس ئەمەس،
ئېگىلمىكى تەس ئەمەس.
بۇ كەمدىكى قىزلارنى،
گوللاپ سۆيمەك تەس ئەمەس.

ئاق خالات كىيىۋاپلا،
سېسترا بولاي دەملا.
سېستىرادىن يار تۇتۇپ،
دوختۇرغا نېمە دەيلا؟

ئالما بەرسەم يېمەيلا،
بېھى بەرسەم يېمەيلا.
خوتەنلىكتىن يار تۇتۇپ،
كېرىيىلىككە نېمە دەيلا؟

خۇشقىنا يارىشىپتۇ،
پېشايۋاننىڭ تۈۋرۈكى.
ئاخىرەتكە باقۇەن،
ئىككىمىزنىڭ كۆيىكى.

ئەترە كۆمدۈم تاللىققا،
تالنى ئاچقاندا چىقار.
يۈرىكىمنىڭ ئاغرىقى،
يارنى سۆيگەندە چىقار.

ئەترە كۆمدۈم تاللىققا،
تالنى ئاچقاندا چىقار.
ئىككىمىزنىڭ كۆيگىنى،
جاننى ئالغاندا چىقار.

يىگىرمە ئىككى ياشىمدا،
كۆڭلەر چۈشتى باشىمغا.
غېرىب بولدۇم شەرىگدە،
بىر كەلمىدىڭ قاشىمغا.

ئاي مىسالى چېھرىڭىز،
كۈن مىسالى مېھرىڭىز.
سىزنى ئىزدەپ خار بولدۇم،
بۇ جاھاندا بارمۇ سىز؟

ئانار گۈلى ئالۇرمەن،
مەن يارىمنى تاپۇرمەن.
مەن يارىمنى تاپقاندا،
تاۋار يوتقان ياپۇرمەن.

قولۇڭدىكى كەتمەنمۇ؟
دولاڭدىكى چەكمەنمۇ؟
ئۆزۈمنى دەردمەن دېسەم،
سەنمۇ مەندەك دەردمەنمۇ؟

دەردمەنلىكتە مەن دەردمەن،
يارىمغا ياپاي چەكمەن.
يارىم ئەتىمسە چەكمەن،
يالىڭاچ يۈرەي دەيمەن.

ھاۋارەڭ كۆڭلەك كىيىپ،
ھاۋادا ئۇينىغان يارىم.
يۈرەككە ئوتنى سېپ قويۇپ،
كارى بولمىغان يارىم.

بىر چېكىم تاماكا سالدىم،
كۆز يېشىم بىلەن نەملەپ.
ئوتتۇرىسىغا چوغ سالدىم،
ئىككى قولۇم بىلەن پەملەپ.

ئالسىلا پات ئالسىلا،
خوش ئېتىپ تالدى بىلەك.
كەلسىلە پات كەلسىلە،
چىدىماي قالدى يۈرەك.

كۈندە - كۈندە كەلسىلە،
چەكسىلە تاتلىق تۈتۈن.
بار چىلىم، تاماكىمىز،
چەكمىسىلە قويسىلا پۈتۈن.

چوكان ئايلىكامىنىڭ قىزى،
ئايلىكاڭدىن غەم يېمە.
ئېرىك ئۆلسە مەن ئالۇرمەن،
تويلۇقۇڭدىن غەم يېمە.

ئۈشىك ئالدى سالاسۇن،
سالاسۇندىن قاراسۇن.
بىزنى دېگەن يارانلار،
بەلنى مەھكەم باغلاسۇن.

يارىم ئۆزىنى چاغلاسۇن،
پوتىدا بېلىنى باغلاسۇن.
بىزنى دېگەن يارانلار،
ئاھ يۈرىكىم دەپ يىغلاسۇن.

قاسقاندا مانتۇ، تونۇردا سامسۇ،
يېمەيمەن ئاكا دەپ يىغلاسۇن.
تاۋادا يوتقان، مەخمەلدە كۆرپە،
ياتمايمەن ئاكا دەپ يىغلاسۇن.

ئاق ئايدىڭدا بارسۇن دەپ،
سالام يوللىغان يارىم.
مەن بارسام ئۆزى چىقماي،
كۈندە گوللىغان يارىم.

ئۈشقىم تاشدۇ شۇنچە،
ئۆيلىغانسىرى سىزنى.
ئۆۋالىم بولار سىزگە،
گوللاپ قويسىڭىز بىزنى.

ئاق تىكەن گۈر - گۈر كۆيەدۇر،
كۆك تىكەنگە چارە يوق.
دەردى بار ئوتتا كۆيەدۇر،
دەردى يوقنىڭ كارى يوق.

دۇتارنى چالاي دەيمەن،
چالاي دېسەم تارى يوق.
دەردى بارلار ئاڭلايدۇ،
دەردى يوقنىڭ كارى يوق.

راۋابنى چېلىۋەردىم،
ئالتە ئەمەس، بەش تاردا.
دەردى بارلار تىڭشايدۇ،
دەردى يوق ئۆز كاردا.

يىغلىمايمەن ئاھ ئۇرۇپ،
قەدرىمنى ھېچ بىلمىدىڭ.
شۇنچە خەق ئاراسىدا،
مېنى كۆزگە ئىلمىدىڭ.

سايىسىز بوستانلىقتىن،
چۆل-باياۋان ياخشىراق.
قەدرىنى بىلمەس ئادەمدىن،
بىلسە ھايۋان ياخشىراق.

تۆگمىنىڭگە بارمايمەن،
ئۇن تورزۇيدۇ ياقامغا.
كۆڭلۈم ئاغرىدى سەندىن،
قارىمايمەن ئارقامغا.

كېتەي ئەمدى، كېتەي ئەمدى،
شەرىڭدىن كېتەي ئەمدى.
مەن شۇنچە يامان بولسام،
كۆزۈڭدىن يوقاي ئەمدى.

كەت دېسەڭمۇ كېتمەن،
كەتمە دېسەڭمۇ كېتمەن.
ئارىدا ئىككى قونۇپ،
يار قېشىغا يېتىمەن.

كېتەي ئەمدى، كېتەي ئەمدى،
ئاتام بىلەن ئانام قالسۇن.
ئاتام بىلەن ئانامنىڭ،
يۈرەكتە ئۇتلىرى قالسۇن.

ئاران تىزغان مارجاننى،
ئۈزۈپ كېلىپ چاچمىسىلا.
ھەر ئىش قىلساق تەڭ قىلدۇق،
بىزدىن ئۇنچە قاچمىسىلا.

بىر قونۇپ يېتىپ كەلدىم،
خوتەندىن مەن يەكەنگە.
يىگىيا چە يار تۇتسام،
جىگدە سالدى بۆكۈمگە.

گۈلە ئالسام بازاردىن،
خۇۋەينە ئەمەس خەشەككەن.
يىگىيا چە يار تۇتسام،
ئادەم ئەمەس ئېشەككەن.

گۈل باغىمنىڭ ئىچىدىن،
قاقمىغان قوزۇق چىقتى.
يىگىيا چە يار تۇتسام،
ھەممىدىن بوزۇق چىقتى.

ئارىشىنىڭ دەرەخلىرى،
ئىگىلەيمۇ دېمىدى.
يىگىدىن بىر يار تۇتسام،
بىر سۆيەيمۇ دېمىدى.

خېلى بولدى كەتكىلى،
كېلىڭ يارىم دېمىدىڭ.
توڭگىدا① كۆمەچ قويۇپ،
ئېلىڭ يارىم دېمىدىڭ.

مەن ئۇ يەرنى تۈز دېسەم،
تۈز ئەمەسكەن داۋانكەن.
مەن يارىمنى قىز دېسەم،
قىز ئەمەسكەن جۇۋانكەن.

مەن بازارغا بارمايمەن،
سودىگەرگە قەرزىم بار.
قىز ئالسام جۇۋان چىقتى،
قېيىنانامغا ئەرزىم بار.

مېنى مۇنداق مەست قىلغان،
چوكاننىڭ قەلەم قاشى.
چوكان ئۆزىنى تۇتمىسا،
ئۆلۈمگە كېتىدۇ باشى.

① توڭكا — لىگەن مەنىسىدە.

دۇتار بىلەن تەمبۇردا،
پەدە تولا يار سەنەم.
ئۆيلەنمىگەن يىگىتنىڭ،
دەردى تولا يار سەنەم.

ئاپئاق - ئاپئاق توشقانلار،
سايدا ئوينار يار سەنەم..
ئۆيلەنمىگەن يىگىتلەر،
تويدا ئوينار يار سەنەم.

ئېتىزلىقتا يەر ھەيدەيدۇ تراكتور،
بىزنىڭ ياردا ئۆسۈپ قاپتۇ خاراكتېر.
يارىم مېنى يارىم دەپ يۈرگەن بىلەن،
ئۆز كۆڭلىدە تۇتقان يارى بۆلەكتۇر.

دىرىزەڭنى چەكمەيمەن جالاقشىتىپ،
گەپ قىلدۇرماڭ ساراڭنى ۋالاقشىتىپ.
يار ئۆزى خالاپتۇ بوغالتىرنى،
مەنمۇ ئالدىم سەنپەننى تاراقشىتىپ.

يارىم بىلەن مەن بىرىپ،
باغدىن گۈل ئۈزۈپ ياندىم.
يارىم ئەمدى يار تۇتسا،
مەن ئۇنى كۆرۈپ ياندىم.

بىزنىڭ باغدا چىنگۈل،
ئات باغلايدۇ سىرا قول.
كەلگىنىم يامان بولسا،
مەن يارىمغا ناماقۇل.

يارىمنىڭ قارا چاچى،
بەك تولىكەن ئاداشى.
دەپ قويۇڭلار يارىمغا،
ئۆلۈمگە كىرىدۇ باشى.

گۈلنى گۈلگە بەردىڭىز،
گۈلنى تىكەنگە بەردىڭىز.
ماڭا كۆيگەن كۆڭلىڭىزنى،
ئەمدى كىمگە بەردىڭىز؟

تەلپىكىم سەككىز تالا،
تۆتى قارا، تۆتى ئالا.
سەككىز ئاي ئوتتۇڭدا كۆيسەم،
بىلمىگەن كۆڭلى قارا.

تۆگۈلۈكتىن تولا ماراپ،
ئۆگزەمنى كاما قىلما.
باشقا يار تۇتۇپ بولدۇم،
ئەمدى سەن تاما قىلما.

ھاراق ئىچسەم قاۋاقتا،
مەست قىلمايدۇ سوغۇقتا.
بىزنى يامان دېگەنلەر،
گازارمىدا سولاقتا.

ئويانمىدىن ئۆتكەنلەر،
بويانمىدىن ئۆتمىسۇن.
بىزنى يامان دېگەنلەر،
مۇرادىغا يەتمىسۇن.

سىلە نەدىن؟ — نۇردىن،
تۇتۇن چىقسۇن موردىن.
ئىككى يار تۇتقان خېنىمنىڭ،
پوتلا ئېقىپتۇ بۇرنىدىن.

سوپىياڭ سېرىق بولۇر،
قۇم ياقىسى تېرىق بولۇر.
ئىككى يار تۇتقان خېنىمنىڭ،
چىرايى سېرىق بولۇر.

تاماكاڭنى چەكمەيمەن،
تۇتقىنىڭغا ھەشقاللا.
ئاداش بولىلى دەيدۇ،
ئەر ئالمىغان داشقاللا.

تاماكاڭنى چەكمەيمەن،
تۇتقىنىڭغا ھەشقاللا.
يارى يوق دېگەن بىلەن،
يارسىز قالماس ياش باللا.

تارتمايمەن تاماكاڭنى،
تۇتقىنىڭغا ھەشقاللا.
يار تۇتماي يۈرەلمەيدۇ،
لەڭگەردىكى ياش باللا.

تاماكاڭنى چەكمەيمەن،
ئىخلاسىڭغا ھەشقاللا.
شەرەت قىلسام ئۇقمايسەن،
چاقىرايمۇ ئاشكارا.

يارىمنىڭ ئۆزى تۈزۈك،
ئالدىمدا گېپى ئۈزۈك.
مېنى يامان دەپ بېرىپ،
كىمنى تاپتىڭ ئاق سۈزۈك.

ئوڭ قولۇمدا ئون ئۈزۈك،
چەپ قولۇمدا بىلەزۈك.
مېنى سۆيگەن لېۋىڭدە،
كىمنى سۆيدۈڭ ئاق سۈزۈك.

ئۆستەڭ قېشى ئېگىز قاش،
كەتمەن سالسام تېگى تاش.
مېنى سۆيگەن لېۋىڭدە،
كىمنى سۆيدۈڭ قەلەمقاش.

ئون قولۇمدا ئون ئۈزۈك،
ئۈنىلىسى تىللاكۆز.
مېنى سۆيگەن لېۋىڭدە،
كىمنى سۆيدۈڭ قارا كۆز.

قىزىل - قىزىل پىيازىنىڭ،
پوستى تولا يار سەنەم.
ئۆيلەنمىگەن يىگىتنىڭ،
دوستى تولا يار سەنەم.

قارا - قارا قاغىلار،
خاماندىدۇر يار سەنەم.
ئۆيلەنمىگەن يىگىتلەر،
ئارماندىدۇر يار سەنەم.

يار ئۈچۈن بالا كەلسە،
تۆھمەت قىلغان بىز ئەمەس.
يارنى سۆيگەن ئېغىزنى،
ئاچچىق قىلغان بىز ئەمەس.

ئۆستەڭ باشىدا قودۇق،
قودۇق باشىدا تۇردۇق.
سەن ئۇياقتا ئۇينىساڭ،
بىزمۇ ئۇينىغاچ تۇردۇق.

ئۆستەڭ بېشىدا ياتىپ،
خام تاماكىنى تارتىپ.
يار كەلمەيدۇ ماي تارتىپ،
مەن بارمايمەن هال تارتىپ.

ئۆستەڭ باشىدا كاتۇ[1]،
روشەنخان دۇتار چاتۇ[2].
روشەنخان دۇتار چاسا،
ئەلنىڭ ئاغزى هاڭ[3] قاتۇ[4]

ئۆستەڭ باشىدا يالپۇز،
يالپۇزنىڭ شېخى يالغۇز.
يارىم بار دېگەن بىلەن،
يۇرمەن تېخى يالغۇز.

زەپ چىرايلىق ئۆسۈپتۇ،
ئۆستەڭ بېشىدا يالپۇز.
مەن كېرىيىدىن كەتكەندە،
يىغلاپ قالسەن يالغۇز.

ئۆستەڭ بويىدا ئەمەن،
مەن يارغا نېمە دەمەن.
يارىم كەلمىدىنىڭ دېسە،
ئانام قويمىدى دەمەن.

ئېسىل دوپپا كىيدىم دەپ،
كىيگەنلىرىڭ ئۆرۈمە.
مېنى يامان دەپ بېرىپ،
سۆيگەن يارىڭ سۆرىمە.

ئۆستەڭ ياقىلاپ بېرىپ،
ئاچقان سۇلىرىڭ شۇمۇ؟
مېنى يامان دەپ بېرىپ،
تۇتقان يارلىرىڭ شۇمۇ؟

ئۆستەڭ ياقىلاپ بېرىپ،
تاش تىزغانىنى كۆرەلا.
مېنى يامان دېسىلە،
يار تۇتقاندا بىلەلا.

---

① كاتۇ — كارۋات.
② چاتۇ — چالدۇ.
③ هاڭ — ئۆچۈق ئېچىلىپ.
④ قاتۇ — قالدۇ.

لاختىمۇ لاختا بىر لاختا،
كۆۋرۈكۈك تۆمۈر تاختا.
بىزنى يامان دېگەنلەر،
قان قۇسسۇن ئۆلەر ۋاقتا.

تامغا چىقسام تەڭلەتە،
سالقىن شامال راۋانكەن.
سەھرالىقتىن يار تۇتسام،
ئۆزى كىچىك نادانكەن.

بىزنىڭ باغدا ئەترگۈل،
ئالتۇن گۈلنى پۇرامسەن؟
كۆڭۈلنىڭ كەينىگە كىرىپ،
گۆھەرنى تاشقا ئۇرامسەن؟

چىلگە سارغىيىۋالدى،
كېۋەزلىكتە پىلەكتە.
چاقىرسامۇ كەلمىدىڭ،
دەردىم تولدى يۈرەككە.

ئۇلتۇرمايمەن ھارۋاڭغا،
چاي قۇيمايمەن گاڭزاڭغا.
ئۇسما قويساڭ قويۇۋەر،
چۆمچەيمەن① ياڭزاڭغا.

تۇمۇچۇقۇم سايرايدۇ،
تال بوستاننىڭ ياقىلىقىدا.
يۈرىكىم سوۋۇپ كەتتى،
بىۋاپانىڭ خاپىلىقىدا.

شىلدىر - شىلدىر قومۇشلار،
شامال چىقسا ئەگىيدۇ.
ئوت كەتكەن بۇ يۈرىكىم،
سېنى سۆيسەم سەگىيدۇ.

شىلدىر - شىلدىر قومۇشقا،
ئوتنى ياقتىڭ نېمىشقا؟
ئۆزۈن بولدى كۆرمىدىم،
مەندىن قاچتىڭ نېمىشقا؟

شىلدىرلىغان قومۇشقا،
ئوتنى ياقتىڭ نېمىشقا؟
ماڭا كۆڭلۈك بولمىسا،
باشتا سۆيدۈڭ نېمىشقا؟

بىزنىڭ باغدا ياڭاق بار،
بەش شېشىدە ھاراق بار.
ھارىقىڭنى ئىچمەيمەن،
قىيامەتتە سوراق بار.

بىزنىڭ باغدا ياڭاق بار،
بەش شېشىدە ھاراق بار.
ئوينىمايمەن سەن بىلەن،
توتۇلۇپ قالسام تاياق بار.

كىمنى كۆرسە دوست دېگەن،
ئۇچمە كۆڭۈل بىز ئەمەس.
بىرنى كۆرسە، بىرنى ئۇنتۇپ،
يۈرگەن ئوغۇل بىز ئەمەس.

① چۆمچىيىش — تەلمۈرۈش، ھېرىسمەنلىك.

ئەتىگەندە — شەبنەمدە،
گۈللۈك تاۋدە نەمدە.
ئويناتقىلى يارىم يوق،
ئوخلاپ قالىمەن غەمدە.

كاككۇكۇم ئۇچۇپ كەتتى،
بىغىمدا ئۇزاق سايراپ.
كۆزلىرىم سىزىپ كەتتى،
يارنىڭ يولىغا قاراپ.

بەتىنكەم ئاقارغاندا،
قارا مايدا مايلايمەن.
مەن يارىمنى ئەسلىسەم،
ئاي چولپانغا قارايمەن.

بىشىگىدىكى دوپپاڭنى،
قانداق يىپتا يۆمەيمەن؟
سەن يارىم قەلەمقاشنى،
قاچانغىچە كۆرمەيمەن؟

ھۇشۇق ئاتسام كەسكەن،
ئوتتۇۋالسام بەسكەن.
كۆڭلۈمدىكى شول يارىم،
سىغىنغاندا كەسكەن.

تاغقا چىقتىم گەنجىگە،
ئىچىم تولدى رەنجىگە.
قاچان يىتىپ بارارمىز،
يايىرىم تۇرغان كەنتىگە.

چاپىنىمنىڭ يىڭىنى،
تاپالمىدىم، ساپالمىدىم.
سەن يارىمنى كۆپ ئويلاپ،
تولغىنىپ ياتالمىدىم.

ئۆستەڭنىڭ تىگى تاختا،
كەلمەيسەن دىگەن ۋاقتا.
مەن يارىمنى ياد ئىتىپ،
يىغلايمەن سەھەر ۋاقتا.

خان كۆۋرۈكىدىن مەن ئۆتتۈم،
ئالما شاخىنى تۇتۇپ.
سەن ئۇياندا، مەن بۇياندا،
ئاھ ئۇرۇپ - قانلار يۇتۇپ.

ئىشىك ئالدى ئايۋانىڭ،
ئايۋانىڭدا سارايىڭ.
نەچچە كۈن ئۆتۈپ كەتتى،
باشتا قىلغان قارايىڭ.

ئوچاقىڭغا ئوت قالاپ،
يۈزلىرىم قارا بولدى.
سىنى مەن تولا ئويلاپ،
يۈرىكىم يارا بولدى.

سەۋزىرەڭ قۇشقاچ بولۇپ،
سايراپ شىخىمغا قونمىدىڭ.
تال چىۋىقتەك تولغىنىپ،
بىردەم قىشىمدا تۇرمىدىڭ.

سېرىق سۆگەت ئاستىدىن،
سايە تاپتىڭمۇ يارىم.
بىزنى يامان دەپ بېرىپ،
پايدا تاپتىڭمۇ يارىم.

ئاناڭ قىچقاردىمۇ كاككۇك،
داداڭ قىچقاردىمۇ كاككۇك.
قەپەسىنىڭ قەدرىنى بىلمەي،
ئۇچۇپ كەتكەن نادان كاككۇك.

ئۇچۇپ ئاسمانغا چىققاندا،
لاچىن سوقسۇن سېنى كاككۇك.
يېنىپ دەرياغا چۈشكەندە،
لەھەڭ يۇتسۇن سېنى كاككۇك.

ئاتچاندىكى[1] تاغلارنىڭ،
باغرى تېرىم ئەمەسمۇ؟
ئازار بەرمەڭ كۆڭلۈمگە،
كۆڭلۈم يېرىم ئەمەسمۇ؟

ئۆشنەڭدىكى كايەڭنى،
دىكامىكىن دەپتىمەن.
دالۇ ئالدىدا تۇرساڭ،
بىكارمىكىن دەپتىمەن.

بېشىڭدىكى ياغلىقنى،
قىزىلمىكىن دەپتىمەن.
چىرايىڭغا بىر قاراپ،
ئېسىلمىكىن دەپتىمەن.

يارىمغا سالام يازدىم،
ئاق قەغەزگە بېپىتچىلاپ.
يارنى سۆيسەڭ راسا سۆي،
ھارۋىكەشتەك دىيتچىلاپ.

تۆگە باقتىم يانتاقتا،
ئۆچكە باقتىم قامغاقتا.
يارنى سۆيسەڭ نىقتاپ سۆي،
ئۇرناپ قالسۇن تامغاقتا.

ھىجران تېمىسىدىكى قوشاقلار

چېچىڭ قارا قۇندۇزمۇ؟
كۆزۈڭ چولپان يۇلتۇزمۇ؟
سەن يارىمنى سېغىندىم،
كېچە بارايمۇ كۈندۈزمۇ؟

مەن چۈشكۈنگە ماڭغاندا،
يارىم نان يېقىپ قالغان.
قايتىپ كېلىڭ ئامان دەپ،
كۆزلىرىگە ياش ئالغان.

① ئاتچان — يەر نامى.

ساتارىمنى سايراتتىم،
يېڭى چىققان ناخشىغا.
مەنمۇ كۆيدۈم، ئەلمۇ كۆيدى،
جانان سەندەك ياخشىغا.

مەن باشقا بېرىپ باقسام،
ئۆردەك بىلەن غاز ئاتسام.
ئۆردەك بويىلۇق جوۋاننى،
باغرىمغا تېڭىپ ياتسام.

قارا لايىنى كەسكۈچە،
مەيلى يوققا تەگكۈچە.
ئۆلۈپ كەتسەم بولمامدۇ،
ئىبادەتنى ساتقۇچە.

بۇلبۇلۇڭ بولاي دەيمەن،
شاخىڭغا قوناي دەيمەن.
ئاندا يارىڭ بولمىسا،
مەن يارىڭ بولاي دەيمەن.

يارىڭ ئىشكى دەملەگلىك،
يان ياغاچقا يەملەگلىك.
ئاخشام بەرگەن تاماكا،
كۆز يېشىمدا نەملەگلىك.

قېشىڭ دەيمۇ، كۆزۈڭ دەيمۇ،
سىياقىڭ قىلدى مەستانە.
شۇ خوتەندە يوقمىكىن،
سەن يارىمدەك جانانە.

ئىشىك ئالدىدىن ئۆتكەندە،
تار كۆۋرۈكنى سالدىڭسەن.
ئون بەش كۈنلۈك ئالەمدە،
يۈرەككە ئوتنى سالدىڭسەن.

قۇرغۇيۇم ئۇچۇپ كەتتى،
سېپىل ياقىلاپ سايراپ.
يۈرىكىم ئېقىپ كەتتى،
سېنىڭ يولۇڭغا قاراپ.

سېنى دەپ دەريانى كەزدىم،
ئۆلمىدىم سۇدا ئېقىپ.
گاھى ئەقلىم بىرلە باردىم،
گاھى ئەقلىمدىن ئېزىپ.

ئاتىم سۇنى ئىچمەيدۇ،
غازى بارمىكىن كۆلدە؟
يارىم تالاغا چىقمايدۇ،
ئاداشى بارمىكىن ئۆيدە؟

ئاتىم بار قارا يەردە،
يارىم بار هارامزادە.
ئاشۇ يارىڭ دەردىدە،
بولمەن ئالاقزادە.

ئالمىلىق باغقا كىرىپ،
ئالما ئۇرغىتاي يارىم.
ناخشامغا قېتىۋېلىپ،
سېنى يىغلىتاي يارىم.

ئالما تۈۋىدە تۇرغاندەك،
بىھى تۈۋىدە تۇرمايمەن.
ساڭا قۇيغان چېپىمنى،
ھېچ كىشىگە قۇيمايمەن.

ناخشا ئېيتىمەن يارىم،
ئاڭلىغىن دىلىڭ بىلەن.
ئالتە كۈنلۈك ئۆمرۈڭنى،
ئۆتكۈزگىن مېنىڭ بىلەن.

دۇتارنى ئېلىپ قويدۇم،
چالاي دېسەم تاۋىم يوق.
ئۆتەرمەنمۇ دۇنيادىن،
ئۆزۈم يالغۇز، يارىم يوق.

تالاغا چىقىپ باققىن،
سالقىن بىر شامال بارمۇ؟
دەردىڭدە يۈرەك كۆيدى،
بۇنىڭغا ئامال بارمۇ؟

گۈل دېگەننىڭ گۈلى مەن،
گۈزەل ئانار يۈز.
خەت يازغانغا تۈگەمدۇ،
يۈرەكتىكى سۆز.

سايراپ - سايراپ ھارمايدۇ،
بىزنىڭ باغدا سېغىزخان.
سەن ئۇ يەردە سېغىنساڭ،
مەن بۇ يەردە سېغىنغان.

بېغىڭدىكى شاپتۇلنىڭ،
شاخى بەكمۇ پەس ئىكەن.
چىقمامسەن تالا - تۈزگە،
سېنى كۆرمەك تەس ئىكەن.

ئۆيىڭىز يىراق ئىكەن،
ئاتقا مىنگۈدەك بولدۇم.
ئۇتىڭىز يامان ئىكەن،
كۆيۈكتە ئۆلگۈدەك بولدۇم.

ئالما بەردىم قولۇڭغا،
كۆيۈپ قالدىم بويۇڭغا.
قاچانغىچە قارايمەن،
يارىم سېنىڭ يولۇڭغا.

قولۇڭدىكى تاياقمۇ؟
شىشەڭدىكى ھاراقمۇ؟
بىرە - بىرە كەلمەيسەن،
ئۆيۈڭ شۇنچە يىراقمۇ؟

دۇتارىمنى چالغىلى،
يەتتە غولاچ تارىم بار.
سېغىنغاندا سۆيگىلى،
بۇلبۇلدەك بىر يارىم بار.

ئۆي ئالدىدا قوناق بار،
ئۆزۈم چىقىپ تاقلايمەن.
يانچۇقۇمدا ناۋات بار،
ئادىشىمغا ساقلايمەن.

هويلاگدىكى ئوتۇننى،
ئاپالتىدا يارامسەن؟
كېتىشۇپلىپ يۇرتۇڭغا،
جاننى مۇنچە قىينامسەن؟

باشىگدىكى تۇماقمۇ؟
قولۇگدىكى چوماقمۇ؟
مېنى شۇنچە كۆيدۈرگەن،
ئالما بىجىق[1] ئۇماقمۇ؟

ئېگىز تاغقا چىققاندا،
پەسكە چۈشەي دېدىڭمۇ؟
جاننى قىيناپ يۇرگۇچە،
ئۆلۈپ قالاي دېدىڭمۇ؟

ئۇسما قويغان قاشىڭغا،
يامغۇر چۈشسە ئۆچەرمۇ؟
قەلبىمدىكى ئىشقى ئوت،
يارىم ساڭا كۆچەرمۇ؟

دۇتارنى چالالامسىز؟
پەدىسىنى باسالامسىز؟
چەت - يىراقتا كەتكەندە،
ئوتۇمغا چىدالامسىز؟

قىزىلگۈللۈك چىنەمسىز،
قولغا ئالسام سۇنامسىز؟
ئالتە ئاي كۆيۈپ ئوتۇمدا،
ئايرىلىشقا چىدامسىز؟

يارىم كەتتى يىراققا،
قەلبىم تولدى پىراققا.
ئۇ يۇرىدۇ خەۋەرسىز،
مېنى سېلىپ ئازابقا.

لاچىن بولۇپ ئاسماندا،
ئۇچسامەن يىراقلارغا.
يارىمنى كۆرۈۋالسام،
چۆكمەستىن پىراقلارغا.

تۇمۇچۇق كېلىپ قوندى،
قىزىلگۈلنىڭ شېخىغا.
سېغىنغاچ كېلىپ قالدىم،
سەن يارىمنىڭ قېشىغا.

ئېسىلماڭ بىلەكىمگە،
مەن يېتەي تىلەكىمگە.
سېغىنىپ نىگارىمنى،
ئوت كەتتى يۈرەكىمگە.

[1] بىجىق — ئەمچەك.

كۆيمىدى دەمسەن مېنى،
كۆل بولۇشىنىڭ ئورنى يوق.
ساڭا كۆيگەن يۈرەككە،
سۇ سېپىشىنىڭ ئورنى يوق.

سەن ئاسمانغا قارايسەن،
بىزنىڭ كۆلدە ئاي يوقمۇ؟
سەن ئۆزۈڭنى چوڭ تۇتما،
ماڭا باشقا يار يوقمۇ؟

لىپ - لىپ ئېتىدۇ كۆڭلۈم،
يار قېشىغا بارغىلى.
لېۋىڭگە سۆيۈپ قويۇپ،
تەننى تازا قىلغىلى.

ئىشىك ئالدى قوم بولسا،
تاۋۇز بەلەن ئۆسمەمدۇ؟
سىز يارىمنى كۆرسەممەن،
كۆڭلۈم تاغدەك ئۆسمەمدۇ؟

باغ ئىچىدە بوستانلار،
ياشىرىپتۇ چوكانلار.
ھاۋاخاننى سېغىنىپ،
ئاقتى كۆزۈمدىن قانلار.

بۇلبۇللار ئۇچۇپ كېلىپ،
قونسا گۈلنىڭ شاخىغا.
ئۇچار قانىتىم بولسا،
تېز يەتسەم يار قاشىغا.

تۇرنىلارنىڭ يولى يوق،
يول سالارنىڭ ئورنى يوق.
ئۆزۈڭ كەلمسەڭ يارىم،
مەن بارارنىڭ ئورنى يوق.

تراكتوردا ئولتۇرۇپ،
ئېيتقىنىڭىز ناخشىمۇ؟
ئالتە ئاي بولدى كۆرمىدىم،
ئەھۋالىڭىز ياخشىمۇ؟

كېتەرسەنمۇ يۇرتۇڭغا،
مېنى تاشلاپ ئوتتۇڭغا.
مەن تەلمۈرۈپ قارايمەن،
سېنىڭ كېلەر يولۇڭغا.

دەردىمنى يار بىلەرمۇ؟
قاراپ ماڭا كۈلەرمۇ؟
مەن ئىزدىسەم مىڭ قېتىم،
يار بىر قېتىم كېلەرمۇ؟

ئاق پوسما، قارا پوسما،
مەن كيىسەم ياراشقايمۇ؟
ئوينىسام يارىم بىلەن،
خالايىق قاراشقايمۇ؟

ھويلاڭدىكى تېرەككە،
ئوت كەتتىمۇ، نېم بولدى.
بىز ئىككىمىز ئامراقتۇق،
كۆز تەگدىمۇ، نېم بولدى.

باغچىدىكى شاپتۇلىنىڭ،
شاخلىرى ئەجەب پەسكەن.
چىقمايسەن تالا ـ تۈزگە،
سېنى كۆرمەك بەك تەسكەن.

ئۇچاقتا ئوتنى سالدىم،
چوگۈنىنى ئۇششاقلاپ.
ئۇخلاپ يېتىپ چۈش كۆردۈم،
سەن يارىمنى قۇچاقلاپ.

شامال كەلدى قىلتۇدىن،
سەن يارىمنى سورايمەن.
كەلسە خەۋەر سېنىگدىن،
يولغا چىقىپ قارايمەن.

تاراغىزنىڭ[1] بويىدا،
قەغەز قەلەم قولۇمدا.
غېرىب بولساڭ ئەسلەرسەن،
كېتىپ بارغان يولۇڭدا.

لەڭگەر سىپىي[2] بېشىدا،
شۈنچە تولا قورام تاش،
سەن يارىمنى ياد ئەتسەم،
قۇرۇمايدۇ كۆزدىن ياش.

بىۋاپالار كۆيەمدۇ،
ئاشىنىسىغا، دوستىغا؟
سەن يارىمدىن خەت كەلمەي،
نەچچە باردىم پوچتىغا.

تاغ ـ دەريانى بويلايمەن،
دائىم سېنى ئويلايمەن.
سەن يارىمنى كۆرگەندە،
قاراپ ـ قاراپ تويمايمەن.

قولو ساينىڭ تاشلىرى،
مېنىڭ يارىمنىڭ قاشلىرى.
ئۇلۇغ سايدا ئاققان سۇ،
مېنىڭ يارىمنىڭ ياشلىرى.

قۇرغۇي قوندى قولۇمغا،
لاچىن قوندى باشىمغا.
سەن يارىمنى ياد ئەتسەم،
كۆلاڭ تولدى ياشىمغا.

چەكمە يۈرەك تارىمنى،
ئەلگە يايما زارىمنى.
قاچان بېرىپ كۆرەرمەن،
كۆگلۈمدىكى يارىمنى.

---

① تاراغىز — جاي ئىسمى.
② لەڭگەر سىپىي — كېرىيىدىكى بىر ساينىڭ ئىسمى.

ئايغا ئوخشاتتىم سېنى،
كۈنگە ئوخشاتتىم سېنى.
ھەپتىنىڭ بۇياندا،
شۇنچە ياد ئەتتىم سېنى.

ئېگىز قومدىن سېرىلدىم،
سېرىلغاننى كىم كۆردى؟
يارىم سېنى سېغىندىم،
ساڭا مەندەك كىم كۆيدى؟

سېغىنغاندا يار سېنى،
تىكىلىمەن بولاققا.
تۈننى تاڭغا ئۇلايمەن،
چىداپ ھىجران - پىراققا.

سېغىنغاندا يار كەلسە،
باشلىۋالسام ئۆيۈمگە.
ئۇنىڭ نازۇك قولىنى،
سۈرتەمسەمدىم كۆزۈمگە.

ئاخشام ئۇچقان ھاۋاجاز،[1]
تېرەكىمنى سۇندۇردى.
سېغىنىشىنىڭ ئوتلىرى،
گۈل يۈزۈمنى سولدۇردى.

باغلىرىڭغا باقمەن،
ئېرىقىڭدا ئاقمەن.
سەن كەلگەندە ئامرىقىم،
باغرىمغا چىڭ ياقمەن.

دۇتارىمنى چالغاندا،
ئۈزۈلمەيدۇ پەي تارى.
مەن كەلگۈچە ساقلىغىن،
سەن كۆڭلۈمنىڭ خۇشتارى.

قىڭراقنى بەرسىڭىز،
پىياز بولسا ئاقلايمەن.
بىر تال رەسىم بەرسىڭىز،
يۈرىكىمدە ساقلايمەن.

يارىم بەرگەن ئاق مارجان،
پارقىرايدۇ بوينۇمدا.
نىگارىمغا ساقلايمەن،
بىر جۈپ ئالما قوينۇمدا.

دېرىزەڭنى چېكىمەن،
چىقالمىساڭ كېتىمەن.
ئۇخلاپ قالما ئامرىقىم،
تاڭ ئاتقىچە كۈتىمەن.

---

① ھاۋاجاز — ئايروپىلان.

تاڭ سەھەردە ئېرىقتا،
مۇز توڭلاپتۇ ئەينەكتەك.
قاچانغىچە يۈرۈيمىز،
كاككۇك بىلەن زەينەپتەك.

كۈن ئېگىلدى كەچ بولدى،
شاخ ئېگىلدى پەس بولدى.
سەن يارىمنى بىر كۆرمەي،
كۈن كەچ قىلماق تەس بولدى.

ئۆيىڭىزنىڭ ئارقىسى،
جىگدىلىك ھەم بېدىلىك.
قالۇقتىكى① يارىمغا،
مەن ئەۋەتەي بەندىلىك②.

بۈگۈن ئايغا ئۇن يەتتە،
سېغىنغانسەن ئەلۋەتتە.
سېغىنمىساڭ شۇ پەيتتە،
ئەرزىم بار قىيامەتتە.

قالۇقتا گوزە③ بولسا،
چارشەنبە بازار بولسا.
مەن يارىمنى تاپقاندا،
تاڭ ئاتماس كېچە بولسا.

ئۆيگە كىرسەم جىنچىراغ،
باغقا كىرسەم خۇشپۇراق.
سەن يارنى سېغىنغاندا،
باراي دېسەم يول يىراق.

كۆكچى ساينى بويلىغان،
ساي بويىدا ئۇيىنىغان.
سەن ئەمەسمۇ قەلبىمدە،
كېچە - كۈندۈز ئويلىغان.

ئېلىپ قولۇمغا بىر راۋاب،
چىقتىم مەن يارنى سوراپ.
تېپىۋالسام يارىمنى،
سۆيەر ئىدىم قەندەك شوراپ.

پىڭئىرىقنىڭ④ يوللىرى،
شىلدىر - شىلدىر شاماللىق.
يادىڭدىمۇ ئەي يارىم،
بىز ئويىنىغان سامانلىق.

شاخلايدۇيا - شاخلايدۇ،
قاپاق تېرەك شاخلايدۇ.
قاپاق تېرەك ئاستىدا،
يارىم مېنى ساقلايدۇ.

① قالۇق — جاي ئىسمى.
② بەندىلىك — ساقلىقتىن يېزىلغان خەت.
③ گوزە — جاي ئىسمى.
④ پىڭئىرىق — خوتەن ناھىيىسىنىڭ بىر يېزىسى.

يارىم بەرگەن ئاق كۆڭلەك،
لىغىلدايدۇ يۇغاندەك.
قولۇم ئىشقا بارمايدۇ،
يارىم قاراپ تۇرغاندەك.

ئاق جىگدەگنى يېمەيمەن،
چىشىم ئاغرىيدۇ مېنىڭ.
مەشۇقۇم يادىمغا يەتسە،
ئىچىم ئاغرىيدۇ مېنىڭ.

يايلىدۇقا يايلىدۇق،
ئۈيتوغراقتا يايلىدۇق.
ئىگىز دۆڭگە چىقىۋېلىپ،
يار قېنى دەپ يىغلىدۇق.

باغدا كاككۇك سايرايدۇ،
باھار كەلگەن ئوخشايدۇ.
كۆڭلۈم خۇش بولۇپ قاپتۇ،
يارىم كەلگەن ئوخشايدۇ.

يارىم ئۆيدە ياتقاندۇ،
بېشى تەكىگە پاتقاندۇ.
يارنىڭ قېشىدا مەن يوق،
كېچە قانداق تاڭ ئاتقاندۇ؟

ئانام بېرىدۇ دەشنام،
دادام بېرىدۇ دەشنام.
يادىمغا كېلىپ قاپسىز،
تايتاقتىكى[1] ئۆز ئاشنام.

ئۆگزەڭدىكى قومۇشنى،
مەن دەسسەپ ئۆتەرمەنمۇ؟
كۆڭلۈمدىكى يار بىلەن،
بىر كېچە ياتارمەنمۇ؟

ئارقا تاغقا بارغاندا،
تۇتۇۋالدىم تۈلكىنى.
ئۆلمىسەك كۆرۈشەرمىز،
خۇدا بۇيرۇسا بىر كۈنى.

قايناپ تۇرغان قازانغا،
چۆمۈچ سېلىپ باققان يوق.
سىز ئۇ يەردە مەن بۇ يەردە،
مۇڭدىشىپمۇ ياتقان يوق.

جانان چىنەم سۇنۇپ كەتتى،
قامساي تۆلەپ بەرسىلە.
يۈرىكىمگە دەز كەتتى،
بىر كېلىپ كۆرۈپ كەتسىلە.

---

[1] تايتاق — خوتەن ناھىيىسىدىكى بىر كەنت.

قىلۇۋدىن شامال كەلسە،
گۈلنىڭ پۇرىقى دەڭلا.
ئەگەر مەن ئۆلۈپ كەتسەم،
يارنىڭ پىراقى دەڭلا.

سۇ باشلىدۇق ئارەككە،
شارقىراپمۇ ئاققان يوق.
مەن بۇ يەردە، سەن ئۇ يەردە،
مۇڭدىشىپمۇ باققان يوق.

تۇخۇم كۆمدۇم ئوچاققا،
ئېتىلغاندۇ بۇ چاغقا.
سېغىنمىغان تاش يۈرەك،
سېغىنغاندۇ بۇ چاغقا.

چىچىنى تارىغان يارىم،
قۇشتەك سايرىغان يارىم.
بىرغىنا سۆيۈك دېسەم،
يەرگە قارىغان يارىم.

راۋابىمنىڭ تارىسى،
بىردىن ساناپ بەش كېلىدۇ.
بىزنى كۆيدۈرگەن خېنىم،
گۈلنى قىسىپ خۇش كېلىدۇ.

دۆڭ كوچىدا ناخشا ئېيتسام،
ئوي كوچىدا تىڭشايسىز.
ئاشكارىدا دومسىيىپ،
خالىي يەردە شىلايسىز.

سەن چىرايلىق، مەن ئوچۇق،
ئاشنا بولايلىمۇ؟
چاسىنىڭ ئوتتۇرىسىدا،
قول تۇتۇشۇپ ماڭايلىمۇ؟

تەكچىگە ئانار تىزدىم،
يارىم كەلسە كۆرسۇن دەپ.
ئانار يۈزلۈك مەڭزىمگە،
چوكۇلدىتىپ سۆيسۇن دەپ.

يانچۇقۇمدا بەش ئالما،
بەشلىسى سىزنىڭكى.
ئەسكى يارغا كۆڭۈل يوق،
ياخشى يارلار بىزنىڭكى.

ئالما بەردىڭ، يېمەيمەن.
غورا بەردىڭ، يېمەيمەن.
ئېچىمدىكى دەردىمنى،
ھېچ كىشىگە دېمەيمەن.

چىقىۋېلىپ تېرەككە،
ئوتنى ياقتىڭ يۈرەككە.
مېنىڭ كۆڭلۈم ئۇنارمۇ،
سەندىن باشقا — بۆلەككە؟

گۈل پەسلىدە باغدا سەن،
كۈز پەسلىدە تاغدا سەن.
ساڭا قىلدىم ئەقىدە،
مېنى قويما داغدا سەن.

خام توقۇشنى ئۆگەندىم،
بابكارىڭنىڭ تەپكۈسىدە.
يارىم مېنى ياد ئەتسۇن،
سېلىپ ياتقان كۆرپىسىدە.

ئىچكىلى چاي بولمىسا،
ئولتۇرغىلى جاي بولمىسا.
ئەمدى مەن قانداق قىلاي؟
كۆڭلۈمدىكى يار بولمىسا.

مەن ئۆستەڭگە ماڭغاندا،
كاجۇۋىدا تاش كەلدى.
سەن يارىمنى سېغىنسىپ،
كۆزلىرىمگە ياش كەلدى.

بۇلبۇل شاختا سايرىسا،
گۈل قولاقى يەلپۈنەر.
يارىم كەتسە يىراققا،
يۈرەكلىرىم تەلپۈنەر.

ئاينىڭ ھۆسنى ئۆزۈڭدە،
كۆلكە باردۇر يۈزۈڭدە.
مەن سېنى سېغىنغاندا،
ياش كېلەدۇر كۆزۈمگە.

توخۇ سەھەر چىللىسا،
سۈزۈلۈپ تاڭ ئاتامدۇ؟
يارنى يار سېغىنغاندا،
ناخشىسىغا قاتامدۇ؟

ئىۋانىڭدا سەن ياتساڭ،
دېرىزەڭدىن ئاتاي تاش.
خېلى بولدى كەلمىگىلى،
نېمە بولدۇڭ قەلەمقاش.

ئارىدا قوم بولمىسا،
يارنى كۆرەردىم پاتمۇ پات.
يۈرىكىم زەردابقا تولدى،
لەيلى گۈلدەك قاتمۇ قات.

تۇزلۇق سۈنى كۆپ ئىچىپ،
ئېغىز بېشىم شور بولدى.
تولا قاراپ يولۇڭغا،
قارا كۆزۈم كور بولدى.

تۇمۇچۇقۇم سايرايدۇ،
شاختا قونۇپ ئولتۇرۇپ.
خۇدايىمغا يىغلايمەن،
يارنى ئەسلەپ ئاھ ئۇرۇپ.

دۆڭمۇ دۆڭ قومنى ساناپ،
ئالدىم قولۇمغا بىر راۋاب.
قايسى شەلەردە يۈرۈيسەن؟
مەڭزى قىزىل، باغرى كاۋاپ.

ئاق توخۇم، ئاپئاق توخۇم،
ئۆيىڭىزدە يوقمىدى؟
بىر كېتىپ ئۇنتۇدىڭىز،
كۆڭلىڭىزدە يوقمىدى؟

باغدىكى بۇلبۇل بولۇپ،
قونايمۇ بىلەكىڭگە؟
ئوتۇڭ بەك يامان ئىكەن،
ئۆلەيمۇ كۆيەكىڭگە؟

مەن غېرىب - مۇساپىرمەن،
ئال مېنى يار قوينۇڭغا.
يۈرىكىمنى تۇما قىپ،
ئېسىپ قوياي بوينۇڭغا.

قوغۇن تېرىپ تاقلاپ قوي،
قوناق تېرىپ ئاقلاپ قوي.
يار ئۈچۈن ئەقدەڭنى،
يۈرىكىڭدە ساقلاپ قوي.

ئوتۇن ئالدىم ئۇلاقتا،
يۆكلەپ قارا چوناققا.
سەن يارىمنىڭ كويىدا،
كىرىپ قالدىم سولاققا.

تال كېسەي دېسەم كەكە،
تالدۇردى بىلەكىمنى.
ئامرىقىم ئەجەب ئەكە،
كۆيدۈردى يۈرەكىمنى.

باغقا كىرمەك بادام بار،
گۈلنى ئۈزمەك دادام بار.
چاقچاق قىلماڭ، كوڭلۇمدە،
سۆيگەن بۆلەك ئادەم بار.

غورۇلايمۇ قوشقاچكەن،
تومۇچۇقمۇ قوشقاچكەن.
مېنى سۆيگىن قارا كۆز،
بويىمىزمۇ ئوخشاشكەن.

جىرىم سالدىم قىرىمغا،
بىخ چىقاردى، ئەي بولدى.
سۆزنى قاتسام يارىمغا،
قوغلاپ سۆيگۈدەك بولدى.

باھار كېلىپ باغلاردا،
ھەر كۈنى گۈل ئېچىلسا.
خۇدايىمدىن تىلەيمەن،
يارغا بېشىم چېتىلسا.

شاپتۇل پىدىم ياماقلاپ،
قوغۇن پىدىم شاپاقلاپ.
خالىي يەردە يارىمنى،
سۆيۈۋالاي قۇچاقلاپ.

پېگى يولنىڭ بويلىرى،
ئېگىز - ئېگىز تېرەكلىك.
سىزنىڭ كۆيمىگەن بىلەن،
بىزنىڭ يۈرەك كۆيەكلىك.

ئاغزىڭىز پۇلدەككىنە،
قايرىپ سۆيەي گۈلدەككىنە.
پەشلىرىمنى قىستۇرۇپ،
خىزمەت قىلاي قۇلدەككىنە.

غەزەل ئوقۇماي دېسەم،
دەردىم ئوقۇتاي دەيدۇ.
يارغا قارىماي دېسەم،
ئوتى قارىتاي دەيدۇ.

ئاققىنا پاقلان بولۇپ،
قازاندا قايناشمىدۇق.
خالىدا سىرلار تۆكۈپ،
بىر قېتىم مۇڭداشمىدۇق.

باغقا ئوغرى كىردى دەپ،
چىراغ تۇتۇپ ئىز باقتىڭىز.
گۈل تۈۋىگە بىر كەلمەي،
يۈرەككە ئوتنى ياقتىڭىز.

ئۆرگۈلمەيدىكەن باللا،
چۆرگۈلمەيدىكەن باللا.
سىزدىن ئۆزگە يار تۇتسام،
باغرىمغا تىكەن ئاللا.

مىس چۆگۈندە سۇ قۇيدۇم،
قايىنىغاندا بىلەلا.
ماڭا يالغان ئېيتسىلا،
كېسەل بولۇپ ئۆلەلا.

باغقا كىردىم چىتلاقتىن،
پەم بىلەن گۈل ئۈزەي دەپ.
گۈل تۈۋىدە يارىمنى،
باغ - باغ ئېتىپ سۆيەي دەپ.

بەجۇن قومۇش نەي ئالدىم،
يول يۈرگەندە چالاي دەپ.
ئاشۇ گۈزەل قىزلارنىڭ،
كۆڭلىگە ئوت سالاي دەپ.

ئۆستەڭ بويىدا ئوتياش،
سۇ قۇيۇلغاچ سولاشماس.
يار بىلەن كۆرۈشكەندە،
كېپىم زادى قولاشماس.

ئوق ئۆستەڭگە سۇ كەلدى،
سېغىز لايدا قاشلايلى.
ئەمدى چوڭ بولۇپ قالدۇق،
مۇھەببەتنى باشلايلى.

كونا يولدىن ماڭغۇچە،
يېڭى يولدىن ماڭساماچۇ؟
تۇمۇچۇقتەك يارىمنى،
سۆيۈۋېلىپ يانساماچۇ؟

قارىسام كۆرۈنمەيدۇ،
تاغنىڭ كەينىدە يۇرتۇڭ.
ئەجەبمۇ يامان ئىكەن،
كۆيدۈردى مېنى ئوتۇڭ.

ئايۋانىڭغا ۋاسا بولاي،
سارايىڭغا پەنجىرە.
تەلپىكىڭگە قاما بولاي،
ئىشكىڭگە زەنجىرە.

داۋغان تۈز②دە ئۈتلىغان،
بوز ئالا سېنىڭ قويۇڭ.
مەن ئەمدى يانار بولدۇم،
يىغلىماي ئۈزتىپ قويۇڭ.

بۇ تېرەك ئېگىز تېرەك،
ئۈچىدىن كەسمەك كېرەك.
يېڭى يار تۇتقان كىشى،
كونىسىدىن كەچمەك كېرەك.

گۈللەر ئاچىلۇر باغدا،
ئەتىگەن سەھەر چاغدا.
خۇيمۇ ئايرىلىپ كەتتۇق،
قەدرىڭنى بىلەر چاغدا.

سىز ئانامنىڭ چاچلىرى،
سايدا يىلاننىڭ قۇيرۇقى.
كەتسەم يىراقتا يىغلىماڭ،
بۇمۇ خۇدانىڭ بۇيرۇقى.

سورۇۋالسام بۇغدايىنى،
قالغىنى سامان بولدى.
يار كەتتى تۇگەل قېيداپ،
كەتكىنى يامان بولدى.

ئۇقنى ئاتسام جەگرەنگە،
بېرىپ تەگدى شىراققا.
يارىم كېتىپ مەن قالدىم،
كۆيۈك ئوتى — پىراققا.

باق دېگەندە باقتىلا،
باقما دېگەندە باقتىلا.
كېتەر چاغ بولۇۋېدى،
يۈرەككە ئوتنى ياقتىلا.

قاغا قونۇپ ئولتۇردى،
ئېگىز ئۆسكەن تېرەككە.
يارىم كېتىپ مەن قالدىم،
ئوتى قالدى يۈرەكتە.

يارىم ماڭغان كوچىلار،
ئېگىز ئىكەن، پەس ئىكەن.
سەن يارىمدىن ئايرىلىپ،
بۇ يەردە يۈرمەك تەس ئىكەن.

ئۇنداق ئەتتىڭىز يارىم،
مۇنداق ئەتتىڭىز يارىم.
ساڭا كۆيدۈم دەپ قويۇپ،
تاشلاپ كەتتىڭىز يارىم.

---

① داۋغان تۈز — يايلاق ئىسمى.

تارام ـ تارام ساچىڭنى،
ئۆرمىسەڭمۇ تاراپ قوي.
كۆيۈك ئوتى يامانكەن،
سۆيمىسەڭمۇ قاراپ قوي.

گۈل تېرىدىم گۈل باغقا،
گۈلنى ئۈزدۈم ياغلىققا.
ئەجەب مېھرىم باغلاندى،
سىز يارىم چىرايلىققا.

ئېرىق چاپساڭ چوڭقۇر چاپ،
شۇڭغۇۋالسۇن ئوغۇللا.
ئوغۇللارنىڭ ئىشقىدا،
پېرىخون بولسۇن قىز باللا.

كونا يولنىڭ بويىدا،
تراكتورنىڭ ئىزى بار.
يۈرىكىمنىڭ قېتىدا،
سەن يارىمنىڭ سۆزى بار.

راۋابىڭدا توققۇز كۆز،
تارىسىنى سازلاپ تۈز.
تا ئەبەدكە ئايرىلماي،
بىز ئوينايلى قارا كۆز.

يارىمنى دەپ ئايرىلدىم،
يۇرت ـ ماكانىم، ئۆيۈمدىن.
تا ئەبەدكە تانمايمەن،
«كۆيدۈم» دېگەن سۆزۈمدىن.

خوشلىشىش تېمىسىدىكى قوشاقلار

باغقا كىردىم ئات بىلەن،
يېنىپ چىقتىم دەرد بىلەن.
خۇدايىمغا ئامانەت،
كۆرۈشەرمىز خەت بىلەن.

باغقا كىردىم شوراڭدىن،
بەش تال ئۈزدۈم غوراڭدىن.
تەقدىر ئاللا شۇنداقكەن،
ئايرىۋەتتى جورامدىن.

«كەت» دېسەڭ قەشقەرگە كېتەي،
قالسۇن خوتەن ـــساراي ساڭا.
جانىڭغا تويغان كىشى،
ئاشنا بولسۇن ماڭا.

كۆكيېيەك[1] تاغ باشىدا،
قويچى باللا پىيادە.
يىغلىمىسلا ئۇز يارىم،
ئايرىلماقمۇ ئىرادە.

① كۆكيېيەك ـــ يايلاق ئىسمى.

كۈن ئېگىلدى، كەچ بولدى،
تال ئېگىلدى، پەس بولدى.
ئارىمىز يىراق بولغاچ،
كۆرۈشمەكمۇ تەس بولدى.

ئاھ دېسەم ئاغرىق بېشىم،
يار ئىشقىدا تۆكۈلەر يېشىم.
تاشلىۋەتتىڭ سەن مېنى،
ئەمدى يوق ھېچ سىرداشىم.

ئاسماننى بۇلۇت باستى،
كۆرۈنمەيدۇ يۇلتۇز - ئاي.
قىزىلگۈلدەك يارىمدىن،
ئايرىۋەتتى قازىباي.

يارنىڭ قويى ئوتلايدۇ،
بوز يەردە - تىرىملىقتا.
يار كەتتى، ئۆزۈم قالدىم،
ئۆز يۇرتتا - غېرىبلىقتا.

قۇچقاچلارنى ئۇركۈتۈپ،
قۇرغۇي قوندى تېرەككە.
يۈرەك قانداق چىدايدۇ،
يارنى سۆيمەي كەتمەككە.

ئاتىڭنى سۇغارماسەن،
لەڭزە ئالدىدا كۆلدە.
بىزنى يات ئېتەرسەنمۇ،
خوتەن يولىدا چۆلدە.

تاۋار ياغلىق ئەۋەتتىم،
يارغا سوۋغىتىم بولسۇن.
مەن خوتەندىن كەلگۈچە،
يار تۇتماي ساقلاپ تۇرسۇن.

باشلاپ بارغىن ئۆيۈڭگە،
كۆرۈۋالاي خۇمالىق.
كېتەر ۋاقتىم ئاز قالدى،
سۆيۈۋالاي خۇدالىق.

تاغقا تەۋرەيسەن خېنىم،
تاغامغا تاپشۇردۇم سېنى.
مەن خوتەندىن كەلگۈچە،
خۇداغا تاپشۇردۇم سېنى.

تاغقا چىقتىم كۈز كۈنى،
كۆرۈپ قالدىم تۈلكىنى.
ساق - سالامەت بولساقلا،
كۆرۈشەرمىز بىر كۈنى.

ئۇ ئېتىزدا زاراڭزا،
بۇ ئېتىزدا ماش يارىم.
مېنى تاشلاپ كەتتىڭىز،
يۈرەك باغرى تاش يارىم.

كېۋەزلىكمۇ بىزنىڭ يەر،
بۇغدايلىقمۇ بىزنىڭ يەر.
ئۆلمەي تۇرۇپ ئايرىلدۇق،
خەلقئالەم نېمە دەر؟

سېرىق ساندۇق ئەتتۇردۇم،
مەخمەل يايقۇچ ياپتۇردۇم.
ئاللە ئاي بولدى مەن ساقلاپ،
سەندىن كۆڭۈل ياندۇردۇم.

بېغىڭدىكى كۆلچەكتە،
مۇز توڭلاپتۇ ئەينەكتەك.
خۇشمۇ ئايرىلىپ كەتتۇق،
كاككۇك بىلەن زەينەپتەك.

ئامرىقىم بولسا مېنىڭ،
يانىمدا ئولتۇرماسمىدى؟
بىرە - بىرە قاراپ قويۇپ،
كۆڭلۈمنى خۇش قىلماسمىدى؟

مەنمۇ باردىم ماچاڭغا①،
سەنمۇ باردىڭ ماچاڭغا.
شۇنداق ئىچىم ئاغرىيدۇ،
ئۆلۈپ كەتكەن ئاچاڭغا.

ئېتىمنى توقۇپ قويدۇم،
يوپۇق ياپىمەن ئەمدى.
ياخشى ياردىن ئايرىلدىم،
قانداق تاپىمەن ئەمدى؟

بولدۇم بىناۋا كاككۇك،
زەينەپتىن جۇدا بولدۇم.
يارىم ئايرىلاي دەيدۇ،
غەمگە مۇپتىلا بولدۇم.

ئاسماندىكى لاچىنىنىڭ،
قۇيرۇقىدا ئالاسى.
بىزنى بۇنچە خار قىلماق،
بىزمۇ ئادەم بالاسى.

بىزنىڭ ھويلا قوش تاللىق،
زەپ ياراشقان باراڭلىق.
يارنى كۆندە كۆرەلمەي،
يەنە تۇتتى ساراڭلىق.

قىزىلگۈلنى گۈلۈم دەپ،
ئەتىر گۈلدىن ئايرىلدۇق.
يېڭى يارنى يارىم دەپ،
كونا ياردىن ئايرىلدۇق.

يار ئۆزى كەتكەن بىلەن،
ئوت پىراقى كەتمىدى.
يار ئۈچۈن قان يىغلىسام،
ئەھۋالىمغا يەتمىدى.

① ماچاڭ — ئات قېرىسى.

شاپتۇل شاخى لىڭشىيدۇ،
شاپتۇل شاخىدا كىم بار؟
يار مېنىڭ دېگەن بىلەن،
يارنىڭ كۆڭلىدە كىم بار؟

دۇتار چالسام ئۇنلەيسەن،
خەقتىن مېنى كۈنلەيسەن.
كۈنلىسەڭ كۈنلەۋەرگىن،
يۆگەپ قويسام ئۇخلايسەن.

قاشىڭنى قارا قىلما،
قاشىڭغا زىيانى بار.
زىيان بولسا ماڭا بولدى،
سېنىڭ باشقا خىيالىڭ بار.

ئايرىلىش - جۇدالىق تېمىسىدىكى قوشاقلار

ئەتىيازدا قار ياغدى،
ئېرىقلاردا مۇز توتماي.
يارىم بىلەن ئايرىلدۇق،
قولنىڭ ئۇچىنى توتماي.

يارىم كەتتى ئۇزاققا،
مېنى سېلىپ دوزاخقا.
مېنى ئالسۇن دوزاختىن،
قايتىپ كېلىپ بۇياققا.

كۆڭلۈم بەكمۇ بىئارام،
سېنى مەن ئويلاپ ھامان.
ئايرىلىشنىڭ دەردىدە،
چىرايىم بولدى سامان.

ئېگىز تاغقا چىققاندا،
بېلىڭ تالدىمۇ يارىم؟
ئالدىراپ كېتىپ قالدىڭ،
كېيىڭ قالدىمۇ يارىم؟

قاشىڭ قاراسى قۇندۇز،
ئاينىڭ يانىدا يۇلتۇز.
سىز يارىمدىن ئايرىلىپ،
ئەمدى قالدىم مەن يالغۇز.

قوي باقتۇق مازارتاغدا[1]،
سۇ ئىچتى يانار چاغدا.
يارىم كەتمەك بولۇپتۇ،
قالدۇرۇپ مېنى داغدا.

بىر سايرىسا بولمامدۇ،
كاككۇك قونۇپ تالىمغا.
ئايرىلىش يامان ئىكەن،
يار يەتمەيدۇ ھالىمغا.

ئەجەبمۇ ياراشىپتۇ،
سېپىل تۈۋىگە خەندەك.
ئۆز ياردىن ئايرىلىپ،
ھېچ كىم بولمىسۇن مەندەك.

① مازارتاغ — يورۇڭقاش دەرياسىنىڭ ئاياغ ئېقىنىدىكى قەدىمىي تاغلىق جاي.

كۈندەشلىك تېمىسىدىكى قوشاقلار

ھويلاڭدىكى تېرەكتە،
بىر جۈپ كەپتەر ئۈنلەيدۇ.
ئەشەدىكى ئاچچىڭىز،
خەقنى بىزدىن كۈنلەيدۇ.

ئەتىگەندە - سەھەردە،
كوۋۇكتا دەمدە ئۈنلەيدۇ.
ئىش ئۇقمىغان ياش باللا،
خوتۇننى دائىم كۈنلەيدۇ.

ئاخشام بىر ھارامزادە،
يايرىم بىلەن گەپلەشتى.
كالتەكنى ئىلىپ قوپسام،
تار شورىغا كەپلەشتى.

باغىڭ شورا تۇرامدۇ،
ئانارىڭنى ئۈزگەندەك.
لىۋىڭ زىدە تۇرامدۇ،
چىشلەپ ئۈزاق شۈمگەندەك.

ھويلىڭىز بولغان بىلەن،
ئۆيىڭىزنىڭ تېمى پەس.
مەن كۆيدۈم دېگەن بىلەن،
كۆڭلىڭىز بىزدە ئەمەس.

مەن باغىڭغا كىرمەيمەن،
باغ ياقىلاپ يۈرمەيمەن.
كۆڭلۈمگە گۇمان چۈشتى،
سەن يارىمنى سۆيمەيمەن.

ئاتىم ئاتقا ئوخشايدۇ،
يارىم ياتقا ئوخشايدۇ.
يارىڭ كۆڭلى سىڭايان،
يار تۇتقانغا ئوخشايدۇ.

ئاق كەپتەرمۇ ئۈنلەيدۇ،
كۆك كەپتەرمۇ ئۈنلەيدۇ.
ئايال دېگەن ئەشۈنداق،
كۆرمىسمۇ كۈنلەيدۇ.

بار ئىكەنمۇ بار ئىكەن،
بۇلبۇل دېگەنمۇ بار ئىكەن.
كۈنلەيدىغاننىڭ كۆڭلىدە،
بىزدەك يىگىتمۇ بار ئىكەن.

ھويلاڭدىكى تېرەكتە،
بىر جۈپ كەپتەر ئۈنلەيدۇ.
ئاشنىسى يوق جۇۋانلار،
خەقنى بىزدىن كۈنلەيدۇ.

باغدا بىر گۈل بار ئىدى،
شاخدا بۇلبۇل سايرىدى.
ئۇل خۇدانىڭ قۇدرىتى،
بىزنى ياردىن ئايرىدى.

ياردىن مەن جۇدا بولدۇم،
تارىسىز دۇتار بولدۇم.
ئەقىلسىز نادانلىقتا،
غەمگە مۇپتىلا بولدۇم.

ئات بولسا جەدە بولسا،
توقۇسا مىنسە كىشى.
يار بولسا يانگدا بولسا،
قارىسا سۆيسە كىشى.

كەڭ تۈزدىكى قوغۇننى،
ئۆزۈم باقمەن يارىم.
ياخشى ياردىن ئايرىلىپ،
يالغۇز ياتمەن يارىم.

سەنمۇ ئۆستەڭ بويىدا،
مەنمۇ ئۆستەڭ بويىدا.
ئۆلمىسەك كۆرۈشەرمىز،
قالۇق ئۆستەڭ[1] بويىدا.

ئايدىڭ بولدى كۈندۈزدەك،
قويلار ياتتى يۇلتۇزدەك.
خوشمىغىنە ئايرىلدۇق،
شامالدا تورزۇغان گۈلدەك.

تاۋار باللا، تاۋار باللا،
تاۋاردىن ئەتۋار باللا.
ئۆز ياردىن ئايرىلىپ،
يۈرەكتە دەردى بار باللا.

كۈن ئېگىلدى، كەچ بولدى،
دەرەخ ئېگىلدى، پەس بولدى.
سىز يارىم كەتكەن بىلەن،
مەن غېرىبقا تەس بولدى.

پىيالىيا - پىيالى،
سىنچاي ئىچكەن پىيالى.
يۈرەككە ئوتنى سەپ قويۇپ،
ئوقۇشقا كەتكەن زىيالى.

گۈلمىدىڭ ئاچىلغىلى،
بۇلبۇلمىدىڭ سايرىغىلى.
ۋەدىمىز شۇنداقمىدى،
ئۆلمەي تۇرۇپ ئايرىلغىلى.

ئەجەب بولدۇم، ئەجەب بولدۇم،
ئەجەب بولغانغا يىغلايمەن.
ئۆزۈمنىڭ يۇرتىدا تۇرۇپ،
غېرىب بولغانغا يىغلايمەن.

ئەجەب بولدۇم، ئەجەب بولدۇم،
ئەجەب بولغانغا يىغلايمەن.
جۇدالىق دەردىدە قاقشاپ،
خاراب بولغانغا يىغلايمەن.

① قالۇق ئۆستەڭ — جاي ئىسمى.

ئاتنى ساتمىسام بولماس،
دەردنى تارتمىسام بولماس.
پۇلۇم يوق دېگەن بىلەن،
يارنى تاپمىسام بولماس.

باغدا زەينەپ سايرايدۇ،
كاككۇكنى تاپالماي.
غېرىب بالىلار يىغلايدۇ،
ئۆز يارىنى تاپالماي.

باغىڭدىكى گۈلۈڭنى،
شامال قايرىۋەتتىمۇ؟
بىز ئىككەيلەن ئامراقتۇق،
دۈشمەن ئايرىۋەتتىمۇ؟

بىلىكىمنىڭ ئاقلىقى،
سائىتىمنىڭ يوقلۇقى.
دوست - دۈشمەننىڭ ئالدىدا،
سەن يارىمنىڭ يوقلۇقى.

يارنىڭ بېغىدا بىر گۈل،
شاختىن قايرىلاي دەيدۇ.
مەن يارغا نېمە قىلغان،
مەندىن ئايرىلاي دەيدۇ.

قىلغۇدىن شامال چىقىپ،
قىزىلگۈلنى قايرىدى.
ئارىغا دۈشمەن كىرىپ،
ئەزىز ياردىن ئايرىدى.

مانتا پىشتى قاسقاندا،
بىللە يەيلى داسقاندا.
خۇشمىغىنا ئايرىلدۇق،
ئاشنالىق ياراشقاندا.

ھۆل قومۇشقا ئوتنى ياقسام،
ساغىرار - كۆيمەس دېدىم.
باغرى قاتتىق تاش يۈرەكنى،
مەندىن ئايرىلماس دېدىم.

قاراقۇرۇم تاغلىرى،
دەريا بويى باغلىرى.
ساقايمايدۇ يارىمنىڭ،
يۈرەكتىكى داغلىرى.

بېشىڭدىكى دوپپاڭدىن،
كېسۋالاي تومالىق.
ئايرىلىش كېلىپ قالدى،
سۆيۈۋالاي خۇمالىق.

ئۆستەڭ سۈيى تارتىلدى،
يا كەتكەنمىدۇ باشتىن.
خۇشمىغىنا ئايرىلدىم،
قارا كۆز قەلەمقاشتىن.

سەھەردە سايرىغان كاككۇك،
ئەمدى سايرىماس بولدى.
ئاۋۋال قارىغان يارلا،
ئەمدى قارىماس بولدى.

كېلىپ غەم ـ دەرد بېشىمغا،
پەلەكنىڭ چارقى چۆرگىلىدى.
ئەجەب بولدۇم بۇ قىسمەتكە،
مېنىڭ مەيخانەم ئۆرۈلدى.

مۇساپىرلىق نېسىپ بولدى،
تۇغۇلغان يەردىن ئايرىلدىم.
كېڭەش قىلسام كېڭەش بولماس،
كېڭەشلىك ياردىن ئايرىلدىم.

مەن بۇ يەرنى بىلمەيتتىم،
باشلاپ كەلگەن ئۇرايىم.
بىز ئىككىمىز ئامراقتۇق،
ئايرىۋەتتى خۇدايىم.

مەن بۇ يەرنى بىلمەيتتىم،
بېشىم ئايلىنىپ كەلگەن.
مەندىن تولا گەپ سورىماڭ،
ياردىن ئايرىلىپ كەلگەن.

ئالمىچىغا بارمايمەن،
ئالمىچىدا قەرزىم بار.
مەندىن تولا گەپ سورىماڭ،
يۈرىكىمدە دەرزىم بار.

قوي كېلۇر قوزى بىلەن،
بىر ـ بىرىنىڭ ئىزى بىلەن.
مەن يارىمدىن ئايرىلدىم،
دۈشمەننىڭ سۆزى بىلەن.

كەتسىلە كەلمەيدىلا،
ياغلىقلىرى قالسۇن ماڭا.
يىغلىسام ياشمنى سۈرتەي،
ھەمراھ بولۇپ قالسۇن ماڭا.

سەنمۇ كەتتىڭ باغلارغا،
مەنمۇ كەتتىم تاغلارغا.
تەقدىرىمىز ئۆك بولغاي،
سېغىنايلى ئاللاغا.

ئۆستەڭ سۈيى ئاز قالدى،
يار كەتتىمكىن باشتىن.
دۈشمەنلىك بولۇپ قالغاچ،
ئايرىلدۇق قەلەمقاشتىن.

خەسە كۆڭلەك بار ئىدى،
كىيەي دېسەم تار ئىدى.
ئاز كۈن ئويناپ ئايرىلدۇق،
سىزگە كۆڭلۈم بار ئىدى.

كېچىمۇ كېچە بولدى،
كۈندۈزمۇ كېچە بولدى.
سىز يارىمدىن ئايرىلىپ،
تاڭ ئاتماس كېچە بولدى.

ئىسمىسالاھقا بارغاندا،
توختى قوتا① يېگەنمۇ؟
يەتمەي تۇرۇپ مەقسەتكە،
ئايرىلارمىز دېگەنمۇ؟

① توختى قوتا — ئۆرۈكنىڭ بىر تۈرى.

كۆزۈڭ ئوخشايدۇ بولاققا،
قېشىڭ ئوخشايدۇ قىياققا.
مېنى تاشلاپ يۈرۈپ كەتتىڭ،
بارسا كەلمەس يىراققا.

مەن قالدىم ئارمان بىلەن،
غېمىڭدە ۋەيرانىمەن.
جۇدالىق چۆلىدە يۈرگەن،
غېرىب مىسكىن بىگانىمەن.

كېچە كۆرگەن چۈشۈمدە،
تۇتاشتى جانىمغا پىراق.
زىغىرلىنىپ ئويغاندىمۇ،
قانداق قىلاي يولۇڭ يىراق.

ئاھ جۇدالىق، ئاھ خۇدا،
ئايرىدى ئۇندا سېنى.
غېرىبلىقنىڭ زەنجىرىگە،
باغلىدى مۇندا مېنى.

گۈل ئۈزۈپ بېرىڭ ماڭا،
بىر پۇراي، ئىككى پۇراي.
سىز يارىمدىن ئايرىلىپ،
بۇ جايدا قانداق تۇراي؟

بىر جۈپ ئالما ئېپ كەلدىم،
سېلىشۋالغىن قوينۇڭغا.
غېرىب بولسام قارايمەن،
سېنىڭ كەتكەن يولۇڭغا.

سول قولۇمدىكى سائەت،
پېشانەمدىكى ئامەت.
مەن كېتەر بولدۇم يارىم،
خەير خۇداغا ئامانەت.

ئەتىگەندە قارىسام،
ئىشىك يېنىدا ئىزىڭىز.
يۈرەككە ئوتنى سېپ قويۇپ،
تاشلىۋەتكەن ئۆزىڭىز.

ئەتىگەندە شامالدا،
يەلپۈنەدۇر چېچىڭىز.
ئۆزىڭىز كىچىك تۇرۇپ،
يامان ئىكەن ئوتىڭىز.

كۆل بويىدا ئۆيىڭىز،
ئۆي تۆۋىدە ئۈجمىڭىز.
ئۆمۈرلۈك يار دەپ قويۇپ،
تاشلىۋەتكەن ئۆزىڭىز.

كېرىيە يولى يول بولسۇن،
ئاشلىقلىرى مول بولسۇن.
يارىم كېتىمەن دەيدۇ،
كېتىۋەرسۇن يول بولسۇن.

ئانار گۈلى گۈل بولسۇن،
سەبدە گۈلى گۈل بولسۇن.
سەندەك ياردىن تويدۇمەن،
كىمنىڭ بولساڭ، يول بولسۇن.

قۇرغۇي بالىسى ئالىم،
لاچىن بالىسى زالىم.
ئوتتۇڭدا تولا كۆيدۈم،
قانداق قىلىمىز يارىم؟

بېغىڭىزنىڭ ئىچىدە،
شۇمبۇينى ئۈندۈرمەك.
جاننى ئالسىڭىز مەيلى،
مېنى بۇنداق كۆيدۈرمەك.

يارىمنىڭ ئېتى زورا،
قولىدا تۆمۈر كورا.
مېنىڭ مەيدەم ئاغرىيدۇ،
يارنىڭ مەيدىسى دورا.

ئارپا نېنى تېپىپسەن،
يالغۇز يېمىگىن ناننى.
مەن ساڭا كۆيۈپ قالدىم،
بۇنداق قىينىما جاننى.

ئاق سارايىنىڭ ئۆگزىسىدە،
ئالما قويدۇم جۈپمۇ - تاق.
سىز يارىمنىڭ دەردىدە،
بىر كۈن كېسەل، بىر كۈن ساق.

كۈزگە بۇغداي تېرىدۇق،
بەك بولار دەپ قىغلىدۇق.
سەن يارىمنىڭ دەردىدە،
كېچە - كۈندۈز يىغلىدۇق.

ئاتىم چاپىدۇ چۆلگە،
چاپچىپ كىرىدۇ كۆلگە.
ئوتىڭىز يامان ئىكەن،
مەيدەمنى ياقاي ھۆلگە.

ئايۋانىڭدا ئولتۇرسام،
ئىپتىقىنىڭىز ناخشىمۇ؟
ئۇزۇن بولدى كۆرمىدىم،
ئەھۋالىڭىز ياخشىمۇ؟

بىزنىڭ باغدا ئەمبەرگۈل،
ئېچىلىپتۇ رەڭمۇرەڭ.
ماڭا كۆيگەن قارا قاش،
بۇغداي ئۆڭلۈك سەۋزەرەڭ.

بىر ياغلىق ئانار ئالدىم،
قوشتاغدىكى[1] مەمەتتىن.
بۇ كۆيەك كىمدىن قالغان،
كاككۇك بىلەن زەينەپتىن.

قاراقاش قاۋۇل خوتۇن،
سايغا سالدى باغنى.
بىزنى سۆيمەي تۇرۇپلا،
يۈرەككە سالدى داغنى.

ئات باشىدا ئارغامچى،
باغلاپ قويدۇم تېرەككە.
سىز يارىمنىڭ ئوتلىرى،
تۇتاشتى بۇ يۈرەككە.

---

[1] قوشتاغ — گۇما ناھىيىسىنىڭ بىر يېزىسى.

مەن خوتەنگە يول سالدىم،
دەشت ـ چۆلدە قۇم ساناپ.
ئامرىقىم يىغلاپلا قالدى،
ئاي بىلەن كۈننى ساناپ.

ئۇن سەككىزگە كىرگەندە،
ساقال چىقتى ئېڭەككە.
ۋاپاسىزنى سۆيمەيمەن،
داغ چۈشۈرۈپ يۈرەككە.

سايە بەرمەيدۇ تېرەك،
شېخى سۇنغاندىن كېيىن.
چىللىسا كەلمەيدۇ يار،
كۆڭلى قالغاندىن كېيىن.

سۇ بويىدا تاغلار بار،
ئەتراپىدا باغلار بار.
سۆي دېگەنگە سۆيمەيمەن،
يۈرىكىمدە داغلار بار.

ئات ـ ئۇلاغ بازاردىن،
ئات ئالامىلا، تايچاقمۇ؟
راست گەپلىرىنى قىلسىلا،
راست ئۇينامىلا، چاقچاقمۇ؟

توقايلىقتا ئوتلايدۇ،
ئېگەر توقۇغان ئارغىماق.
ئەجەبمۇ قىيىن ئىكەن،
يېڭى ياردىن ئايرىلماق.

كەپتەر بولۇپ ئۇچامسىز؟
گۈل شېخىغا قونامسىز؟
يالغۇز قالغان چاغلاردا،
مېنى ئەسلەپ قويامسىز؟

ئالما تۈتتۇم ئېپ قالغىن،
چىرايىمغا سەپ سالغىن.
ناخشا ئېيتسام ئىشقىڭدا،
بۇلبۇل شۇكەن دەپ قالغىن.

ئاتنىڭ بالىسى تايچاق،
تالنىڭ ئۇچىنى يەيدۇ.
مېنىڭ يارىم خۇما كۆز،
يۈرەكنىڭ يېغىنى يەيدۇ.

كېسىۋەتتى پۈتۈمنى،
ياغاچچى باللىنىڭ چوتى.
ئەجەبمۇ يامان ئىكەن،
يارىمنىڭ ئىشق ئوتى.

ئۆيىنىڭ ئىچىدە ساندۇق،
ئىچىگە ئانار سالدۇق.
قانداق قىلىمىز يارىم،
ئوتنىڭ ئىچىدە قالدۇق.

گۈل شېخىدا بۇلبۇللار،
خەندان ئۇرۇپ سايرايدۇ.
يارىم بىر كۈلۈپ قويسا،
مېنىڭ كۆڭلۈم يايرايدۇ.

ئۆگزەڭگە چىچىۋەتتىم،
بىر چاڭگال قارا تاشنى.
ئىزدەپمۇ تاپالمىدىم،
سەندەك بىر قارا قاشنى.

تاۋار كەسكەن قاچىكەن،
دۇردۇن كەسكەن قاچىكەن.
خۇمار كۆزىدە بىقىپ،
ئوتنى سالغان نوچىكەن.

نانىنىڭ ياخشىسى گىردە،
ئۆيۈڭنىڭ ئارقىسى بىدە.
سەن يارىمنىڭ ئوتىدا،
يۈرەكنىڭ ياتىسى زىدە.

مەنمۇ دەردمەن، سىزمۇ دەردمەن،
ھالىمنى خاراب ئەتمەك.
ئىچىمگە سىلىپ ئوتنى،
باغرىمنى كاۋاپ ئەتمەك.

قارا سۇ①، قارامان② سۈيى،
قاراڭغۇ باغلاردىن ئاقار.
ئوسمىسى دەمدەك خىنىم،
يۈرەككە ئوتنى ياقار.

مەن يارغا بەرگەن ئۈزۈك،
سۈزۈك قاشتېشى.
قولدىن قولغا ئالماشتۇرۇپ،
تۆكۈلسۇن يېشى.

بىر پارچىلا يېرىم بار،
بوغداي - قوناق تېرىلىق.
چىرايىمدىن كەتمەيدۇ،
يار ئىشقىدا سېرىقلىق.

يار ئىشقىدا بولسام گاداي،
ھالىم سورايدۇ.
كىرپىكىنى خەنجەر قىلىپ،
ماڭا قارايدۇ.

ئۆيگە مېھمان كەلگەندە،
سىلىپ قوياي داستىخان.
يارنىڭ ئىشقىدا يىغلاپ،
قۇرۇپ كەتتى ئۇستىخان.

جاڭگالدىن ئوتۇن توشسام،
جاپايىمنىڭ چېكى يوق.
سەن يارىمنىڭ دەردىدە،
يۈرىكىمنىڭ تېگى يوق.

ئالتۇن سائەت سوقتۇردۇم،
يارىم سالسۇن بىلەككە.
دەرد بىلەن ناخشا ئېيتتىم،
دەز كەتمىسۇن يۈرەككە.

كۆرۈك دىگەن تاغنىڭ ئوتى،
سىرىق چېچەك باغنىڭ ئوتى.
ئەجەبمۇ يامان ئىكەن،
دەسلەپ سۆيگەن يارنىڭ ئوتى.

①②— گوما ناھىيىسىدىكى جاي ئىسىملىرى.

ئۈستەڭنىڭ سۈيى مۇزلۇق،
ئىچكەن سۈيىڭىز تۇزلۇق.
كىچە ئۇيقۇم كەلمەيدۇ،
قانداق قىلاي يالغۇزلۇق.

چىقىۋاللا تېرەككە،
ئوتنى ساللا يۈرەككە.
شېرىن جان ئۇنىمايدۇ،
ئۆزلىرىدىن بۆلەككە.

ھاۋادىكى بىر قۇشمەن،
يار دەردىگە بىھۇشمەن.
يار قېشىڭغا بارغاندا،
ئالتۇن بىلەن كۈمۈشمەن.

ئېتىمنى توقۇپ قويدۇم،
ئۈستىگە ئېگەرىمنى.
يارىم مېنى كۆيدۈرۈپ،
كاۋاپ ئەتتى يۈرەكىمنى.

گۈپۈر - گۈپۈر قاك سوقسام،
يولدىن ئۆتكەن قارامدۇ.
يار كۆڭلىدە بولمىساق،
باغ ئىچىدىن مارامدۇ؟

بۇرھان تاغقا[1] بارغۇچە،
سايىۋاغدا قونۇپ قالدىم.
سەن يارىمنىڭ ئوتىدا،
ئاغرىقچان بولۇپ قالدىم.

مەن مالىمنى ھەيدىدىم،
بويۇئىغىل[2] داۋانغا.
ئىچىم ئەجەب كۆيىدۇ،
كېۋەزدىكى[3] چوكانغا.

چوڭ تام ئۆرىلەي دەيدۇ،
كىچىك تامدا يۆلەر بولدۇم.
يار كۆڭلىنى بەرمەيدۇ،
ئوتىدا ئۆلەر بولدۇم.

گۈلگە چۈشتى قولياغلىق،
بۇلبۇل كۆتۈرۈپ ئۇچتى.
سەن كۆيدۈڭمۇ بىلمىدىم،
مېنىڭ كۆڭلۈم ساڭا چۈشتى.

شامالدا چۆرىدىم غالتەك،
بوراندا چۆرىدىم غالتەك.
كۆڭلۈمنى ئېلىۋالدى،
ئۆزى چاققان، بويى كالتەك.

لاي ئۇچاققا ئوت قالاپ،
يۈزلىرىم قارا بولدى.
سىز يارىمنىڭ دەردىدە،
يۈرىكىم يارا بولدى.

كىچە بولسا ياتمايدۇ،
ھۇقۇش بىلەن جاغالۋاي.
سۆز قويالمىدىم يارغا،
خالىي جايىنى تاپالماي.

①②③— گۇما ناھىيىسىدىكى جاي ئىسىملىرى.

سايىغدىن شامال چىقتى،
تال تېرەكنى ئەگتىپ.
بىزنىڭ ياردىن خەت كەلدى،
يۈرىكىمنى سەگتىپ.

ئېتىم تىزگىن سىرىيدۇ،
داۋانغا قايرىلغىلى.
بىر ئايغا قەدەم قويدى،
مەن ياردىن ئايرىلغىلى.

ئېتىمنى يېزىۋالدىم،
زەيتۇن تاۋارغا.
قارا قاش چىقمايدۇ،
ئۆيدىن تالاغا.

قارا قاش چىققۇچە،
يىغلاي خۇداغا.
قاراقاش چىقمىسا،
قالدىم بالاغا.

خۇداغا يىغلىسام،
ئوڭلار بېشىمنى.
ساماندەك سارغىيىپ،
تۆكسەم يېشىمنى.

يايرىدۇقۇ - يايرىدۇق،
نۇرى، سايىغدا يايرىدۇق.
ئېگىز دۆڭگە چىققاندا،
«ئانام قايان؟» دەپ يىغلىدۇق.

يېنىمدا پۇل ئۈزۈلگەندە،
باراتنىڭ ئايىمى كەلدى.
ياردىن ئايرىلىپ باشقا،
جۇدالىق ۋەھىمى كەلدى.

سەن جۇدا، مەنمۇ جۇدا،
ئىككى جۇدا بىر كوچىدا.
ئىككىمىزنىڭ رىسقىنى،
بەرگۈچى ئاللا - خۇدا.

تاغقا چىقماق ئىرادە،
يېنىپ چۈشمەك پىيادە.
جۇدالىقنىڭ ئوتلىرى،
ئۇلغايماقتا زىيادە.

ئالما ئۈزۈپ ئەپكەلدىم،
سەن يار ئۈچۈن ئېتەكتە.
سېنى ئاناڭ ساقلايدۇ،
قاچانغىچە كاتەكتە.

مېھرىبان كەتتى قېشىمدىن،
ئۆتى - پىراقى كەتمىدى.
بۇ مېنىڭ يىغلىغىنىم،
ھەرگىز خۇداغا يەتمىدى.

يوللار يامان، يوللار يامان،
يولنىڭ يىراقى.
يارنى يارغا كۆرسەتمىگەن،
ئۇنىڭ پىراقى.

پىيالىمدىن ئات ئىلىپ،
مىنىپ كەلدىم يۈگەنسىز.
مەن سىزگە تولا كۆيدۇم،
چىرايىمدىن بىلگەنسىز.

مەن چاسكامدىن① قايرىلدىم،
مۇغاللادىن② ئايرىلدىم.
تەلىيىمنىڭ شۇملۇقىدىن،
سۆيگەن ياردىن ئايرىلدىم.

باش پوسكىدىن③ كەلگۈچە،
تاشلار پاتتى پۇتۇمغا.
سۆيگەن ياردىن ئايرىلدىم،
ئەمدى كېتەي يۇرتۇمغا.

قاشلىقنى ئەتمەك يارىم،
ئۇچاقتىكى كۆمەدە.
ئايرىلدۇق قەلەم قاشتىن،
ئازنا كۈنى جۈمەدە.

ئىشىك ئالدىڭغا قارسام،
يارىم سالغان ئىمارەت.
يار ئەمدى كېتەر بوپتۇ،
خوش، خۇداغا ئامانەت.

باغدا بۇلبۇلۇم قالدى،
ئاچىلغان گۈلۈم قالدى.
ئۇن بەش كۈنلۈك ئالەمدە،
ئوينىشالغىنىم قالدى.

ناسىۋالنى ئەتسىلە،
قولغا ئىلىپ چەكسىلە.
قانداق يۈرەك چىدايدۇ،
ئۆز ياردىن كەچسىلە.

يارىم ماڭا چاي تۇتتى،
ئانار گۈلى چايداندا.
ئۆلمىسەك كۆرۈشەرمىز،
قارىتاغىر④ مەيداندا.

يارىم كۆڭلەك كىيىپتۇ،
ئەتلەس بىلەن شايىدا.
ئەسقاتمىغان شۇ يارنى،
تاشلاپ قويدۇم جايىدا.

خەسە كۆڭلەك بار ئىدى،
كىيەي دېسەم تار ئىدى.
ئاز كۈن ئويناپ ئايرىلدۇق،
ساڭا كۆڭلۈم بار ئىدى.

قولۇڭدا كۆتۈرگىنىڭ،
مىس ئاياقمۇ، لېگەنمۇ؟
ئاخىرى جۇدالىقتا،
ئايرىلامىز دېگەنمۇ؟

زەنجىۋىلنى يېمەيمەن،
چىشىم ئاغرىيدۇ مېنىڭ.
كىچىك تۇتقان يارىمغا،
ئىچىم ئاغرىيدۇ مېنىڭ.

①②③④ — گوما ناھىيىسىدىكى جاي ئىسىملىرى.

تاغقا چىقتىم كېچىلەپ،
بەش بالامنى يېتىلەپ.
بەش بالامنىڭ ئانىسى،
تېخى چوكان ـ سىڭىلەك.

قارا قاش ئۇزۇن بويۇڭ،
قاچان بولىدۇ تويۇڭ.
بولسا ـ بولمىسا تويۇڭ،
خالىدا سۆيۈپ قويۇڭ.

بۇ كېچە ـ ئۇزۇن كېچە،
يار قاشىمدا ياتمايدۇ.
يار قېشىمدا ياتقاندا،
جېنىم ئىچىمگە پاتمايدۇ.

چاقىم تاناپ تاشلايدۇ،
كۆڭلۈم ھەريان باشلايدۇ.
كۆڭۈلنىڭ كەينىگە كىرسەم،
ئاپىرىپ چۆلگە تاشلايدۇ.

ئاخشام چىقتىم تالاغا،
قوينۇم تولدى ئانارغا.
بىر كۆرۈپ جامالىڭنى،
ئەمدى قالدىم بالاغا.

ئايمۇ چۇشتى ئايۋانغا،
كۈنمۇ چۈشتى ئايۋانغا.
كۆڭۈل بەرمىسەم بوپتىكەن،
كۆڭلى ئەسكى ھايۋانغا.

مەھەللىڭىز تېرەكلىك،
تېرەكلىككە كىرمەكلىك.
ئاداش تۇتساڭ بىزنى تۇت،
ئوينىغىلى يۈرەكلىك.

قاراڭغۇدىن قورقمايمەن،
ئوڭ قولۇمدا تاشىم بار.
سەن قارىمساڭ يارىم،
قۇرغۇيدەك ئاداشىم بار.

گۈل تېرىدىم كۆرسىلە،
ئوسما تېرىدىم كۆرسىلە.
بىر تۇتام ئوسما بېرەي،
بوينۇمنى قايرىپ سۆيسىلە.

قولىدا چىكىم ياغلىق،
يار كەتتى يىراقلىشىپ.
بىر كېچە ياتارمەنمۇ،
يار بىلەن قۇچاقلىشىپ.

بۇلبۇللار تۇرار باغدا،
كەكلىكلەر يۈرەر تاغدا.
سەرسان مەن جۇداللىقتا،
يۈرەركىن جانان قايدا.

كەچمىگەن دەريانى كەچتىم،
ئۆلمىدىم سۇدا ئېقىپ.
ئەمدى كۆڭلۈڭ تىندىمۇ،
يۈرىكىمگە ئوت يېقىپ.

بېشىمدا بادام دوپپا،
پارقىرايدۇ يوغاندەك.
قولۇم ئىشقا بارمايدۇ،
يارىم قاراپ تۇرغاندەك.

مېنىڭ دەردىم بەك تولا،
يارغا ئېيتمىسام بولماس.
ئەل شۇنچىلا گەپ تاپتى،
ئەمدى سۆيسەم بولماس.

سېرىق سەنبەر گۈلى،
سايىنىڭ بۇلاقى.
يۈرەكنى ئۆرتىدى،
يارنىڭ پىراقى.

يىراقتا كەتتى دەپ،
مېنى ئۇنۇتما.
كېلۇر مەن دەپ قېشىڭغا،
كۆڭلۈڭ سوۋۇتما.

يارىم رومال ئارتىپتۇ،
پېشانىسىگە چۆكۈرمەي.
قاچانغىچە يۈرەرسىز،
كۆيگەن ئوتنى ئۆچۈرمەي.

ئەجەبمۇ سايرىدىڭ كاككۇك،
پېشايۋاندا، پەرماندا.
يارىم ئۇندا يىغلايسەن،
بىز بۇ يەردە ئارماندا.

ئۆستەڭ بويىدا ساندۇق،
ساندۇق ئىچىدە جابدۇق.
قانداق قىلىمىز يارىم،
كۆيۈك ئوتىدا قالدۇق.

ساندۇق ئاق تاش ئۈستىدە،
رومالىم قاش ئۈستىدە.
كېچە بولسا ھەسرەتتە،
يىغلايمەن ئاش ئۈستىدە.

قاشىڭ قارا ئۇز يارىم،
كىمگە بۇزدۇڭ قاشىڭنى؟
تۆت - بەش كۈنلۈك ئالەمدە،
ئايلاندۇردۇڭ باشىمنى.

مەن باغىڭغا كىرمىدىم،
يا ئۆيۈڭنى بىلمىدىم.
قارايىڭنى بىلمىگەچ،
سەن يارىمنى سۆيمىدىم.

ئەجەب بوپتۇ بۇ توغاچ،
ئۆستەڭ بويىدا بولغاچ.
يارىم كەلمىگىن دەيدۇ،
دۈشمەنلەر بىلىپ قالغاچ.

ھارىقىڭنى قويساڭ يار،
مەست بولغىچە ئىچسەك بىز.
دەردىڭگە دەرمان بولۇپ،
ئۆيىمىزگە كەتسەك بىز.

ئالما چېچىكى باغدا،
سۇمبۇل چېچىكى تاغدا.
ئۇسال قىزنى يار تۇتماق،
جىگدە پۇتىغان چاغدا.

ئەتىگەندە — سەھەردە،
چاي قايناپدۇ چەينەكتە.
هالى يوغان شۇ يارلار،
ئۆزىنى كۆرسۇن ئەينەكتە.

ئايدىڭ بەرمىگەن ئايدىن،
ئاي قاراڭغۇسى ياخشى.
باغرى تاش ساراڭ ياردىن،
ئېشەك هاڭگىسى ياخشى.

قوناقلىقتىن ماڭغاندەك،
كېۋەزلىكتىن ماڭماسمەن.
سىز يارىمغا كۆيگەندەك،
هېچ كىشىگە كۆيمەسمەن.

ئاق قۇشقاچ هارامزادە،
شاخ ئارىلاپ سايرايدۇ.
يارىڭ بىۋاپا بولسا،
كىمنى كۆرسە قارايدۇ.

قېرى دەيدۇ، قېرى دەيدۇ،
ياشلىقى قېنى؟
ياشلىقىم دەپ ئويناپ يۈرۈپ،
ئاغرىيدۇ يېنى.

ئىشىك ئالدى كۆلچەككە،
شال پەيدا بولۇپ قاپتۇ.
بىزنىڭ يارلار ياۋاش ئىدى،
هال پەيدا بولۇپ قاپتۇ.

مەلەڭدىن تولا ئۆتسەم،
رەنجىپ مەندىن ئاتتىڭ تاش.
كۆڭلۈمنى سەن بىلمىدىڭ،
ۋاي ئىنساپسىز باغرى تاش.

بۇ يوللار ئۇزۇن يوللار،
پىيادە يېتەلمەيسىز.
يار مۇنداق جاپا قىلماق،
سىز مەندىن كېچەلمەيسىز.

گۈل قىستىم قۇلاقىمغا،
پاتمايدۇ سىياقىمغا.
سەن قىلساڭمۇ قىلغاچ تۇر،
مەن قويدۇم خۇدايىمغا.

بېغىم بارۇ - بېغىم بار،
بېغىمدا ئانارىم بار.
سەن قارىمساڭ يارىم،
قۇرغۇيدەك ئاداشىم بار.

گۈللە بولسا گۈل ئەمەس،
ئېچىلىپ تۇرغان بىلەن.
كىشىنىڭ يارى يار ئەمەس،
هېجىيىپ تۇرغان بىلەن.

باغلاردا سۇ يوق ئىكەن،
سارغىيىپ قاپتۇ تېرەك.
ۋاپاسىز يار دەردىدە،
ئورنىدا تۇرماس يۈرەك.

قارا ـ قارا بوران كېلىپ،
توزۇتتى گۈلنىڭ بەرگىنى.
كىمگە ئېيتىپ، كىمگە يىغلاي،
بىۋاپا يار دەردىنى.

ساماندەك سارغىيىپ بولماس،
بولۇتتەك ئاقىرىپ بولماس.
قىممەتلىك ئەزىز جاننى،
يامانغا خار قىلىپ بولماس.

كۆچەت تىكتىم باغ بولدى،
ئوينايدىغان چاغ بولدى.
يارىم قىلغان ئاھانەت،
يۈرىكىمگە داغ بولدى.

بۇ سائەتنىڭ بىغىنى،
سوقتۇرغانمۇ، ئالغانمۇ؟
ماڭا قىلغان ۋەدەڭنى،
راست قىلغانمۇ، يالغانمۇ؟

يىلىم كولاپ جىگدىدىن،
بېشىڭىزنى سىرلايسىز.
ئاياغ بويىدىن يار تۇتۇپ،
جېنىڭىزنى قىينايسىز.

ئالمىلارىيۇ ـ ئالمىلار،
باغدىن ئۈزگەن ئالمىلار.
ئالمىدەك يارنى قويۇپ،
سەتەڭنى سۆيگەن لالمىلار.

ھويلىغا قاپاق تېرىپ،
قاپاق باراڭلىق قىلدىلا.
يار ئۈستىگە يار تۇتۇپ،
ئەجەب ساراڭلىق قىلدىلا.

ئاسماندىكى ئاي ئىدۇق،
سۇغا چۈشۈپ لاي بولدۇق.
خېلى ئەزىز بالا ئىدۇق،
ساڭا تېگىپ خار بولدۇق.

تاغقا چىقتىم ئۈۋۈ ئۈچۈن،
بىرمۇ كېپىك ئاتالمىدىم.
ئارزۇلاپ تۇتقان يارىمنىڭ،
قوينىدا ياتالمىدىم.

تۇخۇم كۆمدۈم ئوچاققا،
ئېتىلغاندۇ بۇ چاققا.
يامان قىزنى يار تۇتساڭ،
تاشلىۋېتەر يىراققا.

سارايىم سەن سارايىم،
قارا ياغاچتا سارايىم.
ئاخشام بارسام چىقمىدىڭ،
ئۆتۈپ كەتتى قارايىم.

ئۆستەڭ بېشىدا ئەمەن،
يارىمغا نېمە دەمەن.
ئاخشام كەلمىدىڭ دېسە،
گىلەم توقۇدۇم دەمەن.

قاشىنىڭ قارىسى سەندە،
كۆزىنىڭ قارىسى سەندە.
ۋەدىسىدە تۇرمىغان،
يۈزى قارا شەرمەندە.

قىزىلگۈل توزۇپ كەتسە،
ھۇقۇشنىڭ نېمە كارى.
ھالىڭغا قاچان يەتكەن،
باشقىنىڭ لېۋەن يارى.

يارىنىڭ بېغى چاڭغۇرلۇق،
ئۇدۇل كەلسە ماڭغۇلۇق.
يار كۆڭلىدە جىن بولسا،
بىر قاراپلا يانغۇلۇق.

يانغاننى چىراغ دەڭلا،
كۆيگەننى پىراق دەڭلا.
ۋاپاسىز دېۋەڭ يارنى،
كۆڭۈلدىن يىراق دەڭلا.

چىراغپايدىكى چىراغ،
نېمە بولدى ئۆچۈپ كەتتى.
بىر كۆرۈپلا مەن سىزنى،
يۈرىكىم سوقۇپ كەتتى.

سايراپ نالە قىلادۇر،
قەپەسدىكى تۇمۇچۇق.
مېنى مۇنچە قىينىماي،
راست گېپىڭنى قىل ئوچۇق.

يارىنىڭ كىيگەن كۆڭلىكى،
شىپىك، ئەتلەس، تاۋادۇر.
يارىم سەندىن ئايرىلسام،
ئۆلمەك ماڭا راۋادۇر.

ناخشا توۋلاپ كوچىدىن،
ئۆتۈپ كەتتى ياش باللا.
خەۋەر ئالاي دېمەيدۇ،
باغرى قاتتىق تاش باللا.

ئات مىنسەممۇ ئوينايمەن،
مىنمىسەممۇ ئوينايمەن.
كىم جېنىمغا ئەسقاتسا،
شۇنىڭ بىلەن ئوينايمەن.

گۈلنى گۈلگە بەردىلە،
گۈلنى تىكەنگە بەردىلە.
ئۆز خىلىمنى تاپقىچە،
پەيلى يامانغا بەردىلە.

ئىشىك ئالدى چىنادۇر،
ئەگسەم شېخى سۇنادۇر.
يار ئۇستىگە يار تۇتسا،
ئوغۇل - قىزغا گۇناھدۇر.

يانچۇقۇمغا قول سېلىپ،
دەرھال ئالدىم بىر ياقۇت.
سەن ئەخمەقنى گوللىغان،
بىر كىيىملىك چىپەرقۇت.

بىلىڭىزنى باغلايسىز،
ئىزىمىزنى ئەتمەيسىز.
بېشىمىزغا كۈن چۈشتى،
ھالىمىزغا يەتمەيسىز.

قولىدا پەرەڭ ياغلىق،
يارىم كۆزىدە ياش بار.
يار كۆڭلى بۆلەك ئىكەن،
باغرىدا قارا تاش بار.

بادام دوپپام بار دەيسەن،
كىيەلمىگەن نېمەڭگە.
ئىككى يارىم بار دەيسەن،
سۆيەلمىگەن نېمەڭگە.

شاپتۇل شېخىنى ئەگىدىڭمۇ،
ئانار شېخىنى ئەگىدىڭمۇ؟
يوقسۇل كۆرۈپ سەن مېنى،
پۇلى بارغا تەگىدىڭمۇ؟

قوغۇنلۇققا قارىسام،
قوغۇندىن تولا سويما.
مەن سېنىڭ خىلىڭ ئەمەس،
باشقىنى تېپىپ ئوينا.

باغدا ئۆسكەن تېرەكنىڭ،
ياغاچلىرى نو بولسۇن.
مەندىن باشقا يار تۇتساڭ،
ئىككى كۆزۈڭ كور بولسۇن.

ئالدىڭدا قاراپ تۇرسام،
تارتىشتىڭ سەن كەينىڭگە.
مەقسىتىڭ بۆلەك بولسا،
قويۇپ بېرەي مەيلىڭگە.

سايدا ئۆسكەن تېرەكنىڭ،
سايغا چۈشەر سايىسى.
ۋىجدانسىز قارا يۈرەكنىڭ،
سۇغا چۈشەر چالمىسى.

ئۇلۇغ سۇدىن ئۆتەلمەي،
قاش ياقلاپ يۈردۈڭمۇ؟
ۋاپادارىدىن يۈز ئۆرۈپ،
ۋاپاسىزغا تويدۇڭمۇ؟

ئالما بەرسەم يېمەيسىز،
مەن يېگەندە قارايسىز.
يار قەدرىنى بىلمەيسىز،
تاشلىۋەتسەم يىغلايسىز.

ئۆرۈكلەر پىشىپ قاپتۇ،
خالىسام كىرىپ يەيمەن.
ئاچچىقىمنى كەلتۈرمە،
ئاتاڭغا بېرىپ دەيمەن.

كۆڭلىكمنى يۇدۇردۇم،
ئاق سەنگە يايدۇردۇم.
ساڭا بەرگەن كۆڭلۈمنى،
ئۈچ كۈن بولدى ياندۇردۇم.

باغقا كىرمەن ئەمدى،
گۈلنى ئۈزمەن ئەمدى.
كۆڭلىڭىزگە كەلمسۇن،
ئاشنا تۇتمەن ئەمدى.

چوك ئۆستەڭگە سۇ كەپتۇ،
كەتمەن ئېلىپ قاشلىدۇق.
يېڭى يارنى كۆرگەندە،
كونا يارنى تاشلىدۇق.

ئاتىمنىڭ تاقاسى يوق،
سايغا چۈشسە ئاقسايدۇ.
تاشلىۋەتكەن دىۋەڭ يار،
بىزنى قاغاپ قاقشايدۇ.

ئېگىز تاغقا چىققاندا،
كۆرۈنمەيدىكەن مۇنار.
ئەجەبمۇ تاشلىشىپ كەتتۇق،
قايسىمىزدىكى گۇناھ؟

ئاقمىدۇ بىلەكىڭىز،
كۆكمىدۇ خەمەكىڭىز.
بىزنى تاشلاپ كەتتىڭىز،
تاشمىدۇ يۈرەكىڭىز.

گۈل ئۈزەي دەپ كەلگەنتىم،
بىر گۈلۈڭنى ئۈزمىدىم.
ئەقلى بولسا كېلەر دەپ،
مەن ئۈمىدنى ئۈزمىدىم.

ئاتچان يولى ئۇزۇن ساي،
ماڭسام پۇتۇم ئاغرىدى.
تاشلىۋەتكەن يارىمگە،
ئەمدى ئىچىم ئاغرىدى.

ئېگىز دۆڭگە چىقماڭ سىز،
سىيرىلىپ چۈشەلمەيسىز.
بىزنى تاشلىغان بىلەن،
ئۈمىدنى ئۈزەلمەيسىز.

خۇلۇغۇم ئۆز خۇيلۇغۇم،
ئۆزۈڭنى گالۋاڭ قىلمىغىن.
ماڭا مەيلىڭ بولمىسا،
كۆڭلۈمنى ۋەيران قىلمىغىن.

گۈل ئېچىلغان گۈل باغدا،
نادانكەنمىز ئۇ چاغدا.
چۈشەنمەي يار قەدرىنى،
بىز قالدۇق بوگۈن داغدا.

ئالتە ئاي باقتىم قويۇڭنى،
بىر كۆرمىدىم بويۇڭنى.
كۆرسەتمىسەڭ كۆرسەتمە،
بۆرە يېسۇن قويۇڭنى.

يار دەردى يامان دەيدۇ،
بىلمەيمەن يامانلىقنى.
كەچ يېتىپ، سەھەر تۇرۇپ،
تىلەيمەن ئامانلىقنى.

تال دەپتىمەن، تال دەپتىمەن،
تېرەك ئىكەنسىز.
كۆڭلى يېقىن يار دەپتىمەن،
يىراق ئىكەنسىز.

بارغىنىڭدىن، كەلگىنىڭدىن،
كەتكىنىڭ ياخشى.
يار دەردىنى تارتقىنىڭدىن،
ئۆلگىنىڭ ياخشى.

سەن چىمەننىڭ گۈلى بولساڭ،
مەن چىمەننىڭ بۇلبۇلى.
سەن چىرايىڭغا ئىشەنسەڭ،
مەن خۇدايىمنىڭ قۇلى.

گۈلمىدى، غۇنچەمىدى،
يارىم سىنىڭ باشىڭدىكى.
زادىلا تونۇيالمىدىم،
كىملەر ئىدى قاشىڭدىكى.

ئاتنى مىندىم ئىگەرسىز،
تاغقا چىقتىم يۈگەنسىز.
يارى تۇرۇپ يار تۇتقان،
يۈزى قارا ئىمانسىز.

سىنى موللا يىگىت دەيدۇ،
مىنىڭ موللىلىقىم ياخشى.
سىنىڭدەك بىۋاپا ياردىن،
مىنىڭ تەنھالىقىم ياخشى.

مەن ئېتىمنى ساتمايمەن،
ئۇن بەش تەڭگە قەرزىم بار.
قىز ئالسام جۇۋان چىقتى،
ئاخۇنۇمغا ئەرزىم بار.

ئاق ساراي بولغان بىلەن،
زەدىۋالى يوق ئىكەن.
ئالدىراپ بەرگەن كۆڭۈلنىڭ،
ئەتىۋارى يوق ئىكەن.

قارلىق تاغدا قار يېغىپتۇ،
بوستاندا تۇمان.
يۈرىكىمدە ئوت كۆيۈپتۇ،
كۆڭلۈمدە گۇمان.

بۈگۈن ئايغا ئالتە دەيدۇ،
سانىسام يەتتى،
بىۋاپاغا ئاشنا بولسام،
تاشلىدى - كەتتى.

ھەر قونماس مەغەزگە،
قاغا قونماس پەغەزگە.
قىز باللا كۆيۈپ قاپتۇ،
كويچەن دېگەن قەغەزگە.

پىيىپ ئەتسە چۆپ بولتۇر،
چىلىپ ئەتسە بولماق.
قايسى ئەخمەقنىڭ ئىشى،
نامەرد بىلەن ئوينىماق.

ئايمۇ چوشتى ئايۋانغا،
كۈنمۇ چوشتى ئايۋانغا.
ئەقدەم بىكار كەتتى،
قەدرىم بىلمەس ھايۋانغا.

چوڭ گەپ قىلماڭ سىكىلەك،
ئوتنىڭىزدا كۆيمەيمەن.
تاللاپ سۆيگەن يارىم بار،
سىزدەكلەرنى سۆيمەيمەن.

ئالما بەرسەم ئالمايسىز،
بەرمەي كەتسەم قارايسىز.
قايسى چوڭنىڭ قىزى سىز،
ئانچە نەزەر سالمايسىز.

ئىگىز دۆڭدە ئۆيىڭىز،
قاۋاپ چىقتى سېگىڭىز[1].
ۋەدە قىلغان ئۆزىڭىز،
يالغان ئىكەن سۆزىڭىز.

قاشىڭ قارا بولغۇچە،
كۆزۈڭ قارا بولسىچۇ؟
مەندەك ياردىن كەچكىچە،
يۈزۈڭ قارا بولسىچۇ؟

يارنىڭ ئۆيى چەينەكتە،
قەستىم ئۇنى سۆيمەكتە.
يار ئۆزىنى ماختايدۇ،
قاراپ باقسۇن ئەينەككە.

باغقا بوغداي تېرىسام،
ئۈنمەي تۇرۇپ سۇ دەپتۇ.
ئىشكايلامدىن يار تۇتسام،
سۆيمەي تۇرۇپ پول دەپتۇ.

ئاق ئالماڭنى يېمەيمەن،
قوش مۇشتەك ئانارىم بار.
سەندەك يارنى سۆيمەيمەن،
قىزىلگۈلدەك يارىم بار.

قوناق تىكتىم بىر دانە،
ئۈنۈپ چىقتى مىڭ دانە.
كوچىدىكى سەتەڭلەر،
ئەمدى بولدى دېۋانە.

سوپىياڭ باغدا سايرايدۇ،
بىردەم ئارام ئالمايدۇ.
بىزنىڭ خېنىم تاش يۈرەك،
باغرى ھەرگىز سۇنمايدۇ.

① سېگىڭىز — سەگ، ئىت.

سۆكۈش، قامچىلاش تېمىسىدىكى قوشاقلار

بەش توغراقنىڭ چۆلىدە،
چۈجە يېگەن سانى كۆرۈك.
چاغلىماي كۆڭۈل بېرىپ،
بالاغا قالغان يارنى كۆرۈك.

ئاق چەينەككە چاي قۇيسام،
كۆك چەينەككە دەز كەتتى.
ئۇينىساق بىز ئۇينىدۇق،
ساڭا نېمە دەرد يەتتى.

بۇۋاپا دەپ ئاڭلىدۇق،
تاشنى يۈرەككە تاڭمىدۇق.
سەن ئەقىدە باغلىساڭ،
بىزمۇ ئەقىدە باغلىدۇق.

ئېرىقمۇ ئېرىق ئاتلايسەن،
يۇقىرى - تۆۋەن قاترايسەن.
ئىشىك ئۇڭغا تارتمىسا،
ماڭا نېمە باتنايسەن؟

تەلپىكىم سەككىز تالا،
تۆتى قارا تۆتى ئالا.
سەككىز ئاي ئوتتۇڭدا كۆيسەم،
بىلمىگەن كۆڭلى قارا.

ئالمىنى بېرىك دەيسىز،
بەرسەم كىم بىلەن يەيسىز.
يار قەدرىنى بىلمەيسىز،
تاشلىۋەتسەم يىغلايسىز.

ياخشى بىلەن دوست بولۇپ،
يامان يارنى تاشلاڭ سىز.
بىز ئۇينايلى دەپ قويسام،
ھەددىڭىزدىن ئاشماڭ سىز.

ئۇچاق بېشى ئۇياغلىق،
چۆگۈندە چاي قوياغلىق.
چوك گەپ قىلماڭ سەتەڭلەر،
سىزگە بىز بەك تۇياغلىق.

ئاتىنىڭ ئاتلىقى باردۇر،
ناۋاتنىڭ تاتلىقى باردۇر.
سەن ئۆزۈڭنى چوك تۇتما،
سەندىن داڭلىقى باردۇر.

باغدا پاختەك، سۇدا ئۆردەك،
ئۇچۇپ، ئويناپ يۈرگىدەك.
كونا يارنى سوراپ باقسام،
شاپاق غاجاپ يۈرگىدەك.

يارنىڭ ئىسمى مەيزانگۈل،
قىسقان گۈلى رەيھانگۈل.
سەن ئۆزۈڭنى چوڭ تۇتما،
ئاھىم تۇتار، ئاگاھ بول.

يارىمنىڭ بويى زىلۋا،
زىلۋا بويىدا خال بار.
مېنى تولا قاقشاتقان،
دۆڭ مەدرىستىكى كالۋا.

ئۆيۈڭنىڭ ئارقىسى يايلاق،
ئۇنلايدۇ تۆگە ـ تايلاق.
ئەقىدەمنى بىلمىدىڭ،
بىۋاپا دىۋەڭ مايماق.

ئانارگۈلى گۈل ئەمەس،
قىزىرىپ تۇرغان بىلەن.
خەقنىڭ يارى يار ئەمەس،
ھىجىيىپ تۇرغان بىلەن.

بىزنىڭ باغدا چىلان بار،
چىلان تۈۋىدە يىلان بار.
چوڭ گەپ قىلماڭ خېنىملار،
قورسىقىمدا پىلان بار.

ئاينى ئاسماندا دېسەم،
يەردىمۇ ئاي بار ئىكەن.
مەن سېنى بەلەن دېسەم،
سەندىن بەلەن يار بار ئىكەن.

جان خېنىم كۆردۈڭلىمۇ،
سەگى تېرەك بوستانلىنى.
ئۆلمىسەك بىزمۇ كۆرەرمىز،
داغلىغان دوستاڭلىنى.

ئېگىز ئايۋان باشىدا،
ئۇۋۇلاپتۇ سالمىلا.
يانچۇقىدا بىر پۇڭ يوق،
يار تاللايدۇ لالمىلا.

ئارىش[1] يېزا ئىچىگە،
ئاق ئۆيلەرمۇ سېلىندى.
مەن كۆيگەن ئاشۇ قىزچاق،
يالغانچىدەك بىلىندى.

ئاتقا مىندىم يۈگەنسىز،
تاغقا چىقتىم داۋانسىز.
ۋەدىسىدە تۇرمىغان،
يۈزى قېلىن ئىمانسىز.

[1] ئارىش ــ كېرىيىدىكى جاي ئىسمى.

چىنىنى بەرمەك نادانغا،
ئۇيناپ - ئۇيناپ سۇندۇرار.
بىۋاپا يار تۇتسىڭىز،
كۆڭۈلنى قاچان تىندۇرار.

ھاۋارەڭ تونىنى كىيىپ،
ھاۋادا ئۇيىنغان يارىم.
ياخشى يار يانىدا تۇرۇپ،
يامانىنى خالىغان يارىم.

ئىشكتىن چىقىرىپ باشىنى،
ئۇيناتتى قەلەم قاشىنى.
ئەقلى يوق گۇينىڭ قىزى،
تاپالمىدى ئاداشىنى.

تاش يولغا قوناق چاچسام،
چار خوراز تېرىپ يەيدۇ.
باشقا يۇرتتىن يار تۇتسام،
تاشلاپ قاچمەن دەيدۇ.

تەلپىكىم سەككىز تالا،
تۆتى قىزىل، تۆتى ئالا.
موردىن چىققان تۈتۈندەك،
يۈزى ئاق، كۆڭلى قارا.

ئوچاق بېشى ئوياغلىق،
موندەك چۆگۈن[1] قوياغلىق.
بۇ كەمدىكى قىز باللا،
يار تۇتقانغا تۇياغلىق.

يەر ئاغدۇرغلى تۈزدە،
ئالا ئۆينى قاتتىڭمۇ؟
ئالمىدەك چىرايىڭنى،
بەش تىزىنغا ساتتىڭمۇ؟

كۈز شەپىسى كەلمەيلا،
ئۆستەڭ سۈيى مۇزلاپتۇ.
تىلى تاتلىق چوكانلار،
ئۆز لەۋزىدە تۇرماپتۇ.

ئېگىز ئۆسكەن ئۆرۈكنىڭ،
شېخىنى قانداق ئەگدىلە؟
بىزنى ياراتماي بېرىپ،
ئاقساقالغا تەگدىلە.

بەك چىرايلىق قىز ئىكەنسىز،
سىداپ[2] مارجانغا ئوخشايسىز.
كۆڭلۈمنى بېرەي دېسەم،
بەك نادانغا ئوخشايسىز.

---

① موندەك چۆگۈن — كىچىك چۆگۈن.
② سىداپ — سەدەپ.

ئاق تەگگە ئۈزۈك ئالسام،
كۈمۈشلىرى يالغانكەن.
يارىڭ بولسا مەزمۇت تۇت،
كۆلۈشلىرى يالغانكەن.

باغىمدا ئەجەب تولا،
شاپتۇلا بىلەن ئالما.
سەن ئۆزۈڭنى چوڭ تۇتۇپ،
مەندىن ئايرىلىپ قالما.

گۈلى سۆسەرنى كۆرۈڭ،
كۈنگە قاراپ قايرىلىدۇ.
بىۋاپا يارنى كۆرۈڭ،
ئۆلمەي تۇرۇپ ئايرىلىدۇ.

بىر بېرىپ، ئىككى بېرىپ،
قالمىدى ئۆتۈك پاشنىسى.
بىر ئەمەس، ئىككى ئەمەس،
ئۇچرىدى يارنىڭ ئاشنىسى.

يار يۈرىكى غەلۋىردەك،
قۇيسىلا تۇرماس تېرىنغ.
يەتتە دەريا سۇيىدە،
يۇسمۇ بولماس ئېرىنغ.

قاراڭغۇدىن قورقمايمەن،
ئوڭ قولۇمدا تاشىم بار.
سەندەك يارنى سۆيمەيمەن،
قارا كۆز ئاداشىم بار.

ئەنجى باغلىغان باغلىق،
يۈرەكنى داغلىغان ياغلىق.
قىلىقىڭنى دىمىسەم،
چىرايىڭ ماڭا چاغلىق.

باشلىرىغا يارىشىپتۇ،
چاچلىرى سۇمبۇل.
ئۇتىڭىزدا سارغىيىپمەن،
بولدۇم بىقۇۋۇل.

ئاي تۇغقاندا تۇغقانىمدى،
مەشۇقۇم سىزنى.
كۈن پاتقاندا تەۋرەتكەنمۇ،
بۆشۈكىڭىزنى.

بىھوش قىلىپ تۈگەشتۈردى،
ئۇتىڭىز بىزنى.
ئاق بۇلۇتنى ياسىغانمۇ،
تۆشەكىڭىزنى.

ئاي يۈزۈڭنى كۆرسەم ئەگەر،
سۆيۈپ ئالارمەن.
بۇلبۇل ئاشىق بويلارىڭغا،
قونۇپ ئالارمەن.

بۇ كۆڭۈلنى ساڭا بەردىم،
يارىڭ بولاي دەپ.
كېچىسى مەخمەل تۆشەكتە،
بىللە ياتاي دەپ.

ياخشى دوپپا كىيدىم دەپ،
كىيگەنلىرىڭىز ئۆرۈمە.
ياخشى يىگىت سۆيدۈم دەپ،
سۆيگەنلىرىڭىز سۆرۈمە.

ئات مىنىپمۇ يۈرگەن بىز،
تون كىيىپمۇ يۈرگەن بىز.
كۆڭلىڭىزنىڭ ئالسىنى،
بىر كۆرۈپلا بىلگەن بىز.

ھاۋادىكى لاچىننىڭ،
قاناتىدا توپا يوق.
چىرايلىققا كۆيمەڭلار،
چىرايلىقتا ۋاپا يوق.

پىرژىندە قىلسا يۈرەك،
كۆيگۈنۈمكەن دېمىگىن.
چىرايىغا قاراپلا،
سۆيگۈنۈمكەن دېمىگىن.

ئۈرۈمچىدىن ئات ئالدىم،
مىنىپ كەلدىم يۈگەنسىز.
بىزدىن باشقا يار تۇتۇپ،
يۈرۈپ بېقىپ بىلگەنسىز.

گۈلە سالدىم خۇۋانە،
پاتمىدى سارايىمغە.
سەن قىلساڭ يامانلىقنى،
مەن قويدۇم خۇدايىمغە.

يارنىڭ ئۆيى خاماندا،
ئوت قالاپتۇ ساماندا.
باشتا مېنى يامان دەپ،
ئەمدى قاپتۇ ئارماندا.

قارا قالپاقنى كىيىپ،
قاراقچى بولمامدۇ كىشى.
بىۋاپا يار دەردىدە،
راۋابچى بولمامدۇ كىشى.

سىزدەك يارنى سۆيمەيتتىم،
سۆيدۈرگەنمۇ خېتىڭىز.
ئايرىلىپمۇ كەتمەيتتىم،
پەقەت يوقكەن دېتىڭىز.

ئاق قىزچاق، ئاپئاق قىزچاق،
چىلگە پۈرايدۇ قوينىڭىز.
سالام قىلسام باقمايسىز،
بەك ئۆرىكەن بوينىڭىز.

بۇ تاغلار، ئېگىز تاغلار،
تېشى بار، توپاسى يوق.
بېلى بوش لېۋەن يارنىڭ،
دەردى بار، ۋاپاسى يوق.

كاككۇك گۈلنى قىسماڭ،
توزۇپ كېتىدۇ يەرگە.
بىۋاپانى يار تۇتماڭ،
تېگىشۋالىدۇ ئەرگە.

بويىنۇمدىكى مارجاننى،
ئىشىك ئالدىڭغا چاچىمەن.
رەنجىپ قالغان كۆڭلۈڭنى،
ئويناپ يۈرۈپ ئاچىمەن.

قوغۇن تېرىدىم خىللاپ،
چۈنەك بېشىنى قىغلاپ.
يارنى تۇتىمەن تاللاپ،
قالسەن ئۆزۈڭ يىغلاپ.

ئەجەبمۇ بولۇق بولدى،
هويلامدىكى قارا ئۆرۈك.
بىۋاپالىق قىلغاننى،
يولدا تاشلاپ كەتكۈلۈك.

قويىنىڭمۇ قوزاسى بار،
پىلىنىڭمۇ قوزاسى بار.
بىۋاپالىق قىلغانىنىڭ،
قىيامەتتە جازاسى بار.

ئاسماندا ئۇچۇپ يۈرگەن،
بىر يالغۇز قارا قاغا.
بارساڭلار سالام دەڭلار،
بىزنى ئۇنتۇغان يارغا.

قارا دۆڭگە ① بارغىچە،
لايغا پاتتۇق تىزغىچە.
دەپ قويۇڭلار يارىمغا،
يار تۇتمىسۇن كۈزگىچە.

بۇ تاغلار ئېگىز تاغلار،
تېشى بار، توپاسى يوق.
ئىرادىسى بوش يارنىڭ،
دەردى بار، ۋاپاسى يوق.

ئەي خېنىم گۈلدەك كۈلۈپ،
ئىشقىڭغا زار قىلدىڭ مېنى.
ۋەدىنى يالغان قىلىپ،
ئىنتىزار قىلدىڭ مېنى.

يارنىڭ ھەرەم بېغىدا،
قولدا باققان كەپتىرى بار.
كۆڭلىنى خەققە بېرىپ،
بىزگە ئەجەب گەپلىرى بار.

تام ئۈستىگە تام قويدۇق،
شامالغا دالدا بولسۇن دەپ.
يار ئۈستىگە يار تۇتتۇم،
يۈرەككە داۋا بولسۇن دەپ.

① قارا دۆڭ — گۇما ناھىيە سانجۇ يېزىسىدىكى جاي ئىسمى.

بايان ئەيلەي مەن سىزگە،
ئەرز ھالىمنى.
چۇلغىۋالدى ئوتىڭىز،
ئوي-خىيالىمنى.

جۇدا بولغىچە سىزدىن،
ئۆلگىنىم خوپتۇر.
دوزاخ ئوتىدا يۈز يىل،
كۆيگىنىم خوپتۇر.

مەن ساڭا كۆڭۈل بېرىپ،
قالدىم بالاغا.
ھېچ ئىلاجىم يوق مېنىڭ،
يىغلاي خۇداغا.

تامدىن ئېگىز چىتىڭىز،
بارسام قاۋايدۇ ئىتىڭىز.
ۋەدە قىلغان ئۆزىڭىز،
يالغان چىقتى سۆزىڭىز.

ئاق ئالما قىزىل ئالما،
باغدا پىشقان ئەمەسمۇ؟
بىز ئىككىمىز ۋەدىنى،
بىللە قىلغان ئەمەسمۇ؟

جىنچىراغنىڭ كۆيگىنىدىن،
كۆيمىگىنى ياخشىراق.
بىۋاپانىڭ سۆيگىنىدىن،
سۆيمىگىنى ياخشىراق.

ئايمۇ دەيدۇ، كۈنمۇ دەيدۇ،
چارقى پەلەكتە.
ۋاپاسى يوق شۇ يارىمنىڭ،
كۆڭلى بۆلەكتە.

ئۇچۇپ يۈرگەن لاچىننىڭ،
قاناتىدا توپا يوق.
يالغانچى بىلەن يۈرمەڭ،
يالغانچىدا ۋاپا يوق.

قامچام دەستە، گۈل دەستە،
قاراپ قويسام تۇرمايدۇ.
ئۆزى داڭلىق چوكانلار،
ۋەدىسىدە تۇرمايدۇ.

ئەنجان ياغلىق قولۇمدا،
باغلىغۇممۇ كەلمەيدۇ.
ئىككى يۈزلۈك شۇ يارغا،
قارىغۇممۇ كەلمەيدۇ.

مەن ئاتىمنى سۇغاردىم،
مۈزنىڭ تېگىنى ئويۇپ.
چوكان بىلەن ئوينايمەن،
جۇۋاننى داغدا قويۇپ.

ئاق ئالمىنىڭ شېخى پەس،
ئۆزەي دېسەم قول يەتمەس.
چوكانلارنىڭ كۆڭلى پەس،
كىم گەپ قىلسا ياق دېمەس.

مېھرىباندۇر ئۆزلىرى،
شېرىن - شېكەر سۆزلىرى.
بىر كېتىپ ھېچ كەلمەيلا،
قانداق چىدايدۇ يۈزلىرى.

ئېگىز تاغنىڭ بېشىدىن،
ئۇچۇپ كەلدى بىر ئۇلا.
يارىم مېنى خارلىدى،
ئىچىمدە دەردىم تولا.

بىر پۇتۇمنى شاخقا قويدۇم،
بىر پۇتۇمنى لەمپىگە.
ئەمدى كەلسە قارىماسمەن،
قارا يۈز شەرمەندىگە.

بۇلبۇلۇڭغا دان سالماي،
سايرىمسۇن دېگەنمۇ؟
سېغىنغاندا خەت يازماي،
ئۆلۈپ قالسۇن دېگەنمۇ؟

راۋاب دېگەن بىر ياغاچ،
ئۇنلەيدىغان تارىسى.
دادىسىدا ھېچ گەپ يوق،
كۇنلەيدىغان ئانىسى.

دۇتارنى چېلىپ - چېلىپ،
ئوڭ يېنىمغا ئەپ قويدۇم.
يارنىڭ قىلغان گېپىنى،
يۈرىكىمگە سەپ قويدۇم.

پېشانەڭدىكى ئامەت،
بىلەكىڭدىكى سائەت.
كىمنى كۆرسەڭ ئويناپسەن،
چىرايىڭغا مىڭ لەنەت.

مەن مالىمنى ھەيدىدىم،
شەنبە كۈنى تارانغا[1].
مەن ئەمدى گەپ قىلمايمەن،
قەدرىم بىلمەس ساراڭغا.

مېھرىبان گۈزەل يارىم،
بېدىلىكنى يول قىلما.
بىر ئويناپ ئىككى كۈلۈپ،
بۇ يۈرەكنى گول قىلما.

باياۋاندىكى قويلار،
ھاۋا يانسا ئوت يەيدۇ.
بىزنى قاقشاتقان يارىم،
قىيامەتتە نېمە دەيدۇ.

[1] تاران — يايلاق ئىسمى.

ئاتىمنى سۇغاردىم مەن،
كەڭقىر②لەڭزىدە — كۆلدە.
يارىمنى سېغىندىم مەن،
غېرىب بولغاندا ساي - چۆلدە.

چارخامنىڭ ئۇچى ھالقا،
ھالقىسىدىن چۆرۈيمەن.
ۋاپا قىلمىغان يارنى،
باش كۆزۈمدىن ئۆرۈيمەن.

باغىڭدىكى قوناقنى،
سوياپ سالدىم سېۋەتكە.
ئىشەنمەڭلار ياش باللا،
ۋاپاسى يوق سۆلەتكە.

قورغۇيۇم پالاقشىيدۇ،
سا كەلگەنگە ئوخشايدۇ.
يارنىڭ كۆڭلى سىڭايان،
يار تۇتقانغا ئوخشايدۇ.

يارىمنىڭ ئۆيى باشتا،
بەلگىسى قورام تاشتا.
يارنىڭ بۇنداق قىلىشىنى،
ئويلىماپتىمەن باشتا.

دۆڭگە چىقسام دۆڭ ياخشى،
ئويغا كىرسەم ئوي ياخشى.
ئىشقى يوق نادان ياردىن،
قوشقا قاتقان ئوي ياخشى.

يارنىڭ قولىدا كەكە،
تام تۈۋىنى كولايدۇ.
يۈرىكىمنى كۆيدۈرۈپ،
ئۆزى كىمنى ئويلايدۇ.

دەريا بويىدىكى باغدىن،
ئۈزۈۋالدىم ئالمىنى.
بىۋاپا ئىكەن يارىم،
سورىمايدۇ ھالىمنى.

قۇرۇق ئۈزۈم بېرىپ - بېرىپ،
قۇرۇتتۇڭ بىزنى.
ھەر ئاخشىمى بارىمەن دەپ،
ئۇنۇتتۇڭ بىزنى.

ئالمىغا قول ئۇزارتتىم،
شاخلىرىنى ئېگەي دەپ.
سەن مېنى يارىتىمدىڭ،
باشقا ئەرگە تېگەي دەپ.

① كەڭقىر — گۇما ناھىيىسى كەڭقىر قىرغىز مىللىي يېزىسى.

بۇ شوينا ئۈزۈن شوينا،
ئاسمانغا ئېتىپ ئوينا.
سېنىڭ خىلىڭ مەن ئەمەس،
خىلىڭنى تېپىپ ئوينا.

ساي بويلاپ شامال كەلدى،
سايياغنىڭ شامالمۇ؟
كىچە بولسا ئۇيقۇ يوق،
سەن يارنىڭ خۇمارمۇ؟

تۇرلۇك تېمىدىكى مۇھەببەت قوشاقلىرى

ئۆستەڭ سۈيى لايكەن دەپ،
كۆلچەك كولاپ سۇ ئىچكەن.
بىزنى كىچىك نادان دەپ،
بىر سەتەڭگە دوم چۈشكەن.

قەغەز بىلەن گۈل ياسىدىم،
سىياھ بىلەن سۆز.
ئالتۇن بىلەن ئۈزۈك ئەتتىم،
ياقۇت بىلەن كۆز.

ئۆگزەڭگە چىققان بىلەن،
چەللەڭگە ئۇلاشمايمەن.
ئاشناڭ سېنى ئالداپتۇ،
مەن سېنى تالاشمايمەن.

بادام دوپپىلىق يارىم،
گۈلگە سۇ ئاچاي دەملا؟
يۈرەككە ئوتنى سېلىپ.
تاش يولچە قاچاي دەملا؟

قاشنى قاشقا ئۇلىسا،
دەرياغا كۆۋرۈك بولغۇدەك.
ئىككى يار تۇتقان كىشى،
سەۋدا كېسەلگە قالغۇدەك.

شايى بەلۋاغ باغلىما،
گۈلى يوغان، تېگى بوش.
چىرايلىق دەپ سۆيمىگىن،
گېپى يوغان، بېلى بوش.

سانجۇ، قوشتاغ باغلىرىدا،
مەي باغلاپتۇ تۆلەستان.
سەن ئۇ يەردە مۇڭداشساڭ،
مەن بۇ يەردە مۇڭداشقان.

ئۇيان ئۆتۈپ، بۇيان ئۆتۈپ،
نەگە بارۇرسەن.
ئوسمىنى قويۇپ، گۈلنى قىسىپ،
جاننى ئالۇرسەن.

قىزىل يوپكا ئىچىدە،
لىغىلدايدۇ بېلىڭىز.
پېنىڭىزدا مەن تۇرسام،
كىمگە چۈشتى كۆڭلىڭىز.

ماڭغان يولىڭىز ئۇزاقمۇ؟
مىنگىنىڭىز ئۇلاقمۇ؟
خەت يازسام جاۋابى يوق،
پۇت - قولىڭىز چولاقمۇ؟

داۋۇزىڭىز بولغان بىلەن،
ئۆگزىڭىزنىڭ تېمى پەس.
ۋەدىڭىز بولغان بىلەن،
كۆڭلىڭىز بىزدە ئەمەس.

بىز تېرىغان قوناقنىڭ،
ھەر تۈپىدە تۆتتىن باش.
مېنىڭ كۆڭلۈم سەن بىلەن،
سەن بىلمەيسەن باغرى تاش.

ئاتقا مىندىم ئېگەرسىز،
تاغقا چىقتىم يۆگەنسىز.
يارى تۇرۇپ يار تۇتقان،
يۈزى قارا ئىمانسىز.

يارىم چالىدۇ راۋاب،
تارىسىنى ساز قىلىپ.
بىر سۆيۈپ قويۇڭ دېسەم،
قارىمايدۇ ناز قىلىپ.

ئېرىقىڭىزدا سۇ يوقكەن،
بېلىقلىرىڭ ئامانمۇ؟
خەق ئۇينىسا ھېچ گەپ يوق،
بىز ئۇينىساق يامانمۇ؟

بەش قولاققا سىم قويۇپ،
تەمبۇر چالغان كىم بولدى؟
دەردىڭىزنى مەن تارتسام،
سۆيگىنىڭىز كىم بولدى؟

يول بولسۇنا يول بولسۇن،
ماڭغان ئىزىڭ گۈل بولسۇن.
قارىسام قارىمايسەن،
ئىككى كۆزۈڭ كور بولسۇن.

بۇ دوپپا - چىمەن دوپپا،
ئالىيېشىل بوياپ بەر.
بۇ ئالماڭنى يېمەيمەن،
بەرگۈڭ بولسا سوياپ بەر.

پەرداز قىلىپ چىقىپسەن،
چوڭ بازارغا ماڭدىڭمۇ؟
ماڭا قاراپ قويمايسەن،
ئەقدەڭدىن ياندىڭمۇ؟

تۇماق كىيدىم باشىمغا،
ياراشتى چىرايىمغا.
سەن قىلساڭ يامانلىقنى،
مەن قويدۇم خۇدايىمغا.

ئۈستەڭ سۈيى لايكەن دەپ،
كۆلچەك كولاپ سۇ ئىچمەڭ.
بىزنى كىچىك نادان دەپ،
باشقىلارغا دوم چۈشمەڭ.

ئۈجمەگە چىقىۋېلىپ،
غازاڭ سىيرىدىم قورتقا.
بالدۇر سالمىغان بولسام،
ئەمدى سالىمەن ئوتقا.

تاماكا سالاي دەيدۇ،
خالتىنى تاپالمايدۇ.
كۆڭلۈمنى ئېلىڭ دەيدۇ،
خالىي جاي تاپالمايدۇ.

ئوتقا سالسا كۈل بولۇر،
سۇغا سالسا پارچە مۇز.
مېنىڭ يارىم بار ئىدى،
قېشى قارا، كۆزى بوز.

ساغاندىكى① ماشىنا،
سايۋاغ يولدا توختايدۇ.
ئېرى بار دەپ قورقماڭلار،
يۆگەپ قويسا ئۇخلايدۇ.

ساي بويلاپ شامال كەلدى،
گۈل بوستاننى ئەگسەم دەپ.
قىز - چوكانلار يىغلايدۇ،
گۇملىققا تەگسەم دەپ.

مەن ئاتىمنى مىنمەيمەن،
تۆت پۇتىنى تاقىلاپ.
چوكانلار كېلەر بولدى،
كېچىدە تام ياقىلاپ.

شەيدۇللا ② قارلىق داۋان،
سېرىق ئوت قاراتمىغان.
شۇم پىشانە چوكاننى،
يىگىتلەر ياراتمىغان.

مۇجىنىڭ③ بازىرىدا،
گۇرۇچ ساتتى سودىگەر.
چوكانلارنى قاقشاتقان،
ئېشەك قۇلاق جادۇگەر.

چەكمەيمەن تاماكاڭنى،
تۇتقۇنىڭغا ھەشقاللا.
بىر سۆيۈپ قويۇڭ دېسەم،
ئۇرۇشقىلى تاس قاللا.

① ساغان — خوتەن - گۇما تاشيولى ئۈستىدىكى بېكەت.
② شەيدۇللا، ③ مۇجى — گۇما ناھىيىسىدىكى يەر ناملىرى.

كۆككە چىقىپ ئاينى كۆردۈم،
چەرخى پەلەكتە.
يەرگە چۈشۈپ يارنى سۆيدۈم،
مەخمەل چۈشەكتە.

تال چىۋىقتەك بويۇڭغا،
كۆيۈپ قالدىم خۇيۇڭغا.
چاقىرساڭمۇ ئەتىگەن،
مەن بارمايمەن تويۇڭغا.

ئەتە ئاخشام بارمايمەن،
يار سىنىڭ دۆك مەلەڭگە.
بىزنى تاشلىغان يارنىڭ،
تاللاپ سۆيگىنى بەڭگە.

چاي دەملىدىم چەينەكتە،
چۆكۈپ كەتتى شامىسى.
كۆرۈشتۈرمەس يار بىلەن،
تەلۋە - ساراڭ ئانىسى.

تاماكاڭنى چەكمەيمەن،
ئاچچىق ئىكەن تۈپىسى.
قىزىدا ھېچ گۇناھ يوق،
گەپ ئۆگەتكەن ئانىسى.

ئەجەبمۇ ياراشىپتۇ،
بەلۋېغىڭ بىلەن يەكتەك.
سەن ئۆزۈڭنى چوڭ تۇتما،
سەندىن باشقا يار يوقتەك.

تاغنىڭ ئۇستىگە چىقسام،
ئاق تاش بىلەن قارا تاش.
دەردى بارنىڭ كۆزى ياش،
دەردى يوقنىڭ باغرى تاش.

دەريانىڭ ئۇ قاشىغا،
سىيادان تېرىماڭ يارىم.
مەن سىزگە نىمە قىلغان،
سىڭايان قارىماڭ يارىم.

قاش - كۆزۈڭنى ئۇخشىتاي،
ئېقىپ تۇرغان بۇلاققا.
بولسا ئەگەر گۇناھىم،
ئۆزۈڭ تارتقىن سوراققا.

ھەلەپ بېرىپ سەمرىتەي،
ئېغىلدىكى قويۇمنى.
ئۆتكەن بولسا سەۋەنلىك،
باغلاپ بېرەي قولۇمنى.

مۇلايىم مەن، مۇلايىم،
قوزىچاقتەك مۇلايىم.
خاپا بولماڭ جان يارىم،
ئۆزۈم قىلغان گۇناھىم.

ئات بەرسەم مىنەلەمسەن؟
چۇلۇۋۇرىنى تۇتالامسەن؟
مەن كۆيگەن شۇ ئۇتلارغا،
سەن چىداپ تۇرالامسەن؟

دەريانىڭ سۈيى ئۇلۇغ،
باغلىغىلى بولمايدۇ.
كۆكۆل دىگەن ئۆزى چوڭ،
چاغلىغىلى بولمايدۇ.

بىزنىڭ يانىڭ كەپتىرى بار،
خەت يازىدىغان دەپتىرى بار.
ئىككىمىز تېپىشقاندا،
ناۋاتتىن تاتلىق گەپلىرى بار.

بىغىڭغا كىرىپ كۆردۈم،
ئالما توگمىدەك بوپتۇ.
كىچىككىنە شۇل يارىم،
قايرىپ سۆيگۈدەك بوپتۇ.

يارنىڭ ئۆيى دالىغدا[1]،
ئالمىلىق باغ ئالدىدا.
يارنى سۆيسەڭ تاللاپ سۆي،
دوست - دۇشمەننىڭ ئالدىدا.

ئورمىنى تولا ئورۇپ،
ئورغاق كەستى قولۇمنى.
يار قېشىغا باراي دىسەم،
دۇشمەن توستى يولۇمنى.

قۇرغۇيۇم ئۇچۇپ كەتتى،
پەلىيمىنىڭ يوقىدىن.
ياخشى يار قولۇمدىن كەتتى،
تەلىيمىنىڭ يوقىدىن.

ئاق چەينەكتە چاي قويسام،
قاينىماي تېشىپ كەتتى.
نادان بالىدىن يار تۇتسام،
ئوينىماي قېچىپ كەتتى.

ئالمىنىڭ شاخى تولا،
ئېگىلىپ سۇنمايدىكەن.
يارنىڭ ۋەدىسى تولا،
لەۋزىدە تۇرمايدىكەن.

ئوڭ يېنىمدىن ئۆتكەنلەر،
سول يېنىمدىن ئۆتمىسۇن.
بىزنى يامان دىگەنلەر،
مۇرادىغا يەتمىسۇن.

ھاۋاغا چىقالامسىز؟
بۇلۇتقا مىنەلەمسىز؟
ئۆزى كەلمىگەن يارنى،
تىللاپ كەلتۈرەلەمسىز؟

ئوچاققا ئوتۇن سالسام،
تۇتۇن چىقىپ كۆيمەيدۇ.
بايدىن ھەرگىز يار تۇتماڭ،
چىن كۆڭلىدىن سۆيمەيدۇ.

ئالا كۈچۈكۈڭ يامان بولسا،
توم زەنجىردە باغلاپ قوي.
يار دىگەن سەندەك بولسا،
يار تۇتمايمەن، ئاڭلاپ قوي.

[1] دالىغ — گوما ناھيە موكۈيلا يېزىسىدىكى بىر كەنتنىڭ نامى.

ئاشخانىدىن ئاش ئالدىم،
سەي قورۇتۇپ تەخسىگە.
ئاق چوكان تېگىشۋاپتۇ،
ئوڭ كۆزى يوق مەخسۇمگە.

ئۆينىڭ ئالدىدا بۇغداي،
پىشىپ قاپتۇ، ئورمايمەن.
ئاق چوكانغا دەپ قويۇڭ،
چولام تەگمەيدۇ، بارمايمەن.

ئوچاق بېشى ئوياغلىق،
ئالتۇن چۆگۈن قوياقلىق.
چوكان خانىنىڭ قاش ـ كۆزى،
سۈرمە بىلەن بوياقلىق.

ئودۇلدىكى ئاشپەزدىن،
مانتا ئەپ بېرەي سىزگە.
ئىچىمدىكى دەردىمنى،
ماڭغاچ دەپ بېرەي سىزگە.

بازارغا بارغان يىگىت،
قوش پىچاق ئاسقان يىگىت.
ئالمىدەك قىزنى قويۇپ،
قېرىنى سۆيگەن يىگىت.

ئورۇق ئاتنى مىنگەندە،
ئىزەڭگۈسى لەپشىيدۇ.
يېڭى يارنى كۆرگەندە،
كونا يارلار كاپشىيدۇ.

ئالمىكەنا ـ ئالمىكەن،
زەپ چىرايلىق ئالمىكەن.
كۆڭلۈمنى بېرەي دېسەم،
چاسۇدىكى لالمىكەن.

كۇندۇزمۇ كېچە بولدى،
قويلار ياتتى قوندۇزدەك.
ئاشنام قېشىغا بارسام،
ئېرى ياتىدۇ توڭگۇزدەك.

بېشىمدىكى تۇماقنى،
تىكتۈۋالدىم كەمچەتتىن.
ئۆز يۇرتۇمدىن يار چىقماي،
تۇتۇۋالدىم بىر چەتتىن.

سەھەردە سايرىغان بۇلبۇل،
ئەجەب مەيلىمنى ئاچتى.
باغدىكى قىزىلگۈلنى،
سۆيگەن يار ئۈزۈپ قاچتى.

قىينىساڭمۇ قىيناۋەر،
گۇناھىم باردۇر.
سەندىن باشقا يارىم بولسا،
خۇدايىم باردۇر.

نەدىكى گەپنى قىلىپ،
ئەندىشىگە قالدى كىشى.
چەككىلى تاماكا يوق،
مۇڭداشقىلى نەدە كىشى.

بىر قارا بوران كېلىپ،
توزۇتتى گۈلنىڭ بەرگىنى.
كىمگە ئېيتىپ، كىمگە يىغلاي،
بۇۋاپا يار دەردىنى.

ئۆستەڭ بېشىدا قودۇق،
يارنىڭ ئۆزى بوزۇق.
يار بوزۇلسا بوزۇلسۇن،
بىز بوزۇلماي پاك تۇردۇق.

كېچە بولسا ياتمايدۇ،
جىڭچى بىلەن دومباقچى.
ئۇخلاپ قالماي سەگەك يات،
تاڭلا ئاخشامدا بارماقچى.

ئاق بىلەكنىڭ ئاقمىدى؟
ياغلىقتىكى قاقمىدى؟
بۇ كەمدىكى چوكانلار،
مىجەزىمگە ياقمىدى.

ياغلىقىمنى كۆك بوياتتىم،
بەلۋېغىمنى ھاۋارەڭ.
بىزنىڭ باغدا ئالما پىشتى،
كۈندە كېلىپ ئالما يەڭ.

بۇ تاغلار ئېگىز تاغلار،
تاشى بار، توپاسى يوق.
خەقنىڭ يارى يار ئەمەس،
دەردى بار، ۋاپاسى يوق.

يارنىڭ باغلىرى شاپتۇل،
مەن يېمەي تۈگەپ قالدى.
يېڭىياچە يار تۇتسام،
بىر سۆيمەي ئۆلەپ قالدى.

باغلىرىمغا سۇ كىرمەي،
قۇرۇپ كەتتى ئانارىم.
كەتسەڭ كېتىۋەر يارىم،
مېنىڭ نېمە پەرۋايىم!؟

مەن سېنى كۆرۈپ قالدىم،
ئازنا كۈنى جۇمەدە.
سەن ئۆزۈڭنى ماختايسەن،
قاشلىق ئېتىپ كۆمەدە.

ناخشا ئېيتسام ھەر كۈنى،
تىڭشامدىكىن دەپتىمەن.
گەپ - سۆزۈڭگە ئىشىنىپ،
ئادەممىكىن دەپتىمەن.

ئاق كەپتەرمۇ پەغەزدە،
كۆك كەپتەرمۇ پەغەزدە.
چوڭ گەپ قىلماڭ ئايىمخان،
قىلمىشىڭىز قەغەزدە.

باغى بار، سۇ يوق ئىكەن،
سارغىيىپ قالدى تېرەك.
بۇۋاپا يار دەردىدە،
تىترەپ سوقتى يۈرەك.

كىيىك ئاتاي دەپ تاغقا چىقتىم،
روزىۋاي پاۋان بىلەن.
خۇيمۇ قىينالدى بۇ جان،
ئېرى بار جۇۋان بىلەن.

ئۆيىڭىز تامدىن ئېگىز،
بارسام قاۋايدۇ سىڭگىڭىز.
سىڭگىڭىزنى ھاي دېمەي،
ئاشكارا قىلغان ئۆزىڭىز.

ئاسماندىكى ئاي ئىدۇق،
يەرگە چۈشۈپ خار بولدۇق.
ئەجەب ئەزىز بالدۇق،
سېنىڭ ئالدىڭدا خار بولدۇق.

لەغمىنىڭنى يېمەيمەن،
سامساق بىلەن لازاڭ يوق.
سەن سەتەڭنى سۆيمەيمەن،
مەن سۆيگۈدەك ھالىڭ يوق.

چىلان كۆتىكى نەدە؟
كۆتەك كولىغان يەردە.
ئوينىغىلى قويساڭچۇ،
كۆڭلۈم خالىغان يەردە.

ئاخشام چىقسام تالاغا،
تېرەك باشىدا قاغا.
نېمە ئۈنچە يىغلايسەن،
ۋاپا قىلمىغان يارغا؟

قىرى قوينىڭ تېرىسىنى،
تۇماقچىلار ئاشلايدۇ.
ياقا يۇرتنىڭ يار تۇتماق،
ئوينىۋېلىپ تاشلايدۇ.

ئېگىز تاغقا چىققان بىلەن،
كۆرۈشمىدۇق بىز.
يار بويىنىنى ئەگكەن بىلەن،
سۆيۈشمىدۇق بىز.

ئارپىلىقنىڭ سامانى،
بۇغدايلىقنىڭ سامانى.
قىز باللىنى يىغلاتقان،
ئوغۇللارنىڭ يامانى.

ھەشقىپىچەك نانغا تۈز،
ھەر كىمنىڭ يارى ئۆزىگە ئۈز.
كۆڭلۈم چۈشمىگەن ياردىن،
خۇدايىم مېنى قۇتقۇز.

چىرىدىن ماڭغان ماشىنا،
چاغلىقايدا① توختايدۇ.
ئېرى بار دەپ قورقماڭلار،
يۈگەپ قويسا ئۇخلايدۇ.

يارىم كۆڭلەك كىيىپتۇ،
گۈلى يوغان تاۋاردا.
دۈشمەنلىك بولۇپ قالدۇق،
سۆزلەشمەيلى تالادا.

① چاغلىقاي — جاي ئىسمى.

ئايۋانىڭدا ئاي ساندۇق،
سارايىڭدا ساي ساندۇق.
ۋەدىڭىز يالغان بولغاچ،
كۆڭلىمىز سوۋۇپ ياندۇق.

گۈل ئاچىلدى بىر قوچاق،
بىلىمگە قىستىم پىچاق.
ۋەدىسى يالغان يارنىڭ،
باغرىغا خەنجەر - پىچاق.

ئاخشام بىر هارامزادە،
يارىم بىلەن گەپلەشتى.
تەستەك بىلەن بىر قويسام،
تار بۆسەككە كەپلەشتى.

پۇلۇم تۈگمەس چاغدا،
مېنى سۆيدۈڭ، يار قىلدىڭ.
ئەمدى مېنى ئۇنتۇڭدا،
ئەجەبكىنا خار قىلدىڭ.

بىلەزۈكۈم يوق دەيسەن،
بۇندا ھېچكىم ئالغان يوق.
نادانلىقتا يار تۇتۇپ،
مەندەك داغدا قالغان يوق.

لاي بولاقتا بارغاندا،
ئۇتنى ياقتىم قومۇشقا.
تۇتۇپ بەردى خۇدايىم،
كۆلمەيدىغان گومۇشقا.

تاغ باغرىدا كۆرۈنگەن،
ئارپا ئەمەس تېرىقكەن.
مېنىڭ يارىم سۆيۈشكە،
ئەجەبكىنا قىرىقكەن.

قارا غول سايىنىڭ سۈيى،
ئاقىدۇ تارام - تارام.
ئاشىقىغا كۆيمىگەننىڭ،
يېگەن - ئىچكىنى هارام.

سايدا پىشقان ئۆرۈكنىڭ،
چايىنغاندا تەمى يوق.
كۆڭلى سۇيۇق شۇ خېنىمنىڭ،
يار تۇتۇشقا پەمى يوق.

شاپتۇل شاخى پەس ئىكەن،
ئالما شاخى پەس ئىكەن.
دەردى تولا شۇل يارىم،
مەي ئىچىپتۇ — مەست ئىكەن.

تېرىمنىڭ ئىچى تاختا،
ئوخشىدى قوغۇن، پاختا.
ۋەدىڭىزدە تۇردىڭىز،
كەلدىڭىز دېگەن ۋاقتا.

ئاخشامدا چىراغ ياقسام،
ئۆي ئىچىنى يورۇتتى.
باغرى قاتتىق تاش يۈرەك،
ۋەدىسىنى ئۇنۇتتى.

باغدىكى ئۆرۈكلەرگە،
ئەينۈلا ئۈلاپ قويدۇم.
سەندىن كۆڭلۈم رەنجىدى،
خەپ، سۆيمەي قوياپ قويدۇم.

گۈل تۈۋىدە ئولتۇرۇپ،
گۈلنى قۇرۇتماڭ يارىم.
باشقىلارنى كۆرگەندە،
بىزنى ئۇنۇتماڭ يارىم.

دېرىزەڭنىڭ ئۈستىدە،
ئۈۋىلاپتۇ پاشىلا.
ئۇينىغىڭىز كەلمىسە،
مېنى قىلماڭ كاشىلا.

بۇ ئۆستەڭنىڭ تېگى تاش،
ئالتۇن - كۈمۈش ئارىلاش.
دىققەت قىلىڭ قەلەمقاش،
سىزگە دۈشمەن ئارىلاش.

چىنىنى سۇنۇق دېمەڭ،
چىنىدىن كۆڭلۈم سۇنۇق.
بىزلىنى بۇزۇق دېمەڭ،
بىزلىدىن خەقلەر بۇزۇق.

خۇيلۇقۇم، خۇشخۇيلۇقۇم،
ئۇيقۇمنى گالۋاڭ قىلمىغىن.
راستىلا مەيلىڭ بولمىسا،
مېنى پەرىشان قىلمىغىن.

ئېرىقىڭدا قۇم بولسا،
سەگە تېرەك ئۆسمەمدۇ؟
كۆڭلۈڭدىكى يار بولسا،
تەۋىڭ شۇنچە ئۆسمەمدۇ؟

ئانار گۈلى گۈل ئەمەس،
ئاچىلىپ تۇرغان بىلەن.
خەقنىڭ يارى يار ئەمەس،
ھىجىيىپ تۇرغان بىلەن.

كونا ئۆستەڭدىن سۇ كەلدى،
كەتمەن ئېلىپ قاشلىۋەت.
يېڭى ياردىن خەت كەلدى،
كونا يارنى تاشلىۋەت.

سۇ بولسا سۈزۈك بولسا،
دەريادا ئېقىن بولسا.
ئاشىق بىلەن مەشۇقلار،
تام قوشنا، يېقىن بولسا.

دۇتارنى ئېلىپ قويدۇم،
چالاي دېسەم چارەم يوق.
ئۆتەرمەنمۇ ئالەمدىن،
ئۆزۈم يالغۇز، يارىم يوق.

شاخ ئېگىلىپ پەس بولدى،
كۈن ئېگىلىپ كەچ بولدى.
دوست - دۈشمەن ئارىسىدا،
ئۇينىماقمۇ تەس بولدى.

ئاق قۇشقىچىم سايرايدۇ،
سالاسۇندا قونغاقتا.
يار لېۋىنى شورايدۇ،
قەن بارمىكەن تامغاقتا؟

ئۈستىڭىزدىن كىرمەيمەن،
دېرىزەڭنى ئېتىپ قوي.
يالغۇزلۇقنىڭ دەردىنى،
سەنمۇ ئوبدان تېتىپ قوي.

قوناقلىقتىن ئوت ئالسام،
ئوت ئەمەس، پالاڭ چىقتى.
ياقا يۇرتتىن يار تۇتسام،
ئەقلى يوق، ساراڭ چىقتى.

بۈگۈن ئايغا ئون دەيدۇ،
ساناپ باقسام بەش ئىكەن.
ياردىن تولا گەپ سورىماڭ،
كۆڭلى ئۇنىڭ غەش ئىكەن.

ئاق پاپپاقمۇ پاپپاقكەن،
بوز پاپپاقمۇ پاپپاقكەن.
يېڭى تۇتقان يارىڭىز،
يازغى يۇڭدەك ساپپاقكەن.

يارىمنىڭ بېغى بېدە،
ئەللە كۆرسە نېمە دە؟
شۇل يارىمنىڭ قىلمىشى،
يۈرەكنى قىلدى زىدە.

يان ئېرىقتىن سۇ كەلدى،
ئوق ئۆستەڭ تاشقانمىكىن؟
بىزنىڭ يارلار ساي كەلدى،
يولدىن ئاداشقانمىكىن؟

قارلىغاچ قارا نېمە،
قانىتى ئالا نېمە.
ئېرى تۇرۇپ يار تۇتقان،
ۋىجدانسىز بالا نېمە.

دۇتارنى چېلىپ - چېلىپ،
كات تۆپىسىگە ئېپ قويدۇم.
كەشگىرنى توغرىلاڭ،
ۋىجدانلىق يا تېپ قويدۇم.

كۆك چەينەكتە چاي دەملە،
ئاق چەينەكتە بىنەپشە.
گەپ ئاڭلىمساڭ يارىم،
قۇلىقىڭغا دىرەپشە.

يارىم بەرگەن بەش ئالما،
ساناپ باقسام ئالتىكەن.
سىناپ باقسام سۆز تاشلاپ،
ئۇنىڭ ئەقلى كالتىكەن.

ئۆيلىرى قەيەردىرەك؟
بەلگىسى بوستان تېرەك.
بوستان تېرەك تۆۋىدە،
يارنى بىر سۆيمەك كېرەك.

دۆڭ ئېرىققا سۇ باشلىسام،
توختاپ قالدى، ئاقمىدى.
چوڭ گەپ قىلغان نوچىلار،
مىجەزىمگە ياقمىدى.

ناۋات دېگەن بەك شېرىن،
تاتلىقكەن دەپ يەۋەرمەڭ.
ئىككىمىزنىڭ سىرىنى،
باشقىلارغا دەۋەرمەڭ.

ئۆتۈك ئالدىم مامۇتتىن،
ئەتلەس ئالدىم ساۋۇتتىن.
يارنى تۇتساڭ تاللاپ تۇت،
لاسكۇيدىكى زاۋۇتتىن.

ئاشنا تۇتساڭ ئۇزنى تۇت،
يالغانچىغا قارىما.
شەرەت قىلساڭ كەلمەيدۇ،
ئېرى بولسا مارىما.

يارىمغا ئالما ئاتسام،
قېچىپ كەتتى قولىدىن.
ئەقلى يوقكەن يارىمنىڭ،
ئېزىپ كەتتى يولىدىن.

يارىنىڭ باغلارى ئۈنچە،
ھەر شېخىدا مىڭ غۇنچە.
مىڭ غۇنچىسى ئېچىلدى،
يەنە ئېچىلۇر شۇنچە.

بار گۇناھنى سەن قىلىپ،
زىندانىڭدا مەن ياتتىم.
بار ئويۇننى سەن ئويناپ،
سېنىڭ دەردىڭنى مەن تارتتىم.

يېگى ئۆستەڭ بويىدا،
قاتار - قاتار قوزۇقلار.
يارىم بەك ھارامزادە،
گەپ ئۆگەتكەن بۇزۇقلار.

باغىمدىكى چامغۇرنى،
مەن قازايمۇ - قازمايمۇ؟
يىراقتىكى يارىمغا،
خەت يازايمۇ - يازمايمۇ؟

راۋابقا ئۇزۇك تارى،
دۇتارغا سۇزۇك تارى.
ئۇز خوتۇنغا شاڭخادەن،
سەت خوتۇنغا دەبيارى.

دەردمەنلىكتە مەن دەردمەن،
يارىمغا ياپاي چەكمەن.
يارىم ئەتمىسە چەكمەن،
كۆڭلەكچان قالادۇرمەن.

ئاق شايىنى كىيمەڭلەر،
گۈلى يوغان، تېگى بوش.
نادانلارنى سۆيمەڭلار،
گېپى يوغان، بېلى بوش.

ماشىنىدا خىش توشۇپ،
سانىۋالدىم خۇمدانىدىن.
يار بىزنى يامان دەپتۇ،
تېپىۋالسۇن ئۇبدانىدىن.

ساي كىرىش①نى قاپلاپتۇ،
قىياق بىلەن چىغىرتماق.
چىغىرتماقنى ئۈزگىلى،
ئامراق يارىم كەل پاتراق.

ئۆزۈڭ ئېلىپ دۇتارنى،
ئۆزۈڭ باسقىن پەدىنى.
ئۇنداق بالدۇر ئۇنۇتما،
باشتا بەرگەن ۋەدىنى.

ۋەدىنىيۇ ۋەدىنى،
كەچكى قويما ۋەدىنى.
كەچكە قويساڭ ۋەدىنى،
ئۆزۈڭ تارتىسەن دەردىنى.

چىچىڭ ئەسلى قارادۇر،
قايتىلاپ قارا قىلما.
بولا - بولماس گەپ قىلىپ،
كۆڭلۈمنى يارا قىلما.

تاغدا زۇپا ئېچىلدى،
تېرىپ ئاللى يارىم.
ياقا يۇرتقا كەتمەڭ سىز،
بىللە قاللى يارىم.

بۇغدايلىقتىن ئوت ئالدىم،
ئاق توشقانغا - بۆجەنگە.
ئادەم دېگەن ئۆلمەيدىكەن،
ئىشق ئوتىدا كۆيگەنگە.

يارىم تۇماق كىيىپتۇ،
چۆكۈرۈۋېلىپ باشىغا.
پىنىدا ئادەم تولا،
قانداق باراي قاشىغا؟

يارىشىپتۇ تېيىماققا،
خېچىخاننىڭ خېنىسى.
گەپلىشىپ ئالاي دېسەم،
يول قويمىدى ئىنىسى.

ئاتىنىڭ ئۇبدىنى بولسا،
يايلاققا مىنىپ چىقسام.
لېۋەن يار بىلەن بىللە،
دۇنيانى كېزىپ چىقسام.

① ساي كىرىش — جاي ئىسمى.

شاڭخەي چىچى بار باللا،
بۇدرە چىچى بار باللا.
قىز باللىدىن بەختى يوق،
يۈرەكتە دەردى بار باللا.

ئۆي ئالدىدىكى ئۈجمە،
چاپسام راۋاب بولامدۇ؟
سىز خېنىمنى دالدىدا،
سۆيسەم ساۋاب بولامدۇ؟

ئاتىمنى قويۇپ بەردىم،
دۆۋگە ـــ سامانلارغا.
مەن يارنى تاشلاپ بەردىم،
تالاشقان يامانلارغا.

ئېگىز تېرەك شېخىدا،
گۇگۇلدايدۇ كۆك پاختەك.
يار مەندىن يامانلايدۇ،
ئۆزىدە گۇناھ يوقتەك.

ئۆردەكلەر كۆلدە بولۇر،
كېپىنەك گۈلدە بولۇر.
ئاشىقى بولسا نادان،
مەشۇقى چۆلدە بولۇر.

ئالما ئاتسام بىر قىزغا،
تۇتالماي يەرگە چۈشتى.
بەختى - تەلىيى يوقكەن،
بىۋاپا ئەرگە چۈشتى.

ھاشى دەريا سۇلىرى،
بۇ يىل يەنە تاشقىدەك.
يارىمنىڭ سۆزى ئاچچىق،
بىلسەم كۆڭلى باشقىدەك.

ئوڭ قولۇم سۇنۇپ كەتتى،
دۇتارنى چالالمايمەن.
ئۆزۈڭ كەلمىسەڭ يارىم،
مەن ئىزدەپ بارالمايمەن.

ئانار شېخى، گۈل شېخى،
ئەگمىگۈچە قايرىلماس.
ئەقىدىلىك يار بولسا،
ئۆلمىگۈچە ئايرىلماس.

دەريا سۈيى مۇز تۇتتى،
غىرقىراپ تېيىلغۇدەك.
ياردىن بىر سۆز ئاڭلىدىم،
يۈرىكىم يېرىلغۇدەك.

ھەمدۇللايا ـــ ھەمدۇللا،
ئاخشام بارسام پەندۇللا.
ئۆيلىرىگە باشلىماي،
دەرۋازىدىن ياندۇللا.

باغقا تاۋۇز تېرىسام،
ئۈنۈپتۇ قوغۇن ئۇرۇقى.
مەن يارنى سۆيەلمىدىم،
بۇمۇ خۇدانىڭ بۇيرۇقى.

ئاۋارە دېمەك بىزنى،
ئاۋارە قىلاي سىزنى.
مەنمۇ كەلمەي ۋاقتىدا،
يولغا قارىتاي سىزنى.

ئاشنا بولدۇم سالاشقا،
ئاندا - مۇندا ئوينىشىشقا.
سالاش ئۆزى يامانكەن،
چىقتى ئاخىرى باشقا.

سايدا تولا ماگمايمەن،
ماگسام پۇتۇپ ئاغرىيتۇ.
باشتا ئوينىغان يارغا،
ئەمدى ئىچىم ئاغرىيتۇ.

ئۇ تېرەكتە بىر چۇمچاق،
بۇ تېرەكتە بىر چۇمچاق.
تاللىشىدۇ يارىمنى،
ئۇ يەردە بىر كۆك قۇمچاق.

نازىمەننا — نازىمەن،
ئالتۇن كۆلنىڭ غازىمەن.
بىۋاپالىق قىلغۇچە،
ئۆلۈپ كەتسەم رازىمەن.

دەردىم بار دېگەن بىلەن،
ئامال قىلمىساڭ بىكار.
يارىم بار دېگەن بىلەن،
كۆڭلى بولمىسا بىكار.

ئۆستەڭ باشىدا كاتۇ،
ئۇندا مايسىخان باتۇ.
ئۇنى مەن ئالاي دېسەم،
سىڭلىسى تاپان چاتۇ.

كەتمىنىنىڭ دەستىسى،
ئۈجمە بىلەن ئەينۇلا.
سۆيىمەن دەپ گوللىدى،
مېنى نادان سويىملا.

يارنىڭ تولا ۋەدىسى،
سانىغىلى بولمايتۇ.
كەلسەم ئۆيدە ئۆزى يوق،
مېنى شۇنداق گوللايتۇ.

دۇتارىمنىڭ پەدىسىنى،
باغلاپ قويدۇم ئون يەتتە.
ئەتە - ئاخشام كەلسىڭىز،
چىپ بېرىمەن ئەلۋەتتە.

شاخلاپ قاپتۇ ياپۇزلار،
تۆگمەن باشىدا — سايدا.
سەندەك بىۋاپا يارغا،
كۆڭۈل بېرىپ نېمە پايدا؟

قىش پەسلى بولۇپ قالدى،
دەريا سۈيى توڭلاپتۇ.
بىچارىنىڭ بېشىنى،
يارى كېلىپ ئوڭلاپتۇ.

بىزنىڭ باغدا قوناق بار،
شېخىدا يوپۇرماق بار.
خەقنىڭ يارىنى سۆيمەڭ،
ئاخىرەتتە سوراق بار.

دۇتارنى ئۆزۈڭ چالغىن،
ناخشاڭ بىلەن كارىم يوق.
ئۆتەرمەنمۇ دۇنيادىن،
ئۆزۈم يالغۇز، يارىم يوق؟

چاسىنىڭ ئوتتۇرىسىغا،
گۈل تىرىپ شاخلاتمىسام.
خەپ ئىگەكىم بىر كۈنى،
مەنمۇ سېنى ساقلاتمىسام.

يارىمنىڭ كۆزى چۈشتى،
قولۇمدىكى ئۈزۈككە.
يار ئايرىلمەن دەيدۇ،
ئايرىلارمىز كۈزلۈككە.

مەن چەككەن غىجىم رومال،
ئالما شاخىدا قالدى.
راست گېپىڭنى ئېيت يارىم،
كۆڭلۈم ئارىدا قالدى.

ئاقىنا يەكتەك كىيىپ،
تالاغا چىققان بېلى بوش.
مېنى مۇنچە يىغلىتىپ،
ئۆزۈڭ يۈردۈڭ كۆڭلۈڭ خۇش.

يارىم بەرگەن ياغلىقنىڭ،
بىر بۇرجىكى چىگىكلىك.
بىلمىدىم يار قەدرىنى،
بىلمەسلىكىم كىچىكلىك.

سىلە ئەسلىي ئاقمىدىلە؟
كېسەل ئەمەس ساقمىدىلە؟
كۆڭلۈمنى بىرەي دېسەم،
مىجەزىمگە ياقمىدىلە.

دۆڭمۇ - دۆڭدە ئۆيىمىز،
ماياق ئوتىدا چوغىمىز.
سىغىنغاندا كەلسىلە،
تاماكا چوغلاپ بېرىمىز.

ئىشىكىم تاختا ئىشىك،
قۇلپا - زەنجىر سالمىسۇن.
خۇدايىم بەندەم دېسە،
كۆيۈك ئوتىغا سالمىسۇن.

دۇتار چالسام بوپتىكەن،
ناخشا ئېيتسام بوپتىكەن.
ئىچىمدىكى دەردىمنى،
ساڭا ئېيتسام بوپتىكەن.

ئاق كەپتەر پەغەزدىكەن،
كۆك كەپتەر پېشايۋاندا.
بىزنىڭ يارلار ئوينايدۇ،
تېرەكلىك خىراۋاندا.

چېچىڭدىكى لېنتاڭنى،
پەدە قىلاي راۋابقا.
راۋاب چېلىپ سەن ئۈچۈن،
ئىگە بولاي ساۋابقا.

ئۆگزەڭگە چىقۋېلىپ،
پاراسلاتتىم غازاڭنى.
مەندىن ئۆزگە يار تۇتساڭ،
خۇدا بېرەر جازاڭنى.

ئاق تىكەن گۈر - گۈر كۆيەدۇ،
كۆك تىكەنگە چارە يوق.
ئىشقى بار ئوتتا كۆيەدۇ،
ئىشقى يوقنىڭ كارى يوق.

كېچە بولسا ياتمايمەن،
يىغلايمەن خۇدايىمغا.
ئۆلسەم يار دۇئا قىلغاي،
مېنىڭ ياتقان مازارىمغا.

ئارقا يولچە ماڭ دەيدۇ،
ماڭسام ھەر تەرەپتە يول.
دوستتىن تولىسى دۈشمەن،
سەن ئۆزۈڭگە ئاگاھ بول.

يارىم سىزگە ئەرزىم بار،
كۆيۈپ قالغان قەرزىم بار.
ئازاب بەرمەڭ جانىمغا،
يۈرىكىمدە دەرزىم بار.

قىزىلگۈلنىڭ غۇنچىسى،
كۈنگە قاراپ ئېچىلدى.
مۇشۇ خەتنىڭ مەنىسى،
سىزگە قاراپ يېزىلدى.

ئالما چېچەكى باغدا،
شاپتۇل چېچەكى باغدا.
قىز - يىگىتلەر قوغلىشار،
جىگدە چېچەكى چاغدا.

ئۇ ئېتىزمۇ گۈرۈنجى[1]،
بۇ ئېتىزمۇ گۈرۈنجى.
چوڭ گەپ قىلغان خېنىملار،
پاچىقىمىزغا ئۈرۈنجى[2].

سامانغا يۆگۈلۈپ قاپتۇ،
بايخان سورىغان ئارى.
قىزلارغا كۆيۈپ قاپتۇ،
تراكتور ھەيدىگەن قارى.

---

① گۈرۈنجى — يەرلىك شىۋىدە گۈرۈچ.
② ئۈرۈنجى — يەرلىك شىۋىدە پايتىما.

قارلىغاچ ئۇۋا سالدى،
بىزنىڭ ئۆيگە، بەش يەرگە.
مەشۇقۇمدىن سورىماي،
بارالمايمەن ھېچ يەرگە.

بەش چىچىمدا بەش تۇمار،
تۇمار ئاسمىغان كىم بار؟
ياشلىقتا نادانلىقتا،
ئاشنا تۇتمىغان كىم بار؟

ئۆگزەمگە تولا چىقىپ،
ئۇستىنى كاما قىلماڭ.
يېڭىياچە يار تۇتتۇم،
مېنىڭدىن تاما قىلماڭ.

تال بېغىم بار باراڭلىق،
خۇش پۇراقلىق - ھاۋالىق.
سۆيۈپ قويۇڭ ئامرىقىم،
يۈرىكىمگە داۋالىق.

ئالما بەرسەڭ يەپتىمەن،
ئانار بەرسەڭ يەپتىمەن.
قايرىلىپ كۈلۈپ قويساڭ،
كۆيۈپ قالدى دەپتىمەن.

ياغلىقىڭنىڭ ئۇچىدىن،
كېسۋالاي تۇمالىق.
كېتەر ۋاقتىم ئاز قالدى،
سۆيۈپ قويغىن خۇمالىق.

راۋابىم پەدە - پەدە،
پەدىسى ئون تۆت يەدە.
مەن سېنى كۆرەي دېسەم،
ئۆيۈڭ زەپ يىراق يەدە.

يارىمنىڭ ئىتى جەدە،
قۇيرۇقى ئۇنىڭ يەدە.
ئۇينىغىلى قويىمسەن،
كۆڭلۈم خالىغان يەدە؟

راۋابىمنى چېلىۋەردىم،
كەلسە - كەلمەس پەدىگە.
ئەمدى مەن قانداق چىداي،
بۇۋاپا يار دەردىگە؟

ئىتىمنى توقۇپ قويدۇم،
يۈگەن سالمەن ئەمدى.
يار مەندىن يامانلاپتۇ،
قانداق قىلمەن ئەمدى؟

لەيلىقازاق قىسماڭلار،
توزۇپ كېتىدۇ يەرگە.
قىزدىن ئاشنا تۇتماڭلار،
تېگىپ كېتىدۇ ئەرگە.

قارا قوينىڭ تېرىسىنى،
تۇماقچى باللا ئاشلايدۇ.
خېنىگىزنى بوش كۆرمەڭ،
شاما قىلىپ تاشلايدۇ.

ھاۋادا يۇلتۇز تولا،
يەككە - يېگانە بىر خۇدا.
تىنچ - ئامانلىقنى بېرىپ،
ئاغرىق - سىلاق بەرمەڭ خۇدا.

دەردىم بارۇ، دەردىم بار،
بېشىمدىكى ساچىمدەك.
ئۆلۈپ كەتسەم ئارمان يوق،
ھاۋادىكى لاچىندەك.

ئات مىنسەممۇ ئويىنايمەن،
مىنمىسەممۇ ئويىنايمەن.
ياڭسۇڭ بىلەن كارىم يوق،
گاڭگۇڭ بىلەن ئويىنايمەن.

قېيناتام باي گاداي،
داۋزىسى سىيلاغلىق.
ماڭا ئۈچ كۈن نان بەرمەي،
بەكمۇ قېيناغلىق.

كىلىنگلار ئەھلى دەردمەنلەر،
تۇرۇپ بىر جايدا يىغلايلى.
كۆزگە ئىلمىغان يارنىڭ،
بېشىغا دەسسەپ ئويىنايلى.

رىسقىڭنى تەڭرى بىرەر،
نان بەرمىكى يەردىن ئەمەس.
قىز - ئوغۇل پەرزەنت كۆرمەك،
يا ئايال - ئەردىن ئەمەس.

دەردكە دەرد قىلدىڭ مېنى،
دەردمەنگە دەرد قىلدىڭ مېنى.
سۈرە - ياسىننى ئوقۇپ،
ئايەتكە بەند قىلدىڭ مېنى.

ئىچمە دەيدۇ، ئىچمە دەيدۇ،
ئىچمىگەنلەر قايدا بار.
ياخشىلار تۇتقان ھاراقنى،
ئىچسە يۈرەككە پايدا بار.

ئۆستەڭ بويىدا ياتىپ،
خام تاماكىنى تاتىپ.
قوكىدا توقام تامبال،
ماڭالمايدۇ ھال تارتىپ.

باغدا كاككۇك سارايدۇ،
سېرىغ سەمبە پۇرايدۇ.
بىكار ياتقان چوكانلار،
يۇمغاقسۇت پۇرايدۇ.

سايدا جەگرەن ئاتۇرمەن،
بىرنى - بىرگە چاتۇرمەن.
مۇساپىر دەپ خار كۆرمەڭ،
بەش، ئون كۈنلا ياتۇرمەن.

چىلىم دەيمەن - چىلىم دەيمەن،
چىلىمدا لەيلى لەش بارمۇ؟
چىلىم تۇتسام قوپالمايسەن،
بويۇڭدا غەللى - غەش بارمۇ؟

ئايدىڭ بەرمىگەن ئايدىن،
ئاي قاراڭغۇسى ياخشى.
ۋاپا قىلمىغان ياردىن،
مېنىڭ يالغۇزلۇقۇم ياخشى.

خۇدانىڭ تەقدىرى بىلەن،
قۇرۇق شاختا ئانار بولدى.
ئانارنى سىقىپ ئىچسەم،
يۈرەككە داۋا بولدى.

بۇلبۇللار قونار،
تاغلار باشىغا.
تۇتقان يارى گاڭگۇڭ بولسا،
كېلەر قاشىغا.

باغىڭغا كىرىۋېلىپ،
ئالما ئېغىتاي يارىم.
ناخشامغا قېتىۋېلىپ،
سېنى يىغلىتاي يارىم.

دۇتار چالدىم پەدىگە،
قارا كۆزنىڭ شەنىگە.
قارا كۆز تۇرالامدۇ،
بىزگە قىلغان ۋەدىگە.

ھېيت كەلسە جىمى ئەللەر،
ھېيتگاھقا راۋان ئەيلەر.
غېرىبلارنىڭ غەم سازى،
كۆرۈشكە خىتاب ئەيلەر.

چاكاندانى سوقۇپ سالسا،
قازاندا چاي بولامدۇ؟
مۇساپىرغا كۆڭۈل بەرسە،
يېرىم كۆڭلى تولامدۇ؟

ئەتىياز بولدى يەنە،
ئېچىلدى باغنىڭ گۈللىرى.
مەن بېرىپ شاختا قونسام،
سايرىشۇر بۇلبۇللىرى.

بارغۇچە باغ بىرلە ياردىم،
يانغىچە يارىم بىلەن.
خوشقىنا بەتنام كۆتەردىم،
شۇل ۋاپادارىم بىلەن.

دەردى يوق دەمسەن مېنى،
دەردىم ئىچىمدە بىر تۇلۇم.
پۇلى يوق دەمسەن مېنى،
پۇل تاپقۇچە سالدىڭ زۇلۇم.

ھۆل قومۇشقا ئوتنى ياقتىم،
سارغىيار، كۆيمەس دېدىم.
باغرى قاتتىق تاش يۈرەكنى،
مەندىن ئايرىلماس دېدىم.

يامانلىق ئەيلىمەڭ يارىم،
بۈگۈن تاڭلا قىيامەتتۇر.
يامانلىق ئەيلىگەنلەرگە،
قىيامەتتە نادامەتتۇر.

ئانامنىڭ دېگىنى كەلدى،
ئانامنىڭ دېگىنى كەلدى.
كەل ئۇكام، ئىشكىنى ئاچ،
غېرىب بولغان ئاكاڭ كەلدى.

ئەتلەس ئالدىم ئون ۋەرى،
يىرتىپ بېرەي بىر ۋەرى.
ئۇسسۇلۇڭنى ئوينىۋەر،
مېنى قىلماي ئاۋارى.

يار مېنى يامان دەيدۇ،
بىلمىدىم گۇناھىمنى.
كەچۈرەر گۇناھنى دەپ،
ياد ئەتتىم خۇدايىمنى.

قۇمدا ماڭغان سۇندۇكىنىڭ،
ئىمىر - چىمىر ئىزى بار.
ئەسكى - پەسكى ئىش قىلماڭ،
ھەممە خەقنىڭ كۆزى بار.

كەپتەرلەر ئۇچۇپ كەتتى،
قاراپ قالدىم ھاۋاغا.
ئادىشىم يوقاپ كەتتى،
ئەمدى قالدىم بالاغا.

ئۇ قاتتىن ماڭ دېسەن،
ماڭسام ھەر تەرەپتە يول.
دوستتىن تولدۇر دۈشمەن،
يار ئۆزۈڭدىن ئاگاھ بول.

يا ئاتام يوق، يا ئانام،
يا قېرىنداشىم مېنىڭ.
غەم بىلەن ھەسرەتكە بولدى،
بۇ غېرىب باشىم مېنىڭ.

گۈلنى ئۈزمەڭ سەھەردە،
گۈل بەرگىدە شەبنەم بار.
باغقا كەلمەڭ ئاشكارا،
مارىلاپ تۇرغان ئادەم بار.

قارغىلار ئۇۋا سالدى،
خىراۋان تېرەكلەردە.
ئاز كۈن ئويناپ ئايرىلدۇق،
ئوت قالدى يۈرەكلەردە.

ئوچاق ئالدى كولۇڭدا،
مياڭلىدى بوز مۈشۈك.
ئالدىراپ ئەرگە تەگسەڭ،
تەۋرىتىسەن قوش بۆشۈك.

ئېگىز تاغقا تاش ئاتتىم،
يېڭى يارغا قاش ئاتتىم.
كۆڭلۈم چۈشمىگەن يارنى،
ئادىشىمغا خوش ئەتتىم.

ئاق چەكمەننى كىيمەيمەن،
زەپىرەڭ بوياپ بەرسۇن.
مېنىڭ بولغىنىم بولغان،
مەيلىمگە قوياپ بەرسۇن.

بۇ چىنار ئېگىز چىنار،
چىقماڭ خېنىم شاخى سۇنار.
شاخى سۇنسا نېمە بولار،
بۇلبۇل كېلىپ نەگە قونار؟

«دۇتارىڭنى چال» دەيسەن،
چالاي دېسەم تارى يوق.
دەردى بارلار ئاڭلايدۇ،
دەردى يوقنىڭ كارى يوق.

كېچىلەردە يول ماڭساڭ،
قولۇڭغا پەنەر ئالغىن.
يۇرتۇڭغا مۇساپىر مەن،
ھالىمدىن خەۋەر ئالغىن.

يول بويىدىكى تېرەكتىن،
كېسىۋالدىم قاقتىلىق،
تاپقىن ئەمدى ھوشۇڭنى،
قىلما ھەرگىز ساختىلىق.

تۈن كېچىدە ناخشا ئېيتسام،
خەق مېنى ساراڭ دەيدۇ.
مېھرىبان ئانام بولسا،
دەردى بار بالام دەيدۇ.

مەن ماڭدىم كېچە بىلەن،
ئارەكنىڭ ئۇچى بىلەن.
يارنىڭ قولى باغلاندى،
دۈشمەننىڭ كۈچى بىلەن.

ھاۋانىيا - ھاۋانى،
قىزلار كىيسۇن تاۋانى.
ئوغۇللارغا ھېچنېمە يوق،
ياماپ كىيسۇن تاغانى.

ئانىكا سوقماڭ مېنى،
بەش - ئالتە كۈن مېھمانىڭىز.
مورىڭىزنىڭ بېشىدا،
ياندۇرغىلى چىراغىڭىز.

ئۇ ئېتىزمۇ لالىكەن،
بۇ ئېتىزمۇ لالىكەن.
ۋىجدانى يوق سەتەڭلەر،
بەتىنكەمگە نالىكەن.

كاككۇك بالىسى زەينەپ،
شاخقا قونۇپ ئولتۇردى.
يار قېشىغا كىرەي دېسەم،
دۈشمەن ماراپ ئولتۇردى.

قارا كۆز ھەر يەردە بار،
پىرازى كۆز بىرە - بىرە.
پىرازى كۆزنىڭ ئالدىدا،
قارا كۆز تەمەچ تېرە.

سىن چىپىڭنى ئىچمەيمەن،
تۇتقىنىڭغا ھەشقاللا.
بىر سىنىڭ بولۇپ قالسۇن،
ئەمدى بىزدىن ئاشقانلار.

گۈلاخمانىڭ يوللىرى،
تېرەكلىك ھەم جىگدىلىك.
گۈلاخمانىڭ كۆمچى،
قۇۋۋەتلىك ھەم مەززىلىك.

ئۆينىڭ ئالدى قوناقلىق،
قوناقلىقتا چۈژگۈن بار.
سىز ۋاپادار يار بىلەن،
تا ئۆلگۈچە يۈرگۈم بار.

يارىم بىر پوتا بەردى،
تايلاقنىڭ تاپانىدا.
توگاپ قالسام يۆگىيتۇ،
بەقەسەم چاپانىدا.

قارا سالۋانى كىيىپ،
قاراقچى بولمامدۇ كىشى.
بىۋاپا يار دەردىدە،
راۋابچى بولمامدۇ كىشى.

قارا تەلپەكنى كىيىپ،
ئېشەكچى بولمامدۇ كىشى.
ئاق جوۋاننىڭ ئىشقىدا،
راۋابچى بولمامدۇ كىشى.

كېلىپ قالدى ئامرىقىم،
يامان چاغدا ھېيتىمىز.
سىردىشارىمىز سۆيۈشۈپ،
كېلەر بىر كۈن پەيتىمىز.

مېنىڭ يارىم زىيالىي،
گاھى قەلەم مەيدىسىدە.
ئەرتە — كەچ كۆرۈشەرمىز،
چوڭ كۇلۇبتا — مەجلىستە.

كەچ بولدى — زاۋال بولدى،
يارىمغا ئۇۋال بولدى.
چېچىنى ئۇزۇن قوياپ،
قۇنبېيتتا① جوۋان بولدى.

ھەر كىشىنىڭ يارى بولسا،
بوغداي ئۆگلۈك مۇختىسەر.
قولىنى مورەمگە سالسا،
ئۇششاق ئاغرىقنى كېسەر.

كۆندە باشنى تارايسىز،
ئۆگزىنگىزدە ئولتۇرۇپ.
سىزگە يىمىش ئېپ كەلدىم،
يانچۇقۇمنى تولدۇرۇپ.

---

① قۇنبېيت — قوربان ھېيت.

ئېرىقنىڭمۇ سۇيى لاي،
ئۆستەڭنىڭمۇ سۇيى لاي.
كۆڭلۈمگە گۇمان چۈشتى،
ئەمدى مەن قانداق قىلاي؟

رەڭدار يىپتا يۆمەكلىك،
رومالنىڭ توققۇز كۆزى.
چاچۇقكەن دىمەك بىزنى،
يۈزۈمدىكى چىچەك ئىزى.

ئىشكايلىڭىز - مەللىڭىز،
نېراقتىكى ئىلەككەن.
گەپلەشكىمىز كەلگەندە،
بىزگە تېلېفون كېرەككەن.

ئىشكايلاڭدا قوش ئېرىق،
شىلدىرلايدۇ سوم[1] بېلىق.
ئەجەبمۇ يامانىكەن،
كىشى يۇرتىدا غېرىبلىق.

يولۇچى ئۆتۈپ كەتتى،
مەپلەردە سەيلىگە.
كۆڭۈل دېگەن بەڭۋاشنى،
قويۇپ بەرمە مەيلىگە.

كۆيدۈما، كۆل بولدۇما،
كۆيمىگەننىڭ كارى يوق.
باشقا كەلگەن ئەلەمنى،
تارتمىغۇچە چارە يوق.

باغدىكى جىنەستىننىڭ،
بىر شاخىدا ئۈن پۇتاق.
مېنى گوللىغان يارنىڭ،
يولدىشى بەكمۇ چاتاق.

يىرتىلغان ئۆتەككىنى،
ياماقلىق سېپ قاڭلىما.
ئەگلىكنى راسا قىلىپ،
سەن ئۆزۈڭنى داڭلىما.

ئاشىق خىيالى دىلبەر،
خاتىپ خىيالى مىنبەر.
ۋائىز خىيالى پۇلدەر،
ھاجى ھەرەمنى ئىزدەر.

ئاخشام بارسام مەلەڭگە،
سىڭلىڭ قوپتى لەغمەنگە.
لەغمىنىڭنى يىمەيمەن،
زىيان قىلدى مەيدەمگە.

---

[1] سوم — تولا، كۆپ.

بېيىتلار

1

بوي بويلايسەن، ئوي ئويلايسەن،
نېمىنى ئويلايسەن؟
ئىلدىن كەلگەن كوماندىرنىڭ،
يانچۇقىنى كولايسەن.
بوي بويلايسەن، ئوي ئويلايسەن،
ئويچىمىدىڭ سەن؟
تاغ باغرىدىن كېلەلمەيسەن،
قويچىمىدىڭ سەن؟
قويچى بولساڭ قويلارىڭنى،
بىرگە باقايلى.
مۇزلاپ قالغان يۈرەكلەرگە،
ئوتلار ياقايلى.

2

سىم - سىم دەيدۇ، سىم - سىم دەيدۇ،
سىم - سىم قوينۇمدا.
قىلچە گۇناھ مەندە بولسا،
قىلىچ بوينۇمدا.
ئاق بىلەكى بويلارىمدا،
قارا كۆز يانىمدا.
سەھەر قوپۇپ قارىسام،
يوقسەن قاشىمدا.

سىم - سىم دەيدۇ، سىم - سىم دەيدۇ،
سىم - سىم بوينۇمدا.
يار ئۆزىنى داگلىمىسۇن،
يېڭى يار قوينۇمدا.

3

قارا - قارا قارغىلارنىڭ،
قاناتى بولسام.
ئېگىز - ئېگىز چىنالارنىڭ،
شاخىغا قونسام.
جان ئالغۇچى ئەزرائىلنىڭ،
شاگىرتى بولسام.
ئاشىقلارغا قەست قىلغاننىڭ،
جانىنى ئالسام.
قارا - قارا قارغىلار،
قايرىلىپ ئۇچتى.
هويلامدىكى چىنارنىڭ،
شاخىغا چۈشتى.
خەقنىڭ يارى يىنىدىكەن،
كۆندە كۆرۈشتى.
مېنىڭ يارىم يىراقتىكەن،
كۆزۈمدىن ئۇچتى.

تام تۆۋىدە چا خوراز،
چالما ئېتىپ چىللاتتىم.
يىراقتىكى يارىمنى،
خەت ئەۋەتىپ يىغلاتتىم.

ئاخشىمى قاراڭغۇدا،
ئۆيگە ياقتىم جىنچىراغ.
ناخشام يارغا ئاڭلانماس،
تۇرغان يېرى بەك يىراق.

ئالما گۈلى بار.
يۈرىكىمنى يېرىپ بېقىڭ،
كۆيۈك دېغى بار.
ئاي ئالما، قىزىل ئالما،
باغدا قالدىغۇ.
ساڭا كۆيگەن يۈرىكىم،
داغدا قالدىغۇ.
ئۆتكى يا - ئۆتكى،
مەسە ئۆتكى.
مېنىڭ سۆيگەن شۇل يارىم،
ئالما چېچەكى.

10

يۈزۈڭنىڭ ئاقلىقى،
ئوتقا سالادۇر.
كۆزۈڭنىڭ قاراسى،
دەردۇ-بالادۇر.
كۆزلىرىڭنىڭ قاراقىدىن،
گۆھەر يانادۇر.
لەۋلىرىڭنىڭ تاتلىقلىقى،
تىلنى يارادۇر.
چېچىڭىز جاللات بولۇپ،
جاننى ئالادۇر.
قېشىڭىز پاششاپ بولۇپ،
ئالەم سورادۇر.

11

ئېگىز - ئېگىز تاغ باشدا،
چىراغ كۆيەدۇر.
چىراغ ئەمەس يارنىڭ ئوتى،
يۈرەك كۆيەدۇر.
ئېگىز - ئېگىز تاغ باشىدىن،
سىيرىلدىم تۈزگە.
قىزىلگۈلنىڭ غۇنچىسىدەك،
ئېگىلدىم سىزگە.
بىلمەسىزكىن، بىلمەسىزكىن،
مەن كۆيدۈم سىزگە.
ئۆتكىڭىزدا ئۆلۈپ كەتسەم،
ئۇۋالىم سىزگە.

12

ئېگىز تاغدا قار يېغىپتۇ،
تىرىمدا يامغۇر.
بىزنىڭ يارلار ئاش ئېتىپتۇ،
گۆشى يوق چامغۇر.
ئېگىز - ئېگىز تاغ باشىدىن،
سىيرىلىپ چۈشتۈم.
سىزگە قاراپ قاش ئوينىتىپ،
يىقىلىپ چۈشتۈم.
ئېگىز ئۇچۇپ يارنى كۆردۈم،
چەرخى پەلەكتە.
ئاخشام بىرىپ سىزنى كۆردۈم،
مەخمەل چۈشەكتە.

*

بۈركۈت بولۇپ تاغ باشىغا،
قونايلى يارىم.
دۈشمەنلىنى داغدا قويۇپ،
ئوينايلى يارىم.

4
قارا - قارا قاشلارىڭغا،
قەلەم يۈرگۈرتەي.
ئاخشام قىلغان گەپلەرىڭنى،
قاچان ئۇنۇتاي.
قارا - قارا قاشلارىڭغا،
قاتساڭچۇ مېنى.
قاراقاشنىڭ بازارىدا،
ساتساڭچۇ مېنى.
قاراقاشنىڭ بازارىدا،
ئالمىسا ئەگەر.
كىرپىكىڭنى ئوقيا قىلىپ،
ئاتساڭچۇ مېنى.

5
چىللاڭ خورىزىم، چىللاڭ خورىزىم،
يارىم ئويغانسۇن.
لەۋلىرىنى چىشلىۋالاي،
يۈرەكلەر قانسۇن.
چىللاڭ خورىزىم، چىللاڭ خورىزىم،
كېچىلەر تاڭ ئاتسۇن.
يارىم بىلەن بىز ئويناپلى،
خەقلەر داڭلاشسۇن.

6
باراي دېۋىدىم، بارالمىدىم،
بايلار باغىڭغا.
چاچ زۇلپاڭدىن بىر تال ئالاي،
تۇمار باغىمغا.
تۇمار باغىم يارىشارمۇ،
سالسام بوينۇمغا.
شۇنداق چاغدا يارىم بولسا،
كىرسە قوينۇمغا.

7
قارىسام كۆرۈنمەيدۇ،
قولونىڭ تاغى.
ئاق بېلىمىزگە يارىشارمۇ،
قامچامنىڭ باغى.
قامچامنىڭ ئۇز باغىنى،
ئاكام كۆرمىسۇن.
بىز ئىككىمىز ئويناپلى،
ھېچكىم بىلمىسۇن.

8
ئىشكايلاڭدىن مەن ئۆتەرمەن،
ئاي بولۇپ.
ئايىغىڭغا چاپلىشارمەن،
لاي بولۇپ.
ئەتلەس كۆڭلەك لىغىلدايدۇ،
كىيگەندە.
يۈرەك باغرىم جىغىلدايدۇ،
كۆرگەندە.
بەتىنىڭىز غىرسلايدۇ،
يۈرگەندە.
بەللىرىڭىز قىرسلايدۇ،
سۆيگەندە.

9
ئالمىلىق باغىڭغا كىرسەم،

سېنىڭ ياخشى سۆزلىرىڭگە،
سۆز قوشۇۋالغۇم بار.

17

يەكتىكىمنى يەرگە تاشلاپ،
قاشقا يانپاشلاپ.
گەپ قىلمايمەن يارىمغا،
بۈگۈندىن باشلاپ.
ئۆستەڭ باشىدا ياتىپ،
ئايغا قاش ئاتىپ.
گەپ قىلمايمەن يارىمغا،
ئەتىدىن تارتىپ.
ئىككى - تۆت سەر ئىچىۋالىپ،
پۇر - پۇر چېكىۋالىپ.
گەپ قىلمايمەن يارىمغا،
بىر سۆز قىلىۋالىپ.
ئەتە - ئۆگۈن سىنچاي ئالىپ،
باققان كىرىۋالىپ.
گەپ قىلمايمەن يارىمغا،
بەشنى سۆيۈۋالىپ.

18

مېنىڭ بىرلا مەشۇقۇم بار،
قاپقارا قاشلىق.
شايى - ئەتلەس كۆينەك كىيگەن،
ئون ئالتە ياشلىق.

قارلىغاچنىڭ قاناتىدەك،
قوشۇما قاشلىق.
مودەن سۈيى تامچىغاندەك،
كۆزلىرى ياشلىق.

19

ئىشكايلاڭدا قوش كارىۋات،
بىر كىم باقامدۇ؟
قوش كارىۋاتنىڭ ئۈستىدە،
يارىم ياتامدۇ؟
كۆزلىرىنى خۇما قىلىپ،
قاشلار ئاتامدۇ؟
قاش ئوينىتىپ، كۆز قىسىپ،
جاننى ئالامدۇ؟

20

قارا تولكە - ئالا تولكە،
سايىنىڭ تولكەسى.
كولدۇرەمدۇ، ئۆلتۈرەمدۇ،
يارنىڭ كولكەسى.
ھاۋامدۇ، بولۇتمىدۇ،
قارنى ياغدۇرغان.
سىكىلەكمىدۇ، جۇۋانمىدۇ،
بىزنى پەندۇرغان①.
ئانام مېنى، دادام مېنى،

① پەندۇرۇش — ئالداش، قىلتاققا چۈشۈرۈش.

ئېگىز تاغقا چىقماك يارىم،
سىيرىلىپ چۈشەرسىز.
چىرايلىققا كۆڭۈل بەرمەك،
كۆيۈپ ئۆلەرسىز.
ئېگىز - ئېگىز تاغ باشىدىن،
ئاي كۆرۈندىمۇ؟
ئىشكايلاڭغا تولا بېرىپ،
خار كۆرۈندىمۇ؟

13

يۈگۈرۈپ چىقتىم ئۆگزىگە،
يارنى كۆرگىلى.
يارنى كۆرۈپ سەكرەپ چۈشتۇم،
قايرىپ سۆيگىلى.
قاراموغۇم چېچىلىپ كەتتى،
تېرىشىپ بېرىڭ.
سۆيەي دېسەم بويۇم يەتمەس،
ئېگىشىپ بېرىڭ.

14

ئۇچاققا ئوت ياقمىساك،
قازان قايىنامدۇ؟
شۇنداق تاشلاپ كەتكىلى،
كۆڭلۈك پايلامدۇ؟
يىراققا كەتتىم دەپلا،
بىزنى ئۇنۇتماڭ.
سىزگە بەرگەن كۆڭۈلنى،
بۇنداق سوۋۇتماڭ.
سۇغا سالسام سۇ كۆتەرمەس،

مىسقال تۆمۈرنى.
ئالتۇن بېرىپ ئېلىپ بولماس،
قالغان كۆڭۈلنى.

15

بىزنىڭ يارنىڭ قاراشلىرى،
قۇرغۇيغا ئوخشاش.
سەھەرلىكتە سايراشلىرى،
بۇلبۇلغا ئوخشاش.
ئاغرىغاندا كەلمىسە يار،
كۆڭلۈم بۇزۇلۇر.
يارىم كېلىپ بىزنى سۆيسە،
كۆڭلۈم ئۇچۇلۇر.

16

ئىچسەم - ئىچسەم مەس قىلمايدۇ،
سايىنىڭ بوزاسى.
ئون ئالتىدە بىر يارىم بار،
قوينىڭ قوزاسى.
ئىچىپ - ئىچىپ مەس بولغاندا،
ئاق ئاتىم بولسا.
مەن يارىمنى سېغىنغاندا،
قاناتىم بولسا.
ئاق چاي ئىچىپ، كۆك چاي ئىچىپ،
مەس بولۇۋالغۇم بار.
شېرىن - شېكەر سۆزلىرىڭگە،
دوست بولۇۋالغۇم بار.
ناسا سېلىپ، نەششە چېكىپ،
مەست بولۇۋالغۇم بار.

گۈزەل يارىمسەن.
ئالتە كەپتەر يەتتە بولۇپ،
قوندى تېرەككە،
سەن يارىمنىڭ ئوتلىرى،
تەگدى يۈرەككە.
سېرىق سەبدە گۈلۈمسەن،
سايىنىڭ بۇلاقى.
كۆيدۈردۇ ئەجەبمۇ،
يارنىڭ پىراقى.

25

ھېلىمخان، سېلىمخان،
ھالىم قالمىدى.
خەجلەي دېسەم ئاۋۋالقىدەك،
ۋەجىم قالمىدى.
ئاتام بىلمەس، ئانام بىلمەس،
مېنىڭ ھالىمنى.
ھېچكىم سورىماس يار ئوتىدا،
سارغايغانىمنى.

26

ئۈرۈمچىدىن دۇتار ئالدىم،
قەشقەردىن راۋاب.
سەن يارىمغا خەت ئەۋەتسەم،
كەلمەيدۇ جاۋاب.
خېچىر ھەيدەپ كارۋان تۈزدۈم،
مۇز داۋان بىلەن.
بىر ياخشىنى قىينايدىكەن،
بىر يامان بىلەن.
خەت يازمىساڭ يازما ئەمدى،
نېمە پەرۋايىم.
ئالتۇن باشىم ئامان بولسا،
بار چەندان يارىم.

27

كېرىيىدە شامال چىقتى،
لەڭگەردە بوران.
مەن يارىمنى سۆيۈۋالدىم،
بوراندا ئاران.
ئەتىگەندە بوران چىقتى،
كەچلىكتە شامال.
يار سۆيمەككە بەل باغلىسا،
تېپىلار ئامال.

28

ئۈچ ئايدا كېلىمەن دەپ،
ئۈچ يىلغا قالغان.
يۈرەككە ئوتنى سېپ قويۇپ،
جانىمنى ئالغان.
بارىمەن دەپ، يانىمەن دەپ،
يالغانىنى ئېيتقان.
بارار، كېلەر يوللىرىمغا،
ئازغان تېرىغان.
يار ئۆزىنى سەگدەپ دېسە،

بالا دېمىسۇن.
خۇدا سالدى بۇ كويلارغا،
يامان دېمىسۇن.

21
ئۇيان ئۆتۈپ، بۇيان ئۆتۈپ،
نەگە بارۇرسەن؟
ئۇسما قويۇپ، خېنە يېقىپ،
جاننى ئالۇرسەن.
ئۇيان ئۆتۈپ، بۇيان ئۆتۈپ،
ئالاي كۆڭلۈڭنى.
قارچىغىنىڭ بالىسىدەك،
ئېگەي بوينۇڭنى.
ئۇيان ئۆتۈپ، بۇيان ئۆتۈپ،
قېشىڭغا كەلدىم.
شېرىن ـ شېكەر لەۋلىرىڭگە،
سۆيۈشكە كەلدىم.

22
تىللا دەيدۇ، تىللا دەيدۇ،
تىللا نەدىدۇر؟
تىللادەك يار نەدە بولسا،
تىللا شەدىدۇر.
باردى دەيدۇ، ياندى دەيدۇ،
فولو تېغىدىن.
ھەيران بولماڭ يۈرەكتىكى،
كۆيۈك دېغىدىن.

كېلىك دەيدۇ، كەلمەك دەيدۇ،
مەيلىم ئۆزۈمنىڭ.
سەكسەن قامچا ئۇرغان بىلەن،
يارىم ئۆزۈمنىڭ.
دارى دەيدۇ، دارى دەيدۇ،
قىچا ياغىنى.
ئەقلى بولسا سۆيەمدىكىن،
كىشىنىڭ يارىنى.

23
ئايلار ئۆتتى، يىللار ئۆتتى،
باقتىم يولۇڭغا.
كەلسەڭ ئىدىڭ، جۈپ قولۇڭنى،
سالساڭ بوينۇمغا.
چىن مۇھەببەت ھۇزۇر بەرسە،
بۇ ئەزىز جانغا.
ئاھ، ئاشۇ چاغ يېتەر ئىدۇق،
ئاررۇ ـ ئارمانغا.

24
ئويتوغراقتا يولغۇن بار،
بوز يەردە توغراق.
يىگىتلىرىقتا يارىم بار،
ماڭا بەك ئامراق.
پېشىل مەخمەل ئىچىدە،
كۆز تۇمارىمسەن.
كىچىكىمدىن ئوينىغان،

زالىم قارا قاش.
قىزىلگۈللەر ئاچىلىپتۇ،
باغچا ئىچىدە.
قاراقاش يار ئولتۇرۇپتۇ،
ھۇجرا ئىچىدە.
قاراقاشقا سىنچاي تۇتتۇم،
كۆڭلىگە بېقىپ.
ئىچمىسىمۇ ئىچكۈزەرمەن.
قەنت، شېكەر سېلىپ.
كۈلمىسىمۇ كۈلدۈرەرمەن،
غىدىقلاپ بېقىپ.
سۆزلىمىسە سۆزلىتەرمەن،
بىيىتلار قېتىپ.

34

مەن يارىمنى كۆرۈپ قالدىم،
كۆلنىڭ بويىدا.
تاۋار ياغلىق لەپىلدەيدۇ،
يارنىڭ قولىدا.
ئالتە ئاي ياتتىم، يەتتە ئاي ياتتىم،
مۇشكۈل زىندانىدا.
ئالتە ئاي دېگەن بىر كۈنچە يوق،
يارنى تاپقاندا.
ئاق بىلەكنىڭ بوينۇمدا،
دوپپام باشىمدا.
ئون بەش كۈنلۈك تولۇن ئايدەك،
ياتتىڭ قاشىمدا.

ئېيتقانلىرىم يالغان ئەمەس،
يۈرەك سۆزۈمدۇر.
سەندىن باشقا يارىم يوق،
ئامرىقىم سەندۇر.

35

ئۆيىگىزنىڭ كەينىدە،
بىر تۈپ چىنارچا.
چىنارچىغا قونۇپتۇ،
بىر بوز قارچۇغا.
قاناتى بوغۇم - بوغۇم،
كۆزى تۇماچا.
ئاكام ماڭا ئەۋەتىپتۇ،
ئايدەك ئاغىچا.
تون پىچارمەن ئاكامغا،
مەشۇت گۈل بېسىپ.
باغاق ئىتەي نىمدە،
زۇلپامنى كېسىپ.

36

ئىشكايلامدىن تولا ئۆتمەك،
قاش ئاتتى دەيدۇ.
بەلگە بېرىپ چۆرگىلەپ،
تاش ئاتتى دەيدۇ.
سۇخەنچىلەر گەپ تېپىپ،
ماراشتى دەيدۇ.
دۈشمەن گۈيلار چىدىماي،

ئېيتمىسا يالغان.
بۇۋاپانى تولا ساقلاپ،
قىينالمىسا جان.

29
كۆرۈنمەيدۇ قارىسام،
ئاتچان تاغلىرى.
ئۈچرىششقا بەك ئەپلىك،
يارنىڭ باغلىرى.
باغ ئىچىدە ئوينايمىز،
ھېچكىم كۆرمەيدۇ.
ئوينىشىمىز، سۆيۈشۈمىز،
يۈرەك قانمايدۇ.
سۆيۈشسەكمۇ، كۈلۈشسەكمۇ،
ئۆزىمىزنىڭ ئىشى.
بىزنىڭ ئىشقا ئارىلاشمىسۇن،
زادى ھېچ كىشى.

30
ئاي ئالدىمدا، كۈن كەينىمدە،
ھەسرەت ئىچىمدە.
ھەسرەت بىلەن ئۆلۈپ كەتسەم،
مىڭ دەرد ئىچىمدە.
تېرىپ بولماس قاشتېشىنى،
سايىنىڭ تاشنى.
دەرد كەلگەندە سۈرتۈپ بولماس،
كۆزنىڭ ياشىنى.

31
ئالتە كەپتەر، يەتتە كەپتەر،
بىر بولۇپ ئۇچتى.
كۆڭلۈمدىكى شول يارىم،
كۆزۈمدىن ئۇچتى.
ئالتە كەپتەر، يەتتە كەپتەر،
قوندى تېرەككە.
شول يارىمنىڭ ئوتلىرى،
چۈشتى يۈرەككە.

32
موراگدىن چىققان تۈتۈن،
ھاۋاغا ئۇچتى.
ئىندىئۇنىدىك، قۇرغۇيۇك،
سامادىن چۈشتى.
ئىندەپ - ئىندەپ ئىلىپ كەلدىك،
قوندى قولۇڭغا.
خىزمىتىڭگە يارىمسام،
ياندۇر يولۇمغا.

33
ئېگىز ئاسماندىن چۈشۈپتۇ،
مۈشتەك ئالا تاش.
كۆيدۈردۇ جېنىمنى،

نازۇك بويۇڭنى.
ئەجدىھا بولۇپ،
يۇتقۇم كېلىدۇ.

39
پىژ قىلدى يۈرەك،
غىژ قىلدى يۈرەك.
كىمنىڭ يارسەن،
چوكان سېكىلەك.
ئۆرگۈلدى پەلەك،
چۆرگۈلدى پەلەك.
سېنىڭ ئىشقىڭدا،
كۆيىدۇ يۈرەك.
يارىمنى كۆرۈپ،
لېۋىگە سۆيۈپ.
ھەسسىلەپ ئاشتى،
يەنە بۇ كۆيەك.

40
ئېچىلمامدۇ گۈل،
مەۋسۇمى كەلسە.
ئاشىق نە بولغاي،
مەشۇقنى كۆرسە.
دېگىلى دوڭدادى،
بىر كېچە قوندادى.
يوتقىنى كالتىكەن،
سونجىقىمنى توڭدادى.
ئېشەك تاماكۇ،
نېمىشكى نە كەتتى؟
ئاخشام سۆيگەن يارنىڭ،
تۇمشۇقى نە كەتتى؟
ئىششەك تاماكۇ،
نېمىشكەك ياغاچلا.
مەيدەڭ قاتتىقكەن،
بوشراق باغاشلا.

41
دەريادا بېلىق،
تاغاردا تېرىق.
ئايدەك يۈزىڭىز،
نېمىشقا سېرىق؟
ئاسماندىكى ئاي،
چەينەكتىكى چاي.
مەن كۆيدۇم نىزگە،
ۋاي يۈرىكىم، ۋاي.

42
ئىشكايلاڭغا سوپا سالدىم چىم بىلەن،
سەن يۈرۈيسەن قاياقلاردا كىم بىلەن.
مەن قالۇرمەن كۇندە كۆز ياشىم بىلەن،
سەن كېتۇرسەن يولدا يولداشىڭ بىلەن.
كۆز يېشىم چۆلگە ئاقادۇر، سەل بولۇپ،
دىل قاچان كۆيگەي، مۇرادىم ھەل بولۇپ.

43
بازارغا بارسىلا،
خوش دەپ كېتەلا.

يالاشتى دەيدۇ.
سەنمۇ ئادەم، مەنمۇ ئادەم،
بىلسەڭ بولمامدۇ؟
شېرىن جاننى قىيناغۇچە،
ئالساڭ بولمامدۇ؟
كۆل بېشىدا تۇرماڭ يارىم،
مۇڭداشتى دەيدۇ.
تاللىق باغقا كىرمەڭ يارىم،
ئويناشتى دەيدۇ.
ئايرىلساقمۇ، جۈپ بولساقمۇ،
كۆيۈشتى دەيدۇ.
خەلقئالەم بىلىپ بولدى،
سۆيۈشتى دەيدۇ.
ئېگىز تاغقا چىقماڭ يارىم،
ئىزدەشتى دەيدۇ.
تال چىۋىقنى ئەگمەڭ يارىم،
كۆرۈشتى دەيدۇ.
تاكتاكچىنىڭ دەستىدىن،
كۈلگىلى بولمايدۇ.
خالىي جايدا مۇڭدىشىپ،
يۈرگىلى بولمايدۇ.

37

ئادالەت شۇڭقارىم،
قولۇمدىن ئۇچتى.
تورغاينى قوغلاپ،
باغچامغا چۈشتى.
باغچامغا چۈشسە،
ئۆيدە باقۇرمەن.
چۆللەرگە كەتسە،
نەدىن تاپۇرمەن.

38

ئاھ گۈزەل يارىم،
سېغىنسام سېنى.
ھەر قەدەمدە بىر،
كۆرگۈم كېلىدۇ.
قاناتىم بولسا،
لاچىندەك ئۇچۇپ.
قېشىڭغا دائىم،
بارغۇم كېلىدۇ.
ئەي جانان يايرىم،
شوخ بۇلبۇل بولۇپ.
گۈلدەك بويۇڭغا،
قونغۇم كېلىدۇ.
قاشتېشىدەك ئاپئاق،
سۈزۈك لېۋىڭگە.
كۈندە نەچچىنى،
سۆيگۈم كېلىدۇ.
تەڭداشسىز گۈزەل،
لاتاپىتىڭنى.
كۆڭلۈم بېتىگە،
سىزغۇم كېلىدۇ.
جانانىم سېنىڭ،

ئەستە تۇت كۆز تەگمىسۇن،
بوينىڭغا ئاس تۇما خېنىم.

*

ئەتىۋار خېنىم،
دەردى با خېنىم،
سەندىن بەلىنى،
نەدە با خېنىم؟
ھاۋارەڭ خېنىم،
تاۋارەڭ خېنىم،
ئۆيدە ئاق ئۇن يوق،
زاغرا يەڭ خېنىم.

*

ھوي خېنىم، ھوي - ھوي خېنىم،
بويىڭىز پاكار خېنىم.
چىرايىڭىز بولمىسا،
ياگزىڭىز باكا خېنىم.
ھوي خېنىم بويۇڭ پاكا،
ئۆز چىرايىڭ نەگە پاتا.
ئۆز چىرايىڭ بولمىسا،
ئۇپا ئەڭلىكتۇر باكا.

*

ئۇچىقىنىڭ مەگزى يوق،
قوش كۆتەك سالغان خېنىم.
چاپىنىنىڭ يېڭى يوق،
چاسىدا قول سالغان خېنىم.

48

كىچە - كۈندۈز يىغلىماقتىن،
باشقا ئىش يوقتۇر ماڭا.
بۇ مېنىڭ يىغلىغىنىمنى،
كىملەر بېرىپ ئېيتسۇن ساڭا.
ئاي بىلەن كۈننى ئەۋەتتىم،
ئەلچىلىككە مەن ساڭا.
ئايمۇ ياندى، كۈنمۇ ياندى،
ھېچ خەۋەر يوقتۇر ماڭا.

49

ئاھ يۈرەك — ئاغرىق يۈرەك،
نىمجان بولۇپ سوققان يۈرەك.
قارا كۆز يار ئىشقىدا،
زەرداب بولۇپ ئاققان يۈرەك.
گۈل تېرىدىم چۆنەككە،
كاككۇك قوندى تېرەككە.
ئەقىللىق قارا كۆزنىڭ،
ئوتى چۈشتى يۈرەككە.
ئوت تۇتاشتى يۈرەككە،
كۆكۈل بارماس بۆلەككە.
چىن كۆكۈلدىن سۆيسىڭىز،
يەتسەك ئارزۇ - تىلەككە.
ئاھ يۈرەك، ۋاي ئاھ يۈرەك،
كۆيدۈرسىز كۈندە بۆلەك.
كۆيگۈنۈمنى بىلمىگەن،
باغرى قاتتىق تاش يۈرەك.

نىمە لازىم دېسەم،
ئالغاچ كېلەلا.
يېرىم سەر چاي ئېلىپ،
چەينەككە سېلىپ.
يارىمنىڭ ئالدىدا،
قويغاچ كېلەلا.
يېرىم سەر چايلىرى،
چەينەكتە تۇرسۇن.
مېنىڭ كۆيگەنلىرىم،
يۈرەكتە تۇرسۇن.

44

ئاچىلامدۇ گۈل؟
ساچىلامدۇ گۈل؟
يارنىڭ باغىدا،
سايرامدۇ بۇلبۇل؟
ئاچىلىپ قويدۇم،
ساچىلىپ قويدۇم.
يارىم ياڭسۇغكەن،
تاشلىشىپ قويدۇم.
ئاچىلغان باكار،
ساچىلغان باكار.
ساراڭ خوتۇنغا،
گەپ قىلغان باكار.

45

ئەسسالام دەپ ئۆيگە كىرسەم،
ئۆيدە مېھمان ئولتۇرار.
قاشلىرى قىيغان قەلەمدەك،
كۆزلىرى ئويناپ تۇرار.
قاشلىرى بەرگى قىياقتەك،
كۆزلىرى مەشئەل ئىكەن.
ئۆسكىلەڭ كىرپىكلىرى،
يۈرەككە نەشتەر ئىكەن.

46

كېرىيە دېگەن شەدە،
مۇغاللا دېگەن يەردە.
چوشومگە كىرىپ قاپسىز،
چارشەنبە كۈنى سەھەردە.
ئاي مۇبارەك ئايمۇ سىز؟
كۈن مۇبارەك كۈنمۇ سىز؟
چوشومگە كىرىپ قاپسىز؟
ساق ـ سالامەت بارمۇ سىز؟

47

كۆك تاۋادا بۆك كىيىپلا،
زەپ ياراشىپتۇ خېنىم.
ھەممە ئادەم «غۇنچە بويىكەن»،
دەپ قاراشىپتۇ خېنىم.
كۆيگىلى ئون يىل بولۇپتۇ،
دەردىڭىزدە مەن خېنىم.
زارى - زار يىغلاپ يۈرۈپ،
دىۋانە بولدۇم ھەي خېنىم.
قاشىڭىز بەرگى قىياقتەك،
كۆزىڭىز خۇما خېنىم.

گۈلۈڭنى ئۈزەي دەيمەن.
ئەجەبمۇ غېرىب بولدۇم،
يارىمنى كۆرەي دەيمەن.
باغىڭغا كىرەي دەيمەن،
شورا بولمىسۇن دەيمەن.
سېنى تاشلاپ كېتەي دەيمەن،
ئۇۋال بولمىسۇن دەيمەن.
باغىمغا كىرەر بولساڭ،
قولۇڭغا پەنەر ئالغىن.
يۇرتۇڭغا مۇساپىرمەن،
ھالىمدىن خەۋەر ئالغىن.
ئۈزگىلى گۈلۈڭ يوقكەن،
باغىڭغا كىرەي دېسەم.
كۆڭلۈمنى ئالالمىدىڭ،
ئاچىلىپ كۈلەي دېسەم.

54

بۇ چىنار ئېگىز چىنار،
چىقماڭ خېنىم شېخى سۇنار.
سۇنسا ئەگەر ئۇنىڭ شېخى،
بۇلبۇل كېلىپ نەگە قونار؟
ئىشىك ئالدى چىنادۇر،
تۇتماڭ شېخى سۇنادۇر.
سەن يارىمنى بىر كۆرسەم،
ئاندىن كۆڭلۈم تىنادۇر.
يولىنىڭ بويى چىنادۇر،
بۇلبۇل كېلىپ قونادۇر.

يار ئۈستىگە يار تۇتسا،
قىز ـ ئوغۇلغا گۇناھدۇر.

55

چاپىنىمنىڭ يېڭى تار،
بىلىكىم قانداق پاتار.
سىز ئۇ يەردە، مەن بۇ يەردە،
يۈرىكىم قانداق چىدار.
چاپىنىمنىڭ يېڭىنى،
تاپالمىدىم، ساپالمىدىم.
سىز يارىمنىڭ ئىشقىدا،
تولغىنىپ ياتالمىدىم.
چاپىنىمنىڭ يېڭىنى،
بېشىمغا قويدۇم تېڭىنى.
نەگە بارسام ئاڭلايمەن،
سەن خېنىمنىڭ دېڭىنى.
راۋابىمنىڭ تارىسىنى،
چوقۇۋالدى تۇمۇچۇق.
كېلىڭ يارىم ئوينايلى،
سىز چىرايلىق، مەن ئۇچۇق.

56

پاكچۇ كۆيىنكىم بولسا،
شاكيۇ ئالدىدا كەيسەم.
ئاشۇ يار مېنىڭ بولسا،
دۈشمەن ئالدىدا سۆيسەم.
شەھەردە يېرىم بولسا،

50

سۇغا كەلدىڭ كۆلۈمگە،
ئەپكەش سېلىپ مۈرەڭگە.
مەن ساڭا كۆيۈپ قالدىم،
راست گېپىم شۇ ئۆزۈڭگە.
ئات مىندىم ئېگەر بىلەن،
باشقۇردۇم يۈگەن بىلەن.
مەن ساڭا كۆيۈپ قالدىم،
گەپ قىلماي يۈرگەن بىلەن.
ئاپئاق ئۆپكىدەك يارىم،
يۇمشاق كۆرپىدەك يارىم.
مەن ساڭا كۆيۈپ قالدىم،
ئۆزۈڭنىڭ كۆزىدەك يارىم.
قىزىلگۈل ئاراسىدىن،
بويۇڭنى كۆرۈپ قالدىم.
ئېيتمىغانغا بولمايدۇ،
مەن ساڭا كۆيۈپ قالدىم.
ئالما سالغان باغىڭغا،
ئەترە سالدىم بىلدىڭمۇ؟
ئۆزۈڭ بولدى بۇ دەردكە،
ئېيتالمىدىم بىلدىڭمۇ؟

51

بىزنىڭ باغدا ئۆرۈك بار،
ئاستى شاخدا خوندەك①.
بىز ئىككەيلەن ئويناپلى،
ئېچىلغان قىزىلگۈلدەك.
قوغۇن تېرىدۇق قىرغا،
ئىشلەپ چۈنەك باشىدا.
بىز ئىككەيلەن ئويناپلى،
قاپاق تېرەك قاشىدا.
ئاق كۆڭلەكنى كىيىپسىز،
ئاق تىكەنلەر ئىلمىسۇن.
بىز ئىككىمىز ئويناپلى،
خان ئاچچىقىز بىلمىسۇن.

52

ئىشكايلاڭدا تاختا كۆرۈك،
ئۆتەشلىرىڭ غۇر - غۇرچە بار.
ئولتۇرۇشۇڭ لاچىن كەبى،
قوپۇشلىرىڭ قۇرغۇيچە بار.
لىپپىدە قاراشلارىڭ،
يۈرەككە تىغ ئۇرغۇنچە بار.
تاڭ سەھەر ئېيتقان ناخشاڭ،
چىمەندىكى بۇلبۇلچە بار.
بىر ئۇيان ئۆتەشىم بار،
بىر بۇيان ئۆتەشىم بار.
سەن ياراتمىساڭ يارىم،
قۇرغۇيدەك ئاداشىم بار.

53

باغىڭغا كىرەي دەيمەن،

---

① خوندەك — ئۆرۈكنىڭ بىر خىل سورتى.

ئالما ئاتتىم دەرياغا،
لەيلىۋىلىپ چۆكمەيدۇ.
يارنىڭ ئوتى بەك يامان،
يالقۇنجايدۇ، ئۆچمەيدۇ.
ئۇزۇن بولدى كۆيگىلى،
يا بولمىدى سۆيگىلى.
بۇ يۈرەك چىدىمىدى،
يا بولمىدى ئۆلگىلى.

61

هويلاڭدىكى ئۈجمەڭنىڭ،
شاخىدا راۋاپ بولدى.
سەن يارىمنىڭ ئىشقىدا،
يۈرىكىم كاۋاپ بولدى.
چىلان تورۇق ئاتىڭنى،
هارۇنغا قاتالمىدىم.
سەن يارىمنىڭ ئىشقىدا،
چۇشەكەپ ياتالمىدىم.
گۇل تېرىسام بىر چۆنەك،
ئۈنۈپ چىقتى يۆگۈمەچ.
يۈرىكىم قۇرۇپ كەتتى،
سەن يارىمنى كۆرمىگەچ.
ئىشقىڭدا مەن ئاشىق غېرىب،
كىملەرگە ئېيتاي بېرىپ.
يۈرەك باغرىم پارە ـ پارە،
كۆرستەي ساڭا يېرىپ.

62

ئالتۇن ئۈزۈكۈم قاپتۇ،
ئاخشام ئوينىغان يەردە.
بېرىپ ئەكىلەي دېسەم،
ساقچىڭىز يامان يەردە.
ئاخشام ئوينىغان يەردە،
ئالتۇن ئۈزۈكۈم قاپتۇ.
ئىزدىمەڭلار - سورىماڭلار،
كۆڭلۈمدىكى يار ئاپتۇ.

63

ئالما سالغان باغىڭغا،
ئەترە سالدىم بىلدىڭمۇ؟
ئۇزۇن بولدى بۇ دەردكە،
ئېيتالمىدىم بىلدىڭمۇ؟
پىراقىڭدا ئۇزۇندىن،
كۆيگىنىمنى بىلدىڭمۇ؟
ئىشكايلاڭدىن كېتەلمەي،
يۈرگىنىمنى بىلدىڭمۇ؟
باغىڭدىكى ئالماڭنى،
ئۈزگىنىمنى بىلدىڭمۇ؟
لاي سۇ ئىچكەن سەھرالىق،
كۆيگىنىمنى بىلدىڭمۇ؟
بېغىڭدىكى ئالماڭنى،
بىللە ئۈزۈپ يېمەيلىمۇ؟
سەن مۇساپىر مەن غېرىب،
ئاشنا بولمايلىمۇ؟

ھەممىگە سارايى سالسام.
ئاشۇ يار مېنىڭ بولسا،
بوينىغا گىرە سالسام.
ئالتۇن قەپەس بولسا،
تورغايىنى سولاپ باقسام.
قارا كۆز مېنىڭ بولسا،
قوينۇمغا سولاپ باقسام.

57
چاچنىڭ ئۇزۇنى سەندە،
قاشنىڭ قارىسى سەندە.
دەردى يوق دەمسەن مېنى،
دەردنىڭ ھەممىسى مەندە.
كۆيمىدى دەمسەن مېنى،
كۆل بولۇشنىڭ ئورنى يوق.
ئوت كەتكەن يۈرەكلەرگە،
سۇ سېپىشنىڭ ئورنى يوق.

58
ئالما ئاتتىم لەيلىتىپ،
دېرىزەڭنى بويلىتىپ.
سەن ئالامسەن بۇ جاننى،
قاش - كۆزۈڭنى ئوينىتىپ.
ئېرىقىڭنىڭ تېگىدىن،
سۈزۈۋالدىم مارجاننى.
ئايدا - يىلدا بىر كېلىپ،
سەن ئالامسەن بۇ جاننى.

59
باغقا كىردىم قانچە رەت،
بىر گۈلۈڭنى ئۈزمىدىم.
ئەقلى بولسا كېلەر دەپ،
ئۈمىدىمنى ئۈزمىدىم.
كۈندە ئۆتتۈم مەلەڭدىن،
ھۆسنۈڭنى كۆرەرمەن دەپ.
ئۈمىد ئۈزمىدىم سەندىن،
ئۆلمىسەم سۆيەرمەن دەپ.

60
ئەتىياز - باھار كېلىپ،
باغىم تولدى چېچەككە.
چاندۇرماي كۈلۈپ قويۇپ،
ئوتنى سالدىڭ يۈرەككە.
ئورىغان بىلەن چىگسەينى،
يىلتىزى كۆكلەيدىكەن.
باشقا ئوت ئۆچكەن بىلەن،
يار ئوتى ئۆچمەيدىكەن.
باغقا كىرىپ قويۇڭنى،
غازاڭ بېرىپ سەمرىتەي.
سەنەمجان ئوتۇڭ يامان،
ئىشقىڭدا يىغلاپ ئۆتەي.
دەريانىڭ ئوقاتىدا،
ئۆردەك ئۇچۇپ، غاز قالدى.
ساڭا كۆيگەن بۇ يۈرەك،
كۆيۈپ - كۆيۈپ ئاز قالدى.

چوڭىساڭ ئالارمەن دەپ.

68
قاغا ئۇچسا قاناتىغا قاراڭلار،
گۇناھ قىلسام زەنجىر بىلەن باغلاڭلار.
ئاشىق ئۇچۇن ئۆلۈم كەلسە باشىمغا،
تۇغقانلىرىم ئاراڭلارغا ئالماڭلار.

69
گۇل ئارىلاپ ئۇچۇپ يۈرگەن،
جىنى نازۇك كېپىنەك.
بىزنى مۇنچە كۆيدۈرگەن،
بېلى نازۇك سىكىلەك.
قېشى قارا، مەڭزى قىزىل،
كۆزى چولپان ئاق بىلەك.
ئاق بىلەككە ئاشىق بولۇپ،
كۆيدۇ بىزنىڭ يۈرەك.
بۇ يۈرەكنى سەگتەي دەپ،
سۇ ئىچمەن ئون چېلەك.
سۇ ئىچكەنگە سەگمىدى،
جانغا پاتقان بۇ كۆيەك.

*
مەن بارايمىكىن تۇزغا،
باغرىمنى ياقاي مۇزغا.
يانچۇقۇمدا بىر تىيىن يوق،
ئىچىم كۆيدۇ ئۇزغا.

تەپسەم ساندۇق ئاچىلۇر،
گۇل باشىمغا سانچىلۇر.
بىچارە مېنىڭ كۆڭلۈم،
قانداق قىلسام ئاچىلۇر.
تاغمۇ تاغ قوينى بېقىپ،
ئالدىم قولۇمغا بىر راۋاب.
كۈن - تۈنى ھەسرەت چېكىپ،
يار ئىشقىدا ھالىم خاراب.

70
سەن كەلدىڭ بويانىمغا،
ئوتنى سالدىڭ جانىمغا.
قارىمساڭ ھالىمغا،
مەن قويدۇم خۇدايىمغا.
قول ياغلىقىم كۆلگە چۈشتى،
بۇلبۇل كۆتۈرۈپ ئۇچتى.
مەيلى كۆيگىن - كۆيمىگىن،
مېنىڭ كۆڭلۈم ساڭا چۈشتى.

*
يارىم كۆڭلەك كىيىپتۇ،
گۈلى يوغان تاۋاردا.
دۈشمەنلىك بولۇپ قالدۇق،
گەپلەشمەيلى تالادا.
يارىم كۆڭلەك كىيىپتۇ،
قارايمەن ياراشقانغا.
تاللاپ سۆيگەن يارىمنى،

بۇ دەريا ـ ئۇزۇن دەريا،
قول تۇتىشىپ ئۆتمەيلىمۇ؟
ئىككى ئاشىق بىر بولۇپ،
مۇرادقا يەتمەيلىمۇ؟
سەنمۇ، مەنمۇ چىرايلىق،
ئاشنا بولمايلىمۇ؟
قولنى قولغا تۇتىشىپ،
بىرگە ۋىسال تاپمايلىمۇ؟
ئاي تولۇپ ئون بەشىدە،
ئايدىڭنى كۈتمەيلىمۇ؟
دوست ـ دۈشمەننىڭ ئالدىدا،
بىر ئويناپ ئۆتمەيلىمۇ؟

64

ئول پىراقۇ ـ ئول پىراق،
دىلدا ياندى ئىشتىياق.
ئىشتىياقنىڭ دەردىدە،
بىر كۈن ئاغرىق، بىر كۈن ساق.
قىرغا پىياز تېرىدىم،
ئېتىزغا يالاڭ سامساق.
مەن يارىمنىڭ دەردىدە،
بىر كۈن ئاغرىق، بىر كۈن ساق.

65

يارنى يار دەمدۇ كىشى،
يامانىنى يار دەمدۇ كىشى؟
ياخشى يار ياندا تۇرسا،
يامانىنى خالامدۇ كىشى؟
ئالملىق باغقا كىرىپ،
توك ئالما يەمدۇ كىشى؟
ئالمىدەك يارى تۇرۇپ،
ئۆزگىنى دەمدۇ كىشى؟

66

ئى خېنىم سېرىق چىراي،
ئوتۇڭدا مەن قانداق چىداي.
سەن خېنىمنىڭ دەردىدە،
تاڭ ئاتقۇچە راۋاب چالاي.
دۇتارنى چېلىۋەردىم،
كەلسە ـ كەلمەس پەدىگە.
ئون جېنىمنىڭ بىرسى يوق،
سەن خېنىمنىڭ دەردىدە.
ئىشىك ئالدىدا سېدە،
ئاتقا سېپ بېرەي بېدە.
سىز خېنىمنىڭ دەردىدە،
يۈرەكلەر زىدە ـ زىدە.

67

باغقا قوغۇن تېرىدىم،
ئۇسسىسام ئۈزەرمەن دەپ.
كىچىككىنە يار تۇتتۇم،
چوڭسا سۆيەرمەن دەپ.
شاخ ـ شۇمبا چاتاپ قويدۇم،
قۇرىسا قالارمەن دەپ.
مەن سېنى كۆرۈپ قويدۇم،

ئىشەنمىسەڭ، يۈرەكنى يېرىپ ساڭا كۆرستەي.

74

ئۆيۈڭنىڭ ئارقىسى مەكتەپخانادۇر،
ئۇنىڭدا ئوقۇسا موللا بولادۇر.
مەكتەپكە كىردىڭ موللا بولاي دەپ،
يولۇڭغا قارتىپ دەردتە قوياي دەپ.
ئەجەب ئوبدان ئىكەن، مەكتەپ ھاۋاسى،
قارا مەخمەل ئىكەن، قېشىڭ قاراسى.
ئەجەب ئازادە ئىكەن، مەكتەپ دالاسى،
گۆھەردەك يانارىكەن، كۆزۈڭنىڭ قاراسى.
ئەجەب ئۈز ئىكەن، مەكتەپنىڭ پاكلىقى،
سەدەپمۇ، ئۇنچىمۇ چىشىڭنىڭ ئاقلىقى.
بوخچا، تەللەگدە بار موللايى دەپتە،
چىدىمايمەن سېنى كۆرمىسەم ھەپتە.
كۆرمىسەم سېنى كۆرگۈم كېلەدۇر،
قۇچقىمغا ئېلىپ سۆيگۈم كېلەدۇر.
لېۋىڭنىڭ تاتلىقلىقى تىلنى يارادۇر،
كۆڭۈلنىڭ شادلىقى تەنگە داۋادۇر.
مەكتەپتە ئوقۇپ موللا بولۇپ چىق،
دەستۇر كالامنى قولغا ئېلىپ چىق.
خۇدايىم بۇيرۇسا بىر يەردە بولساق،
ئەتىردەك پۇراپ، گۈلدەك ئېچىلساق.

75

سېرىق سەمبە گۈلۈم سەرۋەردىگارا،
مۇرادىمغا يەتكۈز پەرۋەردىگارا.

بەرمەيمەن تالاشقانغا.

*

كۆيگىنىمگە پۈتمىسەڭ،
سىناپ باقساڭ نېمە بولا؟
كاۋاپ بولغان يۈرەككە،
مۈزنى ياقسام نېمە بولا؟
ھەي خېنىم رەھىم قىلىپ،
ھالىمنى سورىساڭ نېمە بولا؟
مېنى بۇنچە قىينىغۇچە،
جانىمنى ئالساڭ نېمە بولا؟

71

تام تۆپىسىدە ئولتۇرادۇر، زەينى ئەمدۇللا يىگىت،
گۈل تۇتۇپ ئالما ئاتادۇر، ئىنىسى موللا يىگىت.
ئىنىسى موللا يىگىتنىڭ سۈرىتى سۇلتانچە بار،
ئاي يۈزىگە نۇر قونۇپتۇ، باغدىن ئۆزگەن گۈلچە بار.
گۈلنى ئۈزسەڭ ئاستا ئۈز، بەرگىدە غازاڭ قالمىسۇن،
يارنى سۆيسەڭ قاتتىق سۆي، ئىچىدە ئارمان قالمىسۇن.

72

چىم بويىغا كەندىر تېرىسام، چىم بويى بولدى،
چىمنىڭ سۈيى ئاقا - ئاقا يەتتە كۆل تولدى.
يەتتە كۆلنىڭ ئۆردەكلىرى ئۈچقۇدەك بولدى،
مېنىڭ يارىم كىچىك ئىدى، سۆيگۈدەك بولدى.

73

قارا - قارا قېشىڭنى، نەمگە تېرىپ ئۈندۈرەي،
ساڭا بولغان ئىشقىمنى، كىمگە ئېيتىپ بىلدۈرەي؟
ئوبدان تىڭشاپ ناخشامنىڭ، يېتىپ باققىن تېگىگە،
بۇ دۇنيادا مەيلىم يوق، سەن يارىمدىن ئۆزگىگە.
سەن ئىشەنگىن بۇنىڭغا، ناۋات قوشقان چاي بېرەي،

ئۈزسەممۇ ئۈزگەندىمەن،
بىر گۈلۈكنى قىسمىدىم.
سەن يىراقتا، مەن پىراقتا،
ئۈمىدىمنى ئۈزمىدىم.

79

كىچىككىنە چوكان چىچىكى،
گۈل يىگىت.
بۇ مېنىڭ هازىر تىلىكىمنى،
بىل يىگىت.
بۇ مېنىڭ هازىر تىلىكىمنى،
بىلمىسەڭ يىگىت.
تاڭلا قىيامەت ئۇتىغا،
قالدىڭ يىگىت.

80

تەڭ قىيامەتلەر يامان،
دائىم قىيامەتلەر يامان.
شۇ بۇ كۆندە كۆيەدۇرمەن،
دوزاخ ئوتىدىن يامان.
دوزاخ ئوتى مۇزغا چۈشسە،
يەتتە قات مۇزنى كېسەر.
ئىشق ئوتى جانىڭغا چۈشسە،
ئۆلگۈچە بىللە كېتەر.

81

ئاق سارايدىن چىقتى يارىم،
ئاق تاۋار تونىنى كىيىپ.
بەللىرىدە زىلچە ياغلىق،
تال چىۋىقتەك تولغىنىپ.
تال چىۋىق تالغا بارادۇر،
چىرماشقىنى ئاندىن يامان.
ئۆيىمىز بەكمۇ يىراقتۇر،
دەردىمىز ئاندىن يامان.
ئۆي يىراقى بولسا بولسۇن،
كۆڭۈل يىراقى بولمىسۇن.
ئىككىمىزنىڭ ئارىسىدا،
ۋەدە يالغان بولمىسۇن.

82

ئۆيۈمنىڭ ئارقىسى،
جىگدىلىك هەم بىدىلىك.
مەن يارىمغا خەت ئەۋەتتىم،
ئون سالام، بىر بەندىلىك.
ئون سالام بارغاندىكىن،
بىر سالام كەلمەيدىكەن.
باغرى قاتتىق تاش يۈرەكنىڭ،
كۆرگىسى كەلمەيدىكەن.
باغرىنىڭ قاتتىقلىقىنى،
ئوخشتاي ساي تاشىغا.
تاڭ سەھەر يىغلاپ يۈرۈپ ئۇ،
قوينى تولۇپتۇ ياشىغا.
تاڭ سەھەرنىڭ شاملى،
سۇندۇردى گۈلنىڭ بەرگىنى.
كىمگە ئېيتاي، كىمگە يىغلاي،

سېرىق سەمبە گۈلۈم، سايىنىڭ بۇلاقى،
ئەجەب دىشۋارىكەن، يارنىڭ يىراقى.
ئىراقتا كەتتى دەپ مېنى ئۇنۇتماڭ،
خۇدا سالغان كۆڭۈلنى ئەسلا سۇۋۇتماڭ.

76

سەن يار ئۈچۈن يولغا چىقتىم، مىنگەن ئېتىم ئارغىماق،
ئارغىماقنىڭ سۇندى پۇتى، قالدىما يالغۇز ياياق.
ئوڭ يانىمغا ئوق تېگىپتۇ، سول يانىمغا يۈز پىچاق،
يار يەنە يادىمغا كەلدىڭ، مەن ئىكەنمەن ئەمدى ساق.
يۈز پىچاقنىڭ زەربىسىنى، بىر پىچاقچە كۆرمىدىم،
مىڭدىن بىرنى ئاشىق ئەتتىم، بىر سىڭىلچە كۆرمىدىم.

77

ئايدىڭ ئاخشام باغقا كىرسەم ئالما پىشىپتۇ،
پىشقان ئالما ئۆزىچە يەرگە چۈشۈپتۇ.
يەرگە چۈشكەن ئالمىلاردىن بىر جۈپنى ئالدىم،
قىزىللىنى ساڭا ئاتاپ قوينۇمغا سالدىم.
شۇ ئالمىنى ئېلىپ بېرەي، ئۆزۈڭ سوياپ يە،
مېنى دېسەڭ ئەتە - ئاخشام مۇشۇ باغقا كە.
شۇ باغدىكى ئالمىلارنىڭ ياپرىقى بولاي،
سەن يارىمنىڭ ئۆمۈرۋايەت ئامرىقى بولاي.

78

تام ئۈستىدە ئولتۇراردۇر،
شوخلا بويلۇق شۇ يىگىت.
ئاغزىدىن شەربەت ئاقادۇر،
شەربىتى تاتلىق يىگىت.
شەربىتىڭدە گۈل تېرىدىم،
بىر گۈلۈڭنى ئۈزمىدىم.

ئاق بىلىقتەك قوللىرىڭغا،
مىڭ سۆيۈپ، مىڭ ئايلىناي.
ئاتلىنىپ سەھراغا چىقساڭ،
قامچە دەستەڭ مەن بولاي.
ئۆرگىلىپ توققۇزنى سۆيسەڭ،
چۆرگىلىپ تەزىم قىلاي.

87

ئالتۇن ئۈزۈك، كۈمۈش ئۈزۈك،
سالغىن بىلەككە.
كۆڭلۈم زادى يۈگۈرمىگەن،
سىزدىن بۆلەككە.
يامان يولۋاس يولدا يېتىپ،
شىرغا يول بەرمەس.
ئاتاسدىن قارغىش ئالغان،
سارغىيىپ ئۆلمەس.
بارۇرمەن دەپ، كېلۇرمەن دەپ،
سەن يالغان ئېيتقان.
بارۇر - كېلۇر يوللىرىڭغا،
ئازغان تىرىشقان.
جامالىڭغا تەمەننا بوپ،
ئۈنى داملايسەن.
ياخشى سۆزنى ئاڭلاپ تۇرۇپ،
تىلىڭ چاينايسەن.
ھاۋامدۇ، بۇلۇتمدۇ،
قارنى ياغدۇرغان؟
جۇۋانمدۇ، سېكىلەكمدۇ،
ئاخشام ئازدۇرغان؟
سېنى دېدىم، سېنى دېدىم،
ئۆزۈمگە دېدىم.
سەندىن باشقا قەن ۋە ناۋات،
بەرسە يېمىدىم.
ئالا تولكە، قارا تولكە،
سايىنىڭ تولكىسى.
قوڭغۇراقتەك جاراڭلايدۇ،
يارنىڭ كۈلكىسى.

88

ئارغامچىڭىز توققۇز قاتكەن،
قاتقىلى بولمايدۇ.
مەھەللىڭىز كۆجۈم يەركەن،
بارغىلى بولمايدۇ.
سەككىز ئالما ساناپ بەردىم،
قىز ئاداشمىگە.
دەردىڭ بولسا شۇندا ئېيتقىن،
كەلمەي قاشمىگە.
سېنىڭ ئۈچۈن ئالتە ئاي ياتتىم،
مۈشكۈل زىندانىدا.
مۈشكۈل زىندان بىر كۈنچە يوق،
يار بىلەن ياتقاندا.
سىم - سىم ئارىلاش يامغۇر ياغار،
دەريانى بويلاپ.
ئىككى كۆزۈم بىر ئالتە بولدى،
يولۇڭغا قاراپ.

بىۋاپا يار دەردىنى.
بىۋاپا يار دەردىنى مەن،
تارتقىچە ئۆلسەم رىزا.
مېنى ئۇنداق بىۋاپادىن،
ئەمدى قۇتقۇزساڭ خۇدا.

83

ئېگىز - ئېگىز تاغ بېشىدىن،
سىيرىلدىم تۈزگە.
قىزىلگۈلنىڭ غۇنچىسىدەك،
ئېگىلدىم سىزگە.
خاھى بىلىڭ، خاھى بىلمەڭ،
كۆيدۈم مەن سىزگە.
شۇبۇ دەردتە ئۆلۈپ كەتسەم،
ئۇۋالىم سىزگە.

*

تۇمۇچۇقۇ - تۇمۇچۇق،
باغدا ئۈجمە پىشىپتۇ.
شۇنچە خەقنىڭ ئارىسىدا،
كۆڭلۈم سىزگە چۈشۈپتۇ.
ئالما شېخى پەس ئەمەس،
بويلىغىلى بولارمۇ؟
سىزمۇ كىچىك، مەنمۇ كىچىك،
ئوينىغىلى بولارمۇ؟
ئىشىك ئالدىدا تاختا كۆۋرۈك،
ئۆتمىكى بىر قىلچە بار.
ئاي يۈزۈڭنىڭ ئاقلىقى،
گويا قاشتېشىچە بار.
شۇ خېنىمنىڭ ئىشقىدا،
يەتمىش قېتىم تارتتىم ئىزا.
بىۋاپانىڭ دەردىنى مەن،
تارتىپ يەنە ئۆلسەم رىزا.

84

بۇ چىلىم گۈللۈك چىلىم،
گۈل بېغىدىن ئۈزگەن چىلىم.
كۆڭلۈمنىڭ سايىسىدا،
ساڭگىلاپ چۈشكەن چىلىم.

85

كۆرپە تەلپەك بېشىدا بولسا،
كىشىنىڭ يارى قېشىدا بولسا.
ئەتىگەندە سۆيۈپ قويسا،
تاڭلا ئەتىگە ناشتا بولسا.

*

ئاي مەسەللىك ئايىمدىڭىز،
كۈن مەسەللىك كۈنۈمدىڭىز.
ئالتە ئاي بولدى كەلمىڭىز،
شۇ خوتەندە يوقمىدىڭىز.

86

باغدا توغاچىڭ بولاي،
ئۆيدە قارلىغاچىڭ بولاي.

سەن چىرايىڭغا ئىشەنسەڭ، پەلىيمنىڭ يوقىدىن.
بىز خۇدايىمنىڭ قۇلى. ياخشى يار كەتتى يىراققا،
قۇرغۇيۇم ئۇچتى قولۇمدىن، تەلىيمنىڭ يوقىدىن.

91

مەھەممەت ئېتىنى مىنسە يوگەنلەپ،
قارا كۆز بالىنى سۆيسە چىپەنلەپ.
تومۇزدا خەت يېزىپ كۆيدى پېشانەم،
ئۆزۈم ئۆلسەم خېتىم قالسۇن نىشانەم.
خېتىمنى ئوقۇپ سەن ياد ئېتەرسەن،
باغدا بۇلبۇلدەك سايراپ ئۆتەرسەن.
چىمەننىڭ بۇلبۇلى، ئۆستەڭ ياقىسى،
جاھاندا يوقمىكەن، يارنىڭ ۋاپاسى.
ۋاپاسى بار ئىكەن، بەكرەك يۈگۈردۇق،
ۋاپاسى يوق ئىكەن، بوشراق يۈگۈردۇق.

92

مونىسكا موللاسى موللايى خانىپ،
ئۇگۈتىنى ئەپ قېچىڭ، بۇغدايىنى ئارتىپ.
ئۇرۇن سىپەجدە[1] ئېشەكنى باغلاپ،
قىسقا سىپەجدە تۆشنى تارتىپ.
تۇگمەنگە بېرىپ ئەتىڭ سىپەجنى،
پىشۇرماي يېدىڭ، تۇزسىز كۆمەچنى.
ئىمام دېمەسمەن، سەندەك كىركەشنى،
موللامۇ دېمەسمەن، زىناخور كېكەچنى.

---

① سىپەجى ــ سەللە.

ئۇلاشما قاش شۇ يارىمنىڭ،
نەشپۈت باغى بار.
يىرىپ بېقىڭ يۈرەكىمنى،
يارنىڭ دېغى بار.
چىمچىلاقنى قىيىۋەتتى،
گۈل شېخىدا قىياق.
چىرايىمنىڭ سېرىقلىقى،
دەرد بىلەن پىراق.
ئاتام مېنى، ئانام مېنى،
بالام دېمىسۇن.
خۇدا سالغان بۇ كويلارغا،
يامان دېمىسۇن.
ئاتام سورىسا، ئانام سورىسا،
ئۇينايدۇ دەڭلار.
قولى داپتا، كۆزى ياشتا،
يىغلايدۇ دەڭلار.
ئېگىز - ئېگىز تاغ بېشىدا،
ئۇلار چىللايدۇ.
ئۇ چىللىغان ئۇلار ئەمەس،
يارىم تىللايدۇ.
ھىلىمخان، سېلىمخان،
ھالىم قالمىدى.
ئاۋۋالقىدەك ئويناي دېسەم،
كۆڭلۇم قالمىدى.
سىم - سىم ئايلا، سىم - سىم ئايلا،
سىملا قوينۇمدا.
ئەيسا موللام قىزنىنى بەرسە،
يامبۇ قوينۇمدا.

كەتكەن كىشى قانداق كەتسۇن،
شەھرىنى تاشلاپ.
قولىدىن تۇتۇپ ئالغاچ كەتسۇن،
مەلىسگە باشلاپ.
قارا - قارا قاشلىرىڭغا،
قەلەم يۈگۈرتەي.
ئاخشام قىلغان گەپلىرىڭنى،
قاچان ئۇنۇتاي.
ئېگىز - ئېگىز سەگۈتېرەك،
موللامنىڭ باغى.
چىرايىمنىڭ سېرىقلىقى،
كۆيۈكنىڭ داغى.

89

تاماكاڭنى تارتا - تارتا،
ئۆلگىدەك بولدۇم.
شۇنداق يەردە يارىم بولسا،
سۆيگىدەك بولدۇم.

*

باركاللا، بارى كەل،
ئازنا توختاپ، شەنبە كەل.
ئاشۇ ئايۋاندا ياتۇرمەن،
ئالملىق بوستانغا كەل.

90

قېشىڭىز بەرگى قىياقتەك،
بوينىڭىز ئالما گۈلى.

مەن يىراقتا كەتكەندە،
يىغلاپ قېلىڭ يار.

96

مەن سېنى كۆرگەنچە كۆرگۈم كېلەدۇ،
قۇچىقىمغا ئېلىپ سۆيگۈم كېلەدۇ.
ھەمىشە مەن سېنى ياد ئېتىپدۇرمەن،
كۈچ مادارىمدىن ھەم كېتىپدۇرمەن.
ئەي مېنىڭ گۈزەل يارىم قەلەمقاش،
كۆزۈمدىن ئاقتى قان بىلەن ياش.
كېچە بولسا ئۇيقۇ قاچتى،
تامامى ئەزايىمغا ئوت تۇتاشتى.
كۆيۈپ قالمىدى يۈرەك بىلەن جان،
يەيمەن ئۈچ كۈندە بىر قۇۋۇزنان.
كەتتى مېنىڭ جانىم ئېقىپ،
ياتسام باغرىمنى يەرگە يېقىپ.
خۇدا ئېرىتسە تاش باغرىڭىزنى،
تۇتۇپ ياتسام مۇبارەك ساغرىڭىزنى.

97

ئالتۇن ئۈزۈك، كۈمۈش ئۈزۈك،
سالغىن بىلەككە.
كۆڭلۈم زادى يۈگۈرمىگەن،
سىزدىن بۆلەككە.
بارۇرمەن دەپ، كېلۇرمەن دەپ،
سەن يالغان ئېيتقان.
بارۇر - كېلۇر يوللىرىڭغا،
ئازغان تېرىشقان.

جامالىڭغا تەمەننا بوپ،
ئۇنى داملايسەن.
ياخشى سۆزنى ئاڭلاپ تۇرۇپ،
تىلىڭ چاينايسەن.
ھاۋامدۇ، بولۇتمىدۇ،
قارنى ياغدۇرغان.
جۇۋانمىدۇ، سېكىلەكمىدۇ،
ئاخشام ئازدۇرغان.
سېنى دېدىم، سېنى دېدىم،
ئۆزۈمگە دېدىم.
سەندىن باشقا قەن ۋە ناۋات،
بەرسە يېمىدىم.

98

ئاق قۇشقاچ بولۇپ كىردىم كاماغا،
يىغلىدىم يالغۇز قادىر خۇداغا.
ئۇڭلار خۇدايىم مېنىڭ بېشىمنى،
ساماندەك سارغىيىپ، تۆكتۈم يېشىمنى.
پېشىم ئېقىپ بېرىپ ئېرىقتا ئاقسۇن،
سۇغا چىققان يار ئېرىقتا باقسۇن.
ئىزىمنى ئىزلاپ كەلسۇن قېشىمغا،
بىر باش قوشۇلسۇن يالغۇز بېشىمغا.
خۇدايىم بۇيرۇسا جۈپ بولۇپ ئۆتسەك،
ئۆلسەممۇ رازى ئارمانغا يەتسەك.

99

ئېگىز تاغنىڭ ئۇيانىدا،
بىر توپ ئالۇچا.

93

ساڭا مەن كۆيگىلى ئۇزۇن بولۇپتۇ،
يامانلاپ كەتكىلى بەش ئاي تولۇپتۇ.
يامانلاپ كەتمىسۇن، كەلسۇن قېشىمغا،
مالامەتنى ئالاي ئوڭچە بېشىمغا.
سەمەرقەنت يولىغا ماڭدىم پىيادە،
جۇۋان: هارماڭ، - دېدى، دۆلەت زىيادە،
جۇۋاننىڭ ئالدىدا دولدۇل بولايمۇ؟
ئوڭ قولىغا قونغىلى لاچىن بولايمۇ؟
سول قولىغا قونغىلى بۇلبۇل بولايمۇ؟

94

قىزىلگۈلنى ئېلىپ باردىم،
ئول بېۋاپاغا.
بېۋاپاغا بارغۇچە،
يىغلاي خۇداغا.
خۇداغا يىغلىسام،
ئوڭلار بېشىمنى.
ساماندەك سارغىيىپ،
تۆكسەم يېشىمنى.
ئاق ئالما قىزارغاندەك،
قىزىل يۈزلۈكۈم.
ناۋات بىلەن يۇغارغاندەك،
شېرىن سۆزلۈكۈم.
ئولتۇرۇشى بوز قاچۇغا،
لاچىن كۆزلۈكۈم.
ۋەدىسىدە تۇرمىغان،
ئىككى يۈزلۈكۈم.
بەگلەر چۈشۈپتۇ،
سەلپىش بولاققا.
ئاتلىرىنى قويۇپتۇ،
كۆرپە قىياققا.
كىشى ئۈچۈن كىشى ئۆلەمدۇ،
ئوتنى پىراققا؟
يارىم ئۈچۈن كۆكسۈم تۇتاي،
خەنجەر - پىچاققا.

95

ئۇلۇغ - ئۇلۇغ سۇلار كەلدى،
توغان سېلىڭ يار.
قىزىل - قىزىل ئالما كەلدى،
سۇزۇپ ئېلىڭ يار.
كىچىككىنە چىنىمنى،
پاتۇرمىدىڭ يار.

ئىشق ئوتى يامان ئىكەن،
قىلدى سەرسانە.
ئاللا يارىم ئوماقىمنىڭ،
گۈلشەن بېغى بار.
يۈرىكىمنى يېرىپ باقساڭ،
كۆيگەن دېغى بار.
ئاللا يارىم كېۋەز بولساڭ،
يۆگىمەچ بولاي.
ئىرماللىشىپ، چىرماللىشىپ،
شېخىڭغا قوناي.
ئاللا يارىم رازىدۇرمەن،
ئالساڭ جانىمنى.
خۇدايىمدىن تىلەيدۇرمەن،
كۆڭۈل شادىمنى.
ئاللا يارىم ياغلىقىڭنى،
يۇراپ قاتلىدىم.
ئاق ئۆرۈكنىڭ مېغىزىنى،
چاقماي ساقلىدىم.
ئاللا يارىم ئۆزگىلەرگە،
قاراپ باقمىدىم.
ساڭا ئوخشاش ياخشى يارغا،
كۆڭۈل ساقلىدىم.
ئاللا يارىم مارجان كۆردۈم،
بويىڭىزدا مەن.
بېلىق بولۇپ ئوينىۋالاي،
قوينىڭىزدا مەن.

104

ئېرىقلارغا سۇ كەلدى،
بېلىقلارغا يەم.
خەقنىڭ يارى ئوينايدۇ،
بىزگە نېمە غەم.
ئېگىز تاغنىڭ بېشىدا،
يايلىدى قويۇم.
سۆيەي دېسەم يارنى مەن،
يەتمىدى بويۇم.
ئويان ئۆتۈپ، بويان ئۆتۈپ،
ئوتاي كۆڭلۈڭنى.
جاغالمايىنىڭ① بالىسىدەك،
ئېگەي بوينۇڭنى.
ئېگىز يەرگە راۋاق سالسام،
ئارشىدا قالدى.
ئون بەش ياشتا سۆيگەن يارىم،
تالاشتا قالدى.
تال ئىچىدىن تاللىۋالدىم،
تال چوكانىمنى.
گۈل ئىچىدىن ئۈزۈۋالدىم،
گۈل رەيھانىمنى.
بىر بېغىمغا ئالما قويدۇم،
بىر باغقا ئانار.
گۈل شېخىدا بۇلبۇل - قۇشلار،
سايرىشىپ تۇرار.
گۈل شېخىدا بۇلبۇل - قۇشلار،

① جاغالماي — بىر خىل گۆشخور قۇش.

مەن يارىمغا خالتا ئەۋەتتىم،
ئالتۇن كۇلۇچا.
ئالتۇنمىكىن، كۈمۈشمىكىن،
سالدىم بىلەككە.
يېڭى تۇتقان يارىنىڭ ئوتى،
تەگدى يۈرەككە.
ياز بولۇپتۇ، كۈز بولۇپتۇ،
سارغايدى ئۆزۈم.
يار كەتكەنگە ئىشەنمەيمەن،
كۆرمىدى كۆزۈم.

100
نەقش ئويدۇم يۈرەككە،
يارىم سېنىڭ سۆزۈڭدىن.
ساڭا بەرگەن كۆڭۈلنى،
كۆرگەنمىدىڭ كۆزۈڭدىن.
ئۆلۈپ كەتسەم ئوتۇڭدا،
رازى بولغىن تۇزۇڭدىن.

101
ئايدا باردۇر ئۆزلىرى،
شېرىنچە بادۇر سۆزلىرى.
بىر قاراپ، ئىككى قاراپ،
جاننى ئالغان ئۆزلىرى.
ئاي بولۇپتۇ، يىل بولۇپتۇ،
ئوتلىرىدا كۆيگىلى.
بىز كىچىك نادان ئىدۇق،
يار قەدرىنى بىلگىلى.
ئوتلىرىدا چالا كۆيۈپ،
تاسلا قالدۇق ئۆلگىلى.

102
كۆككىنە كەپتەر بولۇپ،
چۆللەردە ھۇدەلىمۇ؟
كۆيۈك ئوتى يامان ئىكەن،
ئېغىز قۇرۇپ سۇ دەلىمۇ؟
ئېغىز قۇرۇپ سۇ دېسىلە،
سۇغا مەن قايان باراي.
ئىچى ئالتۇن، تېشى كۈمۈش،
چىنىگە قايان باراي.
كۆككىنە كەپتەر ئەمەسمەن،
كۈندە - كۈندە كەلگىلى.
ئايدا - يىلدا بىر كېلەرمەن،
ئاي يۈزۈڭنى كۆرگىلى.

103
ئاللا يارىم خىيالىڭنى،
بىلىپ بولمايدۇ.
سەنلەر يۈرگەن كوچالاردا،
يۈرۈپ بولمايدۇ.
ئاللا يارىم كەڭ يايلاقتا،
ئۆزۈڭ يايلامسەن؟
سېنىمىز قوينىڭ قوزىسىدەك،
سەكرەپ ئوينامسەن؟
ئاللا يارىم جامالىڭدىن،
بولدۇم ۋەيرانە.

ەن ئۇينايسەن تالالاردا
م بىلەن.
ەن ئۇلتۇرساڭ ئۇندا
ىناشىڭ بىلەن،
ەن يۈرەيمۇ بۇندا
ۆز ياشىم بىلەن.

108

ەلەمقاشلىق ئىكەن،
ارنىڭ سىياقى.
ەجەب دىشۋار ئىكەن،
ولنىڭ يىراقى.
يول يىراقىدىن،
يارنىڭ پىراقى.
ياردىن پۇرايدۇ،
غۇنچە پۇراقى.
يول يىراقىدىن،
ئاتلار ھېرىپتۇ.
«ھارمىغايلا» دەپ،
ئاشىيان بېرىپتۇ.
«ھارمىسلا؟» دېسە،
«ياخشىدى» دەرلا.
«كۆڭلۈمدىكى يار،
باشقىدى ...» دەرلا.
تۆگە، قوتازنى،
سەرمايە قىلدۇق.

سەكسەن تۆگەڭنى،
سەرپايە قىلدۇق.
سەرپايە قىلغان،
ھاردۇق ئېشىڭدۇر.
مەستانە قىلغان،
ئەگمەچ قېشىڭدۇر.
قاراڭغۇ تاغدىن،
چەمدان① ئەۋەتتىم.
ئىچىدە لىق پۇل،
ھەميان ئەۋەتتىم.
ھالىمنى كۆرسەڭ،
«ھەبھات!» دېگەيسەن.
شىرىنغا كۆيگەن،
پەرھات دېگەيسەن.

109

يانچۇقتا تەڭگە،
ئالدىمدا لەڭگەر،
مەنزىل يىقىندۇر،
چۈشمەيلى دەڭگە.
چاپسان قوپۇڭلار،
ئاتنى توقۇڭلار،
بارايلى دەرھال،
ئىلچى - خوتەنگە.
بارساق خوتەنگە،
ئۇيناپ كېلۈرمىز.

① چەمدان — چارۋا تېرىسىدىن تىكىلگەن خالتا.

سايرىشىپ تۇرسۇن.
ساڭا قىلغان ۋەدىلىرىم،
يادىڭدا تۇرسۇن.
باغدا پىشقان ئالمىلارنىڭ،
ياپرىقى بولسام.
كۆڭۈلدىكى شۇ يارىمنىڭ،
ئامرىقى بولسام.

105

ئالتۇن بىلەن سوققان ئۈزۈك،
بىلەكىڭىزدە.
بېلىق بولۇپ ئوينىۋالسام،
كۆلچەكىڭىزدە.
ئۇزاق بولدى گۈل ۋەسلىڭىز،
تىلەكىمىزدە.
قارىمايسىز، ئۆلەرمەنمۇ،
كۆيەكىڭىزدە.
قىزىلگۈلگە قول ئۇزارتسام،
قولۇم يەتمەيدۇ.
مەن يارىمنى سۆيەي دېسەم،
بويۇم يەتمەيدۇ.
سۆيمەي دېسەم ئوتى يامان،
كۆڭلۈم كەتمەيدۇ.
يارنىڭ ماڭا مەيلى يوقمۇ،
ئىگىلىپ بەرمەيدۇ ...
ئاھ يۈرەك ...
پاھ يۈرەك ...
كىمگە كۆيگەن بۇ يۈرەك؟
سىزگە كۆيگەن بۇ يۈرەك.
بەك يامانكەن بۇ كۆيەك،
كۆيگىنىمنى بىلەردىڭ،
ئامرىقىم بولساڭ زېرەك.

106

ئوڭ قولۇمنى قايرىما،
بىلىكىم ئاجىز ...
قايرىۋەتكەن بىز.
ياشنى ياشلاپ،
گۈلدەك ياشناپ،
ئامراق يارنى باغاشلاپ،
ئاشىق بولدۇم ئۆزىڭىزگە،
توپا چاچماڭ كۆزىمىزگە.
كۆڭلۈم ئەجەب رەنجىدى،
ئاخشام قىلغان سۆزىڭىزگە.

107

باشىڭدىكى ئوتۇغاتىڭ
بولاي مەن.
ۋەدە قىلغان جايلارىڭغا
بارايمەن.
ۋەدىلەشكەن جايلارىڭدا
تۇرمىساڭ،
بۇنىڭدىن كېيىن ساڭا قانداق
قارايمەن؟
ئىشىك ئالدىڭغا سۆكە سالدىم
چىم بىلەن.

ئىشق ئوتىنىڭ ئالدىدا،
دوزاخ ئوتى ئۆچقۇنچىدۇر.
دوزاخ ئوتى توڭغا چۈشسە،
توڭغا يامشىپ ئۆچەر.
يارنىڭ ئوتى جانغا چۈشسە،
تا قىيامەتتە ئۆچەر.
قىيامەتتە ئۆچسە ئۆچتى،
روزا ئازنا كۈندە.
ئىككىمىزنىڭ تامايى بار،
شول بېھىشنىڭ گۈلىدە.

114
كۆككىنە كەپتەر ئەمەسمەن،
كۈندە ـ كۈندە كەلگىلى.
ئايدا ـ ئايدا بىر كېلۈرمەن،
ئاي يۈزۈڭنى كۆرگىلى.
ئاي يۈزىڭنىڭ شولىسى،
چۈشتى پىيالە ـ چىنىگە.
ئۆرگۈلۈپ بىر قارىمايسەن،
مەن غېرىب بىچارىگە.

115
ئاق دادام، ئاپئاق دادام،
قەشقەرغە بارغۇم كېلىدۇ.
ئاق سارايىنىڭ ئالدىدا،
تاماكا تارتقۇم كېلىدۇ.
ئاق سارايىنىڭ قىزلىرى،
لاچىنمىكىن، قۇرغۇيمىكىن.

قولىدا ئالتۇن ئۈزۈك،
ئاشنالىرى زەگەرمىكىن.

116
كۆككىنە بوستان ئىچىدە،
ئاھ ئۇرارمەن يارى يوق.
يار سېنىڭ ھىجران ئوتۇڭدا،
سارغىيارمەن چارە يوق.
يوللىرىڭغا ئىنتىزارمەن،
كۆزلىرىمنىڭ ھالى يوق.
يەتمىسەڭ ھالىمغا سەن،
مۇڭ تۆكۈشنىڭ ئورنى يوق.

117
مەلىگە كەلگەن يىگىتنىڭ،
تونى بار، ئىمچەسى يوق.
چېكىسىگە گۈل قىسىپتۇ،
بەرگى بار، غۇنچەسى يوق.
بەرگىسىنى قىسقۇچە،
غۇنچەنى قىسقان ياخشىراق.
بىۋاپا يار تۇتقۇچە،
يارسىز ئۆتكەن ياخشىراق.

118
بىر كىچىك دىلبەر كۆرۈندى،
قامىتى نازۇككىنە.
لەۋلىرى غۇنچە مەسەللىك،
قىزىل يۈز ئەڭلىككىنە.

ئېقىن بويىنى،
بويلاپ كېلۇرمىز.
يارنىڭ بېغىدا،
يايراپ كېلۇرمىز،
بوغماق خېنىمنى،
تويلاپ كېلۇرمىز.

110
لەيلى دەيدۇ، لەيلى دەيدۇ،
لەيلىمىكىن؟
كىمنىڭ مەيلى كىمدە بولسا،
مەيلىمىكىن؟
كۆيەك ئوتى — يۈرەك ئوتى،
ئۆچمەيدىكەن.
بۇ دۇنيادا غەم بېشىڭدىن،
كۆچمەيدىكەن.
بۇ بېشىمنى غەملىك قىلغان،
يار پىراقى.
ئوت ياققىنى سۆيگەن يارنىڭ،
كۆز قاراقى.
ئالتۇن بېشى ئامان بولسا،
كېلۇر يارىم.
مېنىڭ تارتقان دەردلىرىمنى،
بىلۇر يارىم.

111
ئاققىنە قۇشقاچ بولۇپ،
تالدەك بويۇڭغا قونمۇدۇم.
ئارزۇلاپ ئاشنا تۇتۇپ،
بىر سۆيۈپمۇ قويمۇدۇم.
ئىشىكىڭگە گۈل تېرىدىم،
بىر گۈلۈڭنى ئۈزمىدىم.
بىۋاپا ئەمەسقۇ دەپ،
ئەقدەمنى بۇزمىدىم.

112
زەيتۇنە گۈل پۆپكى،
زەيگە باسقان گۈلچە بار.
ياخشىنىڭ قىلغان قىلىقى،
ئىندىگەن قۇرغۇيچە بار.
قۇرغۇيۇم قۇرغۇي بولامدۇ،
كىم بىلەن تەرك ئەيلىدى.
مەن بىلەن ھەمدەم بولۇپ،
مەندىن جۇدا - تەرك ئەيلىدى.
ئاھ، خېنىم، تەرك ئەيلىمەك،
زەنجىر بېغى ئىلكىمدەدۇر،
باشتا بىز ئاشنا ئىدۇققۇ،
ئەمدى مەيلىڭ كىمدەدۇر؟

113
سۆيىمەنۇ - سۆيىمەن،
ئىشق دەردى بەك يامان.
ئىشق ئوتى جانغا چۈشسە،
دوزاخ ئوتىدىن يامان.
ئىشق ئوتى شۇنچىدۇر،
دوزاخ ئوتىمۇ شۇنچىدۇر.

كىمنىڭ يارىسەن،
چوكان ـ سىكىلەك.
ئۆرگىلىپ ئۇينايلى،
چۆرگىلىپ ئۇينايلى.
دۈشمەن بېشىغا،
دەسسەپ ئۇينايلى.
يىڭى ئاي چىقىپتۇ،
سىپىل باشىغا.
ئېتىكىم تولۇپتۇ،
كۆزۈم ياشىغا.
چارشەنبە باردۇق،
چەشنىڭ تېغىغا.
قاچان بارارمىز،
يارنىڭ بېغىغا.
سەككىز پېشىمدا،
دوپپام بېشىمدا.
ھەر جايغا بارسام،
يارىم قېشىمدا.
تاغنىڭ باشىدا،
قارا چىپار تاش.
مېنى كۆيدۈرگەن،
زالىم قارا قاش.
يارنىڭ بېغىدا،
بىر جۈپ تۇمۇچۇق.
كۆردۈم شۇ يارنى،
كۆڭلى بەك ئۇچۇق.

122

تومۇزدا خەت يېزىپ،
كۆيدى پېشانەم.
ئۆزۈم ئۆلسەم،
خېتىم قالسۇن نىشانەم.
ئەۋەتتىم بەندىلىك،
ئول مېھرىبانىغا.
كۆزۈمنىڭ روشەنى،
جانۇ ـ جاھانىغا.
بۇ نامەمنى كۆرۈبان،
ياد ئەيلىسۇن.
پەرىشان خاتىرىنى،
شاد ئەيلىسۇن.
ئەگەر ياد ئەتمىسە،
ئول مېھرىبانىم.
قىيامەتتە سورار،
پەرۋەردىگارىم.

123

مۇھەببەت ئېتىنى،
مىندىم ئېگەرلەپ.
ئۆزۈمنىڭ يارىنى،
سۆيدۈم چېۋەرلەپ.
ساڭا مەن مىنگىلى،
دۇلدۇل بولامۇ؟
بېغىڭغا قونغىلى،
بۇلبۇل بولامۇ؟

غۇنچە بويلۇقتۇر ئۆزى،
شېرىن ـ شېكەردۇر ھەم سۆزى.
بېقىشى جاندىن ئۆتەر،
كۆزى گۆھەردەككىنە.
نا ئۈمىد بولماس كىشى،
كۆرسە ئۈنىڭ جامالىنى.
ھەر تەرەپكە جىلۋە قىلسا،
ئېغىزلىرى كىچىككىنە.

119

ياد ئەيلىدىم دائىم سېنى،
ھەر كۈندە چەندان نازىنىن.
ھەرگىز سېغىنمىدىڭ مېنى،
شېرىن زۇۋانىم نازىنىن.
ئايدەك يۈزۈڭنى كۆرگىلى،
ئاز قالدى ھالىم، ئۆلگىلى.
شېرىن لېۋىڭگە سۆيگىلى،
يوقتۇر ئامالىم نازىنىن.
گۈلدەك يۈزۈڭگە زارىمەن،
تاڭ ئاتقۇچە بىدارمەن،
غەملەر يۇتۇپ بىچارىمەن،
كۆپتۇر پىغانىم نازىنىن.

120

يولۇڭغا تەلمۈردى كۆزۈم،
دەردىڭگە سارغايدى يۈزۈم،
غەم قايغۇغا پاتتىم ئۆزۈم،
ئىشقىڭدا جان كەتتى خېنىم.
دەريا بولۇپ ئاقتى يېشىم،
ھالىم سوراشقا يوقتۇر كىشىم،
دەردىڭدە ئايلاندى بېشىم،
ئىشقىڭدا جان كەتتى خېنىم.
دىۋانە بولدۇم مەن ساڭا،
رەھمى ئەيلىمەيسەن سەن ماڭا،
جانىمنى ئالدىڭ بىۋاپا،
ئىشقىڭدا جان كەتتى خېنىم.
ۋەسلىڭ ئۈچۈن بولدۇم كاۋاپ،
كەلدىم قېشىڭغا ئالدىراپ،
ئىشقى ئۆتۈڭدا مەن كاۋاپ،
ئىشقىڭدا جان كەتتى خېنىم.
قەلبىمدە ئوتلۇق ئىشتىياق،
كۆيدۈردى باغرىمنى پىراق،
كۈندە بېرىشقا يول يىراق،
ئىشقىڭدا جان كەتتى خېنىم.

121

ئاچىلدى گۈلۈم،
ساچىلدى گۈلۈم.
يارنىڭ بېغىدا،
سايراڭ بۇلبۇلۇم.
ئاچىلغان بىكار،
ساچىلغان بىكار.
بىۋاپا يارغا،
تەلمۈرگەن بىكار.
ئۆرگۈلدى پەلەك،
چۆرگۈلدى يۈرەك.

پىشۇرماي خام يەپتۇ،
تۇزسىز كۆمەچنى.
كاساڭدەك قوندۇرۇپ،
ئەتتى سىپپەشنى.
ئاخۇنۇم دىمەسمەن،
سەندەك كىكەچنى.

125
قىزىلگۈل ئاراسىدا،
بويۇڭنى كۆرۈپ قالدىم.
ساڭا دىمەي بولمىدى،
چىن ـــ پىششىغ كۆيۈپ قالدىم.
ياشنى باشلىغاچ كېلىڭا،
قېرىنى تاشلىغاچ كېلىڭا.
بىر ئازگال لاينى ئېتىپ،
تۆشۈكنى چاپلىغاچ كېلىڭا.
شۇنچىۋالا كېسەمدۇ،
كۆكلىگەن بولجارنى؟
گەپ قىلمىسا يار ماڭا،
ئېزەرمەن غولجارنى.
ئاخشام بىر هارامزادە،
ئاشنام بىلەن گەپلەشتى.
ئارقىسىدىن قوغلاپ بارسام،
تار سۆڭگۆچكە كەپلەشتى.
كالتەك بىلەن بىر قويسام،
خويمۇ ئوبدان ئەپلەشتى.
تاللىق باغقا تور سىلىپ،

تۇتۇۋالدىم هەرىنى.
بىر كامارغا سولىۋالدىم،
ئەللىك ـ ئاتمىش قېرىنى.
قېرىنى قېرى دىمەڭ،
قېرى هەممىنى بىلۇر.
قېرىنىڭ بىر تال تۈكىدە،
ئاتمىش ئارغامچا بولۇر.

126
بولسا قاناتىم،
ئۇچسام هاۋاغا.
ئىشقىم چۈشۈپتۇ،
بىر خۇشناۋاغا.
مەشرەپتە كۆڭلۈم،
ئۇچتى ساماغا.
ئەگىلىپ كېلىپلا،
قوندى زىباغا.
زىبادۇر ئۆزى،
ئۇيغۇرنىڭ قىزى.
چاچلىرى سۇمبۇل،
قۇندۇزدۇر كۆزى.
قاشلىرى قەلەم،
بويلىرى غۇنچە.
لەۋلىرى ياقۇت،
چىشلىرى ئۈنچە.
چۈشسە ئۇسسۇلغا،
پەرىمۇ خىجىل.

قىنى، مەندەك پىراق
ئىچىدە قالغان؟
قىنى، سەندەك
ئىچىمگە ئوتنى سالغان؟
خىيال قىلماڭ ئاداش،
ۋەيران بولارسىز،
لەيلىنىڭ ئىشقىدا،
سەرسان بولارسىز.

124

بازارغا بارسىلا،
يول بولسۇن دەلا.
نېمە لازىم بولسا،
ئالغاچ كېلەلا.
پېرىم سەر چاي ئېلىپ،
چەينەككە سېلىپ.
يارىم ئالدىدا،
قويغاچ كېلەلا.
پېرىم سەر چايلىرى،
چەينەكتە تۇرسۇن.
مېنىڭ كۆيگەنلىرىم،
يادىڭدا تۇرسۇن.
مېنى بەك سورىسىلا،
ئىقلىمخان پاششا.
ئۆزۈم بىر غېرىب،
سېپە مۇنۇكمەن.
پۇلۇمنىڭ يوقلۇقىدىن،
سىزگە كۆنۈكمەن.
پۇلۇمغۇ بولسىدى،
چىچىپ قوتۇلسام.
ئېتىمغا مىنىپقۇ،
قېچىپ قوتۇلسام.
ئۆيۈمگە كەلسەم،
قارشى ئالغايلا.
سېنىڭ مىنگەنلىرىڭ
لاغاي - لاغايلا.
مېنىڭ مىنگەنلىرىم،
دۇلدۇل بىلگەيلا.
ئېتىزدا بوغدايغۇ،
پىشسا ئورغايلا.
باشىنغۇ تەرسە،
ئاشۇ جوۋانلار.
باشىنى تېرىپقۇ،
بوغماقلىغايلا.
خامانغا ئاپىرىپ،
توقماقلىغايلا.
تۆگمەندە پوستەكچى،
مولتوختى توختا.
ئۇرۇپ كاللىسىنى،
خامىنغا چاقسا.
تۆگمەن يولىدا،
قىلدى كېڭەشنى.

باللار قوشاقلىرى

چاكان① قوشاقلىرى

1

چاكان، چاكىچان،
ئۆستەڭ ياقان.
ئىككى چېكى،
باغدا باردۇر چېچەكى.
بېلىقى،
مەن بىلەكنى ئالايمكى.
ئۆزۈم،
قاراپ تۇرغان قارا كۆزۈم.
چوڭ ئۆزۈم،
چوڭ تەكچىدە ئەينىكىم.
ئۈچ ئۆزۈم،
ئۈچىنى - ئۈچكە ئۈلىسام،
دەرياغا كۈۋرۈك سالسام.
قويپىشى،
قەلەمقېشى.
دەردىگە داۋا ئات گۆشى،
دوك، دوك، دوكىدوك،
بىر چىلىم تاماكىسى يوق.

2

چاكان، چاكىچان،
ئۆستەڭ ياقان.
ئىككى چېكى، چىگى - چىگى،
بوغداي چېچەكى.
بېلىقى،
بېلىخاننىڭ ئۆزۈكى.
ئۆزۈم،
ئۆزدە ئۈز خۇما كۆزۈم.
چوڭ ئۆزۈم،
چوڭلارغا قىلغان سۆزۈم.
ئۈچ ئۆزۈم،

---

① چاكان — چوڭ - كىچىلىكى ئوخشاش بولغان ئۆرۈكچە چوڭلۇقتىكى بەشتال تاش پاكى مارجان بىلەن ئوينىلىدىغان قىزلار ئويۇنى. ئۇنىڭدا رەڭگى ئۆزگىچىرەك بولغان بىر تال تاشنى «ئاناتاش» قىلىپ ھاۋاغا ئېتىپ، تاش چۈشۈپ بولغۇچە قالغان تۆت تاش تاشنى يەرگە قويۇپ، ھەر خىل شەكىلدە ئېلىپ «ئانا تاش»نى تۇتۇۋېلىپ قوشاق ئېيتىپ ئوينايدۇ. چاكان «بىچە قوشاقلىرى» دەپمۇ ئاتىلىدۇ.

ئاشۇ گۆزەلگە،
مەن بولدۇم ئىجىل.
كېلىڭ ئوينايلى،
ئەي گۈلى رۇخسار.
سىز ئۇسسۇل ئويناڭ،
مەن چالاي دۇتار.
باغدا قىزىلگۈل،
سايرايدۇ بۇلبۇل.
ھەر جايدا يوقتۇر،
سەندەك زىباگۈل.
باغدا تۇرۇمتاي،
كەپتەرنى ئالغاي.
قويۇپ بېرىڭلار،
ياخشىغا قونغاي.
ئۇچتى قارىچىغام،
قوندى تېرەككە.
ئەرزىمنى ئېيتاي،
زىبا سەنەمگە.
يارىم تېرىغان كېۋەز،
ئۈنۈپ چىقتى قوش قۇلاق.
يارىمنىڭ بويى زىلۋا،
كۆزلىرى ئاتەش بۇلاق.
ئىشىكىڭدىن ئۆتكەندە،
ماڭا ئاتقان چالمىمۇ؟
كۆكسۈڭدە لىغىلدىغان،
نەشپۈتمۇ يا ئالمىمۇ؟
باغدىكى ئەينۇلاگىنىڭ،
شاخلىرى جەينەكچە بار.
بىزنى كۆيدۈرگەن يارنىڭ،
بەللىرى چەمەكچە بار.
يارىمنىڭ قارا ساچى،
چۈشۈپتۇ ئاياغىغا.
مەگزىگە سۆيۈپ قويۇپ،
قارايمەن سىياقىغا.

بىر چىلىم تاماكىسى.
نايىنى، ناي، ناي دىگۈلۈك.
ناننى چاينىاپ يىگۈلۈك.
ناننى چاينىاپ يىمىسە،
گالغا تۇرۇپ ئۆلگۈلۈك.

بىزنىڭ باغدا ياڭاق بار،
بەش شىشىدە هاراق بار.
هارقىڭنى ئىچمەيمەن،
قىيامەتتە سوراق بار.

توپ قوشىقى[①]

چىچىكى، چىچىكى،
بۇغداي چىچىكى.
گۈلمىكىن ـ چىچەكمىكىن،
سۇچىنىڭ قىزى ـ قىزى،
ساقمىكىن دۇمچەكمىكىن،
ئەڭ كىچىك ئۇپيا قىزى.
ئۇپىنى نەدىن تاپا؟
ئانچا ئانامنىڭ بىغىدىن،
ئانچا ئانام كىمگە تىگە،
موللىقۇۋان تازغا تىگە.
موللىقۇۋاننىڭ نىمىسى بار،
ئالتە ـ ئالتە قۇشى بار.
قۇشلايلىيا ـ قۇشلايلى،
تاز كاللىسىغا مۇشتلايلى.
قاناپ كەتسە كاللىسى،
ئاچچىق ياغدا ياغلايلى.
يېرىلىپ كەتسە كاللىسى،
قىزىل يىپتا يامايلى.

ئاق شايىدا كۆڭلىكەم،
ئاق ئىشتان پىچاي دەملا.
ئىشتانلىرىنى قولتۇقلاپ،
ئۆيلىرىگە قاچاي دەملا.
ئالما ئاتتىم هاۋاغا،
لەيلەپ چۈشتى دەرياغا.
دەريا سۈيى قويالدى،
پاتمىچۇقلار[②] بويالدى.
پاتمىخانىغا ئۆتۈك ئالسام،
پاتمىدى پايپاق بىلەن.
مىس قازانغا چاينى قۇيسام،
ئوخشىدى قايماق بىلەن.
ئۇللىكاڭا، ئۇللىكاڭ،
تەڭلە يۇلتۇز،
بىر كەم ئوتتۇز.
هاللا، هالپى،
قۇلقى سالپى،
داكى دىككاڭ دىك!

---

① بۇ يەل توپ ياكى يىپ توپنى ئالغان بالا يەرگە ئورۇپ قوشاق توقۇپ ئوينايدىغان ئويۇن بولۇپ، هەر بىر مىسرا قوشاق ئوقۇلۇشى بىلەن توپ يەرگە تۆت قېتىم ئۇرۇلىدۇ.
② پاتمىچۇق — كەسلەنچۈك.

ئۈچ - ئۈچلەپ تۇغۇپ بېرەي.
زاكىلاپ بېقىپ بېرەي،
قۇيپىشى،
قەلەمقېشى،
يوقكەن جۇپ ئاداشى.

دوك، دوك، دوك،
دوكى يوق.
بىر چىلىم تاماكىسى يوق.
قوش دوكدوك،
قوشامى يوق،
توك، توكلاپ ئالمىسى يوق.

3

چاكان، چاكىچاكان،
ئۆستەڭ ياقان.
ئىككى چېكى،
ئېچىلىپتۇ چېچەكى.
بېلىقى،
مەن بۆلۈپ ئالايمىكى.
ئۆزۈم،
ئۈز دۇردۇندا كۆيىنىكىم.
ئۈچ ئۆزۈم،
ئۈچمىكى، ئۈچلەگىلى.

قوناقمىكى تاقلاغىلى.
قويپىشى،
قەلەمقېشى،
دەردىگە داۋا ئادىشى.
دوكىدوك، دوكمىدوك،
لەيلەپ چىققان زۇلەي پۇچۇق.
بۇ چىنا ئېگىز چىنا،
چىقماڭ خېنىم شېخى سىنا.
شېخى سىنسا نېم بولا،
بۇلبۇل كېلىپ نەگە قونا؟

4

چاكان، چاكىچاكان،
ئۆستەڭ ياقان.
ئىككى چېكى،
قىزىل ئالما چېچەكى.
بېلىقى،
ئاق بىلەزۈك قولۇمدىكى.
ئۆزۈم — ئۈز كۆزۈم،
قارا كۆزۈم،
چوڭ ئۆزۈم،

چوڭ تەكچىدە ئەينىكىم.
ئۈچ ئۆزۈم،
ئۈچمىكىن - قارامىكىن،
قاراپ بېقىڭ تاۋارمىكىن.
قويپىشى، قەلەمقېشى،
دوك، دوك — دوكۇلدايسەن،
سوكۇلدايسەن،
ئارقامدىن يېتەلمەيسەن.
قوش دوك، تاكتاكىسى،

مەرەم بوك

مەرەم بوك،
ئىشتىنى پوق،
ئىپتاي دېسەم لاتا يوق.
لاتا دېگەن نەدىكەن؟
ئۆگزىدىكەن،
چىقاي دېسەم شوتا يوق.
شوتا دېگەن نەدىكەن؟
دەرەختىكەن،
كېسەي دېسەم، پالتا يوق.
پالتا دېگەن نەدىكەن؟
پالتا دېگەن ساندۇقتا،
ئاچاي دېسەم ئاچقۇچ يوق.
ئاچقۇچى موللام ئۆلۈپتۇ.
كونا مازارغا كۆمۈپتۇ.
يىغلىغىلى ئادەم يوق،
ئۆزى قوپۇپ يىغلاپتۇ.

*

لىڭگىر - لىڭگىر، تاق - تاق
لىڭگىر - لىڭگىر، تاق - تاق،
ئەستە - ئەستە يۇملاق.
ئانىڭىز مارجان قىرى،
دادىڭىز سۇلتان پوقاق.

يامغۇرلۇق قوشىقى

1

يامغۇر ياغلاق،
ئۆچكە ساغلاق.
موللامنىڭ قىزى،
ئايدەك يۇملاق.

2

يامغۇر ياغدى، قار ياغدى،
شارقىراپ كەتتى.
ئۆتۈكۈمنى مايلىسام،
پارقىراپ كەتتى.

3

ئاپتاپ چىقىڭ، ئاپتاپ چىقىڭ،
كونا چاپاننى سۆرەپ چىقىڭ.
پات قۇرۇڭ، پات قۇرۇڭ،
ئانام مېنى تىللايدۇ،
چار خورازمۇ چىللايدۇ،
پات قۇرۇڭ، پات قۇرۇڭ.
دادام دۇمبالايدۇ،
دادىڭ نېمىچى؟ دۇمباقچى،
ئاناڭ نېمىچى؟ چاقچى.
چاقنى چۇرۇپ تۇرۇڭ،
تالاغا چىقىپ تۇرۇڭ،
پاتمىخان پىتىپ تۇرۇڭ.
باش قاشلاپ پىتىپ تۇرۇڭ،
پات قۇرۇڭ، پات قۇرۇڭ.

«ئۈنچە - مارجان» قوشىقى[1]

ئۈنچە مارجان چىچىلدى،
تىرىپ بولالماي كەچ بولدى.
قوپۇڭ ئانا كىتىلى،
تاسمىچىغا يىتىلى.
تاسمىچىنىڭ يولىدا،
ئون ئىككى پالۋان كىلىدۇ.
ئون ئىككى پالۋاننى كۆرۈپ،
ئاكام يادىمغا كىلىدۇ.
ئاكىڭىز قانداق كىشى؟
ئاغزىدا ئىمانى بار،
قولىدا كىتابى بار،
ئايدەك يۈز جورانى بار،
بىلىسىڭىز موللا كىشى.

ئاق پىيازنىڭ پوستى،
كۆك پىيازنىڭ پوستى.
ئاخشام كەلگەن جوۋان،
مىنىڭ ئاكامنىڭ دوستى.
ئاكامنىڭ دوستى جوۋان،
ئاكامغا ئات بىقىپتۇ.
ئاكامغا ئەۋەتكىلى،
ياغلىق توقاچ يىقىپتۇ.
تاسمىچىمۇ ئۆلۈپتۇ،
ئاق مازارغا كۆمۈپتۇ،
يىغلىغىلى ئادەم يوق،
ئالتە قۇمچاق[2] يىغلاپتۇ.

«چۆچۈرە» قوشىقى[3]

چۆچۈرە، چۆچۈرە قاينايدۇ،
ئانام ماڭا بەرمەيدۇ.
بەرمىسىمۇ، بەرمىسۇن،
كۆڭلۈمگىمۇ كەلمىسۇن.

ئالتە كەپتەرنى مەن باقتىم،
ئىككىلىسى موللاقچى.
موللاقچىنىڭ باللىرى،
ئانىسىنى باقماقچى.

---

① بۇ باللار قول تۇتىشىپ دۈگىلەكلىشىپ، بىر بالىنى ئارىغا ئېلىپ يۈرۈپ قوشاق ئېيتىپ ئويۇنايدىغان ئويۇن.
② قۇمچاق — پاقا. ئويۇندا ئارىغا كىرگەن بالىنىڭ ئىسمى ئېلىنىدۇ.
③ بۇ باللار قول تۇتىشىپ دۈگىلەكلىشىپ، بىر بالىنى ئارىغا ئېلىپ ئايلىنىپ يۈرۈپ قوشاق ئېيتىپ ئويۇنايدىغان ئويۇن.

قورساق تويمىدى،
خۇدايىمغا يىغلايمەن،
هى... هى... هى...
توختى غوجى ئايلا توختىسىلا،
ئەتە بازارغا بارمىسىلا.
مايماق ئېشەككە مىنمىسىلە.
مايماق ئېشەككە مىنگەندە،
شەللەڭ گۆيەك سالمىسىلا.
شەللەڭ گۆيەك سالغاندا،
توختى غوجىغا تەگمىسىلە.
توختى غوجىنىڭ كالىسى يوق،
ئېيتاي دېسەم لاتا يوق.
لاتا دېگەن ئۆگزىدە،
چىقاي دېسەم شوتا يوق.
شوتا دېگەن دەرەختە،
دەرەخ كېسىشكە پالتا يوق.
پالتا دېگەن ساندۇقتا،
ئاچاي دېسەم ئاچقۇچ يوق.
ئاچقۇچ دېگەن مىسكەدە،
ئالاي دېسەم پۇلۇم يوق.
بىر پۇلغىمۇ كەلمەيدۇ،
ئىككى پۇلغا ئالغۇم يوق.

خالايدۇ

ئايشەمگۇلنىڭ تۇغۇلغان كۈنى،
بۇ كۈنى.
ئېگىزلىكى مۇنداق،
كەڭلىكى مۇنداق،
تارلىقى مۇنداق.
هەسەن ـ هۈسەن دەيدۇ.
هەسەل يېغى چىقسا،
قۇيماق ئېتىپ يەيدۇ.
قۇيماق يېغى چىقسا،
پولۇ ئېتىپ يەيدۇ.
كىمنى خالايدۇ،
خالىغاننى خالايدۇ.

هوي ئاچا

— هوي ئاچا،
— نەگە بارىلا؟
— بازارغا.
— نېمە ئالىلا؟
— كاللا.
— كىم يەيدۇ؟
— باللا.
ۋىچىر ـ ۋىچىر دەپتىمەن،
پاسالىقتىن چىقىپتىمەن.
ئاش ئەتمىگەن خوتۇننىڭ،
كۆتىگە نەچچىنى تېپىپتىمەن.

دۇم

ئاتتى - ماتتى،
گۈللەن - سەتتى،
ئىككى - ئىككى دۇم!
— دۇم - دۇم - دۇم،
— لاي - لاي - لاي.
— ئاناڭ نەدە؟
— سامانلىقتا.

— نېمە ئىش قىلىدۇ؟
— ئاش ئېتىدۇ.
— قانداق ئاش؟
— سۇيۇق ئاش.
— قېنى ماڭا ئاش؟
— ئوغرى مۈشۈك ئېلىپ قاچتى.
— ماڭ تۇتۇپ كەل.

ئوجۇن قوڭغۇزى[1]

— ئوجۇن قوڭغۇزى،
— ئوجۇن بەرمىدى.
— مېڭىڭلار ئاداش!
— نەگە بارىمىز؟
— توغراق تۈۋىگە.

— نېمە ئىش قىلىمىز؟
— گىلەم توقۇيمىز؟
— گىلەمنىچۇ؟
— گىلەمنى سېتىپ،
— خوتۇن ئالىمىز.

توختى غوجى ئايلا

زىۋىدىخان،
خوتۇنىڭ ئېتى؟!
نېمە ئىش قىلىدۇ؟
ئاش ئېتىدۇ.
ئەتكەن ئېشى،

قاپقارا.
ئۆزى ئىچىدۇ،
مىڭ قوشۇق.
بىزگە بېرىدۇ،
بىر قوشۇق.

① ئوجۇن قوڭغۇزى — بىر خىل ھاشارەت.

مېنىڭ ئاكام

ئاق كەپتەرمۇ موللاقچى،
كۆك كەپتەرمۇ موللاقچى.
مېنىڭ ئاكام چاقچاقچى،
ھەربىيلىككە بارماقچى.
ھەربىيلىككە بارغاندا،
قولىغا قورال ئالماقچى.
قارا نىيەت دۈشمەننىڭ،
بېشىغا چىنەپ ساماقچى.
مېدال ئېسىپ مەيدىسىگە،
ئۆيگە يېنىپ كەمەكچى.

ئۆيگە يېنىپ كەلگەندە،
ئۇ خوتۇن ئالماقچى.
ئۇ خوتۇننىڭ تويلۇقىغا،
كەتمەن، تاماق ئالماقچى.
كەتمەن، تاماق ئېپ بولۇپ،
ئېتىزلىققا باماقچى.
راسا ئىشلەپ ئېتىزغا،
مول ھوسۇلنى ئالماقچى.
مەلىمىزنىڭ ئىچىدە،
داڭدار بايدىن بوماقچى.

چىم - چىم

چىم - چىم، چىما چىم،
سۇنى پۇلغا ساتقان كىم؟
سۇنى پۇلغا ساتقىنى،
دوغاپچىنىڭ چوڭ قىزى.
مۇزخاندىن ئالغاندەك،
مىجەزى چۇس، توك قىزى.
چىمىكى - چىمامىكى؟
ئۇسسىغاندا ئىچكىلى،
چىلىكى باكامىكى؟
بىزگىمۇ سۇ بامىكى؟

قىز ئۆزى ئىزدەپ بېرىپ،
باغدىن بىر گۈلنى ئىگە.
ئاخىرى باغ باققۇچى،
موللىقۇۋان تازغا تېگە.
موللىقۇۋان تازنىڭ نېمىسى بار؟
ئالتە - يەتتە قوشى بار.
قوشلايلى، قوشلايلى،
تاز كاللىسىقا موشتلايلى.
تاز كاللىسى قانىسا،
قىزىل يىپتا يامايلى.

كەل ئوينايلى

دوست ـ دوست، دوست دېگىنى،
توقۇپ قويدۇم تالمىنى.
تالمىنىڭ رەڭگى ئاق،
كەل، ئوينايلى جالدىر ـ جاق.
ئۆتۈپ كەتتىم ئالدىڭغا،
ئىككى يېنىڭغا ئوبدان باق.
غازلار چىقتى ئۆستەڭدىن،
بويۇن سوزۇپ «غاقىر ـ غاق!»
يالغۇز ـ يالغۇز قالمايلى،
بولۇۋاللى جۈپ ـ قوشماق.
ساڭا قالسۇن تالما،
بولسۇن ئويۇن ۋەسسالام.
خۇدايىمنىڭ ئالمىدە،
كۆڭلەك كىيگىن تالمىدە.

ئۇزكەنسىز

رەناقىز ئۇز كەنسىز،
ياسىن ئاكامغا تېگەمسىز؟
ياسىن ئاكامغا تەگكەندە،
ئەتلەس كۆڭلەك كىيەمسىز؟
ئەتلەس كۆڭلەك كىيگەندە،
موتوچېغا مىنەمسىز؟
موتوچېغا مىنگەندە،
كىنوخانىغا بارامسىز؟
كىنوخانىغا بارغاندا،
گازىر، پۇرچاق چاقامسىز؟
سوراپ باقسام قاچقۇسى بار،
ئۇسما قويۇپ هال تارتماڭ،
سىزدەك قىزدىن نەچچىسى بار.

هەلمە

هەلمەيۇ-هەلمە،
قىرىق كوكۇلۇڭ قېنە؟
هەلمەمگە توي كېپتۇ،
دولان قۇرۇق قوي كېپتۇ.
قويىنى هەيدەپ دۆڭنەمگە،
ئېلىپ كېپتۇ مەلەمگە.
مەلىدىكى قىزچاقلار،
تاشلىشىپتۇ چاقچاقلار.
قويىنى ساناڭ ۋاقتىدا،
خېمىر كېسىڭ تاختىدا.
كىممۇ تېگىدۇ ئەگە؟
نارىسىدە ۋاقتىدا.
كوكۇلۇڭغا قاراپ قوي،
كەل ئاداشىم ئويناپ قوي.

ئۆستەڭ بېشىدا كالا بارمۇ؟ قولنى قولغا تۇتىشىپ.
ئۇيناتقان بالا بارمۇ؟ بىللە - بىللە يۈگۈرۈشۈپ،
كەل ئۇينايلى، بولساڭ شاش، بولايلى بىز قوشماق ئاداش.

ئاپتاپ چىق

ئاپتاپ چىق، ئاپتاپ چىق،
كونا چاپاننى سۆرەپ چىق. ئايخىنىڭنى قاماپ چىق.
ئاپتاپ چىق، ئاپتاپ چىق،
يوغان توپتەك ئۆرلەپ چىق. يۇلتۇزۇڭنى ساناپ چىق.
ئاپتاپ چىق، ئاپتاپ چىق،
ئاسمىنىڭنى ياماپ چىق. بىز بىلەن بىللە ئويناپ چىق.

پات قۇرۇڭ

گۇلدۇر - گۇلدۇر - گۇلدۇركەن، ئېگىلىپ قالدىم، مۈكچەيدىم.
يامغۇر يېغىپ ئۆلگۈركەن. ئۆيگە پاتراق بارمىسام،
يامغۇر شار - شار كەتكەندە، ئانامغا يالۋۇرمىسام،
يېتىپ كەلدىم ئۆستەڭگە. ئاچچىقلايدۇ ئانىكام،
سۇغا چۈشتى ئۆدىكىم، پاتراق قۇرۇڭ كۆڭلىكىم.
ھۆل بولۇپتۇ كۆڭلىكىم. پات قۇرۇڭ، پات،
تىترىدىما - شۈمشەيدىم، پات قۇرۇڭ، پات.

دوغاپچىنىڭ قىزىدا،
مېھرى - ۋاپا بامىكى؟
مېھرى - ۋاپا بولمىسا،
خەق ئۇنى نەدىن تاپا.

ئاچچىقى يامان زاغۇن تاز،
گەپ ئاڭلىماس گاڭگۇن تاز،
خوتۇنۇڭ بىلەن ئۆيدە قال،
بىزلە ئاستا يانايلى.

تاقىا - تۇقىا

— تاقىا - تۇقىا،
— ئۇنچە - مارجان.
— ئالاقوي نەدە؟
— تاغدا.
— نېمە يە؟

— ياپچان يە.
— ئاغىلاق، بوغىلاق،
نان توقاچ — يۇملاق.
كۆلدى كۆمەچ،
كۆتەن چىق.

خەت كەلدى

تىكىلاك - تىكىلاك ئات كەلدى،
ئات كەينىدىن خەت كەلدى.
خەتنى ئوقۇپ ئولتۇرسام،
مۇنداق يېڭى گەپ كەلدى:
ئاتنى سىلىك ئوغلاقىا،
دىققەت قىلىڭ موللاقىا،

تارتىۋېلىپ ئوغلاقنى،
ساپ - ساق بېرىڭ پەللىگە،
چاۋاك - چاۋاك چالىلى،
كۆڭۈلدىن خوش بوپ قالىلى،
سەن قازانغان غەلىبىگە.

ئويناپدىغان بالا بارمۇ؟

ئاق تاش، كۆك تاش،
دەريادىكى سۈزۈك تاش.
بىر تەكىيدە ئىككى باش،

ئىككىلىسى قەلەمقاش.
شاراقلايدۇ يانچۇقتا،
گازىر - مېغىز، لوۋيا - ماش.

باشقىلار

1

مەتوختى چېكىنتوختى،
ئالتايلىقتا خوتۇن ئالدى.
خوتۇنى تۇغدى قوشكېزەك،
ئېتىنى قويدى توم تېزەك.
تۆگىلەڭگا - تۆگىلەك،
نەگە بارغان تۆگىلەك؟
تۇزغا چىققان تۆگىلەك،
تۇزۇڭ قەيەردە قالدى؟
ئارىش مازاردا① قالدى،
تۇزلىرىڭنى تاسقايلى.
تۆگىلەڭگا - تۆگىلەك،
تاغقا چىققان تۆگىلەك.
تاغ باغرىدا ئويناشقان،
ئاق توشقان ئاپئاق توشقان.
بۇ قوشاقنى كىم قوشقان،
ئاكام بىلەن مەن قوشقان.

2

تەلەيخان پوقاق،
گىردىڭىز سوغاق.
گىردىڭىزنى ساتالماي،
يىغلىغان پوقاق.
تەلەيخان پوقاق،
ئىشتەمدۇ قۇلاق.

3

ئوتتۇز ئالتە تۆگە،
قىرىق ئالتە مەتە.
بارغا پەتە،
يوققا ئەتە.
يادىغا كەلسە،
قويماق ئېتىپ ئەۋەتە.

4

ئاللاھۇمما دوققۇدۇق،
قۇرۇققىنە ئولتۇردۇق.
ئۇسسۇلۇقتا ئىچكەن چايىنى،
ئۆلگەنلەرگە ئاتىدۇق.
ئاللاھۇمما قورام ساق،
باش ئاغرىيدۇ، قورساق ساق.

① ئارىش مازار — كېرىيە ناھىيىسىدىكى جاي ئىسمى.

ئاق تاش، كۆك تاش

ئاق تاش، كۆك تاش،
دەريادىكى سۈزۈك تاش.
ئوينىغلى بالا بارمۇ؟
ئۆستەڭ بېشىدا كالا بارمۇ؟
هوي ... هوي،

ئوڭ قولۇمدا ئاش،
سول قولۇمدا ماش.
ئۆلتۈك كېلىڭلار،
ئوينايلى ئاداش،
هوي ... هوي.

ئەتلەس كۆڭلەك ئۆڭۈپتۇ،
يۇغانسىرى ئاقىرىپ.
يارىم ساڭا نىم بولدى،
گەپ قىلمايسەن تاتىرىپ.

بۇغدايىنى ئورۇپ قويدۇق،
توشۇغىلى خامان يوق.
يىگى تۇتقان يار بىلەن،
ئوينىغىلى دەرمان يوق.

ئاسماندىكى يۇلتۇزنى،
ساناپ بىقىك ئوتتۇزمۇ.
قارا سۇدىكى① يارنى،
يوقلاپ كېلەي يالغۇزمۇ.

ئاق ئالما، قىزىل ئالما،
سۇ كىرمەي پىشىپ قاپتۇ.
باسقاقتىكى② شۇ يارىم،
چۇشۇمگە كىرىپ قاپتۇ.

قاپاقتىرەك ئاستىدا،
ئۇخلاپ قاپتىمەن يارىم.

چۇشۇمگە كىرىپ قاپسىز،
يىغلاپ ساپتىمەن يارىم.

سوپپياك سىرىق نىمە،
يارىم خىياللىك نىمە؟
يىراق جايدا تۇرغىچە،
قېشىمدا تۇرساك نىمە.

يايلاقتىكى كېپىكلەر،
تاغ باغرىنى بويلايدۇ.
مىنىڭ ئوتلۇق يۈرىكىم،
دائىم سىنى ئويلايدۇ.

باغ ئارا باغنىڭ ئوتى،
كۆيدۈرەر يارنىڭ ئوتى.
يار ئوتى جاندا كۆيەدۇر،
ئۇستىخانىمدا چوغى.

ئالمىگىزنى ئىغاتتىم،
خاپا بولماي تەرسىگىز.
ئۇشبۇ خەتنى ئەۋەتتىم،
جاۋابىنى بەرسىگىز.

① قاراسۇ — جاي ئىسمى.
② باسقاق — گويا ناھىيىسىدىكى جاي ئىسمى.

پىمسەكمۇ يىگەندەك بولدۇق،
داستىخانغا قاراپ باق.
ئاللاھۇممە تاڭ قۇس،
جىق يەپ كەتكەنلەر قان قۇس.

5

قوشكىزەكمۇ ئۆلۈپتۇ،
ئاق مازارغا كۆمۈپتۇ.
يىغلىغىلى ئادەم يوق،
ئالتە قۇمچاق يىغلاپتۇ.

6

ئۆستەڭ باشىدا ئەمەن،
بىر قوينى تۇتۇپ يەمەن.
ئىگىسى سوراپ كەلسە،
«تاڭ مەن كۆرمىدىم» دەمەن.

داپنى چالساڭ ئىتتىك چال،
جىرىڭلايدۇ ھالقىسى.
ئۇسسۇل ئوينىغان مېھماننىڭ،
ساڭگىلاپتۇ ماڭقىسى.

ئاخشاملىق بەك قاراڭغۇ،
ئۆستەڭ باشىدا تاراڭگۇ.
ئەجەب ئىسىل ھاڭرايتۇ،
يارىم مىنگەن قارا ھاڭگۇ.

باغ بېشىدا ئوقادى،
كۆكتاتلارنى سۇغاردى.
ئۇلۇغ سۇنى ئىتەلمەي،
كۆچەتلەرنى بۇقادى.

ئورمانلىقلار شۈكمۇ،
بوستان بولماي ئاقادى.
كۆچەت كەسكەن قادىينى،
خەلق سوتقا ئاپاردى.

بازارغا باققال يارىشار،
يىگىتكە ساقال يارىشار.
ساقىلى يوق كوسىغا،
چاقچاق خوتۇن يارىشار.

تاز خوتۇنغا دوست بولساڭ،
مېھرى ئىسسىق كىلەرمىش.
بېشىنى قاشلاپ، قول يۇماي،
تاماق ئېتىپ بىرەرمىش.

توپاق بۇغۇس سۆرەيدۇ،
ھەر قەدەمدە مۆرەيدۇ.
مۆرىگىنى نىمە دىگىنى؟
«ماڭا ھەلەپ» بەر دىگىنى.

يارىم بىلەن چۆلگە كىرسەم،
چۆل ئەمەس گۈلزار ئىكەن.
توغرىقى ئالمىغا ئوخشاش،
يۇلغۇنى مازار ئىكەن.

تۈزگۈچىدىن

«دۇنيادا بىرلا خوتەن بار — خەلق قوشاقلىرى (تاللانما)» خوتەن ۋىلايىتىدىكى بىر قىسىم ناھىيىلەر تەرىپىدىن چىقىرىلغان «خەلق قوشاقلىرى» توپلىمى ئاساسىدا تۈزۈلگەن بولۇپ، تۆۋەندە ئەسلى كىتابلارنى قوشاق بىلەن تەمىنلىگۈچى بىر قىسىم كىشىلەر ۋە رەتلەپ نەشرگە تەييارلىغان ئاساسلىق خادىملارنىڭ تىزىملىكى بېرىلدى.

كېرىيە ناھىيىسىدىن:
ئەيسا تۇران، لەڭگەر يېزا بازار ئىچىدىن، ئەلنەغمىچى.
مەڭلەشخان ھاشىم، ناھىيە بازار ئىچىدىن ئەلنەغمىچى.
مەتتۇرسۇن قادىر، ناھىيە بازار ئىچىدىن، ناخشىچى، ئۇسسۇل-چى.
تۇردى غەزەل، يېڭىباغ يېزا ھەسەن-ھۈسەن كەنتىدىن.
يۇسۇپ ھوشۇر، ناھىيىلىك لايسۇ ئۇرۇقچىلىق مەيدانىدىن، را-ۋابچى.
ئىمىن روزى، مۇغاللا بازىرى بازار ئىچىدىن، سۆزمەن، قىزىق-چى.
سۇلايمان قەلەمقاش، قاراقىر يېزا بۇلبۇل ئۆستەڭ كەنتىدىن.
«كېرىيە خەلق قوشاقلىرى» توپلىمىغا ئەسەر توپلىغان ۋە ئۇنى رەتلەپ نەشرگە تەييارلىغان ئاساسلىق خادىملار:
ئابدۇقادىر تۇرسۇن، ئابدۇقادىر مەتقۇربان، ئەھەت ئوبۇلقاسىم، رەجەپ ھاشىم، ئابدۇرىشات مۇساجان قاتارلىقلار.

چىرا ناھىيىسىدىن:
مەتسىدىق مەترېھىم، چىرا يېزا ماخمال كەنتىدىن، لەتىپىچى،

بىڭگدىكى ئېرىقتىن،
سۇ ئاقامدۇ قارا قاش.
كۈنده كۆرمىسەم سىنى،
كۆزلىرىمدىن ئاقار ياش.

ئالتۇندا چىلىم بولسا،
مەرۋايىت كۆزى بولسا.
بىر چەكسەم تاماكاڭنى،
كۆيۈك ئوتى ئادا بولسا.

ئاتىم ئالدىدا كەتتى،
قامچام بىيىندا كەتتى.
سەن يارىمنى ئويلىسام،
يۈرىكىمگە ئوت كەتتى.

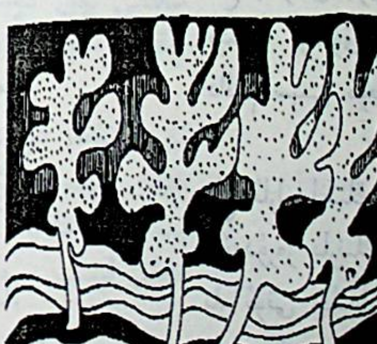

مەرلىقاخان، كەڭقىر قىرغىز مىللىي يېزا كەڭقىر كەنتىدىن.

«گوما ناھىيە خەلق قوشاقلىرى» توپلىمىغا ئەسەر توپلىغان ۋە رەتلەپ نەشرگە تەييارلىغان ئاساسلىق خادىملار:

تۇرسۇنمۇھەممەت ھۇسىيىن، غالىپجان تۇرسۇن، قاۋۇز ئىمىن، ئابدۇرېشىت ھۇسەن، ماخمۇت ئېلىبەگ ھاجى قاتارلىقلار.

ئۇنىڭدىن باشقا، بۇ كىتابقا مەشھۇر خەلق سەنئەتكارى ھاپىز ئىدرىس تەرىپىدىن ئېيتىلغان بىر قىسىم قوشاقلار كىرگۈزۈلدى.

ھاپىز ئىدرىس چىرا ناھىيە ئۇلۇغساي يېزىسىدىن بولۇپ، خوتەن ۋىلايەتلىك يېزا ئىگىلىك ماشىنىلىرى زاۋۇتى، خوتەن شەھەرلىك مەدەنىيەت يۇرتى قاتارلىق ئورۇنلاردا ئىشلىگەن، قويچى راۋابى ماھىرى، قىزىقچى، قوشاقچى. ئۇ ئىككى مىڭ كۇپلېتتىن ئارتۇق خەلق قوشاقلىرىنى يادلىغان. 100 كۇپلېتتىن ئارتۇق قوشاق، 20 دىن ئارتۇق ئاھاڭ ئىجاد قىلغان. ئۇنىڭ ئورۇندىشىدىكى نۇرغۇن خەلق قوشاقلىرى خوتەندە كەڭ تارقالغان. بىر قىسىم قوشاقلىرى «قاراقاش ناھىيە خەلق قوشاقلىرى» توپلىمى، «خوتەن ناھىيە خەلق قوشاقلىرى» توپلىمى، «خوتەن شەھەر خەلق قوشاقلىرى» توپلىمىغا كىرگۈزۈلگەن.

بۇ كىتابقا يەنە گۇما ناھىيىسىدىن ئابلەھەت ئالىم رەتلىگەن «ياداتاش قوشاقلىرى»، قاراقاش ناھىيىسىدىن مەمتىمىن قۇربان رەتلىگەن «قارلىقنامە» قاتارلىق قوشاقلار كىرگۈزۈلدى.

«دۇنيادا بىرلا خوتەن بار ــ خەلق قوشاقلىرى (تاللانما)» نەچچە مىڭ كۇپلېتتىن ئارتۇق قوشاقلار ئىچىدىن تاللانغان جاپالىق ئىلمىي ئەمگەكنىڭ مېۋىسى. ئۇنىڭدىكى بىر قىسىم قوشاقلار ھازىرغىچە ھېچقانداق باسما ۋە نەشر بۇيۇملىرىدا ئېلان قىلىنمىغان. تۈزگۈچىنىڭ تەۋسىيىسى شۇكى: «خەلققە مەنسۇپ بولغان بۇ فولكلور بايلىقى» دىن پايدىلانغاندا، بولۇپمۇ بۇ كىتابتىكى قوشاقلارنى باشقا نەشر بۇيۇملىرىغا تاللاپ ئېلىشقا توغرا كەلسە، نەشر ھوقۇقى ۋە مۇناسىۋەتلىك نىزاملار، ئىجادىيەت ۋە كىتاب تۈزۈش ئەخلاقى بويىچە ئىش كۆرۈلۈشى كېرەك.

قوشاقچى.
مەتروزى توختى، دامكو يېزا چوقۇباش كەنتىدىن، راۋابچى، قوشاقچى.
ھاشىم ئاخۇن دەڭگى، بوستان يېزا باش قاراسۇ كەنتىدىن، داپەندى، قوشاقچى.
بەگتۆمۈر رەجەپ، نۇرى يېزا ئاقتاش كەنتىدىن، قويچى راۋابچى-سى، قوشاقچى.
نۇرمۇھەممەت غوجەخمەت، چىرا ناھىيە بازار ئىچىدىن، دۇتار-چى، قوشاقچى، چۆچەكچى.
«چىرا ناھىيە خەلق قوشاقلىرى» توپلىمىغا ئەسەر توپلىغان ۋە رەتلەپ نەشرگە تەييارلىغان ئاساسلىق خادىملار:
مەتقۇربان ئىسمايىل، تۆمۈر قادىر، مەمتىمىن توختى، مەمتى-مىن قۇربان، ياسىن زىلال، جاپپار ئوسمان قاتارلىقلار.

لوپ ناھىيىسىدىن:
ئەمەرنىياز ئاخۇن، ھاڭگىيا يېزا چوڭقۇر ئېرىق كەنتىدىن.
مەتنۇرى ئاخۇن توقاي، سامپۇل يېزا كۆچكەن كەنتىدىن.
سايىپخان، يۇرۇڭقاش بازار ناغرىچى ئاھالە كەنتىدىن.
ئانايەت ئاخۇن، ناۋا يېزا باش گاپا كەنتىدىن.
«لوپ خەلق قوشاقلىرى» توپلىمىغا ئەسەر توپلىغان ۋە رەتلەپ نەشرگە تەييارلىغان ئاساسلىق خادىملار:
تۇرسۇننىياز ئابدۇللا، ئەرشىدىن راشىدىن، مۇختار سىراجى، ئوبۇلخەيرى ئىمىن، ياسىن زىلال، قادىر بەگتۆمۈر قاتارلىقلار.

گۇما ناھىيىسىدىن:
روزاخۇن راۋاپ، سانجۇ يېزا ئاقتىكەن جاي كەنتىدىن.
ھوشۇر سىيىت ھاجىم، زاڭگۇي يېزا يېڭىئۆستەڭ كەنتىدىن.
تۇرسۇننىياز مەتسىيىت، مۇجى يېزا لوڭگا كەنتىدىن.
زىنىنەتخان، قوشتاغ يېزا قارا سۇ كەنتىدىن.

图书在版编目(CIP)数据

天下只有一个和田.卷1.上,民间歌谣/阿布都拉苏莱满编著. —乌鲁木齐:新疆大学出版社,2006.5

ISBN 7—5631—2036—X

Ⅰ.天…　Ⅱ.阿…　Ⅲ.①和田地区—概况—维吾尔语(中国少数民族语言) ②维吾尔族—民歌—作品集—和田地区—维吾尔语(中国少数民族语言) Ⅳ.①K924.52　②I277.291.5

中国版本图书馆CIP数据核字(2006)第033421号

责任编辑:吐尔逊·阿不都拉
责任校对:阿达来提·牙合甫
封面设计:艾克拜尔·萨里

天下只有一个和田

—— 民间歌谣(选)

阿布都拉·苏莱满　编著

新疆大学出版社出版
(乌鲁木齐市胜利路14号　邮编:830046)
新华书店经销
乌鲁木齐市翼百丰印务有限责任公司印刷
开本:880×1230毫米　1/32　13.125印张　插页2
2006年5月第1版　2006年5月第1次印刷
印数:0001—3080册

ISBN 7—5631—2036—x
定价:25.80元

收讫

دۇنيادا بىرلا خوتەن بار

ناملىق يۈرۈشلۈك كىتابلار

يىللار، ئادەملەر، ۋەقەلەر
مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرى، بوستانلىق ۋە ئېكولوگىيە
مەدەنىيەت، مائارىپ، تېبابەت
يىپەكچىلىك، قاشتېشى، گىلەمچىلىك
ئەدەبىيات - سەنئەت
ھېكايەتلەر
خەلق قوشاقلىرى (تاللانما)
ئەپسانە - رىۋايەتلەر، چۆچەكلەر (تاللانما)
خەلق داستانلىرى
يەر ناملىرى
خوتەن دىئالېكتى
كىتابلار ئۇچۇرى
چەت ئەللىكلەر نەزىرىدىكى خوتەن
كارخانىچىلار

ISBN 7-5631-2036-X
9 787563 120369 >

ISBN 7-5631-2036-X
(维文) 定价 :25.80元